

Sm 5

igitur
tali
.s. de p. co
possit: a fuf
it: lz ex pos
c. j. co. li. li
: vt no. i
stati
dicentem

IULIANI ANTE
CESSORIS CONSTAN
TINOPOLITANI NO
VELLARVM IVSTINIANI
IMP. ÈPITOME.

Additis Latinis quibusdam Nouellis
constitutionibus eiusdem Imp.
cum paratilis, siue scholijs.

IVLIANI ANTE
CESSORIS CONSTANTINOPOLITANI
VELARVM IVSTINIANI
IMP. EPITOME.

Abditis Latinis perbulam Nouellis
construimus eiusdem imp.
cum paracelis sine scholis

CVM duo lectorum genera sint,
quorum alteri discendi causa le-
gant; alteri solum, vt reprehendi ca-
pant occasionem: illorum mihi ha-
bendam esse rationem, horum con-
temnendam esse calumniandi cupidi-
tatem semper existimaui. Siue enim
scribas, siue nihil scribas; siue hoc, aut
illo modo scribas: semper hi habent,
quod reprehendant. At studioso viro
nullus liber est inutilis. Ab alijs enim
dicendi, ab alijs viuendi rationem, ab
alijs artes, ac disciplinas, ab alijs hi-
storiam temporum, ab alijs alia, atque
alia discit. Illi se omnia scire iactant;
habere que se, in quo Platonem, Aristo-
teles, Demosthenes, Cicerones, Papi-
nianos, Iulianos, Vlpianos, & ceteros
quoscumq. magnos viros saepius er-
rasse facile ostendant. His igitur, qui
nihil ignorant, nihil scribendum esse

cenſemus : quando ad eos , qui vitam
Epicureorum deorum in terris de-
gunt, nulla beatitatis acceſſio fiet; me-
dicis hos tantum commitendos eſſe
putamus. Studioſorum vero , hoc eſt
eorum , qui diſcendi cupiditate tenen-
tur, duplex etiam genus eſt, iuris præ-
fertim ciuiliſ, qua de re nunc agitur;
alteri enim nocere exiſtimant lingua-
rum peritiam, antiquitatis cogniti-
onem, diſſerendi, aut dicendi artem, et
ceteras diſciplinās, quibus tamen ve-
teres iuriſconſultos exornatos fuiſſe
negare non poſſunt: alteri hiſ omnib.
libenter operam dant, et ceterorum
ignauiam, quam etiam ſtupiditatem
appellant, uehementer irrident. Vtroſ-
que admonendos eſſe potius, quam
irritandos ſemper cenſui. Peccare e-
nim quosdam ex utroque genere ho-
minum video, dum præter modum,
aut hi

aut hi ſua uitate diſtinctionis, atque orna-
mentorum captiſminus in hanc ipſam
diſciplinam incumbunt; aut illi nec
uerbis, nec ſententijs ſibi ipſiſ con-
ſtant, in utriſque haerent, artis docen-
di rudes, atque imperiti. Vtriſque Ju-
liani librum proferimus, ut imiten-
tur. Hic Anteceſſor Conſtantinopo-
litanus, hoc eſt iuris præceptor, utri-
uſque lingue peritus fuit, Græcās
Nouellas conſtitutiones Latinas fecit
et præmijs, ac perorationibus ſub-
latis ſingulorum capitum ſententiam
paucis uerbis dilucide explicat. Hunc
Alciatus meus Conſularem uirum, et
Patricium appellat in præergis. Exi-
ſtimo eum putariſſe eundem fuiſſe Ju-
lianum illum, quem eiſdem titulis Pri-
ſciani ornauit. A qua opinione diſce-
do; propterea quod Priſciani libri ex-
tant Mauortio Conſule ſcripti a diſci-
pulis

pulis Prisciani. Illius autem consulis
annus collectionem Nouellarū, quae
post mortem Iustiniani facta est, quin-
quaginta amplius annos excedit. A-
lius eodem nomine fuit Praefectus
Praetorio, ad quem extant aliquot
Graecae constitutiones datae Lampa-
dio, et Oreste consulibus. Sed hunc
etiam alium esse existimamus, tum
propter rationem temporum, tum
propterea, quod hunc videmus in ve-
teribus libris, nec Patricium se, nec
Consularem, aut Praefectorium appel-
lasse, aut, ut tunc usurpabant, Ex con-
sule, vel Ex praefecto; sed tantum An-
tecessorem C. P. Neque illi audiendi
sunt, qui Constantiensem fuisse dixe-
runt, et temporibus Irnerij conscri-
psisse: quos et veteres libri, et plurima
antiquorum scriptorum testimonia,
quae in Paratitlis retulimus, aliter

rem

rem se habere docebunt. Vnum fuisse
hoc libro Irnerium, Bulgarum, Azo-
nem, Ioannem, Accursum, et ceteros
interpretes non Iuliani nomine, sed
Nouellae, certissimum est. Sed cum
eodem tempore haberent ineptam
illam *κατὰ νόμον* interpretationem τῶν
Νομῶν, hoc est Nouellarum constitu-
tionum, eam huic libro praeferebant,
Authenticorum nomine exornarunt.
Ex eo libro Irnerius constitutionibus
Codicis Iustiniani capita quaedam ad-
iecit; quas Authenticas constitutiones
appellauit. Ita Nouellarum nomen,
quod vetustissimum est, et a plurimis
Imperatoribus post Theodosianum
Codicem editum, usurpatum; et quo
Iustinianus ipse utitur frequentius in
his eisdem legibus appellandis; usur-
pari desijt, et Authenticorum frequen-
tari. Primus nostro tempore Grego-

† 4 rius

rius Haloander Norica illa laudatissima editione iuris ciuilibus, exemplo quodam vsus Bononiae Florentini libri Marcianae bibliothecae, Graece, et Latine, quasi postliminio restituendum eum librum Nouellarum curauit. Post hunc Henricus Scringerus Graece multis constitutionibus auctum eundem edidit, exemplum secutus Veneti libri Bessarionis Cardinalis. Scringeriae editionis interpretes fuerunt Antonius Contius, et Henricus Agylaeus, quorum alter Authenticorum volumini nimis deferens decimam quandam collationem addidit, in quam retulit eas constitutiones, quae in Authenticis deerant; alter nouam Latinam editionem Nouellarum addendo ea, quae in Norica editione ab Haloandro omissa sunt, satis diligenter conscripsit. Id vnum

in co-

in eorum libris, et in Duareni iuris ciuilibus accurata editione desidero; quod nemo eorum Graeca verba Nouellarum retulerit, nec Latinam Iuliani interpretationem. Primus Nicolaus Boërius legibus Longobardorum Iuliani libellum coniunxit, scholijs ornauit, et in publicum proposuit. Hunc secuti sunt Lugdunenses librarij, qui minus mendosos libros habuerunt. Ad nostras manus venerunt praeter hos And. Alciati peruetus liber, et alter Pallantinae ecclesiae codex Hispanicus minus vetustus. Ex his omnibus libris, et ex collatione verborum, quae tum ab alijs, tum ab Iuone Carnotensi referuntur, Iulianus noster magis limatus prodit, et plenior. quamuis quaedam adhuc mutila sint, et quae manus aliorum, atque auxilium exposcant. Ordinem libri aliquot locis mu-

tai-

tauimus, vt facilius Nouellarum li-
bros sublequeretur. Latinas constitu-
tiones suo quamque loco inseruimus:
vt et magis Iuliani labor eluceret com-
paratione Latinarum Legum; et vt mi-
nus in Graecis laborarem, quae de
eadem re scriptae sunt. Dicit aliquis,
quid mihi cum Iuliano? qui aut eadem
dicit, quae ceteri interpretes, et super-
uacaneum laborem sustinebo; aut alia
quae neque in Graecis, neq. in Latinis
legibus continentur; et cum probatio-
nem res desideret; aliunde mihi quae-
renda auctoritas, et probationis ge-
nus est? Hanc rationem cessatoris po-
tius, et otium amantis, quam studiosi
alicuius viri fuisse crediderim: qua so-
la posset maxima librorum, atque ho-
minum pars negligi. Omnes enim aut
nostra, aut aliena referimus: neque ta-
men omnes pari auctoritate cense-
mur.

mur. Debetur more maiorum antiqui-
tati, et senectuti honos: non minor eis
qui morum sanctitate, et vitae inno-
centia excellunt: debetur regibus,
pōtificibus, magistratibus, et ceteris,
qui domi, militiaeque cum imperio,
aut potestate sunt; suus quoque ho-
nos parentibus, ac praeceptoribus,
atque ijs, qui bene de nobis, aut de re-
publica meriti sunt, deferendus est.
Eadem ratione post diuini, et humani
iuris conditores, ij qui propius ab-
sunt ab illis, qui leges conicriperunt,
vt pote qui verbis vtuntur communi-
bus, et sensa norunt legum latorum,
habere debent apud nos maiorem in
eisdem legibus interpretandis aucto-
ritatem. Illi quoque, qui in singulis ar-
tibus, aut disciplinis ita excellunt, vt
principes dicantur, et duces aliorum,
auctoresve familiae; in maximo hono-
re sunt:

re sunt: quales Cassianorum, et Procu-
leianorum Longinus, et Proculus; sic
postea ex Papiniani domo: tamquam
ex equo Troiano plurimos nostri iu-
ris auctores ortos fuisse nouimus.
Quae cum ita se habeant; ea Iuliani no-
stri vetustas est, vt vel sola eius aucto-
ritas maximum apud omnes pondus
habere debeat. Itaque cum eadem di-
cit, quae ceteri; possumus eadem pro
certis ducere, neque aliqua ratione du-
bitare, cum tanto testimonio confir-
mentur. Cum vero solus est in sua sen-
tentia; verisimile est non sine causa
motum esse, et nisi contrarium certa
ratione, aut scripto legum constet, pro-
babilius esse debet, id verum esse. Sed
singamus esse quaedam aut superua-
canea, aut etiam falsa; quotus enim
quisq. liber huiusmodi naeuis caret?
at ea est utilitas ceterorum, vt condo-

nari

nari debeant, si qua huiusmodi repe-
riantur. Erit fortasse, qui ordinem ac-
cuset rerum tractandarum; cum de ea
dem re diuersis constitutionibus aga-
tur: et cum eadem constitutione de re
bus varijs conscribatur. At id non Iu-
liani magis, quam Iustiniani erratum
est, et libri Nouellarum constitutio-
num collectoris, in quo non solum
non ea distincta sunt, quae tractantur,
sed ne ipsae quidem constitutiones se-
cundum ordinem temporum colloca-
tae sunt. Accedit, quod insertae sunt
Iustini minoris, et Tiberij Constanti-
ni aliquot Nouellae constitutiones,
et tres Praefectorum formae, vt ex pa-
ratitlis cognosci potest. Sed an eas ha-
buerit Iulianus, incertum est; neque
enim extat ea libri pars, quae ad eas
constitutiones pertineat. Vt vero con-
fuleremus lectorum utilitati, et para-
titla,

titla, et indices, et variae lectiones, et
obscurum verborum Iuliani significa-
tiones adiectae sunt: quibus existima-
mus gratam rem ijs esse facturos, qui
hoc fortassis auxilio indigebunt.

IN NOMI-

NE DOMINI NO-
STRI IESV CHRISTI.

Incipit Nouellarum D N. Iustiniani
Imperatoris pars prima per Iulia-
num virum eloquentis. ante-
cessorem ciuitatis Con-
stantinopolitanæ.

NOVELLA PRIMA.

N DIGESTIS ET
cōstitutionibus didicimus
parentib. quidem & liberis,
necnon fratribus & patro-
nis certam quandam portionem ex
nostra deberi substantia; quam ne-
cesse est omnimodo eis relinquere,
nisi forte ingrati circa nos apparue-
rint. alię autem personæ, quæ neque
parentibus, neq. liberis, neq. fratri-
bus, neq. patronis connumerantur,
siue ingratae sint siue non; ex volun-

A tate

2
tate nostra heredes nobis existūt; vel
lucrū ex nostro patrimonio capiunt.

His itaq. personis eo modo discretis
videamus caput Cōstitutionis propo-
sitū. eius autē vis ac potestas talis est.

SI QVIS parentem, vel filium,
vel fratrem, vel patronum heredem
instituerit; & legatum siue fideicom-
missum ab eo legibus non incognitū
alicui reliquerit: siquidem voluntatē
defuncti scriptus heres impleuerit; &
sine frustratione legatū exsoluerit:
habeat firmiter hereditatē defuncti;
& iudicio potiatur eius, cuius everti
iudicium passus non est. Sin autem
reluctandum esse volūtati testatoris
existimauerit; & legatario moras in-
tantum fecerit; vt etiam legatarius
iudicem adeat, & victricē sentētiam
capiat, & tamen nihilominus heres
moras similiter faciat; vt post iudicia-
lem calculum annale prætereat spa-
tiū: tunc solam legitimam pōtionē
sibi debitā heres institutus habeat; &
reliquam partem amittat. Quę pars
si qui

si quidē substitutos habuerit; prius ad
eos veniat. Sin autē substitutos nō
habeat; ad coheredes ipsius. Sin autē
nec coheredes habeat; tunc ad gene-
ralem fideicommissariū perueniat.
Quod si plures sunt generales fidei-
cōmissarij: tunc ei deferatur pars, qui
maiori ex parte fideicōmisso hono-
ratus est. Quod si nemo ex supra scri-
ptis personis subsistit: tunc ad legata-
rios pars memorata perueniat. Quod
si nec legatarij sint: tunc ad eos per-
ducatur, quos testator libertate do-
nauit. Quicumq. autē ex supradic-
tis omnibus partē sibi delatam am-
plexus fuerit: is voluntatem testato-
ris omnimodo impleat. Ideoq. & cau-
tionem præstare eum oportet, quod
omnimodo impleturus est ea, quæ in
testamēto defuncti continētur. Or-
dine scilicet hoc obseruādo, vt inter
legatarios quidem & fideicommissa-
rios, generales fideicommissarij cete-
ris legatarijs & fideicōmissarijs præ-
ferantur. Quod si nullus generalis fi-
A 2 dei-

deicōmissarius sit : tunc illi veniant, qui maiorib. legatis vel fideicōmissis honorati sunt. Quod si nemo ex his vel non potuerit, vel noluerit partē memoratam admittere : tunc illi vocentur, quibus testator libertatē reliquerit. Sed non passim, sed secundū ordinem scripturæ vocentur: vt quē primum libertate donauerit ; eius condicio præcellat. & si primus vel nō potuerit, vel noluerit partem memoratā admittere : tunc ille veniat, qui secūdo loco libertatem accepit.

Hæc si vnus ex parētibus, vel liberis, vel fratribus, vel patronis heres scriptus est. S I N autē heres institutus extraneus sit ; & moras fecerit legatario per totū annale spatiū post iudicalem sententiam numerandū: tunc nullam partem, nullum emolumentum scriptus heres sentiat : sed omne, quod a testatore ei præstitum est, auferatur ab eo, & veniat ad eos, quos supra exposuimus secundum eundem ordinem, & eandem obser-

uan-

uantiam. Ita tamen, vt eodem modo is, qui ad partem vocatur, cautionē præbeat : quod omnimodo impleturus sit ea, quæ in testamento defuncti continentur. Quod si nemo ex his, de quibus locuti sumus, appareat: tūc etiam adgnatis siue cognatis defuncti pateat aditus, quamuis in testamento nulla eorum mentio comprehendatur. Quod si nec tales personæ appareant: tūc extraneis quibuscūq. locus fiat, si velint hereditatem suscipere, & de implenda voluntate testatoris cauere. Quod si nec extraneus inueniatur, qui defuncti successione cum supradicta cautione suscipiat: tunc fisco res vindicentur scilicet & ipso voluntatem testatoris impleturo. Illud autē certum est, quod si filius a patre in testamento exheredatus est: neq. ex ipso testamento, neq. ab intestato lucrari aliquid poterit occasione huius Constitutionis.

Omnes autem, qui ex hac lege ad rerum vindicationem vocantur ; omnia

A 3 iura

iura heredū habeant; idest ius aditio-
nis, & pro herede gerendi, & conue-
niant, & conueniantur. Omnib.
quę diximus obtinētibus & si non ab
herede, sed a legatario vel fideicom-
missario, & forte ab eo, qui mortis
causa quid accepit, dari fieriue testa-
tor voluit. idest vt ordo vocationis in-
cipiat quidem ab substitutis & lega-
tarijs, desinat autem in publicum.

II.

vide auth. salu-
testator. C. ad. l.
falcidi.

SI QVIS ab aliquo scriptus he-
res in testamēto fuerit, in quo legata
vel fideicōmissa scripta sunt; timeat
autē, ne forte legata vel fideicōmissa
legatarijs vel fideicōmissarijs relicta
totā substantiā defuncti exhauriant;
ita vt ipse nihil ab hereditate sibi de-
lata lucretur: ergo si velit Falcidię le-
gis emolumentū integrum sibi serua-
ri: faciat inuentarium rerum, quas te-
stator dereliquerit præsētib. legata-
rijs & fideicōmissarijs, qui scilicet in
eadem ciuitate degunt. nisi forte pro-
pter sexū quod feminæ sunt, vel pro-
pter dignitatem, vel propter etatem,
vel

vel morbū, vel vincula pręsto esse im-
pediūtur: tūc enim illos repræsētari
oportet in conscriptione inuentarij,
qui negotia eorum legitime admini-
strāt. Quod si omnino pręsto nō sint
legatarij vel fideicōmissarij: tūc tres
testes adhibeātur, quorū & fides & o-
pinio probata est. Testes autē ex ea
ciuitate esse oportet, in qua cōficitur
inuentariū. & sub cōspectu eorū atq.
præsēntiā inuētarij procedat cōscri-
ptio. solis etenim tabularijs & in ea
causa nō credim⁹. Quod si postea re-
uersi fuerint legatarij; & quasdā res
ab herede subreptas esse putauerint,
easq. cęlatas & in inuētario nō inser-
tas: liceat eis per tormēta seruorū he-
reditariorū veritatē requirere, et frau-
dē heredū manifestare, scilicet & ip-
sis heredib. nihilominus cogēdis iur-
iurādū pręstare; quod nullo modo in
cōscribēdo inuētario dolose versati
sunt; et testib. similiter cōpellendis fa-
cramētū pręstare, quod de nulla frau-
de cōscij sunt scriptis heredib. Et si se

gatarij præsentés sint; hi veniant, vel homines eorum interueniant, aut ab sentibus eis tres bonæ opinionis testes repræsentari oportet. Quod si legatarij præsto quidem fuerint: ipsi autem venire, vel homines suos mittere ad conscribendum inuentariũ non luerint: tunc libera licetia pateat heredibus trium testium adhibito testimonio inuentarium facere nullo a legatarijs obiciendo postea obstaculo; si voluerint & in hoc casu per tormenta seruorum hereditariorum, vel per sacramentum heredum siue testium veritatem manifestare. Et is quidem, qui hæc omnia obseruauerit; legis Falcidiæ beneficiũ obtinebit. Quod si nec fecerit inuentarium, nec supra dictam obseruationem custodierit: sciat se omnia legata, omnia fideicommissa legatarijs vel fideicommissarijs soluturum; quamuis non sufficiat testatoris substantia. vt interdum etiã de suo præstare legata vel fideicommissa cogatur. Tota autẽ ista disce

pratio totiens locũ habebit; quotiẽs testator ignorans facultatum suarũ modum, legata vel fideicommissa ampla reliquit. Alioquin si sciens quantum habeat patrimoniũ, specialiter expresserit vt non liceat heredi Falcidiæ legis beneficio vti: necesse est voluntatem ipsius teneri. Et siquidẽ adire maluerit hereditatem eius is, quem heredem scripserit: omnimodo legata atq. fideicommissa persoluat sine quauis deminutione, nullũ habiturus lucrum, nisi pietatem solã, quod voluntati testatoris gratis obtinuit. Sin autẽ repudiauerit hereditatẽ: locus fiat substitutis; & post substitutos, coheredibus; & post coheredes, fideicommissarijs generalibus; & post fideicommissarios generales, legatarijs; & post legatarios, eis qui libertate donati sunt; & post eos qui libertate donati sunt; ab intestato venientibus, adgnatis siue cognatis; & his non apparentibus, extraneis; & post extraneos publico.

III.

*vide auth. sed cum
testator. C. ad. l.
falcidi.*

NVLLAM licentiam scriptus heres habeat quibusdam legatarijs perfecta & solida legata persolvere, quibusdam ex parte, nec quibusdam præstare, quibusdam non. sed omnibus pro rata portione soluat siue in solidum, siue in partem æquitatis ratione conseruanda. Vel enim cognoscens ab initio modum substantiæ, deminuere legata non debet: vel si quibusdam solida legata persoluerit; alijs omnib. implere debet. nisi forte mirabile aliquid extiterit, quod deminuat testatoris substantiam.

III.

*vide auth. sed cum
testator. C. ad. l.
falcidi.*

INTRA annum modis omnib. relictum præstetur legatū. Initium autem anni esse oportet illud tēpus, ex quo iudiciali sententia reus admonitus est propter legati solutionem.

Anno autē transacto heres qui legata non soluerit, hereditatem testatoris amittat; & locus fiat illis personis, quarū supra fecimus mētionem. scilicet ab annali spatio impuberib. vel adulescentib. nullo præiudicio generan

nerando. Hi enim duplici via muniti sunt. nam & restitui in integrum possunt; & cōpetētes actiones aduersus tutores vel curatores suos dirigere. Ea autem, quæ diximus teneāt, siue in scriptis, siue sine scriptis testamentū siue volūtas proferatur. & in omni persona teneāt, id est siue priuata sit, siue militaris, siue religiosa sit, siue imperialis. D. K. APR. CP.*

NOVELLA. II.

NVLLA LICENTIA*I.
vide auth. sed cum
C. de secum. nuptis.*

fit mulieri vel marito, qui quæue ad secundas nuptias migrauerit, in donatione propter nuptias vel dote, cuius solum vsufructum habet, nō etiam dominium; aliquem de liberis suis anteferre: sed sit proprietatis rerū omnibus debita, portionibus æquatis.

SI maritus vel mulier, qui quæue ad secundas nuptias migrauerit; res dotis, vel propter nuptias dona

*II.
vide auth. sed
si quis. C. de secum.
dis nuptis.*

tenti cautela; quod prædictam vsurã sine frustratione in omni sequenti tẽpore persoluãt. Sin autẽ propter nuptias donatio & aurũ habeat, & argẽtum, & vestes: tunc electionẽ habeat mater, vtrũ velit cautionem præstare, & res administrare; an tertiã centesimã vsurã a suis liberis accipere. Sin autem res habeat tã mobiles quã immobiles propter nuptias donatio: tunc res quidẽ immobiles sint apud eam, vt ex fructu earum alatur; mobiliæ autem apud liberos secundũ prædictam distinctionem.

uide. auth. si quis. C. de pactis conuict. **S**I quis vxorẽ duxerit; & propter nuptias donationem non solum adscripserit, sed etiã re ipsa dederit; mulier autem adscripserit quidem dotem, re autem vera non dederit in toto tẽpore, quo maritus suus vixerit: mortuo eo nec donationem ante nuptias consequatur; vt pote cum nullã dotem ipsa dedisset. Sed si quidem nihilominus dotis nomine dederit; nec mortuo marito ex donatione

pro-

propter nuptias habeat vllum emolumentum. Sin autẽ partem præstiterit dotis; tantam partem lucri nomine capiat ex donatione propter nuptias mortuo suo marito. Hęc autem Cõstitutio locum habeat etiam in his matrimonijs, quæ nõdum soluta fuerint. (Sciẽdum autẽ est quædam præsentis Constitutionis capitula ex. XXII. Constitutione, quæ de nuptijs promulgata est, transformata fuisse.

NOV. III.

PRAESENS Constitutio vsque ad sua tempora numerum clericorum, qui est conseruat. Postea autem iubet clericos Constantinopolitanæ ciuitatis hoc numero definiri; vt sexaginta quidem presbyteros, centum autem diacones, quadraginta diaconissas, nonaginta subdiacones, centum & vndecim lectores, & viginti quinq. cãtores, & centum ostiarios ecclesia habeat.

NON

II. NON liceat in minoribus eccle-
sij clericatus honorem suscipienti-
bus, postea in maiore ecclesia per
patrocinium quorundam transire.
Sed si quidē tale aliquid factū fuerit:
irritū sit, & nullius momenti. Nec li-
ceat ulli clericos quidem destinare,
vel creare; nullas autē eis alimonias
præstare. Sed duorum alterū eligat,
vel non faciat clericos, vel si fecerit,
det eis, vnde viuere possint.

ca. 2. de
preb.

NOVELLA. IIII.

I. SI QVIS crediderit pecuniam
alicui; & fideiussorem vel manda-
torem acceperit, vel eum qui pro eo
pecuniam constituit: non prius cōtra
tales personas actiones moueat suas;
quā aduersus ipsum reum principa-
lem egerit; eumq; inopem inuenerit
vel in solidū, vel pro parte. Postquā
enim egētia laborare noscatur reus
sue in solidum, sue pro parte: tunc
contra fideiussores vel mādatores in-
tende

NOVELLA. IIII. 17
rendere creditorem oportet. Hoc
si debitor præsens sit, & appareat. Sin
autem absens fuerit reus; & fideiussō-
res vel mandatores præsto sint; vel hi
qui pro eo pecuniam constituerunt:
tunc præfiniri eis diem oportet, intra
quem diem debeant reum exhibere.
Sin autem tempus præfinitum præ-
terierit: ipsi quidem actiones pro reo
suscipiant, & debitam pecuniam per-
soluant. Cedat autem eis actionib.
suis creditor, quas aduersus reū prin-
cipalē habet. Quod si tam reus, quā
fideiussor vel mandator, vel qui pecu-
niam pro eo cōstituit, in absentia fue-
rint: tunc liceat creditori etiam ad-
uersus res principalis rei venire.
Quod si nullæ res rei principalis ap-
pareant: tōc etiam in res fideiussoris
vel mādatoris manus creditoris por-
rigi possunt. vt & si debitores habeāt:
etiā ab his creditori satisfiat. Hæc
autem sic intelligēda sunt: vt nullam
facultatem habeant creditores sibi
res vindicare prius, quam persona-
les

les actiones exercent tam contra ipsum reum principalem, quam contra fideiussores eius & mandatores; eosq. non soluendo esse appareat. eodem iure scilicet obseruando, si personæ eorum non appareant. Hæc autem omnia, quæ de creditore & fideiussore diximus; etiã ad venditionis confirmatorem trahenda sunt. ut non prius emptori licentia sit aduersus confirmatorem cõsistere; nisi prius venditorem conuenerit, vel indubitate soluendo non sit. Sed nec hypothecarijs in rem actionibus iudiciũ pateat ante, quam personales actiones defecerint. Et in summa quæ dicta sunt de mutua pecunia, & in venditione custodienda sunt, & in omnibus contractibus, qui aliquam satisfactionem recipiunt. Sin autem argenti distractores pecuniam cõstituerint, secundũ veteres leges conueniantur.

II.

SI quis pecuniã mutauit; debitor autem pecuniam non habuit, quã dare debet: rem mobilem creditori præstet,

stet, si habeat. Sin autem rem mobilem non habuerit: tunc immobilem rem suam, si habet, vendere debet; & pecuniã debitam ex pretio rei soluere. Sin autem emptorẽ nõ inueniat: tũc prædium, quod optimũ habet, creditori suo præstet; & actione qua obstructus est, liberetur. Vbi autem emptorem sui prædij inuenit, caueat creditori pecuniã debitam soluturũ se: & post cautionẽ liceat ei constituere venditionis contractũ. Creditoris autem appellatione significatur non solum is, qui mutuã dedit alicui pecuniam: sed etiam omnes, qui aliquam actionem contra aliquem habent.

NOVELLA. V.

QVI VULT ædificare monasterium; prius Episcopũ inuocet, & illũ exoret, ut sanctã crucẽ faciat, & imponatur postea ædificium.

I.

SI quis monachus fieri vult, siue liber sit, siue seruus: non statim

II.

B 2 mona

monachus fiat; sed per triennium tō-
fura quidem careat; & veste laicorū
utatur; & diuinas scripturas discat:
& confiteatur suam conditionem, id
est vtrum ingenuus sit, an seruus, vel
alterius cuiuscumq. status; & narret
causas propter quas ad solitariam vi-
tam migrare desiderauerit; ne forte
malus sit, & deo displiceat. Opor-
tet autem & monachos verba ei ad-
ferre, quæ mores eius & vitam corri-
gere poterunt. Et si per triennium
talis appareat, vt videatur dignus cō-
fura & veste religiosa: tunc & tō dea-
tūr, & stolam monachicam vestiatur, si
ue liber sit, siue seruus. & nulla ei mo-
lestia inferatur neq. de seruili, neque
de libertina cōdicione. Sin autem
aliquis intra trienniū retrahere eum
vt seruū suum voluerit: & dicat quod
res suas furatus ad monasterium cu-
currerit: non statim eum abstrahat.
sed prius probet quod & seruus est;
& in furto, vel vita mala, & peccatis
atrocibus timuit, & fugit. Et si hæc

vera sint: reddatur seruus domino
suo cum reb. subreptis, si etiam ipsæ
quoq. in monasterio fuerint. Domi-
nus autem eum recipiens fidē ei præ-
stet; quod nullo cum malo propter
hæc, quæ iam peccauit, affecturus sit.

Quod si nulli delicto seruum sup-
positum esse dominus probare potue-
rit; & ipse seruus ex castitate morum
suorum bona testimonia habeat: &
si nondum triennium præterierit; ta-
mē maneat in eodem venerabili mo-
nasterio. Triennio autem semel trā-
facto, & inter monachos seruo dei
numerato, nulla sit post ea licentia
qualemcumq. molestiam ei inferre,
siue reuera famulus sit, siue inge-
nuus: sed omnimodo solitariae vitæ
permaneat; & si peccatum in priore
vita admissum sit. Ea autē, quæ fur-
to subrepta sunt, proculdubio si inue-
niantur, domino reddi oportet.

SIN autem seruitutem effugiēs
veniat quis ad monasterium; postea
autem reliquerit venerabilē locum,

& in aliam vitæ figuram transferit: licet domino extrahere eum; & probanti quod seruus est, vt seruum eum habere.

- III. IN omnib. monasterijs siue paucos, siue complures monachos habeant, nulla licentia monachis sit separatim conuersandi; nec vnusquisque monachus suum proprium cubiculum habeat. Sed communiter ad excolendum deum congregentur; & in communi loco dormiant, singulis quidem in culcitris suis humo videlicet constratis iacentibus, omnib. autem in vna domo dormientibus. Quod si tantus sit monachorum numerus, vt vna domus eis non sufficiat: tunc & in duabus pluribusue habitationib. dormiant, non autem separatim per se, sed in communi loco sicut iam prædiximus. nisi forte quidam ex his tales sint, vt iuste debeant segregari ab alia monachor. multitudine; quos summæ vitæ constitutos Græci Anachoritas & He

& Hesychnstas dicunt.

SI quis in monasterio se consecraverit, & post quã veste religiosa vestitus est, a monasterio recesserit: omnia bona ipsius, quæ in monasterio introduxerit, ad ipsum monasterium pertineant. (IDEM est ex alia Constitutione & si non introduxit. omnes enim res eius dominij monasterij sint.)

SI vir vel mulier liberos habens ad solitariam vitam peruenerit; si quidem iam donauerat filio vel filijs suis tantum, quantum lex Falcidia facit siue occasione propter nuptias donationis, quam pro filio suo dedit, siue dotis causa, quam pro filia sua præstitit. Si igitur habeant legis Falcidiæ quantitatem; cetera bona eius ab omni inquietudine liberentur siue pater sit, siue mater, qui quæue in monasterium introierit. Vt in reliquis rebus eorum nullam habeant liberi communionem; vt pote cum lege Falcidia

fatis eis factum sit. Quod si nihil eis, vel minus Falcidia pater vel mater præstiterit: tunc etiam monacho facto patre, vel matre consecrata, libera facultas filijs sit vel totam Falcidiam, vel quod deest eis, a monasterio vindicare. Inter virum autem & uxorem talis observatio teneat: ut siue maritus siue uxor intrauerit in monasterium; hoc consequatur laica persona, quod ex casu mortis ei competisset secundum dotalem partionem tenorem.

Vl. SI quis introierit in monasterium, & post religiosam vestem recesserit; & militauerit, vel simpliciter laicus factus fuerit: spoliatur cingulo militari, & vita libera non potatur, sed officio Præsidis prouinciæ seruire cogatur; substantia autem eius in monasterio maneat.

Vll. SI quis in monasterio consecratus fuerit, posteaque in aliud monasterium transire maluerit: substantia quidem eius a priore monasterio vindicetur.

cetur. Aliorum autem monasteriorum primates prohibeant eum transire; ut in alio monasterio non recipiatur. Et de hoc curare debent non solum religiosissimi Episcopi, sed etiam reuerentissimi Archimandritæ.

Vlll. SI quis monachus constitutus clericatus honorem acceperit, nullam habeat facultatem uxorem ducendi: quamuis eius gradus sit, cuius clericus non prohibetur uxorem habere. qualis est gradus cantorum & lectorum. Non solum autem uxorem ducere prohibetur; sed etiam concubinam habere. Si quis autem monachus ante constitutus clericatus occasione vel duxerit uxorem, vel concubinam habuerit: eiciatur de clero, & sit priuatus, & ad nullam militiam vel professionem aliam audens venire, nisi forte velit in antefatas poenas incidere.

Ix. PRIMI monachi creatio non secundum ordinem temporis fiat: nec qui tempore prior est, primi loci creationem

tionem sibi præsumat; nec qui secundus forte, vel tertius est; sed qui & virtutis castitate, & diuinarum rerum, humanarumque scientia, & animi gravitate præcellit, is habeat loci prioris honorem. Idque procedere debet secundum electionem atque iudicium religiosissimi Episcopi. Quæ autem diximus & in prioribus, & in istis Constitutionibus de clericis & monachis, vel monasterijs: ea non solum de masculis, sed etiam de feminis sanctimonialibus intelligere debemus.

NOVELLA. VI.

4. **H**ÆC Constitutio in primo capite de consecratione Episcoporum loquitur, quam oportet procedere sic. Debet enim prius disceptari de vita Episcopi, utrum bona sit, an reprehensibilis; & utrum bonis testimonijs muniatur, an non. Sed & si offi-

si officialis vel curialis condicionis sit: prohibetur Episcopus fieri. nisi forte a tenera ætate in monasterio fuerit, eoque modo liberatus est prædictis condicionibus. ita tamen ut quartam portionem substantiæ suæ curiæ præstet secundum legis obseruantiam.

Sed neque ex laico statim ad Episcopatum ascendere licet; neque clericatus honorem simulatum habuisse sufficit. Oportet autem eum, qui Episcopus fit: neque uxorem habere, neque concubinam, neque filios, neque nepotes siue legitimos, siue legibus incognitos. Et si quis contra hoc fecerit; & is qui factus est, & is qui eum fecerit, de Episcopatu expellatur honore. Nec liceat pecuniæ datione Episcopum fieri. Esse autem oportet eum, qui Episcopus fit, vel monachum, vel clericum. ita tamen ut non minus sex mensibus appareat eum in clericatu fuisse. Legere autem debet sanctos Canones. eoque tem-

tempore, quo consecratur, consulat eum is qui consecrat, si possit facere atq. custodire omnia, quæ diuini præcipiunt canones: & si quidem denegerit se posse custodire, nõ consecratur. Sin autem pollicitus fuerit obseruaturum se, quantum homini possibile est, sancta canonum præcepta: tunc is qui consecrat eum, admone re atque prædicere ei debet; quod si non obseruauerit canones sanctos, & deo alienus erit, & inter religiosos Episcopos nõ connumerabitur. Nã canones patrum vim legum habere oportet. Sin autẽ aliquis pecuniã dederit, eodemq. modo creatus Episcopus fuerit: non solum ipse, sed etiã qui consecrauerit eum, inter Episcopos non erit. Sed & pecuniæ vel res datæ consecrationis causa sacrosanctæ ecclesiæ addicantur, siue Episcopus sit, siue clericus, qui eas dedit. Is autem qui accepit, non solum res amittat, sed & gradum atq. honorem clericatus. Similiter autem & si laicus

cus sit, qui pecuniam vel res accepit, & ipsas amittat, & aliud tantum, quãtum accepit, pœnæ nomine sanctæ ecclesiæ præstare compellatur. Sed & si magistratus gerat, in magistratu esse desinet, & exilio inreuocabili cõdemnabitur. Sin autem aliquis presbyter vel diaconus constitutus pecunia data ad Episcopatus apicem peruenit: nõ solum Episcopus esse desinet, sed etiam priorem gradũ presbyterij vel diaconij amittet. Consecratio autẽ Episcopi fiat ante omnẽ populũ Christianitatis, vt sit facultas vnicuiq. si velit, contradicere. Et si quidem ante consecrationem facta fuerit contradictio: non prius consecratur Episcopus, nisi disceptatio de contradictione facta sit, & vndique appareat innoxius is, qui ad Episcopatum vocatur. Sin autem quis ante disceptationem ad Episcopatus apicem peruenerit: amittat honorẽ non solum is ipse, sed etiã is, qui eum creauit. Quod si is, qui contradixerit, calumnia

lumniator probatus fuerit; vel contradictionis iudicium deseruerit; & non peregerit causam: prohibeatur sacra communione in omni vita sua ab eo, qui consecrauit Episcopum.

- II. **N E M O** religiosus Episcopus extra suam ecclesiam degat ultra annale spatium, nisi forte per imperialem iussione[m] hoc fuerit factum. Patriarchæ autem Episcopos cogere debent in suis ecclesijs obseruare, & in longas peregrinationes non ire. Sin autem sine iussione Principis ultra annum Episcopus extra suam ecclesiam fuerit: tunc regionis Patriarcha legitimis eum preconijs reuocet, id est custodiens factorum canonum obseruationem. Sin autem non obtinuerit is, qui vocatus est; sed in eadem absentia perseuerauerit: tunc repellat eum ab Episcoporum numero, & alterum pro eo substituat. Sin autem is, qui in absentia est, metropolitanus non fuerit, sed cuiusdam municipij Episcopus: tunc ea quæ diximus a Patriarcha fieri oportere

tere, metropolitanus faciat. Quod si litigiorum causa peregrinari voluerit Episcopus, non concedatur licentia. Litigare enim Episcopus debet non per semetipsum, sed per suos clericos siue apocrisiarios, siue œconomos: & supplicare Principi debet, & impetrabit ea, quæ desiderat fieri.

- N V M Q V A M** Episcopus in Constantinopolitanam ciuitatem veniat, nisi litteras acceperit a metropolitano suo ad imperatorem, quas diuini canones commutaticias appellant. Quibus declarabitur necessariam esse protectionem Episcopi. Sin autem metropolitanus sit, qui peruenire in C. P. ciuitatem maluerit: litteras accipiat a Patriarcha regionis suæ. Venientes autem non audeant intrare ad Imperatorem per semetipsos: sed prius ad Patriarcham veniant; vel ad apocrisiarios regionis, ex qua sunt, & ipsis comunicent causas, propter quas venerunt. Liceat autem Episcopis & per Referendarios magnè

magnę ecclesię, vel apocrisarios Patriarcharum referre Imperatori, & sic impetrare responsum.

IV. NEMO clericus fiat, nisi is qui & bonũ testimonium habeat, & litteratus est. Qui enim litteras nescit, clericus esse non potest. Docent autem & presbyteri & diaconi sacras orationes, & ecclesiasticos canones. Quos scilicet cõsecrari oportet sine reprehensione, sine iusta contradictione, sine pecuniarũ datione, liberatos tam officiali, quam curiali condicione secundum obseruationem, quam in primo capite præsentis Constitutionis exposuimus.

V. QUI binas nuptias contraxerit, diaconus vel presbyter fieri prohibetur. Sed & si mulierem disiunctam a marito suo, quem ipsa reliquerit, vxorem quispiam habuerit: neque diaconus neq. presbyter fieri potest. Idem est & si concubinam habeat. Quippe tales homines cum castitate viuere decet. Castus autem est, qui habet,
vel

vel habuit vxorem castam, & ipsam ab ipso virgine virginem susceptam. Si quis autem presbyter vel diaconus vel subdiaconus vxorẽ duxerit, vel cõcubinã habuerit siue clã, siue palã, siue sub aliqua figura: cadat clericatus honore, & sit priuatus, & laicus.

EA autem, quę de clericis diximus, teneant & in diaconissis. Diaconissas autem creari constitutio præcipit; si quinquaginta annor. ætatem agant. ita tamen vt virgines sint, vel vnum tantummodo maritum habuerint. Sin autem mulier propter aliquam necessitatem minor quinquaginta annis diaconissa facta fuerit: non liceat ei alibi degere, quam in asceterio sanctimonialiũ mulierum, vbi neq. mares conuersantur, neque viuere liceat ei, quomodo velit.

Nulla autem diaconissis facultas tributa est habere quosdam secũ veluti fratres siue cognatos, vel quos dicere solēt agaperos, idest dilectos. Nam diaconissę vel per se habitare

bent, vel nullum alium admittere se cum, nisi reuera fratrem. Sin autem aliqua suspicio sit, quasi simulatus frater cum ea degerit: vel ab initio non consecratur, vel si consecrata fuerit, amittat honorem. Pœnas autem cum corruptore patiatur eas, quas sacræ constitutiones aduersus corruptores definiunt. Eo autem tempore, quo diaconisæ consecrantur, admonendæ sunt; vt si postea nupserint, vel aliam vitam elegerint: gladio ultore sternentur, & facultates monasterijs siue ecclesijs addicentur. Is autem qui corruptit eam, puniatur quidem eodem supplicio, bona autem eius fisci iuribus vindicentur.

VII.

SIVE lector, siue subdiaconus, siue diaconus, siue presbyter clericatus honorem contempserit, & in aliam vitam transierit: duor. alterum vel curiali cōdicioni cum suis facultatib. subiciatur; vel si plures curiales ciuitas habeat, siue ipse vilior sit:
ad

ad officialem cōdicionem trahatur, idest taxoticam.

NVLVS Episcopus multitudinem clericorum faciat passim. Debet enim secundum redditum ecclesiarum, ita etiam numerus clericorum moderari. Et siquidem is qui sacrosanctam ædificauit ecclesiam, statuit ab initio clericorum numerum, qui debeat in eadem ecclesia consecrari: ille numerus custodiatur. Sin autem numerus præfinitus non est: neque per amicitiam, neque per gratiam oneranda sacrosancta ecclesia est. Sed moderandus numerus erit cura & solitudine Patriarcharum & metropolitanorum & aliorum Episcoporum. Liceat autem vnicuique siue priuatus, siue laicus sit, inspicienti ea quæ diximus ab aliquo contempta, ad Imperatorem referre.

NOV.

C 2

sunt. Excipit autem quosdam contractus, quos in sequentibus exponit capitulis; per quos & ecclesiarum immobiles res alienari possunt. (Xenodochium, idest locus venerabilis, in quo peregrini suscipiuntur. Prochotrophium idest locus venerabilis, in quo pauperes & infirmi homines pascuntur. Nosocomium idest locus venerabilis, in quo ægroti homines curantur. Orphanotrophium idest locus venerabilis, in quo parentibus orbatii pueri pascuntur. Geronocomium idest locus venerabilis, in quo pauperes, & propter senectutem solam infirmi homines curantur. Brephotrophium idest locus venerabilis, in quo infantes aluntur.)

II.
ca. 1. de
ver.
perm.

SI Princeps voluerit rem immobilem sancto loco præstare, & accipere ab eo aliam immobilem rem; & eo modo permutationem contrahere: liceat hoc facere ei diuina pragmatica sanctione ab eo promulgata.

III.

EMPHYTEVSEOS contractum

ctum sub hac obseruatione sanctus constituat locus: vt viuo quidem eo, qui contrahit, maneat omnimodo emphyteusis; mortuo autem eo ad heredes eius transmittatur, si forte filij sunt siue masculi siue femine; aut si nepotes sint siue neptes, aut si vxor sit, vel maritus; si specialiter mariti vel vxoris nomen expressum fuerit. alioquin ad aliam personam emphyteuseos contractus non transeat; sed vsque ad vitam contrahentium extendatur, nisi filios, filiasue, nepotes neptesue habeant. Procedere autem emphyteusis debet prius requisitione cum omni veritate atque subtilitate habita in reditu eo, qui ad id tempus fuerat, in quo ad sacrosanctam ecclesiam res peruenisset; & eius reditus sexta portio remittatur ei, qui emphyteusim contrahit. Sin autem diminutus fuerit ex aliquo casu reditus prædij: duorum alterum vel sub eodem reditu, qui tunc inueniatur, sine vlla diminutione is, qui contractus, accipiat

prædium, vel ad contractum omnino non accedat. Melius enim est lo care prædia sanctor. locor. quam sub huiusmodi deminutionibus contractus emphyteuseos facere. Sin autem ecclesiastici proastij emphyteu- sis cōtrahatur pretiosissimi quidem, sed tamen vilissimum redditum habē- tis: non oportet emphyteuseos con- tractum ad redditus quantitatem metri. sed æstimatio proastij fiat, & inspi- ciatur redditus, qui per viginti annos comparari potest ex pretio proastij: & tantum redditum dare se pacifca- tur is, qui emphyteusim cōtrahit. ita tamē vt etiam in hoc casu nō in per- petuum contractus extendatur: sed secundum obseruationem, quam su- perius diximus. Sciant autem hi, qui emphyteusim cōtraxerint; quod placito redditu ab eis per biennium non dato licētia libera præstatur san- ctorum locorum administratorib. & prædia abstrahere, & nihil empone- matum nomine præstare. Empone

ma

mata autem dicimus ea, quæ labore cōtrahentis in agro meliorata sunt.

Sin autem deteriorem agrum fe- cerit: cogatur de suo sumptus dare, & restituere in pristinam prædij fa- ciē. et ad hoc subici debent non solū ipse, sed etiā heredes eius, vel succes- sores, vel bonorū possessores, & bona eius. ita tamē vt debitū quoq. redditū sine aliqua dilatione vel deminutio- ne reddere compellātur. Id autem quod de prohibitione alienationis diximus, obtineat non solum in inte- gris domibus, vel proastijs, vel agris, vel hortis: sed etiam in his, quæ omni- no diruta, & deserta, & in area posi- ta sunt. Quamuis enim nullum ædifi- cium, nullam materiam habeant: at- tamen alienari ea prohibitum est. ni- si forte emphyteusis ad tempus secū- dum antefatam diuisionem in tres personas fuerit facta. Ne autem a- liqua circumscripctio fiat: iubet Con- stitutio duos primates mechanicorū vel architectorū in ciuitate C P. vna cum

cum religiosis œconomis, & quinq̄. reuerentissimis presbyteris, & diacōnis duobus, præsente & ipso beatissimo Archiepiscopo: vel in prouincijs duos nobiles vel mechanicorum, vel architectorum, aut vnum, si vnum tantum habeat ciuitas; peruenire oportet ad loca. et diuinis antepositis scripturis definiri ab eisdem architectis, quātum debeat super eodem loco diruto sacrosanctæ præstari ecclesiæ ab eo, qui emphyteuseos cōtractum pro cedere velit. Et sub his pactiōib. instrumenta emphyteuseos componantur. vt is qui cōtraxerit emphyteusim & œdificet, & materijs vtatur; si qualdam materias dirutas habeat locus: & trāsmittat cōtractū duob. successorib. suis secundū prædictam obseruationē. posteaq. prædium redeat ad sacrosanctā ecclesiam, vel ad alium venerabilē locū, qui sub titulo emphyteuseos rē immobilē dederit. Trib. personis defunctis omnimodo prædium ad venerabilem locum redeat.

Nam

Nam & illam pactiōem, immo magis callidam machinationem reiciēdam esse Cōstitutio iubet: id est si pactus fuerit cum œconomis & religioso Episcopo & alijs personis, quas enumerauimus, is qui emphyteusim contrahit: vt etiam trib. personis defunctis nihilominus deinceps successorib. liceat emphyteuseos titulo res immobiles ab ecclesia capere, & alijs personis anteponi. Talē enim conuentionem, vt pote callide factā Cōstitutio reprobauit.

S I N autem voluerit aliquis rem immobilē ecclesiasticā vel prochiacam vtendi fruendi causa accipere: eo modo faciat contractus, quo Diui Leonis Cōstitutio statuit. Oportet enim fructuarium diuitem cōstitutum, & rerum immobilium dominū aliam rem iure dominij dare sacrosanctæ ecclesiæ, vel alij venerabili loco, a quo vsū fructum appetit. Ita tamen vt res immobiles, quas ipse pro vsufructu præstat; non minorem redditu

reditum habeant, quam vsus fructus est rei immobilis ad sacrosanctam ecclesiam vel alios venerabiles locos pertinentis. ita tamē vt res omni modo, quam vtendi fruendi causa accepit, vel mortuo eo ad sanctum redeat locum; vel adhuc viuo eo, si forte vsq. ad certum tempus vsusfructus ei constitutus est. Impleto enim tempore necesse est vsusfructum extinguere. Nulla autē licentia sit in tantum tempus protelare; vt etiam post mortem fructuarij res immobiles ad sanctum locum non redeant. Nam modis omnib. defuncto fructuario pleno iure fundus ad ecclesiam redire debet. Ita tamē vt etiam illæ res, quas de suo patrimonio ab initio fructuarius ad locum sanctum dedit, maneant firmiter nulla machinatione abstrahendæ.

v. SI quis contra saluberrima iura præsentis Constitutionis rem immobilem loci venerabilis comparauerit: primum quidem rei æstimationē
amittat

amittat, & rem quā inlicitè emerit, restituat cum omnib. emolumentis eius, quæ in medio tēpore facta sunt, & omnia lucro ecclesiæ vel alterius loci venerabilis cedant. Et nullam habeat ipse cōtra ecclesiā actio nem: sed tantū aduersus œconomos, vel alias vēditorum personas ex empto iudicium moueat. Nam venditorum patrimonia emptori subiecta esse æquum est. Hæc si venditio cōtra præsentem legem rei immobilis ad venerabilem locum pertinentis contracta sit. Alioquin si donatio facta fuerit: tunc is qui liberalitatem interdictam accepit, non solū ipsam rem cum fructib. suis & causis venerabili loco restituat; sed etiam aliud tantum, quantum accepit, pœnæ nomine præstet sanctissimo loco, cuius res donata fuerit ab his, qui res eius administrant. Sin autem titulo permutationis rem loci venerabilis capiat aliquis: tunc & rem quam accepit, reddat; & quā ipse dedit, amittat.
actio

actione ei scilicet aduersus personas & patrimonia eorū cōseruanda, qui cum eo cōtraxerint. Excepto videlicet Principe, cui secundum præfatā superius diuisionē permutationē facere rerū immobiliū cum sacrosanctis locis permissum est. Sin autem pignus creditor ad corporalē detractionē acceperit; & res immobilis sit, quę perinet ad ecclesiā, vel ad alios venerabiles locos, veluti domus, vel proastiū, vel ager, vel hortus, vel pannes ciuiles, vel mācipia rustica; nā ea quoq. veluti mēbra rerū immobiliū sunt: si quis igitur horū aliquid pignoris nomine corporaliter accepit: prius quidē neq. sortem quā dedit, neq. vsuras, quas forte stipulatus est, exigat; deinde etiam ipsam rē cū suis emolumentis venerabili loco restituat. Sed in hoc casu aduersus œconomū vel alios administratores venerabilium locorum actionib. creditori competentib. Omnia hæc, quę diximus, etiam in mulierum monasterijs vel asceteris obtinere oportet.

SI quando necessaria causa & inexcusabilis immineat, vt mutuam pecuniā accipiat venerabilis locus: liceat œconomis etiā res immobiles obligare pignoris iure. ita tamē vt corporaliter creditoribus nō tradantur.

SI quis emphyteuseos cōtractum in ecclesiastica re, vel alterius venerabilis loci cōtraxerit in perpetuū: primū quidē id quod actū est, pro imperfecto habebitur; deinde tantū cum in vnoquoq. anno ppetuo præstare sanctissimo loco oportet; quantū præstitisset, si ab initio legitima emphyteusis esset. nullo remanēte apud eū ex his rebus, quę frustra ei emphyteuseos occasione præstita sunt. Res enim ipsas cū suis fructibus omnimodo restituere debet. Tabelliones autē qui cōtra leges emphyteuseos instrumēta receperint: inreuocabili puniātur exilio; & nūquā redeāt, nec si diuina sanctio promulgata fuerit. Nā nec magistrat⁹ audaci spiritu talia instrumēta vel dictare, vel facta admittere,

& mo

VI.

IIII

VII.

XI

& monumentis publicis inferre, vel confirmare debent. Nam si aliquid tale deliquerint: non solum honore, sed etiam dignitate & patrimonio cadant.

VIII.

IS D E M pœnis coërceri oportet etiam illos, qui sancta vasa siue sacra dona contra legē vel pignerauerint, vel distraxerint, vel cōflauerint, vel quocumq. modo alienauerint. ex ce pta videlicet captiuorum redemptione. Eandemq. obseruantiam iubet Constitutio obtinere & in alienatione panum civilium.

IX.

N V L L I liceat per pragmaticā sanctionem aliquid eorū capere, quę sacrosanctis ecclesijs, alijsq. venerabilibus locis competunt. scilicet si immobiles sint: vel mobiles quidem, sed quę alienari non possunt. Sin autē Quæstor magnificus tale rescriptum dictauerit, vel ceteri magistratus intimationem pragmaticę formę receperint: vnusquisq. quinquaginta librarum auri pœna multetur.

Sin

Sin autē religiosi Episcopi talem pragmaticam sanctionem contēpserint: sine periculo contēpserint se cognoscant. Nam si receperit eam, etiam episcopatus honorem amissuros se non dubitent. Ea autem locari vel emphyteuseos titulo dari oportet sola, quę administratorum arbitratu videantur tali aliquo indigere. S I quis in potentatu constitutus diuinam pragmaticam sanctionē impetrauerit cogentem œconomū, vel alios administratores venerabilium locorū ea, quę ab eis neq. locata; neque emphyteuseos titulo data sunt, sibi locari vel emphyteuseos nomine dari: pœna sacrilegij teneatur.

N E M I N I liceat in posterum cuiuscumq. monasterij venditionem impiam, vel donationem, vel permutationē contrahere: vbi & altare cōlocatū est, & sacra missa facta, & monachica conuersatio. Sin autem aliquid tale admissum fuerit: & id quod factum est pro infecto habebitur; &

D

is

is qui accepit, prædium amittat; & is qui distraxit, rem & pretium reddat sacrosanctæ ecclesiæ, et venerabilibus monasterijs. quorum curæ erit alienatum contra legem monasterium, rursus in pristinum statum reducere.

Nulli autem liceat nec titulo pignorum, nec hypothecarum sacrosanctum obligare monasterium. Nam etsi tale aliquid admissum fuerit, refutari oportet. ut iterum in sanctissimo monasterio sacra procedat missa.

XI.

SI quis sterilem agrum cuique venerabili loco donauerit, vel vendiderit: contractus nullius erit momenti. Nam & donatione, & quavis alienatione rescissa cogatur donator aut venditor rem suam recipere, quam calliditate & fraude videtur dedisse; ut exoneret scilicet suum proprium patrimonium.

Oeconomus autem vel quicumque alius administrator venerabilis loci omne damnum, quod ex huiusmodi illicito actu contigerit, resarciat ei, qui cum eo contraxit secundum ea, que supra

pra diximus. Liceat autem unicuique ex populo si viderit præcepta propositæ Constitutionis neglecta ad Imperatorem referre, & calumniatoris notam euadere. Omnibus autem permissum est, ubique magistratus gerentibus siue maiorem siue minorem potestatem habeant, omnia præsentis Constitutionis capitula custodire.

NOVELLA. VIII.

OMNES Magistratus sine pecunia creati decernimus: ut neque impune aliquid detur; neque sine punitione aliquid a subiectis exigatur.

NEMO magistratus civilis vel militaris in municipijs eius provincie cui præest, vicarios suos audeat mittere. Sed si quis tales fecerit magistratus, honore cadat.

OMNES priuatos homines suppositos esse Constitutio iubet omnibus provinciarum Præsidibus, tam in pecuniarijs, quam in criminalibus causis. Hi autem, qui a C. P. ciuitate

descendant, cuiuscumq. iudicis calculos vel iussiones habeant; subiecti sint prouinciarum Præsidibus. vt nõ audeant sportularum nomine aliquid exigere supra modum sacris Constitutionib. statutum. Hoc enim si contempserit Præses, de sua substantia refarcire damna prouincialibus cogatur. Liceat autem eis de huiusmodi iniurijs referre non solum maiorib. magistratibus, quib. suppositi sunt hi, qui sportulas illicitas exegerint; sed etiam ipsi Imperatori. Liceatq. Præsidibus; si viderint eos, qui calculos vel iussiones habent, quod iniuste vel violenter versati fuerint; refrenare, & nõ timere neq. dignitatem eorum, neq. cingulum, quo forte decorantur. Oportet autem vnumquemque, qui magistratum gesturus est: ante quam honorem suscipiat, dare sacramentum: quod neq. dedit alicui pecuniam, neq. lucrum impium capturus est. Si quis autem ab eo aliquid accipiat vltra ea, quæ Constitu-

tio

tio statuit: in quadruplũ hoc reddat.

Curam autem agat Præses prouinciæ & in exactionib. tributorũ. eaq. exigere debet, non cum seueritates nisi forte contumaces sint hi, qui tributa debent. Habeat autem adseffores circa se æquos, & iustos, & non inclinantes ad lucrum. Quod si quis dederit aurum, vt magistratus fiat; posteaq. in furto conuictus sit in ipso magistratu: & publicabuntur bona eius, & in exilium mittendus erit, & corporales coërtiones patietur. Nam Episcopum, & primates ciuitatum, si viderint iudicem iniuste conuersari, preces Imperatori porrigere oportet: vt cũ principali indignatione Præses pœnas impius luat.

P R A E S E S prouinciæ, postquã IIII. desierit esse Præses, in eadem prouincia quinquaginta dies ibi faciat, & publice pareat, & omnes excipiat actiones. Quod si ante quam quinquaginta dies prætereant, absconderit se: liceat vnicuiq. & tenere eum

D 3 in

in prouincia; & omne quod furatus est, ab eo repetere præsentem tamen Episcopo, & re discernente. Quod si ante quinquaginta dies fugerit, & comprehensus fuerit siue in Constantinopolitana ciuitate, siue in alia quacumque regione: retrahatur ad eam prouinciam, cui præerat; & ea, quæ furatus est, in quadruplum reddat. Hæc autem tota licentia prouincialibus data est; si in furto Præsides arguere maluerint. Nam in alijs causis ante dicta obseruatio cessat.

P.

NEMO autem neque in criminali causa, neque in tributorum exactione, neque in populari seditione a Præsidente prouinciæ tentus fori præscriptione utatur. VT autem in omnibus exequi possit Præses prouinciæ: & milites, qui in prouincia sedent, subiciantur ei. Quod si milites non obtemperauerint: & annonam eorum prohibebitur; & militiam suam amittent, & corporales pœnas subsistent.

CVM

VI.

CVMQVE in prouincijs Præsides iusti mittantur: superfluum est Latrunculatorem mittere, ut eos quos Viocolytas, idest eos, qui violentias prohibet; vel Aphoplistas uocant, idest eos, qui priuatis hominibus arma habere concedunt; ne rapinas aut cædes faciant. Sed neque Magistro Militum Orientis, vel alijs magistratibus licebit Latrunculos, vel Viocolytas, vel Aphoplistas, vel alios similes eis in prouincias mittere. Sin autem aliquid tale perpetretur: hi qui missi sunt præsidali potestati supponantur; & ultimum periculum patiantur, postquam hoc ad Imp. fuerit relatum. Hi autem, qui miserint eos; triginta librarum auri pœna coercantur.

Is autem qui magistratus creatur, siquidem in C. P. ciuitate, præ oculis Imperatoris, vel Præfetti Prætorio, & Comitum Rerum Priuatarum, & cubicularij. Sin autem in prouincia magistratum accipiat: ante metropoli-

D 4

poli-

politianum & primates ciuitatis iurare debet. Iubet Constitutio & Defensores ciuitatum nihil omnino vel dare, nisi vsq. ad L X. solidos; vel accipere, nisi publicas annonas, si quæ sint.

NOVELLA. IX.

PRÆSENS Constitutio iubet quidem sanctissimam ecclesiam Romanam cētum annorum præscriptione solum in suis actionibus posse remoueri. Nihil autem de ea latius exponimus, quia innouata est ab alia Constitutione; quæ data est Consule Bilisario.

VT ECCLESIA ROMANA
CENTVM ANNORVM HA-
BEAT PRAESCRIPTIONEM
N. IX.

IDEM A. Ioanni viro beatiss. ac sanctiss. Archiepiscopo & Patriarchæ veteris Romæ.

ET LEGVM originē anterior Roma sortita est: & summi Pontifica

tificatus apicē apud eam esse nemo est, qui dubitet. Vnde & nos necessarium duximus patriam legum, fontē sacerdotijspeciali nostri numinis lege inlustrare: vt ex hac in totas catholicas ecclesias, quæ vsq. ad Oceani fretum positæ sunt saluberrimę legis vigor extendatur. et sit totius Occidentis, necnō Orientis vbi possessiones sitæ inueniuntur, ad ecclesias vestras siue nunc pertinentes, seu postea eis acquirēdæ, lex propria ad honorem dei consecrata. Cum enim antiqua iura triginta annorū metis temporales exceptiones circumcludebant; & si hypotheca fuerat, paulo longiora eis spatia condonabāt: nos sacrosanctas Ecclesias huiusmodi quidem curriculis temporum nullatenus excludi concedimus; & maxime in his rebus, in quibus vel læsionē sustinuerint, vel quicquā debeat. Sed centum tantummodo annorum lapsu temporalem exceptionem eis opponi sanctimus: vt maneat per totum

tum supradictum tempus integra iura ecclesiastica; & non possit eis alia præter centum annorum obuiare exceptio: cum hoc tempus, vitæ longæui hominis plerumque finis esse dignoscitur. Habeat itaque vestra sanctitas hanc legem catholicis totius Occidentis ecclesijs profuturam; & in Orientales partes propagandam, in quas aliquid sacrosanctæ vestræ ecclesiæ possident. vt sit deo omnipotenti dignum donarium diuinarum rerum tuitio; nec iniquis hominibus impium remaneat præfidium; & tutus peccandi locus etiam scientibus relinquatur. Sed ille seruetur innocens, qui reuera innocuus sit, nec improba allegatione temporis sese tueatur tempus puritate præterens. Quod igitur nostra æternitas ad omnipotentis dei honorem venerandæ sedi summi apostoli Petri dedicauit: hoc habeant omnes terræ, omnes insulæ totius Occidentis, quæ vsq. ad ipsos

Ocea

Oceani recessus extenduntur, nostri imperij prouidentiam per hoc in æternum reminescentes. Huiusmodi legis prærogatiuam, sicut supra dictum est, non solum in Occidentalibus partibus Romanæ ecclesiæ condonamus: sed etiam in Orientalibus, in quibus ecclesiasticæ vrbs Romæ possessiones sunt, vel postea fuerint. Scilicet omnibus iudicibus maioribus & minoribus, qui Christiani & orthodoxi sunt, hanc nostram Constitutionem seruantibus nihilominus huius legis temeratoribus post cælestes pœnas etiam legitimum semper vigorem pertimescentibus, pœnam quinquaginta librarum auri formidantibus. hac lege non solum in postea emergentibus causis suum tenorem exercente; sed etiam in his, quæ iam in iudicium sunt deductæ. Sanctitas itaque tua præsentem nostræ mansuetudinis legem pijsimam, siue sacrosanctam oblationem, quam deo

†XVIII

deo dedicamus accipiens; intra sacratissima vasa reponat, & a vobis seruandam, & omnes ecclesiasticas possessiones seruaturam. DAT. CP. VI. †K. MAI BILISA. V. C. COS.

NOVELLA. X.

HAEC Constitutio iubet Referendarios quattuordecim, qui nunc sunt, esse. Donec autem ad octo veniant; non liceat alium adicere: vt statutus numerus eorū octo sit.

DE PRIVILEGIIS ARCHIEPISCOPI PRIMAE IUSTINIANAE N. XI.

IDEM A. Castellioni viro Beatiss. Archiepiscopo Primae Iustinianae.

MVLTIS ET VARIIS modis nostram patriam augere cupientes, in qua prima deus praestitit

tit nobis ad hunc mūdum, quem ipse condidit, venire. Et circa sacerdotalem censurā eam volumus maximis incrementis ampliare. vt Primae Iustinianae patriae nostrae sacro sanctus Antistes nō solum Metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat; & certae prouinciae sub eius sint auctoritate. idest tam ipsa Mediterranea Dacia, quā Dacia Ripensis, necnon Mysia secunda, & Dardania, & Praebalitana prouincia, & prima Macedonia, & pars secundae Pannoniae, quae cum Vrbatensi est ciuitate. Cum enim antiquis temporibus Sirmij Praefectura fuerit constituta, ibiq. omne fuerat Illyrici fastigium tam in ciuilibus, quam in Episcopalibus causis. Postea autem Atilianis temporibus eisdem locis deuastatis Aprecinus Praefectus praetorio de Sirmitana ciuitate in Thessalonicā profugus uenerat. Tunc ipsam Praefecturam & sacerdotalis honor secutus est; & Thessalonicēsis Episcopus in sua auctori

toritate, sed sub umbra Præfecturæ
meruit aliquā prærogatiuā. Cū igitur
in præsentia deo auctore ita no-
stra res publica aucta est, ut utraq; ri-
pa Danubij iā nostris ciuitatibus frē-
quēterur: & Bimīnaciū recidua & li-
mitata, quę trans Danubiū sunt, no-
stræ iterum ditioni subaccesserit: ne-
cessarium duximus ipsam gloriolissi-
mā Præfecturā in patrimonij nostri
felicissima parte collocare. Cū nihil
quidē magni distat a Dacia Mediter-
ranea secūda Pānonia, nec multis e-
tiā spatijs separatur secūda Macedo-
nia a Pānonia secūda. Et quia homi-
nes semper bellicis sudoribus inherē-
tes nō erat vtile Reipublicę ad Primā
Macedoniā per tot spatia tātaq; dif-
ficultates venire: ideo necessariū nō
bis visum est ipsam Præfecturā ad su-
periores partes trahere: ut iuxta eā
prouinciā cōstitutæ facilius sentiāt
illius medicinā. Et ideo tua beatitu-
do, & omnes præfatæ Primę Iustinia-
nę sacrosancti antistites, Archiepi-
scopi

scopi habeāt prærogatiuā. et omnem
licentiā, suā auctoritatē Episcopis im-
pertire, & eos ordinare, & in omni-
bus supradictis prouincijs primā ha-
bere dignitatē, & summū sacerdotiū;
* summū fastigiū, quę a se decernen-
tur. et solū Archiepiscopum habeāt.
nulla actione aduersus eū Thessaloni-
cēsi Episcopo seruāda. Sed tu ipse
& omnes primæ Iustinianę Antisti-
tes sint eius iudices & disceptatores.
quidquid oriatur inter eos discrimi-
nis, ipsi dirimāt, & finē imponant, &
eos ordinēt: ne ad aliū quēpiā eatur.
sed suū cognoscāt Archiepiscopū o-
mnes prædictæ prouinciæ: & eius sen-
tiant creationē. et vel per se, vel per
suā auctoritatē vel per aliquos mittē-
dos habeant potestatē, omnēq; sacer-
dotalē cēsura, & creationis licentiā.
Sed & in Aquensi, quę est in prouin-
cia Dacię Ripēsis ordinari volumus
a tua sanctitate Episcopū, ut nō in po-
sterū sub Mediterraneo Episcopo sit
cōstitutus. Sed Mediterraneus qui-
dem

dem maneat in Mediterraneo nulla
communione cum Aquensi seruāda.
Aquensis autem Episcopus habeat
præfatam ciuitatem, & omnia eius
castella, & territoria, & ecclesias: vt
possit Bonofiacarū scelus vel ex ea
ciuitate & ecclesia expellere, vel in
orthodoxam fidem transformare.

Vt igitur sciat beatitudo tua no-
stri numinis dispositionem: ideo præ-
sentem legem ad tuam venerabilem
sedem transmisiimus. vt in perpetuū
tale beneficiū habeat patriæ nostræ
ecclesia in dei omnipotentis gloriā,
& nostri numinis sempiternā recor-
dationem. Quando autem tuæ se-
dis gubernatorem ab hac luce dece-
dere contigerit: pro tempore Episco-
por. eiusdem venerabili suo concilio
Metropolim ordinari sanctimus. h
quemadmodum decet Archiepisco-
pum omnib. honorum necessarijs
prouchi nulla penitus Thessaloni-
censi Episcopo ad hoc communione
seruāda. Beatitudo igitur tua que
nostra

nostra sanxit æternitas; modis o-
mnib. ad effectum producere non
differat.

NOVELLA. XII.

SI QVIS nefarium, & incestum,
atq. damnatum matrimonium cō-
traxerit: liberos autem legitimos ex
priori matrimonio non habuerit:
statim suis facultatibus careat; &
dos, quæ ei data est, fisci viribus vin-
dicetur. post publicationem autē &
cinguli sui patiatu amissionem, &
exilio puniatur. Quod si vilior sit,
& corporalibus coërcitionibus subsi-
stat: & vxor eius contra leges nupta
eisdē pœnas patiatu, scilicet si nul-
la iusta excusetur ignorantia.

SI N autem liberi sint ei, qui ince-
stas contraxerit nuptias; illi autem li-
beri legitimi sint, quod forte ex alio
legitimo matrimonio pcreati sunt:
pœna patris sui iuris fiant; & pater-
nas accipiant facultates. Sic tamen

E vt

I.

II.

vt patri suo alimoniam præbeant, & quæ necessaria sunt administrent. Hæc autem omnia valeant post biennium quam hæc Constitutio fuerit intimata. Nam intra biennium omnes quidē illicitas nuptias, si quæ cōtractæ sunt, dissolui Constitutio iubet si ne pœna eorū, qui nuptias illicitas contraxerunt. Liberis autē, qui ex huiusmodi matrimonijs sunt, tres partes paternorū bonorū præstentur, & quarta fisco. scilicet si non ingrati sint tales liberi, & alij liberi legitimi nō sint. Nam si liberi legitimi sint: tunc quartam quidem partem fisco capiat: cetera autē bona inter se legitimi liberi, & hi, qui ex illicito matrimonio nati sunt, partiantur tã ex testamento, quam ab intestato. Mulier autē quæ contra leges nupsit, suã dotem tantū accipiat. Sed hæc omnia intra biennium valeant: nam post biennium superiora præcepta valebunt, quæ in primo capite dicta sunt. Nã si post biennium in illicitis nuptijs ali

aliquis permanferit: pœnis in primo capite dictis subiciatur. Idemque dicimus, & si ante biennium novas illicitas contraxerit nuptias. Nam biennij indulgentia illis præstita est, qui iam contraxerint contra leges matrimonia: vt intra biennium separentur. Quod si non fuerint separatis, sed perseuerauerint in toto biennio: pœnis primi capitis subiciantur.

SI quis cum muliere libera consuetudinem habuerit, cuius nuptiæ interdictæ non sunt; & liberos ab eo illa procreauerit; posteaq. dotalia instrumenta composuerit ei: nō solum iam nati liberi legitimi & in potestate eius sint; sed etiam postea procreati.

III

NOVELLA. XIII.

*

* Oportet vicenos secum habentes milites, & tricennos matricularios.

NOVELLA. XIV.

HAEC Constitutio iubet neminem lenonē esse neq. in vrbe imperiali, neque in prouincijs. Et hoc prohibere debent Prætores & Præsides. Vltimo enim supplicio subicitur, qui contra Constitutionis normā lenones esse ausi sunt. Omnia autem instrumenta & fideiussiones apud lenones interpositas vel a lenonib. contra bonos mores factas infirmas atq. inualidas esse Constitutio iubet.

NOVELLA. XV.

I. **N**ULLA licentia sit Defensoris officium in ciuitatibus suis contemnere: alioquin quinq. librarum auri pœna coërcebitur: ita tamen vt in opera ciuitatis quinq. libræ impendantur: & post pœnæ solutionem nihilominus Defensoris officium suscipere

scipere cogatur. Nec enim vilissimos homines, sed ipsos magis primates Defensores ciuitatum fieri de ceteris, quamuis Illustres sint, vel militare cingulū, vel prærogatiuas ex principalibus pragmaticis sanctionibus habeant. Creari autem Defensorem oportet per ordinem: & sit vnus ex ipsis primatibus, quorum calculo crearetur. Fiat autem cum sacramento. Nam iurare debet, quod omnia secundum leges & iusticiam facturus est. Confirmetur autem per iussionem Præfecti Prætorio. Et habeat Defensoris honorem per biennium tantum, et non liceat Præsidi successorē ei dare; sed nec Præfecto Prætorio.

II. **N**ON liceat Præsidibus Vicarios Defensorum mittere. nam nec suos mittere possunt. Sufficit enim Præsidi Defensores iussiones implere.

III. **T**ESTAMENTA atq. donationes apud Defensores intimentur; aliaq. monumenta publica apud eos

E 3 recte

recte procedant. Hoc enim Præses prohibere non poterit; quamuis aduersus ipsum Præsidentem componantur, vel aduersus hominē eius. Acta autem conficere Defensor potest ad similitudinem Præsidentis tam aduersus tributarias inlationes differentes, quam aduersus seditiosos homines.

Habeat autem ex præsidali apparitione vnum exceptorem, & duos apparitores. Et iudicet in pecuniarijs causis vsque ad solidos trecentos.

IV.

SI quis plus petierit, vt apud Præsidentem magis, quam apud Defensorem causa cognoscatur: & per definitiuam sententiam reperiatur quantitas litis intra trecentos solidos constituta: perdat & ipsam quantitatem, quæ reuera ei debetur, & actionis suæ dispendio puniatur.

V.

SI Defensor ciuitatis sententiam definitiuam protulerit; & aduersus eam prouocatio porrecta sit: apud Præsidentem Prouinciæ
exerc

exerceri eam oportet. Sin autem ab apparitoribus Defensor iniuriam fuerit passus; & Præses prouinciæ neglexerit competentem eis vindictam inrogare: tunc relationem ad Præfectum Prætorio mittat: & quod Præfecto visum fuerit sequatur. Habeat autem scrinium publicum; vbi monumenta publica deponere possit. et habeat vnum hominem, qui eadem acta debeat conseruare.

DEFENSORES sine datione pecuniæ fiant. Quattuor enim auteos tantum præstare debent in iudicio Præfecti Prætorio pro iusionibus, quibus Defensorum creatio confirmetur. Sin autem ciuitas minima sit: tres solidos tantum præstare debet. Sin autem publicas annonas habeant exeuteri quadam consuetudine, capiant eas sine aliquo obstaculo.

Et si in magnis criminibus obnoxij conuincantur aliqui: castigare eos

Defensores oportet; posteaq. Præsibus transmittere. Nam in leuioribus criminibus sufficit pœna, quam ipsi imposuerint.

NOVELLA. XVI.

*

NOVELLA. XVII.

I. **H**AEC Constitutio habet inscriptionem **MANDATA PRINCIPIS**. Disponit autē quales esse oportet prouinciarum Præsides: & interdicat eis aliquid a subiectis lucrari; quasi publicis annonis sufficere tibus eis. Nam & tributa exigere, & requirere debet: ne forte fiscus de minutionem aliquam passus est.

Oportet autem & causas priuatum cū æquitate eos audire: & viliores quidem dirimere sine scriptis. et non cōcedere litigatoribus ultra ea, quæ Constitutionibus continentur, in iudicio expendere. Sin autem vi
les

les sint litigatores: & sine aliqua expensa causas eorum cognoscere Præsides oportet. Sic enim hæc omnia cum omni puritate fiant: ne facile in C. P. ciuitatem prouinciales concurrant. Nam etsi concurrerint, cum per magistratus prouinciales nihil steterit; nullum responsum impetrabunt a Principe (Iubet Constitutio & agentes in rebus, & alios quoscumque; qui a C. P. ciuitate iussiones maiorum iudicium portant, prohiberi posse per prouinciarum Præsides iniuste conuersari.)

CONSVETVDINARIAS I. I.
iussiones ex quocumq. iudicio procedentes prouinciarum Præsides nō recipiāt. veluti de publico aquæductu, de portu, de itineribus. muniendis, de pōtibus, de imaginibus, de muris, de ædium excidio, utpote in publico loco ædificatarum. Iubet autem nullam rationem habere Præsides prouinciarum huiusmodi iussionum: nisi diuinam pragmaticam sanctionē
in

intimauerit. posteaq. indicare Præsidi oportet per suam relationem pijsimo Principi. Nam nec diuinam pragmaticam formam temere eum admittere Constitutio permittit. Debet autem & in operibus publicis suam diligentiam, atque instantiam Præsides ostendere. Nam & patres civitatum aedificationes publicas cogere debet constitruere. Omnes autem milites, qui in eadem provincia sedent, imperio Præsidis subici Constitutio precipit. Nam & castigare eos delinquentes Præsidi licet.

III. S I quis crimine inligatus in iudicium Præsidis productus fuerit; & ne aliquid de eo cognoscatur; privilegio dignitatis vel militiæ usus fuerit: Præsides provinciae non recipiat eum. Qui enim privilegium ad remouenda crimina præterdit; a Præsidae admitti non debet. Apparitores quoque refrenare Præsides oportet. et si iniuriose conuersari voluerint: non permittere. Sed & consiliarium & omnes ho
mi

mines suos purissimos habeat: ut his tantum contenti sint, quæ eis publicum administrat.

PRÆSES provinciae fidem publicam non passim unicuique præstare debet immo etiam si dederit: usque ad triginta dies tantum fides publica debet valere. Sed & condennare eos debet, qui intra terminos sanctorum sunt, & exigere eos: ita tamen ut competente honore sanctorum terminis cõseruet.

TERMINI sanctorum non profunt neque homicidis, neque adulteris, neque raptoribus virginum. Sed et si quis tributa fisco debeat, poterit intra sanctorum terminos ab eo exigere publicum debitum. Et tam economi, quam defensores ecclesiarum ad hoc subueniant Præsidi magis, quam debitorum eripiant. Nam si quid tale fecerint: de sua substantia tributa fisco reddere compellantur.

PRÆSES provinciae non debet permittere tributorum exactoribus aliter tributa exigere: nisi prius decla
v.

declarauerit iugerum quantitatem, & pro quibus prædijs, & in quibus speciebus exactio fit. Quod si de tributis aliqua dubitatio emerferit: censuales quidem faciant expositionem cum omni subtilitate; referantur autem apud gloriosissimum Præfectū Prætorio. et per amplissimum iudiciū eius causa dubia dirimatur. Debet autem Præses prouinciæ cogere censuales et iam vt translationes faciant distraكتورum prædiorum sine omnitamen detrimento. Sin autem ideo censuales translationes facere distulerint; quod emptores inopes esse putant: & huius rei disceptatio præsidialis erit. et si dubitatur, verum emptor idoneus sit, an non; venditor autem paratus sit periculo suo translationem venditi prædij fieri: audire debet.

VI.

PROFECTIONES Præsidum non oportet damnosas prouincialibus esse. Nam & angarias Præfidi vel apparitioni eius facere non licet.

cet.

cet. Omnes enim omnino præfides annonis suis contentos esse Constitutio iubet. NON liceat prouinciarum Præsidibus in eisdem prouincijs quas ipsi gubernant, Vicarios suos constituere. Sed nec militibus concessum est angarias a prouincialibus petere, vel quæcumq; detrimenta eis facere. sed si quid damni prouinciales sentiant, hoc Præses eis de suo refarcire compelleretur.

SI quis iurisdictionem portauerit Præfidi de religionibus, liceat ei eam cõtemnere. Nam si quid canonicū acciderit: hoc Præses cum metropolitano prouinciæ disponere debet.

CAPITALI crimine damnatorum bona non ad lucrum Præfidis referri; sed cognatis punitorum reddi oportet.

INIUSTA patrocina tam prohibere, quam cõtemnere Præses prouinciæ debet. ALIENOS colonos siue capite censitos nemo suscipere audeat: sed etsi susceperit, statim

tim

tim reddat. alioquin si non reddiderit: terram desertam propter colorum, vel adscriptiorum absentiam susceptoribus eorum inrogari æquum est. Curare autem Præses provincie debet; ne aliquid tale contingat. Sed etsi contigerit; etiã si in aliam provinciam coloni vel adscripticij fugerint: per publicas litteras reducere eos debet. Et hoc non solum in dominicis prædijs obtinebit: sed etiã in privatorum possessionib. quorum forte aliqui curam habent siue quod conductores sunt, siue quod procuratores.

- X. SI quis alienis agris vel ergasterijs titulos imposuerit, & nomẽ suum inscripserit: bonorum publicatione puniatur. Vnusquisque autem Præses provincie postquam ad provinciam peruenerit, conuocare debet Episcopum & clerum & primates ciuitatis; & hæc diuina Mandata intimare non solum in metropolitana ciuitate; sed etiam in alijs provinciæ municipijs. ita vt per apparitores insinuen-

sinuentur, & sine omni municipium damno.

N E M O priuatus audeat arma tenere vel gerere. Hoc enim solis militibus concessum est. Hi quoq. qui propter seditionem a C. P. ciuitate fugerint, teneri debent a prouinciarum Præsidibus & custodiri. Nam & referre de his Præsides oportet. et si de his sunt, quos utpote seditiosos persecutatur magistratus populi Romani; punire.

NOVELLA. XVIII.

X. O M N E S tam masculi quam femine decedentes, si vnum filium habeant: tertiam partem suæ substantiæ ei relinquunt Falcidiæ nomine. eodẽ obtinente iure etsi duos vel tres vel quattuor liberos dereliquerint. Sin autem ultra quattuor sint: dimidiam substantiæ paternæ habeant. vt in hoc casu Falcidia lex dimidiã partem contineat, idest sex uncias sub

substantiæ defuncti. Nulla autem differentia est, utrum ab institutione heredis, an fideicommissi datione legitima pars liberis præstita est. Hoc autem, quod de filiis & filiabus diximus, teneat etiam in omnibus descendentibus personis, quibus scilicet de inofficioso agere permissum est.

II. CVRIALES priori (id est præcedentis capitis) observatione excepti sunt. Hi enim liberis suis curialibus novem uncias substantiæ suæ relinquere coguntur: tres autem reliquas uncias, in quas voluerint personas transmittant. Sed tamē ea lex iura de inofficioso testamento querelæ non mutat. Nam solam quantitatem Falcidiæ legis dilatauit & auxit.

III SI quis liberos & uxorem habēs, in ultimis suis elogiis iusserit totius substantiæ suæ uxorem quidem usum fructum habere, liberos autem nudam proprietatē: quid iuris sit? & dicimus usque ad partem legitimam Falcidiæ habituros liberos etiam usum fructum

pro

proprietatis: reliquam autem usum fructus portionem uxori dandam.

Quia si nudam proprietatem sine ullo usum fructus solatio habeant liberi: nihil prohibet eos fame perire. Hęc autem, quæ diximus, teneant tam in parte defuncto, quam in avo & proavo, & omnibus superioribus personis. eodem videlicet iure observando, & si mater decedens marito suo usum fructum totius patrimonij sui reliquerit, & liberis suis nudam proprietatem. Idem in avia & pro avia.

IV. SI quis nepotes ex filio reliquerit, & ex filia nepotes vel neptes: pariter ad hereditatem ab intestato avi defuncti vocentur; & non minus tertiam parte sicut antea capiant. Sed integram portionem consequantur nepotes ex filia nati, qualem accipiunt nepotes ex filio procreati. Item si avia decesserit nepotibus ex filio, & nepotibus ex filia derelictis: omnes pariter ad hereditatem aviæ suæ vocentur. et omnino nulla sit differen-

F tia,

differentia, utrum omnes nepotes sint an neptes: & utrum ex filio an ex filia procreati sint.

V. SI quis sine dotalibus instrumentis, sed sola nuptiali affectione matrimonium contraxerit, & liberos habuerit; posteaque soluto priore matrimonio secundas nuptias cum alia muliere contraxerit, & dotalia instrumenta cum ea fecerit; & alios liberos habuerit: omnes liberi eius tam ex priore matrimonio nati, quam ex secundis nuptiis procreati pariter ad hereditatem vocentur: quamuis prius matrimonium sine dotalibus instrumentis contractum est.

SI QVIS neque liberos legitimos habens, neque uxorem legitimam cognitam, decesserit; & concubinam reliquerit, ex qua filios naturales habuit: Concubinam autem dicimus talē, quæ libera constituta in domo defuncti fuerat usque ad mortem eius; & si liberi naturales in domo eius ab ipso procreati fuerint, & nutriti:

triti: Si hæc igitur ita sint; veniant simul tam ipsa concubina, quam liberi eius naturales ab intestato in substantiam defuncti. non ut totam accipiant; sed ut duas tantum uncias consequantur substantiæ defuncti patris; & distribuantur inter eos & matrem. ita tamen ut mater unius liberi portionem accipiat, & per capita divisio rerum fiat. Quod si concubina ante concubitorem suum decesserit, & filios naturales reliquerit: nihilominus duas uncias filij naturales consequantur. Hoc autem de ea concubina dicimus, quæ sola fuerat in domo defuncti concubitoris. Alioquin si complures fuerint mulieres, quas in concubinato defunctus habebat, ex quibus & naturales liberos habuerit: nulla licentia dabitur neque concubinis, neque liberis earum ad successionem defuncti venire. Quoniam meretrices magis quam concubinæ tales mulieres sunt, cum quibus passim defunctus dormiebat. Sed illam solam cum

prole sua ad hereditatē defuncti vocamus, quæ quodammodo uxorem legitimam imitatur. et nulla differentia est, utrū naturales eius liberi masculi an feminæ sint. Hæc autem omnia in futurum tempus obtinere Constitutio iubet.

VI. SI quis pro filia sua dotem genero dederit, vel propter nuptias donationē pro filio suo nurui præstiterit; posteaq. ipse pater decesserit siue intestatus, siue testamento condito; & non specialiter expresse, ut nulla fiat collatio dotis, vel ante nuptias donationis: Si hæc igitur ita sint; is, qui succedere patri voluerit; cogatur conferre dotem vel ante nuptias donationem.

VII. SI quis liberis suis res suas distribuere velit, siue in testamento, siue in alia quacumq. voluntate: liceat quidem ei hoc facere, dum tamen distributiones confirmet sua subscriptione. Quod si ipse subscribere nolit; faciat liberos suos subscribere, inter quos

quos & rerū distributio fit. Quod si non ita fecerit; vel etiam sine testibus voluntatem suā condiderit: sciat eam nullius esse momenti. Ideoq. liberi eius omnes ita substantiam eius partiantur inter se, ac si sine vlla eius distributionis voluntate parens eorum decessisset.

SI quis prolatam manum suā negauerit, & dixerit talem scripturam suam non esse; & postea actor probationibus vexetur & alijs difficultatibus: vel si litteras quidem suas agnouerit; dixerit autem pecuniā sibi numeratam a creditore non esse: in utroq. casu conuictus in duplo debitam quantitatem actori præstet.

Quod si iudex contra præsentem legem iudicauerit: ipse pœnam actori reddat. Hæc autem ita se habent, nisi forte actor probationibus deficiens sacramentum reo detulerit: tunc enim si reus sacramentum dare noluerit; sed veritatem confessus fuerit: dupli pœnā euitabit. Quod si

longiori tempore extenso litigio ad sacramentum actor decurrerit; posteaque reus sacramenti timore veritatem confessus fuerit: dupli quidem pœnam sic euitabit; cogatur autem omnes impensas, quas actor propter improbitatem eius fecerit, sacramento actoris præstare.

Si quis autem dixerit nullam sibi adnumeratam esse pecuniam: postea autem confessus sit, & dixerit se etiam particularem solutionem soluisse: quamvis re vera persoluerit; attamen nihilominus integram sortem exsoluat. Sed etsi reus litteras actoris protulerit, easque suas esse actor negauerit; & postea reus veritatem probare potuerit: cogatur actor non solum illud imputare reo, quod litteris declaratur; sed etiam alterum tantum persoluat pœnæ nomine mendatij sui. Et in hoc casu sacramenti ratio eadem habeatur tam in actoris, quam in rei persona.

QVOD

QVOD si litigium per tutores vel curatores ventiletur; pone enim principales personas impuberes esse, vel adulescentes: tunc pœnæ exactio propter improbam negationem aduersus ipsos tutores vel curatores competat. Hæc autem Constitutio nullam facit inuouationem in legibus, quæ duplum vel quadruplum in quibusdã casibus exigere præcipiunt.

SI QVIS rerum detentator in rem actione ab aliquo conuentus dixerit actorem reum dominum non esse; actor autem probauerit suum dominium esse; & probationibus conuictus reus postea dicat hypothecarum titulo vel alio quodam iure ad se res pertinere: tali pœnæ subiciatur, vt adhuc lite in suspenso constituta res ad actorem transferantur; & post trãslatam possessionem, tunc si quas sibi putauerit actiones cõpetere; eas moueat is, qui

IX.

F 4

trans-

transposuit possessionem.

X. SI quis neq. uxorem legitimã habens, neq. liberos legibus cognitos, ancillam autem suam concubinam habuerit; & liberos ex ea susceperit; posteaq. eam cum liberis suis manu miserit, & ius aureorum anulorum eis impetrauerit, & natalibus eos restituerit; instrumentaq. dotalia conscripserit; quamuis postea nullos habuerit liberos; attamen & vxor legitima sit, & liberi ante dotalia instrumenta nati tam legitimi, quam in potestate patris sui naturalis efficiantur; & successionem eius ab intestato capiant.

NOV. XIX.

*

NOV. XX.

SI PRAETORIS Paphlagoniæ, vel Honoriados prouocatio porrecta sit; & inducatur apud

Præ

Præfectum & Quæstorem: Præfecti Prætorij officium huic appellationi obsequatur. Idem est & in Moderatore Helenoponti, & Ponti Polemoniacis; & Proconsulis Armeniæ, & Prætorum Lycæoniæ, Pisidiæ, & Isauriæ. In Comite autem Orientis vtrumq. officium obsequatur; id est & Præfecti Prætorij, & scribij epistularum. In Pontica autem, & Asia na, quæ trassata est in Galatiam, & Phrygiam Pacatianã, officium Præfecti tantũ obsequatur. In quibus autem causis antiquo iure libellenses obsequuntur; in his nulla innouatio facta est. Sed nihilominus idem soli implebunt.

NOVELLA XXI.

*

NOVELLA XXII.

HÆC Constitutio suas quidem vires retrorsum nõ redigit: nec

ob

obtinebit in eis, quæ ante ipsius tempora contigerunt. Et locū habeat in maritis & vxoribus, qui quæque aut omnino testati non sunt; vel non iure testati fuerint; vel quantum pertinet ad eandem Constitutionem intestati decesserint.

II.

S V N T quædam iustæ causæ, quæ bona gratia matrimonia dissolunt. Et est prima causa, si maritus vel mulier solitariam vitam elegerint, ita tamen ut si vir monachus factus sit: tantum lucretur ex donatione propter nuptias sibi data mulier, quantum morte mariti lucrifecisset. Idem dicimus & si mulier in monasterium introierit, maritus enim eius ex dote tantum lucrabitur, quantum lucrifecisset, si vxor eius mortua fuisset. Sed etsi quis non potuerit cum vxore sua misceri; forte enim frigida naturæ est; triennio transacto, quod numerabitur scilicet ex eo tempore, quo copulati sunt: si non potuerit in toto triennio

nio cum muliere sua misceri; etiam sine repudio matrimonium dissoluetur. Sed etsi vir vel vxor in captiuitate fuerit: sine repudio matrimonium dissoluatur. Sub ea tamen distinctione, ut si quidem spes sit maritum vel vxorem reuerti: ea persona, quæ in ciuitate est non audeat ad secundas nuptias peruenire. Alioquin maritus quidem ante nuptias donationem amittat; vxoris autem temeritas dotis amissione punietur. Quod si incertum sit, utrum ab hostibus capta persona viuat, an non: tunc ea persona, quæ in ciuitate est, expectet quinquennium. quo transacto licebit & marito vxorem ducere, & mulieri ad secundas nuptias migrare.

Alio quoque modo bona gratia matrimonia dissoluntur: veluti si vir vel mulier ex sententia iudiciali in seruitutem deducantur. forte enim libertini constituti ingrati erga suum patronum extiterunt. Sed hoc

hoc casu tantū lucrari oportet eam personam, quæ in suo statu perduravit; quantum lucri cepisset, si ea persona, quæ in seruitutem redacta est, decessisset.

III.

SI quis per errorem ancillam mulierem uxorem duxerit liberā eam esse putans; vel ex cōtrario si libera mulier seruo per errorem coniuncta sit; posteaque veritas reperta fuerit: dicendū est omnino nuptias non cōstitisse. Inter liberum enim & ancillam, vel seruum & liberam mulierem nuptiæ contrahi non possunt.

Quod si calliditate vel conniuetia domini seruus vel ancilla matrimonium contraxerit cum libera persona: forte enim dominus ancillā suam ut liberam viro ingenuo coniunxit, & dotem pro ea præstitit, ut propter nuptias donationem lucretur totam vel pro parte: Si quid igitur tale cōtigerit; ipsa datione dotis & ancilla libera fiat, & nuptiæ consistant nulla lege quātum pertinet ad seruitutem huiusmo

huiusmodi matrimonium concutiēte. Sin autem dominus specialiter quidem nuptijs ancillæ suæ vel serui non consenserit; sciens autem quod agatur, non prohibuerit: forte enim ideo hoc facit, ut postea negotiū moueat homini libero, quod ancillam eius duxerit uxore; vel ingenuæ mulieri, quod seruo eius nupta sit: si quid igitur tale euenerit; licet specialiter dominus non consenserit; attamen si sciens non prohibuerit; & nuptiæ integro iure consistant, & seruilis condicionis persona eripiatur ad ingenuitatem. Illo sine dubitatione aperto, quod liberi, qui ex huiusmodi nuptijs procreati fuerint, tam ingenui quam legitimi sint.

SI quis seruum suum ægrotum vel ancillam morbosam contempserit, & nullam curā eis fecerit: necesse est eos liberos esse. Seruus enim per titulum Pro derelicto contemptus a domino suo in libertatem eripiatur. eodem iure etiam in ancilla obtinen

IV.

te

te. Ideoq. inter eos nuptiæ legitime contrahi possunt. **E T** istæ quidē causæ sunt, per quas bona gratia matrimonia dissoluuntur. His autē ad numerari debet in expeditione degētis mariti militis dissolutio: de qua dicendum est in competenti tempore; in quo etiam causas subtilius repudij dicturi sumus.

V. **I L L V D** certum est, quod in his causis, ex quibus matrimonium soluitur, si velit mulier postea nubere, annum prius expectare debet propter sanguinis confusionem.

VI. **A L I E N V S** adscripticius liberā mulierem non ducat vxorē neq. sciēte, neq. consentiente domino. Quod si tale aliquid ausus fuerit facere: liceat domino & retrahere eum cum modica castigatione siue per se siue per magistratus, & copulatā sibi mulierem disungere. Tales enim nuptiæ nec nuptiæ sunt, nec dos vlla est, nec donatio propter nuptias intelligitur.

SI

V II. **S I** quis sine dotalibus instrumentis affectione maritali vxorem duxerit: non audeat sine causa legibus cognita repudiū ei mittere. Alioquin quartā partē substantiæ suæ deceptæ mulieri præstet. Hæc autem quarta pars talē distinctionem recipiat: nā si quidem quandringentarū librarum auri facultates maritus habeat, vel minus: quartā partē omnimodo substantiæ suæ mulieri præstet, idest vel centū libras, si quadringētarū librar. substantiam habeat; vel minus, si minores habeat facultates. Quod si tātas habeat opes, vt etiā quandringentarū librarum quantitātē excedant: tunc centū tantūmodo libras ei maritus præbeat. Sed si quidē per maritum steterit, quo minus matrimoniū consistat; & sine causa repudiū miserit: in hoc casu soluto matrimonio annū expectet mulier, posteaq. sine impedimento ad secundas nuptias trāseat. Quod si per mulierē steterit, quo magis matrimoniū dissoluatur:

quin

quinque annos expectet, & his transactis ad secundas nuptias migret, si velit.

VIII.

SI filius familias uxorem duxerit: non habeat licentiam uxori suę repudium mittere sine paterno consensu. Idem dicimus & in filia familias uxore: nam nec ei repudium mittere sine paterno consensu marito suo permittitur. Alioquin dotem, quam pater suscepit, vel propter nuptias donationem non cogitur reddere.

IX.

SI morte mariti vel uxoris solutū matrimonium fuerit: superstes persona dotem vel propter nuptias donationem secundum pactiones factas lucratur. ita tamen ut dispare non sint pactiones. Non enim admittimus tales conventiones, quę marito quidem dimidiam partem dotis moriente muliere præstāt; uxori autem tertiam partem propter nuptias donationis moriente marito. Ex æquari enim pactioes ab utraque persona decet. Ideoque superfluū unius portionis tollimus,

vt

ut etiā in persona mariti tertia pars dotis expectetur. Ex æquatione enim partium ita fieri Constitutio iubet, ut maior pars deminuto superfluo ad minoris partis quantitatē concurrat. Si quid tamē lucratus fuerit ex dote maritus muliere mortua, vel si mulier lucretur ex donatione propter nuptias mortuo marito; hoc habeat pleno iure; & habeat potestatem, quo voluerit modo ea consumere siue per legatorū titulum, siue alia quauis alienatione. Sin autem decedēs eas res non alienauerit vel omnes vel quasdam ex eis: maneat apud liberos præcipui honoris vice. siue scripti fuerint heredes ab ea persona, quę tale lucrum senserit, siue non. nisi forte ingrati circa eam extiterint.

SI enim ingrati circa eam personam extiterint liberi, quę lucri aliquid ceperit: quāuis tales res non alienauerit specialiter siue inter vivos, siue in testamento suo: attamen heredes eius eas res capiant exclusis vide

G

licet

licet modis omnib. liberis. Illud autem certum est, quod si filij sint, & ex ante defunctis filijs nepotes, pariter cum suis patruis siue auūculis in eundem honorem perueniant; si tamen sui patris hereditatem amplectūtur. Hoc autem non solum in dote & donatione propter nuptias teneat: sed etiam in illis matrimonijs, quæ sine dotalib. instrumentis consistunt, in quibus quartam partem substantiæ suæ maritus vel vxor læsæ personæ compellitur dare secundum ante factam diuisionem.

- X. SI mulier post mortem mariti nec dum annali spatio completo ad secundas properauerit nuptias: omnib. quidem modis inter infames erit. Sed si quidem liberos ex priore matrimonio non habeat; infamiam quidem exsoluere poterit, si preces Imperatori porrexerit, & cum diuino Principis nutu priori opinioni restituta fuerit. Res autem a priore marito suo sibi derelictas nullo modo lucrabitur: sed

sed decem personis res eodem modo ad crescunt. id est vsq. ad secundū gradū in superioribus, & in inferioribus, & ex latere venientibus dinumeratione facta. eodemq. modo decem personis collectis. Sunt autē hæ. pater & mater, auus & auia, filius & filia, nepos & neptis, frater & soror. His autem personis non apparentibus ea, quæ a priore marito tali vxori relicta sunt, fisci viribus vindicentur. Sed nec propter nuptias donatione potiri conceditur, quamuis pactio-num tenor reclamauerit. Sed nec copulato sibi secundo marito ante annale tempus poterit dotem dare vel tertiam partem substantiæ suæ. Sed nec ab alio extraneo capere aliquid per vltimam voluntatem permittitur. Omnino enim cum alio nō habeat testamenti factionem. Ideoq. neq. hereditatē sibi relicta, neq. legatum, neque fideicommissum, neque mortis causa donationem capere poterit. Sed ea, quæ relicta sunt, siue

legata, siue fideicommissa, siue hereditatis particularis datio apud coheredes eius remaneant. Sin autē ipsa sola heres scripta est, ad eos bona defuncti perueniant, quos ab intestato leges vocant. Hæc de his, quæ ex testamento tali mulieri relinquuntur. Nam si ab intestato ad cognatorum suorum hereditatem vocatur: non omnib. succedere poterit; sed vsq. ad tertium gradum tantum ab intestato hereditatem accipiat; vltioris autem gradus cognatis omnino non succedat. Sin autem liberos habeat, & non expectet anni spatium; sed ad secundas nuptias properauerit: & hæc quidem infamis erit. sed tamen nec Principis indulgentia priori restituitur famæ, nisi liberis ex priore matrimonio natis dimidiã partem substantiæ suæ donauerit pure & sine vlla condicionesita vt nec vsum eius retineat sibi. Sed tempore secundi matrimonij simpliciter dimidiã partem suar. facultatū eis donet. Hoc enim
facto

facto & principali rescripto secuto pristinam famam sibi renouabit. Inter eos autē liberos, quibus dimidiã partem bonorum suorum donabit, res donatæ æqua portione distribuuntur. Et si quidem filij sint: in capita diuidantur res eis donatæ. Sin autē nepotes sunt: patris sui portionē accipiant; vt videantur quodammodo in stirpem succedere. Et si quidem omnes liberi intestati decesserint: hereditas eorum ad matrē perueniat, proculdubio dimidiã partem bonorum suorum, quã semel dedit, iterum recepturam. Quod si testamento facto decesserint: necesse est res, quas dereliquerint, ad scriptos eorū successores peruenire.

SI mulier post priores nuptias repudio vel morte mariti solutas ad secundum migrauerit matrimonium anno scilicet legitime cõpleto: si quidem nullos habeat liberos; sine quaestione res sibi derelictas a priore marito pleno iure possidebit, non solū iu-

XI.

re vsusfructus, sed etiã rerũ dominio potitura. Quod si liberos ex priore matrimonio habeat ad secundas perueniẽs nuptias: in primis quidẽ carebit propter nuptias donatione: deinde omni alia liberalitate quã ad eam peruenerit: siue inter uiuos, siue in vltima voluntate maritus ei quippiã dederit, vel dereliquerit siue institutionis nomine, seu legati, vel fideicommissi causa. Hoc autem, quod diximus carere eã omnibus, quã ex substantia mariti ad eã peruenerũt: intelligendũ est quantum ad rerũ dominiũ; vsusfructus enim earum rerum ipsi mulieri permanet, proprietate scilicet ex eo tẽpore liberis competẽte, quo secundas nuptias mater eorũ cõtraxerit. Sin autẽ illa decesserit, etiã vsusfructus eis adcreseat. Et hæc omnia iura communiter locum habeant tam in vxoris persona, quã in mariti: si forte & ipse secũdas contraxerit nuptias. nulla discretione habita vtrum dotem vel propter nuptias

prias donationẽ ipsi pro se dederint, an alius magis pro eis.

A D E O autem rerum prædictarũ XII. post secundas nuptias patris vel matris liberis ex priore matrimonio natis dominium competit; vt non possit pater vel mater eorum res easdem firmiter alienare, nec hypothecæ titulo obligare: quoniã ius vtendi fructi tantũmodo parenti cõcessum est. Sed clemẽtius res tẽperabitur. vt statim quidẽ liberi nõ possint suũ patẽtẽ vetare, si easdem res alienare voluerit: sed post obitũ eius eas vindicabunt sine vlllo obstaculo. Et non solũ ipsi, sed etiã heredes eorum res distractas vel pigneratas vindicabũt. et nõ solũ aduersus emptores vel creditores; sed etiã cõtra successores eorũ in rem mouebitur actio: nulla tẽporali præscriptione exclusis, nisi forte trigiuta annorũ curricula trãfacta fuerint. quẽ cõputari oportet ex eo tẽpore, quo liberi suã potestatis effecti sũt. excepta videlicet pupillari etate; quia

quia impuberibus nulla temporis cōputatio concurret.

XIII. **N V L L A M** post hac habeat electionem pater vel mater ad secundas perueniēs nuptias, res prædictas cui voluerit liberorū suor. addicere. Sed ad omnes liberos huiusmodi res veniāt in capita distribuēdæ. nisi forte nepotes ex filio vel filia proponantur. Hi enim in stirpem vocantur, & patris sui vel matris portionē accipiūt.

Illud autē quod superius diximus, ut in talibus rebus alienatio a parente facta irrita sit; nō sine distinctione teneat: sed interdū pro parte valeat. idest pro ea, quam casus ille facit, qui extat nullis liberis superstibus, pro rata scilicet totius portionis. Hoc autem, quod dico tale est. Quædam mulier nupsit; & pepigit cum marito suo, ut soluto matrimonio si liberi superstitēs fuerint, in totū propter nuptias donationem habeant: si nulli liberi superstitēs fuerint: tertiam partem habeat. Ecce in hoc casu si dire

pto

pro priore matrimonio secundas nuptias contraxerit mulier tribus liberis superstibus; & vnus ex his decesserit: tantam partem mulier pleno iure possidebit, & alienare firmiter poterit; quantam mors filij lucrari eam patitur ex tertia portione, quæ illo casu continetur, qui locum habet, si liberi superstitēs non sint. idest ut tertiam portiunculam tertiæ partis mater lucretur, eamq. firmiter alienet. in ceteris autē portiūculis inutilis sit alienatio. Quod si cōtigerit omnes liberos mori sine liberis: necesse est totā portionem tertiam matrem habere, quam habuisset, si ab initio nullis liberis superstibus priores nuptiæ solutæ fuissent. Ex his igitur illud apparet, quod alienatio a parente facta interim in suspenso est. Et potest pro parte quidem valere vno filio defuncto; pro parte autē in suspenso esse: ut si omnes liberi moriantur, tota tertia portio firmiter alienata fuisse videatur. Illud indubitatum est

est

est, quod filius ingratus circa parentes ostensus huiusmodi portione excludendus erit. in hoc enim tantummodo casu ius electionis parenti conceditur. Ingratum autem intelligere debemus eum, qui circa patrem vel matrem ingratus probatur; vel omnimodo qui circa eum ingratus est, qui ultimus decesserit.

XIV.

PATER vel mater, qui quæ ad secundas nuptias migraverit, non habeat licentiam siue inter vivos siue in ultima voluntate liberalitatem ullam conferre in nouercam filiorum suorum, vel vitricum ultra eam partem, quæ ad unumquemque liberorum suorum ex substantia eius peruenerit. Ideoque si unum filium habeat; dimidiam partem eidem filio suo conferuet, & alteram dimidiam nouercæ vel vitrico præstet. Sin autem duos filios habeat, tertiam tantummodo portionem bonorum suorum nouercæ vel vitrico liceat eis præstare. Quod

si tres

si tres habeat filios; quartam partem si velit, det. Et regulariter tantam partem liceat ei nouercæ vel vitrico dare; quantam singuli liberi habent. Sed & si in testamento suas facultates diuidere patens voluerit; & nouercæ vel vitrico quippiam donare voluerit legati vel fideicommissi nomine; pariter substantiam suam distribuat; ut vitricus vel nouerca vnus liberi habeat portionem. Hæc si liberis suis non ex disparib. partibus facultates suas patens diuisit. Nam si dispates portiones eis præstiterit: necesse est nouercam vel vitricum illi filio comparari, qui minimam portionem accepit. ita tamen ut vnusquisque liberorum non minus lege Falcidia habeat; nisi forte appareat ingratus. Id autem, quod diximus de patre & de matre, teneat & in aui & in auia; & non solum in filio filiaue, sed & in nepote nepteue.

SED

SED est quæsitum multotiens in iudicijs; quo tempore computationē patrimonij parentis facere debeamus; vtrum eo quo dotē vel ante nuptias donationem, vel aliam qualemuis liberalitatem adscripsit, vel dedit vitrico vel nouercæ; an magis illud tempus spectari oportet, quo parens mortuus est. Et dicimus euētum inspici oportere, idest illud tempus, quo parens mortuus est. vt secundum patrimonij quātitatem, quod postea inuentum fuerit, ita diuisio fiat inter liberos ex priore matrimonio natos & nouercam vel vitricum. Ita vt si quid plus nouercæ vel vitrico datum vel derelictum fuerit: hoc redeat ad liberos, qui ex priore matrimonio nati sunt, & pariter inter eos distribuatur. Sin autem ex secundo matrimonio liberos reliquerit: id quod de sua substantia plus æquo dedit; irritum factum, inter omnes & ex priore & ex secundo matrimonio natos liberos diuidatur. Illud autem certum

tum est, quod & primi, & secundi, & tertij matrimonij liberi singuli suæ matris dotem; vel propriij patris propter nuptias donationem excipient omnimodo, siue ad alias peruenerit nuptias pater vel mater siue non.

SIN autem legatū defuncta persona superstite parti reliquerit; deinde superstes noluerit ad alias nuptias peruenire: liceat ei suo iure legatum possidere, & alienare siue inter viuos siue in vltima voluntate; & liceat ei hoc quo voluerit modo disponere.

OMNIA autem, quæ diximus de lucro dotis vel propter nuptias donationis ex morte mariti vel vxoris ad alterutram personā peruenientis; trahenda sunt etiam ad ea lucra, quæ per repudium matrimonio soluto ad alterutram partē peruenerunt.

Idē iuris est & si bona gratia nuptiæ disiunctæ sunt. Liberis enim res lucro cedētes seruabūtur. Idē dicimus & de eo lucro, quod mulieribus præstari necesse est sine dotibus nuptis.

ptis. Quartam enim partem, quam ex facultatibus mariti acceperunt, liberis suis præstare coguntur.

XVIII. **LIBERA** licentia sit tam augere, quam deminuerè dotem vel propter nuptias donationem etiã constât adhuc matrimonio. Quod in primis quidẽ nuptijs sine distinctione verũ est: in secũdis autẽ nuptijs liberis quidem ex priore matrimonio extantibus deminuerè dotem vel ante nuptias donationem non licebit; quãvis augere eas nõ est prohibitũ. Sin autem nulli liberi ex præcedenti matrimonio sint: tunc & augere, & deminuerè dotem & propter nuptias donationem sine vllò obstaculo licet.

XVIII **S**I quis in vltimis suis elogijs vsum fructũ vxori suæ reliquerit, siue mortis causa donauerit: vel si viuus vsum fructum ei concessisset; posteaque ad secundas nuptias vxor migrauerit: non statim ei pereat vsusfructus; sed habeat eum integrum mulier, quo ad vixerit. post mortem autem eius

redeat vsusfructus ad proprietatem suam. Hæc autem ita sunt, nisi specialiter maritus qui donauit vsum fructum, sub hac condicione dedit, vt si mulier ad secundas peruenerit nuptias, vsusfructus extinguatur. Idemque dicimus & si mulier vsum fructum marito suo donauerit, vel in vltima voluntate reliquerit. Sed hæc de iure vtendi fruendi, quod per liberalitatem alteri ab altero datum est. **SIN** autem vsusfructus dotis causa vel propter nuptias donationis gratia datus sit: tunc vetera iura inlibata maneat. idest vt apud maritum vel mulierem sit; quamuis contrarium in suo testamento persona decedens expresserit.

QVODCVMQ. filius vel filia adquisierit siue ex materna linea, siue ex causa nuptiali, vel qualitercumque: huius rei vsum fructũ omnino pater habeat, quãvis secundas contraxerit nuptias. Loquimur autẽ de liberis, qui in potestate parẽtũ sunt.

Exceptis videlicet castrēſibus & quæ
ſi castrēſibus peculijs. Ea enim ſine a
liqua diſtinctione parentib. nō adqui
rūtur, neq. quod ad proprietatē perti
net, neque quod ad vſumfructum ſpe
ctat. Sed ſunt pleno iure liberorum
quāuis in poteſtate parentū fuerint.

XXI. SI mulier liberis ſuis res quaſdā
donauerit; poſtea q. ad ſecundas per
uenerit nuptias; & ingratiſtudinis ve
lamento donationem ſemel a ſe fa
ctam reuocare maluerit: nullo modo
poterit hoc facere; niſi ſpecialiter
probauerit; vel quod vitę eius filius
inſidiatus eſt, vel quod manus ei im
pias intulerit, vel quod tales inſidias
ei cōcinnauerit, vt facultatibus ſuis
totis priuetur.

XXII. MULIER quæ ad ſecundas mi
grauerit nuptias, priuilegijs vel di
gnitatibus mariti prioris nō vtatur.

XXIII. SI liberta mulier patrono ſuo co
pulata nuptijs quidem eius ipſa renū
tiauert; ad ſecundum autem matri
monium migrare voluerit: id facere
inuito

inuito patrono non poterit. Alio
quin ſi contra volūtatem eius nupſe
rit: non ſunt nuptiæ; ſed vt merētrix
coniuncta eſſe videtur.

CONSTANTE adhuc matri
monio dotem maritus vxori ſuæ non
facile cōpellitur ſoluere; niſi ſit cau
ſa legibus cognita. Alioquin ſi temē
re dotem vxori ſuæ maritus ſoluerit;
donaffe ei videtur. Et ideo mortua
muliere dotem reddere heredes eius
marito debēt, cum fructibus ſcilicet,
qui in medio tēpore nati ſunt; & non
ſolum ipſi marito, ſed etiam heredib;
eius. Ideoq. & lucra dotium ſic tra
ctantur, quaſi non eſſent redditæ, vt
& pacta dotalia conſeruentur: etſi ſe
cundas nuptias maritus cōtraxerit:
filijs ſuis ex priore matrimonio natis
res quās lucratus eſt, cuſtodiat.

SI mulier liberorum ſuorum tute
lam adminiſtrauerit; & poſt inchoa
tam adminiſtrationem ad ſecundas
migrare voluerit nuptias: prius filijs
ſuis impuberibus tutorem petere de
bet

bet, eisq. rationem administrationis suæ reddere; & post redditā rationē si debitor appareat, debitū suum solvere debet: deinde si velit ad matrimonium secundum perueniat. Sin autem hac obseruatione contempta secundas contraxerit nuptias: nō solum res ipsius matris liberis suis hypothecæ titulo supponantur; sed etiā res vitrici ex præsentis Constitutionis auctoritate. Et si filij impuberes moriantur: successione eorum mater lucrari non speret siue ab intestato deferatur eorum successio: siue ex testamento, quo forte pater eis pupillari modo matrem eorum substituit. Et nō solum tales pœnas patiatur: sed etiam illas, quæ de his mulierib. dictæ sunt, quas probatum fuerit ante quam legitimū tempus, id est annale spatium prætereat, ad secundas nuptias properasse: ut sint infames, & alias pœnas sustineant, quas superius exposuimus. Solui autem pœnæ possunt, si principalis indul

indulgentia remiserit eas: secundum iam traditam obseruationem; & si dimidia pars bonorum matris liberis suis donata fuerit; ita ut nec ususfructus rerum matri eor. concedatur.

Idem autem dicimus, & si naturalium liberorum mater tutelam administrans ad secundas conuolauerit nuptias. Eaque custodiri oportet in prouincijs quidem cura & sollicitudine Præsidentum, in imperiali autem Ciuitate cura & sollicitudine Præfecti Urbis, quam Præfecti Prætorio.

SI pater iussus vel rogatus fuerit legatum aut fideicommissum filio suo sub cōdicione præstare: nō aliter legator. seruandorū causa satisfacere cogatur, nisi secundas contraxerit nuptias.

CLERICVS qui supra lectores & cantores est, veluti subdiaconus vel diaconus nullas nuptias contrahere audeat: alioquin sacerdotio cadat. Lector quoq. si

secundas contraxerit nuptias: ad maiorem gradum ordinis ecclesiastici prohibeatur ascendere. Laicus etiã si appareat vxori cõiunctus esse, quæ alium maritum habuit; aut si non iure cõiunctus sit; aut si ipse aliã vxorẽ habuit: neq. subdiaconus, neq. diaconus neq. presbyter fieri poterit. Nã & si elãdestinis artibus ad consecrationẽ inreperit, honore eius cadat.

XXIX.

SI quis decedens reliquerit vxori suæ legatum sub hoc modo; vt ad secundas nuptias non perueniat: vel si mulier marito suo legatum reliquerit; vt secundum ille non contrahat matrimoniũ: correctã lege Iulia Miscella præstetur legatũ sub huiusmodi obseruatione. In primo quidem anno legatum non exigatur, nisi forte sacerdotium legatario jobuenerit; vt nuptiarum nulla spes sit. Anno autem primo transacto si quidem res legata immobilis sit, sub cautione tamen iuratoria & obligatione bonorum suorum, quod secundis ab eo cõ-

tra-

tractis nuptijs rem qualem accepit, restituat cũ fructibus medio tempore natis. Sin autem res legata mobilis fuerit: si quidem legatarius vel legataria locuples fuerit; simili cautione atq. obligatione bonorum suorum rem sibi legatam capiat, ita vt secundis nuptijs contractis res qualis data est reddatur, vel deminutio eius resarciatur. Sin autem pecunia numerata legata sit: cum vsuris suis reddatur, quæ legatario solutæ sunt ab his, quibus pecuniam mutuauit, sacramento prius ab eo præstito, quod nihil ex vsuris sibi solutis cælauit. Quod si non quidem mutuauerit pecuniam ad vsuram, ad vsus autem suos conuertit: vsurarũ nomine tertiam centesimę det. Hęc si locuples fuerit legatarius vel legataria. Sin autem minus soluẽdo fuerit; fideiussorem dare cogatur. Quod si nec fideiusionẽ dare possit: sub cautione iuratoria & obligatione bonorũ res ei præstentur. Statim autem atq. ad

sumit

H 3 secun

secundas nuptias peruenerit; res legatæ nomine datæ vindicentur apud qualẽcunq. personã inuentę fuerint, siue mobiles siue immobiles sint. Et omnimodo vindicatio rerũ ita fiat; quasi alienatio earum ab initio facta non esset. Sin autem pecunia numerata legata sit; & legatarius neq. fideiussores habuerit, neq. idoneus sit: tunc ille, a quo legatum ei relictum est, tertiam centesimã vsurarum nomine ei præstet; donec ad secundas peruenerit nuptias; vel sacerdotio fuerit consecratus, vt nulla spes nuptiarum supersit; vel mortuus fuerit legatarius. Nam siquidẽ secundas nuptias cõtraxerit: reddat quas accepit vsuras. Sin autẽ ad sacerdotium uenerit, vel mortuus sit: capiat aut ipse sortem, aut heres eius. Hæc autem omnia obseruari decet, & si non maritus vxori aut vxor marito; sed extraneus quicumque sub eadem conditione legatum reliquerit. nam & hic eadem teneant, quæ in marito diximus

ximus & vxore: vt antefata cautio detur; si quidẽ institutio particularis sit, coheredibus; sin autem legatum vel fideicommissum, heredibus vel substitutis. nemine autem ex his apparente, his cautio præstetur, qui ab intestato ad successionem defuncti vocantur. nisi forte specialiter testator talem cautionem dari prohibuit. Nam & in hoc voluntatem eius custodiri æquum est.

SI filius decedens in testamento suo matrem heredem instituerit: sic institutio eius habeatur; quasi quiuis alius extraneus a defuncto heres in testamento scriptus fuisset. Ideoque omnia, quæ filius reliquerit, ad matrem perueniant: nulla discretionē habita vtrum res quas filius dereliquit, ex paterna substantia ad eum deuolutæ sunt, an non. Vndecumq. enim res sunt, quæ ad filium peruenerint, transmittuntur ad matrem. nullaque eidem matri quæstio ab alijs filijs suis, idest fratribus defuncti

functi moueatur. Quia et si alius extraneus a defuncto filio heres institutus esset; nihilominus omnes res testatoris accepisset. Hæc si mater in testamento a filio suo heres instituta est. nulla habita differentia utrum ad secundas migrauerit nuptias, an non. Sin autem intestatus filius defunctus est; & mater vel iam ad secundas nuptias migrauerit, vel postea migrauerit: vocetur quidem & ipsa cum fratribus defuncti filijs suis ad successionem eius. Sed earum quidem rerum, quæ ex paterna linea ad filium defunctum peruenerunt, tantum usum fructum habeat mater, si secundas nuptias contraxerit, vel si postea contraxerit. Sin autem res ex alia causa a filio defuncto adquisite sunt: tunc in istis rebus æquali portione cum fratribus defuncti filijs suis succedat. et non solum ius utendi fruendi, sed etiam proprietatem in istis habeat rebus, excepta videlicet propter nuptias donatione. Ea enim suis finibus regitur,

tur, & nullam inuouationem ab hac Constitutione patitur. Sed in hoc toto iuris capite ingratitude ratio habenda est non solum ad matrem, sed etiam ad fratres. Causæ autem ingratitude in alia inferiore Constitutione exponentur. Illud autem certum est, quod hoc caput Constitutionis ad futuros casus, non ad præteritos pertinet.

L I C E A T matri in his rebus, XXX.
 quæ non ex paterna linea ad filium suum defunctum peruenerunt; si heres ei extiterit, & testari, & alienare, aut quo voluerit modo disponere. Quod si res permixtæ fuerint tam ex paterna linea quam ex diuersis alijs causis adquisitæ; veluti ex testamento, ex donatione, ex legato, vel alio huiusmodi casu: earum quidem, quæ ex paterna linea filio defuncto obuenerunt, tantum habeat usum fructum, aliarum autem rerum pleno iure habeat proprietatem. Hoc autem Constitutionis caput non solum in futuris

casibus, sed etiam in præteritis negotijs locū habeat; nisi forte vel iudiciali sententia, vel amicali transactione sopita sunt.

XXXI. **STVDEANT** autem parētes filios suos tã ex priori matrimonio natos, quã ex secūdis nuptijs procreatos ex æquis partibus heredes scribere: nisi forte quidã inter eos ingrati appareāt. Hoc autē quasi persuadētes magis quã legis necessitatē imponētes dicimus. D. K. APR. POST CONS. BELIS.* (CAVSAS autē repudij in ista Cōstitutione positas ideo nō diximus: quia in inferiori Cōstitutione hoc caput plenissime invenitur. Et omnino si quid prætermisum est in hac Cōstitutione; quasi deletū vel superfluū expositū nō est. et ideo illã Constitutionē legere debes, quã tibi Tituli cōpetētes ostēderint.)

7. **OMNIS** prouocatio siue per se, siue per procuratorē, vel per defen

senforem, vel per tutorē, vel per curatorem velit quispiã prouocare; intra decē dies porrigatur. Quos numerari Cōstitutio præcipit ex eo die, quo definitiua sententia recitata est.

II. **SI** consultatione Imperator vel Princeps occupatus nō possit senatū ad hoc ipsum colligere: allegationes litigatorū maneāt in eadem figura; & nullum præiudiciū patiantur, quãuis tempus statutum transactum sit. vsq. eo videlicet, donec princeps vacationem habens senatores in vnū conuocauerit.

III. **SI** ab Aegyptiaca regione prouocatio orta sit: nō ad imperialem ciuitatem reducatur; sed apud Præfectū Augustalem Alexandrinæ ciuitatis dirimatur Sacrum auditorium. Sentētiæq. Augustalis nulla prouocatio porrigatur. Hoc autem dicimus de his causis, quę quingentorum aureorum quantitatem non excedunt.

IV. **IN** Asiatica quoque vel Pontica regione si prouocatio data sit: Comites vel

vel Proconsoles, vel Prætores, vel Moderatores de appellatione cognoscant. Nam & isti magistratus ad similitudinem Augustalis sacrum auditorium habent, Ideoq. nec sententia eorum aliqua porrigatur prouocatio. HÆC autem totiens locum habeant, quotiens decem auri libras causa non excedat. IN Orientali regione prouocationes vsque ad decem auri libras ad Spectabilem Comitum Orientis inducantur. SIN autem ante dictis Spectabilibus Proconsulibus, vel alijs huiusmodi iudicibus porrigatur appellatio in his scilicet causis, in quibus principaliter iudicant: tunc apud Præfectum Prætorio & Quæstorem causa audiatur utroq. officio obsequente, idest tam sacrorum scriniorum quam Præfecti Prætorio.

v. ILLVD autem, quod diximus de appellationib. apud Proconsoles inducendis, non sine distinctione est. Nam si quidem non Spectabiles sint hi,

hi, contra quos appellatio porrecta est; & a diuina iussione vel ab alijs magistratibus iudices constituti fuerunt: tunc Proconsoles appellatione audiant. Sin autem Illustres sint, a quibus appellatum est: prouocatio exerceri debet in C. P. ciuitate secundum veterem consuetudinem cuiuscumque quantitatis sit. Omnibus ceteris legibus, quæ de appellationibus positæ sunt in sua firmitate durantibus.

DE APPELLATIONIBVS
ET INTRA QUAE TEMPO
RA DEBEAT APPELLARI.

NOV. XXIII.

IMP. Iustinianus Aug. Tribuniano Illustri Magistro officior. & Quæstori Sacri Palatii.

ANTERIORVM LEGVM 2. q. 6. c.
acerbitati plurima remedia im-
ponentes, & maxime hæc circa appel-
latio

lationes facientes, & in præfenti ad huiusmodi beneficium peruenire duximus esse necessarium. Antiquitati etenim cautum erat, ut si quis per se litem exercuerit, & fuerit condemnatus; intra duos dies tantummodo licentiam appellationis haberet: sin autem per procuratorem causa ventilata sit; & in triduum proximam extendi. Ex rerum autem experientia inuenimus hoc satis esse danosum. plures enim homines ignaros legum subtilitatis, & putantes in triduum esse prouocationes porrigendas, in promptum periculum incidisse, & biduo transacto causas perdidisse. Vnde necessarium duximus huiusmodi rei cõpetenter mederi. Et sanctimus omnes appellationes siue per se, siue per procuratores, seu per defensores, vel curatores, & tutores ventilentur; posse intra decem dierum spatium a recitatione sententiæ numerandum, iudicibus ab his quorum interest, offerri siue magni, siue mi-

nores sunt; excepta videlicet sublimissima Prætoriana Præfectura. Ut liceat homini intra id spatium plenissime deliberare siue appellandum ei sit, siue quiescendum: ne timore instante opus appellatorum frequentetur. Sed sit omnibus inspectionis copia, quæ & indiscussos hominum colores potest refrenare. Ad hæc sanctimus, si quando lis speratur in nostrum inferri consistorium: si forte contigerit imperatoriam maiestatem occupatam publicis causis ex mūdānis prouisionibus nõ posse cõuocare patres, quatenus causa agitetur: non ex hoc litẽ periclitari. Quod enim vitium est litigantium, si culmen imperatorium occupetur? vel quis tanta est auctoritatis, ut nolentẽ principẽ possit ad conuocandos patres ceterosq. proceres coartare: Sed si quid tale euenerit: causa intacta permaneat; donec Imperator sua sponte motus & cõuocari proceres iusserit, & litẽ inferri patiat, & omnia secundum

III. dum morem procedere. Illud etiã in tertio capitulo disponendum est, quod antiquitas bene statuit, nouitas autem neglexit. Cum enim veneranda vetustatis auctoritas ita magistratus digesserit, vt alij maiores, alij medi, alij minores sint: & appellationes a minorib. iudicib. non solum ad maximos iudices remitterentur, sed ad Spectabilium iudicum tribunal; quatenus & ipsi sacro auditorio adhibito litem exercerent; nouitas autem hoc dereliquerit: euenit, vt super minimis causis maximi nostri iudices inquietentur, & homines propter minimas causas magnis fatigetur dispēdijs: vt forsitan totius litis æstimatio ad sumptus iudiciales non sufficeret. Ideoq. sapētimus, si quando ex Aegyptiaco tractu, vel adiuncta ei vtraque Libya prouocatio speratur vsq. ad decem librarum auri quantitatem: non in hanc Regiam urbem eam venire; sed ad Præfectum Augustalem, qui audiat, & causam dirimat vice sa
cri

cri cognitoris, nulla ei post definitiuam sententiam appellatione porrigenda. Similiq. modo quotiens in Asiana diœcesi, vel Pontica tale aliquid emerferit vsq. ad prædictã quantitatem decē librar. auri; appellationes ad viros Spectabiles Comites forte, vel Proconsules, vel Prætores, vel Moderatores; quibus specialiter eadem lites peragendas deputauimus, remittantur. Quatenus & hi ad similitudinem Præfecti Augustalis vice sacri cognitoris intercedant, & causas sine spē quidem appellationis, dei tamen & legum timore perferant decidendas. Orientalem autem tractũ causas appellatione suspēsas, & vsq. ad decem librarum auri quantitatem limitatas ad virum Spectabilem Comitem Oriētis mittere simili modo audientiam & finem eis impositurũ.

Illo videlicet obseruando, vt viri Spectabiles Duces, vel alij Spectabiles iudices n̄ ad alios eadē spectabilitate decoratos iudices suas transmittant

tant appellationes in litib. quantæcumq. sint quantitatis. cum nō oporteat ad compares iudices appellationes referri: sed a minore iudicio in maius tribunal ascendere. Sed ad Illustriſſimam Præfecturam illorum appellationes, cuiuscumq. sint quantitatis, vt dictū est dirigātur. qui vna cum viro excelſo pro tempore Quæstore eas dirimat vtroq. officio ſubministrante, idest tam ex ſacris ſerinijs more ſolito, quam Præſectorio.

V. Ita tamen hæc ſanctimus, vt nec a Ducibus vel alijs Spectabilibus iudicibus, quibus forte et ſi priuati ſint imperialis maiestas cauſas iniunxerit, appellatio ad memoratos Spectabiles iudices currat: ne cauſa nō gradatim procedere, ſed perperā videatur. Sed a Præſidib. quidem prouinciarum, & iudicibus a nobis datis ſi nō ſint Spectabiles iudices, intra memoratam quantitatem referetur. Si autem vel Illuſtres ſint dati a nobis iudices, quib. apices dignitatū ſuper
spe-

ſpectabilitatem ſunt, vel Duces qui omnimodo ſpectabilitate ſunt decorati, vel hi, qui a Principe delegati ſunt, Spectabilem habent dignitatē: eorum appellationes ſub quacumq. quātitate in hanc regiā urbem ad cōpetentes antiquo more iudices referuntur. Omnib. alijs quæ in appellationibus ſtatuta ſunt, vel ab antiqua proſopia, vel ab auctoritate anteriorum Conſtitutionum, vel a noſtra humanitate intactis illibatiſq. cuſtodie diſ. DAT. III. NON. IAN. POST. CONS. BILISARII.

XXIV. XXV. XXVI. XXVII. I

* * * *

NOV. XXVIII.

DVORVM PONTORVM I,
vnus ſit Præſes Moderatoris appellatione decorandus. et habeat ſub iurisdictione ſua ciuitates tredecim, & nominetur prouincia Helenopontus. Amasia autem & Neocæſarea ciuitas ius metropolitanum II

I 2 & no-

& nomen habeant. Duarum autem istarum ciuitatum Episcopi in Constantinopolitana ciuitate consecrentur; & sint ipsi metropolitanani, & municipiorū suorum Episcopos singuli ipsi consecrent. Iste autem Moderator Iustinianus habeat & ciuile, & militare auxilium. Habeat & Ad responsum; & omnis cōdicio fiat ei subiecta nemine fieri præscriptione defendente. Sed & vtriusq. honoris id est & ciuilis & militaris capiat annonas concurrentes in septingentis & vigintiinq. solidis, & apparitionē habeat vnā & publicos cursus. Item tributorum exactio ad periculum ipsius & apparitionis eius pertineant. Consiliarius autem Moderatoris capiat de publico septuaginta duos solidos; apparitio autē eius; quæ vna facta est ex ciuili & militari apparitione permixta capiat quadringentos quadraginta septem solidos & tremissem.

II. MODERATOR Helenopontii

ti vicarios suos in eadem prouincia non mittat. Ipse enim circuire ciuitates debet, & inspicere eas; & si quid iniuste sit hoc corrigere. Sed & si milites viderit non cōtentos esse publicis annonis, sed damna subiectis facientes: refrenare debet: & si quid inlicite ceperint, repetere, & subiectis restituere. Et hoc non impediatur facere neq. diuina forma, neq. pragmatica sanctione. Habeat autē apparitores centum. Nam qui Moderatoris honorē habent, inter Spectabiles iudices sunt.

III. MODERATOR Helenoponti neminem concedat titulos imponere rusticis prædijs vel ædibus alienie. Hoc enim proprium fisci vel Cæsaris est. Quod si inueniat aliquem nomen alienis prædijs imponentem: titulos quidem inlicitos statim tollat; perscrutetur autem eum, qui titulos imposuit. Et si quidem quasi dominus imposuit: titulos quidem inlicitos tollat; rebus autē illius, qui imposuit,

I 3 publi

publicos titulos imponat. Sin autē rer. procurator sit: titulos quidē tollat, illū autem, qui imposuit siue procurator, siue dominus sit; tormentis acerbissimis subiciat. vt ex corporali coërtione doceatur titulorū impositionem fisci vel Cæsaris propriam esse. De prouocationibus autem Moderatori porrigendis eadem teneant iura, quæ de alijs Spectabilibus diximus.

NOV. XXIX.

111

MAGISTRATVS Paphlagōniæ vnus sit; & Prætor nomen, & habeat duplicem potestatem idest tam Paphlagoniæ, quam Honorados. et habeat centū apparitores. De annonis autem eius & Consiliarij, & apparitionis eadem teneant, quæ superius de Moderatore Helenoponti diximus. Nam & de titulis non imponendis, & de prouocationibus iura eadem obseruantur. Idem est

est & de militibus. Honor autem eius Spectabilis est.

NOV. XXX.

PROCONSUL Cappadocię vindicare debet direpta vel vsurpata tamiaca prædia a quibusdā siue rustica siue urbana nulla ei tēporali præscriptione opponēda. Tēporis enim prolixitas publico nō nocet. Inuigilare autē debet & tributorū exactio nibus. Habeat autē in sua potestate omnes siue milites, siue scriniarios tā gloriosiss. Præfecti Prætorij, quā fortissimi Magistri Militū; siue ciuile habeat officiū, siue tamiacum cingulū, siue dignitatem tam maiorē, quā minorem, siue sacerdos sit, siue aliud quodcūq. priuilegiū prætedat. Diligenter autē obseruare debēt; vt canonicarij, qui ab Illustrissimo Præposito mittuntur, nullū sentiāt lucrum ab aliqua persona: quamuis ex cōsuetudine aliquid accipere soliti essent.

I.

HAEC CONSTITVTIO prius quidē narrat de duabus Armenijs quemadmodum administratæ sunt: deinde de tertia Armenia loquitur. Cuius Comiti septingētos solidos annonarū nomine dedit; & Consiliario eius septuaginta duos aureos, & apparationi eius sexaginta. Loquitur autem & de quarta Armenia, cui præerit * Martyro politanā ciuitatem, & locum, qui Citharizon appellatur. et Præsidem eius Consularem esse iussit. Quattuor itaque Armenijs constitutis primæ quidem Armeniae Proconsulem, & tertio Comitē inter Spectabiles viros fecit. Secundæ autem Armeniae & quartæ magistratus ordinarios esse præcepit.

II.

SI appellatio litis vsq. ad quingētos solidos pertinentis in secūda Armenia orta fuerit: ad Proconsulis auditio-

ditorium primæ Armeniae producat. Sin autem in quarta Armenia similiter appellatio orta fuerit: in tertiam perducatur. De sacerdotibus autem, vel consecrationibus, vel de metropolitano iure Episcoporum. nihil Constitutio innouauit. Tertiarum autem Armeniae Comiti etiam milites subiecit, & iussit eū audire & criminales causas militum, & legitimo calculo dirimere.

SI QVIS rustico mutuauerit: terram eius in pignus accipere non audeat: vsuram autem sumere cum æquum est. Si quidem aridos fructus mutuauerit, octauā: sin autē solidos mutuauerit siliquam vnā annuam per singulos aureos capiat; donec sci licet totum, quod debetur, fuerit a debitore solutum.

NOV. XXXIII.

VT NULLVS MVTVANS
AGRICOLAE TENEAT
EIVS TERRAM.

IDEM A. Dominico V. Illustri
P. P. per Illyricum.

PRAE avaritia' creditorū, qui angustia temporū abutētes terrulas infeliciū agrestiu sibi adquirūt, pro pauco frumento omnē illorū substantiam retinētes, legē posuimus: quam primo quidē in Thracia, & totas eius prouincias; in praesenti autē in Illyricianas patrias direximus. Cuius exemplar subdi etiā praesenti lege praecipimus: vt ne priuati quidē homines putent legē contra se solummodo esse propositā; milites autē altiori nitentes fastigio legem contra se non esse prolatā existimēt. Vt ergo & tua magnitudo sciat, quod cōmunis haec lex

lex posita est & prouincialibus, & militibus & omni cingulo nulla excusatione cuiquā cōpetente: ideo ad tuā sublimitatē praesentē legem destinauimus. Scituris militib. qui praesenti legi non esse obediendum existimāt; quod cingulo denudati inter priuatos habebuntur. pēnis quas in anteriore lege posuimus prius nihilominus subiugandi.

NOV. XXXIII.

IDEM A. Agerutio † V. C. Praesi
di Aemi montis.

† Agerutio.

REM duram atque inhumanam, & quae ultra omnem impietatem & avaritiam sit perspeximus lege saluberrima sanare, & communem omnibus deponere medicinā non tantum in praesenti necessitatis tēpore, sed & in omni tuo futuro. Venit enim ad nostras aures quosdā in Mysia secunda prouincia quam administras,

stras, auide necessitate temporū captata quosdā feneratorios fecisse cōtractus: & paucam mēsuram fructuū dantes terrulas eorum abstraxisse. et ex hac causa quosdam colonor. fugā latebras petisse, alios fame esse necatos, & tristissimam pestem homines inuasisse incurSIONE barbarica non minorem. Sanctimus itaq. omnes huiusmodi creditores quantūcumq. vel tritici vel hordei, vel alia species, quæ in fructus aridos est, dederint: hoc reddito in præsentī cū parte modij octaua pro singulo modio in vnoquoq. anno præstanda terrulas colonis restituere. nemine penitus eorū audente terrulas detinere sub occasione feneratoriæ cautionis siue in scriptis, siue sine scriptis credita sunt contracta. Sin autem pecunias dedit: nihil amplius quam vnam siliquā pro singulo solido annuam præstare.

Et hanc saluberrimam legem in omnes extendimus, ex præsentī quidem tempore initium accipientem. in

in omne autem æuum modis omnibus obseruandam. vt si quando fuerit vel triticum vel hordeum feneratorum, vel alij aridi fructus: creditores tam quod dederunt accipientes, quā pro vsuris octauam modij partem annuam pro singulis modijs, vel siliquā pro singulo solido. et secundum hūc modum in quantum fœnus permanfit percipientes siue terrulas, siue aliud pignus acceperint boues forte, vel pecora, vel mancipia: hæc modis omnibus reddere. et hanc legem cōmunem omnibus esse humanitate & pietate gaudentem, & omnib. egenis consulentem, & creditorib. mediocre solatium afferentem. Hæc igitur quæ a nobis statuta sunt, claritas tua in omni prouincia, quæ tuo moderamine gubernatur, obseruare festinet. Scituris omnibus creditoribus, quod si aliquid præter hæc commiserint, & actione cadent, & cui fœnus ablatum est, hoc habebit solatiū, vt ipse quidem securus degat, auarū autem

autem creditorem videat in suis pecunijs patientem iacturam. DAT. XV. KAL. IUL. POST. BILIS. V. C. CONS.

VIGINTI SEX adiutoribus Quæstoris liceat in suos locos alios substituere idoneos tamen, & quos pro tempore Quæstor elegerit propositis sanctis euangelijs. Hi autem, qui sunt in locum eorum, qui suo loco ceciderunt: centum solidis præstitis fiant. Istorum autem trium graduum viri, idest scrinij memoria, & duorum qui proximi futuri sunt, quamuis non sint ex viginti sex adiutoribus, tamen licentiam habeant subrogare in suum locum. Habeant igitur ius vendendi militiam suam, sed non ultra centum solidos, dummodo & is, qui subrogatur electione Quæstoris fiat. Prærogatiuas autem Cōstitutio dat Theodosio, & Epitheo, & Cy-

& Cyrillo, & Sabatio, & Protogeni. Illo videlicet obseruando ut si quis ex viginti & sex adiutoribus defunctus fuerit, heredes eius centum solidos dent; & electione Quæstoris militent. Sin autem liberi sint defuncti, hoc idem ius habeant: quamuis heredes parenti suo non extiterint.

SI QVIS curialis condicionis constitutus sine liberis decesserit: nouem quidem vnciarum substantiarum eius ad curiam ciuitatis perueniant; tres autem vncias cui voluerit relinquat. Sin autem liberos quidē habuerit: eos autem ex concubina procreauerit: liceat ei eos scribere heredes cum curiali grauamine; ut & videatur ex legitimo matrimonio suscepti fuisse; quem

quemadmodum si viuis naturalis pater huiusmodi liberos suos in curiā ciuitatis dedisset. nulla discretione habita vtrum in solidum heredes eos scripserit, an pro parte: dum tamen non minus nouem vncijs habeant.

Quod si quidam ex naturalibus liberis curialem cōdicionem repudiauerint; nec ad hereditatem admittantur: sed partes eorum ad crescant his, qui curiales esse nō dedignantur. Sin autē omnes liberi eius naturales curiales esse voluerint: nouē vnciā derelictā eis modis omnib. curiā ciuitatis vindicentur. Hæc si testamento facto curialis testator decesserit.

II. S I N autem intestatus defunctus est: nouem quidem vnciā eius curiā ciuitatis ipsius deferantur; tres autē residuā vnciā cognationi eius competant. Quod si naturales similiter filios dereliquerit: hi qui voluerint curiā ciuitatis sese adnumerari; consequens est nouem vncias legem ad eos reuoluere. Eadem teneant iura,
& si

& si quis ex ancilla sua filios habuerit, eosq. vel viuis in curiam dederit, vel in testamēto suo heredes instituerit cū curialigrauamine. Nā & his eadem obseruari decet, quæ diximus in filijs naturalibus, qui ex libera concubina nati sunt. Quod si eos pater naturalis manumisit tantum, & non in curiam dedit; illi autē vel omnes vel quidam ex his curiā muneribus subici volunt: necesse est eos, qui curiales fieri parati sunt, nouem vncias capere. Sed & si vnus solus ex his curialem cōdicionem admittit: ipse solus & nouē vncias habeat in potestatem. Quod si nemo eor. curialis vel a patre factus est, vel fieri paratus est: nouem vnciā curiā competant ciuitatis. Hæc de naturalib. liberis.

III. S I N autē legitimos filios vel nepotes ex filijs curialis homo reliquerit: tūc nouem vnciā inter omnes distribuantur; quemadmodum parens disposuerit. Ita tamen vt iura de inofficioso testamento querellæ vnicuique

cuiq. liberorū integra custodiātur. nī si forte ingratiūdinis allēgatiō reclāmauerit. Gratis enim tantūmodō libris nouē vncias dari Cōstitutio iubet. Et vnusquisq. eorū curialia munera subeat secundū magnitudinem partis, quā lucratus est. ceterę autē tres vnciæ ad eos perueniant, quibus eas præstari defunctus voluerit.

III. QVOD si filias vel neptes curialis homo reliquerit: si quidem omnes curialib. maritis coniunctæ sunt; necesse est omnibus nouē vncias dari, quemadmodum a parente distributę fuerint: ita tamē vt singulæ nō minorem partē habeant legitimo modo. Quod si quædā ex his curiales maritos habeāt, quædā non; nouem quidē vnciæ distribuantur inter eas, quę curialib. maritis cōiunctæ sunt: tres autē vnciæ præstentur his, quæ nō sunt curialibus maritis cōiunctæ, dum tamen singulæ legitimū habeāt modū. Sin autem nōdum nuptæ sunt: liceat parenti sub condicione eas in nouē vncias

vncias heredes scribere, si eiusdem ciuitatis curialibus coniungantur. Quod si talem condicionem cōtempserit: nouem quidem vnciæ curię ciuitatis addicantur: tres autē residuę vnciæ inter filias vel neptes defuncti distribuantur.

QVOD si quis curialis & filios, & nepotes, & filias vel neptes dereliquerit: masculi quidē curiales dimidiam portionem substantiæ capiāt: filię autem si quidem curialib. maritis coniunctæ sunt, reliquam dimidiam portionem accipiant. Sin autem curialibus nuptæ non sunt: tres quidem vncias ipsæ filię habeant: aliæ autem tres vnciæ fratribus earum ad crescant.

VI. SI quis curialis cōdicionis cōstitutus tamiacę vel murilegulę, vel comitiacę mulieri cōiungatur: filij, qui ex hoc matrimonio nati fuerint, patris condicionem sequantur. Iubet autem Constitutio vim ac potestatem suam ad ea quoque facta porrigis

quæ ante quam edatur, contigerint, nisi forte quidã liberati sunt a curiali condicione per tamiacam, vel murilegulam, vel comitiacam matrem. Eos enim liberos permanere præcepit, excepto Theodosio & fratribus eius, & liberis Ioannis, qui Exiscõ vocatur. Hi enim quamuis ante Constitutionis editionem curialis constitutioni condicione per tamiacam matrem liberati sunt: nihilominus curiales permaneant. nullo rescripto, nulla opitulatione potituri ad effugienda curialia munera. Hæc autẽ Constitutio data est mense Martio indictione decima.

NOV. XXXVIII.

I. **SI QVIS** vnũ ex liberis heredẽ instituerit, idest filiũ vel filiã, vel nepotẽ, vel neptẽ & deinceps siue quosdã ex his siue omnes simul: & rogauerit eos vt tempore quo moriãtur, vel postquam mortui fuerint, alijs restituant

tuã hereditatẽ: primum quidem vni cuiq. eorum legis Falcidie modus in principio deducatur, & nõ supponatur fideicommissi grauamini. ceteras autem partes fideicommissario restituant integras. Ita tamẽ, vt si propter nuptias donationem vxori vel dotem marito dare maluerit persona fideicommissio grauata: liceat ei hoc facere etiam ex alijs rebus, quæ fideicommissio suppositæ sunt: & reliquas res tantum fideicommissario cogatur restituere. Hæc autem Constitutio non habet locum in præteritis substitutionibus seu restitutionibus, sed magis in futuris casibus.

Nullum autem augmentum dotibus vel propter nuptias donationibus fiat ad insidias substitutionis seu restitutionis. Nam & si quid callide perpetratum fuerit: nihilominus restitutio fideicommissi integra manebit, post deductionem scilicet Falcidie legitimæ partis. Hoc autem, quod de Falcidie deductione Consti-

ratio loquitur, in liberis locū habet; quibus & pars Falcidiae debetur. Quod si heres institutus ex liberis nō sit, contentus esse debet deductione dotis, vel propter nuptias donationis; & reliquas res hereditarias fidei commissario restituere. Dotem autem vel propter nuptias donationem dari lex praecipit honestā, id est neque satis modicam, ut sit dedecus heredi; neque satis immodicam, ut sit graue fideicommissario: sed moderatis cuiusdam moderatione moderatam.

II.

SI mulier defuncto marito antequam annus legitimus transeat, ad secundas quidem nuptias nō migrauerit; more autem meretriciū ab aliquo stuprata cōceperit, & peperit; ut sit clarum in quod natum est ex defuncto marito non esse: easdem pœnas patiatur, quas ex superiore Constitutione patitur ea, quae ante tempus legitimum secundas nuptias contraxerit. Ideoque & ante nuptias dona-

tione careat, ut nec tantū habeat ius utēdi fruēdi; alijsq. pœnis antefatis subiciatur; & sit stupri quoque criminis obnoxia. Peius etenim est stuprari, quam secundas nuptias mulieres ante legitimum tempus contrahere.

NOV. XL.

NOV. XLI.

HAEC CONSTITVTIO quendam virum magnificū Bonum nomine Quæstorem exercitus fecit. Nam & more antiquo duplex erat Quæstorum magistratus. Et vnus quidem circa latus principis erat; alter autem Quæstor exercitui præerat. Disposuit autem præsens Constitutio etiam annonas Quæstoris, & consiliarij eius, apparitionem quoq. ei dedit ad imitationem quandam Præfecti Prætorio, id est

seriniarium, & ab actis, & præcones,
& commētarienses, & lampadarios,
& omnem deinceps ordinem. Sed
annonas militum tam commentariē
suum, quam limitatensium disposuit,
quomodo distribui debeant. Subie-
cit autem ei quinq. prouincias, idest
Scythiam; & Mysiam; & Cariam; &
omnes Cycladas insulas; & Cyprum,
& Cretam. Caugarum quoq. audito-
rium habere concessit; vt non obicia-
tur ei fori præscriptio. Subiunxit
autem & notitiam impensarum. Et
est promulgata hæc Cōstitutio data
K. IVN. CP. BILIS. COS.

HAEC CONSTITVTIO
confirmat sanctissimas synodos
& monachorum auctoritatem. An-
thimum autem & Petrum & Seuerū
& Zoram ab Episcoporum numero
expellit. Prohibetq. eos in CP. ciui-
tatem, vel aliam magnam ciuitatem
conuer

conuersari. Minatur etiam si quis Se-
ueri libros habeat, eosq. ignibus nō
tradat seuerissimas pœnas. Nam &
man^o succisionē sustinere iubet eos,
qui libros eius scribere ausi fuerint.

TABELLIONES ipsi per se
conueniant cū eis, qui instrumen-
ta quædam cōponere volunt: & non
aliter chartam complere audeant, ni-
si causam cognoscant. vt interrogati
a iudicib. respōdeant, qualis esset cau-
sa propter quam instrumenta com-
posuerunt, & maxime si litterarum
imperiti fuerint hi, qui instrumenta
fieri desiderauerunt. Hoc autem ob-
tineat tam in CP. ciuitate, quam in
alijs prouincijs. Pœnam autē Con-
stitutio definit aduersus eos tabellio-
nes, qui aliter fecerint, stationum a-
missio

misionem. ita ut si discipulus eorum
visus fuerit dignus ad instrumēti cō-
positionem; ipse habeat ius stationis.

Quod si indignus sit discipulus aucto-
ritatē stationis cōmitti: prior quidem
tabellio modis omnib. remoueaturs
alius autē pro eo dignus stationē ac-
cipiat. ita tamē ut nullū sentiat dam-
nū dominus stationis, sed habeat re-
ditus integros. Tabellio autē amit-
tat ius stationis, quia dedignatus est
conuenire cum eis, qui instrumenta
cōponi sibi desiderauerunt. Nullā
autem excusationē habeāt tabellio-
nes morbi vel occupationis. duorum
enim alterum necesse est, vel causas
eos cognoscere, & instrumenta earū
facere vel si ignorēt, nec facere. In
C. P. autē ciuitate liberā habeant fa-
cultatē omnes tabelliones vnum ta-
bellionem apud Magistrū Cēsus pre-
ponere, & licentiā ei dare facere in-
strumenta desiderantibus in eorū sta-
tione; & in absoluendis instrumentis
venire. et nulli alij licentiam esse hoc
face

facere, nisi ei, qui a tabellionibus pre-
positus est apud Magistrū Cēsus, si-
cut iam diximus. Ceterum si aliter
obseruatum fuerit, ea pœnā tabellio-
nib. immineat, quam superius dixi-
mus. Instrumentum autem pro-
pter hoc solum nō sit irritum; sed uti-
litas contrahentium causa valeat.

TABELLIONES non scri-
bant instrumenta in alijs chartis,
quam in his, quæ protocolla habent.
ut tamen protocollum tale sit, quod
habeat nomen gloriosissimi Comi-
tis Largitionum, & tempus quo char-
ta facta est: alioquin si alias scriptu-
ras charta habeat, nō admittant eam
tabelliones. Hoc autem ius teneat
in sola C. P. ciuitate. Quod si aduer-
sus ea fecerint; pœnæ falsitatis subi-
ciantur.

NEQ. IVDÆVS, neque Sa-
maritanus, neque quiuis hæreticus
curiæ

II.

.II

I.

curiæ muneribus excipiat propter hoc solum, quod catholicæ fidei non est. Sed & munera curialia subeat, & nullo honore curiali potiatur. Nam curiales habent quædam priuilegia veluti vt tormentis nõ subiciantur, vt non ab alia in aliam prouinciam retrahantur. Et in summa qui contra fidem catholicam sentit, munera quidem curialia subeat; honorem autem vel priuilegium nullum habeat.

II. ^{29. 7. c.} ^{26.} SI hæreticus contra hæreticum litiget: liceat cuius eorum hæreticū testem adducere. Sin autem orthodoxus contra hæreticum litiget: pro orthodoxo quidē etiam hæretici testimonium valeat; contra orthodoxum autem solius orthodoxi testimonium valeat. Orthodoxis autem litigantibus ad testimonium nulli hæretico pateat aditus. Interdum autem etiam aduersus orthodoxum hæretici testimonium probabile est; quod contingit, si orthodoxus

in

in curialem condicionem trahatur: tunc enim hæreticus aduersus eum recte testis producitur; vt dicat se scire eum curialem esse, vel ex curiali patre genitum.

NOV. XLVI.

HAEC CONSTITVTIO facit subdiuisionem in ea Cōstitutione, quæ de rebus immobilibus ad sancta loca pertinentibus loquitur. Ait enim si ecclesia vel alius sacratissimus locus publicum debitū debeat, veluti tributa; & non habeat, vnde solutionem pecuniæ faciat: cōuenire omnes in vnum tam clerum, quam religiosum Episcopum ipsius ciuitatis, & a metropolitanis sanctis scripturis propositis rem disceptari. Et si nullę alię opes inueniantur sine alienatione ecclesiastici prædij: tūc decreto apud Præsidentē prouinciæ celebrato alienatio prædij ad locū venerabilem pertinentis fiat, ita tamen

vt

vt emptor pretium tributorū exacto-
ribus soluat; & ab eis apochas reci-
piat; & in fisci locum succedat; & mo-
numentum plenissimum habeat; &
non timeat anteriores leges. Eos au-
tem, qui distraxerunt, operam dare
oportet; vt postquam ipsi actis inter-
uenientibus deposuerint se iure distra-
xisse, etiā apochas tributorū intima-
re; vt & ecclesia securitatem habeat
de pecunijs tributorū nomine fisco
solutis, omni circūuentione & simu-
latione pro infecta habenda. Ideo
enim & decreti celebratio permessa
est, vt etiam publicum manifestetur
ex quot annis collectū est; & quemad-
modū nō potuerūt Oeconomi pecu-
niā soluere; sed in necessitatē aliena-
tionis venerūt. Hæc autē omnia pro-
cedere debent propositis sanctis euā-
gelijs. Sin autē priuatus sit, cui vene-
rabilis locus pecuniā debeat: ipsam
immobilē possessionem creditor pro
soluto accipiat. dum modo additio
ita fiat, vt debitam pecuniam non ex-
cedat

cedat, scilicet & in hoc casu decreti
celebratione interueniente. Huius
autem Constitutionis subdiuisione
excepta est magna ecclesia C. P. ciui-
tatis, & sancta oratoria, quorum ipsa
curam agit. sed etiam omnia mona-
stera, quæ eidē sanctæ magnæ eccle-
siæ supposita sunt.

NOV. XLVII.

PUBLICA monumenta tam ea,
quæ in iudicijs cōficiuntur, quam
ea, quæ apud Magistrum Censuum siue
apud Defensores consistunt: instru-
menta etiam, quæ tabelliones sub
qualicumq. figura conficiunt tam
in C. P. ciuitate, quam in prouincijs.
Hæc omnia huiusmodi initium to-
tius scripturæ suæ habeant: **IMPE-
RANTE ILLO DIVO AV-
GVSTO ANNO ILLO:** &
post hoc inserant quoque Consulium
appellationem, & omnem veterē ob-
seruationē instrumentorū custodiāt.
et si

etsi forte tempora quoq. ciuitatū provincialium instrumētis scribi solitū est; ea consueto more scribātur. Huius autem iuris præceptio a prima In dictione incipiat.

- II. **QVI** scribunt tempora in monumentis publicis non vtantur litteris illis veteribus & obscuris : sed per Græcas litteras tempora scribātur, si monumenta Græce cōposita sunt. Sin autem Latine monumenta confecta fuerint; Latinis quidem litteris tempora scribantur; sed claris litteris, & quas potest quicūq. litteratus Latinus cognoscere.

NOV. XLVIII.

SI QVIS sua manu conscripserit, vel alterius manus subscripserit siue in suo testamento, siue sine testamento in quauis chartula; & modum substantiæ suæ declarauerit: idq. fecerit heredib. suis omnib. præsentibus vel omnib. absentibus, vel quibus-

busdam ex his absentibus, quibusdā præsentibus: nō liceat heredibus eius talem scripturam recusare; nec dicere, quod vnus ex coheredibus res quasdā a testatore relictas subripuit, & cælauit. Si enim testator cū sacramento expresserit nihil aliud sibi superesse extra ea, quæ in præfata scriptura continentur; necesse habeāt heredes scripturam eius sequi siue liberi eius sint, siue extra nei. neq. serui hereditarij tormentis subiciantur, neque vlla alia probatione veritas exquiratur.

Hoc autē totum ius pertinet ad heredes. nam creditoribus nullum præiudicium faciet vox testatoris eiusdemq. debitoris. Licet enim creditoribus omnia perscrutari, & veritatem exquirere, & suo commodo vti. Sed heredes necesse est sequi ea, quæ testator dixerit, scripserit, vel subscripserit; vel substantiā suam quocumq. modo declarauerit. Ceterum si vocem testatoris reprobant: etiam hereditatem eius amittant. Quod non

L solum

solum in futuris casibus, sed etiam ad huc in causis pendentibus teneat.

NOV. XLIX.

I. **S**I QVIS aduersus sententiam iudicis prouocauerit; & iudicio appellationibus destinato præsto non fuerit: liceat litigatori aduersario eius intrare in iudiciũ, in quo prouocatio exerceri debeat intra bienniũ tamẽ, & vt vnus verbi gratia mensis super sit; & dicat suas allegationes iudicibus etiã absente eo, qui prouocauit. Iudices autẽ nõ omnimodo pro eo, qui præsto est, sententiã dicãt: sed interdũ etiam pro absente, idest pro eo qui prouocauit, iudices victricem calculũ ferant, scilicet si bonam causam habeat. Ne autẽ absentia eius impunita relinquatur: omnimodo prouocationis impensas aduersario suo præstet siue vicerit, siue victus fuerit. Quod si vtriq. postquam statuti dies legibus intrauerint, in absentia fue-

fuerint: maneat prior sententia. Cetera autẽ iura, quæ de appellationibus posita sunt in suo permancãt statu, nam hæc Constitutio de his loquitur, qui in absentia fuerint, postquã statuti dies intrauerint.

II. **E**ST quædam Cõstitutio in quarto libro Codicis posita, qua cauetur, vt si de fide litterarũ dubitatio emerferit: comparatio earũ fiat ex instrumento publico, quod per tabellionẽ factum est. Vnde quæstio emerfit ex causa cuiusdam, quæ erat talis. Quidam proferebat chartulã sine tabellione cõpositam, & ex ea intentiones suas probabat: sed aduersarius eiusdem manus aliam chartulam sine tabellione compositam proferebat, & suas allegationes cõfirmabat. Sed alter ex litigatoribus dicebat ei litteras chartulæ scriptas eiusdem manu non esse: ideoq. comparationẽ fieri litterarum ex publico instrumento exigebat. Ille autem dicebat suffice recõparationẽ fieri cũ ea chartula, quam

quam ipse producebat aduersarius. Sed ex contrario ei respondebatur illam chartulam sine tabellione compositam esse. Quærebatur, quid iuris sit? Et noster Imperator cōstituit in hoc casu etiam ex chartula sine tabellione composita recte fieri cōparationem litterarum. ipse enim, qui tale instrumentum produxit, fidem eius probasse primus intelligitur.

Fiant autem cōparationes ex publicis scrinijs; veluti si apocha prolata fuerit a mensa gloriosissimi Præfecti Prætorio. Sed & quod ex publicis monumentis prolatum fuerit; hoc quoq. idoneum videtur ad comparationem. quippe cum publico testimonio confirmetur. Omnes autem litterarum comparatores prius sacramentum præstent; & tunc deinde faciant comparationes.

III. OMNES litigatores postquam iusiurandum de calumnia iurauerint; hoc quoq. iurijurando suo addent, quia nō dilationis nec calumniæ causa,

sa, nec vexandi aduersarij gratia probationes in tota causa ab aduersario suo exigant. Nā antea in vnoquoque capitulo litis si litigator ab aduersario suo probationes exegisset, iurare cogebatur, quod non calumniæ causa probationes exegit. Erat autem grauissimum in vna causa complura sacramenta præstare. ideoque vnum iusiurandum sufficiat.

NOV. L.

*

NOV. LI.

ERANT quidam impij homines, qui mulieres miseras in scenam prodire coartantes iusiurandum ab eisdem mulieribus exigebant, quod numquam meretrices esse desinent. Hoc autē & crudele & a pietate procul nostro principi visum est. ideoque constituit, vt liceat meretricibus honestiorem vitam eligere sine aliqua

L 3 pœna

pœna, sine aliquo timore; quamuis iuratoriã cautionem exposuerunt. Hi autem, qui tale iusiurandum exegerunt, & cõtra castitatem operam suam dedere: pœnæ nomine decem libras auri persoluant isdem meretricibus, quæ sacramenta dederunt. Pœna autem decem librarum officio Præsidis efflagitetur. Quod si Præsides neglexerit: de suo patrimonio pœnam præstare cogatur, & magistratu sibi commissio cadat, et non solum mulieribus, sed etiam heredibus & alijs successoribus earum pœna solvatur. Hoc si priuatus sit, qui sacramentum a meretrice exegerit. Sin autem ipse Præsides sacramentum a meretrice exegerit: tenetur quidem eadem pœna; sed exactio pecuniæ fiat officio militaris iudicis, scilicet si talis iudex in illis locis fuerit. Quod si militaris nemo fuerit iudex: metropolitanæ ciuitatis Episcopus pœnam exigat; cui & vicinæ prouinciæ Præsides fauere de-

re debet forsitan maiori imperio decoratus.

SI QVIS in aliqua ciuitate vel vico debitores habuerit: posteaque alios homines ex eadem ciuitate vel vico in alia ciuitate vel in alio vico vel nundinarum gratia degentes inuenerit: non audeat eos vel res eorum tenere; vel alieni debiti nomine pecuniam ab his exigere; vel pignora ab his extorquere. Nam si quid tale fecerit: omne quod inciuiliter exegerit, in quadruplum reddere compellitur ei, qui iniuriam passus est. Sed & si quam actionem aduersus debitorem suum habeat, eam quoque amittat. Hæc autem obseruare decet cura & diligentia Præsidentum; quibus grauissimæ pœnæ imminerebunt, si præcepta saluberrima præsentis Constitutionis neglexerint.

II. SI quis Imperatori donare voluerit: sufficiat ei ad perfectam donationem instrumentum liberalitatis modum continens. et non cogatur huiusmodi donationis instrumentum publicis monumentis intimare; quāuis quingentorum aureorum quantitatem donatio facta excedat. Nam nec Imperatoris donatio in priuatā personam facta publicis monumentis indiget.

NOV. LIII.

I. SI QV I S ex diuina iussione in scriptis habita, vel ex calculo magistratus aliquem conuenerit; vt in alijs locis exhibeat, aut sistat; ideoq. & cautionem ab eo exegerit, quod intra certum tempus in iudicium destinatum venturus sit; posteaq. tempus quidem certum transactum fuerit, & is quidem, qui cautionē exposuit, præsto sit; aduersarius autē eius, id est actor, absit; & decem dies post certū

tempus transferint: liceat reo præsen-
ti absente actore intrare apud iudicem, & docere suam præsentiam & actoris absentiam; & statim obseruatione iudicij absoluatur. ita tamē vt sacramentum præstet de impensis, quas impendit tam in profectioe, quam in peregrinatione sua: & in tāta quantitate iudex actorem cōdemnet. Cum autem soleant executores litium etiam ab actoribus cautionem exigere, quod omnimodo peragant intentiones suas: si autem non peregerint, quod pœnæ nomine certos aureos præstaturi sunt: iubet Cōstitutio calumniam passo primū quidem pœnam cautionis ab actore præstari; deinde si quid plus sit in impensis, quas reus frustra fecerit: hoc calculo iudicis eidem reo præstetur. sacramento tamen eius legitima taxatione moderato. Hæc enim si ita custodiantur: iam desinent homines in alienam vitam ludere; & ideo in locis competentibus hæc pœna perterriti

territi litigabant.

II.

SOLENT actores, qui in C. P. ciuitate homines trahere volūt, quos obnoxios sibi dicunt, fideiussores dare; & pœnam promittere peragēdi litigij causa, & quod omnibus modis vincant: & sic permittitur a prouincia in urbem imperialem quos sibi reos esse putant, abstrahere. Cum autem ab alia prouincia in aliā prouinciam exhiberi reos actores desiderabant: sine fideiussione hoc imperabant. Sed noster Imperator hac promulgatione constituit, vt neq. ab alia prouincia in aliā exhibitio reorum sine fideiussione fiat; & neq. per magistratus amplissimos, neque per gloriosissimū Questorē ex persona principis aliquid tale rescriberetur. id est vt sine fideiussione actoris reorum exhibitio ab alia in aliā prouinciam fiat. Immo magis debet cōtrarium dictari; id est vt nō aliter fiat exhibitio rei, quam si actor fideiussores prætiterit promittentes, quod omni

mo-

modo peragat causam ac vincat: alioquin quod pœnæ nomine tot aurei prættabuntur. Nam his eo modo ordinatis si actor nō peregerit causam, vel peragens nō obtinuerit: cōmittitur aduersus eum pœna, & aduersus fideiussores eius; & reo prætbitur.

Si quid autē vltra quantitatem pœnalem exhibitionis occasione reus impenderit: hoc ei iurati dari æquū est factamento ipsius antea moderato per legitimam taxationē sicut in præcedenti capitulo diximus.

SI quis ex sentētia iudicis admonitus fuerit: habeat post admonitionem viginti dierum spatiū; vt liceat reo vel recusare iudicem, vel alium quoq. petere, vt simul ambo iudicēt; vel forte id quod debet cōfiteri intra prædictos viginti dies.

Postquam autem libellum accusationis exceperit; personales prætet fideiussiones; & sportulas det Constitutioni nostri Principis cognitās. Subscribat autē & cōtradictionis libellū; tēpus quoq. & diem

III.

diem scribere eum oportet, quo libellum accusationis excepit. Cum autem litis contestatio fiat; interrogari debet a iudice, si transierunt viginti dies deliberationis. Hoc autem consideretur ex subscriptione eius, quã in libello inseruit. Nam intra viginti dies litis contestatio facta nullius momenti est. Si quis autem iudicem recusauerit, & alium pro eo petierit; eumque iterum recusare maluerit, quem sibi iudicem petijt: non audiatur.

IV.

SI quis iuratus promiserit observaturum se in iudicio: deinde ante litis contestationem imperialem urbem reliquerit, & duxerit se in aliam partem: liceat actori & nondum litis contestatione facta adire iudicem, & docere tergiversationem rei. Et si quidem inter magistratus sit iudex: iubeat omnimodo reum in iudicium deduci. Sin autem inter magistratus non sit; sed sit iudex datus ab aliqua potestate; vel etiam ab imperiali iussione:

refe

referat hoc ipsum, ut ducatur reus iussu magistratus, qui eum iudicem esse destinavit. Præfiniatur autem certus dies, intra quem si non venerit reus; & causæ disceptatio fiat etiam eodem reo absente; & in possessionem rerum eius actor mittatur; & in tantum ius pignoris habeat, quantum est debitæ quantitatis modus. Et postquam in possessionem rei actor fuerit missus: non aliter reus eam accipiat, nisi omnia damna, quæ contigerunt actori, refarcierit; & dederit fideiussores, quod omnimodo actoris intentionem excepturus sit siue per se, siue per legitimam personam. Hæc ita sint, nisi forte ex iusta causa & in excusabili reus in absentia fuerit.

IV

V.

SI quis casu militauerit, & non soluendo decesserit: casus militiæ eius, quod scholaplaçitum a quibusdam vocatur, non temere creditoribus concedatur. Etenim si quis ad hoc ipsum, ut militaret, defuncto mutauerit: ipse etiam scholaplaçito fruatur

tur

tur inope debitore defuncto. Sin autem liberi & vxor a defuncto derelicti sunt: adeant Principē, & accipiāt eundē militię casum; quāuis heredes defuncto nō extiterint. Sin autem neq. liberos, neq. vxorē dereliquerit: tunc etiā ceteris creditoribus casus militię subiciatur. exceptis videlicet Spectabilibus viris Silētiarijs, quorū prærogatiuas proprias in eadem firmitate durare Constitutio iubet.

VI. **DIXIMVS** in superioribus mulierē sine dote nuptā, & sine causa repudiatā a marito, quartā partē substantiæ eius cōsequi oportere vsq. ad centum libras auri: hoc ipsum constituimus, id est vt quartā partē mulier capiat defuncto marito siue cōplures liberos habeat, siue nō. Illud autem certū est, quod mulier siue mobiles siue immobiles res habeat suas proprias, omnimodo eas sine deminutione deducere poterit. Hæc autem omnia intelligi debent, si mulier idoneas facultates nō habeat. Nam si
inops

inops nō sit, neq. dotē dedit: grauari liberos defuncti quartæ partis exactione nō debet. Nam nec maritus, qui nullā donationē propter nuptias dedit, aliquid ex substantia vxoris suæ lucrabitur: nisi forte legatū ei relictū est a muliere, vel mulieri a marito. hoc enim quod relictū est, omnimodo capiat, siue inops sit, siue non. Quod si inopi cōstitutę mulieri maritus legatum reliquerit minoris quantitatis, quā portio quarta faciat: suppleatur id, quod ei deerit.

NOV. LIV.

CONSTITVTIO est Imperatoris nostri in vndecimo libro Codicis posita, quę iubet eū, qui ex libera matre & ad scripticio patre natus est, ingenuum esse. Eam igitur Constitutionem præfens promulgatio iubet obtinere in his tantūmodo casibus, qui post Constitutionem illam contigerunt: qui antea emerferunt, antiquo iure dirimantur.

SI

II. **S**I ecclesia cum ecclesia, vel prochium cum prochio, vel ecclesia cum prochio, vel monasterium cum alio monasterio, & ut simpliciter dixerim, si venerabilis locus cum alio loco venerabili rerum immobilium permutationem facere maluerit; hæcque fieri profit utriusque loco: liceat primatibus eius permutare, decreto tamen prius celebrando cum omni subtilitate & iureiurando apud locorum metropolitanos rei disceptatione procedente. Ut ipse deliberet, an ambabus partibus profit permutatio rerum immobilium: & non indigeat res speciali diuina pragmatica forma. Huius autem legis excipiatur licentia magna C. P. ciuitatis ecclesia. Nullam enim rem immobilis alienare permittitur, quemadmodum antea non permittebatur.

NOV. LV.

LICEAT ecclesijs & alijs venerabilibus locis perpetuos inter se
con

contractus emphyteuscos facere, decreto scilicet antea celebrato: dum tamen ita fiat emphyteusis, ut ad priuatam personam omnino non extendatur. Sed huius legis licentia excipiatur magna C. P. ecclesia, quemadmodum in anterioribus Constitutionibus.

NOV. LVI.

SI QVIS in C. P. ciuitate fuerit factus clericus: si quidem magnæ ecclesiæ clericus sit; emphanistica præstet, quæ ex consuetudine præstari oportet. Sin autem alterius oratorij clericus fuerit; nihil ab eo emphanisticorum nomine exigatur. Et si quis ab eo exegerit: ipse quidem, qui exegit, amittat statum clericatus quem habet; is autem, a quo exactum est, gradum exactoris obtineat. Hæc autem omnia defensores ecclesiæ custodire debent: qui si neglexerint, decem librarum auri solutione multentur.

I. **SI CLERICI** ab ecclesijs suis destiterint: alios clericos in locum eorum subrogari oportet. scilicet ut & annonas, & dona ecclesiastica, quæ illis destitutoribus præstabatur, accipiant: & si postea destitutores redierint, nihil eis præstetur. quia annona eorum & dona alijs clericis pro ipsis subrogatis præstita sunt. Omnibus enim modis subrogatis clericis annonas eorum præstari decet. Nam neque destitutoribus aliquid ab ecclesia dandum est, neque ad lucrum æconomorum vel aliorum, qui administrant, cedere. Si enim subrogati clerici prædictas annonas non acceperint: ipsi qui solent administrare, eas de sua substantia eis dare cogantur. Nam & si quas habeant proprias possessiones, iubet Constitutio, ut ex istis possessionibus certa prædia deputentur, ex quorum redditu subrogatis clericis annona præstentur.

II. **SI** quis ecclesiam ædificaverit, aut clericis annonas ex substantia sua dederit: non liceat ei, quos voluerit clericos in eadem ecclesia facere. Sed si voluerit ibi quosdam consecrari, offerat eos beatissimo Patriarchæ; & ille si viderit eos dignos consecret; & si non probaverit, arbitrio suo reiciat.

SI QVIS IN domo sua oratorium habuerit; non audeat in eo sacram facere missam, nisi clericos catholicæ fidei habuerit deputatos ex iussione religiosissimi Episcopi civitatis, vel beatissimi Patriarchæ. Si quis autem aduersus ea fecerit: domus ipsius fisci iuribus vindicetur, & sit sub indignatione Principis. Et si Præfectus Prætorio postquam hoc cognoverit non prohibuerit: quinquaginta librarum auri multa plectetur, & apparitio

eius simili pœnz subiciatur. Nulla autem inuidia est vnumquemque hominem Christianum in proprijs ædibus oratoria habere; & in his orare & psallere sine clericis; sacram autem missam non faciat.

HAEC Constitutio loquitur de impensis, quæ in funeribus mortuorum fiunt. Et ante omnia mille centum ergasteria in CP. ciuitate immunitatē habere iussit, vt funera ducāt. Sed & reditum funeribus destinatum a diuæ memoriæ Anastasio Imperatore confirmauit, & funeribus deputauit. Et dedit singulis cadaueribus siue singulis lectulis mortuorum vnum asceterium, idest octo sanctimoniales psallētes, & tres acolythos. Vt neque sanctimoniales, neque acolythi omnino aliquid accipiant ab his, qui funera mortuorum desiderant, sed gratis eum deducāt. Sin autem cognati,

ti, vel amici defuncti alterum vnum asceterium, vel etiam duo adhibere vellent; necesse est eos aliquid prestare, non tamē immodicum, sed huius legis definitione moderatum. Nam si quidē intra nouos muros cadauer deponatur: tremissem asceterijs prestari equum est; & acolythis post tres illos, qui gratis ministerium faciunt, si alij tres adhibiti fuerint; siliquas tres dari oportet. Sin autem sex acolythi sint; sex siliquas accipiant; & deinceps ita fiat. Sin autem longius spatium sit; & decani, qui lectuli ministerium faciunt, plures sint: modicum aliquid & ipsis prestabitur. At Sycorum transitus intra nouos muros videatur esse. Sin autem extra nouos muros, vel in alio transmarino loco cadauer poneretur: tunc sanctimoniales quidem, quæ post vnum asceterium adhibitæ sunt, semissem accipiant; acolythi autem singulorum asceteriorum quattuor siliquas. Vnum autem asceterium, quod ex necessitate

tate: ante cadaver pfaller, & acolythi eius nihil omnino accipiant; sed faciant ministerium gratis. Sin autem aliquis velit vnum ex maximis lectis accipere ad honorem defuncti; vel si inauratum lectum adhibuerit: tunc tantum præstet a ceterijs & decanis, quantum pepigerit. ita tamen vt duodecim aureorum quãtitatem non excedat.

NOV. LX.

r.

SI QVIS debitorem suum ægro-
tantem & periclitantem mori mo-
lestare voluerit pro debito suo: nõ li-
ceat ei hoc facere; cū neq. vxori eius,
neque liberis aliquam inquietudi-
nem inferre permittitur; neque si-
gna ædibus eius imponere: nisi post
mortem eius debitoris lite consisten-
te iudicialis calculus prolatus fuerit,
& legitima ordinatio secuta sit.
Sed neq. mortuo debitore deductio-
nem eius & funus impediatur. Si enim
tale

tale aliquid perpetraverit: actioni-
bus suis cadat, siue iustas habeat intē-
tiones, siue non. & non solum debi-
tam sibi quantitatem amittat; sed
etiam alterum tantum heredibus
eius pro iniuria defuncti præstare cõ-
pellitur. Et non sufficiunt istæ pœ-
næ, cum & tertia pars bonorum eius
publicetur, & ipse infamia note-
tur. Hæc autem omnia in C P.
ciuitate cura & diligentia custodian-
tur tam Præfecti Vrbs, quam Præ-
fecti Prætorio; Magister quoque Of-
ficiorum his inuigilare debet, &
apparitores eorum. In prouincijs
autem Præsides ea obseruabunt, &
alij magistratus siue ciuiles sint, siue
militares. Quod si ea neglexerint:
magistratus quidem imperialis vr-
bis cum suis apparitoribus viginti li-
brarum auri pœna multentur; pro-
uinciarum autem magistratus quin-
que libras auri pœnæ nomine dare
cogantur.

II.

SI quis ex magistratibus C. P. ciuitatis causam audierit: non audeat post litis contestationem: in totum eam derelinquere: nec consiliarij eius sententiam definitiuam per semet ipsos proferre. Sed litis quidem contestatio modis omnibus apud ipsos magistratus fiat, & vltima cognitio, postquam alias allegationes litigatorum adferere nolint. Sententia quoque definitiua ab ipsis magistratibus profertur siue maiores sint, siue minores presentibus, etiam consiliarijs eorum. Sed appellationes eorum ipsi suscipiant: & inter eos, qui ex prouocatione litigant, certamina compescant. Quod si vel magistratus, vel consiliarij eorum contra presentis Constitutionis statutum quippiam sibi presumserint: magistratus quidem viginti librarum auri poena multentur: consiliarij autem si quidem aduocati fuerint: aduocatorum ordine cadant. Sin autem inter aduocatos non sint, sed forte cingulo decorati: honorem suum amittant.

mittat, & decem librarum auri poena multentur: et asque omnes poenas Comes Rerum Priuatarum exigat. Quod si neglexerit: sciat se publicas rationes de sua substantia repleturum. Hæc autem diximus de magistratibus imperialis urbis, qui diuersis occupationibus fatigati totas litigiorum cognitiones suscipere non possunt: sed solum litis contestationem, & vltimam cognitionem audire cogunt, & sententiam definitiuam dicere, & appellationem suscipere, & prouocationum cognitiones discernere. Alij autem iudices, qui magistratus C. P. ciuitatis non sunt, sed ab Imperatoris iussione destinati, siue in principali ciuitate, siue in prouincijs: cum consiliarijs suis omnes litigiorum partes audiant. Alioquin & dignitates suas amittant, & viginti libras auri poenæ nomine soluant. Consiliarij autem eorum si quid aduersus huius Constitutionis præcepta fecerint: & ciuitate, in qua non obseruauerint istam

Constitutionem, expellantur in exilium, & sint infamia inulti.

NOV. LXI.

SI QVIS donationem propter nuptias mulieri conscripserit siue pro se, siue pro alio, siue pater pro filio suo, siue mater, siue cognatus pro cognato, aut quiuis extraneus pro alio donationem propter nuptias conscripserit, in qua etiam res immobiles sint: non liceat marito aliquam rem de rebus immobilibus alienare, vel hypothecæ titulo obligare, nec si consenserit in alienatione vel hypothecæ mulier. Sed si quid contra hanc legem factum scriptumue fuerit: hoc pro infecto sit, & pro non scripto habeatur, nisi forte observatio illa custodiatur, quæ de intercessionibus feminarum in quarto libro Codicis posita est Titulo Ad S. C. Velleianum, id est ut post primum consensum biennio transacto

actio aliud instrumentum a muliere conscribatur, in quo se fateatur priorem suum consensum comprobare. alioquin prior consensus nullius momenti est. Immo etiam si secundus consensus priorem voluntatem post biennium confirmaverit, non omnimodo valebit, sed ita demum si ex alijs mariti facultatibus satis eidem mulieri fieri possit in donatione propter nuptias. alioquin nec secundus, nec tertius consensus lædere mulierem poterit. Hæc autem dicimus non solum in donatione propter nuptias, sed etiam in dote: si quas res dotales alienare vel obligare maritus voluerit. Emptores autem vel creditores, quibus res alienatæ vel obligatæ sunt, nullam iniuriam patiantur. Nam & si quod ad mulieres pertinet, actionibus careant suis: attamen aliæ mariti facultates, & ipsi mariti necessario eis permanent obligati.

Hæc autem Constitutio prærogatiuis dotium nullum præiudiciū facit.

Nam

Nam prærogatiuas datas integras inesse dotibus Constitutio iubet: ita tamen si de dotibus actiones mulieres moueant. Alijs autē personis priuilegium in actione dotis nec antea datum est, nec modo datur. Ea autē Constitutio non in præteritis sed in futuris casibus valeat.

I. **H**AEC CONSTITVTIO iubet prouocationes in cōsultationib. non tantum sine cōuentu amplissimis magistratibus, sed etiam omnibus senatoribus induci. vt totus senatus causas appellationū audiat & conueniat: quamuis silentium tantū sine conuentu senatoribus denuntiatum fuerit. Silentio enim conuentum inesse videri. Audiant itaque prouocationes sanctis euāgelijis propositis: & quod sibi visum fuerit, Imperatori referāt. vt ex diuina sententia eius senatus calculus cōfirmetur.

II. **VRBICARIA** Præfectura omnibus alijs præsideat dignitatibus: & post Præfectum ceteri Patricij numerentur. Et si quidē inter eos Consularibus insignibus decorātur, secundum Consularem ordinem, & prærogatiuas Consulatus sui sedeant. vt tamen anteponantur ordinarij Consulares honorarijs Consularibus. Post Patricios autem tam Consularium, quam Præfectorum, & Magistrorum Militum, & Illustrium virorum ordo ponatur. Omnes autem isti liberā habeant facultatem in senatu sententiam dicere. Qui autem propter cingulum magistratus a senatoribus honoratur: etiam post depositionē cinguli sui inter senatores connumeretur. Liceat autem Illustribus viris Patriciatus codicillos accipere; quāuis neq. Consulares, neq. Præfectori facti sunt. quod non solum in futuro tempore, sed etiam in præterito Constitutio relaxauit. Illud autē certum est, quod tertiā partem sportula

ularum in ingressu dignitatis dare compelluntur. omnibus alijs ex consuetudine sportulis dandis in quavis promotione sua firmitate durāribus. Qui autem præsentem Constitutionē nō obseruauerint; pœna quinquaginta librarum auri plectantur. quæ pœna non solum ipsis violatoribus Cōstitutionis imminet, sed etiā alijs, qui violare eam concesserint.

NOV. LXIII.

HAEC CONSTITVTIO localis est. nam de his loquitur ædificijs, quæ in C. P. ciuitate per caliditatem imponuntur. Zenoniana enim Constitutio iubet. conspectum maris non posse aliquem ab alio excludi; nisi centū pedes in medio utrorumq. ædificiorū fuerint. Sed quidam in prædicta Regia vrbe talē machinationem inuenerunt. Cum enim volebant intra centum pedes domum ædificare: posuerunt par-

rietem extra centum pedes altissimam; & conspectu maris subtracto intra centum pedes domū edificauerunt; quasi nullā conspectionem iam maris habentē euicino. posteaq. parietem illā, quam per fraudem erexerunt, deposuerunt: & ipsius maris cōspectū habere cœperunt. Hæc itaq. Constitutio cōtra tales astutias promulgata est. & præcepit, vt nemini liceat ædificium vel ultra centum pedes imponere, nisi reuera domū edificare maluerit. Alioquin si solū parietem erexerit; nō vt custodiat præcepta legū; sed vt fraudē legibus faciat: primum quidem ex huiusmodi improba machinatione nullum inueniat cōmodum. quia deprædata videtur domus, quæ cōspectum maris perdidit, vt in vendendo * Nam ædificiū fictum deponi iubetur. Deinde ipse, qui ausus est contra leges alienā voluptatem rapere: Vi bonorū raptorum actione in quadruplum tenetur; decem quoque librarum auri pœna mul-

multabitur nō solum ipse, qui tale facinus perpetrare conatus est; sed etiam qui præsentem legem violare concesserit. Decem autem librarū auri pœnā inferri iubet in arca theatri gloriofissimi Præfecti huius Regiæ vrbs.

NOV. LXIV.

ET HAEC Constitutio localis est. Loquitur enim de hortulanicis, qui in hac Regia vrbe, vel in suburbanis eius hortos aliquibus cōducunt, vel emphyteusim in eisdem hortis contrahunt. Si enim conductionis vel emphyteuseos nomine hortos acceperint; si quidem holera habent, æstimationem holerum fieri, & eo tempore, quo horti dominis restituantur, similiter holerum quot laborauerunt, tantum æstimatio fiat. Non autem propter emponemata & stercolinium aliqua ratio moueatur. Sin autem sine holeribus hortus sit,

simili

similiter sine holeribus restituatur: & nulla item æstimatio fiat de stercolinio. Ac æstimationem autem defini. Constitutio iubet non solum ab ipsis hortulanicis, sed etiā ab his, quos Summarios consuetudo appellat.

Quod si quis forsitan locum spinosum hortulano locauerit, vel emphyteuseos nomine dederit; & ille eundem locum excoluerit: tam cultura mercedem capiat, quam holeris æstimationem quinq. librarum auri pœna multando eo, qui præsentem Constitutionem violare conetur.

NOV. LXV.

HAEC CONSTITVTIO localis est. nam promulgata est de ecclesia Mysiæ. & iubet, vt si quis rem immobilem eidem ecclesiæ dederit, vel reliquerit certum redditum habentem: & adiecerit, vt in continentiam pauperū redditus administretur: huiusmodi legatū, vel hereditas, vel

N dona

donatio nullo modo alienetur.
 Quod si incertus redditus eorum sit; domus autē relictae vel vineae procul a ciuitate fuerint, in qua ecclesia posita est, cui legatum vel donatio facta fuerit: tunc liceat tales possessiones vendere. Sin autem domus vel agri aut intra ciuitatem vel circa muros eius fuerint: testator autē voluit eam venundari, & ex pretio eorum redemptiones vel alimonias fieri: tunc secundum tenorem verborum testatoris & in his venditio celebratur. Talis enim rei actus firmus est.

NOV. LXVI.

HAEC CONSTITVTIO iubet leges de ordinandis testamentis a nostro Imperatore scriptas, post duos menses ab intimatione earum numerandos tenere. commemorauit autē etiā de reformatione Falcidia, id est de ea Constituzione, quae pro quadrante trientē vel semissem paterne substantiae

tiae suae maternae filijs dat. Duos autem menses ita dinumerat, ut in C. P. quidem ciuitate ex eo tempore cedant, ex quo proposita est Constitutio; in prouincijs autem postquam intimata est. Ut post intimationem eius duorum mensium spatium expectetur: posteaque secundum ea, quae in eadem Constituzione continentur testamenta ordinari oportet. Quod si intra duos menses secundum veteres leges contra Constitutiones Imperatoris nostri aliqui testati fuerint; testamenta eorum robur plenissimum habeant.

NOV. LXVII.

NVLLVS AVDEAT aedificare ecclesiam vel oratorium ante quam ciuitatis Episcopus veniat, & vota faciens sanctissimam crucem infixerit publice in eodem loco procedens, & rem manifestam omnibus faciens. Vnusquisque autem ante

ædificationem loquatur Episcopus; & præfinit modum, qui ad luminaria, & sacrum ministerium, & custodiam oratorij, & alimonias eorum, qui ibi observant, sufficiat. Et si hæc sufficientia visa fuerint, faciat prius donationem eorum, posteaq. domum ædificet. Sin autem ea, quæ ab ipso præfinita sunt, non sufficiant ad constituendum oratorium; æquum est vetera oratoria, quæ forte ruinam minantur reparare arbitrio religiosissimi civitatis Episcopi.

II. SI Episcopus multum tempus ab ecclesia sua defuerit, & in alijs locis degat: œconomus ecclesiæ eius impensas ei non administret. Nam tales inanes sumptus melius est in ecclesiã suam & in alias res ad pietatem pertinentes præstare. Teneant autem in talibus Episcopis etiã ea, quæ in prioribus sanctionibus cauta sunt.

III. SI alienatio immobilis ecclesiasticæ rei celebranda sit: decretum quidem omnibus modis procedat secundum

dum supra relatam Constitutionem. Adesse autem decreto debet non solum Episcopus, & clerus ecclesiæ eius, cuius prædium alienare desiderant; sed etiam metropolitanus Episcopus cum prædicta iam observatione, & duo Episcopi ex consilio eius adsint.

HÆC Constitutio loquitur de liberorum morte, ut pacta dotalia, quæ ex casu mortis liberorum aliquid matri cõferunt, teneant & derimantur secundu Diui Leonis Cõstitutione: scilicet si ante Nouellã Cõstitutione Imperatoris nostri cõtigerunt. Veluti mater vidua liberos habens ad secundas nuptias peruenit: & ante nuptias donatio ad filios pertinuit: postea filij decesserunt, & ad suos heredes eandem ante nuptias donationem transmiserunt secundum Cõstitutionem Diui Leonis: sed post Constitutione nostri Imperatoris, quæ moris liberis emolumentum matri præstat, nõ

retrahuntur res ab heredibus filiorum. quia semel ante Constitutionē eisdem heredib. competierunt. Si quid autem post Constitutionem nostri Imperatoris tale cōtigerit, in hoc Leonianæ legi locus non erit.

EXPLICIT PRIMA
pars Nouellarum DN. Iustiani Imperatoris.

INCIPIIT NOVELLARUM
pars secunda.

NOV. LXIX.

I.

HAEC CONSTITVTIO iubet, vt omnes Romani tā in ciuilibus, quam in criminalibus causis iurisdictioni Præsidiū prouinciarum subiciantur: & nemo in aliqua causa obnoxius priuilegiū Præsidi prouincię opponat, quasi nō ei subiectus sit; nisi specialiter pragmatica sanctio prolata duci eū iusserit.

rit. Ideoq. siue de domino alicuius rei, siue de agrorū finibus, siue de hypothecis, siue de nuda possessione, siue de alia quauis pecuniaria vel criminali causa litigium inter partes emerferit: nō liceat reo priuilegium suū opponere præsidi iudicio siue ex imperialibus litteris, siue ex maioris iudicis iussione. Sed omnib. modis in eo loco pulsetur, vbi aliquid egerit, vel admiserit siue de maxima, siue de minima re queratur, veluti de gallina. quāuis enim minima videatur huiusmodi res esse; attamen iustitię ratio non ex quātitate, sed ex suis regulis debet estimari. Nā & quod alijs vilissimū esse videtur, hoc alijs pretiosissimū est. Et omnino siue bo uē, siue aliā qualēcumq. rē alicui subripueris in eadē prouincia pulsetur, vbi tale peccatū admiserit. Nam & probationum copia in externis locis non similis agentibus est. ET hæc quidem dicimus, si vtraq. pars in præsencia sit: vt in eodem loco modis
N 4 omni-

omnibus lis dirimatur, in quo aliquid admissum est.

II. QVOD si actor quidem præsto sit, reus autē absit; sed actores ipsius vel procuratores, vel conductores, aliquid egerint, aut dereliquerint: ille quidem qui fecit, omnimodo accusetur; ipsum autem litigium maneat in suspenso, donec rerum domino causa fuerit declarata. Tempus autem dilationis ex locorum spatium dari debet. nam si quidem vna vel duab. provincijs interpositis domini rerum in proximis locis degant: quattuor menses ad dilationem sufficiunt. Sin autem in lōginquo absint, veluti in Palestina, vel in Aegypto: octo menses ad dilationem dari oportet. Sin autem vel in Italia, vel in Africa morētur: nouē menses statui debent. Eadē dicimus & si in Arētois locis principalis persona degat.

III. ET si quidem rerum dominus illi cōmiserit causam, qui apud eum retulerit: necesse est, ut ipse pulsetur ab

sentis

sentis domini nomine. Sin autem aliū litigare maluerit: & hoc liceat ei facere, dum tamen procurator ipsius & defendat causam, & modis omnibus impleat, quod iudex iudicauerit: nisi prouocatio sit subsecuta, (aut generaliter definita, aut amicabiliter sopita.) Quod si domino quidem rerum manifestetur causa: ipse autē neq. venire, neq. alium mandare curauerit: tunc prædicto tempore trāsacto is, qui accusatus est, litiget: et si reus apparuerit, condemnetur. scilicet domino rerum eandem condemnationem subituro, si ipse quoq. obnoxius sit. Et si quidem soluēdo fuerit is, qui accusatus & condemnatus est: ipse iudicatio satisfaciatur: enim uero si soluendo non sit: ex reb. domini absentis, qui nec venire, nec mandare alicui voluit: solui actori æquū est. Quod si reus præsens post accusationem euaserit: & neq. dominus rerum venerit; neq. procuratorem transmiserit: tunc ex vna parte iudex audiat

cau

causam, ut solet in heremodicijs fieri, scilicet ipso reo per preconem vocato: ut si in eadem absentia perseverauerit, condemnatur. Quod si actor in absentia sit domino rerum vel presente, vel procuratore misso: tunc omnia detrimenta, quae frustra reus passus est, actor ei refarciat.

- III. NVLLVM privilegium eximere reum provinciali iudicio volumus, nisi is specialiter nostram pragmaticam sanctionem produxerit, quae propter publicas causas in hanc Regiam civitatem cum revocaverit: vel si ex lege hoc fiat, veluti si provocationem Praesidi provinciae porrexerit; & propter hoc in ista imperiali civitate litem audire oportet. quavis de minoribus causis ad maiores iudices provinciarum provocationes exerceri Constitutio iubet; nisi forte in hac civitate causa principalis quavis minima ventiletur: tunc enim in ista civitate non in provincijs provocatio exercetur.

- V. NVLLA autem persona privilegio

quo aliquo utatur ad fugiendos presentis legis laqueos: quavis ecclesia sit, vel xenodochium, vel oratorium, vel quis alius locus, qui pietatis causa colitur, idem iuris est, siue fiscus, siue patrimonium filci, siue alius quivis divinus titulus pulsetur; & multo magis si potestis hominis persona in iudicium fuerit evocata. quavis privilegium ex sacro oraculo praetendat; nisi quod diximus, pragmatica sanctio in hac civitate cum reipublicae causa revocaverit

VI. HAEC Constitutio non solum in futuris casibus, sed etiam in praeteritis locum habeat. SI quis autem praeses provinciae constitutus huiusmodi legem custodire neglexerit: non solum magistratu suo eiciatur, sed etiam decem librarum auri subeat poenam.

NOV. LXX.

PRAELECTORIA dignitas dicitur non solum Praefectorum Praetorio vel Urbis, sed etiam Magistrorum Militum. Ea autem duplex est: aut enim honoraria est,

est, aut quæ in ipso gestu præfulget. Honorariam dicimus eam cum codicillos aliquis accipiat ab Imperatore, quibus dignitas ei præstatur, quasi & is Præfectus fuisset, siue Magister Militum. In ipso autem gestu positus esse videtur, qui reuera Præfectus, vel Magister militum factus est.

Igitur si curialis homo Præfectoria dignitate potitus fuerit: si quidē honoraria, maneat in eadem conditione constitutus: si autem reuera Præfecturam nactus est, vel Magisterium Militiæ: tunc curiæ nexibus liberetur. Præfectos autem Prætoriorum quattuor ponimus, idest & Orientalis sedis, qui in hac ciuitate est; & Illyticianæ regionis; & Africanæ dioceseos; & qui Italiæ præpositus est.

NOV. LXXI.

ILLVSTRIBVS quidem personis, & his qui supra eos sunt, omnino-

modo necessitas imponatur lites pecuniarias per procuratores inferre, vel excipere. Eodem iuris tenore optinente & si iniuriarum iudicium criminaliter fuerit motum secundū priuilegia huiusmodi iuris a Zenoniana præstita Constitutione. Clarissimis autem personis, idest Comitibus. & Tribunis libera licentia sit, quod voluerint facere. idest aut per semetipsos iudicia peragere, aut per procuratores, quos elegerint, suis allegationibus uti.

NOV. LXXII.

NVLLI tutori, nulli curator liceat nomina contra pupillū vel eum, qui curatione eius gubernatur, iure cessionis in se transferre ab alio, siue pretium pro actione dedit, siue non.

NEMO qui dicit se obnoxium pupillum habere, vel eum, qui curatione eget, tutor aut curator ipse creetur

crectur. Sed & is qui manifeste obnoxius impuberi, vel ei, qui cura indigeat fuerit; tutor vel curator nō fiat.

III. QVOD si quis tutor vel curator constitutus neque obnoxium habeat eum, cuius negotia gerit, neq. obnoxius ei sit: postea autem hereditas ad eū deuoluta fuerit, quæ debitorē vel creditorem memoratæ personę cum faciat: tunc alius tutor vel curator ei adiūgatur, qui custodiat eum, & hoc ipsum sacramentum iuret, quod non malitię tutoris vel curatoris fauebit, ne pœnæ subiciatur.

III. NE autē vnusquisq. dicēs se creditorem impuberis esse vel forte adulescētis ab onere tutelæ vel curationis facile excusetur: sanctimus nō aliter eū recipiendū esse, nisi manifeste probauerit creditorē se esse impuberis vel forte adulescentis; vel res eorū sibi obnoxias esse, vel parentes. Quod si res in incerto sit, tunc sacramentū præbeat, quod ideo tutelā vel curam recusat, quia reuera suum debitorē esse

esse pupillum, vel forte adulescētem existimat. tūc enim & si voluerit, nō admittatur ad tutelam vel curationē cuiuscumq. personæ, quamuis tutor legitimus sit.

IV. QVOD si quis aduersus ea tutor vel curator creari passus fuerit: si quidem obnoxium impuberē habeat, vel forte adulescētē; actionēs quas habet amittat. Sin autē ipse obnoxius fuerit: nō liceat ei dicere, quod tēpore, quo tutelā, vel curationē gerebat, solutionibus vel alijs cōmenticijs liberationibus actione solutus est.

V. NVLLI tutori vel curatori liceat, sicut superius diximus nomina contra pupillum vel forte adulescentem redimere; nec cessiones aduersus eum impetrare, quamuis iam desijt tutor vel curator esse: sed omnimodo hoc quod factū est pro infecto habeatur. ita vt pupillus quidem, vel forte adulescēs omnimodo securitatē habeat, & nulla teneatur actione. Tutori autem vel curatori nō liceat contra

contra eum redire, qui nominibus ei
cesserit. eodem iure obtinente & si
postquam tutor vel curator desijt ef-
se, cessiones nominum impetrauerit.

VII. **H A E C** autem omnia de omni-
bus curatoribus posita sunt non solū
adulescētium, sed etiam prodigoriū,
vel furiosi, vel mentecapti, vel si quid
aliud aut lege expressum est, aut na-
tura inueniatur.

VIII. **N E M O** tutor vel curator com-
pellatur pecuniā impuberis, vel forte
adulescentis mutuam dare. sed li-
ceat ei sterilem eam in tuto deponere.
Nam melius est sortem impube-
ris, vel adulescentis conseruare, quā
vsurarum cupiditate etiam sortem
amittere. Sin autem sponte sua tu-
tor vel curator mutuauerit forte sub
pignoribus, vel sub alia indubitata
cautela: tunc habeat quidem per sin-
gulos annos duorum mensium rela-
xamentum. sciat autem, quod pericu-
lum fortis ad ipsum pertinebit.

IX. **S I** pupillus reditus habeat sibi suf-
ficien

ficientes: eos tutor impendat. Sin au-
tem ampliores reditus sint, quā sum-
ptus: tunc id quod superfuerit, depo-
natur. Quod si substantia impube-
ris mobilis sit: tunc id tantum tutor
mutuare debet, quod sufficiat ad ad-
ministrationem pupillarum rerum,
quod autem superfluum sit, hoc depo-
natur. Eademq. dicimus & de cura-
toribus omnium personarum. Lice-
bit autē tutori vel curatori & subtili-
ter inquirere si quem redditum com-
parare pupillo vel forte adulescenti
possit ex superflua pecunia. vt & tri-
buta leuia sint, & venditor locuples,
& reditus fertilis. Sciat autē, quod
si aduersus ea comparauerit, negli-
gentiē periculum ad eum pertinebit.

X. **Q U O D** si pecuniam tantam ha-
beat pupillus, vt ex ea administratio-
nes rerum ipsius solummodo expli-
centur: tunc mutuare tutor, vel cura-
tor eam debet cum cogitatione cæ-
lestis iudicij. **N A M** & ab initio
ante quam administrationi se immi-
sceat

sciat tutor vel curator cuiusvis personæ; sacramentum præstare compellitur per diuinas scripturas, quod omnia gesturus est, quæ pupillo commoda esse putauerit. Eadem dicimus & de his, qui curatione egerent,

NOV. LXXIII.

SI QVIS depositum alicui caute dare voluerit; necessarij sunt ei tres testes: nam litteræ depositarij solæ non sufficiunt depositori ad plenissimam depositi dati probationem. Testimonia autem sic exhiberi oportet, vt dicant testes, quod sub præsentia sua vel susceptum est depositum, vel quod depositarius suscepisse se cōscripsit. Idem est & si sine scriptis tamen si tres adhibiti fuerint testes idonei veritate.

II. **SI** quis sine tabellione componere instrumentum maluerit siue de mutuo, siue de deposito, siue de alia quacumq. causa: tres testes adhibeat. a-

lioquin

lioquin litteræ ipsius solæ & comparationes earum credendæ non sunt. Nulla autem differentia est, vtrum subscriberint testes, an præsentibus eis instrumentum compositum esset.

SI instrumentum prolatum fuerit; & litteræ quidem Titij esse non videantur; testes autem dicant Titium eas scripisse iurati scilicet; testimonium eorum reprobari facile non debet. Sed tamen ad sapientiam iudicis pertinet, vt ea, quæ verisimilia magis putauerit, eis maiorem præbeat fidem.

SI QVIS in instrumentis componendis adhibere prædictam obseruationem neglexerit: & vel deposuerit alicui, vel mutuauerit sine testiū præsentia: solis litteris debitoris credens: incaute quidem facturus est. Sed tamen si per sacramentum, vel per confessionem debitoris veritas manifestetur, id quod dedit exigere non prohibeatur.

O 2 IN-

- V. INSTRUMENTA quoque quæ apud tabelliones componuntur, subscriptione testium sicut dictum est, muniri præcipimus ante completionem scilicet a tabellione insertâ.
- VI. IUDICES non tantum ex comparatione litterarum falsitatem deprehendant: sed etiam ex comparatione notarum.
- VII. COMPARATIO litterarum sicut supra diximus, sine testium confirmatione non sufficiat ad veritatis probationem. Sin autem omnes testes mortui sunt cum tabellione; vel forte in absentia tabellio est: tunc ille quidem, qui instrumentum producit, sacramentum præstet, quod nullius malitiæ conscius est in eo instrumento commissæ. Comparatio autem litterarum propter necessitatē causæ sine impedimento secundum pristinum morem procedat. Quod si tabellio & vivit, & præsens sit: iuratus testimonium suum de fide instrumenti præbeat. Sed si per aliquem
- mi-

ministrum suum instrumentum composuit; & ille vivit, & præsens est; & nullo morbo, vel alia iusta causa impediatur in iudicium venire: præbeat ipse quoque testimonium. Item si per Titium pecunia numerata est; & & ipse veniat. Quod si neque numeratorem habeat instrumentum & omnes testes mortui sunt, vel absentia, vel alia causa impediuntur in iudicium venire: solus autem tabellio & vivit, & venit: testimonium ipsius probabile sit ad fidem instrumenti pertinens; ut nec comparatio litterarum necessaria esse videatur. Quod si tabellio mortuus est: fiat quidem comparatio litterarum eius, & veniat tam minister ipsius, per quem instrumentum conscriptum est, quam numerator pecuniæ, scilicet si non absint. Enimvero si vel mortui sunt, vel in absentia fuerint: alij testes producantur. et si hoc facile non sit: ad comparationem litterarum iudex perveniat. Ut non solum completiones litterarum

O 3 rum

rum a tabellionibus factę comparen-
tur; sed etiam alię litterę tam princi-
palis personę, quę testium in cōpara-
tionem deducātur. Vt ex multis cō-
parationibus litterarū fides veritatis
inlucescere possit. Sin autē nullū
aliud ad veritatē probandā super sit;
quę cōparatio litteratum: tunc illud
teneat, quod vsq. ad hoc tempus obti-
nuit. Vt qui instrumentū producit,
legitimū sacramentum subeat, quod
nulla malitia vsus est. Sed et is, qui fi-
dem instrumēti exigit, de dolo & ca-
lumnia iusiurandū subeat. Istis autē
necessitatibus homines liberātur, si
sub actorū testificatione instrumen-
ta intimētur; & ibi testes & alię per-
sonę suis depositionibus cōtractum
corroborēt. OMNIA autē, quę
de cōparationibus cōstituiimus ab il-
lis instrumētis faciēdis, quę sine tabel-
lione cōposita sunt: maneat in eadē
firmitate durātia. Illa quoq. iura, quę
de imperitis litterarū in iudicijs pro-
bata sunt, incōcussa permaneat.

SI

ma. S I instrumentum litterarum im- VIII.
peritus componere maluerit: neces-
sarius est tabularius, si in illo loco
tabularij sunt. Sed & testes nō minus
quinq. sciētes eum imperitū littera-
rū, & ab eo cogniti. Et postquā impe-
ritus vel sanctam crucem fecerit,
vel paucas litteras: vnus ex eisdem
quinque testibus pro eo subscribat.
Omnes autem quinque testes subscri-
bere debent, quod & pręsentib. eis,
& cognoscētib. imperitum, omnia
processerunt.

H A E C autem omnia de his con- IX.
tractibus dicimus, qui scriptura in-
terueniēte fiunt. alioquin si sine scri-
ptura aliquid contraxerint: liceat eis
vel testibus, vel iurisiurādi religione
veritatem manifestare. scilicet acto-
re quidem testes producente, reo au-
tem vel iurante, vel iusiurandum re-
ferente secundum hoc quod iudex
ęstimauerit.

Huius Cōstitutionis obseruatio in X.
his cōtractibus locū habet, qui sunt

O 4 ultra

III V ultra quantitatem libræ auri. Nam vsq. ad libram auri pristinum morem conseruari iubemus. H V I V S Constitutionis subtilitas in ciuitatibus locum habeat. Si enim instrumentum in vico compositum sit: consuetudo pro iure habeatur. Rusticorū enim simplicitatem & in testamētis faciendis non reprobamus; quamuis alias in ordinatione testamētorum summa subtilitas exigatur. H A E C Constitutio in futuris instrumentis & contractibus valet. Nam præeriti casus priorib. legib. dirimantur.

NOV. LXXIII.

I. **S**I QVIS cum muliere libera consuetudinem habeat nō affectione maritali, & ex ea filios naturales fecerit; eosq. velit filios legitimos & in potestate sua habere: liceat ei cū matre eorum dotalia instrumenta componere. Nam & filij, qui antea naturales erant, post compositionem instru-

strumentorum dotalium sui & in potestate patris efficiuntur, siue postea nati filij viuunt, siue mortui sunt, siue omnino nullus alius procreatus est, sicut in Institutis & in Codice dicimus. Quod si ante quam dotalia instrumenta fiant, mater cōcubina decesserit; velit autem pater naturalis filios ex ea susceptos legitimos habere: adeat Imperatorē cum precibus, & poscat, vt sibi liceat legitimum nomen eis imponere, & natalibus suis eos restituere; quemadmodum libertini natalibus restituuntur. Principe enim annuente supplicationibus patris necesse est, vt liberi legitimi fiant: quamuis dotale instrumentum nullum cum matre eorum iam mortua compositum sit. Idem dicimus, & si filios naturales pater diligit, matrē autem odio habeat, quia in corpore suo peccauit. Nam si ea causa sit, & nolit cum ea nuptias contrahere: licebit ei prædicto modo filios naturales legitimos sibi facere. Item si libera na

ri naturales matrē suā cōclauerint, ne dotalib. instrumētis cū ipsa factis in potestate patris efficiātur, & vsusfructus rerū ad eos pertinentiū patri acquiratur; si talis dolus factus fuerit: liceat patri prædicto modo preces Imperatori porrigere, & filios legitimos facere, & eos in potestate sua redigere. Eadē dicimus & si iusta causa dotalia instrumēta impediāt. pone enim interim naturalē patrē diaconū, vel presbyterū factū esse, vt ducere vxorē non possit. Quod si pater non potuit in antefatis casibus Imperatori supplicare: liceat ei in testamēto suo legitimos successores sibi scribere filios naturales. vt tamē illi post mortē patris supplicēt Imperatori, & testamētū patris ostēdant, & Principe annuente in tantū capiant paternā hereditatē, in quantū scripti sunt. aliter enim legitimo nomine nō fruuntur. Hec autem omnia, quæ modo dicta sunt, tūc habeāt locū, cum nulla alia legitima proles vel antea vel postea

patri supersit. Legitimis enim filiis natis non aliter naturales legitimi sunt, nisi dotalia instrumēta cum matre pater eorum confecerit.

FILIOS naturales antea quidē licebat patribus legitimos sibi per adoptionē efficere. Sed Diui Iustini Cōstitutio hoc prohibuit; quā noster Imperator in suo statu manere iubet.

NEMO dignitate decoratus senatoria sine dotalibus instrumētis & ante nuptias donatione nuptias contrahat. alioquin filij, qui ex tali copulatione procreati fuerint, nō erūt legitimi, sed magis naturales. Alij autē, qui militijs honestiorib. decorantur, vel negotiationibus, vel quibusdam artibus laudabilibus præditi sunt, & sine dotalibus instrumētis, & ante nuptias donatione copulentur, sed non citra scripturæ cautelam. Dēbet enim hoc ipsum defensori ecclesiæ vel oratorij dicere; & ille adhibeat tres vel quattuor clericos ad testimoniū. et conscribatur chartula,

II.

III.

II
 III
 qua declaratur dies, & quo Imperatore, & Consule, & mense conuenerint ille & illa in illo oratorio & loco quo copulati sunt. et subscribant defensor & clerici. Et si quidem velint chartam accipere vel ambo, vel vnus ex his; præstetur eis: si noluerint, deponatur in sancto oratorio. vt postea si opus fuerit, producat ad probationem nuptiarum; vt etiã proles ex hac copulatione procreata legitimo nomine perfruatur. Sin autem vilissimi homines matrimonium contrahere velint; liceat eis & sine scriptura hoc facere. Idem dicimus & de rusticis hominibus, & de militibus, qui in armis occupati sunt.

III.
 30. q. 5. c.
 9.
 SI quis diuinis tactis scripturis iurauerit mulieri legitimam se eam vxorem habiturum; vel si in oratorio tale sacramentum dederit: sit illa legitima vxor (si tamen ei coniuncta fuerit) quamuis nulla dos, nulla alia scriptura interposita sit. Et si liberos nõ habuerit: mortuo: marito quartam par

partem substantiæ eius accipiat secundum Constitutionem nostri Imperatoris, & si eam de domo eiecerit; quamuis sine repudio hoc fecerit. Quod si liberos procreauerit: legitimi esse videantur. et si alijs nuptijs contractis legitimos filios pater habuerit: omnes simul legitimum nomẽ habebunt.

V.
 ERGO si quidem ex huiusmodi matrimonijs filij nascuntur; legitimi erunt. Sin autẽ aliter filios aliquis habuerit; naturales erunt. et tam ex testamento, quam ab intestato patri naturali succedunt, secundum obseruationem scilicet Constitutionum Principis nostri. scilicet si non ex damnata copulatione nati sunt. Tales enim liberi neque legitimi, neque naturales appellantur, neque omnino patri succedunt.

I.
 APPELLATIONES quæ in Sicilia porriguntur aduersus sen
 | ten

rentias Prætoris, vel Ducis, vel cuiusvis alterius iudicis in Sicilia constituti apud Quæstorē in hac Regia vrbe exerceri præcipimus; vt ipse discutiat causas prouocationis & sententiam dicat, & nostro Imperatori referat, & nostra auctoritate sententiæ eius roborentur. Sed & si aliud ciuile emergat veluti Defensoris confirmatio, vel decretum Patrum ciuitatis Sicilia; similiter ad Quæstorem referatur, & calculo ipsius confirmetur, nostra scilicet auctoritate suggerente Quæstoris sequenda.

NOV. LXXVI.

SCIMVS in superioribus Constitutionem esse relatam, qua cauetur, vt qui quæzæ in monasterium intrant, videantur substantiam suam monasterio consecrassè. Nam ante introitum liberam habent facultatem, quomodo voluerint bona sua disponere: postquam autem intrauerint

rint, talem licentiam non habent, quamuis liberos habeant. Sed ea Constitutio, quæ de hoc iure loquitur, ex suis tēporibus valeat. Nam si ante quam ipsa introducatur, factus est aliquis monachus, vel facta est mulier monacha: nihil ad eū vel ad eam pertinet. Habeant ergo liberam facultatē, qualiter voluerint sua negotia disponēdi & post memoratam Constitutionem.

NOV. LXXVII.

SI QV I S per capillum dei, vel per caput iurauerit, vel alio modo blasphemia contra deum vsus fuerit: officio Præfecti Vrbs ultimo supplicio subiciatur. Si quis autē talē hominem sciens nō manifestauerit: nō est dubiū quod diuina condemnatione similiter coërcebitur. ipse quoque Præfectus Vrbs si neglexerit, post dei iudicium etiam nostram indignationem timeat.

NOV

I. **SI QVIS** famulum suum vel ancillam manumiserit, & ciues Romanos fecerit; aliter enim nec valet manumissio: tacito iure videatur ius aureorum anulorum adeptus fuisse, & natalibus restitutus esse, & non indigeat, vt hoc impetret a Principe. Hæc autem Constitutio in futuris casibus teneat.

II. **LIBERTVS** patrono suo competens obsequium & reuerentiã præbeat. quamuis enim libertinos similes ingenuorum hac Constitutione facimus: attamē patronis iura patronatus intacta reseruamus, in his scilicet casibus in quibus reseruari possunt secundum nostrarū legū distinctionem. nisi forte renuntiauerit patronatus prærogatiuæ manumissor siue per testamentum, siue iure fidei commissi, siue eo tempore, quo libertatem imponebat. Ingratū autem liber-

libertum contra patronum suum existere prohibemus: quod & in pecuniarijs donationibus introduximus; & si eo qui liberalitatem accepit ingratus contra donatorem existēte infirmatur donatio: quanto magis si libertus contra patronum ingratus fuerit; rescindi debet libertas. Causæ autē ingratitudinis legibus cognitæ sunt: veluti si libertus manus suas contra patronum suum moueāt: vel si contumelias atroces ei fecerit: vel si magnum & intolerabile damnum ei dederit. Idem est & si ad dedecus eius pertinentes iniurias effuderit. Si enim horum aliquid patronus vel liberi eius probauerint: ad pristinum statum cōuictus libertus reuertatur. Quod si competentem reuerentiam patronis & honorem retribuunt: lex quoq. eis libertatem ingenuitatis nomine decoratam cōseruabit. Hæc autem totiens patronus habet, quotiens iura sui patronatus non relaxauit.

III. **S**I quis libertam suam ducere vxorem voluerit: dotalia instrumenta cum ea componat, et habeat eam legitimam vxorem: quamuis ipse maritus summa dignitate præfulgeat, & liberi, qui ex tali coniugio procreati fuerint, legitimi successores patri suo existant. **S**I **Q**U^IS ex ancilla sua liberos habuerit; eamque manumittere velit, & dotalibus instrumentis factis vxorem legitimam habere; ipsa compositione instrumentorum dotalium liberi eius manumitti videantur tacito iure. Si enim miles legatum seruo suo relinquendo, videtur & libertate eum tacite donasse: quanto magis hoc obtinere debet in filiis, ubi pater matrem eorum manumisit, & legitimam vxorem dotalium instrumentorum compositione habuit.

IV. **H**AEC Constitutio non videtur extra iuris diuisionem introducta esse. Si enim Pius Antoninus Imperator ius Romanæ ciuitatis antea per singulos impetrandum, postea commune fecit

fecit omnibus subiectis: & Diuic memorie Theodosius ius liberorum antea per singulos impetrandum, ipse commune Romanis omnibus fecit: quid nouum si nos quoque ius aureorum anulorum, & natalium restitutionis generale fecimus omnibus libertinis saluo patronatus honore. **H**AEC autem omnia in futuris casibus teneantur: nam in præterito tempore locum non habent.

NOV. LXXIX.

SI **Q**U^IS cum monachis vel sanctimonialibus habeat litigium: non audeat monachum vel sanctimonialem in asceterio siue in monasterio vel alibi constitutam ad ciuilem iudicem accusare vel trahere. Sed magis audeat ciuitatis Episcopum: ille enim æstimabit, utrum representari principalis persona debeat, an per Hegumenum, vel Apocrisiarium defendi, scilicet cum omni honestate: ita ut

P 2 Episco

Episcopus legibus & canonibus consentaneam sententiam proferat.

- II. **H A N C** Constitutionem omnes Præfetti Prætoriorum custodiant, & Præfetti vtriusque Romæ, & Prætor Populi, & prouinciarum Præsides, & omnes Episcopi, et curent citius monachorū & sanctimonialium lites dirimere. **S I** quis autem hanc Constitutionem violauerit: in magistratu quidē positus decē librar. auri pœna multabitur, executor autē litiū cōstitutus in decanicis ecclesiarū recludatur cōpetentes pœnas luiturus, & postea non cōcedatur officiū executoris habere. **H A E C** autem cōstitutio teneat in monachis, item in sanctimonialibus, quāuis ipsę in monasterio vel asceterio nō degāt. De clericis autem aliæ leges positę sunt.

- I. **I N H A C** florentissima ciuitate alium magistratum addēdum esse.

exi-

existimauimus, cui nomen Quæstoris imponimus; quem volumus primum quidem dei timorem habere; deinde autem nostras leges custodire; & perferuari eos, qui de prouincijs in ciuitatem hanc veniunt, et nō solum de masculis, sed etiam de feminis inquirat; & tam de clericis, quam de monachis, & sanctimonialibus, & scholasticis aliarum ciuitatū, vel cuiusuis alterius condicionis. Et interrogare qui sunt, aut vnde venerunt, ex qua occasione. Et si quidem coloni sunt, imminere magistratibus, vt eos citius dimittant: Quod si ad priuatos dominos suos pertineant: & ideo venerūt, vt ipsis supplicarēt; cogere dominos suos debent, vt citius eos dimittant: Quod si contra dominos suos nituntur: multitudo quidem rusticorum statim dimittatur; duo autem vel tres more syndicorū item peragant, dum tamen sic citius illis dirimatur.

Q V O D si non rustici sunt, sed

P 3 alte

alterius condicionis: curet modis omnibus, ut iudices citius altercationes eorum dirimant, & in suis redeant locis. QVOD si domini rusticorum vel iudices imminentē sibi Quæstorem neglexerint: ipse Quæstor ducat apud se partes; & velociter causæ finem imponat; & homines in patrias suas dimittat.

III. SI quis autem sine causa in hac ciuitate degat, & paupertate laboret: liceat Quæstori tenere eum. et si robustus fuerit, si quidē seruus inueniatur, inuitum reddat domino suo. Sin autē liber sit, tradat eum vel artificibus publicorū operum, vel pistrinarijs, vel quibuscumq. alijs artificibus. Sin autem noluerit operari, non maneat in ista ciuitate: hoc enim nec ipsis expedit. Nam cessantes homines, & egentes, & forte mendicando satis non adquirent, & ad delicta proniores fiunt. Alij autem, qui corpora debiliora habent, misericordia Christianorum alantur: sed nec illi, qui

qui ciuitatem non grauant, expellantur.

IV. SI quis Quæstorem adierit dicens ab aliquo sibi damnum datum fuisse, verbi gratia, quod sportularum nomine plus, quam Constitutione cauetur exactum est: vel quod sine Præsidis iussione admonitus est: diligenter hoc a Quæstore perscrutetur: & omnibus modis temeratoribus pœnæ, quæ legibus aduersus eos statutæ sunt, imponantur. Et hoc disponimus sine vlla fori præscriptione, cuiuscumq. militiæ, vel dignitatis reus inueniatur. Et postquam sententiã dederit, actor quidē suum consequatur; Quæstor autem ad nos referat de residua pœna; ut vbi æstimauerimus, consumatur.

V. DE crimine falsitatis Quæstor iudicet; & post inscriptiones actoris, & legitimas probationes sententiã ipsius Quæstoris reus puniatur nemine fori præscriptionem habente.

VI. SI quis Quæstor ad eūtes sibi contempserit,

plerit, ipse de suo damna eis refar-
 ciat, & aliam grauissimam indigna-
 tionem expectet. **NEQ.** Quæ-
 stor, neq. officiales & eius ministri la-
 cra ab aliquo capiant. Nam & si
 quid ceperint, puniendi sunt a Quæ-
 store. Ideo enim ex publicis rationi-
 bus destinauimus eis annonas, vt
 Quæstor quidem decem libras auri
 accipiat, consiliarius autem eius soli-
 dos centum, officiales autem eius so-
 lidos trecentos triginta.

VII. **QVAESITOR** licentiã ha-
 beat iudices inquietare; vt citius diri-
 mant causas; & nobis referre; & suo
 arbitrio ea, quæ opertet facere. liceat
 autem ei publicis quoq. epistolis vt
 ad prouinciã Præsides; vt eos, quos
 ipse dimittit, illi similiter transmittat
 in suis prouincijs cum quiete mora-
 turos; & si quo adiutorio indigeant,
 hoc præbeant eis. Nemo autem di-
 missus a Quæstore maneat in ista ciui-
 tate, nec iterum ad eandem reuertã-
 tur, & Quæstorem molestat. Sin au-
 tem

tem tale aliquid perpetratum fuerit:
 poena competens temeratoribus im-
 ponatur.

IX. **SI** Quæstor existimauerit in por-
 tibus officiales suos mittere; vt ibi se
 deant, & perseruentur qui sunt, qui
 veniunt; & ob quam causam: liberã
 licentiã habeat hoc facere.

(APVD antiquos legiflatores
 cefsiones actionum erant, quod no-
 bis quoq. placet.)

IX. **QVAESITOR**, & Cõsiliarius,
 & officiales eius neq. in palatio no-
 stro aliquid dare compellantur, neq.
 in iudicio Præfecti Prætorio anno-
 narũ nomine aliquid præsent. Qui
 enim indemnes nostros subiectos cõ-
 feruant, damnum ab aliquo pati non
 debent.

I **NON SOLVM** Patriciatũ di-
 gnitas nexibus paternis filium fa-
 milias liberat; sed etiã ceterę dignita-
 tes,

tes, quæ a curiali condicione libera-
re homines solent. Veluti si Consul
Designatus fuerit; si Exconsule codi-
cillos accipiat; si Præfectorijs magi-
stratib. in ipso actu fungatur. Pone
enim Præfectum Urbis vel Præfectū
Prætorio factum fuisse, vel Magistrū
Militum. Sequatur autem eos & pe-
culium, quod filijfamilias constituti
habeant.

II. QVI ex dignitate paterfamilias
fit, legitima iura intacta habeat in fa-
milia sua. Ideoque liberi eius, quos
habuit dum filiusfamilias erat, post
mortē patris eius, in ipsius transeunt
potestatem.

III. SI filiusfamilias Episcopus fuerit
factus, ex ipsa consecratione pater
familias erit. Hæc autem Con-
stitutio etiam in illis locum habet,
qui eo tempore quo prolata est,
in digitatibus antefatis positi fue-
runt.

I. EOS IUDICES, quos Diuz
memorie Zenonis Constitutio
dicitur vocat, in nostra Republica
esse non concedimus, sed alios iudice
nostra electione fieri iubemus.
Et elegimus Anatolium V. S P. fi-
sci patronum factum, & Flavianum
V. C L. fisci patronum consti-
tutum, & Alexandrum, & Stepha-
num, & Menam facundissimos ad-
uocatos, & Alexandrum alterum,
& Danielem, & Victorem, & Cyzice
num Theodorum viros scholasticos.
Ex Patricijs autem elegimus Plato-
nem virum gloriosissimum, & Vi-
ctorem eminentissimum, & Pho-
catem gloriosissimum, & Marcel-
lum virum magnificum, qui iustitia
præcellit, & Appione viro strenuo
scholastico consiliario iustissimo vi-
tur.

II. ET iudices quidē post magistratus
popu

populi Romani istos esse sanctimus;
& causas, quas ad eos mittimus volu-
mus iudicare. Si quis autē magistra-
tus cōstitutus iudicē dare maluerit:
nō habeat licentiā ad aliū causas de-
legare, nisi ad prædictos eloquentissi-
mos & gloriosissimos viros, & ad
suos consiliarios. ita tamen vt vbi cō-
siliarijs suis delegat causas, ipse sen-
tentiam dicat.

III. SEDERE autem iudices volu-
mus in basilica a mane vsque ad ve-
sperum secundum solitum morem,
& lites dirimere non solum futuras,
sed etiam eas, quæ apud idiotas in-
choatæ sunt.

III. SI prouocatio porrecta fuerit iu-
dici: si quidem in ea causa, quam nos
delegauimus appellatio exerceatur,
aut in commune procerum aut secū-
dum morem apud alios ex quantita-
te scilicet litis habita differētia. Sin
autem magistratus ei causam delega-
uerit: appellatio apud eum exerce-
bitur.

IV

IV DICES vero vsq. ad trecen-
tos solidos more quidem παρασημιά-
σιως (idest naturaliter) lites audiant:
sed tamen sententiam inscriptis di-
cant, & prouocationem condemna-
to non denegent, nisi forte ter appel-
lare aliquis maluerit, vel contumaci-
ter in absentia fuerit. Nam & tertia
prouocatio illicita est, & contuma-
ces cōdemnati appellare nō possunt.

SI prouocatio in hac ciuitate iudi-
ci porrecta fuerit: vsq. ad duos men-
ses induciæ præstentur. et post duos
menses statuti legibus dies suos pera-
gant cursus, nulla reparatione in hu-
iusmodi prouocationib. locum ha-
bente.

NEMO sportulas vel iudiciorū
impensas ampliores exigat, quam no-
stra Constitutione cautum est: alio-
quin pœnas legitimas patiatur.

Vnusquisq. autem iudex habeat
duos exceptores, & duos executores
fideles & probatos, vt nulla ab eis a-
stutia vel proditio fiat. Ideoq. peri-
culo

V.

VI.

VII.

culo officialium, vel scholarium siue scriniariorum eligantur; ut si quid peccauerint illi, detrimenta læsis hominibus resarciant. Magistratus autem cōpetentes aditi damnū exigi iubeant: & iudices si malitiose versatos exceptores vel executores senserint; remoueant eos, & alios probatos electione & periculo scholarum, siue scriniariorū, siue officialium accipiant.

VIII. **SI QVIS** autem deserit iudex esse: alius iudex in locum eius constituatur nostra iussione atque electione.

VIII. **VNVSQVISQUE** iudex ab utraque parte binos solidos in litis contestatione accipiat, & binos in termino litis, nisi forte litigium motum intra centum solidos sit. Si enim intra centum solidos fuerit: nihil accipiat. Habeant autem singuli iudices ex his octo, quos constituimus, binas libras auri de publico, a mensa Præfecti Prætorio.

Omnib.

Omnib. autem personis priuilegia in sumptibus litium præstita maneat in concussa.

X. **IN** definitiua sententia iudex debet definire, quod fieri oportet de impēlis, quas altera pars ab aduersario suo passa est. Et si quidem iureiurando terminare quātitatē sumptuū iudex existimauerit: faciat eius taxationem; & secundū quod is qui vicit, iurauerit, non ultra taxationem, sic aduersarium eius condemnet. Sin autem propter varietatē litis in nullos sumptus condemnare alterū eorum voluerit; & hoc in arbitrio eius deponatur. **OMNIA** autem, quæ de prouocationibus, vel recusationibus; & ut viginti dierū post admonitionē reus inducias habeat; & si quid aliud iudiciale constituimus, in sua firmitate maneat.

XI. **NEMO** cum iureiurando iudicē cum aduersario suo accipiat: talia enim arbitria nullius momenti sunt. Sin autem cum cōpromisso pænali aliquis

aliquis iudicem elegerit: res cauta erit. et duorum alterum necesse est fieri; vel sententiam iudicis impleri; vel si hoc is, qui condemnatus est. recusauerit; pœnam cōpromissi præstari. Magistratus autem Reipublicæ si interpellati fuerint, curent, ut pœna compromissaria exacta ab eo, qui obtemperare arbitrio noluit, ad uersario eius restituatur. In summa autem dicimus post hac licitum non esse, ut cum sacramento litigatorum arbiter eligatur. Et si quidem cum sponte sua contra ius sententiã dederit: ipse deo rationem daturus est. Sin autem per imprudentiam aliquid non iure iudicauerit: hoc partibus nocere prohibemus. Omnia autem cetera iura, quæ de compromissarijs introducta sunt, vel alijs arbitris non cum sacramento receptis a veteribus legibus, vel a nobis introducta sunt, in sua firmitate innouata permaneant,

XII.

OMNES autem iudices prouocatio

cationes sibi porrectas suscipiant; nisi forte Præfectus Prætorio sit. Nā in hac sede ius Retractionis integrū custodiri præcipimus.

OMNES lites secundum leges & Constitutiones dirimantur: quamuis iusio nostra vel pragmatica sanctio contrarium statuerit. et prouocationes sibi porrectas admittant in his scilicet causis, in quibus prouocare licitum est. SI QUID dubium iudicibus videtur, hoc ad nostrā maiestatem referant, & competens responsum mereantur.

NOV. LXXXIII.

SI QVIS CVM clerico litigium habuerit: si quidem de causa pecuniaria; adeat prius Episcopū, cuius iudicio clericus subpositus est. ille enim sine damno, sine dilatione competentem finem liti impositurus est. Sin autem noluerit (vel non potuerit) Episcopus litem dirimere: tūc

Q ad

ad civilem iudicem disceptatio causæ perueniat. Vbi autem Episcopus causam dirimere vult: sine scriptura omnia procedant, & definitiua sententia sine scriptis ab eo profertur. nisi forte partes voluerint, vt in scriptis ea inseratur. Quod si de criminali causa litigium emerferit: tunc competentes iudices in hac ciuitate, vel in prouincijs interpellati, cõsentaneum legibus terminum causæ imponant. ita tamen, vt disceptatio litis duorum mensium spatium non excedat a litis contestatione numerandum. Non aliter autem puniatur clericus, nisi obnoxius repertus, sacerdotio nudatus fuerit ab Episcopo suo vel clericatus honore. Sin autem crimen ecclesiasticum est: tunc secundum canones ab Episcopo suo causę examinatio & pœna procedat, nullam communionẽ alijs iudicibus in huiusmodi causis habentibus.

SI QVAE lites iã cõtestatę sunt in iudicijs ciuilibus, secũdum priora iura

iura suum finem expectent. Omnia autem priuilegia, quæ data sunt a nobis sacrosanctis ecclesijs & religiosis Episcopis & clericis, siue monachis maneat inmutabilia.

NOV. XXCIV.

SI QVIS DECESSERIT sine liberis, sine patre, & matre: & fratres eius ab intestato successione ipsius capere velint: Si quidem iuris diuersi sunt: & quidam ex his fuerint consanguinei, non autem ex eadem matre nati; vel ex eadem matre nati, non autem consanguinei, & alij appareant eiusdem patris & eiusdem matris progeniti: ipsi alijs anteponantur fratribus. Nam & anteriores leges quodammodo hoc fieri præcipiunt. nam in illis cautum est, vt si pater meus defuncta forte matre mea aliam vxorem duxerit, & liberos habuerit; deinde ex nuptialibus lucris, vel alijs, quæ adquisitione

ficionem effugiunt, emolumentum vni ex his contigerit; & mortuus fuerit: vt anteponantur mihi fratres ipsius, qui non solum consanguinei sunt, sed etiam ex eodem ventre nati, ex quo & ipse progenitus est.

Hæc autem Constitutio teneat nõ solum in futuris casibus, sed etiam in præteritis; nisi iudiciali calculo vel amicali compositione decisæ sunt.

NOV. XXXV.

- I. **N**EMO ARMA facere audeat, nisi qui in publicis fabricis & matriculis fabricentium præferuntur. et priuatis hominibus non vendant. Numerorum autem fabricenses noua arma non faciant, sed vetera, quæ militum sunt, adcurrent. Si quid autem nouum fecerint: hoc ademptum nostro armamentario addicatur. Eadem dicimus & de publicis ballistarijs, vt nemo noua arma faciat, sed vetera renouet. Si quid vero nouum fece-

fecerit; hoc ad publicum armamentum vniuscuiusq. ciuitatis pertineat.

HÆC autem obseruari oportet non solum ab ipsis ballistarijs periculo eorum, sed etiam patribus ciuitatum, sub quibus & ballistarij sunt, & publica armamenta, & diligentia eorum, & custodia. Si enim inueniatur fabricensis arma vendens: curabit Præses prouinciæ huiusmodi homini pœnam competentem imponere; & ab emptore, & sine pretio vindicare, & publico addicere. Eadem dicimus & de his, quos deputatos numerorum vocant.

II. **S**ANCTIMVS vt priuatus homo arma non faciat, nisi solum fabricenses, qui ad arma faciēda militāt, & de publico aluntur. Oportet autem gloriosissimum Magistrum Officiorum quinq. chartularios de scrinio fabricæ deputare bonæ opinionis homines, & primates scrinij; vt quærerent de priuatis hominibus, qui arma facere audent. et si quos ido-

II.

neos inuenerint, de eis ad nos referant, ut matricula eorum perspecta nostra rescriptione confirmetur, & in militia inscribantur, & fiant publici fabricenses. Nam si ea fuerint obseruata rustici homines armorum copiam non habebunt. Oportet autem omnes scriniarios, qui mittuntur ad inquisitionem priuatorum, qui arma faciunt, depositiones a magistratibus & Defensoribus & Patribus ciuitatum accipere; quod nemini priuato concedant arma facere. Si enim concesserint: Alexandrinæ quidem ciuitatis Prefectus viginti librarum auri poena percussatur, & magistratu suo careat; & officium eius viginti librarum auri poena multetur, & capitali supplicio punietur. Ceterarum autem prouinciarum Praesides denas libras auri poenae nomine praestare, & magistratu suo carere iubemus: Officiales autem & Defensores & Patres ciuitatum tres auri libras dare, & capitali puniri supplicio.

NE

III. NEMO priuatus faciat aut comparat arcus, vel tela, vel spathas, vel gladios, quos παραμήγεια vocant, vel Zabas siue loricas, vel cotos aut laceas quocumque modo fiunt, vel quae ab Isauris μομοκόρτια dicuntur, vel Zibynnos, quos misibilia vocant, vel scuta, vel cassides. Liceat autem priuatis hominibus facere & comparare cultellos minimos, quibus in bello quispiam uti non potest.

III. SCIANT Chartularij scrinij fabricae, quod si haec saluberrima nostra constituta contempserint, non solum pecuniaris poenas subsistent, sed etiam corporales, & militia sua carebunt, & scrinium eorum ad curam fabricae nullam communionem habebit; sed alijs haec cura a nobis committetur.

NOV. LXXXVI.

I. SI QVIS PROPTER ciuilem vel criminalem causam Praesidem prouinciae adierit; & ille contempserit actorem, vel alio modo causam cognoscere secundum leges contempserit

Q4 rit

rit: liceat aëtori supplicare ciuitatis Episcopo; & hoc ipsum in querimonia deducere: vt religiosus antistes vel ipse ad Præsidentem veniat, vel suos homines mittat, per quos compellere Præsidentem sine dilatione & iniuria litem dirimere possit. Quod si tanta imprudentia rector prouincię teneatur, vt nec Episcopo, nec clericis eius imminentibus iustitiam sequatur: tunc liceat Episcopo, si voluerit aëtor ad nostram pietatē venire, & preces fundere, dare ei litteras, per quas nobis declaretur superbia atq; iniuria Præsidentis. Nos enim & aëtori medebimur, & Præsidenti competentem vindictam imponemus.

II. SI C VI Præsides prouincię suspectus esse videatur; & litigare apud eum solum noluerit: liceat ei Episcopum inuocare, vt cum ipso confidente litem audiat. et vel amicali compositione litigatores transigere faciāt, vel more *παρὰ τὸν κριτὴν* (idest naturaliter) litem audiant, vel cognitio
nal

naliter, ita tamen vt sententia legibus consentanea imponatur. SI quis autem non adito Præsidente prouincię, & sine litteris Episcopi in hanc venerit ciuitatem, & de aliqua causa nos molestauerit: sciat se tales pœnas subiturum, quales passurus esset Præsides prouincię, si aditus eum contempsisset.

III. SI quis a Præsidente prouincię iniuriam passus fuerit: adeat ciuitatis Episcopum. vt si arbitrio eius Præsides cōdemnatus sit: satisfaciat homini iniuriam passio. Sin autem hoc Præsides facere noluerit; & veniat ad nostras pijsimas aures: si quidem iustam sententiam religiosissimi ciuitatis Episcopi comprehendamus: vltimis supplicijs Præsidentem affici iubemus. sin autem innocētē eum inueniamus: necesse est, vt nullum responsum a nostra clementia calumniosus aëtor accipiat.

IV RENT officiales Præsidentum, vt lites subiectorū dirimantur; & nō acci-

III.

III.

accipiant sportularum nomine plus,
quam nostra Constitutione cauetur.
Quod si contra hoc fecerint: vltimis
supplicijs subiciantur.

V. **SI** Episcopus propter gratiã Præ-
sidis supplices cõtempserit: ex sacris
regulis pœnæ subiciatur.

VII. **IN** ciuitatibus, in quibus Præsi-
des præsto non sunt, adeant litigato-
res Defensorem ciuitatis, & ille au-
diat causas. Sin autem Episcopum
iudicare sibi maluerint: hoc quoque
fieri iubemus.

VII. **NEMO** Episcopus vel clericus
sine litteris Patriarchæ vel Episcopi
ad hanc florentissimam ciuitatem
veniat.

VIII. **NEQVE** Præfectianus, neq. in
rebus agens, neq. alius cuiuslibet cõ-
ditionis homo in prouinciam: ve-
niens plus exigat sportularum nomi-
ne, quã nostra Cõstitutione cauetur.
Sin autem plus exegerit: suo pericu-
lo Præses secundu leges in eum vin-
dicet. Quod si hoc facere neglexe-
rit:

rit: Episcopus ciuitatis ad nos refe-
rat. et tam de Præsidis negligentia
indicet, quã de dignitate, vel militia,
vel alia condicione eius, qui plus exe-
gerit: vt nos in vtrumq. competentẽ
coertionem imponamus.

NEMINI liceat curiali condi-
cioni obnoxio aliquid donare
de sua substantia, nisi quod pertineat
ad donationem propter nuptias siue
pro semetipso, siue pro liberis dede-
derit. Liceat autem eis & dotare fi-
lias suas, si nuptias contrahant. aliter
autem non liceat eis immobiles res
suas donare siue mortis causa, siue
non mortis causa. Vendere autem si
velint, liceat eis secundu nostras Cõ-
stitutiones. Nam & dotem dare pro
filia sua curialis homo potest vsque
ad eum modum, qui Constitutione
comprehensus est. Scire autem o-
portet, quod alijs priuatis hominibus
non

252 NOV. XXCVIII.
nō est interdictū donationes mortis
causa facere, & quas voluerint con-
dicionem inferere. Nam eis concess-
sum est etiam talem cōdicionem ad-
dere, vt non liceat donatori mortis
causa donationē reuocare; alias au-
tem condiciones obseruare. Sed &
non mortis causa donationes qui ve-
lint, secundum leges faciant.

NOV. XXCVIII.

I. QUIDAM TITIO deposuit
pecuniam vel alias res sub ali-
quib. cōdicionibus; vt si impletæ fue-
rint, reddatur ei depositū. deinde im-
pleuit; & depositarius nihil reddere
vult: iubet Constitutio teneri eum,
quia condicionib. impletis res depo-
sitas reddere debet. Sed & si vene-
rit aliquis, & denuntiauerit deposita-
rio, ne aliquid reddat: nihil hoc ei,
qui deposuit, noceat. Quidquid
enim damni post talem denuntiatio-
nem, vel fortuito casu depositis re-
bus

NOV. XXCVIII. 253
bus contigerit: hoc ad eum, qui denū-
tiauit, pertinet, vt depositario indem-
nitas conseruetur. Hoc amplius si
pecunia erat deposita; & eam reddi
quispiam denūtiatione prohibuerit:
ex eo tempore cogendus est tertiam
centesimæ vsurar. nomine deposita-
rio præstare vsq. eo donec reddatur
pecunia.

II. SI quis vel ciuiles annonas dari
prohibuerit alicui, cuius se credito-
rem dicit esse; vel si denuntiauerit in-
quilinis ne pensiones præstent: quid
quid damni ex hoc domini senser-
int; is qui denuntiauit resarcire co-
gatur. Hoc amplius pecuniæ, quæ
prohibuit dari, vsuram præstet tertiã
centesimæ. et nemo dicat, quod po-
test dominus cautionem defensionis
inquilinis dare, & pensiones post de-
nuntiationes exigere. Defensio
enim sine fideiussore omnino idonea
non est; & non facile est fideiussorem
omnibus inuenire.

NOV.

HAEC Cōstitutio de liberis naturali-
bus loquitur: & dicit filios natos aut
ingenuos & legitimos esse; aut ingenuos
& naturales; aut naturales & seruos; aut
omnino nec naturales dignos appellari.
Eorū autē, qui naturales ingenui vel serui
lis condicionis sunt, aut legitimi postea
fiunt, aut in eodē statu manent. Et inge-
nui quidē atq. legitimi filij nascūtur, qui
ex legitimis nuptijs procreati sunt. Nu-
ptias autē legitimas cōtrahi diximus ali-
ter in personis senatorijs, aliter in vilissi-
mis hominib. aliter inter eos, qui media-
stini status sunt. Successiones autē parē-
tiū ad legitimos varijs pertinēt modis, de
quib. plenissime iuriscōsulti & Cōstitutio-
nes locuti sunt. Naturales autē liberi, si-
ue ingenui, siue serui, quib. modis postea
fiunt legitimi, & per quas vias naturalib.
succedūt parentibus; necessariū est expo-
nere. Igitur si quis filios suos naturales
curiæ dederit vel omnes, vel quosdā, vel
vnū ex his: legitimos faciat secūdū Diu-
memorię Theodosij Constitutionē. Idē
iuris est, si filiā naturalem curiali homini

pater cōiūxerit. Sed quia hęc pars de suc-
cessionib. & de alijs multis dubietatē re-
cipit: ordinariū est prius eam plenissime
explanare. Igitur si quis naturalē filiū vel
naturales habuerit, eūq. vel eos vel quos-
dā vel vnū ex his legitimos facere volue-
rit: det eos curię ciuitatis, quamuis Illu-
stri dignitate decorati sint; & fiunt legiti-
mi, exceptis scilicet illis dignitatibus, per
quas & si curiales essent, hac cōdicione re-
laxati fuissent. Dari autē eū curię oportet
vel in spectaculo toto populo cōsiden-
te; vel actis interueniētib. vel in testamē-
to suo, si ille nō reclamauerit. Et hęc o-
mnia procedunt siue habeat legitimos fi-
lios pater siue nō. Sin autē post mortē pa-
tris naturalis spōtanea voluntate sese da-
re curię maluerint: nō aliter audiātur, ni-
si si nullū legitimū filiū pater reliquerit.
Hęc autē quę de patre dicimus, optineāt
& in auo, & in proauo, & in alijs huiusce
modis personis. Sed si quidem ex pro-
uinciali ciuitate oriundus est is, qui fi-
lium curiæ dare velit; in eadem ciuitate
filium suū faciat curialem siue ipse quo-
que pater curialis sit, siue non. Sin

autem ex vico oriundus est: in ea ciuitate curialem faciat filium naturallem, cuius in territorio vicus est. Illo proculdubio obseruando, vt vbi quidem parens dat, non impediatur legitimi filij: vbi autē filius sese dare velit, impediatur legitimis filijs superstitib. Sin autem parens naturalis vel Romanus sit, vel Byzantius: liceat ei in qua voluerit metropolitana ciuitate filios suos naturales curiæ dare. Eadem dicimus, & si quis filiam suam curiali homini coniungere maluerit.

II. SI curialis naturales tantum filios habuerit; liceat ei manumittere eos, & curiæ dare, & hoc modo legitimos facere. Ipsi quoq. naturales liberi si libertatem quoquomodo nanciscuntur, mortuo patre nullis legitimis liberis superstitibus, licentiã habeant curiæ se dare, & legitimum nomen mereri.

III. SI naturalis filius curiæ datus fuerit; legitimus patri successor ab intestato

stato existat. ex testamento capiat, quantum ei pater naturalis reliquerit, nisi forte legitimos filios ante habuit. tunc enim non plus habeat naturalis filius, quam is qui legitimus constitutus minimam habet portionem. Et si quidem mortuo patre & curialia munera subeat, & quod ei donatum vel relicum est, possideat: maneat securus. Sin autem res paternas velit respicere, vt curiali conditione liberetur: omnino non audiatur. Enimvero si ab initio curialem conditionē cōtempserit; postea autem in possessione paternarum rerum vel omnium vel ex parte inuentus fuerit: tunc curialis conditionis nexibus teneatur. Quæ diximus de masculis curiæ datis intelligēda sunt & de filiabus naturalibus, quæ nuptæ sunt curialibus.

SI filius curiæ datur: ipsi patri tantummodo legitimus fiat successor, non etiã parētib. vel liberis ipsius, vel agnatis vel cognatis eius: nisi for

R te

te ab aliquo ex his heres instituatur.

V. SI quis curiæ datus & legitimus factus decesserit: si quidē habeat curiales legitimos liberos, ad ipsos successio eius perueniat. Sin autem quosdam curiales habeat, quosdam hac condicione liberatos; ad curiales quidem nouem vnciæ substantiæ eius veniant, ad alios autem tres vnciæ. Quod si nullos liberos habeat: nouem quidem vncias curia, & publicus habeat; tres autem vncias vel heredes, quos in testamento suo scripsit, vel hi, qui ab intestato ad hereditatem eius vocantur. Sin autem scriptus heres vel non scriptus curiæ se dare maluerit, & hereditatem ipsius habere; nullo modo prohibeatur: sed habeat licentiam, vt cum curiali condicione nouem vncias ad curiam & publicum pertinentes accipiat: si prius Imperatori supplicauerit; & hoc ipsum ei ab imperiali numine concessum fuerit.

VI. SI quis naturales habuerit liberos,

ros, posteaq. decedens in testamento suo curiæ eos dederit; & illi post mortem patris sui naturalis cōtulerint: habeant nouē vncias, qualitercumq. distributionem pater inter eos fecerit. ita tamen vt minus nouem vncijs non accipiant. Melius autem faceret pater, si totum assem eis reliquerit. Quod si quidam ex his consenserint, quidam autem noluerint curiales esse: ad eos qui consentiunt, nouē vnciæ perueniant, tres autē vnciæ ad eos deuoluātur, ad quos testator voluit. Quod si nullus ex naturalibus libris curialem amplectitur condicionem: ad ipsam curiam nouem vnciæ pertineant, scilicet vt secundum nostram Constitutionem inter curiam & publicum nouem vnciæ diuidantur. Sed si quis nihil de naturalibus liberis suis dixerit, sed silentio eos preterierit; illi autē sua sponte voluerint curiæ nexibus esse subiecti, vt patris naturalis successione capiant: liceat hoc facere, vt nouē accipiāt vncias.

R 2 Sed

Sed si pater naturalis filium seruum habuerit, eumque manu miserit, & curiæ dederit eum: & si post mortem naturalis patris curialis esse maluerit, nouem uncias accipiat. (Hoc amplius & si tantum manumiserit, & non obtulerit: & post mortem naturalis patris curialis esse maluerit: tunc etiam nihilominus nouem uncias accipiat.) Idem dicimus, & si testator curiæ dederit in suo testamento. omni enim modo qui curialia onera subire paratus est, nouem uncias accipiat. Quod si omnes naturales liberi curiales esse volunt: pro rata portione inter eos nouem uncia distribuatur.

VII. ZENONIS Diuinae memoriae Constitutio, & Anastasij lex de naturalibus liberis posita, maneat secundum sua tempora incoccussa. Sed & Diui Iustini Constitutio in perpetuum maneat, quæ prohibet naturales liberos adoptionis modo legitimos fieri.

VIII. SI QVIS cū libera muliere con-

suetu-

suetudinem habuerit; & ex ea naturales liberos procreauerit; postea autem affectione procedente dotalia instrumenta cum ea fecerit: dicimus liberos tam eos, qui ante instrumenta, quam illos, qui postea nati sunt, legitimos & in potestate patris fieri; siue post instrumenta facta nati filij decesserint, siue omnino nati non fuerint. nulla discretione habita utrum alia subsit legitima proles, an non. Sed & si quis conceptus ante instrumentum, postea natus fuerit: illud tempus, quo natus est, inspiciatur, ut legitimus fiat, vel si pro sit ei tempus conceptionis, illud tempus obseruetur.

IX. SI quis filios habuerit naturales, eorum autem mater mortua sit, ut dotalium instrumentorum compositio fieri non possit: vel si uiuat quidem mater eorum; sed ea digna matrimonio non sit; vel si caelata fuerit, ut uxor non ducatur: pater autem filios suos legitimos facere velit: liceat ei supplicare Principi, & hoc ipsum mani-

R 3 festa

festare in precibus suis, ut Princeps annuente status filiorum confirmetur; scilicet si in his casibus legitima proles non subsit.

X. SI pater naturalis dum vivit, præcedentes observationes non fecerit, ut filios suos naturales legitimos efficiat, componat testamentum, & in eo dicat se velle eos legitimos sibi successores existere. Et si hoc fecerit, liceat filiis hoc docere, & testamentum patris ostendere, & legitimam hereditatem eius adipisci: sic tamen ut prius principi supplicent, & hoc ipsum allegent.

XI. HÆC autem omnia totiens locum habent, quotiens & ipsi liberi naturales consentiunt. Si enim inuitus nemo emancipatur; quanto magis non debet aliquis sui iuris constitutus alienæ subici potestate. Quod si quidam ex his voluerint, quidam autem noluerint: hi, qui volunt, legitimi successores existant parenti. Illud autem certum est, quod legitimis filiis

filiis superstitis tempore, quo pater moritur, naturalis filius legitimus nullo modo intelligitur; nisi vel curiæ datus est, vel dotalia instrumenta cum matre ipsius composita sunt. Nemini autem liceat filium naturalē adoptare, & eo modo eum legitimum facere.

XII. SI quis filios naturales habuerit, si quidem legitimos eos prædictis modis effecerit: ita ei succedant, quemadmodum ex nuptiis lege cognitis procreati patribus suis succedunt. Sin autem naturales permanserint: si quidem legitima proles subsit, non liceat patri filiis naturalibus & matri eorum, id est concubinæ suæ ultra unam vnicuique dare siue inter vivos, siue mortis causa, ut semunciam concubina habeat, semunciam liberi: quidquid autem plus dederit, hoc habeant legitimi filij. Sed & si solam habeat concubinam, non plus ei, quam semunciam præstet. Quod si nullos filios habeat, liceat ei & in toto asse filios suos

naturales heredes scribere, nisi forte parentes habeat. tunc enim parentibus legitima portione relicta, reliquæ partes ad naturales filios transire possunt. Eadē licētia est patri præstāda, & si donatione vel alioquocūq. titulo vel viuis vel moriēs substantiā suā naturalibus filijs præstare voluerit. Illo proculdubio obseruando, vt cōcubinam ille habere possit, qui vxorem non habet. Hæc autem totiens teneant, quotiens naturalis pater vel testamento, vel alio vltimo iudicio suam declarauerit volūtatē. Quod si quis intestatus decesserit, & neque filios habuerit, filiasue, neque nepotes aut neptes, vel deinceps alias personas; habeat autem in domo sua cōcubinam liberā, ex qua etiā filios habuerit: tunc etiam intestato patre naturali mortuo duas vncias habeant diuidendas inter eos pro virili portione, & mater eorū vnus filij partē accipiat. et hæc ita se habeant, quāuis adgnatus, vel cognatus vel pa-
tro

tronus, vel fiscus intestato defuncto patri naturali successerint. Sed & si concubina ante quam pater moriatur, decesserit: nihilominus naturales filij duas vncias intestato patre mortuo integraꝝ capiant. Idem dicimus, & si concubina separata est ab eo. Nemo autem intelligat concubinam, quando cum multis mulieribus concumbere concubitor solet. Nam quemadmodum qui legitimam vxorem habet, aliam habere durante eodem matrimonio non potest: ita & qui vnā concubinam habet, non potest aliam eo tempore habere. Nulla autē differentia est, utrū masculi an femine sint, qui que ex tali concubinato progeniti vel progenitæ sunt. Quod si quis intestatus decesserit, & legitimos liberos reliquerit, & naturales: nihil quidem naturales accipiant, alantur autem a fratribus suis, idest a legitimis filijs defuncti secundum substantiam, quæ ad eos peruenit ex patre, quem-
admo

admodum vir bonus aestimauerit; idest viri boni arbitrato. Idem iuris est, & si vxorem quidem habeat, liberos autem naturales ex concubina ante mortua, vt hi alantur a successoribus eius. De nepotibus enim naturalibus ea, quæ constituimus in Codicæ teneant.

XIII. SED quemadmodum liberis naturalibus consultum est: sic & ipsi debent patribus suis naturalibus vicissitudinem dare & in alimonijs, & in successionebus, quemadmodum in ipsis filijs constitutum est.

XIV. SI pater naturalis aliquid dederit, vel reliquerit filio suo; liceat ei præstare tutores vel curatores in istem rebus, confirmandos. Licit autem & matri tutelam filiorum naturalium suscipere; & omnia facere, quæ in legitimis liberis facere solet.

XV. H A E C Constitutio non pertinet ad eos liberos, qui ex nefarijs procreationibus procreati sunt: ideoque nec alimo

alimoniam eis parentes vel fratres debent. Constantini autem Diuæ memoriæ lex ad Gregorium rescripta penitus euacuetur.

NVLLIVS recipiatur testimonium, nisi eius qui sit bonæ opinionis; quem vel dignitas cõmendat, vel militia, vel vitæ honestas, vel artis laudabilis titulus, vel etiã aliorum testium vox de bona vita eius consentiens. Alius autem testis si vilissimus in iudicio productus fuerit: liceat iudici si hoc existimauerit, & tormētis eum subicere in hac quidē florentissima vrbe per Prætoris officium, in prouincijs autem per Defensorem ciuitatis.

SI quis autem scripserit se debere alicui pecuniam; postea autem dicat se sine scriptis eam soluisse: non audiatur, quamuis testes produxerit, nisi secundum obseruationem Constitutionis

I.

II.

tionis nostræ. Si tamē testes duorum alterū dicant, vel quod præsentibus ipsis & ad hoc ipsum rogatis debitor creditori pecuniā soluit, vel quod ad hoc ipsum accepti audierunt creditorem dicentem pecuniam sibi solutam fuisse. Non enim admittimus testimonia eorum, qui dicere solent transeuntes se audisse aliquem dicentem pecuniam sibi solutam esse. Sed nec tabulariorum præsentia sola sufficit, nisi testes quoq. rogati subscripserint; & ipsa principalis persona si litteras sciat, suas depositiones per scripturā declarauerit: sed & in hoc casu si quidem bonæ opinionis testes inuenti fuerint, recipiantur. Sin autem vilissimi homines sunt, qui & pecunia corrumpi facile poterunt, & periurare non timebunt; tormentis subiciantur. Sin autem testes contraria sibi dicant: oportet iudicem si contrarietatem testimoniorum perspexerit in ipsis constitutam, quæ totam causam cōtineat: reprobare eos. plu.

plurium autem & bonorum testimonia suqui, & eos qui contraria sibi dixerint, si quidem per errorem, cum venia dimittere: sin autem per astutias aliquas; tormentis subicere.

III. **SI** quis in vna eademq. lite testes ter produxerit; & renūtiauerit testiū productioni; & exceperit testimonia vel ipsa, vel per scriptiones aduersarij sui: postea non concedatur quartam productionem testium facere. Enimvero si non exceperit, neque ipsa testimonia, neq. per scriptiones aduersarij sui: liceat ei quarta vti productione testium. ita tamen vt iuret prius neque se excepisse, neq. procuratorem suum, vel patronum, vel alium hominem suum; nec aliquo dolo vel arte vel calliditate quartā productionē desiderare. Hoc amplius & si semel aut bis produxerit testes, & renūtiauerit productionib. ac postea velit producere; non audiatur, nisi in eo casu, vbi neq. testimonia excepit, neq. per scriptiones aduersarij sui;

fui; quamuis diuina iussio dederit ei licentiam producendi.

III. ANTIQVIVS est constitutum, vt si in hac florētissima ciuitate litigium fuerit motum, & adhuc causa pendente opus fuerit testimonium productione; testes autē in prouincia degerint: vt illuc actis interueniētibus mittātur partes siue procuratores earum, & apud Defensorē ciuitatis testes producti dicant ea quæ sciunt; & postea in hanc ciuitatem acta mittātur, & cōpetenti calculo a iudice causa terminetur. Idem iubet Constitutio obtinere, & si in prouincia litigiū fuerit motū, & testes in hac degerint ciuitate, vel in alia prouincia. actis enim interueniētibus apud quemuis eloquentissimū iudicē testes producantur. vel si in alia prouincia testes sint, apud Defensorē acta consistant, & signata præstētur vel ei, qui produxit, vel aduersario eius. nec quasi excipienti denegetur iterū ei testes producendi licentia. Hæc autē in pecuniarijs

niarijs causis optineant. nam in criminalibus causis ipsæ personæ testimoniū necessaria sunt.

V. SI testis productus seruus esse dicatur, ille autē dicat se liberum esse: si quidem ingenuum; scribatur quidem testimonium ipsius; postea autē si probatus fuerit seruus, nullius momenti sit. Sin autem libertinū se esse dixerit: si quidem instrumentum manumissionis suæ ostenderit, dicat testimonium. Sin autem in alio loco dicat instrumenta sui status habere: scribatur quidem testimonium eius, postea autē si non produxerit instrumenta, nullius momenti sit.

VI. SI quis dixerit testē productū inimicum suum esse: si quidem ex criminali causa; omnino non dicatur testimonium. Sin autē ex alia occasione; dicatur quidem testimoniū eius, sed præscriptio ei opponatur.

VII. SI quis mediatorem se partium dixerit, ideoque se non oportere inuitum testimonium in alterutū eorum dice

dicere; illi autem cōsenserint, vt pro-
ducatur; consequens est, vt in hoc ca-
su etiam inuictus testimonium dicat.

VIII.

TESTIVM productio apud iudi-
cem vel Defensorem vel Magistrum
Census non aliter valeat, nisi præsen-
te quoq. aduersaria parte, vel contu-
maciter non veniente, scilicet vt &
hic salua præscriptio ei competat,
quam opponendam existimauerit.
Contumaciter autē non videtur ab-
esse, qui ex necessitate abfuit: forte
enim intra septa sanctorum fuerat.

OMNIA autem iura, quæ posita
sunt iam vel a retro principibus, vel
a nobis de testib. maneat intacta.

IIV

Hanc autem legem tenere volumus
in futurum tempus.

NOV. XCI.

I.

QUAEDAM MULIER Ti-
tia nomine Mævio copulata
est, & dotem dedit, & liberos ab eo
procreauit: postea mortua Titia Mæ-
uius

SIB.

uius secundā vxorem duxit Sempro-
niam, & mortuus est: quæritur vtrum
liberi prioris vxoris dotē matris suæ
prius recipere debeant; an magis se-
cunda vxor in dote sua validiora iu-
ra prætereendere? Et ita distinguimus,
vt si quidem res dotales existant siue
prioris siue posterioris sint, omnimo-
do eas dominus vindicare potest.

Sin autem vel consumptæ sint, vel de-
minutæ: præferantur secūde mulieri
liberi ex priore matrimonio nati; vel
etiā ipsa prima vxor, si forte repudio
primæ nuptiæ solutæ sunt. Idem di-
cimus, si liberi secundæ mulieris cum
priore vxore, vel liberis eius litigēt.

In summa enim dicimus, & priori
matrimonio hypothecarum priuile-
gia validiora præstamus, vbi ipsa mu-
lier agit, vel liberi eius ex eo matri-
monio nati. Liberorum autē appel-
latione omnes descēdentes cōplecti-
mur. Quod nō per inuouationē a no-
bis introductū est, sed magis per in-
terpretationē priorū Cōstitutionū.

S

SI

II.

SI mulier dotem pro se promiserit vel alius pro ea siue profecticiã siue aduēticiã: postea autē vel ipsa mulier vel promissor dotis paratus sit, id quod promisit dare; & hoc ipsum testatione cōplectatur; & vel optulerit res, vel deposuerit si mobiles sint vel in iudicio * ex vna parte iudicē adeat, & misis ab eo hominib. maritus distulerit dotē accipere; posteaq. solutū matrimonium fuerit: sic intelligatur, maritus quasi dotē accepisset. Ideoq. si quid de ante nuptias donatione accipere mulierem oportet, hoc omnimodo accipiat, quāuis nullam dotem dedit: quia per maritū stetit, quo minus eam susceperit.

NOV. XCII.

SI PATER habuerit filios duos pluresue; & vni ex his donare res suas voluerit: non liceat ei ultra bessem substantiæ suæ donare, vel ultra dimidiam secundum liberorū numerum

rum: vt ceteri liberi modis omnibus legitimam portionem, idest Falcidiã accipiant; quam haberent, si tertiam partem vel dimidiam eo tempore acciperent, ante quã donatio facta sit. scilicet nisi ingrati fuerint. nã si probatæ sint ingratitudinis causæ, pristinis legibus subiciantur.

NOV. XCIII.

SI QVIS appellauerit, & appellatione introducta apud Præfectum Prætorio, vel apud quemuis aliū iudicem, cōpromissarios arbitros elegerit cum aduersario suo: nō sit exclusus venire iterum ad appellatorium iudicium, quamuis biennium fuerit transactum. Quod si postquam a cōpromissario recessum est, biennium transierit: dicimus priorem calculū esse firmum, & appellatorium iudicium non exerceri. Cetera autem omnia iura, quæ de prouocationib. posita sunt, in suo robore permaneāt.

S 2 NOV.

NOV. XCIII.

SI MATER marito defuncto filiorum suorum tutelam gubernare maluerit: renuntiet secundis nuptijs sine iureiurando in iudicio, res autē suas impuberi filio obliget; atq. ita tutela ei committatur siue creditrix sit filiis suis, siue debitor. Idem & in filiabus dicimus.

Hæc autem obseruari procuret tã Præfectus Urbis, quam Prætor, & in prouincijs Præsides. et diligenter inuentaria cōscribantur præsentē scriba, & alijs publicis personis secundū consuetudinem; & satisfactiones idoneæ exigantur, vt res salua pupilli fiat.

NOV. XCV.

SI QVIS ciuilis vel militaris iudex adhuc in magistratu suo positus, sine iussione diuina prouinciã, quam sortitus est, dereliquerit: reus sit maicista

festatis; & reducatur in illam prouinciam, de qua fugit; & postquam accusatorib. satisfecerit; ultimo supplicio puniatur. Sin autem magistratus esse deserit: quinquaginta dies ibi faciat; & publice appareat; & volentibus aduersus se agere respondeat; & metropolitana ciuitate nō exeat ante quã quinquaginta dies fuerint transacti. Vbi autem successor alicui magistratui a nostra pietate mittitur, nō antea desinat esse magistratus ille, qui prior est, nisi ante duos dies, quam in prouinciam successor uenerit. Tunc enim & amicalē epistolam mitti præcipimus, & publicas annonas vsq. ad hoc tempus decessor accipiat.

NOV. XCVI.

NON ALITER reus actori respondeat libellum accusationis mittenti, nisi prius ille cauerit reo atq. litis executori: quod intra duos

S 3 men-

mensis contestationē litis apud iudicē facturus sit; alioquin damnū in duplum se reo restitutum. Cautio autem triginta sex solidorum quantitatem non excedat.

II. Si quis ab aliquo fuerit accusatus, & voluerit ipsum accusatorem suum accusare: apud eundem iudicem hoc faciat. nam apud alium iudicem eum trahere non potest. Quod si iudex ei displiceat; licebit ei recusare eum ante litis contestationem in viginti dierū relaxamento. Post litis enim contestationem recusare eum iudicem non potest, nec actorem in alio iudicio trahere.

NOV. XCVII.

I. DONATIONVM quæ propter nuptias fiunt, parē volumus esse quantitatem doti mulieris. item pacta & stipulationes in dote & propter nuptias donatione pari modo componantur. Hoc autem capitulū in

in futu ro quoq. tempore teneat.

II. Si mulier dotem suam augere maluerit: non aliter hoc facere possit; nisi maritus quoque propter nuptias donationem pari quantitate augere paratus sit. Quod si creditores maritus habeat: augere mulier dotem suā debet in rebus immobilib. Quod si res mobiles dederit: sciat se priuilegium dotis in rebus mariti sui nō habituram. Sin autem nullum creditorem maritus habeat eo tempore, quo dotem suam mulier augebat: habeat priuilegiū, quod dotibus in hypothecaria actione præstitum est.

III. SAEPISSIME relatū est eum, qui pecuniam præstat ad comparandam rem vel renouandam, vel faciendam, validiora iura in hypothecis habere in ipsa, quā priores creditores. Sed hoc in dotibus non obseruetur. Nam dotē præcipimus ei quoq. præferri, qui postea pecuniam dedit marito ad aliquā rem comparandam, vel renouandam, vel etiam faciendam.

III. SI quis marito mutuam pecuniã dederit militiæ causa; & inter eos fuerit pactum, vt in casum militiæ creditor anteriora iura alijs creditorib. habeat: id quod actum est teneat, vt etiam doti talis creditor præferatur; si tamen hoc & in scriptis processerit, & testium habeat subscriptionẽ, & ex ipsa veritate confirmetur.

V. SI quis pro filia sua dotem dederit verbi gratia triginta librarum auri; postea genero defuncto, & dote ad eum reuersa filiam velit alij copulare: prohibeatur minorem quantitatem dotis nomine pro ea præstare. quamuis ex priore matrimonio lucrata est filia ob antenuptias donationẽ quindecim libras auri. nisi forte pater probauerit fortuito quodam casu substantiam suam deminutam fuisse.

VI. QVAEDAM mulier defuncto patre suo exigebatur, vt dotem suam conferret, si vellent hereditatem paternam suscipere. Dicebat autem

ino

inopem esse maritum suum; & nihil ab eo exigi posse. Contradicebatur ei, quod oporteret inopiam mariti ad damnum ipsius respicere. Quæsitum est, quid iuris sit? Et dicimus, si quidem mulier sui iuris erat, culpã eius esse: quia poterat eo tempore, quo viderat maritum suum pauperiorem, statim aduersus eum & constante matrimonio dotis actionem mouere, & res dotales consequi. Nam & propter nuptias donationis res etiã constante matrimonio vindicare potest, si viderit maritum ad paupertatẽ inclinantem, scilicet & si non minor erat mulier mater familias viginti quinque annis. Sin autem filiafamilias fuerat: debet patri suo dicere, vt cum eo agat. Et si quidem egit, salua res est: si autem pater agere superfederit: inopia mariti ipsi & coheredibus eius imponatur; & habeant omnes communiter actiones contra maritum, & quod potuerint consequi in commune deducatur. Hæc autẽ

to-

rotiens vera sunt, quotiens dotis quã
titas ampla non sit. Si enim ampla
fuerit; & cessante patre liceat filiefa-
miliã constante matrimonio cõtra
maritum dotis actionem mouere. et
si non mouerit, ad ipsam futuri tẽpo-
ris periculum spectet. Ea autem ob-
tinere volumus in omnibus personis,
in quibus collatio dotis exigitur siue
filiabus, siue neptibus, & deinceps
personis volẽtibus hereditatẽ ample-
cti tã patris sui, quã matris, aui, vel a-
uiã, & superiorum personarum.

NOV. XCVIII.

7. **SI** MARITVS mortua vxore, vel
vxor defuncto marito dotẽ vel an-
te nuptias donationem lucratus vel
lucratus fuerit: modis omnib. proprie-
tatẽ liberis suis ex ipso matrimonio
conseruet: vsufructum autẽ nuptia-
lium lucrorum habeat ipse vel ipsa,
siue ad secũdas nuptias migrauerit,
siue nõ. idq. optineat in omnib. mari-
mo

monijs quã post hac fuerint dissolu-
ta quocũq. modo, vel si antea quidẽ
soluta sunt, sed adhuc in suspẽso cau-
sa est alterutra persona viuente. Si
enim ambo mortui sunt, heredibus
eorum hæc Constitutio nõ proficit; sed
veterib. legib. subiciãtur. Cum autẽ
dominiũ rerum liberorum esse cõpe-
rit; ea iura locũ habere certũ est, quã
de his rebus posita sunt, quar. proprie-
tatem liberi lucrati sunt parentibus
suis secũdas contrahẽtibus nuptias.

II.

SI repudio misso matrimoniũ so-
lutũ sit culpa vxoris vel mariti; & vel
ille dotẽ, vel illa propter nuptias do-
nationem lucratus lucrataue fuerit:
liberis quidẽ proprietates statim cõpe-
tat, vxori vel marito rerum vsufu-
ctus. Ea autem persona, quã vsufu-
ctum habet, liberos alere debet.
Sed si bona gratia matrimonio solu-
to, quasi trãfactionis nomine alteru-
tra persona aliquid acceperit: nihilo-
minus eius proprietatem quidem li-
beri habeant, parẽs autẽ vsufructũ.
DAT.

284 NOV. XCIX.
DAT. *K.IVLIAS. CP. IMP.
DN. IVSTINIA. PP. AVG.
ANN. XIV. IVSTINOV.C.
COS.

NOV. XCIX.

SI QVI DVO rei promittendi fuerint; vel alter pro altero fideiubeat, & inuicem: si quidem additum non fuerit, vt vnusquisq. ex his in solidum teneatur; tūc pro portione sua sit obligatus. Sin autem additum sit, vt singuli in solidum teneātur; si quidem omnes vel quidam ex his soluēdo sint, & præsentes fuerint: in ipsos actio competat. Onus autem inopiæ præmissoris, vel absentiae præsentes & locupletes promissores sustineant. Iubemus autem eos qui præsto sunt, a competente iudice compelli communiter agenti stipulatori respondere. vt vbi cognoscatur si locupletes sint an non, communiter condemnentur; & qui soluēdo sunt, onera inopiæ aliorum sustineant. Quod
si iu

NOV. C. 285
si iudex aditus magistratus non est; per competentem magistratum hoc impetret. Hæc autē in futuris optineant casib.

NOV. C.

SI MV LIER pro se dotale instrumentum conscripserit, vel pater, vel quiuus alius pro ea; posteaq. vel re pudio vel morte solutum fuerit matrimonium: si quidem ante quam biennij tempus impleatur; liceat marito vel heredibus eius non numeratæ pecuniæ dotis intra annum ex tempore soluti matrimonij numerandum querimonia vt. Quod si supra duos annos intra decennium tamen matrimonium solutum fuerit: intra tres mēses maritus vel heres eius eadem querimonia vtetur. Decennio autē cōpleto modis omnibus si nulla querimonia vsus est, videatur dotem accepisse. et si minor viginti quinq. annis maritus fuerit, non plus quā duodecim

decim annos in restitutionē habeat.

Sin autem intra hoc tempus deceſſerit: heredes ipsius vnum annum habeant, si legitimæ ætatis sint. Sin autem minores sint, quinquennium habeant. nulla discretione interposita vtrum is, qui deceſſit, minor fuerit, an maior viginti quinq. annis. Ille autē debet non numeratæ dotis que rimonia vti, qui scriptus est dotem suscepisse; & siue legitimā habeat ætatem, siue minor sit: secūdum sua tempora negotium dirimetur. Querimoniam autem fieri oportet non nuda denūtiarione, sed in scriptis. Quod si & in iudicio instruatur: omnimodo oportet mulierē certiorari; alioquin si eam non certiorauerit, vel patrem ipsius: nihil videatur maritus egisse.

H A E C Cōstitutio ad futura matrimonia pertinet. Nam in his, quæ adhuc cōstant, illa præcipimus obseruari: vt si quidē residuū decenniū sit; vel nō minus biēnio; id tēpus habeat in querimonia, quæ ei & transmissio

nem

nem præstat. Sin autē minus biennio residuum tempus fuerit, vel forte transactum est totum decenniū: tunc ipsi quidē biennium habeāt, heredes autem eorum tres menses postquam nuptiæ solutæ fuerint.

NOV. CI.

L I C E A T curiali non solum curialē patriæ suę heredē scribere, sed etiam non curialem alicuius ciuitatis; siue cognatus sit, siue extraneus; aut in totum, aut in parte non minus nouē vncijs. ita tamē vt curialis fiat, & curialia munera impleat non tantum ipse, sed etiam liberi eius; quasi ab initio pater curialis fuisset. Sed & si curialis testamentum non fecerit; existat autem cognatus ipsius siue curialis, siue non; & sit paratus curialia munera implere: habeat successiōnem ipsius; & liberi eius curiales esse videātur; & nullā patiatur inquietudinē siue de nouē vncijs, siue de

I.

de quarta portione. quia sic videtur, quasi curialis ab initio natus esset.

II. SED & si quis donauerit alicui non minus nouē vncijs res; & postea ille paratus sit curialia munera implere cum liberis suis & sua substantia: liceat hoc facere. quia nihil interest, vtrum curiali suæ ciuitatis aliquis propriā substantiā dat, an eiusdē ciuitatis curiali futuro. Cognatus autem extraneus, si intestati curialis cognati successione voluerit occupare; intra sex mēses actis interuenientibus suam manifestet voluntatem. SI curialis res suas ita vt diximus, non curiali donauerit: non aliter rerum traditio fiat, nisi in gestis sine damno vllō celebrādis apud Præsidem provinciæ curialia munera cōfiteatur se impleturū, & liberos suos. Sin autem donator antequam hoc procedat res suas non curiali tradiderit: liceat curiæ vsq. ad nouem vncias res donatas vindicare; nisi is cui donatę sunt, munera curialia subeat.

SI

III. SI quis ex testamento vel ab intestato non curialis heres curiali existat: conueniat curia statim, vt mortuus est curialis, cum Defensore ciuitatis; & relictam substantiā sine fraude vlla in inuentario scribat. et præsentem religioso Episcopo vna cū eiusdem ciuitatis Defensore signacula rebus imponantur, curiæq. tradatur. ac postea si heres se curiæ dedit, & substantiam suam, & liberos, actis apud Præsidem sine vllō damno celebrandis; tunc res ei reddantur. Sin autē noluerit heres curialis esse, qui vocatur ab intestato ad successione defuncti cognati curialis: tres quidē vncias ipse capiat, nouem autem curiæ concedat. Quod si eiusdem gradus multi cognati existant: & alij quidem esse volunt, alij autem tale onus recusant: volentibus quidem munera curialia subire nouem vnciæ præstentur; recusantibus autem tres concedantur. Non curialibus enim ex substantia curialis non plus dari,

T quam

III
IV. quam tres vnciæ possunt.
 I. Si curialis habuerit filiam, ea que nupta fuerit curiali: vel aliquis paratus sit eam vxorem ducere, vt munera curialia impleat: non minus noue vncijs a paterna substãtia capiat. scilicet si aliæ filiæ curialibus nuptæ nõ sint: vel his forte nupturæ sunt, qui curiales fieri volunt. Generaliter enim dicimus eas quæ curialibus nuptæ sunt, non minus accipere nouem vncijs. quæ autem curialibus nec constitutis nec factis coniunctæ sunt, nõ plusquam tres vncias habeant. Illud autem dubium non est, quod dominiũ quidẽ nouem vnciarũ mulier habet: curialia autẽ munera maritus exisdẽ rebus implere debet. Quod si talis mulier decesserit: si quidem liberos habeat apud ipsos curiales cõstitutos res manebunt. sin autẽ filiæ sint: si quidẽ iunctæ sunt curialibus vel nupturæ: ipsæ totũ habeant: sin autem non tres vncias capiant. Quod si neq. filios, neq. filias habuerit:

rit: maritus eius curialis res habeat. Et si quidem ex secũdo matrimonio filios habuerit: vel filias curialibus nuptas vel nupturas: ad ipsos vel ad ipsas noue vnciæ pertineant. Quod si nemo sit curialis, nemo curiali nupta, nemo futuro curiali nuptura: nouem vnciæ ad curiam deuoluantur.

CII. CIII. CIII.
 * * *

NOV. CV.
 CONSULES sportularum, & distributionum, aliarumq. impesar, nomine ea tantũ cõsumant, quæ præfenti lege permissa fuerint. Processiones autẽ ipsius esse volumus septẽ omnes in circo, & in harena, & in theatro. Et primã quidem processio erit Kalendis Ianuarijs: secũda autẽ ea, quæ mappa dicitur: tertia autem ea, quæ *θεατρον κωνσταντινου* appellatur, vt semel non bis celebretur: quarta
 T 2 autem

autem ea, quæ *μονομέριον* dicitur: ubi
 & quod *πέντακρον* vocant: celebran-
 dum est: quinta autem in theatro id
 faciat, quod *πέντας* dicitur: in sexta
 autem in circum procedat, & faciat
 mappam: & in septima processione
 faciat spectaculum, in quò honorem
 suum deponat. Vxor autem Con-
 sulis decoranda est maritalibus in-
 fulis: ideoque & de expensis eius cò-
 petens descriptio facta est. * Quod
 si non habeat vxorem, matri suæ ta-
 lem honorem præstet, & si velit.
 Aliæ autem mulieri non habeat li-
 centiam honorem Consulariæ digni-
 tatis præstare. Aurum autem non
 liceat Consuli spargere, argentum
 autem liceat, si velit. Si quis autem
 descriptionem a nobis factam tran-
 grediatur: centum libras auri pœnæ
 nomine præstet. Aurum autem soli
 Imperatori liceat spargere. Non
 licere autem Consulibus maiora va-
 sa spargere.

NOV.

NOV. CVI.

ISTA CONSTITVTIO
 de nautico fenore loquitur: est pro
 non scripta. quia ab alia posteriore
 Còstitutione penitus deleta est; quasi
 nec scripta, nec promulgata fuisset.

NOV. CVII.

SI QVIS INTER liberos suos
 ultimam voluntatem componere
 maluerit: in primis tempus conscri-
 bat, postea autem nomina liberorù
 suorum sua manu, & vnciarum quan-
 titatem, in quibus heredes eos insti-
 tuit, non per numerorum notas, sed
 ita vt litteris numerus exprimatur.
 Sed & si res aliquas liberis suis relin-
 quere velit: aut ex rebus certis here-
 des quosdam de liberis instituere ma-
 luerit: dicat rerum demonstratione,
 & manu propria significet, vt nulla
 postea dubitatio inter liberos fiat.

T 3 Sin

Sin autē extraneis personis, vel vxori suæ legata vel fideicommissa relinquere voluerit; & hoc manu propria scribat, & ante testes nuncupet: & valeat, quod ita actum est, quamuis ceteras testamentorū obseruationes nō habeat. Et si quidē in eadem perseverauerit voluntate, nihil amplius quærat. Sin autem dixerit aliquis testatorem pœnituisse: non aliter audiatur, nisi probauerit defunctum postea septem testibus præsentibus dixisse priorem voluntatem suā velle se irritam esse, & forte eam rupisse. Posterius autem testamentum vel in scriptis vel sine scriptis compositum validum est.

II. **QVIA** autem scimus quosdam rerum suarū inter proprios liberos distributionem facere, & in eadē quoque liberos eorum subscribere: hoc quoque validum sit, secundum nostræ Constitutionis obseruationem, quā de huiusmodi distributione promulgauimus. Sed & si sine subscriptione

ne liberorum, ipse parens subscribat; & omnia per subscriptionem suam manifesta faciat: id quoque ratum habebitur, quoniā & hoc in antefata Constitutione continetur.

Hæc autem lex in his casibus locū habebit, quos postea moueri contigerit.

SI QVIS HEREDEM scripserit, & rogauerit eum id, quod ex hereditate supererit tempore mortis suæ alijs restituere: nouem quidē vncias hereditatis scriptus heres habebit, ita vt quo modo voluerit, eis veterit; tres autem vncias generali fideicommissario restituere cogatur; & nullo modo eas deminuat, nisi vel dotis nomine, si aliam substantiam non habeat, vel redemptionis captiuorum causā, vel si egentia laborans, & ex ipsis tribus vncijs viuere se sperauerit. Quod si aliam substan-

tiam habens tres istas vncias deminuat; repleatur id, quod deminutum est ex ipsius proprio patrimonio. Sin autem substantia quidem eius nulla appareat; tres autem vncias consumpserit, habens aliud vnde viuere: liceat fideicommissario in rem agere, & hypothecaria actione, vt res pro rata trium vnciarū euincat. Ideoq. conueniens est, vt scriptus heres generali fideicommissario cautionem præstet de tribus vncijs restituendis, nisi forte testator huiusmodi satisfactionem siue cautionem specialiter non concesserit. Hæc autem Constitutio locum habeat non solum in futuro tempore, sed etiam in omnibus causis, quæ adhuc pendent. Perdere autem adhuc causa videtur, si non dum scriptus heres decesserit. Nulla autem discretio personarum sit: nam & in liberis, & in cognatis, & in extraneis ea lex locum habebit.

NOV.

NVLLVS HAERETICVS militet, vel curas publicas gerat. Hæreticos autem dicimus & Nestorianos, & Eutybianistas, & Acephalos, qui Dioscori & Seueri superstitionem secuti sunt, a quibus Manichæi & Apollinarij sacrilegia renouata sunt. Et omnino eos, qui non communicant in ecclesia hæreticos vocamus; quamuis nomen Christianorum vsurpant. Vtamen orthodoxi plus quàm hæretici iuris habeant: sciendū est mulieribus hæreticis priuilegia in dotibus vel propter nuptias donationib. hypothecarū, quæ tacita dedimus, denegari, & omnes huiusmodi prærogatiuas. Sin autem penitentiam egerint, & in ea perseuerauerint: non careant beneficijs nostris. Eaque obseruare procurent nō solū religiosissimi Episcopi, sed etiam omnes magistratus & iudices siue maiores, siue minores.

NOV.

NOV. CX.

HAEC Constitutio tollit Constitutionem priorem, quæ de nautico fænore posita est per innouationem; vt sic accipiatur, quasi omnino nec scripta, nec posita esset, & hoc illud continet.

NOV. CXI.

IV BEMVS vt in negotijs, quæ ante hac triginta annorum remouebat exceptio; nunc venerabilibus ecclesijs, ac monasterijs, & xenonibus, nec non orphanotrophijs, ac brephotrophijs, & prochijs quadraginta annorũ protelatio conferatur; salua scilicet inter alias personas & causas virtute, quã semper tricennalis sibi præscriptio vindicauit. Quoniã hanc decẽ annorum adiectionẽ religiosi locis præstamus: vt personales & hypothecarię actiones in tãto tempore

pore propagentur. Annali autem exceptioni, vel triennali, vel alijs huiusmodi exceptionibus non derogetur. Hæc autem Constitutio & in præteritis temporibus locum habeat; nisi quædam causę amicali transactione, vel iudiciali sententia sopitæ sunt.

HAEC CONSTITVTIO INNOVAT CONSTITVTIONEM QVÆ PRÆSCRIPTIIONEM CENTVM ANNORVM LOCIS VENERABILIB. DEDERAT. NOV. CXI.

IDEM A. Theodoro.

QUOD MEDICAMENTA morbis, hoc exhibent iura negotijs. Vnde consequitur, vt nonnunquam a iudicio discordet effectus; & quod credebatur cõiectura prodesse, experimento inueniatur inutile. Probat igitur hoc præsentis etiam

etiã necessitas sanctionis, in qua priuilegium ex religioso proposito sacrosantis ecclesijs dei, & monasterijs, alijsq. religiosis locis Constitutione nostra nuper indultum, necessaria correctione distinguimus. Dudum si quidem iusseramus ad centũ illis annos exceptionis propagari curricula, per cuius licentiã sanctionis negotia quidem multa commota sunt, & velut antiquorum vulnerum obductæ patuerunt iterum cicatrices. Sed eorum sanitas prouenire nõ potuit; probationum scilicet difficultatibus impedita. Quoniam per rãtum sæculi magis, quam temporis spatium, nec documentis integritas, nec actis fides, nec etas valet testibus suffragari. Vnde quia largitatis nostræ causarum nõ occurrit angustia: cum ratione simul ac religione tractãtes prædictum priuilegium vsq. ad possibilem modum deducere experimento retraximus. Et iubemus in negotijs, quæ ante hac triginta annorum

remouebat exceptio, nunc venerabilibus ecclesijs, monasterijs, & xenonibus, nec non orphanotrophijs ac brephotrophijs, & prochijs quadraginta annorum protelatio cõferatur; salua scilicet circa alias personas & causas virtute, quam semper tricennalis sibi præscriptio vindicabat. Quoniã hanc decem annorum adiectionem solis, vt dictum est, religiosis locis, eorumque iuri vel contractib. indulgemus: vt sopitæ hoc temporis spatio tã personales, quã hypothecariæ actiones in perpetuum conquiescant. nihil penitus alijs exceptionibus derogãtes, sed tam in annuis, quã in triennio vim roburq. tenentibus. In illis namq. vt dictum est, tantum negotijs religiosos contractus memorato quadraginta annor. priuilegio volumus perfrui, in quibus eis centum annorum prærogatiuam Constitutio nostra cõtulerat. Si quas plane causas ante hanc nostram Constitutionem ab ecclesijs ceterisq. sacris locis vbi-

cumq. commotas iudicialis sententia,
aut transactionum conuentio termi-
nauit: nolumus refricari: sed in reli-
quam illis hanc obici sanctionē: quas
ante hac sopitas octo lustrorum silen-
tio moueri haectenus aut motas ter-
minari non contigit. Illustris igitur
& magnifica auctoritas tua, quae
per hanc generalē legem nostra sta-
tuit aeternitas: edictis propositis, ad om-
nium notitiam faciat peruenire.
D A T. K. I V N. C P. I M P. D N.
I V S T I N. P P. A. A N N. X V.
B A S I L I O. V. C. C O S.

7.

R E S M O B I L E S V E L
scilicet mouentes vel immobiles liti-
giosas volumus appellari, quarum
de dominio apud iudicem inter a-
ctorem & possessore quæstio orta est
aut iudiciali admonitione, aut per
preces Imperatori porrectas, & apud
iudicē intimatas, ac per ipsum aduer-

sario

sario litigatori manifestatas. Nam
secundum talem distinctionē & Cō-
stitutionē nostrā intelligi volumus,
in qua cautum est de sciēte vel igno-
rante emptore. Si quis autem plu-
ribus heredibus derelictis decesserit:
& illi cum alijs hereditarijs rebus rē
litigiosam diuiserint: id quod factum
est lege nō reprobetur. nō enim recte
videtur alienatio esse inter cohere-
des facta diuisio. Si quis autem rem
litigiosam legauerit: euetum litis, vi-
deatur legasse: ut si quidem heres vi-
cerit, legatum accipiat legatarius
sin autem victus fuerit: nihil acci-
piat. Ideoque libera licentia lega-
tario datur adesse in iudicio, ut nul-
la negligentia, vel conclusio ab here-
de committatur. De hypothecis au-
tem quæstio rem litigiosam non fa-
cit. Nam & si specialiter hypothe-
cæ nomine res obligata est: tamen
vendere eam debitor nō prohibetur,
ita tamē ut ex quātitate pretij credi-
tori debitum persoluatur: aut si hoc
fa-

factum nō fuerit; liceat creditori hypothecariam actionē mouere, & rem sibi subpositam vindicare; donec satisfiat. scilicet vt creditoribus anteriora iura habentibus secūdm priores leges temporum prærogatiuæ reseruentur. Ex his apparet multo minus litigiosam rem vocari eam, quæ generaliter hypothecarū titulo obligata est.

II.

SI iudex aliquem teneri voluerit talem condicionem in sua interlocutione debet inferere: vt non aliter libellus accusationis reo detur, vel sportulæ ab eo exigantur; nisi prius actor in libello subscripserit vel sua manu, vel per tabularium, & monumentis interuenientibus fideiussorē præstet idoneum periculo officij promittentem, quod actor & obseruabit in iudicio, & exercebit suas actiones; & si postea ostendatur iniuste litem mouisse sumptuum nomine decimam partem dabit quantitatis, quæ libello comprehensa est, vt eam is qui

qui accusatus fuit accipiat. Sin autem dicat se non habere fideiussorē: sanctis euangelijs propositis iuret, quod nō potest dare fideiussorem; ac postea iuratoriæ cautioni committatur, in qua promittere debet ea, quæ supra scripta sunt. Quod si alio modo factū fuerit: nullū respōsum dare litis executori reū concedimus. et si aduersus ea factū fuerit, iudex quidē cum officio suo denarum librarum auri pœna multetur, executor autem litis publicatione suæ substātię punitus, in exilium per quinqueniū mittatur. Pœnæ autē ex hac lege inrogatæ periculo Comitum Rerum Priuarum fisco nostro inferantur. Quidquid autem ex hac illicita conuentione detrimenti reus passus est, refarciatur ei ex substantia actoris periculo iudicis eius, a quo executor missus est. Excipimus autem ab huiusmodi pœnis illa litigia, quæ ex consensu litigatorum in iudicijs ventilantur.

V

SI

III.

SI quis per iudicalem admonitionem, vel preces Imperatori porrectas, & apud iudicē intimatas, ac per eum aduersario manifestatas, & sub legitima disceptatione iudicis factas rerum inligauerit: non liceat ei recedere a iudicio, & negotium suspensum deserere. Quod si hoc fecerit actor: liceat reo petere a iudice, apud quem lis cōtestata est, ut admo- neatur actor, ut veniat in iudicium, vel procuratorē legitimum mittat. Quod si nec ipse venerit, nec procuratorem miserit: vocetur per tria edicta per intervallum in singulis nō minus triginta dierū. Nam ordinarios iudices non solum p̄conijs, sed etiā propositionibus edictorum absentes partes vocare iubemus. Proponendi autem edicta licentiam & illis iudicib. damus, qui ex principali iussio- ne facti sunt iudice. Hęc si litis cō- testatio facta est. Sin autem sola ad- monitio, & precum intimatio, atque manifestatio facta est tantum, deinde actor

actor negotium deseruit: liceat reo si- militer iudicē adire, & petere, ut tria edicta proponantur. et si propositis eis actor neque venerit, neque pro- curatorem legitimum miserit, ha- beat indutias vnus anni. Et si non venerit: licentiam damus iudicī & ab vna parte reo solo p̄sente litem audire: & legibus consentaneum calculum proferre. Quod si intra p̄dictum annum peruenit: & suas actiones exercere maluerit: nō antea cum suscipiat iudex, quam im- pensas reo p̄stet: ita tamen ut a iudicio iterum non recedat. Alio- quin si hoc fecerit, & annus tran- sactus sit: careat actionibus suis.

Illam autem regulam, qua cau- tum est neminem inuitum agere compelli, tunc locum habere vo- lumus: cum res integra est, & a- ctor aduersarium suum teneri non fecerit. Hanc autem Constitu- tionem in his casibus volumus ob- seruari, qui nec iudiciali senten- tia,

tia, nec amicali compositione, vel alia legitima decisione sopiti sunt.

NOV. CXIII.

NEMO nostrorum iudicum siue in pecuniaria, siue in criminali causa pragmaticam timeat nostram sanctionem, vel aliud cuiusvis generis rescriptum, siue diuinas iussiones, siue referendariorum depositiones, aut Inlustrium magistratuum præcepta. Nam secūdam generales leges singulas causas finiri iubemus; & prædictas ambitiones nullum sibi locum in iudicijs vindicare. Nam si velit Princeps aliquam causam dirimere; ipse sententiam dicat, non iudicibus imperet, quomodo debent in singulis causis emergentibus iudicare; nisi forte de iure fuerit dubitatum. tunc enim licebit iudici ad Imperatorem referre, vt sibi iuris obscuritas illuminetur. Et hæc omnia volumus obseruari non apud magistratus

stratus tantum, sed etiam apud iudices quoque siue diuina iussione deputatos, siue ab alijs magistratibus datos, immo etiam apud compromissarios arbitros siue cum scriptis, siue sine scriptis apud eos causarum processerit disceptatio. Hanc autem Constitutionem locum habere volumus non solū in iudicijs postea mouendis, sed etiam in his, quæ ad huc pendunt: vt vnusquisque generali lege fiduciam habeat. Nam ambitiosis rescriptionibus finita iam negotia refricari nullo modo volumus. Finitum autem videtur id, de quo sententia definitiua prolata est quamuis appellatio vel retractatio contra eam speretur. Excipimus autem illa rescripta, quæ iudices iubent siue tarditate & mora causas dirimere, vel legibus consentaneum calculū proferre, vel acta litigatori edere, vel si iusserint eum cum alio iudicare. Tales enim iussiones siue in scriptis, siue sine scriptis fieri non

prohibemus. Iudex autem, qui generalē legem contempserit, & illicitam rescriptionem admiserit: decem librarum auri pœna, & alias grauisima indignatione nostra plectetur. Sed ut nemo hæc saluberrima nostra statuta ignoret: iubemus in ipso litis exordio, ante ipsam personarum confirmationem præsentem legem inseri: ut nemo possit contra generales leges aliquid sibi præcipuum sperare.

NOV. CXIV.

VT DIVINAE IVSSIONES
SUBSCRIPTIONEM
HABEANT GLORIOSISS.
QUÆSTORIS.

IDEM A. Theodoro P.P.

NOSTRÆ serēnitatis sollicitudo remedijs inuigilat subiecto. nec cessamus inquirere, si quid sit in nostra Republica corrigendū. Ideo

nam

namq. volūtarios labores adpetimus, ut quietem alijs præparemus. Vnde ad vniuersorum vtilitatē pertinere perspeximus, si sacras etiā iussiones cum competenti iubeamus cautela procedere: ne aliquib. liceat eas pro sua voluntate conficere. Nam præsentī lege decernimus nullam diuinam iussionem neq. per viri magnifici Quæstoris adiutores, neq. per aliā cuiuslibet militiæ, aut dignitatis, aut officij personā quocumq. iudicio cōfissam a quolibet suscipi cognitore, cui magnifici viri Quæstoris adnotatio subiecta non fuerit: qua contineatur & inter quos, & ad quē iudicē, vel per quā fuerit directa personā, quatenus omni post hac ambiguitate submota nulla cuiuslibet excusationis relinquatur occasio. sciētibus iudicibus vel administratoribus vniuersis, quod si in quolibet negotio sacram susceperint iussionem, nisi cui Quæstoris viri magnifici fuerit subiecta notatio: multa viginti librarum

V 4 auri,

auri, & officium eorum simili poena plectetur. Quibus iubemus, si qua ad eos talis iulsio aduenerit, mox ad prædictum virum magnificum Quæstorem referre, aut cum illo, qui hoc ingerit destinare; vt in eum vindicta procedat, quam in falsarios iura nostra constituunt, Theodote parens carissime, atq. amantissime. Quam legem perpetuo valituram Celsitudo tua ad vniuersorum faciat peruenire notitiam.

NOV. CXV.

I. **SI CONTRA** sententiam iudicis prouocatio porrecta fuerit, & postea lex noua sit promulgata; deinde iudices appellationis dubitēt, quomodo causas definiant, vtrem secundum leges, quæ postea erant rei iudicatae tempore, an secundum legem, quæ postea secundum nouationem introducta est: æquum nobis videtur illas obseruari leges, quæ tempore rei iudi

iudicatae valebant; quāuis lex postea lata retrorsum se retulit. Idq. nō solum in prouocationibus iubemus optinere, sed etiam in retractionibus, vel in relationibus, vbi iudices postquā litigatores allegationibus renuntiauerint, ignorantēs quid statui oporteat, nostram interrogant pietatem.

S V N T quidam malitiosi litigatores, qui post renūtiationem aduersæ partis, & tempora probationū statuta: tamen ipsi dicant aliquas se habere allegationes, vt nullus scilicet liti terminus imponatur. Ideoq. iubemus vnum mensem ei ad inducias dari; & iubeatur a iudice, vt quod vult dicat. Et si dicat se iterum dilatione opus habere; præstetur ei mensis secundus; quo completo si iterum dilationem petat: ad vincendam malitiam eius tertius mensis præstetur; quo completo si nihil dixerit, omnimodis iudex legitimam sententiam dicat.

NEQVE pater aut mater, neq. auus

II.

III.

auus vel auia, neque pro auus vel pro
 auia liberos suos prateritos vel exhe-
 redatos in suo testamēto faciant, quā
 uis vel per donationem, vel fideicom-
 missum, vel alio modo legitimam eis
 portionē dereliquerint. nisi forte in-
 grati probentur, & ipsas ingratitudi-
 nis causas parētes proprio inscripse-
 rint testamēto. **.II** Causæ autē ingra-
 titudinis iustæ sunt hæc. Si quis pa-
 rentibus suis audaces manus impo-
 nat. Si grauem atq. inhonestā con-
 tumeliam eis faciant. Si in crimi-
 nalibus causis accusator contra pa-
 rentem extiterit, exceptis insidijs ad-
 uersus Principē vel Rempubicā. Si
 cū maleficis quasi maleficus conuer-
 setur. Si vitæ suor. parentū per vene-
 nū, vel alio modo insidiari tentaue-
 rit. Si noueræ suæ vel concubinæ
 patris sese turpiter miscuerit. Si ca-
 lumniator contra parētes filius fiat,
 & per delationem suam grauissimū
 damnum eis inflixerit. Si inclusus
 in carcere parens liberos suos vel

vnum

vnum ex his, qui ad successionē eius
 ab intestato vocantur, rogauerit, vt
 in fidem suam ipsum recipiant; & illi
 vel ille noluerint fideiubere siue pro
 persona, siue pro debito in quantum
 idoneus esse is, qui rogatus est, probe-
 tur. Hoc autem, quod de fideiusio-
 ne diximus, ad masculos liberos per-
 tinere volumus. Item si conuictus
 fuerit filius, prohibuisse parētes suos
 testamentū facere: si quidē illi postea
 potuerint testamentum ordinare: li-
 ceat eis propter hanc causam exhere-
 dare eum. Sin autē in ipsa prohibiti-
 one decesserint: omnes siue heredes si-
 bi futuri, vel legatarij, vel alij qualē-
 cumq. læsionem passi secundū prio-
 ra iura suas aduersus eum exerceāt
 actiones. Item si contra voluntatē
 parentum filius cum harenarijs aut
 mimis conuersetur, & in hac profes-
 sione permanferit, nisi forte parētes
 ipsius harenarij vel mimi fuerint.
 Item si pater quidē vel auus filiā suā
 vel neptem marito voluerit collo-
 care;

care; & illa non consenserit, sed turpiter viuere cum alio maluérít. Sin autem filia vigintiinq. annorum ætatis facta a parentibus suis marito non sit copulata; & ex hoc cõtigerit eam in corpore suo peccasse; vel sine consensu parentum marito se, libero tamen, coniunxisse: hoc nolumus ad ingritudinem filie reputari.

20 Item si furioso parenti liberi curã non adhibeant, sed alij cognati, qui ab intestato vocantur: si quidem res puerit; liceat ei si velit in officiosos liberos ingratos in suo scribere testamento. Sin autem in ipso furore decesserit, & liberis nullam curam adhibetibus vnus ab extraneis, vel his, qui ab intestato vocantur, misericordia ductus curare eum voluerit: testatione in scriptis vtatur ad eos, qui ex testamento vocantur ante furorem forte composito, vel ad eos, qui ab intestato existunt, vt curam adhibeant furioso. Sin autem & post huiusmodi testationem in eadem negligentia per

perseuerauerint; & extraneus in sua domo futiosum susceperit, & impensis suis vsq. ad mortem eius curam fecisse probatus fuerit: ipsum quamuis extraneus sit, ad successionem furiosi sanctimus peruenire, refutata institutione testamenti eius, & heredibus scriptis vt pote indignis repellendis, ceteris videlicet capitulis testameti in sua firmitate duraturis. Item si vnus ex parētibus in captiuitate sit, & liberi eius vel vnus ex his non curauerint eum redimere: si quidem redierit ille ab hostibus, liceat ei in officiosos liberos ingratos in suo scribere testamento. Sin autem apud hostes decesserit, & omnes liberi eius redemptionem facere contempserint: omnes res ipsius, ecclesie ciuitatis ad dicantur, a qua oriundus est; inuentario scilicet cum publica testatione faciendo, vt nihil ex substantia eius pereat. Sic tamē vt omne, quod ex hac causa ad ecclesiam peruenerit, in redemptionem captiuorū expēdatur.

Et generaliter dicimus, quotiens aliquis ex his, qui ab intestato vocatur ad successionem eius, qui in captiuitate est, non curauerit eum redimere: nullatenus heres ei existat. et si in testamento heres scriptus est, ante captiuitatem forte composito, similiter ab hereditate repellatur ceteris autem testamenti capitulis valituris, substantia scilicet similiter ut supra diximus ecclesie addicenda ciuitatis, vnde captiuus oriundus fuerit; & ad nihil aliud procedente nisi ad captiuorum redemptionem. Et si extraneus heres ante captiuitatem scriptus est, & ille sciens se heredem scriptum non curauerit eum redimere; simili poena afficiatur. Quod in illis personis volumus obtinere, quae octauumdecimum annum suae aetatis impleuerunt. Vbi autem in redemptionem captiuorum necessarium sit pecuniam dari: facultatem habeat, si praedictae aetatis sit, mutuam pecuniam sumere, & res mobiles vel immobili-

les obligare hypothecae titulo, siue suas proprias habeat, siue illius, qui in captiuitate tenetur. Tales enim contractus, qui in redemptionem captiuorum in praedictis casibus fiunt, valere volumus, quasi sui iuris, & legitima aetatis fuisset is, qui contraxisset. redempto autem a captiuitate necessitas imponitur ratum contractum habere, & id quod dedit creditor, ei persolvere, & quasi suo debito respondere, atque obligari. Item si parentes liberos suos vel vnum ex his haereticum habeat, ipse orthodoxus constitutus: liceat eos vel eum in testamento suo exheredare. quoniam non minima haec causa ingritudinis est. Orthodoxos autem dicimus eos, qui communicant in sacrosancta ecclesia catholica, in qua omnes Patriarchae vna conspiratione & concordia colliguntur, & quattuor sancta concilia praedicantur: Nicenum & Constantinopolitanum, & Ephesinum primum, & Chalcedonense. Hære-

Hæreticos autem dicimus eos, qui catholicis non communicant; quibus connumerari necesse est Nestorianos, atq. Acephalos. Sed ut plenius de hac parte loquamur: sciendum est non posse hæreticos parêtes, si orthodoxos liberos habeât, alios quam ipsos instituere heredes; vel liberis non extrâtibz cognatos suos catholicos sci licet heredes instituant. Quod si ex liberis superstilibz alij quidê orthodoxi, alij autem hæretici appareant: omnem substantiam parentis ad orthodoxos peruenire volumus; ut fratres eor. hæretici, si in eodem errore perseuerauerint vsq. ad mortem, nihil omnino accipiant. Sed mortuis eis sine pænitentia liceat orthodoxis in omnem substantiam parentum eorum peruenire. Sin autem pænitentiam egerint: portiones suas accipiât sine fructibus tamê mediij temporis, & sine vlla de administratione rerû molestia. Quod si omnes liberi hæretici fuerint: alij autem cognati defun-

functi orthodoxi existât, ipsis liberis anteponantur in successione. Quod si & ipsi hæretici fuerint; si quidem is qui defunctus est, habitum clerici habeat: ecclesię civitatis, in qua domicilium habuit, substantia eius deferatur. Sic tamen ut si intra annum non vindicauerit ecclesia huiusmodi personarum patrimonia: ad fiscum nostrum deuoluantur. Sin autem laici fuerint: sine vlla discretionem res eorum fiscali iuribus vindicentur. Quæ non solum si testamento scripto hæreticus decesserit, locum habere sanctimus: sed etiam si intestatus defunctus sit, omnibz scilicet legibus valituris, quæ contra hæreticos, & Nestorianos, atq. Acephalos, & omnes, qui non communicant catholicę ecclesię, positæ sunt. S I V E igitur omnes prædictas causas, siue vnam ex his parentes in suo scripserint testamento; & filios suos exheredauerint: si quidem scripti heredes probauerint causam ingratitude, veram esse valeat

valeat testamentum. Sin autem probare non potuerint: institutiones eorum infirmantur; & parentium hereditatem filij ab intestato peruenientes ex æquis portionibus capiunt, legata autem, vel fideicommissa, vel libertates, vel tutorum dationes, vel alia legibus cognita capitula in testamento conscripta valeant; ut sola institutio heredum tollatur. Hæc de testamentis patrum constituimus. Modo videamus de testamentis liberorum.

III.

SANCTIMVS itaque non licere liberis parentes suos præterire, vel alienos a substantia sua quocumque modo facere; nisi specialiter causas testamentis suis inscripserint, quas exposituri sumus. Id est, si vitæ liberorum parentes insidiarentur, excepto crimine Maiestatis. Si venenis, aut suffuris magicis vitæ eorum insidiarentur, & hoc ipsum postea probatum fuerit. Si pater cum nuru sua, vel concubina filij sui commixtus fuerit. Si parentes liberos suos testamenta face-

re

re prohibuerint in his rebus, in quibus testari possunt: quæ diximus de parentibus, in hoc casu similiter teneant. Si maritus uxori suæ venenum dederit, siue ut occidatur, siue ut mentem eius cognoscat: vel ex contrario si uxor marito dederit huiusmodi venenum: moueatur quidem inter eos crimen publicum, & competentem vindictam tale facinus remedium capiat. Liberis autem liceat ei, qui tale aliquid perpetraverit, nihil omnino relinquere. Item si furiosus filius, vel quæcumque persona liberorum sit in furoribus: eadem teneant, quæ superius de furiosis parentibus diximus. Item si unus ex liberis in captiuitate sit; eumque parens non redemerit: eadem teneant, quæ de parentibus captiuis supra constituimus. Item si filius orthodoxus fuerit, & parentem suum senserit hæreticum esse: eadem iura teneant, quæ supra de parentibus diximus.

igitur liberi omnes istas causas

cod

X 2

vel

vel vnā ex his contra suos parentes inscripserint; & heredes eorum omnes, aut certas, aut vnā ex his probauerint: testamentum in suo robore permanere præcipimus. Enimvero si hæc non fuerint obseruata: testamentum quidē refutetur; iura autem ab intestato successionis locum habeant, legatis scilicet, & fideicommissis, & libertatibus, & tutorum dationibus, & alijs capitulis in testamento conscriptis in sua firmitate durantibus. ¶ Quidquid autem huic Constitutioni in alijs legibus cōtrarium inueniatur; hoc irritum atq. inutile sit. Et hęc quidem exheredationis & præteritionis pœnæ, quantum pertinet ad ingratiitudinis causas aduersus prædictas personas dispositæ sunt. Si quæ autem ex his ad crimina referantur: non prohibemus & ceteras pœnas subsisti eos, qui obnoxij fuerint reperti. Si qui autem heredes scripti ex certis rebus, iussi fuerint, vt nihil amplius quærerent: in

hoc

hoc casu hoc tantum iubemus fieri, vt si quid eis desit ad legitimam portionem, hoc quidem repleatur; testamentum autem non rescindatur.

¶ SI quis in quacumq. causa obnoxium habuerit aliquem; & ille decesserit: non liceat ei neq. parentes defuncti, neq. liberos, neque vxorem, neq. adngatos, neq. cognatos, neq. heredes, neq. fideiussores eius conuenire, vel molestare, vel in iudicium vocare ante, quam nouem luctuosi dies transeant. Sin autem ante prædictos dies cōtra hoc aliquid fecerint; & vel cautionem, vel promissionem, vel fideiussionem ab eis acceperint: omnia irrita sint. Post nouem tamen dies si quas sibi cōpetere putauerint actiones; eas exerceant nulla temporali præscriptione, vel alia allegatione legitima ex hac dierum trāfactione creditori generanda.

¶ SI quis alicui constituerit dicens SATIS TIBI FACIO: in quātitate, quam dixerit, modis omnib.

X 3 obli

V.

VI.

obligetur, ut debitum soluat. Si quis autem constituerit dicens SATIS TIBI ERIT: non tenebitur, quia impersonaliter locutus est. Quod si quis dixerit ERIT TIBI SATIS A ME ET AB ILLO ET ILLO: eis quidem, quos nominavit non consentientibus non præiudicat. Sed neque pro ipsis obligatur, sed pro rata parte debiti teneatur. Sin autem ita dixerit ERIT TIBI SATIS A ME VEL AB ILLO VEL ILLO: illis quidem non consentientibus, quos nominavit, non præiudicat; ipse autem in toto debito, teneatur. Si quis autem aduersus eos sibi competere putauerit actiones; eas moueat, & auxilio iuris perfruatur. Hæc autem omnia in his causis sanctimus obtinere, quæ nondum iudiciali calculo, vel amicali compositione finitæ sunt.

NOV.

NOV. CXVI.

NOV. CXVII.

SI MATER vel auia vel quicūque parens filium heredem scripserit ex parte legitima: liceat ei nepotibus vel neptibus ab eo procreatis, & omnibus deinceps personis aliã substantiam suam totam vel partem eius donare, vel relinquere sub hoc modo & conditione, ut pater eorum in his rebus nec usufructum, nec vllam omnino habeat communionem. Quod similiter obtinere iubemus, & si extraneus filiofamilias reliquerit, aut donauerit sub eodem modo & conditione. Et si quidem ipsi, qui alieni iuris sunt, vicesimum quintum annum egressi fuerint, licentiam habeant, quo voluerint modo res sibi donatas administrare. Sin autem adhuc minores sint; per quem velit testator vel donator

X 4 adm

administrari debent. Licentiam autem habeant testator vel donator matri vel auix filij familias administrationem credere, quamvis maritos habeant, si tamen & ipsæ administrationem receperint. Quod si testator vel donator vel omnino non dederit, vel dederit quidem, ille autem noluerit, vel non potuerit, vel ante mortuus fuerit: tunc cōpetens iudex curatorē eis dare cū idoneo fideiussore debet; vt curator res eorū administret, & conseruet eis donec legitimæ ætatis fiant. Nam & in his casibus volumus vsufructū patrē habere, in quibus nulla talis cōdicio imposita est.

II. SI quis aliquē in instrumēto, quod idoneos tres habeat testes, vel in testamēto, vel in monumentis publicis filiū suū nominauerit; neq. addiderit, utrū naturalem an legitimū: videatur cum legitimū dixisse; & nulla ab eo alia probatio exigatur: sed rebus paternis potiatur, & proficiat matri suæ,

sup: vt etiā, illa videatur patri eius legitima vxor fuisse. et si fratres habeat ex eadē matre progenitos, ipsis quoque eiusdē testimonij defensio proficit.

III. SI quis sine dotalibus instrumentis affectione maritali vxorem duxerit, & ex ea liberos habuerit; & postea secundas nuptias cōtraxerit; & ex eo quoq. matrimonio filios procreauerit: vtraque progenies similiter ad patris hereditatem vocetur. Et ex diuerso si quis cum dotalibus instrumentis nuptias celebrauerit, & liberos habuerit; posteaq. sine scriptis affectione sola matrimonium contraxerit, & ex eo habuerit liberos: similiter omnes ad paternam successionē vocabuntur.

III. ILLVSTRES homines, & qui supra eos sunt, sine dotalibus instrumentis matrimonia non cōtrahant. Quod si ante dignitatē sine scriptis vxorem duxerint: maneat & post dignitatem legitima copulatio, & liberi procreati legitimi sint, exceptis tantum

tummodo barbaris dignitate decoratis. His enim sub nostra ditione constitutis propter simplicitatem eorum damus licentiam & nuda adfectione nuptias facere. Ceteris autem nostris subiectis licebit & sine dotalibus instrumentis sola adfectione nuptias facere; ut ex hoc matrimonio nati liberi legitimi sint. Legibus nostri Principis cautum est, ut si quis sine scriptis uxorem habuerit, eamque sine causa repudiauerit; ut quartam partem suae substantiae ei daret, & quarta pars centum libras auri non excedat. Eademque statuta sunt, & si usque ad mortem mariti in eodem habitu matrimonij perseverauerit. In utroque autem casu liberi procreati ad legitimam patris hereditatem vocentur. Mulier autem in utroque casu, si quidem usque ad tres liberos maritus eius reliquerit siue ab ea, siue ab alia uxore natos, quartam ipsam portionem accipiat. Sin autem ultra tres habuerit; tantum ipsa habeat, quantum ex liberis

ris defuncti vnus accepturus est. Ita tamen ut usufructum quidem eius portionis accipiat ipsa, proprietatem autem liberis lex conferuet, qui ex ipso matrimonio nati sunt. Quod si liberos non habeat: iure quoque domini portionem eadem mulier capiat. Ea autem, quae sine causa repudiata est, in ipso tempore repudij praedictam accipiat portionem. Sed in talibus causis nolumus maritum quartam partem ex bonis uxoris suae sibi vindicare.

LEONIS diuinæ memoriae Constitutio in omnibus optineat casibus, qui praesenti Constitutione non continentur. Constantini autem pijsimi Constitutionem, quae ad Gregorium rescripta est, & interpretationem eius, quam Diuus Marcianus scripsit exponens, quae sunt viles mulieres, quas copulari maritis quibusdam dignitatibus decoratis Constantiniana lex prohibebat: nullo modo concedimus; sed facultatem praestamus tales mulieres ducere etiam eis, qui magnis dignitatibus

lætantur, dotalibus tamen instrumētis compositis. Qui autem non magnas dignitates habent, nō solum in scriptis, sed etiam sine scriptis maritali tamē adfectione huiusmodi mulieres ducant, si modo liberae sunt, & matrimonium eorum licitum est.

V.

SI quando matrimonium solutū fuerit, disidiū eius liberis ex eo procreatis non noceat: sed habeant integra iura hereditatis parentum capiēdā: & sine vlla dubitatione alātur ex paterna substantia. Et si quidem pater causam diuortij dedit, & mater ad secundas nuptias nō migrauerit: alantur apud matrem sumptibus patris. Sin autem probatum fuerit causam disidij matrem dedisse: apud patrem alantur, & maneat liberi. Sin autem pater inopia laborauerit; mater autem eorum locuples est: apud matrem alantur ipsa sumptus liberis suis administrante, quemadmodum liberi locupletes matrem suam egenam alere coguntur. Quod in omnibus

bus parentib. & liberis inuicem obtinere iubemus.

ANTERIORES quidem Cōstitutiones de pluribus causis faciūt commemorationem; quarum singulae si intercesserint, causam repudij iustam praeſtabunt. Sed nos praesenti lege certas & pauciores causas enumeraturi sumus; quas solas volumus ad repudij iustam occasionē sufficere. Et maritus quidem iustas causas repudij, vt dotem vxoris lucretur cōseruanda liberis ex eodem matrimonio natis rerum proprietate, vel si liberi nō sint, etiam dominio eius sibi vindicando, tales habeat. Si contra Imperatorem quibusdā aliquid molientibus mulier conscia fuerit; & marito suo non manifestauerit. Sin autem maritus hoc ab vxore sua sibi indicatum tacuerit: liceat mulieri per qualemcumq. personam hoc ad Imperatorem referre; vt vir ex hac causa nullam inueniat occasionem repudij. Si de adulterio maritus putauerit

VI.

rit uxorem suam posse cōvinci: prius
debet inscriptiones deponere, vel cō
tra mulierem, vel aduersus adulterū.
Et si talis accusatio vera probata fuē
rit: tunc repudio misso habere mari
tum nō solum propter nuptias dona
tionem, sed etiam dotem. Et si libe
ros non habeat: tantum capere ex a
lia substantia mulieris, quantū pars
dotis tertia facit: vt dominiō eius ad
dicatur non tantum dos, sed etiam
pœna, quam nos constituimus. Si
enim liberos habeat ex eodē ma
trimonio: iubemus & dotem secun
dum legem, & aliam mulieris substā
tiam liberis conseruatis sic deinde a
dulterum legitimē conuictum cum
muliere puniri. Et si quidē habeat a
dulter uxore: capere eam dotē suā, &
propter nuptias donationem. Si eta
men vt liberis superstitionibus vsufr
ctū quidē donationis mulier habeat,
proprietatē autem liberi secundū le
ges lucrentur; quibus donamus ex
nostra māsuertudine & aliam adulte

ri patris substantiam. Nullis autem
extrantibus liberis, dotem quidem cū
donatione propter nuptias facta ple
no iure mulier habeat: aliam autem
substantiam adulteri mariti fisco no
stro secundum veteres leges vindica
mus. Item si quocumq; modo vitæ
mariti insidiaretur; vel alijs hoc fa
cientibus conscia marito nō manife
stauerit. Vel nolente marito extra
neorum conuiujs conuerfetur. Vel
cum masculis lauauerit. Item si no
lente marito extra domum māserit:
nisi forte apud parentes suos. Si in
circo, vel in theatro, vel harena per
ueniat spectaculi causa: ignorante
vel prohibente marito. Sin autem
contigerit aliquē sine vna causa ex
his, quas diximus, suam uxorem pro
pria domo expellere: vt illa non ha
bente parentes, apud quos permane
re possit; ex necessitate foris per no
ctem māserit: iubemus nullā marito
fieri facultatem propter istā causam
repudium mittere mulieri.

336 NOV. CXVII.
VII. CAUSA S autem, propter qua
iuste potest vxor marito repudiū mig
tere, & dotem suā capere, & ante nu
ptias donationem similiter exigere
dominio rerum scilicet liberis cōser
uando, & his non existentibus etiam
dominio apud mulierem residente,
eas solas esse constituimus. Si cōtra
Imperatorem ipse aliquid moliturus
sit, vel alijs hoc molientibus cōscijs
nō manifestauerit Imperatori aut
per se, aut per aliam qualemcumque
personam. Si vir vitæ mulieris quo
cumq. modo insidiatus fuerit, vel si
alijs hoc facientibus cōscijs non ma
nifestauerit mulieri, & secundum le
ges eam nō vindicauerit. Si castita
ti mulieris insidiatus fuerit, vel cum
alijs eam in adulterio proderet cona
tus fuerit. Item si maritus de adulte
rio inscriptiones deposuerit, & adulte
rium probare nō potuerit: liceat
mulieri volenti vel propter hanc cau
sam repudiū mittere marito, & suā
recipere dotem & donationem pro
pter

NOV. CXVII. 337
pter nuptias, et propter hanc calum
niam si liberos nō habeat, ex eodem
matrimonio: tantum capiat iure do
minij ab alia mariti substantia, quan
tum tertia pars ante nuptias dona
tionis facit. Si enim liberos ha
beat: iubemus omnem mariti sub
stantiam liberis conseruari. scilicet
his firmiter permansuris, quæ de do
natione propter nuptias alijs legibus
continentur. Sic tamen vt etiam
illis pœnis maritus subiciatur, si a
dulterij accusationem non probaue
rit, quas mulier passura erat, si con
uicta fuisset. Si in eadem domo,
in qua mulier cum ipso habitat, con
temnens eam cum alia muliere inue
niatur in domo manens; vel in ea
dem ciuitate degens in alia domo
cum alia muliere frequenter manēs
conuincatur; et semel & bis crimina
tus vel per parentes suos, vel per pa
rentes mulieris, vel per alias idoneas
personas, huiusmodi turpitudine nō
abstinuerit: liceat mulieri & propter
Y hanc

hanc causam dissoluere nuptias, & recipere dotem, quam dedit, & ante nuptias donationem; & propter hanc iniuriam tertiam partem æstimationis, quam propter nuptias donationis, ex alia mariti substantia capere. Sic tamen ut si liberos habeat, usumfructum tantum mulier habeat ante nuptias donationis & pænæ tertie portionis, dominio scilicet communibus liberis conseruando. Si enim liberos non habeat ex eodem matrimonio, & dominium rerum ei concedimus.

VIII.

N V L L liceat consensu matrimonium soluere (nisi ex causa probabili) nisi forte castitatis amore hoc fecerit. Sed & si huiusmodi personæ liberos habeant: tam dotem, quam donationem propter nuptias custodire præcipimus. Sin autem post solutum matrimonium per consensum castitatis velamine factum, inuenti fuerint vel nuptias contrahentes alias, vel turpiter viuētes, vel vnus ex his

his hoc faciens repertus fuerit: si quidem liberi extant: ipsi capiāt dotem & ante nuptias donationem; & dominium substantiæ illius personæ, quæ hoc perpetrasse conuicta fuerit. Sin autem liberi imperfectæ ætatis sint: alere eos, & res eorum administrari ab ea vel ab eo parente iubemus, quæ huic legi nihil contrarium fecit. Sin autem ambo parentes tali delicto teneātur: vtriusque parentis substantia liberis addicatur. Administratorē eis in imperfecta ætate constitutus a cōpetenti iudice deputari disponimus. Liberis autē nullis extantibus substantiā delinquentis personæ publicis rationibus vindicari sanctimus, & legitimis pœnis subicimus. Aliter enim disunctionē nuptiarū fieri ex cōsensu nulla ratione cōcedimus.

I V B E M V S vxores militum siue in expeditionibus degentium, siue in militijs, siue milites sint, [siue fœderati, siue scholares, siue alia quacumque armata militia decorati,

VIII.

expectare quātoſcumq. annos in expeditione fecerint; & ſi nullas litteras, nullum reſponſum a maritis ſuis receperint. Sin autem talis mulier maritum ſuum defunctum audierit: non liceat ei ſtatim ad alias nuptias peruenire; niſi prius peruenerit aut per ſe, aut per parentes ſuos, aut per aliam qualemcumq. perſonā ad priores numeri & chartularium, in quo maritus eius militabat; & eos vel Tribunalum, ſi præſto ſit, interrogauerit, ſi reuera defunctus eſt maritus ipſius; ut illi ſanctis euāgelijſ propoſitis ſub fide monumentorum deponant, ſi reuera maritus mortuus eſt. Et poſtquā hæc fecerit, & exceperit mulier monumenta pro teſtimonio pudoris ſui, & expectet vnus anni ſpatium & poſtquam trāſeat, liceat ei legitimas contrahere nuptias. Quod ſi cōtrahanc obſeruationem mulier auſa ſit nubere: & ipſe, & qui eam duxit vxorem, ut adulteri puniantur. Quod ſi illi, qui ſub fide geſtorum depoſue-

runt,

runt, cōuicti poſtea fuerint falſas deſiptiones dixiſſe: ipſi quidem militia ſua nudati decem librarum auri pœnam compellentur præſtare ei, quem falſo dixerunt deceſſiſſe; ipſe autem ſi velit, licentiam habet vxorem ſuam recipere. Quod ſi ſcholaris ſit ille, cuius de morte dubitatio eſt, de primatibus ſcholę, & actuario: ſi autem fœderati, de ordine prædictam diſpoſitionem vxorem eius capere iubemus; iſdem ipſis cuſtodien- dis & in alijs omnibus, qui ad armatā militiam referuntur.

S V N T quædam iuſtæ, ex quibus matrimonia ſine pœna ſoluuntur. Veluti ſi maritus miſceri mulieri ſuę non potuerit. Si maritus vel vxor religioſam vitam & ſolitariam elegerit. Si in captiuitate ad certum tempus tenti fuerint. De quibus tribus caſibus ea firma eſſe iubemus, quæ ſuperioribus noſtris legibus continentur. Omnes igitur antefatas cauſas, quæ noſtra hac lege cōtinentur;

Y 3

ſuffi

X.

sufficere iubemus ad solutionem matrimoniorum. Alias autem omnes cessare præcipimus; & nullam aliam causam posse matrimonia soluere siue nostris, siue veterib. legibus cognita est, nisi nominatim in hac Constitutione inuenta fuerit.

XI.

SI mulier marito suo sine iusta causa repudium miserit, & in hac impia voluntate permanserit: dotem quidē ipsius maritus habeat, proprietatem rerum dotalium communibus liberis conseruaturus. Sin autem liberos non habeat: ipse eam lucretur, mulier autem periculo iudicis huic causæ præsentis religiosissimo antisti tradatur eius ciuitatis, in qua cōmuniter domicilium habēt. Episcopus enim curabit eā monasterio immittere, vt ibi degeret vsq. in diē mortis suæ. Et si quidem liberos habeat, bessellem quidem substātiæ eius ipsi capiant, tertia autem parte monasteriū potiatur iure dominij. Sin autem nullos liberos habeant, sed parētes: ipsi

ipsi quidem tertiam partē accipiant, monasterium autem bessellem, nisi forte mulier in potestate parentis cōstituta cōsensu eius repudium sine causa miserit. Tunc enim nihil ex filiz patrimonio parentem sperare oportet: sed omnia monasterium capiat. Quod similiter procedere debet, & si nullos, neq. parētes, neq. liberos habuerit. Sin autem iudex, apud quem conuicta est mulier sine causa repudium misisse, nō tradiderit eam ciuitatis Episcopo, vt mittatur in monasterium: si quidem in hac florentissima ciuitate magistratus sit; ipse quidem viginti libras auri pœnæ nomine dabit, officium autē eius alias decem. Quod si prouincialis sit magistratus, & præcepta nostra neglexerit: ipse quidem pœnam decem librarum auri præstabit, officium autē eius quinque. Sin autem iudex sit, non magistratus: ipse quidē decem libras auri præstabit, ministri autem eius quinque. Itæ autem pœnæ per

IIX

IIIX

qualiter voluerit secundum leges cri-
men exequi.

XIV. SI post tres cōtestationes inuenē-
rit maritus vxorem suam in sancto
loco cum suspecto homine colloquiū
habentem: tradat ambos ecclesiæ de-
fensori, vel alijs clericis, vt separatim
custodiantur periculo defensoris vel
aliorum clericorum. vt aditus iudex
mittat ad religiosum ciuitatis Epi-
scopum, & auctoritate ipsius acci-
piat eos, & pœnis contra adulteros
positis vtrosq. adficiat, nullo alio re-
quisito, nisi quod post tres contesta-
tiones inuentus est cum muliere lo-
qui. Est autem iustissimum neq. adul-
terum, neq. raptorem mulierū sancto-
rum septis vindicari: & multo magis
si quis de ipso adulterio inter sancta
loca alienę mulieri locutus est. Et ge-
neraliter definimus, si quis inuenērit
vxorē suam, vel filiā, vel neptem, vel
nurum, & deprehenderit cum aliquo
colloquium habentem; & suspicatus
fuerit turpitudinis causa eos conue-
niffe:

niffe: liceat eos ei ambos tradere vel
defensori ecclesiæ, vel alijs eiusdem
ecclesiæ clericis periculo eorū sepa-
ratim custodiēdos donec iudici inno-
tescat; & ille secundū leges personas
acceperit, & causam discussit.

Quæ omnia huius Constitutionis capi-
tula valere sanctimus tam in futuro
tempore, quam in præterito, nisi iudi-
ciali calculo vel amicali compositio-
ne causæ decisæ sint.

NOV. CXVIII.

DE HEREDITATIBVS I.
quę ab intestato nobis deferuntur
multę leges a veterib. cōscriptę sunt,
quas ab hoc tēpore placet cessare, &
præsenti legē in huiusmodi succes-
sionibus valere. Nā & simpliciter, &
sine vlla obscuritate diuisionē huius
causæ per hanc Constitutionē expo-
nimus. Cōstat enim apud omnes cō-
gnationes tres ordines habere, quo-
rum alius est ascēdentiū personarū,
alius

alius descendendum, alius ex latere
 venientium; quorū alij adgnati sunt,
 alij cognati. Sed descendentiū qui-
 dem ordinem alijs omnibus antepo-
 nimus: vt in successione ab intestato
 capienda potiora iura habeant alijs
 omnibus & ascendētib; & ex late-
 re venientibus personis, cuiuscumq;
 fuerint sexus qui ad successione vo-
 cantur, cuiuscumq; gradus, nulla di-
 scretione habita vtrū ex masculina
 progenie, an ex femina editi sunt:
 & vtrum filij familias sint, an patres
 familiarum. Licet enim filius fami-
 lias sit is, qui mortuus est: attamen li-
 beros eius omnibus alijs preponimus
 in his scilicet rebus, quæ adquisitio-
 nem effugiunt: vt in proprietate ca-
 pienda defuncto succedant, vsufru-
 ctu scilicet ad patrem pertinente.
 Sic tamen vt si contigerit vnum ex
 descendētib; personis decedere:
 liberi ab eo relicti locum ipsius obti-
 neant; & tantum capiant, quantū pa-
 ter ipsius si viuus esset, accepturus
 fuisset;

fuisse; quas successiones veteres le-
 ges in stirpes vocant. Item si ali-
 quē mori contigerit filio vel filia de-
 relicta, & filio vel filia iam defuncto
 vel defuncta nepotibus vel neptibus
 relictis: nepotes vel neptes vna cum
 filio vel filia successione aui sui ca-
 pere debent. Nam in personis descē-
 dentibus gradus differētia nulla est,
 nec vlla discretio inducitur, vtrū ma-
 sculi sint, an feminae; & vtrum ex ma-
 sculino sexu, an feminino progeniti
 sunt; & vtrum sui iuris, an alieni fue-
 rint. Hæc de personis descendē-
 tium.

DE ascendētib; autem personis
 talis obseruatio tenet. Si enim de-
 cesserit aliquis intestatus nullo libe-
 rorum derelicto, sed patre vel matre
 vel alijs ex ordine ascendentiū per-
 sonis: preferantur omnibus, qui ex la-
 tere veniunt, excepto fratre & soro-
 re, qui ex vtroq; parente defuncto co-
 pulantur, secūdm quod inferius de-
 clarabitur. Sin autem multi ascen-
 den

II.

dentes super sint: eos anteponi volumus, qui proximior gradu fuerint siue masculi sint, siue feminae, siue ex masculino sexu, siue ex feminino cognationi defuncti iunguntur. Sin autem parem gradum cognationis obtineant: pariter vocabuntur: ut qui per patrem ascendunt, dimidiam portionem hereditatis accipiant, quanticumque inuenti fuerint: qui autem per matrem ascendunt, alteram dimidiam capiant, quanticumque sint, nisi forte fratres defuncti existant ex utroque parente eidem mortuo fratri suo copulati, vel sorores eodem iure coniunctae: tunc enim cum proximis parentibus ad hereditatem vocabuntur hereditate scilicet pro virili portione, id est in capita, inter omnes diuidenda; quamuis pater & mater fuerint. Ut tamen pater vel fructum partis ad filium vel filiam peruenientis nullum habeat, sed pleno iure apud filium vel filiam maneat, nulla obseruanda differentia inter illas personas, utrum masculini sexus, an femi-

feminini sint; & utrum per masculinum sexum an femininum defuncto cognatione iungatur. Sed neque in defuncto interest, cui succedunt, utrum sui an alieni iuris decessit.

RELIQVVM est ut despiciamus de tertio ordine ex latere venientium personarum, qui per adgnatos, & cognatos diuiditur. Hac enim parte disposita plenissima Constitutio erit.

Si quis igitur decesserit, & neque descendentes, neque ascendentes reliquerit: primos ad hereditatem vocamus fratres & sorores, qui ex eodem patre vel matre progeniti vel progenitae sunt; ex quibus & mortuus editus est. Talibus enim fratribus vel sororibus non superstitibus illos fratres vel sorores vocamus, qui ex uno parente defuncto copulantur, id est siue per patrem, siue per matrem. Quod si decesserit aliquis fratre vel sorore relicta; & ex alio fratre vel ex alia sorore iam defuncto vel defuncta liberis relicta; cum auunculis suis vel patruis liberi fratris vel sororis

III.

ve

venient, & tantam capient portio-
nem, quantam pater eorū vel mater
accepisset, si viuus vel viua fuisset.

Vnde consequens est, vt si ante mor-
tuus est frater, qui tam ex patre, quā
ex matre copulatus fuisset ei, qui mo-
do defunctus est; alij autē fratres su-
persint vel sorores, qui ex matre tātū
vel ex patre defuncto copulātur: præ-
ferantur eis filius & filia eius, qui
vtroq. iure subnixus est. Et ex con-
trario si filius vel filia existant fratris
vel sororis defuncti vel defunctę vno
tantum iure coniuncti; alij autem fra-
tres existant vel sorores vtroq. iure
decorati: præponantur fratres filijs
vel filiabus ante defuncti vel ante de-
functę sororis. Nulla enim differē-
tia est, vtrum de hereditate masculi
an feminę queratur, & vtrum mascu-
li sint, qui inter se certant, an femini
ni sexus. Alia autē persona ex trans-
uerso gradu in locum defuncti parē-
tis sui omnino non succedat, nisi fra-
tris filius. Tunc autem cum auun-
culis

culis suis vel patruis fratris vel soror-
is filij filięque vocantur: cum nullus
ex ascendētib; personis defuncto
super sint; tunc enim excludēdos eos
esse censemus. Quod si nullus ex a-
scendētib; sit: tunc fratris vel soror-
is filij, quasi secundum gradum
obtinētes sic ad hereditatem defun-
ctę personę vocentur. ideoq. modis
omnib; auunculis vel patruis defun-
cti præponantur: quia illi tertiū gra-
dum cognationis obtinent. Quod si
neq. fratres, neq. sorores, neque filios
vel filias fratrum vel sororum defun-
ctus reliquerit: alia deinceps cogna-
tio ad successionem eius vocabitur
secundum sui gradus prærogatiuam,
vt qui proximior est, ipse ceteris præ-
ponatur. Quod si plures personę
eundē gradū cognationis obtineāt,
& alijs proximiores sint: in capita di-
uidatur inter eos hereditas. nulla dif-
ferentia habenda, vtrum qui vocan-
tur ad successionem defuncti mascu-
li sint, an feminę; & vtrum persona
Z defun

defuncta masculini an feminini sexus fuerit. Nulla autem differentia sit adgnationis & cognationis: sed solus gradus sanguinis naturalis spectetur. nam cognatus proximior vltiori adgnato præponitur. Hæc de successiõibus.

III. **EX** his autem, quæ de hereditatibus ab intestato deferendis diximus: facile possumus intelligere, quid de tutelis iuris sit. Nam quæcumque persona siue adgnationis, siue cognationis titulis decorata ad hereditatem impuberis, si morietur, vocatur: necesse est, vt etiam tutelæ onus suscipiat. Nam ibi tutelæ grauamen imponendum est, vbi hereditas deferri speratur. Nam si multi eundem gradum proximiorum cognationis obtineant, omnes pariter ad hereditatem & ad tutelam vocantur, exceptis feminis & minoribus viginti quinque annis, & his, qui propter diuersas rationes tutores esse non possunt, veluti milites

lites, & hi qui excusatione vallati sunt. Mater autem, vel auia, si velit tutelam gerere filiorum suorum vel nepotum, non prohibentur: si tamen actis interuenientibus nuptijs alijs & Velleiano senatusconsulto renuntiauerint. Hoc enim facientes omnibus ex transuerso venientibus cognatis præponantur in tutela solis cedentes testamentarijs tutoribus. Vbi autem multi ex eodem gradu cognationis ad tutelam impuberis vocantur: conuenire eos oportet apud competentem iudicem, vt ille vnum vel plures ex his, qui ad administrationem pupillaris rei sufficiunt, creet: quem ipsi vel quos vtpote idoneos elegerint, & nominauerint: vt periculum ad omnes respiciat, & substantia eorum tacitis hypothecæ titulis pupillo obligetur. **HÆC** autem, quæ de successiõibus diximus: obtinere oportet in his personis, quæ fidem catholicam sequuntur.

tur. nam leges hæreticis positas nullo modo ex hac lege innouari patimur. Hæc autem Cōstitutio teneat in his casibus, qui ab initio Iulij mensis præsentis sextæ indictionis contigerunt, vel postea contigerint. Præcedentes enim causas, quæ emerſerunt vsq. ad memoratum tempus veteribus legibus relinquimus, vt ex his dirimantur. DAT. VII. K. AVG. VII. MILIARIO IMP. IVSTIN.*

NOV. CXIX.

PR O P T E R nuptias donatio in sinuatione monumentorum non indigeat: quamuis supra quingentos solidos sit. sed valeat & in persona mulieris & in persona mariti: & siue ipse maritus conscripserit eandem donationem, siue alius pro eo, siue in personam ipsius mariti, siue in personam mulieris.

SI quis quartumdecimum annum ætatis

*vide auth. eode
cur sume. C. de dona
tio. ante nuptias.*

*vide. auth. II. de
scilicet h. h. h.
C. q. manum. nō possit.*

ætatis impleuit, & testamentum propter hoc facere potest: non impediatur in vltima voluntate seruos suos manumittere, quamuis imperfectæ ætatis sit.

SI quis in aliquo instrumento alterius instrumenti mentionem fecerit, non aliter hoc factum esse videatur, nisi ipsum prolatum fuerit, id est antiquum instrumentum, vel alio modo legitimo debita quãtitas probata sit. Hoc enim & veteribus legibus cognitum est.

SA N G T I M V S vt in prouocationibus vltimo fatali die, vel vtraque parte veniente, vel eo solo, qui appellauit, & manifestante præsentia sua vel magistratui, qui de appellatione cogniturus est, vel consiliarijs eius, vel eis, qui lites introducunt. Et si iudices eum intra statutos dies recipere distulerit, nullum præiudicium sit partibus, vel vni ex his propter huiusmodi causam. Sed prouocationes tales legitimo calculo terminentur.

III.
*vide auth. sigis C.
de edicto.*

*vide q. 1. de legibus
in. 9. de insup. auth.
subponat. legibus
colla. 3.*

III.
*vide auth. si ap
pellatione. Cole temp
e. sepa. appella.*

l. i. f. de offi. p. p. f.
pr. to. l. i. c. de sen. de
pr. to. p. p. to. l. i. p. i. g.
c. de p. s. u. b. imp. offe.
dis. 28.

con. cor. dat. cum h. c.
auth. qu. sup. l. i. c. h. d.
c. de p. s. u. b. imp. offe.
offe. n. d. i. s. c. i. t. u. r.
si. h. u. t. 2. coll. g. au. th.
thent.

Leges quidē nostrę præcipiunt, vt
 cōtra sentēcias gloriosissimorū Præ
 fectorū Prætorij cuiusq. regionis pro
 uocatio nō porrigatur: sed certo tem
 pore elapso retractatio sentētię con
 cedatur. Sed humanitatis rationē fa
 cultatē præstat mus ei, qui se ex senten
 tia Præfectorū grauātū esse putauit,
 libellum offerre vel ipsi Præfecto
 Prætorij, qui sententiā dixit, vel cōsi
 liarijs eius, vel his, qui lites introdu
 cūt intra decē dies post sentētiā pro
 latā; vt hoc subsecuto non aliter exe
 cutioni sentētia tradatur, nisi prius si
 deiussores idoneos dederit is qui vi
 cit, de tāta quātitate reddēda, quantā
 sentētia cōtinet. Vt si postea retracta
 tione legitimo modo veniēte calcul^o
 rescindatur, res aduersarię parti cū
 legitimis augmētis restituātur. Quod
 si, intra decē dies post sententiā pro
 latā libellus ab ea parte, quę victa est
 non porrigatur: sine fideiussione qui
 dē executio sentētię fiat. Sed tamen
 ius retractationis integrum aduersa
 rię

rię parti custodiatur, sibi imputato,
 quod intra decem dies libellum præ
 stare secundum definitionem nostrā
 non curauerit.

SI minor vigintiquinque annis teme
 re susceptā a se hereditatē nolit ha
 bere; & in integrū restitutionē implo
 rauerit, si quidem præsto sint omnes
 cōditores hereditatis: vocētur iussio
 ne iudicis, & præsentibus eis restitu
 tio petatur. Quod si vel omnes, vel
 quidā ex his absint: vocētur quidē le
 gitimis præconijs. Sin autē intra tres
 menses nō venerint: liceat adultis in
 integrū restitutionē impetrare sine
 periculo. Vt tamē iudex, qui præsidet,
 prospiciat, vbi debeāt res hereditarię
 mobiles & immobiles seruari, quātita
 te scilicet ear. per publicā descriptio
 nē actis interueniētib. manifestāda.

SI quis mala fide res alienas possi
 dens vēdiderit eas, vel donauerit, vel
 alio modo alienauerit: is autē, qui se
 dominū rer. putauerit, sciens hoc te
 statione non denūciauerit ei, qui res

VI.
vide auth. si oes. c.
si minor. ab heredi.
sec. 6. h. d. c. 6. com.
tit. 2. coll. g. auth.
de legat. h. i.

III

VII.

vide auth. ma le
fidei. c. de p. s. u. b. imp.
com. temp. d. c. 7.
cons. 2. coll. g. au. th.
aut. thent.

accepit intra decennium inter præ-
sentes, vel inter absentes intra vicen-
nium: res firmiter apud emptorē, vel
qui donationem excepit, vel alio mo-
do alienata nactus est, permaneant.
Quod si ignorante domino malæ fi-
dei possessor alienauerit: non aliter
præiudicet domino, nisi triginta an-
norum spatium transactum sit: quā-
uis is, qui emit, vel alio modo aliena-
ta nactus est, bonæ fidei possessor
fuerit.

VIII.

*con. ex. claf. cum
auth. q. sig. C. de
prescrip. long. temp.
et. 5. c. hoc elegan-
tius descriptum
quod. in. 2. cons. 1.
5. collat. au. the.*

S C I M V S quod inter præsentis
longi temporis præscriptio decenniū
est, inter absentes autem vicēnium.
Quid ergo si in quibusdam annis præ-
sto sit aliquis, in quibusdam autē ab-
sens fuerit? Et dicimus tantum tem-
pus decennio expleto adiciendum
esse, quantum in absentia fuit. Ea
autem, quæ de temporali præscriptio-
ne constituimus: nō in præteritis cau-
sis, sed in futuris casibus obtinere
sanctimus, qui post hanc legem emer-
serint.

N.E.

N E M O cogatur in testamento
suo propria manu vel testium nomi-
na heredū scribere; sed valeat testa-
mentum ipsius siue per ipsum testato-
rem, siue per aliam qualemcumq. per-
sonam nomē heredis eius scribatur:
si tamen aliam testamētorum obser-
uationem habeat.

IX.

*con. ex. claf. cum au-
th. non. et non. obserua-
to. C. de testam. et
cum. q. c. non. collat.
auth. non.*

S C I M V S legē nos posuisse, qua
cautum est, ut non transeant ad alias
domos religiosas, res immobiles, quæ
ad nostram domū ab ecclesia sacro-
sancta peruenerint: hanc igitur legē
præcipimus euacuari non solū in his,
quæ postea peruenerint ad nostram
domum, sed etiā in his, quæ iam per-
uenerunt.

X.

*e. legantio descriptus
et hoc. c. 3. quam in
2. cons. 1. q. collat.
auth. non.*

S I quis testamentum fecerit, & rē
immobilē familiæ suæ legauerit, vel
aliæ personæ legati nomine relique-
rit; & is specialiter dixerit nullo tem-
pore eandem rem alienari; sed apud
hæredes vel successores eius, cui res
relicta est semper manere: in hoc le-
gato iubemus Falcidiam legem locū

XI.

*uide. Auth. 3. d. sine
C. ad. l. falcid. et. non
de. cum. q. c. non. collat.
secund. non. collat.*

omni

omnino non habere. quia alienatio nem eius ipse prohibuit, qui testatus est. HÆC autem obrinere iubemus in his casib. quos nec iudicialis calculus, nec amicalis cōpositio, nec alius legitimus modus terminavit.

NOV. CXX.

L NVLLI liceat administratori rem ecclesiæ maioris huius imperialis ciuitatis, vel orphanotrophij, vel xenodochij, vel prochorophij, vel nosocomij, vel alterius religiosi loci intra imperialem ciuitatē vel intra territorium eius positi, exceptis monasterijs, vēdere, vel donare, vel permūtare, vel impari donatione, vel alio quocumq. modo alienare rem immobilē, vel annonas ciuiles, vel rusticum mancipium: nisi ad imperialem domum permutatio tantū fiat. Sed neque paræcico iure dare quippiam concedimus. Emphyteuseos autem cōtractus ab antefara ma iori

iori ecclesiæ & alijs memoratis locis fieri iubemus in persona ipsius, qui accepit, & duobus alijs heredibus: vt non plusquam sexta portio subsistentis redditus concedatur ei, qui emphyteusem accepit. De proastijs autem, quæ ad prædictas pertinet domos, iubemus; siquidem talia proastia redditum habeant, in solido redditu ab administratoribus iure emphyteuseos ea præstari secundum prædictum modum, idest in personam eius, qui accepit, & alias duas successiones nulla releuatio fiat, sed magis accedat augmentum. Quod si nullum redditum eadem proastia habeant: tunc liceat administratorib. ea præstare sub quadam quãtitate. Quod si res emphyteuseos iure ab antefatis domib. præstita, vel ad imperialē domū peruenerit, vel ad fiscū, vel ad aliquam ciuitatem, vel ad curiã, vel ad aliã religiosam domū: liceat administratoribus locorum, a quibus ab initio emphyteusis constitit, quando ad aliquam per-

personam talis contractus peruenerit, manifestare voluntatem suam intra biennium. et duorum alterum vel apud eum relinquere rem, & annuum redditum, qui pacto continetur accipere, vel ipsam rem recipere iure emphyteuseos resoluta, si hoc ipsum conducere sibi putauerit. Quod si quedam sunt loca, in quibus positæ veteres domus dirutæ sunt, ex quibus nullus redditus prædictis religiosis locis colligitur; neque possint dirutas domos renouare: liceat administratoribus huiusmodi loca emphyteuseos iure perpetuo præstare. Sic tamen ut tertia portio pensionum religiosis locis præstetur, quæ colligebatur ex habitationibus nondum dirutis, eamque tertiam portionem cedere ab initio contractui emphyteuseos. Quod si emphyteuticarius magis eligat sub hac pacto loca accipere, ut prius ædificet, & ex venientibus postea pensionibus dimidia portio religiosis locis præstetur: & hoc fieri concedimus.

Sed

Sed & si materias ex dirutis ædificijs in eodem loco emphyteuticarius inuenit: sine impedimento eis utatur. Quod si quis velit rem immobilē ab antefatis religiosis locis vsus nomine accipere: non aliter hoc accipiat, nisi aliā rem statim iure dominij præstet eidem religioso loco, a quo eandem rem acceptauit habentem redditum, quantum habet res, quæ ei datur, & non pluribus tributis grauata: ut post mortem eius vel post tempus, quod vsui additum est; ut tamē non sit longius, quam vita eius, qui cepit, utraque res in integrum tam iure dominij, quam iure vsus in eundem religiosum locum perueniat. Locationes autem ab his religiosis locis fieri concedimus in tantos annos, quantos inter contrahentes placuerit, ut tamen non extendatur ultra triginta annos. Quod si contigerit memoratis locis propter tributa vel alias necessitates pecunijs opus habere: liceat administratoribus rem immobilem supponere, & dona-

donare in speciale pignus; ut credi-
tor possideat eandem rem, & fructus
eius accipiat, & imputet sibi quosdā
in ipsas, quas mutuauit, pecunias;
quosdā in vsuras non ampliores, quā
quartam portionē cētēsime. Quod si
administratores debitum soluerint
vel ex fructibus creditori satisfiat: iu-
bemus rem ad locum religiosum re-
dire. Contractus autem emphyteu-
seos, & hypothecas, & ultra quinque
nium locationes volumus fieri a sa-
cro sancta quidē maiori ecclesia hu-
ius ciuitatis arbitrio & consensu bea-
tissimi eiusdem Patriarchæ, iuranti-
bus præfente eo tam religiosis œco-
nomis, quam chartularijs eiusdē ma-
ioris ecclesiæ, quod non ad fraudem
ipsius ecclesiæ contractus sit; in alijs
autem religiosis domibus si quidem
sint chartularij; eodem modo iura-
re præfente administratore. Quod
si nulli chartularij sint; ipsos ad-
ministratores propositis sacrosanctis
euangelijs contractum facere in scri-
pto

pro cum iureiurando huiusmodi in-
strumentis eo quod non ad læsionem
vel circumscriptionem religiosi lo-
ci contractus fiat. Oeconomis au-
tem, & orphanotrophijs & cetero-
rum locorum administratoribus, &
cuiuscūq; loci chartularijs, & paren-
tibus, & liberis eorum, & alijs, qui
iure cognationis vel adfinitatis eis
copulantur, interdiciamus emphy-
teusim, & locationes, & hypothecas
rerum ad religiosa loca pertinentiū
siue per se, siue per interpositam per-
sonam accipere. Scituris quod si ta-
le aliquid fuerit, & hoc ipsum inua-
lidum erit; & omnem substantiam
eorum, qui ceperint, & œconomor-
um, & chartulariorum, & admi-
nistratorum, quibus secundum præ-
dictum modum copulantur; in reli-
giosam domum, ex qua rem accepe-
rint, post mortem eorum peruenire
iubemus. Et hæc quidem de sacro
sancta maiori ecclesia, & prædictis
religiosis locis, quæ intra impe-
rialem

rialem ciuitatem sunt, vel intra territorium eius, disposuimus.

II. DE alijs autem sacrosanctis ecclesijs & monasterijs & xenonib. & nosocomijs, & ceteris religiosis domibus, quæ in omnib. prouincijs nostræ Reipub. positæ sunt, nec non monasterijs in imperiali ciuitate & territorio eius politis, consequenter definitum est. His igitur locis liberam facultatem præstamus non solum temporalem emphyteusim facere immobilium rerum ad ipsos pertinētium, sed etiam perpetuo eas iure emphyteutico uolentibus dare. Et si quidē sacrosanctæ ecclesiæ fuerint, vel alię religiosæ domus, quarū administrationem Episcopus, vel per se, vel per clericum expedit: arbitrio eius & cōsensu fieri talem contractum iurantibus præsentē eo œconomis, & administratoribus, & chartularijs eiusdem religiosæ domus, quod ex hoc emphyteuseos contractu nullum damnum eidem religiosæ domui fiat.

Quod

Quod si ptochia vel xenones vel nosocomia, vel alia religiosa loca sint propria habentia administrationē: si qui dē sancta domus oratoria habeat; cōsensu amplioris partis clericorum oratorij contractus procedat, nec nō œconomi. Quod si solum xenodochium sit, vel ptochium, vel nosocomium, vel alia religiosa domus: is qui præpositus ipsius est, contractum faciat iurantibus administratoribus eorū sub præsentia religiosissimi Episcopi, a quo præpositi vel creati fuerint, quod nihil ad læsionem vel circumscriptionem eorundem locorū in tali contractu fiat. In monasterijs autē per hegumenos eorū cū ampliori parte eiusdem monasterij monachorum contractum fieri. In his autem omnibus iubemus inscribi instrumentum cum iureiurando, quod non ad læsionem vel circumscriptionem eorūdem locorum negotiū agitur, et hac tamē obseruatione præcedente releuationem nō amplius fieri

A a sexta

sexta portione redditus, quam habet res iure emphyteuseos præstita.

Quæ autem diximus de ædificijs dirutis pertinētibus ad religiosas domos in hac imperiali ciuitate positas: eadem obtinere volumus & in istis religiosis domibus. Illud quoque iubemus obtinere, vt si quando eadem religiosa domus vel propter publicas tributiones, vel propter alias necessarias causas obligatæ fuerint; & nō habeant ex rebus mobilibus, vnde eadē debita persoluāt: tūc primo quidē ordine in speciale pignus rē immobilē dari creditori volumus, vt huiusmodi pignoris fructus accipiens impudet sibi quosdam in ipsam pecuniam creditam, quosdā in vsuras nō plures quarta portione centesimæ. Quod si non possint hoc modo debitū obtinere: iubemus eos quidē, qui a beatissimo Patriarcha creantur siue metropolitani siue alij Episcopi fuerint, siue archimandrite, siue orphanotrophi, vel brephotrophi, vel xenodochi,

vel

vel nosocomi, vel alij religiosarum domorum administratores. apud sanctissimos Patriarchas, a quibus creantur monumenta fieri cum sacramento administratorū & consensu maioris partis eorū, qui ibi ministeriū faciunt, debitū manifestū fiat, & quod non est possibile ex rebus mobilibus hoc exsolui. Eos autem, qui a metropolitanis Episcopis creantur, siue Episcopi sint, siue archimandrite, siue orphanotrophi, siue prochorotrophi, vel alij domorum religiosarū administratores; apud ipsos similiter metropolitanos Episcopos talia monumenta conscribere. Apud illos autē Episcopos, qui vel a Patriarchis, vel a metropolitanis creantur, & habent sub iurisdictione sua monasteria, vel prochia, vel xenones, vel nosocomia, vel alias religiosas domos: eodē modo monumenta fieri. Sic tamē vt apud Patriarchas, vel metropolitanos, vel alios Episcopos talia monumenta sic fiant, vt nullum super his damnum vel

A a 2

lum-

sumptum domos religiosas pati. Propter hoc enim volumus de cetero apud Præsides prouinciarum, vel apud Defensores locorum talia monumenta a prædictis personis vel domibus, ut nullum detrimentum patiantur. Postquam autem hoc ita secutum fuerit apud memoratos sanctissimos Patriarchas, vel metropolitanos, vel alios Episcopos: tunc antefatos administratores eiusdem loci, cui debitum imminet, in scriptis in publico ciuitatis proponere per viginti dies. et hoc modo adhortari eos, qui comparare rem immobilem voluit: ut is qui plus præstiterit, alijs præponatur. His autem omnibus præcedentibus venditione fieri pretio modis omnibus pro debito cundo: ut non aliter habeat emptor cautum, nisi pretium super ipso debito soluerit, & hoc specialiter scriptum sit cum iureiurando in emptionali cõscriptione, & quod nihil ad læsionem vel circumscriptionem eiusdem religionis domus sit. Sin
autem

autem per antefatum modum emptor talis rei non inueniatur: iubemus debitum quidem percipere creditorem iure eo, quod pro soluto dicitur: ut ipsam possessionem creditor accipiat iusta & subtili æstimatione faciendam, & adicienda pretio decima portione totius æstimationis. Et sic in ea quantitate capere rem creditorem pro solutione firmo dominio possidendam. Sic tamen ut administratores eius loci, cui debitum imminet, & pars maior eorum, qui ibidem ministerium faciunt, huiusmodi venditionibus cõsentiant. Ea autem res, quæ pro soluto immobilis constituta datur, nõ electione creditoris præstetur; sed quod medium est fertilium & infertilium possessionum, quæ ad religiosum pertinent locum, æstimari oportet ex redditu suo, & publicarum tributionum functione, & reliquo statu. Si quis autem Episcopus, vel œconomus, vel administrator cuiuscumque religionis loci, siue in imperiali ciuitate, siue in pro-
Aa 3 uin

uincijs positi pecuniã mutuatus est, vel postea mutuatus fuerit: iubemus non aliter ei in rationes religiosæ domus imputari, nisi prius probauerit, quod in causas prædicti religiosi loci hoc processit. Sed neq. ipsum creditorem vel heredes eius contra domũ religiosam habere aliquam actionẽ nisi probauerit in causas ad religiosam domum pertinentes pecuniam processisse: sed contra eum, qui mutuatus est, vel heredes eius suas mouere actiones. Hoc quoq. iubemus, vt excepta sanctissima maiori ecclesia imperialis ciuitatis, & sancto orphanotrophio, & xenonibus, & ptochijs, quæ in hac imperiali ciuitate sunt, vel quæ intra territoriũ eius licere omnib. sanctissimis ecclesijs, & religiosis domib. nec nõ monasterijs, quæ vel in imperiali ciuitate, vel in diuersis provincijs posita sunt, per mutationes secũ facere cũ indemnitate vtriusq. loci, consentientibus in scriptis vel per depositiones huic cõtractui

tractui nõ solum administratoribus vtriusq. religiosi loci, sed etiã maiore parte eorũ, qui ibi ministeriũ faciũt. Res autẽ immobiles, quæ ab imperiali domo ad quẽcumq. religiosum locum peruenerũt, vel postea peruenerint: nullo modo vendi, vel supponi, vel permutari, vel quocũq. modo alienari cõcedimus, nec si secũ religiosæ domus tale aliquid fecerint.

III.
NVL I liceat monasteriũ alienare, vt in profanũ statum transeat: sed liceat Episcopis huiusmodi facinora emendare, & in pristinum statũ locum reducere.

IV.
SI quis autẽ ex prædictis locis excepta maiori ecclesia imperialis vrbis possessionem habeat tributis plurimis prægrauatã, ex qua nullus reditus sancto loco præstatur, facultatẽ liberã damus administratorib. religiosi loci talem possessionem alienare, quocũq. modo putauerint cõmodũ eidem religioso loco fore, monumentis scilicet in tali alienatione faci-

endis apud illos, a quibus administra-
tores talium locorum præponuntur,
vel creantur; & iurantibus per diui-
nas scripturas his, qui eisdem locis
præpositi sunt, & maiori parte eorū,
qui ibi ministeriū faciūt: quod nulla
proditione, nulla gratia, nulla circū-
scriptione alienatio fiat. **O E C O**
N O M I S autem, vel administram-
ribus, vel chartularijs cuiuscumq. lo-
ci religiosi, & parentibus & liberis
eorū, & alijs, qui vel cognatione, vel
iure nuptiarum eis copulantur, loca-
tiones, vel emphyteusis, vel emptio-
nes, vel hypothecas rer. immobilium
ad eosdem religiosos locos pertinen-
tium subire vel per se, vel per interpo-
sitam personam sub isdem pœnis in-
terdicimus, quas superius diximus.

V. **S I** quis autem conductor, vel em-
phyteutarius rem, quæ ad locum re-
ligiosum pertinet, deteriore fecerit;
vel per biennium emphyteuticū
canonem siue mercedem non solue-
rit: liceat administratoribus religiosi
loci

loci eum expellere de locatione, vel
emphyteuseos contractus; & exigere
ab eo transacti temporis debitum ca-
nonem; & propter emponemata nul-
lam ei competere actionem. Sin au-
tem nolint administratores religiosi
loci eū expellere: id quod debet, præ-
stet; & teneat rem donec tēpus statu-
tum finiatur; & canonem secundum
quod pactus est, præstet. Quod si fuge-
rit: liceat administratoribus religiosi
loci indemnitate seruare ex rebus
ipsius; & propter emponemata nul-
lam timere actionem.

SANCTISSIMIS ecclesijs VI.
Odesi, & Tomeos permittimus alie-
nare res immobiles pro captiuorum
redemptione; nisi forte ad hoc etiam
præstitæ fuerint, vt nullo modo alie-
narentur. Illud quoq. concedimus,
vt Hierosolymitana ecclesia licentiā
habeat domos suas in eadem ciuita-
te positas vendere non in minori pre-
tio, quam ex pensionibus earum per
quinquaginta annos colligitur, vt ex
ca

ea æstimatione alius reditus melior
comparatur.

VII. **S**I quis cuiuscūq. sancto loco vel in
imperiali ciuitate, vel in prouincijs
posito possessiones penuria laboran-
tes donauerit, vel vendiderit, vel alio
modo præstiterit, vel reliquerit: iube-
mus pro talibus rebus nullā læsionē
perpeti religiosam domū, ad quā ta-
lis possessio peruenit siue publicarū
functionū nomine, siue alterius cu-
iuscumq. causæ: sed totum grauamē
ad eos, qui dederunt, vel heredes eo-
rum redire, cogendos recipere tales
possessiones, & restituere de sua sub-
stantia religioso loco omne detrimē-
tum, quod ei ex tali causa contingit.

Sed & si fraus intercesserit tāta, vt
etiā pecunia a religioso loco præ-
sterur; vt possessiones illas religio-
sus locus suscipiat: iubemus, vt is, qui
dedit, vel eius heredes suscipiant
possessiones, & pecunias non exigāt.
Nulli autem ecclesiæ necessitatem
imponi volumus possessiones ubi-
cumq.

cumq. positas, quamuis fertiles sint,
comparare.

SI quis vsus nomine rem immobi-
lem ab ecclesia prouinciali accipere
velit: eodē iure, & sub isdem cōditio-
nib. accipiat, quas superius diximus
in ecclesijs, quæ in imperiali ciuitate
sunt, vel intra territorium eius po-
sita.

HAEC de rebus immobilibus.
Nā de sacris vasis cuiuscumq. eccle-
siæ vel oratorij iam legem posuimus:
vt nō aliter liceat ea distrahere, nisi
pretium eorum procedat in redem-
ptionem captiuorū: aliter enim ven-
di, vel obligari nō possunt. Sin au-
tē religiosa domus habeat superflua
vasa, quæ nullum vsū necessarium
faciunt; ipsa autem debitis prægraua-
tur; & non sunt aliæ res mobiles, ex
quibus possint debita persolui: licen-
tiam damus actis interuenientibus,
secundum modum superius præfinitum,
memorata superflua vasa, vel
alijs religiosis locis, si hoc eis utile sit,

ven-

VIII.

X.

IX.

vendere, vel conflare & similiter vendere; & eorum pretium debiti nomine dare: ut res immobiles non alienentur.

- X. **S**I contra ea, quæ diximus in præfenti lege, contractus fiat in rebus mobilibus, & immobilibus ad religiosa in domum pertinentibus: iubemus reddi quidem eidem religioso loco rem, in qua tale aliquid secutum est cum medijs temporis fructibus. Maneat autem apud eundem religiosum locum & pretium, & si quid remunerationis, vel permutationis gratia, vel alterius cuiuscumque causæ nomine ei præstitum est. Quod si emphyteus facta sit contra ea, quæ disposuimus: res quidem religioso loco reddatur; pactionem autem emphyteuticam præstet emphyteuticarius secundum tenorem instrumentorum, quæ in huiusmodi contractu composita fuerint. Quod si donata fuerit res ad religiosum locum pertinens: reddatur ei cum medijs temporis fructibus, & aliud tantum,

tum, quantum eadem res digna est. Sin autem in hypothecam contra prædictas distinctiones data fuerit: creditor quidem debitum amittat, & rem religioso loco reddat. Tabelliones autem, qui contra præsentem legem instrumenta componere ausi fuerint, perpetuo exilio condemnentur.

QUID QUID ante præsentem Constitutionem factum est, si quidem secundum veteres leges valeat; sin autem aduersatur eis, radicibus eruat. De cetero autem veteribus legibus in hac parte euacuatis præsentem legem in rempublicam nostram pullulare sanctimus.

NOV. CXXI.

QUIDAM mutuatus ab aliquo quingentos aureos, soluit aliquam quantitatem usurarum, quosdam autem debens cautionem emisit in sexcentis aureis: quoniam autem omnis solutio nongentis quadraginta

ra nouem aureis peruenit; & credito
res dicebant totum in vsuris solum
fuisse; exigebant sexcentos, qui cau-
tioni continebantur. Ait autem lex,
si reliquos quinquaginta vnum solue-
rit, vt debitū duplicetur, nihil aliud
exigebatur. quamuis veteres dixe-
runt, tunc super duplum non peti de-
bitum, quādo nulla solutio in medio
contingit.

NOV. CXXII.

NOV. CXXIII.

DE ADMINISTRATIO-
NE, & priuilegijs, & alijs diuer-
sis capitulis ad ecclesias & alias reli-
giosas domos pertinentibus iam que-
dam disposuimus. In præsentī au-
tem ea; quæ de religiosis Episcopis
& clericis & monachis antea in di-
uersis Cōstitutionibus disposita sunt,
cum competenti emendatione hac
con-

continere lege existimauimus.

SA N C T I M V S igitur quan-
do opus fuerit Episcopum creati, cle-
ricos, & primates ciuitatis eius, cu-
ius Episcopus desideratur fieri; in
tribus personis decreta facere propo-
sitis sanctis euangelijs periculo ani-
mæ suæ, dicentes in ipsis decretis,
quod neque propter aliquam præsta-
tionē, neque propter promissionem,
vel amicitiam vel aliā qualēcumq.
causam, sed scientes eos rectæ &
catholicæ fidei, & honestæ vitæ es-
se, & litteras scire eos elegerunt; &
quod neque vxorem, neque liberos
eorum quis habet, neque concubi-
nam, vel liberos naturales cogno-
scunt eos habuisse, vel habere. Sed
& si prius quis vxorem habuit, &
ipsam vnam & primam, & neque vi-
duam, neq. marito disiunctam, neque
legibus, vel sacris canonib. reprobata-
tam, id est scenicam. Sed neque cu-
rialem, vel taxotam esse eum co-
gnoscunt: vel si curiali, vel taxotica
suppo

suppositus est conditioni ; sciunt ipsum in monasterio nō minus quindecim annis solitariam vitam peregrisse. Et hoc autem decretis oportet imponi, quod nō minus, quam triginta quinq. ætatis annos agere electam a se personam cognoscūt. vt ex trib. personis, pro quibus talia decreta fuerint, melior creetur electione & periculo creatoris. Curialem autē vel taxeoram, qui secundum ea, quæ diximus, per quindecim annos in monasterio moratus est, & ad Episcopatum prouectus, liberum esse propria conditione. sic tamē vt liberatus curia quartam portionem sui patrimonij sibi retineat, ceteris reb. ipsius secundum nostram legem curiæ & publico vindicandis. Damus autē licentiā illis, qui decreta faciunt, si qui dem laicum citra curialem & taxeoram dignum prædictæ electionis esse putauerint : talem hominem vna cū alijs duobus clericis vel monachis eligere. Sic tamen vt laicus, qui hoc

modo

modo ad Episcopatum electus est, nō statim Episcopus creetur, sed primū clericis non minus tribus mensibus connumeretur, & ita sanctos canones, & sacrosanctæ ecclesiæ ministerium edoctus Episcopus creetur.

Qui enim alios docere debet, ab alijs post consecrationem doceri non debet. Quod si in aliquibus locis non inueniantur tres personæ ad talem electionem idoneæ : liceat decreta facientibus & in duabus vel in vna persona decretum facere ; vt tamen omnia antefata habeat testimonia. Sin autem hi, qui debent Episcopum eligere, talia decreta intra sex menses non fecerint : tunc periculo animæ suæ ille, cui competit consecrare, Episcopum consecret omnibus alijs quæ diximus obseruandis. Si quis autem præter memoratam obseruationem Episcopus creatus sit ; iubemus eum modis omnibus ab episcopatu repelli. Sed & illum, qui contra hæc præ-

B b cepta

cepta ausus fuerit Episcopum consecrare; separari per unum annum a sacro ministerio & totam eius substantiam, si qualicumque tempore vel modo in ipsius dominium peruenit, propter delictum, quod fecit, dominio ecclesie cuius Episcopus est vindicari.

II.

SI QVIS autem eius, qui ad Episcopatus consecrationem electus est, accusator extiterit: in causa, quæ per leges vel canones inhibet consecrationem eius: prius de accusatione Episcopus, qui consecraturus erit, disceptationem faciat vel præsentem accusatorem & implente suam accusationem, vel non implente, sed per tres menses differente. Et si quidem inuenierit eum, qui electus est, obnoxium, inhibeatur consecratio. Enimvero si innocens appareat, non impediatur: sed accusator, qui vel non probauit id, de quo accusauit, vel si constituit litem: expellatur prouincia,

in

in qua domicilium habet. Si quis autem ante cognitionem accusatum consecrauerit: consecratus quidem sacerdotio expellatur: qui autem consecrare eum præcipitatus est, superioribus expositis pœnis subiciatur. id est ut per unum annum ministerio sacro abstineat, & ut res ipsius ecclesie addicantur, cuius Episcopus est.

ANTE omnia illud obseruari sanctimus, ut nemo sub præstatione auri, vel alterius rei Episcopus consecretur. Quod si tale aliquid admissum fuerit: semetipsos & suas animas hi qui pecuniam accipiunt, vel præstant, & mediatores eorum secundum diuinas regulas & sacros canones, condemnatione subiciunt. et propter hoc & qui dat, & qui accipit, & qui mediator factus est, sacerdotio vel clericatus honore remoueat. Quod autem pro ea causa datum est, ecclesie illi vindicetur, cuius uoluit sacerdotium emere.

III.

Bb 2 Sin

Sin autem laicus erit, qui pro hac causa aliquid accepit, vel mediator rei factus est: ea quæ data sunt, in duplū ab eo exigī ecclesiæ vindicanda. Nō solum autem ea, quæ data sunt vindicari præcipimus; sed omnem cautionem super hoc quocumq. modo impositam, & pignorum obligationem, & omnem aliam qualemcumq. actionem vel obligationem cessare sanctimus. Ut ille, qui promissionem accipit, non solum cautionem redderet sed & aliud tantum, quantum cautio continet, conueniatur ecclesiæ dare.

III. S I quis post Episcopatum, vel ante cōsecrationem voluerit proprias res suas, vel earum partē ecclesiæ offerre, cuius Episcopus erit, hoc laudabile est: quia non est emptio sed oblatio.

V. P R O consuetudine autem illa sola concedimus præstari ab Episcopis consecratis, quæ deinceps præsentī lege continentur. Iubemus igitur beatissimos quidē Patriarchas, idest
Papam

Papam Romanum, & Cōstantinopolitanum, & alexandrinum, & Theopolitanum, idest Antiochenū, & Hierosolymitanum, si quidem consuetudo est Episcopis vel clericis in eorum consecratione minus quā viginti auri libras præstari: ea tantū dare, quæ consuetudo vult. Quod si plus sit, quod antea dabatur: nihil ab hoc tēpore ultra viginti libras auri præstetur. Metropolitanum autem, qui a concilio suo vel beatissimis Patriarchis creatur, & omnes alios Episcopos, qui vel a Patriarchis, vel a metropolitanis consecrantur: si quidē non minus triginta auri libris reditū habeat ecclesiæ consecrati: dare pro cathedralico solidos centum. notarijs autem cōsecratis, & alijs, qui ex cōsuetudine capiunt, solidos trecētos. Sin autem ecclesiæ reditus minor sit triginta libris annalibus auri, nō minor autem decem: pro cathedralico quidem dari solidos centum; alijs autem omnibus, qui ex cōsuetudine capiunt,

piunt, solidos ducentos. Sin autē rēditus minor sit decem, non minor quinq. libris auri: pro cathedratico quidē solidos quinquaginta dari; omnibus autē alijs, qui ex cōsuetudine capiunt; solidos septuaginta. Sin autem minorem quidem quinq. nō minorem autē tribus auri libris habeat ecclesiæ rēditum: pro cathedratico quidem decem & octo; omnibus autem, qui ex consuetudine capiunt, solidos viginti quattuor. Sin autem minor tribus, non minor autem duabus auri libris sit quantitas ecclesiastici rēditus: pro cathedratico quidē præstari solidos duodecim, pro omni autem consuetudine alia solidos sex decim. Episcopum autē ecclesiæ minorem duabus auri libris rēditum habentis neq. pro cathedralicis, neque pro consuetudine alia aliquid dare concedimus. Ea autem, quæ præstari disposuimus, primus presbyter conserantis Episcopi, & archidiaconus eius suscipiētes ex consuetudine capien-

pientibus diuidant. Hæc itaq. iubemus omnibus modis obseruari, ne ex talibus occasionibus & ecclesiæ debitis prægrauentur, & sacerdotia venalia fiant. Si quis autem ultra statuta a nobis quantitatem pro cathedralico vel cōsuetudine quocūq. modo ausus fuerit capere: iubemus eius quod plus cepit, triplū ex rebus ipsius vindicari ecclesiæ eius, qui dedit.

CONSECRATIO Episcopi liberum faciat eum tam seruili, quā adscripticia condicione. Taxeotas enim, vel curiales, qui contra prædictam distinctionē ad Episcopatus apicem prosiluerint: officio iterū, & curiæ restitui sanctimus: ne ex tali condicione sacerdotio iniuria fiat. Illos autem, qui ante nostram præsentem legem ex curiali condicione inuenti fuerint Episcopi creati: tali quidem condicione liberos esse, legitimam autem portionem de rebus suis curiæ & publico præstent.

Sic tamen vt nullam deminutionē

patiantur ecclesiastica iura in rebus, quas post Episcopatum adquisitas ecclesie eorum competere disposuimus.

VII. PRESBYTER, diaconus, subdiaconus iure cognationis ad tutelam vel curationem vocatus munus administrationis in hoc casu tantum suscipere concedatur: si tamen intra quatuor menses numerandos ab eodem tempore, quo vocatus est, apud competentem iudicem in scriptis manifesta fuerit, quod huiusmodi munus sua sponte recepit. Si quis eorum hoc fecerit: nullum ex hoc circa aliam tutelam, vel curationem praeiudicium patiatur.

VIII. CLERICVS neque exactor, neque exactor publicarum sit tributio- num, neque conductor vectigalium, vel alienarum possessionum, vel curator domus, vel curator litis, vel fideiussor in talibus causis siue Episcopus sit, siue oeconomicus, vel alius clericus cuiuscumque gradus, vel monachus, nisi suo nomine vel ecclesie, vel monasterij causa existat: ne ex hac occasio-
ne,

ne, & sanctis locis damnum fiat, vel diuina ministeria impediatur. Quod si ecclesijs vel monasterijs possessiones quaedam confines inueniantur: & voluerint administratores eorundem venerabilium locorum ad conductio- nem vel emphyteusim eas capere: tunc omnibus clericis & monachis super talibus causis vel in ipso instrumento, vel in publicis monumentis consentientibus, & contractum facientibus pro utilitate venerabilium locorum hoc fieri, concedimus tales contractus procedere. Ipsi quoque sanctis ecclesijs & alijs sanctis locis damus facultatem conductiones & emphyteusis secum facere: & clericis similiter suarum ecclesiarum possessiones conducere & administrare, consensu tamen Episcopi & oeconomici exceptis illis personis, quas per alias leges hoc facere prohibuimus. Si quis autem contra praedicta aliquid fecerit. si quidem Episcopus sit; omnes eius res ex quacumque causa vel persona siue
ante

ante Episcopatum siue postea ad eum peruenerint, ecclesiæ eius vindicari sanctimus. Sin autem æconomi vel alij clerici sint, qui hoc admiserunt pœnam eos pecuniariam, quam Episcopus eorum existimauerit exigere; ecclesiæ vindicandam. Cum & hi, qui locationem vectigalium, vel cuiuscumque possessionis, vel publicarum tributionum exceptionem vel exactiõnem vel curatiõnem domus ei cõmittentes, vel fideiussores pro memoratis causis capientes nullam contra ecclesiam, vel monasterium, vel res eius, vel administratores, vel aduersus illas personas, quibus crediderint, vel contra substantias vel fideiussores eorum habeant actionem. Illi autem, qui publicarum tributionum, vel vectigalium exceptionem, vel locatiõnem, vel exactiõnem memoratis personis crediderint, vel fideiussores eorum receperint; quidquid publico damni contigerit, hoc de sua
sub

substantia restituere compellantur.

N V L L V S Episcopus cogatur ad iudicium venire dicendi testimonij causa, sed iudex ad Episcopum mittat ministros suos: & propositis sanctis euangelijs, quod scit, Episcopus dicat secũdum hoc, quod sacerdotibus honestum est.

N V L L V S Episcopus neque pro ciuili, neque pro criminali causa apud quemuis iudicem siue ciuilem, siue militarem producat vel exhibeatur, nisi imperialis iussio præcesserit. Magistratus enim, qui hoc iubere ausus fuerit, amissione cinguli, & viginti librarum auri condemnatione plectetur: vt istæ viginti libræ ecclesiæ addicantur, cuius Episcopus produci, vel exhiberi iussus est. Litis autem executor post cinguli amissionem tormentis subiciatur, & in exilium mitratur.

N O N liceat Episcopis suas quidem
dem

dē ecclesias relinquere in alias autē
prouincias peruenire. Sin autē hoc
ex causa fecerint necessaria; ostēdāt
vel litteras Patriarchæ, aut metropo-
litani sui, vel imperialem iussione[m].
Nam nec illis Episcopis, qui sub Pa-
triarcha Constantinopolitano sunt,
aliter in hanc imperialem ciuitatem
venire permittimus, nisi ex permis-
sione eius, vel nostra iussione perue-
nerint. Quicumq[ue] autem ex quauis
diœcesi venerit in hanc ciuitatē Epi-
scopus; intret primum apud beatissi-
mum Patriarcham Constantinopoli-
tanum, ac per ipsum ad nostram post
ea serenitatem. His autem, qui con-
tra præsentē dispositionē proficiscū-
tur, vel ultra vnius anni spatiū extra
suam prouinciam degunt: primū qui-
dem sanctimus nō subministrari im-
pensas ab œconomis ecclesiæ suæ; de
inde admoneri per litteras a sacerdo-
tibus, quibus subiecti sunt, vt redirēt
in suas ecclesias. Quod si distule-
rint: secūdum sacros canones euoca-
ri.

ri. Et si intra definitum tempus a sa-
cerdotibus ad ecclesias suas non re-
dierint: ipsos quidem Episcopatu re-
pelli, alios autem pro ipsis meliores
consecrari secundum vim præsentis
legis. hoc eodē & in clericis optinētē
cuiuscūq[ue] gradus sint, vel ministerij.

VNVSQVISQVE Episcopus XII.
vel Patriarcha vel metropolitan^o sub
iectos sibi Episcopos semel aut bis
per singulos annos apud se cōuocare
debet; & omnes causas subtiliter co-
gnoscere, quas Episcopi, vel clerici,
vel monachi secum habent, easq[ue] cō-
ponere; & si quid contra canones ex
quacumque persona admissum est,
emendare.

NEQVE Episcopus, neq[ue] presby XIII.
ter, neq[ue] diaconus, neq[ue] subdiaconus,
neq[ue] lector, neq[ue] alius cuiuscumq[ue] con-
fortij, vel habitus cōstitutus tableia-
re audeat. vel socius ludentium fie-
ri, vel spectator, vel in quocumq[ue] spe-
ctaculo spectandi causa venire. Ac
si quis contra hoc fecerit: per tres an-
nos

nos sacro ministerio prohibeatur, & in monasterium mittatur. Sin autē dignam p̄nitentiam in priori tempore ostenderit: statim reuocatur, & dignus sacerdotio reddatur, vel ministerio suo. sciētib. sacerdotibus, qui ralia peccata scientes dissimulaerint, quod ipsi deo rationē reddunt.

XIV. NVLLVS Episcopus inuitus cogatur subiectum sibi clericum qualēcumq. de suo clero dimittere.

XV. NEMO Episcopus, nemo presbyter excōmunicet aliquem ante, quā causa probetur, propter quā ecclesia astici canones hoc fieri iubēt. Si quis autem aduersus ea excommunicauerit aliquem: ille quidem, qui excōmunicatus est, maioris sacerdotis auctoritate ad gratiam sanctæ communicationis redeat; is autem, qui non legitime excommunicauerit; in tantū absteat tempus sacrosanctā cōmunionē, quantum maiori sacerdoti visum fuerit: vt quod iniuste fecit, ipse iuste patiatur.

NON

NON liceat Episcopo manibus suis aliquē cedere: hoc enim alienum a sacerdote est.

SI EPISCOPVS expulsus au sus fuerit ingredi ciuitatem, de qua repulsus est, vel exire de loco, in quo degere iussus est: iubemus eū in monasterio in alia prouincia constituto tradi, vt quæ in sacerdotio peccauit, degens in monasterio corrigat.

NON alium clericum concedimus creari, nisi eū, qui & litteras scit, & rectam fidem, & vitam honestam habeat; & neq. concubinam, vel naturales liberos habeat, vel habuit. Sed vel castitate præditum, vel uxorem legitimam, & ipsam vnā & primam habentē; vel si iam habuerit & neq. viduam, neq. disunctā a marito, neq. aliter legibus vel diuinis canonibus reprobata.

NEMO presbyter cōsecretur, qui minor triginta annis sit. nemo diaconus, vel subdiaconus fiat minor

vigin

viginti quinque annis. nemo lectoribus connumeretur, qui minor decem & octo annis fuerit. nemo inter diaconissas consecratur sacrosanctæ ecclesiæ, quæ minor sit quadraginta annis, vel ad secundum matrimonium peruenit.

XX. SI consecratur clericum Episcopo cuiuscumque collegij vel gradus, accusator extiterit, qui dicat illum indignum consecratione esse: ipsa quidem consecratio differatur; omnia autem, quæ pro cognitione vel coercionem consecrationis Episcoporum superius diximus, & in hac optineant parte.

XXI. SI subdiaconus vel diaconus futurus non habeat uxorem, secundum ea, quæ supra exposuimus, sibi coniunctam; non aliter consecratur, nisi prius a consecratore interrogatus promiserit posse post consecrationem, & sine legitima uxore caste vivere. non concedendo a consecratore consecrationis tempore diacono vel subdiacono

consecrationem futuro permittere; ut post consecrationem uxorem accipiat. Quod si hoc permiserit fieri: Episcopatu suo expellatur. Presbyter autem, vel diaconus, vel subdiaconus, qui uxorem duxit, repellatur quidem de clero; curiæ autem ciuitatis eius, in qua clericus erat cum facultatibus suis tradatur. Sin autem lector secundas contraxit nuptias, vel primas quidem, sed duxerit uxorem viduam vel disunctam a marito, vel legibus vel sacris canonibus reprobata: ad alium gradum ecclesiæ non procedat. Quod si quocumque modo in maiorem gradum productus sit: reijciatur ab eo, & priori restituatur.

NEQUE curialis, neque taxonaria clericus consecratur. Quod si hoc factum fuerit, priori conditioni restituatur. nisi forte non minus, quam quindecim annos in solitaria vita peregerit. Tales enim homines consecrari iubemus, reddenda scilicet a curia legitima portione tam curiæ, quam

publico; SIMONACHVS clericatus honorem meruerit: solitarie vitæ canones non transgrediatur. Ideoq. quamvis in tali gradu fuerit, vt liceat clericis in eo cõstitutis vxorem ducere: nõ audeat ipse hoc facere. Alioquin si concubinam vel vxorem duxerit: curiæ, vel officio, vel cõditioni, cui subiectus ante fuerat, restituatur. Idemq. dicimus, & si nulla antea cõdicio suppositus postea monachus factus ad clericatus honorem peruenerit. Et generaliter definimus nulli licere in quocumq. gradu ecclesiastico posito recedere ab eo, & inter laicos connumerari. Si enim ausus fuerit facere: cingulo vel dignitate, vel militia, si quam habeat spoliatus curiæ suæ ciuitatis tradatur. EOS autem, qui ante nostram legem clerici creati sunt, a curiali condicione per substitutas personas pecuniaria implere muneris; de corporalib. autem immunes & liberos custodiri.

NVLVS clericus cuiuscumq. gradus præstet aliquid ei, a quo consecratur, vel aliæ cuiuscumque personæ. Solas autem consuetudines consecratori, & ministris eius ex more capientib. vnius anni diaria nõ excedentes pecunias præstet. In sancta autem ecclesia, in qua cõsecratur, nihil omnino cõclericis suis præstet super processu suo, neq. propter hanc causam proprijs solatijs, vel alijs partibus suis defraudetur.

NVLVS neq. xenodochus, neq. ptochotrophus, neq. nosocomus, neq. alius religiosę domus administrator, vel cuiuscumq. curę ecclesiasticę gestor præstet aliquid ei, a quo præponitur, vel cuiuscumq. personæ pro cõmissa sibi administratione. Qui autem præter hæc, quæ disposuimus, dederit aliquid, vel acceperit, vel mediator factus fuerit: sacerdotio, vel clero, vel cõmissa sibi administratione nudabitur, his quę data sunt vindicandis religioso loco, cuius talis persona

consecrationem, vel curam, vel administrationem accepit. Sin autem laicus sit, qui acceperit, vel mediator factus est: duplum ab eo exigatur, & religioso loco, in quo talis persona administrationem, vel consecrationem, vel curam accepit, præstetur.

XXV. SI clericus cuiuscumq. gradus, siue administrator cuiuscumq. religionis loci ante consecrationem, vel administrationem, vel curam sibi commissam, vel postea voluerit aliquid de proprijs suis rebus offerre ecclesie, in qua consecratur, vel loco, cuius administrationem, vel curam recepit: non solum prohibemus hoc fieri, sed magis exhortamur talia pro salute anime sue facere. Nos enim illa tantum dari prohibemus, quæ specialiter quibusdam personis præstantur, non ea, que sacrosanctis ecclesijs, vel alijs religious locis offeruntur.

XXVI. SI seruus sciente & non contradicente domino in clero sortitus sit: ex hoc ipso liber & ingenuus fiat. Si enim

enim ignorante domino consecratio facta fuerit; liceat domino intra annum tantum condicionem probare, & proprium seruum recipere.

Sin autem seruus sciente domino vel ignorante secundum ea, quæ diximus, ex ipso honore clericatus libertatem meritus postea ecclesiasticum ministerium reliquerit, & ad laicorum vitam transierit: domino suo in seruitio tradatur.

ADSCRIPTICIVS in ipsis tantum possessionibus, in quibus censitus est, clericus fiat; quamuis invito domino hoc fuerit factum: sic tamen ut & clericus factus impositam sibi culturam impleat.

XXVIII. SI quis oratoriam domum ædificauerit; & ipse vel heredes eius clericos in ipsa domo consecrari maluerint sumptus administrantes eiusdem domus audiantur, si dignos nominauerint clericos. Sin autem illi tales sint, ut diuinis canonibus non comprehenduntur: ad Episcopum pertine-

bit alios clericos idoneos eligere.

XXVIII. **SANCTIMVS** vt reuerētissimi clerici suis obseruent ecclesijs, & sibi cōpetens ecclesiasticū impleant ministerium. Idq. inquirere debet cuiuscūq. ciuitatis religiosissimus Episcopus, & in singulis gradibus ecclesiasticis primates, vt qui ea non custodierint, canonicis pœnis subiciantur.

XXX. **PRESBYTERI**, diaconi, subdiaconi, lectores, & cantores, quos omnes clericos vocamus, res quocūq. modo in eorum dominium peruenientes habeant in propria potestate ad similitudinē castrēsis peculij. vt liceat eis donare, & secundū leges in easterari; quāuis in parentū suorū fuerint potestate. Sic tamē vt liberi eorum, vel liberis nō superstitibus parentes eorum legitimā portionē capiant.

XXXI. **PRESBYTERI** & diaconi si in causa pecuniaria falsum testimoniū dixerint: nō tormentis subiciantur, sed per tres annos separētur a diuino ministerio, & monasterijs tradantur.

tur. Pro ieriminalibus autē causis si falsum testimoniū dixerint: clericatus honore nudati legitimis pœnis subiciantur. Ceteri autē in alio ordine ecclesiastico relati si falsum testimoniū in quacūq. re siue pecuniaria, siue criminali dixisse cōvincantur: ordine ecclesiastico reiecti legitimis cōertionibus subiciantur.

XXXII. **SI** quis contra clericū, vel monachū, vel diaconissam, vel monastriā, vel ascetriā habeat aliquā actionē: adeat primum religiosissimū Episcopum, cui eorum vnusquisq. subiectus est: Ille autē rem inter ipsos discernat. Est quidem vtraq. pars iudicatis adquiescat: iubemus per Præsidentē locorū ea executioni plenissime tradi. Sin autē vnus ex litigatorib. intra decē dies cōtradixerit iudicatis: tūc locorū Præsides rē cognoscat. Et si in uenerit iudiciū recte prolatū: & suo calculo hoc cōfirmet, & executioni tradat iudicata: & non liceat ei, qui bis in tali rē victus est, prouocare.

Sin autem calculus Præsidis contra-
 rius sit Episcopi calculo: tunc locum
 habeat appellatio contra calculum
 Præsidis; & ea secundum legis ordinē
 referatur, & exerceatur. Sin autem
 ex imperiali vel iudiciali iussione
 Episcopus iudicauerit inter quales-
 cūq. personas: prouocatio ad Impera-
 torem vel ad iudicem, qui iussit, refe-
 ratur. Sin autem crimen sit, quod ad
 uersus memoratas reuerentissimas
 personas referatur: si quidē apud Epi-
 scopum aliquis accusetur; & ipse veri-
 tatē inuenire potuerit: de honore vel
 gradu eum secundum ecclesiasticos
 canones reiciat. Et tunc competens
 iudex ipsum comprehendat, & secū-
 dum leges litigium discernēs finem
 ei imponat. Sin autem prius ciuilem
 Præsidem adeat accusator, & crimē
 per legitimam disceptationē potue-
 rit probare: tunc Episcopo locorum
 monumenta intimentur. et si ex ipsis
 cognitum fuerit proposita crimina
 eum admisisse: tunc ipse Episcopus lo-
 corum

corum eum secundum regulas de ho-
 nore vel gradu, quē sustinet, sepatet:
 iudex autem vindictam ei inferat le-
 gibus competentem. Sin autem pu-
 tauerit Episcopus acta non iuste con-
 stitisse: liceat ei honoris spoliationē
 differre vel gradus, ut talis persona
 sub legitima cautela fiat; & ita ad nos
 causa per Episcopum & iudicem re-
 feratur: ut eā nos cognoscentes, quod
 nobis iustum fuerit visum, hoc iubea-
 mus. Si quis autē pro pecuniaria cau-
 sa cōtra prædictas personas aliquam
 habuerit actionē; & Episcopus distu-
 lerit inter eos iudicare: licentiam ha-
 beat actor ciuilem Præsidi adire. sic
 tamē, ut accusata persona nullo mo-
 do cogatur fideiussorē dare; sed tan-
 tum promissionem sine iureiurando
 eum hypotheca suarum rerum expo-
 nere. Sin autem pro criminali cau-
 sa accusatio contra memoratas per-
 sonas deponatur: sub legitima caute-
 la accusata persona fiat.

SI de negotio ecclesiastico (id est xxxiii.
 cano

canonico) causa emerſerit non magiſtratus, ſed religioſus Epiſcopus ſecundum ſacros canones imponat negotio ſinem.

XXXIII. SI inter Epiſcopos eiufdem concilij dubitatio emerſerit de eccleſiaſtico iure, vel de alijs negotijs: prius metropolitānus eorū cum alijs quibuldam concilij ſui conſiderans rem iudicet. Et ſi nō ad quietē utraq; pars iudicatis: tunc beatiſſimus Patriarcha illius regionis inter ipſos audiat & quod eccleſiaſticis canonibus & legibus noſtris cōſentaneum ſit: hoc definiat, & nulla pars valeat calculo eius contradicere.

XXXV. SI clericus vel quis alius contra Epiſcopū propter qualemcumq; cauſam adire poteſtatē maluerit: prius metropolitānus eorum ſecundum ſanctas regulas & noſtras leges negotiū diſcernat. et ſi quis iudicatis contradixerit, ad Patriarchā illius regionis res referatur: & ille ſecundum canones & leges ſinem ei præbeat.

OBBQ

COCV SI

SI contra metropolitānum adire quispiā velit: regionis illius Patriarcha negotiū diſcernat.

XXXVII. QVICVM QVIB Epiſcopus apud quem ſi iudicē accuſatus fuerit omnino nullā neq; ſidē iuſſionē, neq; promiſſionē pro litigio facere cōpellatur: ſic tamen ut operā daret intentiones & cauſas actōris diſſolueret.

XXXVIII. OEconomos, & xenodochos, & noſocomos, & prochorophos, & aliorū ſanctorū locorū adminiſtratores, & omnes clericos iu bonis ſuper adminiſtrationibus ſibi commiſſis apud propriū Epiſcopū, cui ſubiectionis ſpōdere, & rationes ſue adminiſtrationis facere, & excuſationē ſuſcipere, ſi quid ab his debitū fuerit probatū, ut hoc ei loco reddatur, cui ex adminiſtratione debitū apparuerit. Sin autem putauerint ſe ſe præſeruatōs: poſt exactiōnē metropolitānus rē diſcernat. Sin autē metropolitānus ſit, qui iudicauit, & exegit: & ille, qui exactiōnē paſſus eſt, putauerit ſe leſū fuiſſe:

XXXIX. SI quis adire metropolitānum vel alium Epiſcopum, cui ſubiectionis ſpōdere, & rationes ſue adminiſtrationis facere, & excuſationē ſuſcipere, ſi quid ab his debitū fuerit probatū, ut hoc ei loco reddatur, cui ex adminiſtratione debitū apparuerit. Sin autem putauerint ſe ſe præſeruatōs: poſt exactiōnē metropolitānus rē diſcernat. Sin autē metropolitānus ſit, qui iudicauit, & exegit: & ille, qui exactiōnē paſſus eſt, putauerit ſe leſū fuiſſe:

LXXV

ſe:

se: administrationis illius, beatissimus Patriarcha rem discernat. Non enim concedimus antefatis personis in memoratis causis ante disceptationē & exactionem debiti suos Episcopos deserere, & in alia peruenire iudicia.

XXXIX. **S**I quis ex his, quibus administratio religiosi loci commissa est, ante quarationes exponat, & debitā a se quietatem exsoluat, decesserit: heredes eius similiter & rationib. & exactionibus subiciantur.

XL. **S**I Episcopus vel quiuis clericus in ciuitate CP. inueniatur ex quacūque prouincia: & aliquis voluerit aduersus eum actionē mouere; & si quidem iam de rō litis contestatio facta est in prouinciali iudicio: ibi impleatur, id est in ea prouincia, in qua lis contestata est. Sin autem nōdum cepra est: apud eminentissimos tantum Præfectos Prætorio Orientis iudiciū peragatur, vel apud eos iudices, quos nostra iussio deputauerit.

NVLVS apocristarius cuius XL. cumq. ecclesie siue in hac ciuitate degens, siue apud Patriarchas vel metropolitanos ab episcopo suo missus pro suo Episcopo vel pro negotio ecclesiastico, vel debito publico siue priuato aliquam actionē vel exactionem patiat, nisi forte ei mandatum est ab Episcopis vel œconomis quosdam conuenire. Ipsi enim, qui conueniuntur solis prestamus facultatē, si quas actiones habuerint contra ecclesiam vel Episcopos, aduersus apocristarios eas mouere. Sed si obligauerint se in eo tēpore, quo apocristarij officium peragunt, ex his causis actiones suscipiant.

EPISCOPI & clerici pro ciui XLII. tate vel ecclesia sua legationis causa vel cōsecrationis Episcopi siue in imperiali ciuitate, siue in alio quocūq. loco peruenientes nullam molestiā, vel repulsam a quacumq. persona patiantur. Nam qui obnoxios eos habere putauerint: postquam in prouinciam

.LIX ciam reuertantur, pulsare eos poterunt, nullo eis præiudicio generando in temporali proscriptioe propter tempus, quod in tali protectione transactum est.

XLIII.

.LIX. Si quando causa emerferit, ut admonitio vel executio inferatur pro pecuniaria causa, siue publica, siue priuata, clerico, vel monacho, vel monacha, vel cuiuscumque monasterio, & maxime mulierum, siue iniuria & cum omni honore admonitio vel executio fiat. Monacha autem, vel ascetria monasterio vel asceterio non detrahatur: sed procuratorum ab his præponi, qui pro negotio respondebit. Monachis autem liceat siue per se, siue per procuratores suos monasterij vel asceterij causas peragere: sciente eo, qui transgressus fuerit hæc statuta siue iudex sit, siue executor litis, quod & cingulo spoliabitur, & penam quinq. librarum auri præstabit. quã debet exigere ab eo vir magnificus Comes Rerum Priuatarum. Executor autem & periculum

.LIX. culum patietur, & in exilium mittatur: religiosis locorum Episcopis prospicientibus, ut nihil istis contrarium fiat, vel si quid peccatum fuerit, ut prædicta coertio fiat. Præsides autem vindictam differente imponere, ad nostram scientiam Episcopus referat.

.LIX. Sportularum nomine quacumque persona in quocumque ecclesiastico ordine constituta, idest diaconus, & monachus, & ascetria, & monacha pro quacumque criminali, vel pecuniaria causa cuiuscumque sit quantitas, siue a clerico, siue ab aliquo militante admonitionem susceperit, siue in imperiali ciuitate, siue in prouincijs, in quibus degunt: non plus quam quattuor siliquas præstet. Si vero extra iurisdictionem siue a Præsidente, vel a beatissimo Patriarcha missus executor in alias causas admonitionem obtulerit alicui de memoratis personis: non ultra solidum accipiat. Sed etsi plures pro vna eademque causa conuerti fuerint: non plus sportularum nomine præstent, quam si vna persona conuenta fuisset.

NVL.

XLV. NVLLVS Episcopus pro rebus ecclesie suae executionem vel molestiam patiatur. Sportulas autem nec pro suis negotijs admonitus praestet. Actiones autem contra ecclesiam propositas aetonomi suscipiat, vel hi, qui in hac causa praepositi sunt. Si quis aduersus nostra statuta sportulas exigere fuerit ausus, in duplum, quod accepit, praestet ei, a quo exegit. Et si quidem militat, amittat cingulum: sin autem clericus sit, clero expellatur.

XLVI. PRESBYTERIS, & diaconis, & subdiaconis, & alijs in clero scriptis non habentibus vxores secundum diuinas regulas interdicimus & nos mulierem habere in sua domo excepta matre, & filia, & sorore, & alijs personis, quae omnem quaelam effugiunt. Si quis autem aduersus istam obseruationem mulierem in domo sua habuerit, quae potest ei suspiciorem inferre turpitudinis: & ille a cō clericis suis audierit cum tali muliere non habitare; & noluerit eam a do-

mo

mo sua repellere; vel accusatore emergente probatus fuerit inhoneste cum tali muliere couersari: tunc Episcopus secundum ecclesiasticos canones de clero eum repellat curiae, ciuitatis, cuius clericus est, tradendus.

NVLLVS Episcopus cum muliere XLVII.
re habitet penitus: nullam mulierem XLIX
habeat. Sin autem probatum fuerit hoc non obseruasse: Episcopatus honore reiciatur: quia ipse se indignum sacerdotio ostendit.

CAVEANT diaconissae cum masculis habitare, per quos in honesta vita suspicio possit emergere. Sin autem hoc non obseruauerint: sacerdotis, cui subiectae sunt, admonitione abtineant conuersatione masculorum. Sin autem hoc distulerint facere: ecclesiastico ministerio, & suis salarijs careant, & monasterio tradantur, & omnem vitam suam ibi peragant. Res autem earum si quidem liberos habeant: inter ipsas & illos secundum numerum personarum diuis-

NON

D d dan.

dantur: vt competens eidem mulieri portio monasterio addicatur, & aliam. Sin autem non habeat liberos: tota ipsius substantia inter monasterium, vbi immissa est, & ecclesiam, in qua prius fuerat, ex e qua portione diuidatur.

XLIX. SI quis diuinis mysterijs, vel alijs sanctis ministerijs celebrandis in sanctam intrauerit ecclesiam: & Episcopo, vel clericis, vel alijs ministris ecclesie iniuriam fecerit: iubemus eum tormentis subiectum in exilium mitti. Sed si ipsa sancta oratoria, vel diuina ministeria conturbauerit, vel celebrari prohibuerit: capitali supplicio puniatur. Hoc eodem obseruando & in litanijs, in quibus Episcopi, vel clerici inueniuntur: vt si quidem contumeliam tantum fecerit: tormentis & exilio tradatur; sin autem litanias conturbauerit: capitale periculum substat: eaque defendere volumus non solum ciuiles, sed etiam militares iudices.

NON

NON liceat laicis litanias facere sine Episcopo & clericis, qui sub Episcopo sunt. Sanctas quoque cruces, quas in litanijs portant, in sanctis locis reponi iubemus, & his proferri, si litanie tempus vocauerit. eaque obseruet non solum antistites locorum & clerici, sed etiam magistratus. Si quis autem presentis legis vim transgressus fuerit, vel vindictam imponere neglexerit: predictas penas patiatur.

RESTAT, vt de monachis dicamus. Igitur sanctimus, vt abbas, siue archimandrita singulis monasterijs preponatur non secundum gradum monachorum, sed quem cuncti monachi vel melioris opinionis constituti elegerint propositis sanctis euangelijs dicentes quod non propter amicitiam vel gratiam, sed sciens eum fidei recte, & vite castae, & administratione dignum, & potestatem monachorum disciplinam & omnem monasterij statum vtiliter custodire, eum elegerint, & si sic electus fuerit modis omnibus confirmetur ab Episcopo,

Dd 2 cui

I cui monasterium subiectum est. Quæ autem de monasterijs monachorum diximus, eadem teneant & in monasterijs vel asceterijs mulierum.

- LII. SI quis monachus esse velit, si quidem notum sit nulli conditioni subiectum esse: hegumenus monasterij quando existimauerit, habitum ei præstet. Sin autem incognitus sit, per tres annos habitum ei non præstet, sex experimentum & probationem vitæ ipsius accipiat. Et si quidem intra triennium venerit aliquis dicens eum seruum suum esse, vel adscripticium vel colonum; & ideo ad monasterium venisse, ut culturam agrorum fugeret, vel propter furta, vel alia delicta in monasterio intrasse; atque fuerint probata: domino suo reddatur cum rebus, quas in monasterio duxisse probetur, ut tamen prius fidem accipiat a domino suo, quod nihil patiat. Sin autem intra triennium nemo ex prædictis personis inquietauerit eum; & tractato triennio probatum se hegumeno ostenderit

derit: tunc accipiat habitum, & nemo eum postea pro conditione inquietet. Sic tamen ut res, quas in monasterio duxit, domino restituantur. Sin autem monasterium reliquerit, & laicus fiat, & in ciuitate, vel in agris deambulet: suæ conditioni reddatur.

MONA CHI in vna domo habitent, communiter alantur, in vna domo semotim dormiant, nisi forte quidam ex his propter prolixam in monasterio exercitationem semotim velint viuere, vel senectutis, vel corporalis imbellicitatis causa, in cellulis quibusdam intra monasterium degerint; & hoc tamen non citra voluntatem hegumeni fiat. his omnibus & in monasterijs vel asceterijs mulierum obseruandis.

LIV. IN nullo loco monachos & monachas permittimus vnum monasterium habere. Sed nec ea, quæ duplicia vocantur; & si quid tale est: religiosus Episcopus mulieres quidem in suo loco studeat manere; monachos autem a-

liud monasterium ædificare sibi cogat. Sin autem plura sint alia monasteria: separentur in alijs monasterijs monachæ, & in alijs monachi. res autem, quas habent communes, secundū iura sibi competentia distribuuntur. Quem autē monachæ presbyterum, vel diaconum elegerint, vt eum apocrisarium habeant, vel sanctam communionem vt eis adferat, religiosus Episcopus, cui subiectæ sunt, deputet: si tamen & fidei rectæ, & vitæ bonæ fuerit. Sin autem is, quē elegerunt, neq. presbyter, neq. diaconus sit; probatus tamen in castitate & fide: consecret eum Episcopus in illa consecratione, qua dignus sit, & fiat apocrisarius, & sanctæ communionis minister. sic tamen vt nec ipse habeat licentiam, quamuis ita electus est, in monasterio mulierum permanere.

LVI. SI quis sub cōdicione nuptiarum, vel liberorum, vel dotis causa, vel ante nuptias donationis donauerit, vel

reli

querit suis liberis vel aliæ cuiusq. personę hereditatē vel legatū: vel ab initio pure reliquerit, vel donauerit: substitutiones autē, vel restitutiones eis fecerit sub condicione quacumq. ex his, quæ prædictæ sunt: iubemus talibus cōdicionibus subiecti tam masculi, quam feminae si in monasteriū intrauerint, vel clerici, vel diaconifæ, vel ascetriæ fuerint: tales cōdicionēs irritas, & pro non scriptis esse. Hoc autem auxilio clerici & diaconifæ ecclesiarum fruantur, si in eadē vita perseuerauerint; & ea, quæ sic eis donata vel relicta fuerint, in pias causas consumpserint, vel donauerint, vel reliquerint. Nam de his, quæ in monasterium, vel asceterium intrauerint, certa forma est, vt totū patrimonium eorum, vel earum cum huiusmodi rebus ad monasterium, vel asceterium pertineat. Sin autem ad redemptionem captiuorum vel alimoniam substitutio, vel restitutio facta est sub antefatis condicionibus.

D d 4

nibus.

nibus: ex nullo modo prædicto: recludi eam concedimus.

LVI. SI mulier vel vir ad solitariam vitam transferit, & liberos non habeat: res eius monasterio competat, in quo intrauit. Sin autem talis persona liberos habeat: liceat ei substantiam suam liberis suis distribuere: sic tamen ut nulli eorum legitimam portionem deminuat; & sibi retineat unius filij partem ad monasterium scilicet peruenturam. Quod si ante quam deliberet inter liberos suos propriam substantiam, in monasterio decesserit: sola legitima portio liberis eius deferatur.

LVII. SI sponsalia legitime inter sponsum & sponsam contracta fuerint: deinde antequam nuptiæ celebrentur: sponsus vel sponsa intrauerit in monasterium: id quod arrarum nomine datum est, in simplum tantum reddatur, & pœna utriusque parti remittatur.

LIX. SI constate matrimonio solus vir, vel sola vxor ad solitariam vitam transferi

fuerit, & monachicum habitum acciperit; hoc ipso matrimonium dissoluitur etiam nullo repudio missio. Et si quidem solus vir monachus factus est: reddat mulier dotem, & quidquid aliud ab ea susceperit, & propter nuptias donationis tantam partem, quam tam mulier accepisset ex morte mariti secundum dotalium instrumentorum tenorem. Sin autem mulier monacha facta sit: maritus quidem retineat nuptialem donationem, mulier autem recipiat dotem suam, excepta illa portione, quæ apud maritum ex morte mulieris secundum pacta dotalia residere debet. Sed & quidquid aliud mulier apud maritum habuerit, restituatur eidem mulieri. Quod si utraq. persona solitariam vitam elegerit: unaqueque pars suas res accipiat; & nemo nihil neque lucretur, neque detrimentum sentiat. Sed maritus quidem retineat propter nuptias donationem, mulier autem recipiat dotem suam, & quidquid aliud marito de-

to dedisse probetur. Hæc omnia tam de sponso, quam de sponsa, & viro & vxore statuta sunt: nisi altera pars alteri quippiam donare vel concedere velit.

LIX. NON liceat parentibus liberos, vel liberis parētes ab hereditate sua repellere monachos factos; quamuis dum laici fuerint, in causam ingrati- tudinis inciderint.

LX. NON liceat parentibus liberos suos ad solitariam vitam trāscuntes abstrahere de monasterijs.

LXI. SI quis monasteriū suum relique- rit, & ad aliud monasterium transie- rit: res eius priori monasterio, in quo ante intrauerat, competant.

LXII. AGANT sollicitudinem Episco- pi, vt neq. monachi, neq. monachę in ciuitatibus ambulent: sed si quas ha- bent necessarias causas, eas agāt per apocriſarios suos, vel ipsi, vel ipsę in monasterijs permanentes.

LXIII. SI monachus laicus factus fuerit: honore & cingulo spoliatur, & res eius

eius monasterio addicantur, quod ab eo relictum est, instante Episcopo lo- ci, & Præsīde prouincię: ipse quoq. in monasterium mittatur. Quod si ite- rum monachicam vitam reliquerit: tūc eum Præsēs prouincię, in qua in- uentus sit, teneat, & taxæ otis suis con- numeret.

SI quis rapuerit, vel sollicitauerit, LXIII
vel corruerit ascetiam, vel diaco- 27. q. 1. c.
nissam, vel monastriam, vel aliam 30.
mulierem religiosam vitam, vel ha-
bitum habentem: bona ipsius, & eo-
rum, qui huiusmodi sceleris commu-
nione contaminati sunt, a religioso
loco vindicentur, in quo talis mulier
habitabat per religiosos Episcopos,
& œconomos, & præsīdes prouincia-
rum, & officiales eor. ipsi autem capi
tali periculo subiciātur. Mulier au-
tē ubiq. inuestigetur; & cum suis reb.
monasterio cautiore tradatur. Sin au-
tē diaconissa fuerit liberos habēs le-
gitimos: pars legitima liberis eius le-
gitimis præstetur. Quod si intra annū
post

post cognitum tale scelus huiusmodi res a religiosis locis non vindicetur: Comes Priuatarum rerū hæc nostro fisco addicat. Præses autem prouinciae si vindictam tali crimini imponere superfederit: & cingulo careat, & poenam quinq. librarum auri dare, fisci iuribus compellatur.

LXV. NON liceat laico, præsertim senicis viris & mulieribus, & prostitutis habitu monachi vel monachæ vel ascetriæ uti, vel quocūq. modo imitari; nec in qualemcumq. ecclesiasticum statum liceat illudere. Si quis enim ausus fuit aliquid facere cōtra: & corporales poenas subsistat, & exilio tradatur. Hæc autem ad curam & sollicitudinem Episcoporū & clericorum, qui eis subiecti sunt, & iudicum tam ciuiliū, quam militarium, & officiorum, qui eis obtemperant, & defensorum ciuitatum pertineāt.

P. O E N A E, quæ præsentī lege cōtinētur, si quidem priorib. quoq. legibus cognitæ sunt, exerceantur nō solum

lum in futuro, sed etiam in præterito tempore. Si quæ autem in hac lege per innovationem positæ sunt, in futuris tantū temporibus custodiātur.

NOV. CXXIII.

QUOTIENS CVMQVE I.
apud quoslibet iudices lis aliqua inchoatur, vel appellationis examen agitur: oportet & ipsas principales personas litigantium, vel eos, ad quos pendente adhuc iudicio causa trāslata est, in ipso disceptationis exordio tactis sacrosanctis scripturis sacramentum præbere, quod nihil penitus iudicibus aut patrociniū causa ipsis vel alij cuiuscumque personæ pro hac causa quolibet modo dederunt, aut promiserunt, aut postea dabunt, vel per se, vel per interpositam personam, exceptis his rebus, quæ proprijs aduocatis pro patrociniū præstant, vel alijs, quib. ex legibus aliquid dare permittitur. Sed & si in sacro audito

rio consulatio celebratur: debet sub
 presentia senatorum hoc idem par-
 tes iurare. Quod si forsitan aliqui
 ex litigatoribus non possunt ad iudi-
 ces peruenire: presentes quidem liti-
 gatores similiter iurare debet, ad ab-
 sentes vero ex officio destinari oportet
 competentes personas una cum ad-
 uersarijs, ut presentibus eis simili-
 modo iusiurandum detur, nisi forsitan
 pro aduersaria parte mulier sit hone-
 stissima; quae se non soleat extraneis
 viris ostendere. Et enim sub presen-
 tia tantum officialium, qui missi sunt,
 non etiam aduersarij credere debet
 sacramentum. Quod si uterque litigato-
 rum, vel alteruter absens fuerit: oportet
 eum, qui absens est, in ea prouincia,
 in qua degit, inter acta apud iudicem
 eiusdem prouinciae, vel Defensorem
 idem sacramentum praestare.
 Quod si praesens vel absens litigator
 noluerit tale iusiurandum subire; &
 hoc iudici manifestum fuerit: si qui-
 dem actor est, condemnabitur, qua-
 tenus

tenus ab actione sua cadat: sin vero
 reus est, qui iurare non vult, condem-
 nabitur in ea quantitate; in qua con-
 uentus est. Plane si confessus sit liti-
 gator aliquid dedisse, vel promississe,
 & personam dixerit, cui dedit, aut pro-
 misit; & hoc ipsum probauerit: a praedicta
 poena immunis erit, cum veniam
 mereatur. Is autem, qui conuictus
 erit sub tali delicto: si quidem in pe-
 cuniaria causa, spoliabitur magistra-
 tus sui potestate; & eius quidem,
 quod accepit, triplum fisco restituat;
 eius vero, quod ei promissum est, du-
 plum fisco praestabit. Sin autem
 criminalis sit causa: publicabitur,
 & in exilium mittetur. Quod si liti-
 gator non potuerit ostendere id, quod
 datum, vel promissum est: oportet
 eum, cui datum vel promissum dicitur;
 iurare, quod neque perse, neque per
 quamlibet aliam personam datum si-
 bi aliquid vel promissum est. Ita
 enim ipse quidem poenam euitabit;
 litigator vero, qui non potuit eum
 con-

cōvincere; si quidem pecuniaria causa sit; æstimationem litis fisco nostro præstabit; lis autē cepta legitimo modo determinetur. Quod si criminalis fuerit causa: bona eius publicentur omnia, causa vero similiter legitimum finem accipiat apud competentes iudices. Quod si recuset dare iusiurandum is, cui dicitur datum aliquid vel promissum fuisse: eisdem pœnis subicitur. Enimvero si litigator sacramentum dederit, quod neq. promiserit, neq. dederit aliquid; & post sententiã intra quattuor menses convictus fuerit peierasse: veniam nullã merebitur. Sed eisdẽ pœnis; tam ipse, qui dedit, quam ille, qui accepit, subicitur. Quod si per tutorem, vel curatorem lis exerceatur: iusiurandũ quis dem ipsi præstare necesse habebunt. Alioquin eisdem pœnis subiciuntur. Minoribus vero nullum præiudiciũ ex hoc generabitur. *q. l. v. l. i. p. l. d. d.*

II. **NEQVE** ciuilib; neq. militaris iudex in quacumq. provincia permittere

tere debet executoribus litis ultra modum legitimum sportularũ a quacumque persona capere aliquid vel exigere siue magisteriani, siue præfectiani, vel etiam ex diuina iussione dati sunt executores. Quod si inuenierint aliquem amplius exegisse: debent eundem constringere, vel includere; & quod amplius exegerint, in quadruplum ab eo repetere. Et simplum quidem ei, ex quo exactum est, restituere: triplum vero fisco inferre. Quod si de hoc interpellatus iudex eum, qui super exactus est, audire noluerit: quadruplum de suo fisco præstare. Idem est autem & si de officio eius sit exactor. **QVI** supra legitimum modum sportulas exegit: iure litis executori resistet.

L E X quæ posita est in primo libro Codicis, qua cauetur, ne iudices ex suis sententijs pronuntient; quod ex diuina iussione sine scriptis habita præcipimus aliquem exhiberi,

E e siue

siue deduci; in suo robore custodia-
tur. VIRI Spectabiles referen-
darii competentes diuinas iussiones
iudicibus debent insinuare. Cum
autem ad diuinas aures causas refe-
rant: nullus eorum poterit neque per
se, neque per alium quemlibet tene-
re aliquem, vel fideiussores deside-
rare, vel aliquid exigere, vel com-
pellere, quod transactionem vel pa-
ctiōnem aliquam cum aduersario
suo faciat. Nullatenus enim in
qualibet causa se immisceat; sed tan-
tum vnusquisque diuinas iussiones
vel scriptis, vel sine scriptis in qua
cumque causa prolatas competi-
bus iudicibus insinuare debebit.
Quod si qui contra hæc fecerint; is
qui detrimentum passus est, vel cir-
cumscriptus: nullum præiudiciū cir-
ca iura priora sustinebit: qui autem
ei detrimentum intulit hoc per com-
petentem iudicem refarcire ei com-
pellitur.

NOV.

IVD EX sententiam definitiuam
ex suo arbitrio consentaneam legi-
bus promat: & non vtatur indicatio-
ne ad nostram clementiam, nec refe-
rat. Sed quod sibi visum fuerit legiti-
mum, dicat; postquam perfectissime
de lite cognouerit. Quæ similiter
obtinere iubemus siue vnus, siue duo,
siue plures iudices fuerint causæ cu-
iuscumq. cognitores.

INVENIMVS Quæstorem, &
Præfectum Prætorio per Orientē
in sacro auditorio isdem interlocu-
tionibus vtī, quibus nos vtimur.

Dicebat enim NOSTRA SE-
RENITAS, & NOSTRA
PIETAS, & NOSTRA MAN-
SVETUDO: & aduocati isdem
vocibus ad eos utebantur; & vestitu

Ec 2 codem

eadem omnes ornabantur, quo tantum uti apud Principem licet. Nos autem Quæstorem quidem cum Prefecto confidere; & tales causas audire, & legitimos calculos proferre; & consueta scrinia in talibus causis suum ministerium præbere permittimus. Illa autem illicita verba & vestitum vindicare sibi nulli concedimus. Sin autem hoc fiat: maiestatis crimine temeratores obnoxij sunt.

- II. IN omnibus prouocationib. hoc obtinere iubemus, ut appellatione facta intra tempus statutum si vtraque pars fatalem diem obseruauerit: sine dilatione iudices & ea, quæ acta sunt, perscrutentur, & legitimum calculum proferant. Quod si solus, qui appellauit, intrauerit: iudices spectent usque ad vltimum fatalem diem; & si is, qui vicit, non inueniatur: perscrutentur acta, & finis legitimus sequatur. Quod si victor intrauerit, & is, qui appellauit, requisitus non inueniatur: expectent iudices non solum vltimum fata

fatalem diem: sed etiam tempus reparationis, id est tres menses. Quod si his quoque transactis qui prouocauit, non inueniatur: nullatenus temporis cursu calculus confirmetur. Sed ex vna parte iudices perscrutentur acta prioris iudicij: & si quidem recte pronuntiatum est, confirmare. Quod si aliquid non recte habeat: hoc corrigere, & legitimum calculum proferre. Semel autem appellatione intra fatales dies vel ab vna, vel ab vtraque parte introducta, nullatenus biennalis temporis transactione primus calculus confirmetur: sed veritas & iustitia perscrutetur, & finis legitimus talibus causis imponatur, siue vna, siue vtraque parte præsentem. Et propter hoc iubemus in talibus causis non in primo introitu omnes cognitiones referri, sed singulas propriam diem habere perscriptam.

III. OMNES iudices legibus non interdicitam prouocationem intra statutos dies recipere non recusent. intra

triginta autem dies, postquam prouocatio porrecta est, acta cum sua subscriptione litigatoribus dare: vt illi apud competentem iudicem ea intimare possint. Si quis autem iudicum hoc facere distulerit: calculus quidem temporis transactione non confirmabitur, ipse autem iudex, qui ea non obseruabit, & qui ministeriū ei præbent: omne damnū quod litigator passus fuerit, actis ei non editis: de suis substantijs reddere compellantur, & denas auri libras pœnæ nomine nostris priuatis inferendas exsoluant.

NOV. CXXVII.

- I. **S**ANCTIMVS ex hoc tempore si quis intestatus decesserit fratribus derelictis ex vtroque parente sibi copulatis, & filio ex fratre ante mortuo, qui & ipse ex vtroque parente ei copulabatur; & aliquo ex personis ascendentibus: simul omnes ad
here

hereditatem vocari; & ascendentes personas non impedire fratris filios ad hereditatem defuncti capiendam. Et vt simpliciter dicamus; quē dedimus eis ordinem ascendentibus personis non subpositis eundem eis præstamus, & si parces existant eius, de cuius hereditate agitur.

II. **S**I propter nuptias donatio quingentorum solidorum quantitatem excedat, intimare eam iubemus monumentis publicis celebrandis. in hac quidem Regia ciuitate apud Magistrum Censuum, in prouincijs autem apud Defensores ciuitatum, vel apud quos huiusmodi monumenta agi possibile est. Sin autem non insinuentur; sit quidem ex parte mulieris propter nuptias donatio valida, ex parte autem mariti irrita. Et ideo matrimonio soluto mulieri quidem ante nuptias donatio siue ex toto, siue ex parte secundum quod casus tulerit, sine vlllo obstaculo competat; marito autem
Ec 4 dotis

dotis retentio siue ex parte, siue in totum secundum euentus qualitatem nullo modo concedatur. Quia in potestate eius fuerat propter nuptias donationē ultra quingentos solidos constitutam actis insinuare. Et ideo periculum non intimatæ propter nuptias donationis ad ipsum nõ ad mulierem respiciat.

III. SI mulier a marito suo defraudata ad secundas nõ peruenerit nuptias: habeat quidē ante nuptias donationis vsumfructum, secundū quod iam disposuimus. Lucretur autem & portionem proprietatis tantam, quantā numerus liberorū ei cōcedit; vt ipsa quoq. pro vno filio habeatur. Quod autem de matribus diximus: hoc & de patribus intelligendum est, & de alijs personis ascendentium, quæ nõ ad secundas nuptias peruenerint.

III. IN superioribus posita est Constitutio, qua cauetur; ne vxor maritusue sine causa eidem Cōstitutioni cognita matrimoniū dissoluere audeat.

Quod

Quod si hoc ausi fuerint facinus perpetrare: pœnis quibusdam eos subicimus. In ipsis autem pœnis releuauimus maritū, grauiore animaduersione mulierib. imposita. Sed hanc legem merito corrigentes iubemus eisdē pœnis temerarios maritos subiciendos esse, quæ mulierib. dissidij sine causa legitima cupidis imminere noscuntur: vt in pari delicto par pœna vtrosq. comitetur.

I. OPORTET per singulos annos mense Iulio vel Augusto particulares delegationes tributorum proximæ futuræ indictionis apud Præfectos Prætorio vniuscuiusq. diœceseos apud acta manifestari significantes tam quantitatem eorum, quæ in specie, vel in re pensanda sunt ab vna quaq. prouincia siue ciuitate pro singulis iugeribus siue centurijs: quam æstimationis specierum, quæ in singulas

las prouincias erogatae sunt, & quae in arca inferendae sunt: ita ut tales de legationes dirigantur iudicibus singularum prouinciarum initio vniuscuiusque indictionis. Iudices autem prouinciae praeponent ea in ciuitatibus intra Septembrem mensem; sed exemplaria eorum volentibus edantur a Praefectis Praetorio. Quod si antequam intimentur, sicut diximus in alios titulos, & non in eos, quos continet anni particularis delegatio; tributorum quantitas erogata sit: id, quod expensum est, reputari debet in tributis eiusdem indictionis. Quod si intra praefinitum tempus non sint destinatae praedictae delegationes: Praefectus quidem pro tempore triginta librarum auri poenam praestabit. Tractatoe vero eiusdem prouinciae viginti librarum dispendio multantur. Iudex autem, qui destinata delegationem minime proposuerit: decem libris auri damnificabitur, amissionem cinguli que

que patietur. Officium autem eius quinq. libras auri praestabit.

II.
ILLATIONES specierum intra exordium vniuscuiusque indictionis fieri oportet. Ea autem, quae in aere pensitantur, secundum constituta tempora exolui debent.

III.
EXACTORES tributorum plenarias vel securitates, siue apochas pensitantibus faciant; per quas significant non solum quantitatem pecuniarum vel specierum susceptam. Sed et numerum iugerorum, vel centuriarum; & nomina possessionum, pro quibus praedicta tributa susceperunt. Quod si aliter fecerit quis, decem librarum auri multa feriat, & punietur. Iudex vero si pro hoc interpellatus neglexerit: decem libras auri poenae nomine dabit.

III.
SI QVIS de collatoribus tributorum exigatur; dubitet autem de modo possessionis, cuius nomine tenetur

tur: vel de ipsa quantitate tributorum: compellere debet iudex vel Episcopus eiusdem loci censuali proferre publicam descriptionem; & secundum eam tributa persoluantur.

V. **NOLVMVS** collatores compelli ad denominandos succptores eorum quæ in ære in vnaquaque civitatum persolvantur. Sed siue iudex sit, siue curialis, siue Vindices, vel canonicarii, siue alij fuerint, ad quos publicæ exactio- nis periculum respicit: ipsi suo periculo suscipiant tributa, & erogent.

VI. **IVBEMVS** per singulas provincias canonicarios destinari; qui tributa periculo nominatorum exigere debeant: Expelleutas autem nullo modo cum eis transmittimus. Sin autem canonicarius, qui missus est, minus idoneus apparuerit: sub modo eo alius loco eius subrogetur: Expelleuta vero nequaquam mittatur. Sint autem canonicarii solatijs sibi constitutis contenti; nec aliquod detrimentum collatoribus inferatur.

SI

VII. **SI** quis possessor desertum agrum eiusdem substantiæ coactus fuerit suscipere: ex eo tempore tributa eiusdem agri debet agnoscere, ex quo suscipit eum. Suscipere autem non aliter desertum agrum compellatur, nisi de hoc apud iudicem provincie scriptis questum fuerit, & ab eo pronuntiatum sit. Si tamen quem iudex suscipere desertum agrum decreverit: appellari possit contra sententiam eius; si sibi videatur iniusta. Appellationis autem iudicium apud Prefectum Prætorio terminetur.

VIII. **QVOTIENS** dominus alicuius possessionis non apparet; vel solvendo non est; ut necessitas fiat impositionis: oportet contestim eandem possessionem coniungere eis, qui de eodem patrimonio agros possideant cum instructo, instrumentoque suo, & omnibus alijs, quæ in eadem possessione reperiuntur; qui prædictam suscipere possessionem cogantur. vel alio modo impositio siue iniectio differatur.

Con-

III. Conuenit apud iudicem prouinciæ inter acta referri qualitatem siue statum eius possessionis; & omnia, quæ in ea reperiuntur: ut ita ea excipiant curiales siue exactores, vel vindices, vel officiales; quatenus si postea inuentus fuerit, cui legitimo modo adiungi debeant: quidquid deminutum fuerit a prædictis personis; de sua recipiatur.

IX. N I H I L eorum nomine, quæ *παράπομπικὰ* dicimus collatores exigantur pro his, quæ in aere vel speciebus persoluant. Sed nec aliud, quam præter consuetudinē antiquā dependere cogantur.

X. H I, qui ad tributa exigenda destinantur, nō aliter exactorem facere permittantur, nisi prius apud iudicē eiusdē prouinciæ insinuauerint iustificationes super exigendis tributis sibi datis. Nihil autem periculi vel detrimēti collatoribus tributa soluentibus ingerant. Hoc autem & in priuatis exactorem obseruare placet.

CVI

CVI publica tributorum exactio XI. commissa est, priuati exactorem non capiat auctoritatem.

S I tributorum debitor habeat XII. debitorem: non aliter debitor eius pulsari debet, nisi ipse debitor principalis primum nō soluendo apparuerit; tunc secundus debitor secundum ius conueniendus est. Si quis autem aliter exactorem fecerit: cingulo militiæ priuatus publicabitur, & in exilio mittetur. Iudex autem, qui eum permisit, exactorem decem librarum multam sustinebit; quinque vero libras auri officium eius præstabit.

N V L L I liceat tributorū exacto XIII. ri, vel censuali, vel logographis, vel alijs, qui publicis functionibus ministeria præbent, collatores lædere, vel fines capere sanctorum locorū contra eos, qui se læsos esse queruntur.

N V L L V S pro tributis earum XIII. terrarum nomine, quas nō possidet, conueniatur. Nam si coloni, vel adscripticij suam terram possideant: opor

oportet & eisdē tributa præstare. nisi forte sponte dominus pensitationē eorum cognouerit.

XV. **QVI** tributa exigunt iustis ponderibus & mēsuris ut debent, ut nec pro hoc collatores ledātur. Quod si putauerint collatores fieri sibi læsionē: specierū quidem mensuras & pondera a Præfectis Prætorio accipere debent. Auri autem, vel argenti, vel aliorum metallorum pondera a Comitē sacrarum largitionum desiderant. Quæ omnia in ecclesia vniuscuiusq. ciuitatis conferuentur: & secundum ea & illationes tributorum, & militares vel alios sumptus faciāt.

XVI. **EXAGTORES** tributorum nullam communionem in ciuilibus pecunijs, quæ ad operas, vel ad frumentum, vel ad aquæ ductum, vel ad salaria, vel ad sollemnes causas ciuitatis deputatæ sunt. Sed nec retinere aliquid ex eis audeant, vel quas quod sine vlla deminutione, siue dilatione in præfatis causis erogari oportet,

tet, & in munera, quæ habitatoribus eiusdem ciuitatis fulcita sunt, auferēdi aliquid ex ipsis, vel de inscriptionibus alicuius, vel sportularū nomine quippiam dare, siue cōsumere de prædictis pecunijs. Quod si quid vel dare vel accipere fuerint ausi ex eis: iubemus eum duplam quantitatem eius, quod dedit, vel accepit, de suo ciuitati restituere. Quin etiam nec iudices prouinciarum vel officiales eorum administrationi prædictarū pecuniarum admittantur. Debet enim Episcopus cum primatibus seu habitatoribus vniuscuiusq. ciuitatis patrem ciuitatis denominare, cui ciuiliū pecuniarum administratio cōmittenda sit. Ita ut per singulos annos præfatus Episcopus cum quinq. primatibus ciuitatis administrationis rationes accipiat: & quod reliquus fuerit, pater ciuitatis ab eo exigat periculo eor. qui denominatores eorum fuerant. Quod si talis administrator parum idoneus videbitur:

iubemus alium in loco eius subrogari cum decreto Episcopi & habitatorum ciuitatis eiusdem. scientibus nominatoribus. quod si aliquod per eum ciuitati adlatum sit detrimentum: de proprijs facultatibus hoc refarcire cogantur.

XVII.

N E Q V E Præfectiano, neq. feriario, neq. alij cuiuslibet mandari poterat, ut rationes ciuiliū pecuniarū accipiat neque ex diuino rescripto, neq. ex maioris iudicis auctoritate. Quod si hoc alicui permissum sit: Episcopus & primates ciuitatis nullam eius rei nomine rationem reddant, sed super hoc referre ad principem curent. Oportet enim ciuiliū pecuniarum logothetas, siue ratiocinatores a solo Principe destinari talem utique qui boni operis sit, & in honore positus est. Sic tamen ut diuinam iussione rescripti habeant, quæ significet nomen eius, & honorem, & causas, & tempora, quorum rationes ei mandatæ sunt. Ita enim
qui

qui hic rationes reddiderit: securus erit: & iterum nullius rationibus subicietur.

I N nulla penitus prouincia Præfides, vel exactores tributorū loci seruatores fiant Præfectorum Prætorio, & Magistrorum Militum. Quod si necessitas forsitan expeditionis alius cuius tale aliquid desiderauerit: iubemus ex dispositione nostri nominis loci seruatores præfectorum Prætorio constitui, qui de expensis militum sollicitudinem gerat. Nam si quis aliter ordinatus sit: is quidem, qui ausus est eum facere, triginta librarum dispendio subicietur, & restituet nihilominus omnia detrimenta, quæ per eum constiterunt. Is vero, qui factus est loci seruator, non solum magistratu suo, & honore, vel militia priuabitur, sed & decem libras auri mul-
tæ nomine dabit.

N E M O iudicum siue ciuiliū, si
ue militarium ex quo ad commissam sibi prouinciam peruenerit, faculta-

Ff 2 tem

tem habeat ordinandi sibi loci seruatorem in ciuitatib. vel castris. Qui vero contra hæc gesserit, quinq. librarum auri detrimentū patiatur. Eandem autem multam exsoluet etiam ipse, qui factus est. Sane priusquam ad subiectam sibi prouinciā inperueniat, licentiam habeat constituendi sibi loci seruatorem; qui vsq. ad præsentia eius omnia possit gerere, quæ ipsi quoque iudices exequi poterunt, præter eas causas, quæ vltimum supplicium damnatis irrogant. Sed si diuina iussione iudex in aliam prouinciam fuerit destinatus: non prohibetur similiter loci seruatorem in sua prouincia constituere.

XX. **I V B E M V S** autem omnes iudices tam militares, quam ciuiles; vt super maleficijs, quæ in ea prouincia commissa fuerint, per semetipsos cognoscant, & legitimis pœnis mox eos adficiant, nec aliquid propter hoc a prouincialibus tentet accipere. Violentas vel Lestodioctas, sine Tribu-

nos propter eas forte causas, nequam eis facere permittimus. Quod si aduersus hoc fecerint: iudex solutus cingulo suo decem librarum auri multam præstabit. is autem qui factus est, castigatus publicabitur, & in exilium mittetur.

Q V O T I E N S aliquis iudicium XXI. de ciuitate in aliam ciuitatem, vel de prouincia in aliam prouinciam transit: neq. ipse, neq. officium eius angarijs vel descriptionibus aut alijs quibuslibet expensis prouinciales vexare audeat. Debet enim ex constitutis publicis salarijs sumptus facere.

I V D I G E S prouinciarum post XXII. successionem per quinquaginta dies in eadem prouincia, cuius magistratum deposuerint, remorentur, & respõdeant omnibus, qui aduersus eisdem mouere aliquas actiones conantur. Quod si ante quinquaginta dies prouinciam deseruerint: cuncti qui ab eo læsiones aliquas passi sunt, conueniant apud metropolitanum Epi-

scopum: ita ut singuli præpositis sacrosanctis scripturis deponant, siue manifesta faciant detrimenta sibi illata: quatenus ex substantia eiusdem iudicis vniuersa damna refarciant, cura & periculo Præfectorum Prætorio ac Tractentiarum eiusdem prouinciæ.

IXX. Nam si hæc neglexerint: de suis facultatibus præfata detrimenta restituere compellantur.

XXII. SI quis iudicium euocatus ad alium magistratum, vel utilitatem alterius prouinciæ missus fuerit: procurator legitimum constituere debet, qui responsurus sit prouincialibus, qui super detrimentis sibi illatis ab eo con-

queruntur. Nam si hoc prætermiserint: oportet actis interuenientibus singulis, quod unusquisque damnificatus est, omnia detrimenta de patrimonio eiusdem iudicis refarciri cura & periculo Præfectorum Prætorio, & tractentiarum eiusdem prouinciæ.

OMNES supra dictas pecuniarum pœnas Comes priuatarum Rerum

exigat. Ceterum si hoc facere superederit: ipse omnia de proprijs facultatibus cum officio suo fisco præstabit.

NOV. CXXIX.

SAMARITAE liberam inter se

licentiam habeant tam donandi, quàm contrahendi; & ab intestato cognatis suis heredes existant. Si quidem ex eodem gradu cognationis alij Samaritæ, alij Christiani sunt: hi, qui Christianitate præfulgent, ipsi tantum in successiõnem vocentur. Sin autem Samaritæ quidem proximiores inueniantur; Christiani autem vltiores fuerint: Samaritarum condicio præferatur. Sin autem penitentiam egerint Christianitatis imbuti mysterijs: similes esse debent his, qui ab initio Christiani fuerunt; ut nullam patiantur deminutionem ex eo quod in superiori tempore Samaritanorum errore tenebantur. Sin autem ex ascen-

dentibus, vel descendentes per-
 sonis Samarita constitutus testamētū
 fecerit: liceat ei, si quidem omnes Sa-
 maritas habeat: omnes ex æquis scri-
 bere portionibus heredes, vel quem-
 admodum voluerint facere. Sin au-
 tem quosdam Samaritas, quosdam
 Christianos ascendentes vel descen-
 dentes habeat: vsq. ad duas vncias li-
 ceat ei Samaritas heredes instituire.
 reliquæ autem vnciæ ad Christianos
 veniant: quamuis a testatore Samari-
 tis adscriptæ sunt: nisi forte legata ex
 his Christianis personis relicta fue-
 rint. Similiter autem in successione,
 quæ ex testamento suo venit, si Sama-
 ritæ pænitentiam egerint, nullam pa-
 tiantur læsionem; Christiani autem
 & de inofficioso testamento querel-
 lam habeant cōtra Samaritarum te-
 stamentū vsq. ad duas vncias. Hæc
 autem Constitutio & retrorsum vi-
 res suas extendit, id est etiam in præ-
 teritum.

QUOTIENS expeditionis cau-
 sa transitus militum fiet: oportet
 cum delegatoribus suis & eos suc-
 cedere, qui sumptus eorū provideāt.
 ita vt singularum prouinciarum iu-
 dices apparatus faciant specierum
 ad expensas seu annonas eorū. quas
 species vniuscuiusq. numeri sine vl-
 la dilatione suscipiētēs militibus ero-
 gare possint; quintamdecimam vi-
 delicet partem pro solatio sibi reti-
 nentes, & facientes sollempniter apo-
 chas siue recauta de impensis idem
 periculo Magistrorum Militum siue
 Ducum, & Tribunorum, & Comitū,
 & Diasotarum, & Delegatorum, &
 præpositorum vniuscuiusq. numeri.
 Gratis autem nullatenus volumus
 sumptus accipere milites a collato-
 ribus, licet minime eis apparatus fue-
 rint annonæ. Neque autem introita
 a collatorib. exigenda esse permitti-
 mus,

mus, quos inlætos & indemnes vñ
diq. conseruari iustum est.

II. MILITES pro annonis suis eas
species accipere debent, quas per sin
gula loca inueniri certū est: non autē
quære tales species, quæ in ea pro
uincia non inueniuntur, neq. propter
hoc vexare collatores.

III. SI collatores sumptus militib. ero
gauerint, & hoc ex recautis demon
stratur Præfecto Prætorio: sine vllō
detrimento, vel aliqua dilatione cō
pensationem facere debet eorum, in
tributis eius indictionis, in qua ero
gati sunt, imputare. Quod si vltra
pensionē canonis, in qua erogati sunt
sumptus: id quod superimpesum est,
ex omni canone eiusdē provincie re
putare debebunt. Quod si nec ex om
nibus tributis eiusdem provincie
sufficiat impes: suppleri ab vnaqua
que generali arca Præfectus Præto
rio debet: vel ex tributis sequētis in
dictionis retinere a collatorib. seu re
putari ab his, qui tributa publica exi
gunt,

gūr, periculo Præfectoꝝ & Tractura
rum vniuscuiusq. provincie; nec non
iudicū & officialium eorundem, &
exceptoꝝ & curialium, & omniū,
ad quos cura pertinet.

NEQ. V. E. Magistri Militū, neq.
militēs occasione transitus sui aut ra
tionē aliqua a ciuitatibus vel provin
cijs exigere aliquid audeant. Alio
quin in duplū quidquid acceperint,
restituere compellantur.

SI qui Duces, vel milites, vel optio
nes eorū recauta non fecerint de im
pensis sibimet erogatis: debebūt col
latores simul conuenire apud iudicē
ciuitatis & Episcopū; & si iudex præ
sens non sit: apud Episcopū & Defen
soꝝ; & inter acta deponere & Du
ces & exercitum de quantitate impē
sar. & quod recauta ab optionib. emis
sa non sunt. ita vt Præfectis Prætorio
hæc omnia referantur; qui prædictas
impensas sicuti dictū est, reputent, &
retineant eas ex eo, quod delegatum
est eisdem Ducibus vel militibus.

VI. DVCES vel Diasostæ exercitus & delegatores mittere debent semper promeatores ad ea loca, vbi perueniuntur sunt milites, vt sumptus eis præstetur; non autem ad alias ciuitates vel prouincias significare tentet, quod venturus est exercitus, & propter hoc pretia quædã exigere. Nam si quideius rei gratia acceperint, oportet & hoc inter acta referri, & quod acceperint, & quibus erogatum sit, ita vt a Præfectis Prætorio reputatio fiat. Duces autem, & delegatores, & Diasostæ, qui acceperint, duplam quantitatem restituant: promeatores vero etiam paniri, & exilio mitti cõuenit.

VII. SI quis iudex prouinciæ cum Diasosta colluserit, vt militibus nullus apparatus impensarum fieret, & propter hoc contingerit per diuersas ciuitates exercitum euagari: magistratu suo priuatus publicabitur, & in exilio mittatur vna cum officio suo. Collatores autem indemnes conseruabuntur vel ex recantibus, vel ex fide gestorum,

rum, sicut superius dictum est. HAEC omnia oportet obseruari, & quotiens gentis alicuius in auxilio nostro accessit transitus fiat.

NEMO militum in ea cõnatione hospitium sibi vindicare audeat, in qua ipse paterfamilias habitare solet. Debet enim in alijs partibus ædium sibi hospitia querere.

NOV. CXXXI.

QUATTVOR sanctorum cõcilio rum canones prolegibus habeantur. PAPA Romanus prior omnibus Episcopis & Patriarchis sedeat: & post illum Constantinopolitanæ ciuitatis Archiepiscopus.

ARCHIEPISCOPVS Primæ Justinianæ ecclesiæ habeat sibi subiectos Episcopos Daciæ Mediteraneæ, & Daciæ Ripensis, item Præualensis, & Dardaniæ, & Mysic superioris, & Pannoniæ. Sed & ille ab ipsis consecretur, & eadem iura supercos,

eos, quæ Papa Romanus habet super
Episcopos sibi subiectos.

III. **MANEANT** iura præstita Epi-
scopo Carthaginensi, & alijs metropo-
litanis, & omnia priuilegia, itē omnia
solatia & liberalitates religiosi loci
datæ firmiter maneant.

V. **POSSESSIONES** ad religio-
sas domos pertinentes nullam descri-
ptionem adgnoscant, nisi ad constru-
ctionem viarum, vel pontium ædifica-
tiones: si tamen habuit possessiones
intra territorium constitutæ illius
ciuitatis, in qua talis desideratur de-
scriptio. Habeant autem immunita-
tem in sordidis muneribus, & lucrati-
uorum descriptione.

VI. **NEQVE** decē, neq. viginti, neq.
triginta annorum curriculi præscri-
ptio religiosi domibus opponatur,
sed sola quadraginta annorum, non so-
lum in ceteris religiosi reb. sed etiā
in legatis & in hereditatibus.

VII. **NEMO** oratorium ædificare au-
deat, antequam Episcopus veniat, &

ora

orauerit, & venerabilem crucem in
eodem loco defixerit. Qui autem
semel inchoauit, necesse habet opus
implere vel ipse, vel heredes eius.

Et necessitatem ei debent imponere
Episcopi, & æconomi, & ciuiles ma-
gistratus.

VIII. **SI** quis in proastio, vel domo, vel
fundo ausus fuerit ecclesiastica mini-
steria facere sine clericis locorū Epi-
scopo subiectis: dominio eorum ca-
dat, & veniat eadem res ad ecclesiā.
Si autem ignorante domino hoc fue-
rit factum: hi, qui peccauerunt siue
emphyteutæ, siue procuratores sunt,
de prouincia expellantur, & substan-
tia eorum addicatur ecclesiæ illius
territorij, intra quod tale delictum
contigerit.

IX. **SI** quis in nomine domini nostri
Iesu Christi hereditatem, vel legatū
reliquerit: capiant id, quod derelictū
est, ecclesiæ illius loci, in quo domici-
lium testator habebat.

X. **SI** quis in nomine sancti martyris
here

hereditatem vel legatum reliquerit; si quidem eiusdem nominis plures sunt in eodem loco oratoriae domus: capiat lucrum illa, quae pauperior est, nisi aliud singillatim testator expresserit. Quod si talis domus in ciuitate non inueniatur; sed & in territorio eius sit, illi detur. Si autem neque in territorio reperitur ecclesia illius sancti: necesse est, ut ecclesiae lucrum detur illius ciuitatis in qua domicilium habuit.

- XI. SI quis in ultima voluntate domum religiosam fieri disposuerit; oratoria quidem ab heredibus eius intra quinquennium aedificari oportet, xenones autem, & alia pia loca intra annum fieri decet imminetibus tam Episcopis, quam magistratibus. Quod si opus fieri intra annum non possit: necessitatem habeant heredes domum comparare, vel conducere, in qua poterunt ea, quae testator voluit, adimplere, donec opus aedificij perficiatur. Et si is, qui testatus est dixit, quos vult xenodochos, vel ptochotrophos, vel alios

lios huiusmodi fieri: voluntas eius conseruetur; vel si heredibus suis electionem dedit, ut faciant ipsi quos velint; similiter voluntas eius custodiatur. Liceat autem Episcopis a testatore deputatos xenodochos & ptochotrophos, vel alios mutare; si non inueniantur idonei. eodem obseruando & si testatoris heredes elegerint hominem non idoneum ad ministerium, vel administrationem locorum.

- XII. SI pro redemptione captiuorum legatum vel hereditas relicta fuerit, vel pro alimonijs pauperum: ea quae testator iussit, cogantur heredes implere. Quod si non expresserit is, qui testatus est, cuius loci pauperibus alimonias dari oportet: Episcopus locorum relictam quantitatem distribuat inter pauperes eius loci, in quo testator domicilium habuit. Item quod pro redemptione captiuorum relictum est, administrari debet aut ab eo quem testator ad hoc
- Gg de

deputavit, aut si nemo ab eo nominatus est, ab Episcopo & œconomopietatis opus impleatur. Omnia enim facta ad pietatem pertinentia Episcopo interesse oportet: quamvis testatores vel donatores verba contrariæ voluntatis expresse-rint.

XIII. SI per publicas personas heredes admoniti iussa testatoris implere distulerint: omne lucrum, quod eis relictum est, auferatur cum fructibus & ceteris emolumentis, quæ mediõ tempore accesserint. Negligente autem Episcopo, liceat etiam metropolitanis huiusmodi causas diligenter inquirere.

XIII. SI dixerit heres a testatore derelictam substantiam ad impensas pias non sufficere: cessante lege Falcidia ea, quæ relicta sunt, impendantur in illas causas, quas testator voluit, cura scilicet, & diligentia locorum Episcopi.

XV. SI legatum, quod pie relictum est, & in

& intra sex menses numerandos ex eo tempore, quo testamētum intimatum est, heredes distulerint solvere: fructus, & vsuras, & omne emolumentum ex tēpore mortis testatoris persolvere cogantur.

SI annale legatum religioso loco relictum fuerit; si quidem vicinus sit locus, vel persona, a qua relictum est; maneat in suo statu intactum. Sin autem procū sit locus, vel persona, a qua legatum est: liceat permutare in maiorem redditum; ut quæ tam portionem plus in redditum habeat, & possessio vicina sit, & fertilis non pluribus gravata tributis. Liceat autem huiusmodi legatum secundum præfatam distinctionem, & vendere intra quinque annos, & id, quod datum fuerit, ad commoda eiusdem religiosi pro cedat.

QVAECVMQVE probatus fuerit Episcopus ante honorem Episcopatus habuisse: ea omnia, ut

Gg 2 pote

pote sua, aut propria constituta; licetiam habeat ad quos voluerit, vltima voluntate trasmittere. Hoc etiam amplius post Episcopatu iure cognationis vsq. ad quartum gradum quidquid ad eum peruenit, transmittere poterit, ad quos ipse voluerit. Ceteræ autem res alio modo ab eo adquisitæ, dominij ecclesiæ sunt: nisi forte consumptæ sunt ad redemptionem captiuorum, vel ad alimonias pauperum, vel ad vtilitatem ecclesiæ, vel ad alias ex pietate proficiscetes causas. Eadem optinere oportet, & in administratoribus cuiuscumq. religiosi loci, vt res, quæ post commissam administrationem ad eos peruenierunt, isdem subiciantur distinctionibus.

XIIX. SI Episcopus vel clericus cuiuscumq. gradus ecclesiastici ministerij sine testamento, & sine cognatione decesserit: hereditas eius non ad fiscum, sed potius ad ecclesiam deuoluatur. Et si diaconissa fuerit similimodo.

NON

NON liceat catholicæ fidei Christianorum alienis hominibus, veluti paganis, vel Iudæis, vel hereticis possessiones habere emphyteuseos, vel conductionis titulo, in quibus orthodoxæ religionis ministeria celebrantur.

CXXXII. CXXXIII.

NOV. CXXXIV.

NEQVE Præfectus Oriëtis, vel Illyrici, neq. Comes Sacrarum Largitionum, vel Rerum Priuararum facultatem habent constituendi sibi loci seruatores in quacumq. prouincia, vel ciuitate. Sed neq. quilibet iudex in commissa sibi prouincia loci seruatorem audeat ordinare. Sane in Osrhoëna & Mesopotamia vel in alijs locis quotiens vsus exegerit, expeditionis forsitan tempore permitimus fieri loci seruatores a Præfectis Prætorio, quibus cura militarium im-

Gg 3 pensa

.XIX penſarum mādatur. Quinimmo nec
Magiſtros Militum, nec Duces con-
cedimus, cum in provincijs ſibi ſubia
cētibus fuerint; dare loci ſeruatores,
vel Viocolytas, vel Leſtodioctas fa-
cerē. niſi forſitan ex diuino reſcripto
ſit permiſſum, quotiēs neceſſitas exe-
gerit, loci ſeruatores ordinauerint.
Nam qui contra hoc loci ſeruatores
ordinauerit: cingulo proprio ſolu-
tus viginti librarum auri multam
ſuſtinebit. is autem, qui factus eſt, in
exiliū cum publicatione damnabi-
tur. Eric autem licentia tam iudici-
bus, quam Episcopis prouinciarum,
necnon habitatoribus Viocolytas,
vel Leſtodioctas miſſos ab eis con-
temnere.

II. NVLLVS iudex ciuiliſ ſue mi-
litaris ſine iuſta cauſa prouinciā ſibi
cōmiſſam circumluſtret. Quod ſi ad
hoc eum neceſſitas aliqua cōpulerit:
oportet eundem, necnon officiū eius
de ſuo ſumptum facere. et neq. anga-
rias, neq. alias quaſlibet impenſas a
pro

prouincialibus deſiderent; neq. eas,
quas mala conſuetudo per longum
tempus exigit.

III. IVDIGES prouinciarum ita de-
bent recte cōuerſari, vt de nulla cau-
ſa neceſſitas nobis emergat aliquem
in prouincias deſtinandi. Quotiēs
autē quis tributorū cauſa deſtinatus
fuerit in prouinciam: loci ſeruatoris
quidē nomen nullatenus uſurpet; ſed
mandatū ſibi officium ſine detrimen-
to collatorum impleat.

III. VT quotiēs Vindices vel excepto-
res tributorum habuerint opus, iudi-
ces adiuuent.

V. VT iudices omnes, cautiones ſuo
periculo pro illatione tributorū Co-
miti Priuatarū debent; & ſi forte non
dederint pro datis haberi.

VI. VT iudices tunc pro tributis peri-
clitentur, quando Vindices procura-
tor non habet.

VII. DE iudicibus, qui teſtari quemli-
bet, aut vxorem ducere, aut humari
prohibent, aut donationes inſinuare

ante nuptias, aut inuentarium fieri; in omni damno ei, qui passus est, condemnandis, & in exilio mittendis; & licere Episcopo, vel primis ciuitatum hoc referre.

VIII. ¶ VT iudices appellationes sibi porrectas suscipiāt, & apostolos tribuāt: vt appellatione facta nulla rerū trāsmutatio fiat; sed omnia in integro maneat.

IX. ¶ VT iudices delinquentes quærāt, & non alios eiusdem loci pro eis detineant; nec pignora ex eodem loco capiant, neq. peccantes vendant. Nā omne damnū his, qui passi sunt, restituent, & ipsi in exilium mittuntur; & adfessores cōtra leges scriptis consentientes, & reliqui proprio lucro damnū refarcientes in exilio mittuntur.

X. ¶ VT iudices pro fugientis persona ad iudicem loci, vbi fugit, mittat: vt eis mandetur periculo eius, qui mandat, & officij sui. Sin autem eos tradere noluerint; sed pro lucro eos dimittant:

mittant: honore priuati in exilio mandentur.

¶ VT iudices a prædecessore suo missa sacra excipiant: & si quidē priuatorum sint, iussa expleant; si aduersus publicam auctoritatem: primum & hoc ipsum referre debent, & secundam expectare iussione.

¶ VT creditores filios debitorū pignoris iure, aut seruitutis, aut vt eos conducant, adducere non audeant. Sin autem hoc fecerint: cadentes ex debito, & aliud tantum debitori præstantes in exilio dirigantur.

¶ MVLIEREM licet multoties pro marito pro priuato, aut publico debito intercedat: nō teneri; nisi manifeste probetur, quod pecunia in propria eius vtilitate expensa est.

¶ MVLIERES pro nulla causa aut debito in custodiam, id est in carcerem mitti: sed aut per procuratorem, aut per se respondere debent; & si non habeant fideiussorem, cautini iuratoriz committendæ sunt.

Sin

Sin autē criminalis causa fuerit: aut in monasterium, aut mulieribus custodia causa tradi; ne pudori earum insidietur. Vt sanctimonialis, aut monacha de monasterio non trahatur.

XV. DE moechis, eas pœnas pati volumus, quas lex Constantini instituit,

vel qui mediatores aut huius sceleris ministri fuerint. Vxor autē moechi dotem, & donationē habeat. Sin autem dotalia instrumenta nō habuit: quartam partē rerū mariti accipiat: mulier autē moecha in monasteriū mittatur. Et si quidem voluerit maritus: intra duos annos eam recipere ei liceat, & nullum præiudiciū ex hoc nuptiæ patiantur. Sin autē noluerit: moecha fiat ibi permanēs vsquequo viuit. Et si quidem quosdā ex descendētib. habeat: duas partes eius substantiæ habeant, monasterium autem tertiam. Sin autem ascendentes habeat hos tamen, qui tali sceleri non consenserunt: tertiam ipsi habeant

XIX. Et si quidem quosdā ex descendētib. habeat: duas partes eius substantiæ habeant, monasterium autem tertiam. Sin autem ascendentes habeat hos tamen, qui tali sceleri non consenserunt: tertiam ipsi habeant

XIX. Et si quidem quosdā ex descendētib. habeat: duas partes eius substantiæ habeant, monasterium autem tertiam. Sin autem ascendentes habeat hos tamen, qui tali sceleri non consenserunt: tertiam ipsi habeant

beant; monasteriū bessent. Sin autem neque ascendentes, neque descendentes habeat; totū monasteriū adquiratur. Per omnia autem oportet pacta in dotalibus instrumentis inserta seruari.

XVI. QVI consensu matrimonia solunt. Sed hodie totū hoc capitulū innouatum est.

XVII. SI moechus condemnationē effugiens eam, de qua accusatus fuerat, duxerit: competentibus pœnis a quo libet iudice subiciendus est: illa autē in monasteriū mittatur.

XVIII. NVLLI iudici licere vtraq. manus aut vtroq. pedes reo abscindere; neq. ex armare in qualicumq. delicto: Sed si quidē mortale est crimen: morte damnare.

XIX. FVRES autē membro nō abscindere. Fures autem dicimus, qui in nocte cū gladijs ambulāt. Reliqui autē competentibus pœnis subiciantur.

XX. NVLLI autem publicari debent, nisi qui neq. descendentes, neq. ascen-

ascendentes habent. Vxoribus tamē eorum donationem reddi & dotem. Sin autem dotem non habeat: iuxta statuta quartam partē ex rebus dānati habeat. Ascendentes autem vsque ad tertium gradum vocantur.

*

I. LICEAT Argyropratis si habeant principalem debitorem & fideiussorem eius: pactum cōuentum componere: vt potestatem habeant prius fideiussorem pulsare: quamuis principalis reus locupletissimus fuerit.

II. ARGENTI distractoris militia vel liberorum, vel cognatorū eius in præsumptionem creditorib. ipsius hypothecæ titulo sit obligata: & ex contrario militia eius, qui argyropratae debitor est, aut liberorum, siue cognatorum ipsius præsumptione argenti distractori supponatur.

gnatorum ipsius præsumptione argenti distractori supponatur.

III. SI quis argenti distractori crediderit, vt res aliquas ex pecunia sibi mutuata emeret; & cum ipso pepigerit in scriptis; vt res, quæ fuerit ex eadem pecunia comparata titulo hypothecarum sibi obligata sit, omnibus alijs in eadem re præferatur.

LICEAT argenti distractorib. & ipsas species, quas præstiterint, vindicare; nisi æstimationem earum acceperint.

ARGENTI distractores pro pecunijs, quas crediderint, vsuras vsque ad bessem centesimæ capiant. & non deest quod in stricta actione, siue stipulatione, & mora vsura exigitur.

QUICVMQVE cum argyroprata contrahunt, si cautiones, vel ratiocinia fecerint manu sua conscripta, siue subscripta: teneantur personalibus actionibus. Tunc hypothecarijs supponantur, cum dixerint

riat aliquid, quod ad intellectū hypo-
thecarū tēdit. In prāteritis autē tan-
tūmodo vsura exigatur, quę vsq. ad
belsē cētesimę producitur. Quod si
de singulis causis scriptū fuerit in ra-
tiocinijs vel manu eius, qui cū argyro
prata contraxit, vel subscriptum ab
eo fuerit, vel confirmatum: siue quod
fāneraticiam cautionem quasi mu-
tuatus exposuit: siue quod tranlegit:
nullę probationes exigantur de sin-
gulis causis ab argyoprata. Sed tan-
tum intra tempora exceptionis non
numeratę pecunię liceat ei iusturan-
dam inferre.

NOV. CXXXVII.

NOV. CXXXVIII.

IMP. IVSTINIANVS PP. A.
HERMOGENI MAG. OFF.

MANIFESTISSIMA est no-
stri numinis Cōstitutio, quę vsq.
ad

ad dupli quantitatē & actiōnē debiti
cōcludit. Si igitur creditores tui qui-
dam in duplū acceperunt, alij adhuc
minus cēliti sunt: in duplū excusatu-
rum * quantitatē per diuersa tēpora
consecuti sunt: nullā aduersus te in-
quietudinē proponere concedatur.
Alij autem si simili modo repleti fue-
rint, eo modo silere cōpellūtur. Et si
debita subsecuti fuerint: eo modo fā-
neraticias cautiones recuperare: vel
si remanserint, suis viribus vacare: si
preces verę sunt; præsents oraculi
sanctione decernimus. (Similis Cō-
stitutioni huic Græca subsequitur,
quę iubet in his tantū, quę ciuitates
* muniantur, locū non habere.)

CXXXIX. CXL. CXLI. CXLII.

* * * *

NOV. CXLIII.

DE RAPTIS MVLIERI-
BVS QVÆ RAPTORIB.
NVBVNT.

IDEM A. ARIOBINDO.

LE-

LEGIS interpretationem culmi-
 ni tantum Principali cōpetere ne
 mini venit in dubium: cum promul-
 gādē quoq. legis auctoritatē fortuna
 sibi vindicat eminentia. Memini-
 mus itaq. pro raptu mulierū siue iam
 despōsatē fuerint, vel maritis cōiun-
 ctæ, siue pō; vel etiā si viduæ sint; legē
 antea posuisse, & capitis subiecisse
 supplicio nō tantū raptores, verū etiā
 comites eor. necnō alios, qui eis auxi-
 liū tēpore inuasionis cōtulisse noscū-
 tur: & nō tantū parentib. mulierū, ve-
 rū cōsanguineis etiā, & tutorib. & cu-
 ratorib. in huiusmodi dedisse per ean-
 dē legē vindictā; & præsertim pœnis lo-
 cum dedisse: si iā nuptē vel despōsatæ
 mulieres rapiātur. Cum nō solū rap-
 tus mulieris, verū etiam adulteriū
 per huiusmodi temeritatē committit-
 tur. Et super alias pœnas raptoris et-
 iam necnō aliorū, qui cū eo fuerint,
 patrimoniū raptæ mulieri vindicari
 per eandē legē præcipimus. vt dotis
 etiā marito legitimo dādē copia per
 rapto

raptoris ei ministretur substantiam.
 Illo quoq. specialiter adiecto, vt nul-
 la raptæ licentia sit mulieri vel virgi-
 ni, raptoris eligere matrimoniū, sed
 cui parētes voluerint, excepto rapto-
 re, legitimo matrimonio copulari.
 nullo modo, nullo tēpore licētia mu-
 lieri raptæ permissa raptoris se cōiun-
 gere matrimonio. Sed parentes etiā
 si tali consenserint matrimonio: de-
 portari præcipimus. Sed mirati su-
 mus, quod conati sunt aliqui dicere
 raptam mulierē siue volentē, siue nō
 lentem, & si raptoris amplexa sit ma-
 trimoniū contra nostrę Constitutio-
 nis tenorem: debere tamen raptoris
 eam habere substantiā; vel quasi legis
 præmiū, vel ex testamētō forte, si hoc
 etiā factū esse contigerit. Qui enim
 talia dicere præsumpserūt, prædictæ
 legis seriē intelligere nō potuerunt.
 Qui enim stare tale matrimoniū & si
 rapta voluerit, prohibuimus, & ob
 hoc parentes raptę mulieris deporta-
 tionis subiecimus pœnæ; si huiusmo-

di consenserint matrimonio: quomodo raptas mulieres raptorū eligentes connubiū, præmijs honorassemus raptæ datis mulieri? Superfluā igitur eorū dubitatioē, vel in posterum refecantes priorē legem per præsentē interpretari cōsuiimus. Sanctimus itaq. si rapta mulier cuiuscumq. sit cōditionis vel ætatis raptoris nuptias eligendas esse cōsuerit; parentib. præsertim nō cōsentientibus, nec ex beneficio legis, nec ex testamēto raptoris hereditatem accipere vel quocūque modo substātiā vindicare: sed præmium, quod per legem nostrā raptæ mulieri datum est, ut raptoris & eorum, qui auxilium ei tempore inuasionis præbuerint, substātiā vindicet: hoc ad parentes si ambo vel vnus supersit, qui nuptijs specialiter non probantur consensisse ex tempore raptus ipso iure transferri, & patrimonium raptoris non iam raptam habere mulierem, quæ coniugio se raptoris inquinare non piguit, sed in

ib

dii

per-

personas trāsferri, quas superius nominauimus eius non consentientes coniugio. Nam nefarios huiusmodi coitus pœnis corrigi, non præmijs competit honorari. Quod si parentes iam decesserūt, vel huiusmodi sceleris consenserunt: substātia raptoris, necnon aliorū, qui facinoris participes fuerunt; filci viribus vindicetur. Quam interpretationem nō in futurum tantummodo calibus, verū in præteritis etiam valere sanctimus, tamquam si nostra lex ab initio cum interpretatione tali promulgata fuisset A R I O B I N D E pater carissime, atque amantissime. Quæ igitur per hanc legē nostra statuit æternitas, Celstudo tua effectui mācipari, obseruariq. præcipiat.

CXLIV. CXLV. CXLVI.
CXLVII. CXLVIII. CXLIX.
CL. CLI. CLII. CLIII. CLIV.
CLV. CLVI. CLVII. CLIX.

* * * *
Hh 2 NOV

I. SI QVIS prohibuerit alienationem rerum extra suam propriam familiam faciendam; ut si sine liberis decesserit vnus ex his, qui filij sunt, & heredes testatoris; ad ceteros res veniant: liberis natis, cessat alienationis prohibitio. Ideoq. liberi procreati etiam ad extraneos easdem res transferre non prohibentur.

II. SI quis extra familiam suam alienationem fieri prohibuerit; & omnes, qui res consecuti sunt, vel omnes res, vel quasdam ex his alienauerint: videtur si deicomisso inuicem renuntiare.

III. SI quis prohibuerit extra suam propriam familiam rem alienari; & adiecerit, ut neq. filij, neq. deinceps personae, quae successerint ei, qui primus acciperit: eandem ad extraneum transferant; & deinde quattuor processerint successiones, quae familiae nomine continentur; & vltimus heres per medium impu

puberem successor extiterit: liberam facultatem habeat, & in extraneos homines rem, cuius alienatio prohibita est, transferre. id est si tertius heres impubes fuerit, & primum heredem in quattuor successiones reputet. Hoc nostrae mens Constitutionis significat.

CLX. CLXI. CLXII. CLXIII.
CLXIII. CLXV. CLXVI.
CLXVII. CLXVIII. *

EDICTVM. I. II.

EDICT. III.

OMNIA iura, quae de ceteris Romanis posita sunt: eadem & in Aetnensibus teneant. Nam & successiones tam in masculis, quam in feminis sic obseruari Constitutio iubet, quem admodum in ceteris Romanis. Haec autem ex eo tempore obseruari oportet, ex quo noster Imperator Reipublicae, gubernacula tenuit. nisi forte

Hh 3 vel

vel transactiones secum fecerint, vel alio modo causas suas damnauerunt. Habeant autem & in prædijs illis, quæ *ρενεαρχικα* vocantur, ab antefato tempore. Sin autem cõtigerit quosdam inueniri, qui filias suas heredes scripserint: volumus ipsi quoque generarum rerum dominium competere; quamuis ab intestato parētibus suis secundum pristinam Armeniorum consuetudinem non succedebant. Ea autem, quæ semel a filiabus competierunt, etiam liberis earum postea competere placet.

III. V. VI. VII. VIII. IX. X.
XI. XII. XIII. * * *

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

TITVLI NOVELLARVM CONSTITVTIO-

num. 98. quæ in libro Authenticorum extant.

Administrantib. officia in sacris appellationib. Nou. 20.
 Administratorib. No. 95.
 Aequalitate dotis, & propter nuptias donationis. Nou. 97.
 Alienatione, & emphyteusi. Nou. 120.
 Appellationib. Nou. 93.
 Appellationibus & intra quæ tēpora debeat appellari. Nou. 23.
 Apud quos oporteat causam dicere monachos. Nou. 79.
 Armis. Nou. 85.
 Collatoribus, & alijs capitulis. Nou. 128.
 Censanguineis, & uterinis fratrib. Nou. 84.
 Constitutio; quæ de dignitatib. &c. Nou. 81.
 Constitutio, quæ ex adscripticio & libera natos &c. Nou. 54.
 Consulibus. Nou. 105.
 Defensorib. ciuitarum. N. 15.
 Deposito, & denuntiatio ne inquilinorum. N. 88.
 Duob. reis promittendi. Nou. 99.
 Ecclesiasticarum rerum alienatione. Nou. 46.
 Ecclesiasticis titulis. Nou. 131.
 Executorib. & de ijs, qui conueniuntur, & recõueniuntur. Nou. 96.
 Exhibendis, & introducendis reis. Nou. 53.
 Fideiussoribus, & mandatorib. Nou. 4.
 Filijs ante dotalia instrumenta natis. Nou. 19.
 Hæc constitutio innovat constitut. &c. Nou. 111.
 Hæc constitutio interpretatur priorem constitut. &c. Nou. 76.

TITVLII.

Heredib. abintestato venientib. Nou. 118.
 Heredib. & Falcidia. N. 1.
 Iis, qui ingrediuntur ad appellationem. Nou. 49.
 Immensis donationibus. Nou. 92.
 Incestis, & nefarijs nuptijs. Nou. 12.
 In medio litis non fieri formas. Nou. 113.
 Instrumentorum cautela, & fide. Nou. 73.
 Interdictis collegijs hereticorum. Nou. 132.
 Iudicibus, & vt nullatenus cu iureiurando eligantur. Nou. 82.
 Iureiurando a momento prestito. Nou. 48.
 Iururandū, quod praestatur &c. Nou. 8.
 Lenonibus. Nou. 14.
 Litigiosis, & decima parte litis. Nou. 112.
 Māditis principū. N. 17.
 Mensura ordinandor. clericor. Nou. 16.
 Monachis. Nou. 5.
 Nauticis vsuris. Nou. 110.
 Neq. virum, quod ex dote est &c. Nou. 98.
 Non alienandis, aut permutandis rebus ecclesiasticis. Nou. 7.
 Non eligendo secūdo nuptientes mulieres. N. 2.
 Noui operis nuntiatione maritimi aspectus. N. 63.
 Nullum credentē agricolae &c. N. 31. & N. 34.
 Nuptijs. Nou. 22.
 Priuilegijs dotis hereticis mulieribus non praestatis. Nou. 109.
 Quastore. Nou. 80.
 Quib. modis naturales efficiantur legitimi. N. 74.
 Quibus modis naturales efficiantur sui. N. 89.
 Quomodo oporteat Episcopos, & ceteros clericos ad ordinationem perducī. Nou. 6.
 Raptis mulierib. quae raptorib. nubūt. N. 143.
 Referendarijs sacri palatij. Nou. 10.
 Restitutione fideicommissi. Nou. 159.
 Restitutionib. Nou. 108.
 Restitutionib. & ea, quae parit in vndecimo mese. Nou. 39.
 Sanctissimis Episcopis. &c. Nou. 123.
 Scenicis nō solū si fideiussores praesent &c. N. 51.
 Tabel-

TITVLII.

Tabellionibus. Nou. 44.
 Tempore nō solutae pecuniae super dote. N. 100.
 Testamentis imperfectis. Nou. 107.
 Testibus. Nou. 90.
 Triente, & semisse. N. 18.
 Vsuris nauticis. Nou. 106.
 Vt ab Illustrib. &c. N. 71.
 Vt clerici apud proprios Episcopos &c. N. 83.
 Vt clerici, qui recedunt alijs pro eis subrogatis &c. Nou. 57.
 Vt cū de appellatione cognoscitur &c. Nou. 115.
 Vt de cetero cōmutationes ecclesiasticar. rerū &c. Nou. 55.
 Vt defuncti, seu funera eorum. &c. Nou. 60.
 Vt determinatus sit numerus clericorū. N. 3.
 Vt differētes iudices &c. Nou. 86.
 Vt diuinæ iusionis subscriptionē habeāt &c. Nou. 114.
 Vt ea, quae vocantur insinuatiua &c. Nou. 36.
 Vt ecclesia Romana centum annorū &c. N. 9.
 Vt exactione instante dotis primae &c. Nou. 91.
 Vt factae nouae Constitutiones &c. Nou. 66.
 Vt fratrum filii succedāt pariter &c. Nou. 127.
 Vt ii, qui obligatas se habere perhibent res minor. &c. Nou. 72.
 Vt immobilia ante nuptialis donationis &c. Nou. 61.
 Vt in priuatis domibus sacra mysteria nō fiant. Nou. 58.
 Vt iudices non expectent sacras iusiones. N. 125.
 Vt iudices sine quoquo suffragio fiant. Nou. 8.
 Vt liberti de cetero aureo nō indigeant anulo. Nou. 78.
 Vt liceat matri, & auiae &c. Nou. 117.
 Vt litigātes iurēt in exordio litis. Nou. 124.
 Vt neq. miles, neq. federatus &c. Non. 116.
 Vt non fiant pignorationes pro alijs personis. Nou. 52.
 Vt non luxuriētur homines &c. Nou. 77.
 Vt nulli iudicū liceat habere loci seruatorem. Nou. 134.
 Vt

TITVLI

Vt nullas fabricet orato-
rij domos &c. N. 67.	&c. Nou. 70.
Vt nullus mutuans agri-
colæ teneat eius terrâ.
Nou. 33.	Vt præponatur nomen
Imp. documētis. N. 47.
Vt omnes obediant iudi-
cib. prouinciarû. N. 69.	Vt sine prohibitione ma-
tres &c. Nou. 94.
Vt ordinariæ præfecturæ	Vt spōsalia largitas spe-
cialis sit contractus.
Nou. 119.

TITVLI NOVELLARVM

Constitutionum. 70. quæ non ex-
tant in libro Authen-
ticorum.

1. De priuilegijs Archie-
piscopi Primæ Iustinia
næ. Nou. 11.	10. De Proconsule Cap-
padociæ. Nou. 30.
2. De Plebeijs Prætorib.
Nou. 13.	11. De descriptione quat-
tuor Præsidum Arme-
niæ. Nou. 31.
3. De Armenijs. Nou. 21.	12. De adiutorib. Quæsto-
ris. Nou. 35.
4. De Præfide Pisidiæ.
Nou. 24.	13. De successorib. eorû,
qui in Africa degunt.
Nou. 36.
5. De Prætorè Lycaonię.
Nou. 25.	14. De ecclesijs constitu-
tis in Africa. Nou. 37.
6. De Prætorè Thraciæ.
Nou. 26.	15. De Decurionib. Nou
Nou. 27.
7. De Comite Isauriæ.
Nou. 27.	16. Vt ecclesia sanctæ Re-
surrectionis alienare
possit ædificia. Nou.
49.
8. De Moderatore Hele-
noponti. Nou. 28.	
9. De Prætorè Paphlago-
niæ. Nou. 29.	

Apud

TITVLI

17. Apud quem oporteat
appellationes in quin-
que prouincijs &c.
Nou. 41.	18. De donatione mor-
tis causa facta Decu-
rionib. Nou. 87.
18. Vt Anthimus, seuerus,
& reliqui hæretici ec-
clesiastico gradu detra-
hantur. Nou. 42.	19. De Decurionib. Nou.
101.
19. De officinis, siue taber-
nis, vel ergasterijs CP.
vrbis. Non. 43.	20. De Moderatore Ara-
biæ. Nou. 102.
20. Ne Iudæi, Samarita-
ni, & hæretici curiali
fortuna liberentur. N.
45.	21. De Procensule Palæ-
stina. Nou. 103.
21. De appellationib. ex
quinque prouincijs. N. 50	22. De Prætorè Siciliæ.
Nou. 104.
22. De impensis in de-
functor. funerationib.
Nou. 59.	23. Vt particulares vsura-
rum solutiones in du-
plum computentur. N.
111.
23. De cōsulationib. siue
de ordine senatorum.
Nou. 62.	24. Edictum de formula
artificum. Nou. 122.
24. De hortulanis. Nou.
64.	25. Exemplum sacræ for-
mæ de appellationib.
Nou. 126.
25. De ijs, quæ relicta
sunt ecclesiæ Mysiæ.
Nou. 65.	26. De Samaritanis. N.
129.
26. Vt constitutio sacra-
tissimi Imp. de succes-
sionibus nuptialium lu-
crorum &c. Nou. 68.	27. De transitu militum.
Nou. 130.
27. De appellationib. Si-
ciliæ. Nou. 75.	28. De monachis, & asce-
trijs. Nou. 133.
	29. Ne quis cogatur bo-
nis cedere. Nou. 135.
	30. De argentiorû con-
tractib. Nou. 136.
	31. De ordinatione Epi-
scoporum, & clerico-
rum. Nou. 137.
	32. De interpretatione
a Prin-

TITVLL

- a Principe facta &c. Nou. 138.
43. Remissio pœnz illicitæ cõtractar. nuptiar. Nou. 139.
44. Vt cõsensu matrimonii solui possit. Nou. 140. quæ est Iustini Minoris. Nou. 1.
45. Edictũ ad CP. de ijs, qui luxuriantur &c. Nou. 141.
46. De iis, qui eunuchos faciant. Nou. 142.
47. De Samaritanis. Nou. 144. quæ est Iustini Minoris. Nou. 5.
48. Vt nullam de cetero licentiam habeat Dux &c. Nou. 145.
49. De Hebræis. N. 146.
50. Vt ea, quæ Præfectis, aut largitionib. debentur. &c. Nou. 147.
51. De indulgẽtia tributariõrũ reliquorũ. Nou. 148. quæ est Iustini Minoris. Nou. 1.
52. Vt dei amantiõs. Episcopi cum prouinciãrum incolis &c. Nou. 149. quæ est Iustini Minoris. Nou. 4.
53. De ea, quæ raptori suo nubit. Nou. 150.
54. Ne Decurio, aut cohortalis perducatur in ius. &c. Nou. 151.
55. Ne sacræ formę, quæ de causis procedunt &c. Nou. 152.
56. De infantib. expositis. Nou. 153.
57. De iis, qui in Osrhoëna illicitas contrahunt nuptias. Nou. 154.
58. Vt matres etiam tutelæ rationibus obnoxie sint. Nou. 155.
59. De prole partiẽda inter rusticos. Nou. 156.
60. De rusticis, qui in alienis prædiis nuptias contrahunt. Nou. 157.
61. Vt deliberãdi ius etiã ad impuberes trãsmittatur. Nou. 158.
62. Exemplũ sacrę pragmaticę formæ de vsuris. Nou. 160.
63. De prouinciãrũ Præsidib. Nou. 161. quæ est Tiberii Imp. Nou. 3.
64. Sacra forma trãsmissa Dominico Præf. Præt. Illyrici de diuersis capitulis. Nou. 162.
65. De releuatione tributorum

PARATITLA

- orũ publicorũ. Nou. 163. quæ est Tiberii N. 5.
66. De heredib. N. 164. quæ est Tiberii. Nou. 2.
67. Generalis forma de prospectu in mare. Nou. 165.
68. De adiectionib. Non. 166. quæ est forma. 1.
- Præfectorũ Prætorio. 69. Quo pacto oporteat in possessionem mittere. Nou. 167. quæ est forma 24. eorũdẽ Præfector.
70. De adiectionib. Nou. 168. quæ est forma 2. eorundem.

PARATITLA SIVE SCHOLIA.

NOV. 1.) Hæc est in libro Authenticorum constitutio prima collationis primæ sub titulo de heredib. & Falcidia. Eam Græcæ, & Latine edidit Greg. Haloander.

Cap. 1.) Iuliani verba refert Iuo Carnotensis parte 16. cap. 115. decreti. Vide auth. hoc amplius. C. de fideicõ. c. 2. 3. & 4.) Vide authen. sed cum testator. C. ad. l. Falcid. capitis 4. verba refert Iuo d. parte. 16. c. 116.

Nou. 2.) Est in libro Authenticorum. constitutio 2. collationis. 1. titulo de non eligendo secundo nubentes mulieres. Hanc nõ edidit Græcã Haloãder: quia deerat in libro Florentino Græco Nouellarum, ex quo descriptus est Bononiensis, quo Haloander vsus est. In Florentino autẽ defuit: propterea quod in Basilicis Leonis Imp. hæc constitutio omissa est. Eam Græcam edidit Henr. Scringerus sumptam ex libro Veneto Bessarionis Cardinalis, Latinam fecit Henr. Agyleus, cap. 1.) Vide auth. lucrum. C. de secun. nup.

c. 1.) Vide auth. sed & si quis. eod. tit.

PARATITLAI

- c. 3.) Vide auth. ex testamento. eod. tit.
 c. 4.) Vide auth. sed si aurum. eod.
 c. 5.) Vide auth. sed quæ. C. de pact. conuen.
 Nou. 3.) Est etiam tertia Cōstitutio in libro Authen. collationis. i. titulo Vt determinatus sit numerus clericorū. Eam Græce, & Latine edidit Haloander.
 cap. 2.) Apud Greg. 9. capitis 2. de præbendis hæc est inscriptio In corpore canonū. Sed in prima collectio ne Decretalium Bernardi Papiensis Episcopi Fauenti ni caput 2. eiusd. tituli hanc habet inscriptionem In corpore canonum P. V. ex Nouellis. Hinc igitur sumpta sunt verba a Greg. 9. relata.
 Nou. 4.) Hæc est in libro Authen. quarta constit. collat. 1. sub titulo de fideiussorib. & mandatorib. Edita est Græce, & Latine ab eodem Haloandro.
 cap. 1.) Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap. 117. decreti. Vide auth. præsent. C. de fideiuf. & auth. sed hodie. C. de oblig. & actio. & auth. hoc si debitor. C. de pignor.
 c. 2.) Refert Iuo d. parte 16. cap. 118. Vide auth. hoc nisi. C. de solutio.
 Nou. 5.) Hæc etiam est quinta constitutio in libro Authen. collat. 1. titulo de monachis. Non habuit eam Græcam Haloander: quod in Florentino libro deerat. In Basilicis quoq. integra non est. Edidit eam Græce Scringerus, Agylæus Latine.
 c. 2.) Refert Iuo par. 7. cap. 153. & 154. decreti, vt cōstit. 5. cap. 1. & 2. Vide auth. verū. C. de Episc. & cleric.
 c. 4. & 5.) Vide auth. ingressi. C. de sacros. eccl. & auth. nunc autē. C. de Episc. & cler. & Gratia. 19. q. 3. c. 9. si qua. p. nunc autē. Capitis 4. verba refert Iuo d. parte 7. cap. 155. vt cap. 3. constit. 5.
 c. 6.) Refert Iuo d. parte 7. cap. 156. vt cap. 4. constit. 5.
 c. 7.) Refert idē Iuo. c. 157. d. par. 7. vt. c. 6. eiusd. constit.

Nou.

PARATITLAI

- Nou. 6.) Est in libro Authen. constitutio sexta collationis. i. sub tit. quo modo oporteat Episcopos, & ceteros clericos ad ordinationes perducī. Fā refert Anselmus Lucensis lib. 1. cap. 50. decretorū. Græcā nō edidit Haloander: quod ea neq. in Florentino libro, neq. in Basilicis cōscripta foret. At ex Veneto codice eam Græce edidit Scringerus, & Agylæus Latine.
 cap. 7.) Refert Iuo Carnoten. parte. 6. cap. 421. decreti, vt constit. 6. cap. 7.
 Nou. 7.) Hæc est cōstitutio. 1. collationis 2. in libro Authen. titulo de non alienandis, aut permutandis rebus ecclesiasticis. In libro Norico Haloandri, vt in Florentino, & Basilicorū libro Græca non extat. Sed Scringerus eam Græce, Latine Agylæus. conscripserunt.
 cap. 1.) Refert Iuo parte. 3. cap. 183. & parte 17. cap. vlt. decreti, vt ex constit. 7. cap. 1. Parem vero eiusdem capituli Burchardus Vormatiensis lib. 3. cap. 164. decretorum, vt ex concilio apud Siluanestim præsentē Ludouico Rege cap. 5. & Bernardus Papien. in prima collectione Decretalium. c. 4. de reb. eccl. ex eodem concilio; vnde sumpsit Greg. 9. c. 5. eod. tit. Vide auth. hoc ius porrectum. C. de sacros. eccl. cuius verba refert Grat. 10. q. 2. c. 2. p. hoc ius.
 c. 2.) Refert idem Iuo d. parte. 3. c. 184. ex ead. constit. 7. cap. 2. & Burc. d. lib. 3. cap. 165. ex dicto concilio cap. 6. & Bernard. Papin. cap. 1. de rer. permutatione ex eod. concilio, a quo sumpsit Greg. 9. cap. 1. eod. tit. Vide auth. sed & permutare. C. de sacros. eccl. cuius verba refert Grat. d. c. 2. p. sed & permutare.
 c. 3.) Vide auth. perpetua. & auth. qui rem. C. de sacros. eccl. quarū verba refert Grat. d. c. 2. p. perpetua. & p. qui rem.
 c. 5.) Refert Iuo d. parte. 3. cap. 185. decreti ex constit. 7. c. 5. Vide auth. qui res. C. de sacros. eccl. cuius verba refert

PARATITLA.

refert Grat. d.c.2.p. qui vero res.
 c.6.) Refert idē Iuo c.186.d.par.3.ex cap.6.eiusd.cōstit.
 c.8.) Refert idem Iuo cap.187.eiusd.partis, vt ex cap.
 8.d.cōstit.7.
 c.9.) Refert etiā Iuo d.par.3.c.188.ex c.9.eiusd. cōstit.
 c.10.) Refert Iuo d.c.188.Vide auth. multo magis. C.
 de sacros.ecclie.
 c.11.) Vide auth.ficut alienatio.C.eod.tit.cuius ver-
 ba refert Grat.d.c.2.p.ficut.10.q.2.
 Nou.8.) Est in libro Authenticor.duplex constitutio
 secunda,& tertia collationis 2. titulo. Vt iudices sine
 quoquo suffragio fiant: & titulo Iusiurandum, quod
 præstatur ab ijs, qui administrationē accipiunt. Huic
 eidem secundę constitutioni coniugitur Edictum pri-
 mum Iustiniani in eodem libro. In Norico etiam, vt
 duę Constitutiones editę sunt & Gręce, & Latine ab
 Haloandro constitutio hæc 8. & Iusiurandum illud,
 vt. 9. constitutio.
 cap.4.) Vide auth.si vero.C.vt omnes iudices.
 Nou.9. Præfens) Hęc sunt verba Iuliani.
 Nou. ead. Et legum) Hoc initium Latine scriptum in
 uenio in Gręcis libris, in epitome præfertim constitu-
 tionum ecclesiasticarum. Vnde apparet Latinam
 fuisse hanc constitutionem; quę in libro Authen.
 est const.4. collat. 2. titulo Vt ecclesia Romana centū
 annorum habeat præscriptionem. Eandem Haloan-
 der Latinam edidit, vt decimam constitutionem, Agy-
 læus melius, vt nonam. In Gręcis libris significabatur,
 quid hac constitutione contineretur; eamq. Nouella
 const. III. abrogari: quod Iulianus etiam affirmat; sed
 id hodie non obrinet. Vide auth. quas actiones. C. de
 sacros.ecclie.
 Nou. 10.) Hęc est in libro authen. constit. 5. collat. 2. ti-
 tulo de Referendarijs sacri palatij. Eam Gręce, & La-
 tine

PARATITLA.

tine edidit Haloander, vt. II. constit.
 Nou. II. Multis.) Hoc initio vtantur etiā Gręci, in epi-
 tome præfertim constitutionum ecclesiasticarū. Quo-
 fit, vt Latinam fuisse credamus; quam hoc loco in vete-
 rib. libris Authenticorum inuenimus. Haloander ea
 caruit; cum tamen in Florentino libro & initium, &
 epitome eius legeretur. Primus Antonius Contius
 eam edidit integram, eum secuti postea sunt Hen.
 Agylæus, & Lud. Ruffardus. Titulus eius est, de priui-
 legijs Archiepiscopi Primæ Iustinianæ. Videnda Nou.
 131. c. 3. Iuliani epitome caremus.
 Nou. 12.) Est in libro Authen. constit. 6. collat. 2. titu-
 lo de incestis, & nefarijs nuptijs. Hanc Haloander Grę-
 ce, & Latine edidit.
 cap. 1. & 2.) Vide auth. incestas. C. de incest. & inutil.
 nup. Iuliani verba refert Iuo Carnot. par. 9. c. 3. & 4. de
 creti, vt Nou. 32. c. 1. & 2. & par. 16. c. 122. eiusd. decreti,
 & lib. 5. tit. 2. cap. 30. Panormiæ.
 cap. 3.) Vide auth. quod ius. C. de natur. lib. Iuliani ver-
 ba refert Iuo par. 8. cap. 34. decreti. vt Nou. cōst. 32. c. 3.
 Nou. 13.) Hanc vidi in veterib. libris Authen. post vn-
 decimam const. sub titulo de plebeijs Prætorib. Iulia-
 ni epitomes pauca verba extāt. Haloander hanc const.
 Gręce, & Latine edidit.
 Nou. 14.) Hęc est in libro Authen. prima constitutio
 collationis tertię sub titulo de lenonibus. Eam etiam
 Haloander Gręce, & Latine edidit. Iuliani verba re-
 fert Iuo parte 8. cap. 305. decreti, vt Nou. const. 31. c. 1.
 & parte 16. cap. 121. eiusd. decreti, & lib. 5. tit. 2. cap. 29.
 Panormiæ.
 Nou. 15.) Est in libro Authen. cōst. 2. collat. 3. tit. de de-
 fensorib. ciuitatū. Eā Gręce, & latine Haloander edidit.
 cap. 1.) Vide auth. Pręfides. C. de Epif. aud. & auth. ho-
 die. C. de iudicijs.

PARATITLA.

- c. 3.) Vide eam. auth. Præfides.
 Nou. 16.) Hæc in libro Iuliani desideratur. Est in libro Authen. const. 3. collat. 3. tit. de mensura ordinandor. clericor. Haloander eam Græce & Latine edidit.
 Nou. 17.) Hæc fuit ab Iustiniano Græce, & Latine edita: sed Latina editione ea remus. In libro Authen. est const. 4. collat. 3. titulo de mandatis Principum. Greg. Haloander eam Græce, & Latine edidit.
 cap. 1.) Vide auth. nisi breues. C. de senten. ex periculo vel breuiculo recit.
 c. 5.) Vide auth. sed & periculū. C. sine censu vel reliq.
 c. 8.) Refert Iuo parte 16. cap. 119. decreti, vt ex cap. 10. const. 4. & lib. 5. tit. 2. cap. 28. Panor.
 Nou. 18.) Hæc in libro Authen. est const. 5. collat. 3. tit. de triente, & semisse. Ab Haloandro eadem Græce, & Latine edita est.
 cap. 1.) Vide auth. nouissima. C. de inof. testam.
 c. 4.) Vide auth. quæ tertiq. C. de collat. Iuliani verba refert Iuo par. 16. c. 123. decreti, vt const. 34. c. 4. & lib. 5. tit. 2. c. 31. Panor.
 c. 6.) Vide auth. ex testamento. C. de collatio.
 c. 7.) Vide auth. si modo. C. fam. ercif.
 c. 8.) Vide auth. contra. C. de non numer. pec. Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap. 124. decreti, vt const. 35. c. 4.
 cap. 9.) vide auth. item possessor. C. qui potiores.
 c. 10.) Vide auth. sed noua. C. de nat. libe.
 Nou. 19.) Hanc non habet Iuliani liber. Est in libro Authenticor. const. 6. collat. 3. titulo de filijs ante dotata instrumenta natis. Eam Græce, & Latine Haloander edidit.
 Nou. 20.) Hæc est in libro Authen. const. 7. collationis 3. tit. de administrantib. officia in sacris appellationib. Edidit eam Græce, & Latine Haloander.

Nou.

PARATITLA.

- Nou. 21.) Hæc nō est in Iuliani libro; nisi forte ea verba sint, quæ nos post Nouellas Edicto. 3. constitutumus. In veterib. libris Authenticorum reperitur barbare cōuersa sub titulo de Armenijs; eaq. Bartolū habuisse constat. At Greg. Haloander eam Græce, & Latine conscripsit: Contius Barbaram edidit.
 Nou. 22.) Est in libro Authen. constitutio 1. collationis 4. titulo de nuptijs. Hanc Græce, & Latine Haloander edidit.
 cap. 2.) Videndæ auth. sed hodie. C. de repu. & auth. sed hodie. C. de don. inter vir. Partem huius capituli refert Iuo parte 8. cap. 81. decreti, vt Nou. 37.
 c. 3.) Vide auth. ad hoc. C. de Latina liber. Iuliani verba refert Iuo parte 8. cap. 56. decreti, vt Nou. const. 37. & lib. 6. tit. 9. cap. 1. Panormiæ, vt ex Nou. 33.
 c. 6.) Vide d. auth. ad hoc.
 c. 7.) Refert Iuo d. parte 8. cap. 35. vt ex const. 37. c. 7.
 c. 8.) Vide auth. contra. C. de repud.
 c. 9.) Videndæ auth. hæc res s. & auth. nunc autem. & auth. ad eos. C. de secun. nup.
 c. 10.) Refert Iuo d. parte 8. cap. 272. vt Nou. 37. c. 11. & parte 16. cap. 125. & lib. 6. tit. 4. cap. 10. Panor. vt Nou. 27. c. 11.
 c. 11.) Vide auth. in donatione. & auth. lucrū. & auth. hæc res. C. de secun. nup.
 cap. 12.) Vide authen. nisi tricennale. C. de bon. mat.
 c. 13.) Vide auth. lucrum. auth. sed & si quis. & auth. hæc res. C. eo. tit.
 c. 17.) Vide auth. ad eos. eod. tit.
 cap. 19.) Vide authentic. hoc locum. C. si secund. nup. mu.
 cap. 21.) Refert Iuo parte 16. cap. 126. decreti, vt cap. 33. Vide authen. quod mater. C. de reuocand. donat.

Ii 2 c. 12.

PARATITLA.

c.22.) Refert idem part.8. cap.273. vt Nou.37. cap.23. & par.16. cap.127. decreti, vt cap.24. & lib.6. tit.4. cap.21. Panor. vt. Nou.27. c.23.
 c.23.) Refert idem Iuo d. parte.8. cap.57. vt Nou.37. c.25. & parte 16. cap.128.
 c.25.) Vide auth. eisdem. C. de secun. nupt. Iuliani verba refert Iuo d. parte 8. cap.273. vt Nou.37. c.23. & parte 16. cap.129. vt cap.27. & lib.6. tit.4. cap.12. Panor.
 c.27.) Refert Iuo parte 6. cap.422. decreti, vt ex constit.37. c.28. Vide auth. multo magis. C. de Ep. & cler. c.28.) Vide auth. cui relictum. C. de indicta vid. tol. c.29.) Vide auth. ex testamento. C. de secun. nup. & auth. & cum solis. C. ad 5. c. Tertul.
 Nou.23. Omnis.) Hæc sunt verba Iuliani. Anteriorum) Hæc sunt Iustiniani verba. is enim Latine hanc Constitutionem promulgauit. Est in libro Authen. constit. 2. collat. 4. tit. de appellationib. & intra que tempora debeat appellari. Eam refert Grat. 2. q. 6. c.27. anteriorum. Græcam epitomen habent libri Græci, quam Haloander edidit, eam Agyleus Latinam fecit. cap.1.) Vide auth. hodie. C. de appell. c. 2.) Vide auth. sed & lis. C. de temp. & repar. app. cuius verba refert Grat. 2. q. 6. c. 40. e1, qui. p. sed lis. Iuliani verba refert Iuo parte. 16. cap.120. decreti, vt constit. 24. c.2.
 Nouellæ. 24. 25. 26. 27. neque in libro Iuliani, neq. in libro Authenticor. sunt. Edidit tamē eas Græce, & Latine Haloander sub his titulis. 24. de Præfide Pisidiæ. 25. de Prætoro Lycaoniæ. 26. de Prætoro Thraciæ. 27. de Comitibus Isauriæ.
 Nou. 28.) Hæc quoque in libro Authen. desideratur. Edita est ab Haloandro Græce, & Latine sub titulo de Moderatore Helenoponti.
 Nou. 29.) Hæc habuisse videtur Albericus Rosatius, qui

PARATITLA.

qui verbo Aquilegia refert in Nouella de priuilegijs Paphlagoniæ in prin. eius vrbis mentionem fieri. Hodie in libris Authen. non extat. Eam Græce & Latine edidit Haloander sub titulo de Pretore Paphlagoniæ. Nou. 30.) Hæc etiā Constitutio desideratur in libro Authenticor. Eam Haloander Græce, & Latine edidit sub titulo de Proconsule Cappadociæ.
 Nou. 31.) In libro Authen. hæc etiam non extat. sed ab Haloandro Græce, & Latine edita est hoc titulo de descriptione quattuor Præsidum Armeniæ.
 Nouellæ 32. 33. 34. de eadem re constitutæ sunt. Nam 32. Græca eadem est cum 34. Latina. & 33. Latina præcipitur, vt in Illyrico 34. obseruetur. Hæc duæ Latine extat in libro Authenticor. altera est constit. 4. collationis 4. titulo Vt nullus mutuās agricolæ teneat eius terram. altera est constit. 5. tit. Nullum credentem agricolæ tenere illius terram. Haloander Græce & Latine. Constitutionem 32. edidit. Græce item edidit epitomen Nouellar. 33. & 34. quam nemo adhuc Latinam fecit. Vnde de auth. ad hæc. C. de vsur.
 Nou. 32. Si quis) Iuliani verba sunt hæc.
 Nou. 33. Præauaritia.) Hæc sunt Iustiniani.
 Nou. 34. Rem duram.) Hæc etiam sunt Iustiniani.
 Nou. 35.) Hæc etiam Constitutio ab Iustiniano Latine conscripta est. cuius initium fuit INTER VIROS. DEVOTOS. Sic enim legi in Florentino libro: non vt in Norica editione est (Inter prudentes.) Hæc neq. in libro Authenticor. neq. in Græcis libris, aut Latinis reperta est. Pro ea Greg. Haloander epitomen Græce, & Latine edidit sub titulo de adiutoribus. Quæstoris. Verba Iuliani addidit Ant. Contiui, & eum secuti Agylæus, & Ruffardus.
 Nouellæ 36. & 37. & in Iuliani, & in Authenticor. libro desideratur. Latinas fuisse ex Florentino Græco libro

PARATITLA

constat. Vnde Haloander sumpfit vtriusque epitomen, & eam Græce, & Latine edidit. Initium 36. fuit O M N E. I N F I N I T V M; titulus, de successorib. eorum, qui in Africa degunt. Initium 37. VENERABILEM. ECCLESIAM; titulus, de ecclesijs constitutis in Africa. Huius 37. pleniorum epitomen vidimus in epitome constitutionum ecclesiasticarum Græca.

Nou. 38.) Hanc habuerunt veteres iuris interpretes Azo, Accursius, & Albericus sub titulo de naturalib. liberis curiæ deputandis. Initium eis fuerat (Quirem) Hodie in libro Authen. non extat. Eam tamen Græce, & Latine edidit Haloander sub titulo de decurionibus.

Nou. 39.) Hæc est in libro Authen. constitutio 6. collationis 4. titulo de restitutionib. & ea, quæ parit in vndecimo mense post mortem viri. Hanc edidit Græcæ, & Latine Haloander. Ab hac constitutione in quibusdam libris Græcis incipit liber secundus Nouellarum; sed in libro Iuliani a const. 69.

cap. 1.) Vide auth. res. quæ. C. com. delegat.

cap. 2.) Vide auth. eisdem. C. de secun. nup. Iuliani verba refert Iuo parte 8. cap. 312. & par. 16. cap. 130. decreti, vt Nou. const. 38. c. 2.

Nou. 40.) Hanc habuit Albericus sub titulo, Vt ecclesia sanctæ Resurrectionis, ex qua verba aliquot refert verbo ecclesia. Hodie neq. in libro Inliadi, neq. in libro Authen. neq. in Norico Haloandri extat. In Basilicis quoq. non fuisse Græci asserunt. Ex Veneto tamé libro Scringerus Græce, Ant. Côtius, & Hen. Agylæus Latine eam ediderunt.

Nou. 41.) Hæc etiam in libro Authenticor. desideratur. Sed eam Haloander Græce, & Latine edidit sub titulo Apud quem oporteat appellationes in quinque pro-

PARATITLA.

pronincijs interpositas examinari.

Nou. 42.) Hæc quoque desideratur in libro Authen. Extat Græce, & Latine in generali quinta synodo. Latina verba ex Isidori concilijs retulit Ant. Contius. Eandem postea edidit Græce, & Latine Haloander sub titulo Vt Anthimus, & Seuerus, & reliqui hæretici ecclesiastico gradu detrahantur. Citat Accursius quædam ex hac Nouella in authen. sed nouo. C. de seru. fugit.

Nou. 43.) Hac constitutione carent tam liber Iuliani, quam liber Authenticor. Ab Haloandro Græce, & Latine edita est sub titulo de officinis, siue tabernis CP. vrbis.

Nou. 44.) Hæc est constit. 7. collationis 4. in libro Authen. titulo de tabellionib. Edita quoque est ab eod. Haloandro Græce, & Latine.

Nou. 45.) Hæc in libro Authen. desideratur. Citat tamen Accur. in l. quoniam. C. de hæretic. Edidit eam Græce, & Latine Haloander hoc titulo Ne Iudæi, Samaritani, & hæretici per causam religionis, & cultus sui curiali fortuna liberentur.

cap. 2.) Refert Iuo par. 16. cap. 131. decreti, & lib. 5. tit. 2. cap. 6. Panor. vt ex constit. 42. c. 2. & Grat. 2. q. 7. cap. 26. ff. hæreticus.

Nou. 46.) Est in libro Authenticor. Constitutio. 1. collationis. 5. titulo de ecclesiasticar. rerum immobilium alienatione, & solutione. Caruit ea Græca Haloander, & libri Græci Bononiensis, & Florentinus; vt neq. etiam in Basilicorum libris fuit. Sed Hen. Scringerus eam ex Veneto libro Græce, Agylæus Latine postea ediderunt.

Nou. 47.) Hæc est const. 3. collat. 5. in libro Authen. titulo Vt præponatur nomen Imp. documentis. Ab Haloandro eadem Græce, & Latine edita est.

PARATITL A:

Nou. 48.) Est in libro Authen. Constit. 2. eiusd. collationis, titulo de iurciurando a moriente præstito propter mensuram suę substantię. Eam etiam edidit Gręce, & Latine Haloander. Vide auth. quod obtinet. C. de probat.

Nou. 49.) Hęc est in libro Authen. const. 11. collat. 5. titulo de ijs, qui ingrediuntur ad appellationem. Hęc Haloander vt 50. constitutionem Gręce, & Latine edidit: qui 49. deesse credidit: cui Ant. Cõrius subscribit. cap. 1.) Vide auth. ei. qui. C. de temp. & repar. app. cuius verba refert Grat. 2. q. 6. c. 40. ei. qui.

c. 2.) Vide auth. ad hęc. C. de fide instr.

c. 3.) Viden. auth. hoc sacramentũ. & auth. in isto. C. de iure iur. pro. calu. Iuliani verba refert Iuo parte 16. decreti cap. 132. vt constit. 45. cap. 2.

Nou. 50.) Hęc in Iuliani, & Authenticorum libris de fideratur. Venerus liber partem Nouelle 41. hic repetit: id Scringerus, & Agylęus etiam asserunt. Adde in eodem libro adscriptum esse huius Constitutionis initium fuisse RECTE NOBIS. Sic igitur statuo hanc Constitutionem Latinam fuisse eiusdem sententię cum 41. Gręca. In Basilicis hanc quoq. insertam nõ fuisse Gręci affirmant.

Nou. 51.) Hęc est constit. 4. collat. 5. in libro Authen. tit. Scenicas non solum si fideiussores præsent. &c. Eam Haloander Gręce, & Latine edidit. Vide auth. quod eis. C. de nuptijs. Iuliani verba refert Iuo parte 8. cap. 37. decreti. vt constit. Nou. 46. cap. 1. & lib. 6. tit. 3. cap. vlt. Panormiæ.

Nou. 52.) Est in libro Authen. constit. 5. eiusd. collationis titulo Vt non fiant pignorationes pro alijs personis. Hanc etiam Haloander Gręce, & Latine edidit. cap. 1.) Vide auth. sed omnino. C. ne vxor pro mar.

c. 2.) Vide auth. item. C. de donatio.

Nou

PARATITL A:

Nou. 53.) Hęc est in libro Authen. constit. 6. collat. 5. titulo de exhibendis, & introducendis reis. Edidit eam vtraq. lingua Haloander.

cap. 1.) Viden. auth. quod fieri. C. de dilatio.

c. 3.) Vide auth. Offeratur. C. de litis cõtest. cuius. verba refert Grat. 3. q. 3. c. 4. p. offeratur. Iuliani aliquot verba refert Iuo parte 16. c. 133. decreti, vt cõstit. 48. c. 3.

c. 4.) Vide auth. & qui iurat. C. de bon. auct. iud. p.

c. 5.) Viden. auth. quod obtinet. C. de pignor. Huius capituli verba Lud. Russardus ex libro Iac. Cuiacij retulit, nos ex And. Alciati veteri libro descripsimus.

c. 6.) Vide auth. præterea. C. vnde vir, & vxor.

Nou. 54.) Hęc est constit. 7. collat. 5. titulo Constitutione, quę ex adscripticio, & libera natos liberos esse vult &c. Hanc non habuit Gręcam Haloander; sed eam Scringerus Gręce, Agylęus Latine ediderunt. Hęc constitutio, & duę proximę subsequentes in Basilicorum libros relatę non sunt, vt a Gręcis accepimus. eadem ratione in multis Gręcis libris non scribuntur.

cap. 1.) Vide auth. antiqua. C. de infan. expof.

c. 2.) Vide auth. itę sibi. C. de sacros. eccl. cuius verba refert Grat. 10. q. 2. c. 2. p. item sibi. Iuliani verba refert Iuo parte 3. cap. 189. decreti, ex cap. 10. const. 7.

Nou. 55.) Est in libro Authen. constit. 8. collat. 5. titulo Vt de cetero commutationes ecclesiasticar. rerum nõ fecte fiant ad pijss. Imp. Hac etiã caruit Gręca Haloander. edito est Gręce ab Hen. Scringero, & ab Agylęo Latine.

Nou. 56.) Hęc est constit. 9. eiusd. collationis hoc tit. Vt ea, quę vocantur insinuatia &c. Hęc non erat in Florentino libro, vt duę superiores; qui a is liber post Basilicorum librum conscriptus est, in quo deccant, vt supra diximus. Hęc de causa Haloander quoq. his caruit.

PARATITLA.

earnit. Venetus liber retinuit easdem a quo Scringerus Græcam edidit, Agylæus eandem Latinâ fecit. Nou. 57.) Hæc est constit. 10. eiusd. collat. titulo Vt clerici, qui recedunt alijs pro eis subrogatis præbeant emolumenta. Hanc edidit Græce, & Latine Haloander, vt 58. constitutione. Scringerus, & Agylæus, vt 57. Veneti libri ordinem secuti. Ant. Contius Noricæ editioni adhæsit.

cap. 1.) Refert Iuo par. 6. cap. 424. decreti.

c. 2.) Refert etiam idē Iuo d. par. 6. c. 423. vt constit. 49. cap. 2. & parte. 3. cap. 190.

Nou. 58.) Est in libro Authen. constit. 12. eiusd. collat. 5. titulo Vt in priuatis domib. sacra mysteria non fiant. Hanc non habuit Græcam Haloander: quia neque in Florentino, neque in Basilicis est. Scringerus eam Græce, Agylæus Latine ediderunt. Iuliani verba refert Iuo parte 3. cap. 191. & parte. 6. cap. 424. decreti, vt constit. 50. cap. 1.

Nou. 59.) Albericus Rosatus verbo exequias refert Nouellam hoc titulo de expensis, quæ fiunt circa defunctorum exequiis. Hæc in libro Authen. desideratur. Edidit eam Haloander Græce, & Latine.

Nou. 60.) Hæc est in libro Authenticor. constit. 13. collat. 5. titulo Vt defuncti, seu funera eorum non iniurentur a creditorib. Ab Haloandro eadem Græce, & Latine edita est.

cap. 1.) Vide authen. item qui. C. de sepul. viol. Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap. 134. decreti, vt constit. 52. c. 1.

c. 2.) Vide auth. ad hæc. C. de iudicijs.

Nou. 61.) Est in libro Authenticor. constit. 14. collat. 5. tit. Vt immobilia ante nuptialis donationis neque hypothecæ dentur, &c. Hanc Haloander Græce, & Latine edidit. Vide authen. siue a me. C. ad S. c. Velleia. & auth.

PARATITLA.

& auth. permissa. C. de don. ante nup.

Nou. 62.) Accur. in constit. 3. de Consulibus lib. 12. refert Nouellam de ord. se. hoc est de ordine senatorum, non vt aliqui suspicantur de ordine sedendi. Hanc esse ex libro Iuliani And. Alciati cognoui, quæ hoc loco in libro Authenticor. desideratur. Eam Latinam fuisse ex epitome, quam Haloander edidit Latine, didicimus. Eius initium fuisse asserit (Ante de his ipsis) titulum de consultationibus. Græcam epitomen fatetur se describere non potuisse, sed sententiam eius tradidisse. Mihi Florentinus liber Marcianæ bibliothecæ habere visus est titulum de senatoribus, vt Venetus liber, quem Scringerus, & Agylæus sequuntur. Initium vero in Florentino libro est mendose (Antilidissimis) pro quo ANTIQVISSIMIS scribendum esse suspicatus sum. Sed postea in alijs Græcorum scholijs reperi ANTIQVISSIMIS TEMPORIBVS. Antonio Contio placuit Noricæ editio, eique immiscuit Iuliani verba ex libro Cuiacij. Agylæus, & Russardus eadem verba retulerunt.

Nou. 63.) Hæc est constit. 15. dictæ collat. 5. titulo de noui operis nuntiatione maritimi aspectus. Eam Græce, & Latine Haloander edidit. Viden. Nou. 165.

Nou. 64.) In libro Authen. hæc constitutio desideratur. Ab Haloandro vtraque lingua est edita sub titulo de hortulanis.

Nou. 65.) Hæc etiâ in libro Authen. desideratur. Scripta autem fuit Latine, cuius initium fuisse Haloander refert (Scimus antea legem) titulum vero de ijs, quæ relicta sunt ecclesiæ Myfiæ. Eiusque Græcam, & Latine epitomen edidit. Sed nos in epitome Constitutionū ecclesiasticarum hoc initium legimus SCIMVS ANTEA PROMVLGASSE.

PARATITLA.

Juliani verba refert Lud. Ruffardus.
 Neu. 66.) Hæc est in libro Auth. constit. 16. collationis
 5. titulo Vt factæ nouæ constitutiones post insinuationes
 earum post duos menses valeant. Hanc Haloander
 Græce, & Latine edidit.

Nou. 67.) Hæc est constit. 17. eiusd. collat. tit. Vt nul-
 lus fabricet oratorij domos præter voluntatem Epi-
 scopi. Eam etiam Haloander Græce, & Latine edidit.
 cap. 1.) Refert Iuo Carnoten. parte. 3. cap. 192. decreti;
 vt ex constit. 59. c. 1.

Nou. 68.) Hæc in libro Authen. & in Norica editio-
 ne Haloandri desideratur. Nō fuisse in Basilicis Græ-
 ci affirmant. Græcam tamen edidit Scringerus ex Ve-
 neto Bessarionis libro, Latinam Ant. Cōtius, & Hen.
 Agylæus hoc titulo, Vt Constitutio sacratiss. Imp. de
 successione nuptialium lucrorum, que non extan-
 tiū liberor. lucra introducitur, obtineat in ijs factis, que
 acciderunt post constitutionem &c.

Nou. 69.) In Iuliani libro hinc incipit altera pars No-
 uellarum. In quibusdam Græcis constit. 39. Hæc est in
 libro Authen. constit. 20. collat. 5. titulo Vt omnes obe-
 diant iudicib. provinciarū. Eam Haloander vt const.
 68. Græce, & latine edidit. Scringerus, & Agylæus, vt
 69. vide auth. qua in provincia. C. vbi de crim. agi op.
 Cap. 5.) Refert Iuo parte 4. cap. 189. decreti, ex Nou.
 constit. lib. 9. c. 5.

Nou. 70.) Hæc est constit. 19. d. collat. 5. titulo Vt ordina-
 riæ Præfecturæ &c. Eam edidit vtraq. lingua Haloan-
 der, vt const. 69. Scringerus, & Agylæus, vt 70.

Nou. 71.) Est in libro Auth. constit. 18. eiusd. collatio-
 nis tit. Vt ab Illustrib. & qui super eam dignitatē sunt
 &c. Ab Haloandro eadem Græce, & Latine edita est.
 Vids auth. hoc ius. C. de procur.

Nou. 72.) Hæc est constitutio. 2. collat. 6. tit. Vt ij, qui
 obli

PARATITLA.

qui obligatas se habere perhibent res minor. &c. Hæc
 etiam Haloander Græce, & Latine edidit. Vide auth.
 minoris. C. qui dare tutores.

cap. 8. & 9.) Vide auth. nouissime. C. de admin. tutor.
 c. 10.) Vide auth. quod nunc. C. de curat. furio. Iuliani
 verba refert Iuo par. 16. cap. 135. decreti. vt cōst. 63. c. 1.
 Nou. 73.) In libro Authen. est constit. 3. collat. 6. titulo
 de instrumentor. cautela, & fide &c. Eam edidit Ha-
 loander Græce, & Latine. Vide auth. si quis vult. C.
 qui potiores.

cap. 1.) Refert Iuo parte 16. cap. 136. decreti, vt con-
 stit. 64. c. 1.

c. 2.) Refert idem Iuo cap. 137. eiusd. partis, vt cap. 2.
 dictæ constit.

c. 5.) Refert idem vbi supra cap. 138. vt c. 5. eiusd. consti-
 c. 7.) Vide auth. at si contractus. C. de fide instr.

c. 8. 9. 10.) Vide auth. sed nouo. C. si cer. pet. & d. auth.
 at si contractus. Verba capit. 9. refert Iuo d. parte 16.
 cap. 139. vt cap. 10. const. 64.

Nou. 74.) Hæc est constitutio prima collationis. 6. tit.
 Quib. modis natu. uales efficiantur legitimi &c. Hanc
 non habuit Græcam Haloander: sed eam Græce Scrin-
 gerus, Latine Agylæus ediderūt. In Basilicis neq. hæc,
 neq. duæ, quæ sequuntur, positæ sunt, vt ex Græcis scho-
 lijs didicimus.

cap. 1.) Videndæ auth. præterea. et auth. item sine. C.
 de natur. lib. Iuliani verba refert Iuo lib. 6. tit. 3. cap. 9.
 Panor. vt ex cōst. lib. 14. cap. 4. & parte 8. cap. 36. decre-
 ti, vt const. 64. cap. 14. & parte 16. cap. 140. & 141.

c. 4.) Refert idem Iuo d. lib. 6. tit. 1. cap. 7. Panor. vt ex
 Nou. const. cap. 1. & d. parte 8. cap. 44. vt Nou. const.
 65. c. 1. & d. parte. 16. cap. 142. vt constit. 65. & Gratia.
 30. q. 5. c. 9. si quis diuinis.

Nou. 75.) Hæc constitutio neq. in libro Authenticor.
 neq.

PARATITLA.

neque in Norica editione Haloandri est. Pro ea breuem epitomen ediderunt Græce Scringerus, Latine Contiſius, & Agyleſus ſub titulo de appellationib. Sicilia. Iuliani verba retulit Ruſſardus. Hanc Latinâ fuiſſe credendum eſt. Vide Nou. 104.

Nou. 76.) Eſt hæc in libro Authenticor. conſtit. 4. collat. 6. titulo Hęc conſtit. interpretatur priorem conſtit. de ijs, qui ingrediuntur monaſterium &c. Hanc non habuit Græcam Haloander, qui veterem interpretationem refert, vt Nou. 75. cui Ant. Contiſius ſub ſcribit. Scringerus vt 76. Græce, Agylæus Latine eandem ediderunt. Iuliani verba refert Iuo parte 6. cap. 426. decreti, vt conſtit. 67. cap. 1. & parte 7. cap. 158. vt conſt. 66. cap. 1.

Nou. 77.) Hęc eſt conſtit. 5. eiufd. collat. 6. titulo Vt nõ luxurientur homines &c. Eam Græce, & Latine Haloander edidit. Iuliani verba refert idem Iuo parte 11. cap. 32. decreti, vt conſtit. 68. cap. 1.

cap. 1.) Vide auth. ſed hodie. C. de iure aure. anul.

cap. 2.) Partem huius capituli refert Iuo par. 16. cap. 63. decreti, vt Nouel. conſt. 69. c. 2. & cap. 144. eiufd. part. 1. c. 1. eiufd. conſtit. 69.

c. 3.) Vide auth. ſed nouo. C. de nup. & auth. noua. C. de natu. lib. Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap. 145. decreti, vt conſtit. 69. cap. 3. & 4.

Nou. 79.) Eſt in libro Authen. conſtit. 7. collat. 6. tit. Apud quos oporteat cauſas dicere monachos, & aſcetricas. Hanc non habuit Græcam Haloander, ſed Scringerus eam Græce, Agyleſus Latine edidit. In Baſilicis non fuiſſe Græci tradiderunt. Vide auth. cauſa. C. de Episc. & cler.

cap. 1.) Refert Iuo parte 16. cap. 146. decreti, vt conſtit. 70. c. 1.

Nou. 80.) Hęc eſt conſt. 8. eiufd. collationis ſub titulo de

PARATITLA.

de Quæſtore. Eam Græce & Latine edidit Haloander. Nou. 81.) Hęc eſt conſt. 9. eiufd. collat. hoc titulo, Conſtitutio, quæ dignitatib. & Episcopatu filium liberat a patria poteſtate. Ab Haloandro vtraq. lingua edita eſt. Vide auth. ſed Episcopalis. C. de Episc. & cler.

Nou. 82.) In libro Authen. eſt hæc conſtit. 10. d. collat. 6. titulo de iudicib. &c. Eam etiam Haloander vtraq. lingua edidit.

cap. 5.) Refert Iuo parte 16. cap. 147. decreti, vt conſtit. 73. c. 5.

cap. 10.) Vide auth. poſt iuſurandum. C. de iudicijs. c. 11.) Vide auth. decernit. C. de recep. arb. Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap. 148. decreti, vt cap. 12. conſt. 73.

cap. 13.) Refert Iuo parte 4. cap. 192. vt ex Nou. conſtit. lib. 7. cap. 73. & parte 16. cap. 149. vt ex conſtit. 73. cap. 14.

Nou. 83.) Eſt in libro Authenticor. conſtit. 11. collat. 6. titulo Vt clerici apud proprios Episcopos primum conueniantur. Hac Græca Haloander caruit, vt liber Florentinus, & Baſilicorum. Eam tamen Scringerus Græce, Latine Agylæus ediderunt. Vide authen. niſi breues. C. de ſenten. ex peric. vel ex breuicido recit. & authen. clericus. C. de Episc. & cler. Iuliani verba refert Iuo parte 6. cap. 427. vt conſtit. 83. cap. 1. & parte 16. cap. 150. vt conſtit. 74. cap. 1. & Grat. 11. q. 1. cap. 46. ſi quis cum clerico. vt conſtit. 74. cap. 1.

Nou. 84.) Hęc eſt conſtit. 12. eiufd. collat. 6. titulo de conſanguineis, & vterinis fratribus. Hac etiam carent Haloander, Florentinus liber, & Baſilicorum. Eam quoque Scringerus Græce, Agylæus Latine ediderunt. Vide authen. itaque. C. commu. de ſucceſſ.

Nou.

PARATITLA.

Nou. 85.) Hæc est const. 13 eiusd. collat. titulo de armis. Hanc Græce, & Latine Haloander edidit.
 Nou. 86.) Hæc in libro Authen. est const. 10. collat. 9. tit. Ut differentes iudices audire interpellantium allegationes cogantur ab Episcopis. Eadem ab Haloandro Græce, & Latine edita est.
 cap. 2.) Vide auth. si vero. C. de iudicijs. Iuliani verba refert Iuo parte 16. cap. 143. vt const. 66. cap. 2.
 Nou. 87.) Hæc constitutio in libro Authen. desideratur. Edidit eam Græce, & Latine Haloander sub tit. de donatione mortis causa facta a Decurionib. Videndum est, an de hac senserit Albeicus verbo floruit, an vero de Nou. 38. an de vtraq.
 Nou. 88.) Hæc est in libro Authen. const. 14. collat. 6. titulo de deposito. Hanc etiã Græce, & Latine Haloander edidit. Vide auth. sed iam caurum. C. de positi.
 Nou. 89.) In libro Authen. hæc est constitutio prima collationis. 7. titulo Quib. modis naturales efficiantur sui. Edidit Haloander eandem vtraq. lingua.
 cap. 9.) Vide auth. præterea. C. de natur. libe.
 c. 10. & 11.) Vide auth. item sine. C. eod. tit.
 c. 12.) Vide auth. nunc. & auth. licet. eod. tit. Partē huius capitis refert. Iuo lib. 6. tit. 3. cap. 3. Panor. vt Nou. const. 89. & par. 8. cap. 60. decreti, vt Nou. const. 79. & par. 16. cap. 151. vt const. 79.
 cap. 13.) Vide d. auth. licet.
 c. 15.) Vide auth. ex cõplexu. C. de incest. & inur. nup. & d. auth. licet.
 Nou. 90.) Hæc est const. 2. collat. 7. titulo de testib. Eam Græce, & Latine edidit Haloander. Necnon a beato Gregorio, qui Græcam linguam ignorabat, referuntur Latina quædam verba huius constitutionis, quæ neq. cum verbis Iuliani, neq. cum verbis Authenticorum conueniunt; quamuis sententia eadem sit.
 Idem

PARATITLA.

Idē quoq. refert alia verba Nou. const. 123. Quo fit, vt ab illis dissentiam, qui putant Authenticorum interpretem Gregorio antiquiorem, aut æqualem fuisse, & Iustiniani temporib. proximum. Mihi probabilius est Irnerij, & Bulgari tēpore monachi cuiusdã opera Græcum librum repertum, & a Berguntione Pisano, qui Græca verba Digestorum cõuertit, Latinum factum esse. Viden. Odofr. in l. 2. D. de legib. & in l. vn. C. de emend. C. vbi Alberic. Azo, & Io. in prooemio. Authen. Diui Gregorij epistula est lib. 11. registri ca. 54. vnde sumpsit Bernardus Papien. c. 3. de testibus. in prima collectione decretalium, & ab eo Greg. 9. c. 2. de testib. Viden. etiam Grat. 11. quest. 1. cap. 39. de persona. & 2. quest. 1. cap. 7. in primis. quæ capita ex ead. epist. sunt.
 cap. 1.) Refert Iuo parte 16. cap. 152. decreti, vt const. 80. c. 1. & lib. 5. tit. 2. c. 3. Panor. vt const. 30. c. 1. c. 2.) Hoc caput Iuo coniunxit superiori d. cap. 152. & d. cap. 3. Vide authen. rogati. C. de testib. & Grat. 3. quest. 9. c. 14. testes. in fine.
 c. 3.) Vide authen. atqui semel. C. de prob.
 c. 4.) Viden. auth. apud eloquentis. C. de fide instr.
 c. 5.) Vide authen. Si testis. C. de testib. Iuliani verba refert Iuo lib. 5. tit. 2. cap. 4. Panor. vt const. 30. c. 4. & parte 16. cap. 153. decreti, vt const. 80. cap. 4.
 c. 6.) Refert Iuo d. tit. 2. capit. 7. vt cap. 5. const. 30. & d. parte 16. cap. 154. vt const. 80. cap. 5.
 c. 7.) Refert idem Iuo d. parte 16. cap. 155.
 c. 8.) Refert etiam Iuo ibidem cap. 156. vt cap. 7. const. 80. Vide authen. Sed & si quis. C. de testibus. Ad hoc caput pertinent verba relata a beato Gregorio c. 54. lib. 11. registri, & apud Greg. 9. cap. 2. de testibus.
 Nou. 91.) Hæc est in lib. Authen. const. 5. collationis 7. tit. vt exactioe instante dotis primæ, & secundæ &c.
 kk Hanc

PARATITLÁ.

Hanc Græce, & Latine Haloander edidit. ou 381
 cap. 1.) Vide authen. si quid. C. de rei ux. act. &
 cap. 2.) Vide authen. dos data. C. de don. ante nup.
 Nou. 92.) Est hæc const. 3. collat. 7. titulo de immentis
 donationibus in filios factis. Hanc etiam Haloander
 vtraque lingua edidit. Vide authen. unde est parens.
 C. de inoff. testa.
 Nou. 93.) In libro Authen. est constit. 2. collat. 8. titulo
 de appellacionibus. Eam Græce, & Latine Haloader
 edidit. Vide auth. si tamē. C. de temp. & repar. appel.
 Nou. 94.) Hæc est constit. 4. collat. 7. titulo vt sine pro-
 hibitione matres debitorum, & creditorum tutelam
 gerant minorum. Ab Haloandro eadem vtraq. etiam
 lingua edita est. Vide authen. sacramentum. & auth.
 ad hæc. C. quando mulier tut. off. & auth. eistlem. C.
 de secun. nup. Iuliani verba refert Iuo parte 16. c. 157.
 decreti, vt constit. 84. cap. 1. & parte 8. cap. 274. & hb.
 6. tit. 4. cap. 13. Panor.
 Nou. 95.) Est hæc const. 8. eiusd. collationis tit. de admi-
 nistratorib. Ea etiam Haloader Græce, & Latine edidit.
 Nou. 96.) Hæc est constit. 7. eiusd. 7. collat. titulo de exe-
 cutoribus & de ijs, qui conueniuntur, & reconue-
 niuntur. Ab Haloandro vtraque lingua edita est.
 cap. 1.) Vide authen. libellum. C. de litis contest. cuius
 verba refert Grat. 2. qua st. 3. cap. vi. p. libellum.
 cap. 2.) Vide authen. & consequenter. C. de sent. &
 interl. om. iud.
 Nou. 97.) In libro Authen. est constit. 8. collat. 7. tit. de
 æqualitate dotis, & propter nuptias donationis. Hæc
 etiam Haloander Græce, & Latine edidit.
 cap. 1.) Vide authen. æqualitas. C. de pact. conuen.
 cap. 2.) Vide authen. sed iam. C. de don. ante nup. &
 d. authen. æqualitas.
 cap. 3. & 4.) Vide authen. quo iure. C. qui pot. in pign.
 cap. 5.

PARATITLÁ.

cap. 5.) Vide authen. sed quamuis. C. de rei vx. act. &
 authen. nunc inhihetur. C. de don. ante nup.
 cap. 6.) Videnda authen. donationem. C. de iure dot.
 & authen. quod locum. C. de collat.
 Nou. 98.) Hæc est in libro Authen. constit. 1. collat. 8. tit.
 Neq. virum, quod ex dote est, &c. Hæc caruit Haloan-
 der Græca: neq. eadem in Basilicis fuit. Ab Scringero
 tamen Græce, & ab Aglyzo Latine edita est.
 cap. 1.) Vide authen. vxore. C. de secun. nup.
 Nou. 99.) Est in libro Authen. constit. 9. collat. 7. titulo
 de quibus reis promittendi. Edidit eam Græce, &
 Latine Haloader. Vide auth. hoc ita. C. de duob. reis.
 Nou. 100.) Hæc est constit. 10. eiusd. collationis tit. de
 tempore nõ soluta pecunia super dote. Eandem Halo-
 ander vtraq. lingua edidit. Vide authen. hanc autē.
 C. de non num. pecu. & auth. quod locum. C. de dote
 cauta nõ num. & auth. si minor. C. de tēp. in int. rest.
 Nou. 101.) Hæc constitutio in libro Authen. deside-
 ratur. Sed eam Græce, & Latine edidit Haloader sub
 titulo de Decurionib.
 Nouella 102. 103. & 104. neque in libro Iuliani, neque
 in libro Authenticor. sunt. Ex his duas edidit Græce,
 & Latine Haloander sub his titulis. 102. de Modera-
 tore Arabia. 103. de Proconsule Palæstina. Tertia e-
 pitomen Græca, & Latina lingua conscripta, & titu-
 lum de Pastore Sicilia. Eam constit. nos Latina fuisse
 suspicamur, vt Nou. 75. de appellacione Sicilia.
 Nou. 105.) Hæc constitutio posita est in libro Authen.
 Iatis alieno loco. Est enim constit. 3. collat. 2. titulo de
 Consulibus. Eam Græce, & Latine Haloander edidit.
 Nouella 106.) Hæc est constitutio. n. collationis 9. in
 libro Authenticorum, titulo de vitis nauticis. Hanc
 ita barbaro interprete conuerlam; Græcam enim
 non habuit; vt 120. Haloander retulit. Eadem
 k k 2 vrpote

PARATITLA.

¶ *potē a Nou. 110. abrogata in Eafilicis posita nō est. Scringerus tamen eam Græce, Agylæus Latine ediderunt.*
 Nou. 107.) Est in libro Authen. constit. 3. collat. 8. tit. de testamentis imperfectis a parentib. in filios factis. Hanc Haloander Græce, & Latine edidit.
 cap. 1.) Vide authen. quod sine. & authen. hoc inter. C. de testam.
 Nou. 108.) In libro Authen. est constit. 4. eiusd. collat. 8. sub titulo de restitutionibus. Ab Haloandro eadem Græce, & Latine edita est. Vide authen. contra. C. ad S. C. Trebel.
 Nou. 109.) Hæc est constit. 5. eiusd. collat. titulo de privilegijs dotis hæreticis mulieribus non præstandis. Haloander eam vtraque lingua edidit. Vide authen. item privilegium. C. de hæreticis. Iuliani verborum partem refert Iuo part. 16. cap. 158. decreti, vt constit. 99. cap. 1.
 Nou. 110.) Hæc est constit. 6. d. collat. 8. tit. de nauticis vsuris. Hanc etiã Haloander Græce, & Latine edidit. Vide Nou. 106.
 Nou. 111. Iubemus.) Hæc non videntur esse Iuliani verba; sed sumpta ex ipsa constit. paucis exceptis.
 Nou. ead. Quod medicamenta) Hæc sunt Latina Iustiniani verba, quæ a Græcis etiam relata sunt. Idque initium Latinis litteris conscriptum legi in epitome Græca constit. ecclesiasticarum. Est in libro Authen. constit. 7. collat. 8. tit. Hæc constitutio innouat constit. 8. Hanc non habuit Græcam Haloander, neq. Latinam esse credidit. Græcam vero epitomen edidit, quam Agylæus Latinã fecit. Eadē constitutio Græcis verbis in libro Veneto inuenta est, vt Edictum Iustiniani. 5. & ab Scringero edita, quã etiam Agylæus conuertit. Vide Nou. 9. & Nou. 131. ca. 6. & auth. quas actiones. C. de sacros. eccl. Nou.

PARATITLA.

Nou. 112.) Hæc est in libro Auth. constit. 8. collat. 8. tit. de litigiosis &c. Edidit eam Græce, & Latine Haloander. cap. 1.) Viden. authen. litigiosa. & auth. nunc si heres. C. de litigio. & authen. hoc ita. C. de pigno.
 cap. 2.) Vide authen. generaliter. C. de Episc. & cler. c. 3.) Vide authen. qui semel. C. quo modo, & quando iudex.
 Nou. 113.) Est in lib. Authen. constit. 11. collat. 8. titulo In medio litis non fieri sacras formas. Ab Haloandro eadem Græce, & Latine conscripta est. Iuliani verba refert Iuo parte. 4. cap. 193. decret. vt constit. 101. vel 106. cap. 1.
 Nou. 114. Nostræ) Iustiniani verba sunt hæc, qui Latine hanc constit. edidit. Est in libro Authen. constit. 10. collat. 8. tit. Vt diuinæ iussiones &c. Iuliani epitomen desideramus. Haloander Græcam tantum epitomen edidit, quam Agylæus Latinam fecit. Ambo existimarunt hæc verba veteris interpretis fuisse, non Iustiniani.
 Nou. 115.) Hæc est in libro Authen. constit. 12. collat. 8. tit. Vt cum de appellatione cognoscitur &c. Hanc Haloander Græce, & Latine edidit.
 cap. 2.) Vide authen. iubemus. C. de iudicijs.
 cap. 3.) Videndæ authen. non licet. & auth. ex causa. C. de libe. præ. & authen. sed si post. C. de inoff. test. & authen. liberi. C. de Episc. audi. & auth. si captiui. C. de Episc. & cler. & authen. idem. C. de hæret.
 cap. 4.) Vide authen. in testamento. C. ad S. C. Tertul. & d. authen. liberi. & d. authen. si captiui. Iuliani aliquot verba refert Iuo part. 13. cap. 90. decreti, vt Nou. constit. cap. 104.
 cap. 5.) Vide authen. sed neque. C. de sepul. viol.
 cap. 6.) Vide authen. si quando. C. de constit. pec.
 Nou. 116.) Hæc constitutio in Iuliani libro desideratur. kk 3 est in

PARATITLA

est in libro Authen. vt constit. 9. collat. 8. tit. Vt neque miles, neque foederatus obseruetur &c. Ab Haloander Græce, & Latine edita est.
 Nou. 17. Est hæc constit. 13. eiusd. collat. titulo Vt liceat matri, & atri, & alijs parentibus &c. Haloander eam vtraque lingua edidit.
 cap. 1. Vide authen. excipitur. C. de bonis, quæ lib.
 cap. 2. Vide authen. si quis liberos. C. de nat. libe.
 cap. 4. Viden. authen. maximis. C. de nuptijs, & auth. præterea. C. vnde vir, & vxor, & authen. sed nouo. C. de nat. libe.
 cap. 5. Vide auth. si pater. C. diuor. facto apud quem.
 cap. 6. Vide authen. sed nouo. C. ad L. Iul. de adult. refert partem huius capituli Iuo part. 8. c. 109. decreti, vt Nou. constit. 105. cap. 7. & parte 16. cap. 159.
 cap. 7. Refert Iuo parte 8. cap. 110. decreti, vt cap. 8. Non 205. & parte 16. cap. 160.
 cap. 8. Vide authen. quod hodie. C. de repud.
 cap. 9. Vide authen. hodie. C. eod. tit.
 cap. 12. Vide authen. sed nouo. eod. tit.
 cap. 13. Vide authen. si quis ei. C. ad L. Iul. de adult. Iuliani verba refert Iuo d. parte 8. cap. 111. vt cap. 14. & d. parte 16. cap. 161. decreti.
 cap. 14. Vide d. authen. si quis ei. Iuliani verba refert Idem Iuo d. parte 8. cap. 112. & d. parte 16. c. 162. vt cap. 15. d. constit. 105.
 Nou. 118. Hæc est in libro Authen. constit. 1. collationis 9. titulo de heredibus ab intestato venientibus. Eam Græce, & Latine edidit Greg. Haloander.
 cap. 1. Vide auth. in successione. C. de suis, & legit.
 cap. 2. Vide authen. defuncto. C. ad. S. C. Tertul. & authen. item hereditas. C. de bon. quæ lib.
 cap. 3. Viden. authen. cessante, & auth. post fratres, & 2. C. de legi. hered.
 cap. 4. Vide authen. sicut. C. de legit. tutela, & auth.

PARATITLA

matri. C. quando mul. gut. off.
 Nou. 119. Est in libro Authen. constit. 2. eiusd. collat. 9. tit. vt sponsalia largitas specialis sit cōtractus. Quæ Græce, & Latine Haloander edidit.
 cap. 1. Vide auth. eo decursum. C. de don. ante nupt.
 cap. 2. Vide authen. sed hodie. C. qui man. non pos.
 cap. 3. Vide authen. si quis. C. de eden.
 cap. 4. Viden. authen. si appellatione. C. de tempo. & repar. app.
 cap. 5. Vide auth. quæ supplicatio. C. de precib. Imp. off.
 cap. 6. Vide authen. si omnes. C. si minor. ab hered.
 cap. 7. Videnda auth. malæ fidei. C. de præscr. lōgi temp.
 cap. 8. Vide authen. quod si quis. C. eo. tit.
 cap. 9. Vide authen. & non obseruato. C. de restam.
 cap. 11. Vide authen. sed & in ea. C. ad L. Falc.
 Nou. 120. Hæc est in libro Auth. constit. 3. collat. 9. tit. de alienatione, & emphyteusi &c. Eandem Haloander vtraque lingua edidit.
 cap. 1. Videnda authen. quibuscumque. C. de sacros. eccl. & auth. si quas ruinas. eo. tit. cuius verba refert Grat. 10. quæst. 2. cap. 2. p. si quas.
 cap. 2. Vide authen. hoc ius. & auth. perpetua. C. de sacros. eccl. quar. verba. refert Grat. d. cap. 2. p. hoc ius. & p. perpetua.
 cap. 3. Vide authen. multo magis. C. eo. tit.
 cap. 4. Videnda authen. item prædium. eod. tit. cuius verba refert Idem Grat. d. cap. 2. p. item.
 cap. 5. Vide authen. qui rem. eo. tit. cuius etiam verba refert Ibid. Grat. p. qui rem.
 cap. 8. Vide authen. hæc vsus. C. eo. tit.
 cap. 9. Vide authen. præterea. eod. cuius verba refert Grat. d. cap. 2. p. præterea.
 cap. 10. Viden. authen. qui res. eodem tit. cuius etiam verba refert Grat. d. cap. 2. p. qui vero res.

PARATITLA.

Nou. 111.) Hęc const. desideratur in lib. Authen. Edita est ab Haloandro Græce, & Latine hoc titulo, vt particulares vsurarū solutiones in duplum cōputentur. eiusd. argumenti sunt Nou. 138. & Nou. 160.
 Nou. 122.) Hęc in libro Iuliani, & in libro Auth. desideratur. Haloāder Græce, & Latine epitomen edidit hoc tit. Ediētum de formula artificum. Probabile est hoc loco Ediētum illud Latine conscriptum fuisse, quod Scringerus Græce, Agylęus Latine post Nouel- las, vt Ediēt. 6. ediderunt.
 Nou. 113.) Hęc in libro Authen. est vltima cōstitutio, collocata, vt 15. collationis 9. sub tit. de sanctissimis Episcopis &c. Hęc Græce, & Latine edidit Haloāder. Latina quædam verba eiusd. cōst. refert Diuus Greg. quæ neq. Iuliani sunt, neq. scriptoris Authenticor. vt Nou. 90. dictum est.
 cap. 3.) Vide auth. quod pro hac. C. de Episc. & cler. cap. 6.) Viden. auth. Episcopalis. C. eo. tit. cuius verba refert Grat. dist. 54. cap. 20. si seruus. p. Episcopalis. cap. 7.) Vide authen. presbyteros. eod. tit. cap. 9.) Vide authen. sed iudex. eo. cuius verba refert Grat. 11. quæst. 1. cap. 9. testimoniū. p. sed iudex. Iuliani verba refert Iuo parte 5. cap. 369. vt ex lib. constit. c. 6. cap. 10.) Videnda authen. nullus Episc. eod. tit. Iuliani verba refert Burchard. lib. 1. c. 168. decret. vt ex epist. Bonifacij Papæ ad Episcopos Gallix. & Iuo parte 5. cap. 278. decreti, vt ex ead. epist. sed cap. 369. eiusdem partis, vt ex libroconst. c. 7. At Grat. 11. quæst. 1. cap. 8. nullus Episcopus. eadem verba, vt Marcelli Papæ refert sic enim vulgares libri habēt. Antiqui Bonifacij ad Episc. Gallix inscriptionem retinent.
 cap. 13.) Vide auth. interdicimus. C. de Episc. & cler. Iuliani verba refert Iuo par. 5. cap. 370. decreti, vt c. 9. in libroconstit.

cap.

PARATITLA.

cap. 15.) Refert Iuo par. 5. cap. 371. decreti, vt ex cap. 11. libri constit. & parte 14. cap. 42. vt Nou. 11. cap. 20. & Grat. 2. q. 1. cap. 11. nemo Episcopus, vt ex libro const. & Concilium Parisense tempore Ludouici, vt refert Iuo. d. part. 14. c. 21. decreti, & lib. 5. tit. 5. cap. 1. Panor. & Grat. 24. quæst. 4. cap. 6. de illicita. In verbis cōcilij varietas est, vnde verba huius capitis sumpta sint. Namque in decreto Iuonis ita scriptum est: Lex Iustiani catholici Imp. constitutione 118. cap. 451. sed in Panormia, & in decreto Grat. constit. 128. c. 300. lib. 1. c. 17.) Vide auth. si quis Episcopus C. de Episc. & cler. cap. 19.) Videndæ auth. presbyterum. & auth. diaconissam. C. eodē tit. Iuliani verba refert Grat. dist. 78. cap. 2.
 cap. 22.) Vide authen. sed neque C. eod. cap. 26.) Vide authen. si seruus. eod. tit. Iuliani verba refert Iuo lib. 3. tit. 14. cap. 4. Panor. vt Nou. constit. 5. cap. 23. & ex Leone omnib. Episcopis. Alia verba sunt eiusd. sententiæ apud Grat. dist. 54. cap. 20. si seruus ex const. noua Leonis Imp. omnib. Episcopis. In veterib. tamen libris Gratiani ea verba (Leonis Imp. omnib. Episcopis) non sunt eo loco, sed in proximi capitis inscriptione, quod sumptum est ex epist. Leonis I. apud ad omnes Episcopos. In Panormiam quoque is error ex Gratiano irrepit.
 cap. 27.) Vide authen. adscripticios. de Episc. & cler. cuius verba refert Grat. d. c. 20. in fine.
 cap. 30.) Vide auth. presbyteros. eod. tit. Iuliani verba refert Ansel. Lucen. lib. 4. capit. 55. decreti ex Nouellis constit. cap. 461. Diuus Gregorius lib. 11. cap. 54. registri, cuius verba Gratianus refert 11. quæst. 1. cap. 39. de persona. aliquot verba huius capitis, sed non Iuliani, refert. Videtur autem hoc caput 51. appellare, & quod nos caput. 32. idē vocat 53. Huius cōstitutionis titulu

kk 5 sic

P A R T I T U L A

fic scribit: De sanctissimis, & deo amabilibus atque reuerentis. Episcopis, clericis, & monachis. Imp. Iustinianus Aug. Petro gloriosiss. Praef. Pratorio. cap. 31.) Vide auth. presbyteri. de Ep. & cler. & Grat. 5. quaest. 6. cap. 3. in fine.

cap. 32.) Vide authen. si quis litigantium. C. de Episc. audi. Dignus Gregorius hanc Nouellarum constitutionem appellat sub eo titulo, quae capite 30. retulimus; hoc verum eius const. caput 53. Verba ab eo relata nequiliiani sunt, neque barbari interpretis Authenticor. cap. 44.) Vide authen. sed hodie. C. de Episc. & cler. cap. 47.) Vide authen. Episcopo. C. eod. tit. cap. 49. & 50.) Viden. authen. sed nouo. eod. tit. cap. 55.) Vide authen. nisi rogati. C. ad. S. C. Trebel. cap. 56.) Vide authen. si qua mulier. C. de sacros. eccl. cuius verba refert Grat. 19. quaest. 3. cap. 9. si qua. cap. 59. & 60.) Refert Grat. d. quaest. 3. cap. 16. In libro veteri Iuliani And; Alciati haec capita deerant, sed non sola. Id occasionem ei dedit negadi Iustinianum ea conscripsisse, quae Gratianus affirmauerat. cap. 64.) Refert Iuo. parte 7. cap. 143. decreti, vt Nou. constit. 11. & Grat. 27. quaest. 1. cap. 30. si quis rapuerit. Nou. 124.) Haec est in libro Auth. constit. 5. collationis 9. titulo Vt litigantes iurent in exordio litis &c. Haec vtraque lingua edidit Haloander.

cap. 7.) Videnda authen. principales. C. de iureiur. prop. calu. & authen. nouo iure. C. de poena iud. qui male iud. Nou. 125.) Haec est constit. 4. collat. 9. tit. vt iudices non expectent sacras iussiones. Eam Haloander Graece, & Latine edidit. Vide auth. nouo iure. C. de relatio. Nou. 126.) Haec non extat in libro Authen. sed eam Graece, & Latine edidit Haloander sub titulo Exemplum sacrae formae de appellationibus.

Nou.

P A R T I T U L A

Nou. 127.) Est in libro Authen. constit. 7. collat. 9. tit. Vt fratres filij succedant pariter &c. Hanc non habuit Graecum Haloander; sed quod in alijs quibusdam euergit; insertam edidit constitutioni 128. & 129. vt in Basilicis fortasse factum prius fuit, sic in Nou. sunt quaedam addita ex Nou. 18. & in Nou. 23. ex Nou. 137. Melius exemplar nactus est Hen. Scringerus, qui hanc edidit Graece, & Latine Agyleus, qui detegit hoc erroris genus Noricæ editionis. In Basilicis hanc const. non extare notatum a Graecis est.

cap. 1.) Vide authen. cessante. C. de leg. i. heredi. 110. 11. 12. 1.) Vide auth. eo decursum. C. de dona. aure. nup. cap. 3.) Vide authen. Si tamen. C. de secun. nup. Nou. 128.) Haec in lib. Authen. est constit. 14. collat. 9. tit. de collatorib. & alijs capitulis. Eam vtraque lingua Haloander edidit.

Nou. 129.) Desideratur haec constitutio tam in libro Auth. quam in Norico Haloandri, & in Basilicis. Sed ex Veneto libro Scringerus eam Graece, Latine Agyleus ediderunt sub tit. de Samaritanis. Ant. Contius, qui 10. collationem extrauagantiu Nouellaru Auth. libro addidit, hanc addere oblitus est. Vide Nou. 144. Nou. 150.) Haec etiam in lib. Authen. desideratur. Eam Graece, & Latine edidit Haloander, vt Nou. 129. sub tit. de transitu militum. Contius, & Agyleus melius, vt 130. Haloandro vero 130. est, quae nobis 106. de vstris nauticis.

Nou. 131.) Est in libro Authen. constit. 6. collat. 9. titulo de ecclesiasticis titulis, & priuilegijs. Ab Haloandro Graece, & Latine edita est.

cap. 6.) Vide authen. quas actiones. C. de sacros. eccl. cuius verba refert Grat. 16. quaest. 3. cap. 15. placuit. p. quas. & cap. 16. iubemus. p. quas. Iuliani verba refert idem Grat. 16. quaest. 4. cap. vlt.

cap. 12. & 13.) Vide authen. licet. C. de Episc. & cler.

PARATITLA.

cap. 14.) Vide authen. similiter. C. ad L. Falci.
 cap. 17.) Vide authen. licentiam. C. de Episc. & cler.
 Nou. 132.) In libro Iuliani desideratur. Est in lib.
 Authen. const. 12. collat. 9. tit. de interdētis collegijs
 hæreticor. Partem eius refert Ansel. Lucen. lib. 1. c. 8.
 decretor. Hanc Haloander Græce, & Latine edidit.
 Nou. 133.) Hanc in libro Iuliani, & in libro Authen.
 desideramus. Edidit eam Græce, & Latine Haloander
 sub titulo de monachis, & ascetrijs, & eorum con-
 uersatione.
 Nou. 134.) Est in libro Authen. const. 9. collat. 9. tit.
 vt nulli iudicum liceat habere loci seruatorem. Ab
 Haloandro etiam Græce, & Latine edita est.
 cap. 9.) Viden. authen. si vero. C. ad L. Iul. de adult.
 c. 12.) Vide auth. immo a debito. C. de oblig. & actio.
 cap. 13.) Vide authen. si qua mulier. C. ad S. C. velle.
 cap. 14.) Viden. auth. sed hodie. C. de off. diu. iudicum.
 & authen. hodie. C. de custo. reor.
 cap. 15.) Vide authen. sed hodie. C. ad L. Iul. de adult.
 cap. 16.) Vide authen. idem est. C. de bon. quæ lib.
 cap. 18.) Vide authen. sed nouo. C. de seru. fug.
 cap. 20.) Viden. authen. bona. C. de bon. profcr.
 Nou. 135.) Hæc in libris Iuliani, & Auth. desideratur.
 Haloander eam Græce, & Latine edidit sub titulo
 Ne quis cogatur bonis cedere.
 Nou. 136.) Hæc etiam in libro Authen. non extat. Sed
 ab Haloandro Græce, & Latine edita est sub titulo
 de argentarioſu contraſtibus, cuius argumenti sunt
 Edictum 7. & 9. Iustiniani.
 Nou. 137.) Hanc in libro Iuliani, & Authen. desidera-
 mus. Neque in Græcis omnibus libris hoc loco posita
 est. Sed, vt in Norica editione Haloandri, inserta Nou.
 123. sic arbitror in Basilicis conscriptam fuisse. Anti-
 quiores libri eam hoc loco retinuerunt, vt ex Veneto
 libro

PARATITLA.

libro Scringerus Græcam edidit, & Latinam Ant.
 Contius, & Hen. Agylæus sub titulo de ordinatione
 Episcoporum, & clericorum.
 Nou. 138. Manifestissima) Hæc est Latina constitutio,
 quæ hoc loco desiderabatur. Eam nos in veteri quo-
 dam libro Iuliani inuenimus; cuius epitome paucis
 exceptis verbis caremus. In libro quoque Authentic.
 hæc non extat. Haloander pro ea Græcam epitomen
 edidit, eamque Latinam fecit hoc titulo de interpre-
 tatione a Principe facta, & vt vsuræ particulatim
 solutæ duplum fortis non excedant.
 Nou. 139.) Hæc in libris Iuliani, & Auth. desideratur.
 Haloander eam Græce, & Latine edidit hoc titulo
 Remissio poenæ illicite contractarum nuptiarum.
 In Veneto libro hoc loco est epitome cuiusdā const.
 de appellationibus, quam Scringerus edidit Græce,
 Côtius, & Agylæus Latine; quorū alter 139. appellat,
 alter 140. Namque hæc Contio est 139. vt Haloandro,
 illa de appellationibus. 140. Agylæo vero illa est 139.
 hæc vero. 140. Nobis autē non placet illam de appel-
 lationibus quæ pars est constitutionis 134. hic collo-
 care. & in hoc Florentino magis libro, quam Veneto
 adhæreo. Nec verum est, quod quidam asse- ſit, hanc
 constitut. esse Iustini Minoris. Est enim id dictum in
 Scholijs Græcis libri Veneti de proxima Nouella
 constitutione.
 Nou. 140.) Hæc est secunda Iustini Minoris Nouella
 eōstitutio, quam Scringerus Græce, ex libro Veneto,
 Agylæus Latine ediderunt hoc titulo Vt consensu
 matrimoniū solui possit. Viden. Iulian. Nou. 117. cap.
 8. & Nou. 134. cap. 16. Hæc constitutio in libris Iuliani,
 Authenticorum, Haloandri, & Contij desideratur.
 Neque eam in Basilicis fuisse Græci affirmant.
 Nouellæ 141. & 142. in libris Iuliani, & Authenticor.
 deside-

P A R A T I T L A .

desideratur. Eas Haloander Græce, & Latine edidit sub his titulis 141. Edictum de ijs, qui luxuriantur contra naturam. 142. de ijs, qui eunuchos faciunt. Vide Nou. 77. (Hæc Græce & Latine ab Haloandro edita sunt sub his titulis. Nou. 143. Legis.) Hæc Latina constitutio est in libro Authen. constit. 13. collat. 9. tit. de rapis mulieribus, quæ raptoribus nubunt. Iuliani epitome desideratur, quamuis Albericus in l. ult. C. de legibus scripserit hanc esse ultimam in libro Nouellarum. Haloander Græcam epitomen edidit, quam Agyleus Latinam fecit. Vide Nou. 150. (Hæc constitutio, & ceteræ omnes excepta Nou. 1592 in libris Iuliani, & Authen. desiderantur. Edidit hanc Græce, Latine & Haloander sub titulo de Samaritanis. Quam esse Iustini Minoris constit. 5. ex libro Veneto didicimus. Vide Nou. 129. Nouelle 143. & 146. & 147. ab Haloandro Græce, & Latine edita sunt sub his titulis 145. Ut nullam de cetero licentiam induxerit aliquis, aut cohibendis violentijs præpositus habeat ad vtramque Thryciam accedendi. &c. 146. de Hebræis, quomodo oporteat eos scripturas legere. 147. Ut ea, quæ præfectis, aut largitionibus, aut rebus privatis, aut sacro patrimonio debentur in reliquis &c. indulgantur. Nou. 148.) Hæc in libro Veneto est Iustini Minoris constitutio prima. Edidit eam Haloander, ut Iustiniani constitutionem vtraque lingua sub titulo de indulgentia tributariorum reliquorum. Nou. 149.) Hæc etiam est Iustini Minoris constit. quæ Haloander non habuit, neque in libris Basilicorum posita est, ut Græci affirmant. Ab Scringero Græce, ab Agyleo Latine edita est inter Nouellas Iustini sub titulo Ut de amantibus. Episcoporum provinciarum indigenis, & incolis, quos sibi Præsides esse velint, eos

sibi a

P A R A T I T L A .

sibi a sacralis. Præcipue concedi petant &c. (Nou. 150.) Hæc in omnibus libris desideratur. Latine fuisse credendum est. Nam pro ea Haloander Græcam epitome edidit, quam Latinam fecit sub titulo de ea, quæ raptori suo nubit. Vide Nou. 143. Nouelle 151. 152. & 153. ab Haloandro Græce, & Latine editæ sunt sub his titulis. 151. Ne Decurio, aut cohortalis perducatur in ius &c. 152. Ne sacra formæ, quæ de causis procedunt publicis aliter robur accipiant, quam gloriofiss. Prætoriorum, Præfectis insinuatæ sint. &c. 153. de infantibus expositis. Nou. 154.) Hæc etiam Græce, & Latine ab Haloandro edita est titulo de ijs, qui in Osrhoena illicitas contrahunt nuptias. De eadem re Nou. 3. Iustini Minoris conscripta est. Nouelle 155. 156. 157. & 158. ab eodem Haloandro vtraque lingua editæ sunt sub his titulis. 155. Ut matres etiam tutela rationibus obnoxie sint. 156. de prole partitæ inter rusticos. 157. de rusticis, qui in alienis prædijs nuptias contrahunt. 158. Ut deliberandi ius etiam ad impubes transmittatur. Nou. 159. Hæc est in lib. Authen. constit. 8. collat. 9. sub tit. de restrictione fideicommissi &c. Hanc Haloander Græce, & Latine edidit. Nou. 160.) Hæc constitutio & octo sequentes in libris Iuliani, & Authen. desiderantur. Ab Haloandro hæc Græce, & Latine edita est titulo Exemplum sacre prægrammaticæ formæ. Nou. 161.) Hanc Haloander vtraque lingua edidit sub tit. de provinciæ præsidibus. est Tiberij Imp. Nou. 3. Nou. 162.) Hanc etiam Haloander Græce, & Latine edidit sub titulo sacra forma transmissa Dominico gloriofiss. Prætoriorum Illyricianorum Præfecto de diversis capitulis.

Nou.

PARATITLA.

Nou.163.& 164.) Vtraq. Tiberij est, & ab Haloandro Græce, & Latine edita sub his titulis. 163. quæ est Nou.5. Tiberij, de releuatione tributorum publicorû, 164. quæ est Nou.2. etusd. de heredibus. Nou.165.) Hæc in omnibus libris deest. Tantum Haloander initium, & epitomen Græce, & Latine edidit sub titulo generalis forma de prospectu in mare &c. Eam Latinam fuisse suspicamur. Vide Nou.63. Nou.166.167.& 168.) Tres formæ Præfectorum Prætorio hoc loco cõstitutæ sunt ab ijs, qui Nouellarum constitutionum volumen collegerunt. Earum titulos tantum Haloander in prologo Nouellarum Noticiorum Græce, & Latine retulit. Ceteri nihil amplius addunt. Nos eas ex Florentino, & Bononiensi libro descripsimus. Tituli earum sunt hi. 166.& 168. $\tau\omicron\pi\epsilon\lambda\lambda\delta\upsilon$ hoc est de adiectionibus. 167. Quomodo oporteat in possessione mittere forma 24. Præfectorum. illæ vero duæ ita distinguntur, vt 166. sit prima forma & integra: 168. sit secunda forma Præfectorû & dimidiata. Nouellas sequuntur Edicta Iustiniani 13. ab Scringero Græce ex Veneto libro, ab Agylæo Latine cõscripta. Edict.1. positum est in libro Authen. cum Nou.17. & illic ab Haloandro Græce, & Latine editum. Edict.2. hoc titulo reperitur Ne Præsides in fiscalibus causis fidem publicam dent. Edict.3. de Armenijs. Huius solius extat Iuliani epitome. non multum differt a Nou.21. Edict.4. de magistratu Phœniciz Libani. Edict.5. de tempore actionum, quæ sacris locis competunt. Hæc est Græca Nou. constit. 11. Edict.6. de formula artificum. eiusdem argumeti est cum Nou.122.

Edict.

INDEX. AVTH. COD.

Edict.7. formula pragmatica de argëtariorum contractib. Vide Nou.136. & Edict.9. Edict.8. de Pontici tractus Vicario. In veteri quodâ libro Authentico. hoc Edictum legi a barbaro inter prete conuersum. Edict.9. de argëtariorum cõtractibus. Vide Edict.7. Edict.10. de apparitorib. Præfidum. Edict.11. Vt ponderatores, & monetarij apud Aegyptios quicquam pro obryzo exigendi nullam licentiam habeant &c. Edict.11. de Helleponto. Edict.13. de Alexadrinis, & Aegyptiacis provincijs.

INDEX. AVTHENTICARVM

Constit. quas Irenæus inseruit Codici Iustiniani.

AD eos. de seun. nup. fide instru. N.90 c.4.
 Nou.22. c.9.17. Ascriptitios. de Episco. & cleri. N.123. c.17.
 Ad hæc. quando mul. tut. At qui semel. de probationib. Nou.90. c.3.
 offi. fun. po. N.94. At si cõtractus. de fide instru. N.73. c.7.8.9.10.
 Ad hæc ex his. de fide instru. Nou.49. c.2. Bona dånatorû. de bon. profcrip. N.134. c.20.
 Ad hæc qui fructus. de vsuris. Nou.34. Causæ. quæ fit. de Epif. & cleri. Nou.79.
 Ad hæc si. de iudi. Nou.60. c.2. Cessante. de legit. here. N.118. c.3. N.127. c.1.
 Ad hoc. qui suam. de lati. lib. tol. Nou.12. c.3.6. Clericus quoq. de Epif. & cleri. Nou.83.
 Aequalitas. de pac. conuen. Nou.97. c.1.2. Contra cû rogatus. ad se natus. cno. Treb. N.108
 Antiqua. de infantib. expo. Nou.54. c.1. **LI** Contra

INDEX. AVTH. C.

Cōtra qui propriā, de nō
nume. pec. N. 18. c. 8.
Cui relictū, de indic. vi-
dūi. col. Nou. 22. c. 28.
Decernit ius nouū, de re
ceptis arbi. N. 82. c. 11.
Defuncto. ad senatuscō.
Tertul. N. 118. c. 2.
Diaconissam, de Epif. &
cleri. Nou. 113. c. 19.
Donationē, de iure dot.
Nou. 97. c. 6.
Dōs data, de donat. ante
nup. Nou. 91. c. 2.
Ecōtra, de repu. N. 22. c. 8.
Ei, qui appellat, de temp.
& reparat. appell. Nou.
49. c. 1.
Eisdem pœnis, de secun.
nup. N. 22. c. 25. N. 39.
C. 2. N. 94.
Eo decursum, de donat.
ante nup. N. 119. c. 1. N.
127. c. 2.
Episcopalis ordo, de Epi.
& cleri. N. 123. c. 6.
Episcopo nullam, de Epi-
sco. & cleri. N. 121. c. 47.
Et cōsequēter, de senten.
& interlo. Nou. 96. c. 2.
Et cū solis, ad senat. Ter-
tul. Nou. 22. c. 29.
Et nō obseruato, de te-
stamen. Nou. 119. c. 9.
Et qui iurat, de bon.
auct. iud. pof. N. 53. c. 4.
Ex causa, de lib. præt. N.
115. c. 3.
Excipitur, de bonis, quæ
liberis in potē & c. N.
117. c. 1.
Ex complexu, de incest.
nup. N. 89. c. 15.
Ex testamento, de secun.
nup. Nou. 2. c. 3. N. 22.
c. 29.
Ex testamen, de colla. N.
18. c. 6.
Generaliter autē, de Ep.
& cle. Nou. 112. c. 2.
Hæc vsus, de sacrosan. ec-
cle. Non. 120. c. 8.
Hæc res lucros, de secun.
nup. Nou. 22. c. 9. 11. 13.
Hanc autē querellam, de
nō nume. pecu. N. 100.
Hoc amplius, de fidei-
com. Nou. 1. c. 1.
Hoc inter, de testamen.
Nou. 107. c. 2.
Hoc ita, de pigno. & hy-
po. N. 112. c. 1.
Hoc ita, de duob. reis stip.
Nou. 99.
Hoc ius porrectum, de sa-
crosanct. eccle. Nou. 7.
c. 1. Non. 120. c. 2.
Hoc ius stabit, de procu.
N. 71.

INDEX. AVTH. C.

Nou. 71.
Hoc locum, si secundo nu-
ple. N. 22. c. 19.
Hoc nisi, de solut. & libe-
rat. Nou. 4. c. 2.
Hoc sacramentū, de iure
iur. propter calum. dā.
Nou. 49. c. 3.
Hoc si debitor, de pigno.
& hypo. Nou. 4. c. 1.
Hodie autem, de appell.
Nou. 23. c. 1.
Hodie iurant, de iudi. N.
15. c. 1.
Hodie nouo, de custo.
reo. N. 134. c. 14.
Hodie quantiscumq, de
repud. Nou. 117. c. 9.
Idē est de Nestorianis, de
hereti. et Mani. N. 115. c. 3.
Idem est in his, de bonis,
quæ lib. & c. N. 134. c. 16.
Immo a debito, de oblig.
& actio. N. 114. c. 12.
Incestas nuptias, de in-
cest. nup. N. 12. c. 1. 2.
In donatione, de secun.
nup. Nou. 22. c. 11.
Ingressi, de sacrosan. ec-
cl. N. 5. c. 4. & 5.
In isto iuramento, de iu-
re iur. propter calum.
dan. N. 49. c. 3.
In successione, de suis, &
legi libe. Nou. 118. c. 1.
Interdicimus, de Epi. &
cle. N. 123. c. 13.
In testamento, ad sena-
tusc. Tertul. N. 115. c. 4.
Itaq, mortuo. commu. de
succes. Nou. 84.
Item, & a priuatis, de de-
nationib. Nou. 52. c. 2.
Item hereditas, de bonis,
quæ lib. & c. N. 128. c. 2.
Item possessor, qui pot. in
pign. h2. Nou. 18. c. 9.
Item p. ædium, de sacro-
sanct. eccl. N. 120. c. 4.
Item priuilegium, de hæ-
re. & Mani. Nou. 109.
Item qui domum, de se-
pul. vio. Nou. 60. c. 1.
Item sibi inuicem, de sa-
crosan. eccl. N. 54. c. 2.
Itē sine, de naturalib. lib.
N. 74. c. 1. N. 89. c. 10. 11.
Iubemus, de iudicij. N.
115. c. 2.
Libellum vero, de lit. con-
testatione. N. 96. c. 1.
Liberi furiosi, de Epif.
aud. Nou. 115. c. 3. 4.
Licentiā habeat, de Epif.
& cleri. Nou. 131. c. 17.
Licet patri, de natura. li-
be. Nou. 89. c. 12. 13. 15.
Licet testator, de Epif. &
cleri.

INDEX. AVTH. C.

- cleri. Nou. 131. c. 12. 13.
 Litigiosa. de litigio. Nou.
 112. c. 1.
 Lucrum hoc. de secun.
 nup. Nou. 2. c. 1. Nou.
 22. c. 11. 13.
 Male fidei possessore. de
 prescrip. longi tempo.
 Nou. 119. c. 7.
 Matri, & auiz. quando
 mulier tute. offi. fungi
 pot. Nou. 118. c. 4.
 Maximis. de nup. Nou.
 117. c. 4.
 Minoris debitor. qui da-
 re tut. vel cura. poss.
 Nou. 72.
 Multo magis. de sacro-
 san. eccle. Nou. 7. c. 10.
 Nou. 120. c. 3.
 Multo magis. de Epif. &
 cleri. Nou. 22. c. 27.
 Nisi breues. de senten. ex
 breui. recit. Nou. 17. c.
 1. Nou. 83.
 Nisi rogati. ad senatus
 con. rebel. N. 127. c. 55
 Nisi tricennale. de bonis
 mater. Nou. 22. c. 12.
 Non licet. de libe. przt.
 Nou. 115. c. 3.
 Noua alia. de natura. lib.
 Nou. 78. c. 3.
 Nouissima. de inof. test.
 Nou. 18. c. 1.
 Nouissime. de admi. tut.
 Nou. 72. c. 8. 9.
 Nouo iure. de poena iud.
 Nou. 124. c. 1.
 Nouo iure. de relati. N.
 125.
 Nullus Episc. de Epif. &
 cleri. Nou. 123. c. 10.
 Nunc autem. de Epif. &
 cleri. Nou. 5. c. 4. 5.
 Nunc autem. de secun-
 nup. Nou. 22. c. 9.
 Nunc inhibetur. de dona.
 ante nup. Nou. 97. c. 5.
 Nunc si heres. de litig.
 Nou. 112. c. 1.
 Nunc soli. de naturalib.
 liber. Nou. 89. c. 12.
 Offeratur ei. de litis con-
 te. Nou. 53. c. 3.
 Permissa est. de donat.
 ante nup. Nou. 61.
 Perpetua. de sacrosan. ec-
 cle. Nou. 7. c. 3. Nou.
 120. c. 2.
 Post fratres. de legit. here-
 dib. Nou. 118. c. 3.
 Post fratres. ij. ibid. Nou.
 118. c. 3.
 Post iusiurandum. de iud.
 Nou. 82. c. 10.
 Presente rament. de fide-
 iussorib. & mand. N.
 4. c. 1.
 Præfides. de Epif. audien.

INDEX. AVTH. C.

- Nou. 15. c. 1. 3.
 Præterea de sacrosan. ec-
 cle. Nou. 120. c. 9.
 Præterea, qui. de natura.
 lib. N. 74. c. 1. N. 89. c. 9.
 Præterea si matrimoniu.
 Vnde vir, & vxor. N.
 53. c. 6. Nou. 117. c. 4.
 Presbyteri, seu diaconi.
 de Epif. & cleri. Nou.
 123. c. 31.
 Presbyteros. de Epif. &
 cleri. Nou. 123. c. 7.
 Presbyteros diaconos. de
 de Epif. & cleri. Nou.
 123. c. 30.
 Presbyterum. de Epif. &
 cleri. N. 123. c. 19.
 Principales. de iureiur.
 propter calum. dan.
 Nou. 124. c. 1.
 Quæ supplicatio. de pre-
 cib. imp. offi. N. 119. c. 5.
 Quæ tertiz. de collatio-
 nib. N. 18. c. 4.
 Qua in prouincia. Vbi de
 cri. agi. oportet. N. 69.
 Quas actiones. de sacro-
 san. eccle. N. 9. N. 111.
 Nou. 131. c. 6.
 Quibuscumq. modis. de
 sacrosan. eccle. Nou.
 120. c. 1.
 Qui rem. de sacrosan. ec-
 cle. N. 7. c. 3. N. 120. c. 5.
 Qui res. de sacrosan. ec-
 cle. N. 7. c. 5. N. 120. c. 10.
 Qui semel. quomodo, &
 quan. N. 112. c. 3.
 Quod eis permittitur. de
 nup. Nou. 51.
 Quod fieri non debet. de
 dilationib. N. 53. c. 1.
 Quod hodie. de repud.
 Nou. 117. c. 8.
 Quod ius. de naturalib.
 lib. Nou. 12. c. 3.
 Quod locu. de colla. N.
 97. c. 6.
 Quod locu. de dot. cau.
 non nume. Nou. 100.
 Quod mater. de reuo-
 can. do. Nou. 22. c. 21.
 Quod nunc generale. de
 cura. furio. N. 72. c. 10.
 Quod obtinet. de pig. &
 hyp. Nou. 53. c. 5.
 Quod obtinet. de prob.
 Nou. 48.
 Quod pro hac causa. de
 Epif. & cleri. N. 123. c. 3.
 Quod sine. de testa. Nou.
 107. c. 1.
 Quod si quis. de prescrip.
 lon. tem. Nou. 119. c. 8.
 Quo iure. qui pot. in pig.
 hab. N. 97. c. 3. 4.
 Res, quæ subiact. comu.
 L 1 3 deleg.

INDEX. AVTH. C.

deleg. Nou. 19. c. 1.
 Rogati. de testib. Nou.
 90. c. 2.
 Sacramentū. quādo mul-
 lier tute. offic. fun. pot.
 Nou. 94.
 Sed cū testator. ad legem
 Falcī. Nou. 1. c. 2. 3. 4.
 Sed Episcopalis. de Epi-
 scopis & cleri. Nou. 81.
 Sed & in ea. ad legē Fal-
 ci. Nou. 119. c. 11.
 Sed & lis. de temp. & re-
 pari. appel. N. 23. c. 2.
 Sed & periculū. sine cen.
 vel reliq. fun. comp. nō
 posse. N. 17. c. 5.
 Sed & permutare. de sa-
 crofan. eccle. N. 7. c. 2.
 Sed & si quis. de testib.
 N. 90. c. 8.
 Sed et si qs. de secun. nup.
 N. 2. c. 2. N. 22. c. 13.
 Sed hodie. de dona. inter
 vir. & vxor. N. 21. c. 2.
 Sed hodie. qui manumit.
 non poss. N. 119. c. 2.
 Sed hodie. de repu. Nou.
 22. c. 2.
 Sed hodie. de Epif. & cle-
 ri. N. 123. c. 44.
 Sed hodie. de iur. aur. a-
 nu. Nou. 78. c. 1.
 Sed hodie. ad legem Iul.
 de adul. N. 134. c. 15.
 Sed hodie. nouo. de o-
 blig. & act. Nou. 4. c. 1.
 Sed hodie. nouo. de off. di-
 uer. iudicū. N. 134. c. 14.
 Sed iam cautum. de pos.
 vel con. Nou. 88.
 Sed iā necesse. de donat.
 ante nup. N. 97. c. 2.
 Sed iudex. de Epif. & cler.
 Nou. 120. c. 9.
 Sed neq. de sepul. vio. N.
 115. c. 5.
 Sed neq. curialē. de Epif.
 & cleri. N. 123. c. 22.
 Sed noua. de natura. lib.
 Nou. 18. c. 10.
 Sed nouo iure. de Epif. &
 cleri. Nou. 133. c. 49. 50.
 Sed nouo iure. ad legem
 Iul. de adul. N. 117. c. 6.
 Sed nouo iure. si certum
 petat. Nou. 73. c. 8. 9. 10.
 Sed nouo iure. de nup.
 Nou. 78. c. 3.
 Sed nouo iure. de repud.
 N. 117. c. 12.
 Sed nouo iure. de natu-
 ra. libe. N. 117. c. 4.
 Sed nouo iure. de seruis
 fugi. Nou. 134. c. 18.
 Sed omnino. ne vxor pro
 mar. N. 52. c. 1.
 Sed quā nihil. de pactis
 conuen. Nou. 2. c. 5.
 Sed quāuis. de rei vxor.

INDEX AVTH. C.

act. Nou. 97. c. 5.
 Sed si aurum. de secun.
 nup. Nou. 2. c. 4.
 Sed si post. de inof. testa.
 Nou. 115. c. 3.
 Si appellatione. de tēp. &
 repar. appel. N. 119. c. 4.
 Si captiu. de Epif. & cle-
 ri. N. 115. c. 3. 4.
 Sicut alienatio. de sacro-
 fan. eccle. N. 7. c. 11.
 Sicut hereditas. de legit.
 tut. Nou. 118. c. 4.
 Similiter Falcidia. ad le-
 gē Falcī. N. 131. c. 14.
 Si minor x xv. annis. de
 tēp. in integ. re. N. 100.
 Si modo subijciatur. fa-
 mil. erci. Nou. 18. c. 7.
 Si omnes creditores. si mi-
 nor se ab hered. ab.
 Nou. 119. c. 6.
 Si pater. diuor. fac. apud
 quem & c. N. 117. c. 5.
 Si qua mulier. de sacro-
 fan. eccle. Nou. 123. c. 56.
 Si qua mulier. ad senatus
 con. Velle. N. 134. c. 13.
 Si quando quis. de cōsti-
 pecu. N. 115. c. 6.
 Si quas ruinas. de sacro-
 fan. eccle. N. 120. c. 1.
 Si quid ex rebus. qui pot.
 in pig. ha. N. 91. c. 1.
 Si quis ei. ad leg. Iul. de a-
 dult. Nou. 117. c. 13. 14.
 Si quis Epif. de Epif. &
 cle. Nou. 123. c. 17.
 Si quis in aliquo. de eden-
 do. Nou. 119. c. 3.
 Si quis liberos. de natura
 libus lib. Nou. 117. c. 2.
 Si quis litigātū. de Epif.
 audien. Nou. 123. c. 32.
 Si quis vult. qui pot. in
 pig. ha. Nou. 73.
 Si sei uis sciēte. de Epif.
 & cle. Nou. 123. c. 26.
 Si tamē abstineat. de se-
 cun. nup. Nou. 127. c. 3.
 Si tamē in medio. de tēp.
 & repar. appel. N. 93.
 Si tostis productus. de te-
 stib. Nou. 90. c. 5.
 Siue a me. ad senatuscō.
 Velle. Nou. 61.
 Si vero ante quā. vt oēs iu-
 di. tam ciuil. N. 8. c. 4.
 Si vero criminis. ad legē
 Iul. de adul. N. 134. c. 9.
 Si vero contigerit. de iu-
 di. Nou. 86. c. 2.
 Verum & si legitimo. de
 Epif. & cleri. N. 5. c. 2.
 Vnde et si parēs. de inof.
 testa. Nou. 92.
 Vxore mortua. de secun.
 nup. Nou. 98. c. 1.

IVRIS PONTIFICII
capita ex Nouellis.

- cap. 2. de prob. N. 7. c. 1.
c. 5. de reb. eccles. N. 7. c. 1.
c. 1. de ter. perm. N. 7. c. 2.
c. 2. de testib. N. 90. c. 8.
dist. 54. c. 20. si seruus. N.
123. c. 26.
p. Episcopalis. N. 123. c. 6.
in fine. N. 123. c. 27.
dist. 78. c. 2. N. 123. c. 19.
2. q. 1. c. 11. nemo Episco-
pus. N. 123. c. 15.
2. q. 6. c. 27. anteriorum.
N. 23.
c. 40. ei qui. N. 49. c. 1.
p. sed lis. N. 23. c. 2.
2. q. 7. c. 26. si hæreticus.
N. 45. c. 2.
3. q. 3. c. 4. p. offeratur. N.
53. c. 3.
3. q. 9. c. 14. testes. N. 90. c. 2.
c. vlt. p. libellu. N. 96. c. 1.
5. q. 6. c. 3. in fine. N. 123.
c. 31.
10. q. 1. c. 2. p. hoc ius. N. 7.
c. 1. N. 120. c. 2.
p. præterea. N. 120. c. 9.
p. sicut. N. 7. c. 11.
p. ite prædiu. N. 120. c. 4.
p. sed & permutare.
N. 7. c. 2.
p. item sibi. N. 54. c. 2.
p. perpetua. N. 7. c. 3. N.
120. c. 2.
p. qui rem. N. 7. c. 3. N.
120. c. 5.
p. si quas. N. 120. c. 1.
p. qui vero res. N. 7. c.
5. N. 120. c. 10.
11. q. 1. c. 8. nullus Episco-
pus. N. 123. c. 10.
c. 9. testimoniu. p. sed
iudex. N. 123. c. 9.
c. 39. de persona. N. 123.
c. 32. 32.
c. 46. si qui cū clerico.
N. 83.
16. q. 3. c. 15. placuit. p. quas.
N. 131. c. 6.
c. 16. iubemus. p. quas.
N. 131. c. 6.
16. q. 4. c. vlt. N. 131. c. 6.
19. q. 3. c. 9. si qua. N. 123.
c. 56.
p. nunc autem. N. 5. c.
4. 5.
c. vlt. N. 123. c. 59. 60.
24. q. 4. c. 6. de illicita. N.
123. c. 15.
27. q. 1. c. 30. si quis rapue-
rit. N. 123. c. 64.
30. q. 5. c. 9. si quis diuinis.
N. 74. c. 4.

VARIAE

VARIAE LECTIONES, EX QUI-
bus notatæ A littera magis placent, quam
ca, quæ edidimus.

- Nou. 1. in prin. pag. 1. vers.
10. In Digestis) Primu
quidem in Digestis
p. 1. u. 11. didicimus) dixi-
mus
1. 14. certam quandam)
certam quidem
2. 18. personæ quæ) perso-
næ sunt, quæ
1. 19. parentib. neq. liberis
&c.) parentis, neq. libe-
roru, neq. fratris, neq.
patroni loco habetur,
cap. 1. p. 2. ver. 9. ab eo) ab
herede
2. 13. habeat) tūc habeat
2. 14. cuius euerit) cuius
cuiuci
2. 19. victricem sententiā)
monitricē sententiam
2. 21. vt post) Iuo & post.
alij vt post
3. 3. habeat ; ad) habeat;
tunc ad
3. 4. nec coheredes ha-
beat) & coheredes qui
dem non habeat
3. 6. si plures sunt) si plu-
res sint. A.
3. 8. fideicommissio) fidei-
commissi
3. 9. nemo ex supra scri-
ptis) nulla ex supradi-
ctis
3. 10. subsistit) consistit. alij
subsistat
3. 13. quos testator liber-
tate) quib. testator li-
bertatem
3. 14. ex supradictis) ex su-
pra scriptis
3. 15. omnib. partem) om-
nib. personis partem
3. 16. is voluntatem) is &
voluntatem
3. 17. omni modo) modis
omnib.
Ibid. ideoq. &) &
3. 21. vt inter legatarios
quidem) tam inter le-
gatarios, quam
4. 1. tunc illi veniant) tūc
illis veniat
4. 3. honorati sunt) hono-
rati sint
4. 4. vel noluerit) vel non
maluerit
4. 8. vt quem primum li-
bertate) vt cui primu
libertatem
4. 9. donauerit) donauit
4. 14. Hæc si vnus) Hoc si
vnus

VAR. LECT.

- vnu. alij Hæc sint, si vnus
 4. 16. scriptus est) scriptus sit
 4. 17. moras fecerit) moras faciat
 4. 24. quos supra exposuimus) quos superius exposuimus. alij quos supra scripsimus
 4. 25. obseruantiam) obseruationem
 5. 14. nec extraneus) nec talis extraneus
 5. 15. qui defuncti) qui nec testatoris
 5. 16. cum supradicta) eum prædicta
 5. 17. scilicet &) sed &
 6. 17. quid accepit) aliquid accepit
 6. 9. ab substitutis, & legatarijs) ab institutis
 cap. 2. p. 6. ver. 13. scripta sunt) relicta sunt
 6. 16. defuncti) testatoris
 6. 17. ita vt ipse) & ipse. alij vt ipse
 Ibid. sibi delata) sibi relicta
 6. 21. dereliquerit) sibi dereliquit. alij sibi dereliquerit
 6. 22. qui scilicet in) qui in
 6. 23. degunt) degent
 7. 1. vel morbum, vel vincula) vel morbo, vel vinculo. alij vel propter morbum, vel propter ætatē, vel vincula
 7. 2. impediuntur) impediuntur. alij impediuntur
 7. 5. si omnino) si omnes
 7. 6. legatarij, vel) legatarij, siue. alij legatarij, seu
 7. 8. probata est) probata sit
 7. 11. inuentarij procedat) inuentarij procedat
 conscriptio) præcedat
 inuentarij confectio
 7. 12. & in ea) in ea. A.
 7. 15. ab herede) ab heredibus. A.
 7. 18. requirere) inquirere
 Ibid. fraudem) fraudes
 7. 20. iusurandum præstare) sacramentū præstare. alij iusurandum subire
 7. 23. sunt) sint
 7. 24. sacramentū) iusurandum
 7. 25. conscij sunt) consci. sint

VAR. LECT.

8. 5. ipsi autē venire) venire autem
 8. 10. nullo legatarijs) nullo a legatarijs
 8. 11. obiciendo postea) postea opponendo
 8. 15. is quidem) is quidem heres
 8. 17. beneficiū obtinebit) retinebit sibi beneficiū
 8. 18. nec fecerit) non fecerit
 8. 20. omnia fideicom.) & fideicom. alij vel fideicom.
 8. 24. legata vel) legata &
 9. 4. reliquit) reliquerit
 9. 8. teneri) tenere
 9. 10. heredem scripserit) heredem sibi scripsit
 9. 14. quod voluntati) scilicet quod voluntati
 Ibid. obtemperauit) obtemperauerit
 9. 16. locus fiat) locus fiet
 9. 21. qui libertate donati & c.) quib. libertas donata est; postq. eos, quib. libertas donata est,
 c. 3. p. 10. ver. 7. æquitate) ratione conseruanda) æqualitatis ratione conseruata. A.
 10. 11. perfoluerit; alijs) perfoluat
 10. 12. implere) perfoluere
 c. 4. p. e. ver. 18. ex quo) luo quo. alij quo ex
 Ibid. iudiciali) definitiua iudiciali
 10. 21. soluerit) soluit
 10. 23. quarum supra fecimus mentionē) quas supra numerauimus
 10. 24. scilicet) sed
 11. 7. & in omni) in omni autem
 11. 8. id est sue) siue
 11. 9. religiosa sit) religiosa
 Nou. 2. cap. 1. p. 11. ver. 2. Nulla licentia sit mulieri) Nulli mulieri sit licentia
 11. 16. habet, nō) habet, nō
 11. 17. aliquem) aliquos
 11. 19. æquatis) ex æquatis
 c. 2. p. 12. ver. 14. si liberi, postquam editi sint) si liberi, qui postea editi sunt. alij si liberi, qui postquam editi sunt. Forte si qui liberi postquam editi sint.
 12. 15. in reliquam autem portionem) in alia autem portione.

VAR. LECT.

12. 16. nisi forte filius &c. reliquit) nisi forte filij &c. reliquerint
 12. 18. testamēto heredē) testamento
 c. 3. p. 12. ver. 22. vel ante nuptias) aut antenuptiali
 12. 25. ille) ipse
 13. 4. dereliquit) dereliquerit
 13. 6. nuptias peruenerint) migrauetint nuptias
 13. 10. euacuauerit) euacuetur
 c. 4. p. e. ver. 11. marito suo) marito
 13. 14. eo modo) hoc modo. A.
 13. 24. dependant) dependent
 14. 5. habeat mater) habeat
 14. 12. vt ex fructu) & usufructu
 14. 13. apud liberos) apud liberos sint
 c. 5. p. e. ver. 17. re ipsa derit) rem ipsam redderit. alij ipsam rradiderit.
 14. 24. nihil omnino) nec omnino
 15. 6. locum habeat) locū habebit
 15. 8. quādam præs. cōst. capitula &c. transformata) quoddam præs. const. caput &c. formatum
 Nou. 3. cap. 1. p. 15. ver. 18. hoc numero) scilicet hoc numero
 15. 20. diacones) diaconos. A.
 15. 21. nonaginta subdiacones) L X X. autē subdiaconos. alij nonaginta subdiaconos. A.
 c. 2. p. 16. ver. 1. per patrociniū) patrociniū
 16. 6. Nec liceat vlli &c.) Non liceat vlli Episcopo clericos ordinare, & nullas. Bern. Papiē. & Greg. 9. alij Nec liceat clericos &c.
 16. 9. sed duorum) sed horum Bern.
 Nou. 4. c. 1. p. e. ver. 15. vel eum) qui vel qui
 16. 16. pecuniam constituit) Iuo pecuniam cōstituerit. alij pecunias constituerit
 16. 17. moueat suas) moueat

VAR. LECT.

16. 10. vel pro parte) vel in partem
 16. 21. noscatur) Iuo noscitur. alij dignoscitur
 16. 22. siue in solidum, siue pro parte) siue in parte, siue in solidum
 17. 1. creditorem) creditores
 Ibid. Hoc si) Hæc si
 17. 6. præfiniri eis) præfinire eos
 17. 7. quem diem) quam
 17. 9. pro reo) pro eo
 17. 11. actionib. suis) actiones suas.
 17. 22. creditori) creditoribus.
 17. 24. habeant creditores) habeat creditor. Iuo.
 Ibid. sibi res) res
 18. 1. exercent) exercent Iuo
 18. 3. eius &) eius vel
 18. 16. Et in summa) In summa. alij Et in summa sciendum est
 18. 18. sunt) esse
 18. 21. constituerint) constituerint
 c. 2. p. 18. ver. 23. mutauit) Iuo mutauit. A.
 18. 24. non habuit) nō habuerit Iuo. A.
 Ibid. dare debet) dare possit. alij daret tunc
 19. 1. si habeat) Iuo si habeat
 19. 2. non habuerit) non habeat Iuo.
 19. 4. rei soluere) rei venditæ soluere
 19. 5. non inueniat) nō inuenit
 19. 7. obstrictus) adstrictus
 19. 8. liberetur) liberatur
 19. 9. inuenit) inuenit
 Ibid. caueat creditori) caueat creditori suo.
 Nou. 5. c. 1. p. e. ver. 19. inuocet) vocet
 19. 20. vt sanctam crucē) & crucem
 Ibid. faciat) imponat
 c. 2. p. e. u. 22. Si quis monachus) Iuo Qui monachus
 20. 3. discat) addiscat Iuo. alij dicat
 20. 6. cuiuscumq. status) cuiuscumq. conditionis. vel status Iuo
 20. 8. desiderauerit) cupit
 20. 9. malus sit) Iuo male sint. A.
 Ibid.

VAR. LECT.

- Ibid. displiceat) Iuo displiceant
 10. 10. autem &) autem
 Ibid. adferre) facere
 20. 11. corrigere poterūt) corrigant Iuo.
 20. 14. tunc & tunc
 20. 15. monachicam) monasticam. A.
 20. 20. vt seruum) in seruiant
 20. 21. res suas furatus) res meas furatus fuerit, &
 Ibid. eucurserit) eucurrerit Iuo.
 20. 24. & in furto) Iuo & furto. alij. & pro furto. A.
 Ibid. vel vita) & vita
 21. 1. vera sint) Iuo vera sunt
 21. 2. si etiam ipsa quoq.) & si ipsa. forte si & ipsa. alij si etiam ipsa. A.
 21. 5. nullo eū malo) Iuo nullum ei malum
 21. 6. hęc quę) hoc, quod
 Ibid. affecturus) Iuo facturus
 21. 8. probare potuerit) probauerit Iuo
 21. 12. in eodem venerabili monasterio) Iuo in eodē monasterio. alij in eodē locovenerabili
 21. 14. seruo dei seruo. A.
 21. 15. numerato) connumerato
 Ibid. sit postea licentia) licentia sit postea domino
 21. 17. reuera) vere Iuo
 21. 18. solitaria vita) in solitaria vita Iuo. A.
 21. 19. & si peccatum) Iuo etiam si peccatum. alij etsi peccatum ab eo. alij etsi peccatum ei
 21. 21. sin autem) cap. 2. Iuoni. alij cap. 3.
 21. 24. veniat) venerit
 22. 2. domino extrahere eum) Iuo domino retrahere eum. alij domino suo extrahere
 22. 3. vt seruum eum habere) Iuo alias in seruum eum habere. alias vt seruum. alij vt seruū habeat
 cap. 3. p. 22. ver. 5. In omnib.) In omnib. autem
 22. 11. excolendum deū) excolendum dominū. alij excolendum
 22. 13. humo videlicet constratis) humi videlicet stratis
 22. 12. ex his) in his
 Ibid. vt iuste) qui iuste
 22. 23. ab alia) ab illa
 23. 1. dicunt) vocant
 C. 4. p. 23. ver. 2. Si quis in) Si quis
 Ibid. se consecrauerit) se congregauerit. alij se consecrauit
 23. 4. recesserit) recessit
 23. 5. in monasterio) in monasterium
 23. 6. introduxerit) Iuo in trodudit
 23. 8. introduxit) introdu xerit
 23. 9. dominij monasterij sint) cōmunes sunt monasterij
 C. 5. p. e. ver. 11. donaue rat filio) donaue rit filio suo
 Ibid. filijs suis) filijs suis
 23. 18. habeant) habuerit
 23. 20. ab omni) omni
 23. 22. introierit. Vt in) in trauerit. In
 24. 8. obseruatio teneat) obseruantia teneatur
 24. 9. siue vxor) siue mulier
 24. 10. in monasterium) monasterium
 24. 11. ex casu mortis ei) ex causa mortis ei. alij ex casu mortis
 24. 12. competisset) com petit
 C. 6. p. 24. ver. 14. introierit in) introierit
 24. 15. post religiosam vestem) postquam religiosam indutus est vestem. alij postquam religiosa indutus est veste
 24. 18. & vita) ita, vt vita
 C. 7. p. 25. ver. 3. vt in alio) Iuo & in alio. alij in alio
 25. 4. Et de hoc) Iuo Et hoc. A.
 C. 8. p. e. ver. 9. facultatē) licentiam
 25. 20. audens) audeat. A.
 C. 9. p. 26. ver. 3. rerum, humanarumque) rerum
 26. 5. is habeat) habeat
 26. 10. clericis, &) clericis, vel
 Nou. 6. c. 1. p. 27. ver. 2. prohibetur) prohibeatur
 27. 6. portionem) partem
 27. 8. ex

VAR. LECT.

- constratis) humi videlicet stratis
 22. 12. ex his) in his
 Ibid. vt iuste) qui iuste
 22. 23. ab alia) ab illa
 23. 1. dicunt) vocant
 C. 4. p. 23. ver. 2. Si quis in) Si quis
 Ibid. se consecrauerit) se congregauerit. alij se consecrauit
 23. 4. recesserit) recessit
 23. 5. in monasterio) in monasterium
 23. 6. introduxerit) Iuo in trodudit
 23. 8. introduxit) introdu xerit
 23. 9. dominij monasterij sint) cōmunes sunt monasterij
 C. 5. p. e. ver. 11. donaue rat filio) donaue rit filio suo
 Ibid. filijs suis) filijs suis
 23. 18. habeant) habuerit
 23. 20. ab omni) omni
 23. 22. introierit. Vt in) in trauerit. In
 24. 8. obseruatio teneat) obseruantia teneatur
 24. 9. siue vxor) siue mulier
 24. 10. in monasterium) monasterium
 24. 11. ex casu mortis ei) ex causa mortis ei. alij ex casu mortis
 24. 12. competisset) com petit
 C. 6. p. 24. ver. 14. introierit in) introierit
 24. 15. post religiosam vestem) postquam religiosam indutus est vestem. alij postquam religiosa indutus est veste
 24. 18. & vita) ita, vt vita
 C. 7. p. 25. ver. 3. vt in alio) Iuo & in alio. alij in alio
 25. 4. Et de hoc) Iuo Et hoc. A.
 C. 8. p. e. ver. 9. facultatē) licentiam
 25. 20. audens) audeat. A.
 C. 9. p. 26. ver. 3. rerum, humanarumque) rerum
 26. 5. is habeat) habeat
 26. 10. clericis, &) clericis, vel
 Nou. 6. c. 1. p. 27. ver. 2. prohibetur) prohibeatur
 27. 6. portionem) partem
 27. 8. ex

VAR. LECT.

27. 8. ex laico) laico
 27. 9. licet) liceat
 27. 15. incognitos) sint in cogniti
 27. 16. contra hoc) contra hæc
 27. 17. fecerit) fecit
 Ibidem de Episcopatibus) Episcopatibus
 27. 18. expellatur) spoliatur
 27. 25. eoq. tempore) eo autem tempore
 28. 1. consulat) consulat
 28. 7. homini) hominibus
 28. 10. prædicere) prædicare
 28. 12. inter religiosos) Episcopos) religiosus Episcopis
 28. 16. dederit) eodemq.) dedit) & eo
 28. 18. consecrauerit) consecrauit
 28. 19. Sed & pecuniæ) Sed & pecuniæ) alij Sed pecuniæ) alij Sed pecuniæ
 28. 20. datæ) data
 28. 21. addicantur) addicentur) alij addicatur
 28. 22. qui eas dedit) est) qui dedit
 28. 25. clericatus) dignitas
 29. 4. compellatur) compelletur
 29. 6. definet) definat
 29. 8. pecunia data) pecunia oblata
 29. 11. presbyterij) vel diaconij) presbyteri) vel diaconi
 29. 12. amittet) amittat
 29. 14. Christianitatis) forte ciuitatis) A.
 29. 18. disceptatio &c. facta sit) disceptatione &c. facta
 29. 21. quis ante) ante
 29. 22. ad Episcopatum) ad Episcopatum
 29. 24. solum is ipse) solus ipse
 29. 25. contradixerit) contradixit
 30. 5. consecrauit) forte consecrabit) A.
 c. 2. p. 30. ver. 9. hoc fuerit factum) hoc fecerit) alij fuerit factum
 30. 10. debent) debent se
 30. 11. obseruare) hoc obseruare) alij continere
 30. 12. non ire) non ire) nisi iussu Principis
 30. 14. extra suam) extra
 30. 16. reuocet) euocet
 30. 17.

VAR. LECT.

30. 17. obseruatione) obseruantiam
 31. 1. metropolitanus) Archiepiscopus
 Ibid. quod si) Si autem
 31. 2. litigiorum) litigandi
 31. 3. non concedatur licentia) licentia ei non concedatur
 31. 4. Episcopus debet) Episcopi
 31. 5. semetipsum) semetipsum
 Ibid. clericos) clericos debent
 31. 6. œconomos) œconomos) vel vicedominos
 c. 3. p. e. ver. 9. Numquã Episcopus) Nemo vnquam Episcopus
 31. 11. litteras acceperit) litteris acceptis
 31. 14. declarabitur) declaratur
 31. 16. metropolitanus sit) metropolitani sint
 31. 17. maluerit) maluerint
 31. 18. accipiat) accipiant
 31. 19. autem) alias
 31. 23. communicent) committent
 31. 24. venerit) veniunt
 c. 4. p. 32. ver. 5. habeat)
 32. 7. Docent) Docentur)
 A. alij Doceant
 32. 12. sine pecunia) & sine pecunia
 32. 14. secundum) nisi forte secundum
 c. 5. p. e. ver. 20. reliquerit) reliquit
 32. 24. cû castitate) in castitate
 32. 25. decet) debent
 33. 1. vel habuit) vel qui habuit
 Ibid. & ipsam) & ipsam
 33. 2. virgine) virginem) susceptam) virginem) susceptam
 Post hæc verba) aliqui habent) ipsa separata presbyter) vel diaconus) non prohibetur
 c. 6. p. 33. ver. 9. teneat) & teneant) etiam
 Ibid. Diaconissas) Diaconissas
 33. 10. præcipit) præcipit
 33. 11. agant) habeant) alij habeat
 33. 18. asceterio) ascetrij
 33. 22. quosdam) quosdam
 34. 9. definiunt) minantur
 34. 13. sternentur) sternantur
 M m tuf

VAR. LECT.

- Ibid. immobilem rem; & eo modo) Grego. immobilē, eoq. modo de communi voluntate. Alij rem immobilem, & eodem modo
38. 23. diuina pragmatica &c.) Greg. 9. si causa rationabilis id exposcat, & res, quā præfiterit, maior fuerit, vel æqualis; pragmatica &c. Iuon, & alijs desunt hæc: diuina pragmatica sanctione ab eo promulgata
38. 24. ab eo) Greg. super hoc
- c. 3. p. 39. ver. 1. obseruatione) forma
39. 2. cōstituat) contrahat
- Ibid. eo, qui) eo, cū quo
39. 3. omnimodo) omnia
39. 6. sunt) sint. A.
39. 9. nomē expressum fuerit) expressū sit nomē
39. 23. nisi filios) nisi forte filios
39. 20. sexta portio remittatur) sextam portionem remittant
39. 23. alterum) alterum fiat. A.
39. 24. qui tūc) qui nunc
- Ibid. inueniatur) inuenitur
40. 10. ad reditus) ad fructuum
40. 12. viginti) triginta
40. 20. contraxerint) contraxerunt
40. 21. placito reditu &c. (non dato) si placitus reditus &c. non datur
- Ibid. per bienniū) hæc verba desunt aliquib.
41. 4. de suo sumptu) de suo sumptu
41. 5. in pristinā) pristinā
- Ibid. faciem) formam
41. 22. Ne autē) Ne forte
42. 4. vel in) & in. A.
42. 7. peruenire) venire
42. 8. ad loca) ad locum
42. 12. eo, qui) eo, qui ad
42. 13. velit) vult. alij voluit
42. 15. vt is) & is
- Ibid. cōtraxerit) cōtraxit
42. 17. dirutus) dirutas
42. 18. tās mittat cōtractū) tās mittatur cōtractus
42. 23. dederit) dedit
42. 24. omnimodo) omnino
43. 2. reiciendam) remouendam
43. 3. si pactus) si pactum

VAR. LECT.

43. 4. cœconomis) cœconomis
43. 7. contrahit) cōtrahit
- c. 4. p. e. ver. 17. faciat cōtractus) faciat cōtractū. alij fiat cōtractus
43. 23. appetit) accepit. forte accipit
44. 1. vsusfructus est) sit vsusfructus
44. 3. vel alios venerabiles locos) & alia venerabilia loca
44. 4. vt res) vt illa res
44. 5. accepit) accipiat
44. 9. cōstitutus) relictus
44. 17. illæ res, quas) illa res, quam
44. 19. ad locum sanctū) loco sancto. A.
- Ibid. maneat) maneat
44. 20. abstrahendæ) abstrahenda
- c. 5. p. e. ver. 22. iura) monita
45. 1. emerit) comparauit
45. 3. eius, quæ) quæ
- Ibid. facta sunt) peracta sunt
45. 8. vel alias) & alias
45. 11. Hæc si) Hoc si
45. 17. venerabili loco restituat) ad venerabile locum pertinentē restituat
46. 1. actione ei) Iuo actione. alij actione eius
46. 2. qui cum eo contraxerint) quæ cum eo cōtraxerunt Iuo.
46. 7. locis) ecclesijs
46. 10. vel ad alios venerabiles locos) Iuo vel ad alia venerabilia loca. alij vel alia ven. loca
46. 12. proastiū) pratū Iuo
46. 13. Si quis igitur) Iuo Si quis
46. 16. accepit) Iuo accepit
46. 19. Sed in hoc) Sed & in hoc Iuo.
46. 20. cœconomum) cœconomos
- c. 6. p. 47. ver. 1. Si quādo) Si qua Iuo
- Ibid. inexcusabilis) inextimabilis
47. 2. immineat) imminet Iuo
47. 3. accipiat) capiat Iuo
47. 5. ita tamen) tamē Iuo
- c. 7. p. e. ver. 11. habebitur) haberi. alij habeatur
47. 12. sanctissimo) venerabili. A.
47. 19. autem qui) autē si
47. 20. contra leges) contra

VAR. LECT.

tra legem
 47. 25. & numquam) vt
 numquam
 47. 24. audaci spiritu au
 dero. alij audire
 48. 1. & mon. pub.) & in
 pub. mon.)
 Ibidem inferre) infe
 rere
 48. 4. & patrimonio) his
 verbis aliqui libri ca
 rent
 c. 8. p. e. ver. 6. (Ibidem) Eif
 dem Iuo
 48. 7. etiam illos) eos
 Ibid. sacra dona) san
 cta dona
 48. 8. pignerauerint & c.)
 pignerauerit & c. Iuo.
 48. 13. obtinere) teneri
 c. 9. p. e. ver. 15. & nulli) Ne
 mini
 48. 16. aliquid eorum) ali
 quid Iuo.
 48. 18. scilicet si) siue
 49. 1. 9. quidem, sed quæ)
 quæ
 49. 1. tale pragmatica) san
 ctionem) tales pra
 gmaticas sanctiones
 Iuo.
 49. 3. contempisse se) Iuo
 contempisse. alij se cõ
 tempisse

tempisse
 49. 4. eam) eas Iuo
 49. 9. tali aliquo) tale ali
 quid
 49. 14. quæ ab eis) quæ a
 alijs
 49. 15. titulo) nomi
 ne
 cap. 10. p. e. ver. 19. cu
 iuscumq. cuiusquam
 Iuo.
 49. 22. sacra missa) sa
 cta) Iuo sacra missæ
 factæ. alij sacra mis
 sa
 49. 25. habebitur) habea
 tur
 50. 1. pretium amittat)
 prædium amittat
 50. 2. distraxit, rem.) Iuo
 distraxerit, & rem.
 A.
 50. 3. venerabilib. mo
 nasterijs) forte ve
 nerabilib. monachis.
 A.
 50. 4. querum curæ erit)
 Iuo quorû cura erat,
 vt. alij quorum cura
 erit. alij & ijs, quorum
 cura erit, vbi
 50. 5. contra leges) con
 tra legem

50. 6.

VAR. LECT.

50. 6. reducere) redu
 cerent Iuo
 50. 7. liceat) Iuo licen
 tia sit
 Ibid. ne titulo) titu
 lo. alij vel titu
 lo
 50. 8. nec hypotheca
 rum) vel hypothe
 carum
 50. 12. sacra procedat
 missa) sacra proce
 dant missæ Iuo. a
 lij sancta procedat
 missa
 cap. 11. p. e. vers. 13.
 cuique) cuiusq.
 A.
 50. 18. & fraude) vel
 fraude
 50. 19. vt exoneret) vt
 exoneraret
 50. 20. scilicet suum)
 suum
 50. 23. ex huiusmodi)
 ex hoc
 50. 24. refarcia) refar
 ciet
 51. 1. diximus) di
 xit
 51. 3. ad Imp.) ad Epi
 scopum
 51. 6. vbi que) vbi cum
 que
 Nou 8. p. e. v. 12. creari)
 creandos
 51. 13. punitate) puni
 tione. A.
 c. 2. p. e. ver. 16. in mu
 nicipijs) municipijs.
 A.
 51. 18. tales fecerit ma
 gistratus) tale quid
 fecerit, magistra
 tus. A.
 cap. 3. p. e. vers. 20.
 suppositos) subie
 ctos
 51. 24. Hi autem) &
 vt ij
 52. 2. descendunt) de
 scenderunt
 52. 9. de huiusmodi in
 iurijs) & de his
 52. 24. ab eo aliquid)
 aliquid
 M m + 53. 14.

VAR. LECT.

53. 14. Nam Episcopum) Nam & Episcopi
 53. 17. oportet: vt cum) de bent, vt
 C. 4. p. e. ver. 22. pareat) ap pareat
 54. 9. reddat) restituat
 54. 13. obseruatio) obseruantia
 54. 17. a Præsīde prouincīe tentus) apud Præsīdem prouincīe conuentus. A.
 C. 5. p. e. ver. 19. omnib. exe qui) omnib. causis, & iustitia exequi. alij omnib. causis exequi
 54. 20. sedent) resident
 54. 21. Quod si milites) & si milites ei. alij & si ei
 54. 22. eorū prohibebitur) eorū dē millib. prohibeatur. alij eorū prohibeatur
 54. 24. amittēt, & corporales poenas subsistēt) amittant, & corporali poena subsistāt. alij amittant, & corporales poenas sustineant. A.
 C. 6. p. 55. ver. 3. vt eos) & eos
 55. 7. concedunt) forte nō sinunt. A.
 55. 21. præ oculis Imp.) Prætoris, vel Imp.
 55. 22. Prætorio (Prætorij
 56. 2. Iubet) Iubet autem
 56. 4. ad L X.) ad X L.
 66. 6. sint) sunt
 Nou. 9. p. e. ver. 12. remoueri) submoueri
 Ibid. Nihil autem) Nec etiam
 56. 17. habeat præscriptio nem) gaudeat præscriptio ne
 56. 20. viro beatiss.) beatiss.
 56. 23. Et legum) Vt legū
 56. 24. est: & est: ita &
 57. 5. in totas) in vniuersas
 57. 6. ad Oceani fretū) ad Oceanum fretum. alij ad Oceanum
 57. 9. nec non Orientis) nec non & orientis
 57. 11. vestras) nostras
 57. 15. circum cludebant) concludebant
 57. 20. & maxime) maxime
 57. 22. sustinuerint) sustinuerunt
 58. 1. supra dictū) prædictū
 58. 5. dignoscitur) dignoscatur. A.

VAR. LEGT.

58. 6. vestra sanctitas) sanctitas tua
 58. 10. in quas) in quib. A.
 58. 11. vestræ ecclesie possident) nostræ ecclesie possident. alij possidēt ecclesie
 58. 19. sese tueatur) se tueatur
 59. 3. Huiusmodi legis) Huius legis. A. alij Huiusmodi autem legis
 59. 7. Orientalib.) Orientalib. partib.
 59. 11. maiorib.) et maiorib.
 59. 12. sunt, hanc) sunt, vel poste a fuerint, hanc
 59. 14. huius legis) huiusmodi legis
 59. 17. poenam) & poenā
 59. 19. in postea) in
 60. 1. intra inter. A. alij in tro apud
 60. 2. a vobis) a nobis
 60. 3. & omnes) & in omnes
 60. 4. seruaturam) seruaturam
 Nou. 10. p. e. ver. 10. ad octo) vsq. ad octo
 60. 11. veniant) perueniant
 Nou. 11. p. e. ver. 14. Iustianæ) Contius addit.
 & sede. P. P. Illyrico in Pannoniam secundā, idest Iustinianam Primam transferenda
 60. 16. Castellioni) catelliano
 60. 21. qua prima) qua primo. A.
 61. 5. nostræ) nostræ propter hoc
 61. 7. & certæ) & ceteræ
 61. 12. & prima) & secūda
 61. 14. cum Vrbatenſi) in Baccensi
 61. 15. Sirmij) Firmij. alij Firma
 61. 17. fuerat) fuerit
 61. 19. Atilianis) Atttilianis. alij Antilianis. forte ab Attila Attilianis. A. Viden. Pto cop. lib. 4. de ædificijs Iustiniani Imp.
 61. 20. Aprennius) Apennius. alij Apenninus
 61. 21. Sirmiana) Firmiana. alij Fermiana. forte Sirmiana, vel Sirmienſi a Sirmio. A.
 62. 6. Biminacium) Recidua, & limitata) Cōtius limina numquam recidua, & litterata. alij Imminatiū, Recidua, & limi

VAR. LECT.

- & limitata. alij Bim-
 nacium quoniam reci-
 diua, & litterata. Lo-
 cus mendosus. Forte
 frequēterur, & Bimna-
 ciū: recidiua, & limita-
 ta, quę & c. accefferint,
 vel subiecta sint. A.
 Viden. Procopius d.
 lib. 4.
 62. 8. subaccefferit) subie-
 cta sint. A. alij suba-
 cta sunt
 62. 10. in patrimonij no-
 strj) in Pannonia in no-
 stra. alij quæ in provin-
 cia nostra
 62. 11. parte) patria
 62. 12. distat) distet
 62. 13. nec multis & c.)
 hæc verba vsque ad illa
 (Et quia) Cōtius omisit
 62. 14. Secunda Macedo-
 nia) prima Macedonia
 63. 2. Episcopis) eis
 63. 3. supradictis) supra
 scriptis
 63. 5. & summū) summū
 63. 6. quæ a se decernen-
 tur) ascendere. locus
 mendosus
 63. 7. & solū) & te solum
 63. 8. actione aduersus)
 communionē ad
 63. 13. ipsi dirimant) ipsi
 hoc dirimant
 Ibidine ad) nec ad. A.
 alij & nec ad
 Ibid. quempiam) quæ-
 rendum. alij quemdam
 63. 18. per aliquos) per cle-
 ricos
 63. 19. habeant) habeat o-
 mnem. A.
 63. 20. creationis) curatio-
 nis
 63. 21. in Aquēsi) in Aquē-
 ali) in Asaquis. alij in
 Asaquis
 Ibid. in prouincia) pro-
 uincie
 63. 24. Mediterraneo) Me-
 ridiano. A. Cōtius ad-
 dit Thracie oppido
 63. 25. Mediterraneus)
 Meridianus. A.
 64. 1. in Mediterraneo) in
 Meridiano. A. alij in medio
 64. 2. cū Aquēsi) cū Aquis
 64. 6. Bonofiacarū) Bono-
 fiacorū. Cōtius lā corū
 Ibid. vel ex ea) ex ea
 64. 7. & ecclesia) & terra
 Ibid. vel in) & in
 64. 18. Episcoporū eius) dē
 Archiepiscoporū eius
 a. Forte Archiepisco-
 pum

VAR. LECT.

- pum: a. A.
 64. 20. Metropolit) Me-
 tropolitanos
 64. 22. honorum necessa-
 rj) honoratū in eccle-
 sijs. alij honoratum ec-
 cleijs
 64. 24. ad hoc) nec ad
 hoc
 65. 2. producere) perdu-
 cere. A.
 Na. c. 1. p. 65. ver. 6. dāna-
 rū) Iuo par. 9. dānandū
 Ibid. contraxerit) Iuo
 ibi. contraxit
 65. 7. legitimos ex priore)
 ex priore legitimo Iuo.
 65. 9. & dos, quæ ei data
 est) dosq. ei data
 65. 10. fisci iurib.) virib.
 Iuo in Panor.
 65. 11. cinguli sui) cingu-
 li. Iuo par. 9.
 65. 14. & corporalib. coēr-
 citionib.) corporali
 quæstioni. Iuo. par. 9.
 & corporali quæstioni
 Idē par. 16. & in Panor. a
 lij & corporalib. coēr-
 tionibus
 65. 15. vxor eius) vxor ei
 c. 2. p. c. ver. 18. sint ei, qui)
 sint; & Iuo.
 65. 19. contraxerit) con-
 traxerint Iuo
 65. 21. procreati sunt) pro-
 creati sint Iuo. A.
 65. 22. pœna patris) in
 pœnam patris Iuo.
 67. 1. alimoniam præbeāt) a
 limoniam præbeāt Iuo.
 alij alimonias præbere
 debeant
 66. 5. omnes quidē) omniū
 66. 10. matrimonijs) sun-
 uatrimonio nari sunt.
 alij matrimonio sunt
 66. 22. nā post biennium
 & c.) hæc periodas in
 veteri libro deest, nec
 sine causa.
 66. 23. præcepta) iura
 66. 25. in illicitis nuptijs
 aliquis permanserit in
 licitas nuptias aliquis
 contraxerit
 67. 3. nouas illicitas) inli-
 citas
 67. 5. biennij indulgentia
 & c.) biennij illud præ-
 stari oportet
 67. 6. iā cōtraxerint) iā cō-
 traxerūt alij cōtraxerūt
 67. 7. matrimonia) matri-
 monium
 c. 3. p. c. 7. v. 11. muliere libe-
 ra) muliere Iuo. & alij
 67. 13. ab eo illa) ab ea

VAR. LECT.

67.16. nati liberi) nati filij Iuo
 Nou. 13. p. 87. ver. 10. o. portet &c.) Mutilus est hic Iuliani locus: potest tamen verba ex Græca constitutione sarciri. Spectabiles Prætores Plebis oportet vicinos secum habere milites, & tricenos matricularios flagitiose viuentes coercere.
 Nou. 14. p. 68. ver. 4. in prouincijs) in alijs prouincijs
 Ibid. Et hoc) hoc. alij quod. alij &
 68. 5. Præfides) Præfides prouinciæ
 68. 6. supplicio) supplicij iudicio. Iuo in Panor. Ibid. subiciuntur) subiciuntur
 68. 12. Constitutio) hæc Constitutio
 Nou. 15. c. 1. p. c. ver. 17. librarum auri pœnæ) libris auri ipse
 69. 1. Nec enim) Nec etiã
 69. 7. Defensorem) Defensores
 69. 10. crearetur) creetur. A.
 69. 12. facturus est) facturus sine dolo est
 69. 17. sed nec) sed
 c. 2. p. c. ver. 21. Sufficit enim Præsidi) Sufficiunt eis
 69. 22. iusiones) Præsidi iusiones.
 c. 3. p. c. ver. 24. intimentur) ciuitatis infinuentur. A.
 70. 4. hominem) homines
 Ibidem. Acta) Pacta
 70. 5. conficere) componere
 Ibidem. potest) debet
 70. 8. seditiosos homines) seditiosos
 c. 4. p. c. ver. 18. litis intra) litis fuisse intra
 c. 5. p. 71. ver. 1. exerceri eã oportet) disceptetur
 71. 4. eis vindictam) ei vindictam
 71. 6. Prætorio) Prætorij
 71. 8. scrinium) Defensor & scriniũ. alij scriniũ vnum
 c. 6. p. c. ver. 16. in iudicio) in iudicium
 71. 20. debet) decet
 71. 21. publicas annonas) publicam annonam
 Ibid. habeant) habeat

VAR. LECT.

71. 22. ex veteri quadã cõsuetudine) ex veteri cõsuetudine. alij secundum veterẽ consuetudinem
 Ibid. capiant eas) capiant eam
 Nou. 17. c. 1. p. 72. ver. 14. & requirere debent:) debent. Malim debet; & requirere, ne forte &c. patiatur. A.
 71. 15. pessus est) patiatur. A.
 73. 1. & sine) sine
 73. 4. puritate) pietate
 73. 7. nihil steterit) nõ steterit
 73. 9. Iubet) Iubet autem
 73. 12. iudicum portant) iudicum impetrant
 c. 2. p. c. ver. 19. de portu) & de portu, & de &c.
 73. 21. vtpote) vel aliorum publicum exigeri, vtpote
 73. 22. ædificatarum) ædificatarum
 Ibid. Iubet) Licet
 74. 1. intimauerit) forte intimauerint. A.
 74. 9. debet construre) debent, & constituere
 74. 11. in eadem) in
 c. 3. p. c. ver. 15. in iudicij) in iudicio. alij iudicio
 74. 25. omnes homines suos) omnes suos
 75. 3. administrat) subministrat
 c. 4. p. 75. ver. 5. vnicuique) criminosis
 75. 9. intra terminos) in terminis. alij intra terminum
 75. 10. exigere) exequi
 75. 11. cõseruet) obseruet
 75. 17. Et tam) vt tam
 c. 6. p. 76. ver. 24. Nam &) Nam nec
 76. 25. apparitioni eius) apparitioni eius. alij apparitori
 Ibid. non licet) licet
 77. 4. in eisdem) in ipsis
 77. 9. sed si) sed & si
 cap. 7. p. 77. ver. 12. iusionem) iusionem
 77. 13. religionib.) regionibus.
 Ibid. eatur) eas
 cap. 8. p. c. ver. 19. referri) perferri Iuo.
 c. 9. p. c. ver. 22. contemneret) continere
 77. 25. sed & si) sed si
 78. 3. adscriptiorum) adscriptorum

VAR. LECT.

78.5. autem) autem etiam
 78.6. r.e. aliquid) ne quid
 78.7. etiam si & si
 78.12. aliqui curā habet)
 aliquis curam habet
 78.13. conductores, credi-
 tores
 c.10. p. c. v. 24. provincie
 municipijs, provincijs,
 & municipijs. alij pro-
 uincijs
 78.25. insinuētur. & insi-
 nuētur. alij insinuet
 79.2. damno) onere
 c.15. p. 79. ver. 4. solis) solū
 79.6. fugerint) cogerunt
 79.8. Nam &) Nam
 N.18. c. 1. p. 79. v. 19. dere-
 liquerint) reliquerint
 80. 4. praestita est) praesti-
 ta sit
 cap. 2. p. 80. ver. 9. prior)
 prioris
 Ibid. id est praecedentis
 capitis) non videntur
 hęc verba esse Iuliani,
 sed adiecta ab aliquo
 studioso.
 80.10. exempti) excepti
 80.13. cogitur) cogatur
 c.3. p. 81. ver. 8. & omnib.)
 & in omnib.
 81.9. iure obseruādo) ob-
 seruando

81.10. marito suo) marito
 81.13. idē in) idē est & in
 Ibid. & proavia) & in
 proavia
 c.4. p. 81. ver. 18. capiant)
 accipiat. Iuo in 1. nor.
 81.15. conlequantur) asse-
 quantur Iuo Ibid.
 81.20. filia nati) filia
 81.21. nepotib. ex filia) ne-
 pitib. ex filia. Iuo. par.
 16. alij ex filia
 82.1. sint, an ana. lij) sint,
 aut
 82.2. & vtrum) vtrū Iuo.
 Ibid. an ex filia) aut ex
 filia. alij & in filia
 c. 5. p. 82. v. 4. Si quis) Itē
 si quis. A.
 82.5. sed sola) sola
 82.7. posteaq. soluto prio-
 re matrimonio.) post-
 eaq. soluto matrimo-
 nio. alij postque prius
 matrimonium
 82.10. cum ea) i
 82.11. liberi eius tam) tam
 liberi
 82.12. ex priore) ex primo
 82.15. prius) primum
 82.25. fuerat) erat
 82.25. fuerat) sunt
 83.13. filij) liberi
 83.14. Hoc) hęc

83.15.

VAR. LECT.

83.15. fuerat in domo)
 erat in domo. alij erat
 in domo
 83.17. complures) plures.
 alij quam plures
 83.18. naturales liberos
 habuerit) naturales li-
 beros habuit. alij fi-
 lios naturales habue-
 rit
 83.21. earum) eorum
 83.23. reales mulieres) ta-
 les
 84.1. prole) progenie
 84.5. Hęc autem omnia)
 Hęc autem. alij Hoc
 autem
 c.6. p. c. ver. 9. genero) ge-
 nero suo
 84.11. posteaq.) postea. alij
 posteaquam
 Ibid. intestatus, siue te-
 stamento condito) te-
 status siue intestatus.
 alij intestatus, siue te-
 mento edito
 84.14. ante nuptias) ante
 nuptialis
 84.15. Si hęc igitur ita
 sint) Si hoc igitur ita sit
 84.16. patri) iure patris
 84.17. ante nuptias) ante
 nuptialem
 c.7. p. c. ver. 20. in alia

quacumq.) alia quādā
 84.22. distributiones) di-
 stributionem
 85.1. quos &) quos
 85.6. vlla eius) vlla
 c.8. p. 85. ver. 9. prolatam
 manum suam) prolata
 manu sua Iuo. alij pro-
 batam manu sua scri-
 pturam. alij probatā
 manu sua scriptā scri-
 pturam
 85.11. & postea) postea
 Iuo. alij vt postea
 Ibidem probationib.)
 probatione Iuo.
 85.13. litteras quidē su-
 agnouerit) litteram
 suam non negauerit.
 alij litteras quidem a-
 gnouerit
 85.15. in vtroq. casu) conui-
 ctus) in vtrūq. casum
 conuictus Iuo. alij in
 vtroque casu si conui-
 ctus sit,
 85.17. quantitatem) actori
 p. xstet) quantitatem
 praeter Iuo. alij pecu-
 niam actori praeter
 85.20. Hęc) Hoc
 Ibid. habent) habet. alij
 habeant
 85.22. detulerit) retulerit

85.25.

VAR. LECT.

- 85.25. euitabit) sic euita
bit
86.2. decurserit) recurre
rit
86.5. sic euitabit) euitabit
86.9. Si quis autē) Si quis
86.11. fit) fuerit
86.12. particularem solu
tionem) particulares
solutiones Iuo.
86.13. per soluerit) perfol
uit. alij soluerit
86.14. attamen nihilomi
nus) attamen
86.15. fortē exsoluat) par
tem perfoluat
86.21. sed etiam) sed &
86.23. in hoc) in hoc autē
86.24. ratio eadem) ratio
C.9. p.87. ver. 23. transferā
tur) transferatur
C.10. p.88. ver. 11. liberos)
filios
Ibid. attamen) tamen
88.12. ante) qui ante
88.13. nati) sunt nati
88.14. efficiantur) efficiū
tur
Nou. 20. p.89. ver. 16. idē
soli) huiusmodi mini
sterium idem soli. A.
Nou. 22. c. 1. p.90. ver. 2.
contigerunt) cōtigere
90.5. fuerint) fuerunt

- 90.7. decesserint) decesse
runt
C.2. p.90. ver. 9. bona gra
tia) bona gratia sine te
pudio
Ibid. matrimonia dif
rumpant) matrimo
nium dissoluant
90.11. vel mulier) vel vxor
Ibid. elegerint) elegerit
90.13. fit) fuerit
90.17. introierit) intra
rit
90.19. vxor eius) vxor
90.20. fuisset) esset
Ibid. Sed & si) Sed si
90.25. si non potuerit in
toto triennio) si quis
non potest Iuo.
91.1. muliere) vxore Iuo
91.7. reuertit) redire
91.13. punietur) puniatur
91.16. est, expectet quin
quennium) expectat,
eum quinquennium ex
pectet
91.17. licebit &) licebit
91.23. deducantur) redu
cantur. alij reducatur
91.24. libertini) liberti. A.
91.25. Sed hoc) Sed & in
hoc. alij Sed in hoc
92.3. lucri cepisset) lucra
ri potuisset

C.3. p.92.

VAR. LECT.

- C.3. p.92. ver. 6. ancillam
mulierem) ancillam
92.7. eam esse putans) pu
tans Iuo in Pan. alij eā
putans
92.9. cōiuncta) iūcta Iuo.
92.13. vel seruū) seruū Iuo
92.15. calliditate vel con
niuentia) calliditate &
conniuentia Iuo par. 8.
calliditate & cōtinētia
Idem in Pano. alij per
calliditatem & conni
uentiam. alij per calli
ditatē vel conniuentiā
92.19. ingenuo) inscio
92.20. prastitit) prastite
rit
92.22. agitur) ergo. Iuo.
92.23. ipsa datione) Iuo
ipsam donatiōē. alij
ipsa donatione
Ibidem. ancilla libera
fiat) Iuo par. 8. ancillā
liberā faciat. quā ver
ba desiderat, vt antea
scribatur. & ipsa datio
dotis. Panormia ha
bet. ancillā facit liberā.
93.3. nuptijs) in nuptias
Iuo
93.4. quod agatur) quid a
gatur. A. alij quid agi
tur, & Iuo. mendose

- vtrobiq. quod
93.4. prohibuerit) cohi
buerit Iuo
93.7. quod) qui
93.8. duxerit) duxit Iuo.
93.9. quod) quā
Ibid. nupta sit) nupta
est Iuo.
93.10. agitur) ergo Iuo
Ibid. licet) & Iuo
93.11. attamen si sciens)
attamen sciens. alij ac
cū sciuerit. Iuo in Pan.
attamē scies. par. 8.
attamē nescies mēdo
se. pro attamē scies.
93.13. seruilis cōdicionis)
de seruili condicione
93.15. fine dubitatione)
Iuo par. 8. sine dubio.
in Pan. iure sine dubi
tatione. alij videlicet
93.18. sint) Iuo sunt
C.4. p.94. ver. 1. matrimo
nia dissoluuntur) matri
moniū dissoluatur
94.4. adnumerari) conu
merari
94.5. debet) debet etiā
94.7. est in) est
C.5. p. e. ver. 11. soluitur)
dissoluitur
C.6. p. e. ver. 17. Quod si)
qui si

N n 94.19.

VAR. LECT.

94.19. domino &) domino
 Ibid. eum cum modica)
 cū modica. alij eum modica
 94.21. magistratus) magistratum
 94.7.p.95.ver.5. substantia lux)
 suz terræ
 95.21. mulieri) deceptæ mulieri
 Ibid. idest vel) idest
 95.13. habeat) habuerit
 95.16. quantitatem) aurisummam
 95.17. tantummodo) tantum. alij tantummodo auri
 95.18. præbeat) præstet
 95.24. steterit) stetit
 C.8.p.96.ver.9. permittitur) permittimus
 96.12. cogitur) cogatur. alij compellere. forte compellitur.
 C.5.p.e.ver.16. pactiones factas) pactionem factam
 96.17. dispares) impares
 96.18. tales cōventiones) talem cōventionem
 96.20. moriente) mortuo
 96.21. præstant) præstēt. alij præstat.
 96.24. ab vtraq. perso) n

ab vtraque parte. alij ex vtraq. parte.
 97.4. pars) pars &
 97.10. & habeat) vt habeat
 97.11. ea consumere) eam disponere. alij eadē cōsumare. alij eadem dispositione. forte de eadem disponere.
 97.12. alia quauis) alia quacumq.
 97.18. senserit) scripserit
 97.20. Si enim) Si
 97.21. quæ lucri) qui lucrari. alij qui
 97.22. cepert) acceperint. alij interceperint
 97.23. specialiter) similiter
 97.25. eas res) eadem res
 98.1. illud autem) illud
 98.10. dotalib. instrumentis) dotibus
 98.13. antefatam) præfatā
 C.10.p.e.v.15. Si mulier) Similiter si mulier luo parte.8.
 Ibid. nec dū) luo ibid. nondum
 98.17. properauerit) peruenierit
 Ibid. omnib. quidē modis) omni quidem modo luo.
 98.21.

VAR. LECT.

98.21. exsoluere) soluere. luo.
 98.22. cum diuino) diuino. luo.
 98.24. suo sibi derelictas) sibi relictas. luo.
 99.1. res eodem modo) eodem modo. alij res eodem modo. alij res eadem modo. alij res eadem modo. & in) &
 99.6. & mater) mater
 99.7. & auia) auia
 Ibid. & filia) filia
 99.8. & neptis) neptis
 Ibid. & soror) soror
 99.14. reclamauerit) declarauerit
 99.18. ab alio) ab aliquo
 99.21. habeat) habet
 100.2. particularis datio) datio
 Ibid. apud coheredes) coheredib.
 100.5. perueniunt) perueniunt
 100.7. relinquuntur) relinquuntur
 100.8. cognatorum) adgnatorum
 100.9. vocatur) vocetur. alij vocentur
 100.10. poterit) poterat
 100.11. gradum tantum) gradum

100.12. accipiat) capiat
 100.14. habeat) habet
 100.15. expectet) expectauerit
 100.16. p. operauerit) peruenierit
 100.22. vsum eius) vsum fructum
 100.23. Sed tempore secūdi matrimonij) Sed ab eo tempore, ex quō secundum matrimonij contraxerit,
 101.4. donabit) donauerit. alij donauit
 101.5. æqua) ex æqua
 101.7. res eis) res eius
 101.8. sunt) sint. A.
 101.9. in stirpem) in stirpes
 101.10. succedere) succedere debere
 101.15. recepturam) receptura
 101.17. dereliquerint) reliquerint
 C.11.p.e.ver.10. ad secundum migrauerit) ad secundum migrauerit nuptias
 101.21. legitime) legitimo. A.
 101.23. habeat) habens. alij habeat, &
 N n a Ibid.

VAR. LECT.

Ibid. perueniens nupcias) peruenierit nupcias. alij nuptias uenerit
 102. 5. deinde) deinde autem
 102. 7. in uirgine) uirgine
 102. 9. siue institutionis) institutionis
 102. 10. seu legati) siue legati. alij uel legati
 102. 13. peruenierunt) peruenierunt
 102. 16. permanet) permanet. alij perueniat
 102. 22. habeant) habeant
 102. 23. in mari) in mari. Ibid. & ipse) ipse
 C. 11. p. 102. ver. 8. nec) uel
 103. 9. quonia) quamuis
 103. 11. Sed clementius) sed clementius. alij sed clementius quidem
 103. 12. sui parentem) suos parentes
 103. 13. uoluerit) uoluerint
 103. 14. eius) eorum
 103. 21. exclusi) exclusi. alij exclusi sine
 103. 22. fuerint) sint
 103. 23. ex eo tempore) ex tempore. alij ex eodem tempore uide licet
 103. 25. sunt) fuerint

Ibid.

104. 2. concurrat) currat. alij occurrit. forte concurrat
 C. 13. p. 104. ver. 5. perueniens) uenerens
 104. 7. huiusmodi res) hares
 104. 10. in stirpe) instirpes
 104. 12. superius) supra
 104. 13. parente) parentibus
 104. 14. irrita sit) irrita non sit
 104. 15. teneat) teneatur
 104. 16. facit) fecit
 104. 23. habeat) habeat. A.
 104. 25. habeat) habeat mulier
 Ibid. dirupto) dirupto. alij dirupto. forte dirupto
 105. 3. ex his) ex eis
 105. 4. tanta parte) mulier) parte tertia in super. alij parte tertia mulier
 105. 6. quanta) quantum
 105. 10. portiuicula) partiuiculam
 105. 11. alienet) alienare possit
 105. 12. inutilis sit) inutilis erit. alij inutilis fiat
 105. 19. a parente) a parentibus
 105. 25. fuisse) esse
 106. 1. parentes) parentem

106. 2.

VAR. LECT.

106. 2. huiusmodi portione) his portionibus.
 106. 6. parte) vel parte & alij parte in aut circa
 106. 7. probatur) probatus est
 Ibid. omnimod) omnino
 C. 14. p. e. ver. 12. habeat) habet
 106. 14. filiorum) liberorum
 106. 16. liberorum suorum) liberorum
 106. 19. eide) in filio filio
 106. 21. dimidia) dimidia parte. alij partem
 106. 23. portionem) parte. alij neutrum
 106. 25. liceat eis) liceat ei. alij liceat
 107. 1. filios) liberos
 107. 2. tanta parte) tantum
 107. 4. quantum) quantum
 107. 5. habent) habere non
 Ibid. Sed & si) Sed si
 107. 8. donare) dare
 107. 12. Hæc si) Hoc si
 107. 14. parens diuisit) parentes diuisissent
 107. 16. præstitit) præstitit
 107. 18. accepit) accepit
 107. 23. & de matre) & matre
 Ibid. & in auo) in auo

107. 24. in aua) aua
 107. 25. Sed & in) Sed etiam in. alij Sed etiam.
 Ibid. neptue) & neptue
 C. 15. p. 108. ver. 9. mortuus est) moriatur
 108. 17. derelictum) relictum
 Ibid. redeat ad liberum) reddat. ac liberis
 108. 19. nati sunt) nati sunt. detur,
 108. 21. plus æquo) plus. alij amplius æquo
 Ibid. irritum factum) irritum permaneat. ut
 108. 25. illud a utem) illud uero
 109. 1. & primi, & c.) ex primo, & secundo, & tertio matrimonio
 109. 3. proprii) proprii sui
 109. 4. excipient omnimodo) accipiant, & æqualiter omnino diuidant
 109. 5. peruenierit) uenerit
 C. 16. p. 109. ver. 10. peruenire) uenire
 109. 13. hoc quo) eo quo
 C. 17. p. e. ver. 17. peruenientis) prouenientis
 109. 20. alterutra) utraq.
 Ibid. peruenierunt) perueniant
 109. 22. sunt) sint

N n 3

109.

VAR. LEGT.

- 109.2.4. & de) etiam de
 110.2. acceperunt) acceperint
 110.3. prestare coguntur) seruire coguntur. alij seruire coguntur. Ad duntur in aliquib. libris hæc verba (Et si secundas cōtraxerit nuptias maritus: filii sui ex priori matrimonio nati res, quas lucratus eū custodiat.) In quib. verbis pro filii sui nati, scribēdū est filius suis natis, & pro (eū) est. A. c. 18. p. 110. v. 4. tā augere) tā mulieri, quā etiam marito tam augere
 110.5. quam deminuere) quam etiā deminuere
 110.6. constante adhuc) constante
 110.10. extātib.) existētib.
 110.14. nulli liberi) nulli extant liberi
 Ibid. præcedēti) priore
 110.15. sint: tunc) tunc
 110.17. sine vlllo) sine
 c. 19. p. e. ver. 20. vel si viuus) vel viuus
 110.21. concessisset) concesserit
 110.4. dedit) dederit
 111.7. Idemq.) Idem.
 111.11. per liberalitatem) liberalitate
 111.16. quamuis) nisi
 111.18. expresserit) expressit
 c. 20. p. e. ver. 21. qualiter cumq.) ex qualicumq.
 111.22. omnino) omnimodo
 111.24. Loquimur) Loquitur
 112.5. spectat) expectat
 c. 21. p. 112. ver. 14. eius filius) eius
 112.15. est, vel) Iuo sit, vel
 112.17. ei concinnauerit) cōcinnauerit Iuo. alij comminauerit. alij ei comminauerit
 112.18. totis priuaretur) totis priuaretur Iuo. alij priuaretur.
 c. 22. p. e. ver. 20. priuilegijs, vel) priuilegijs, &
 112.21. mariti prioris) prioris mariti Iuo. alij prioris viri
 Ibid. nō vtatur) Iuo in decreto non vtatur
 c. 23. p. e. v. 23. eius ipsa) eius Iuo.
 112.25. id facere) hoc facere
 16

113.3.

VAR. LECT.

- 113.3. nō sunt) nō sūt Iuo.
 113.4. videtur) videatur Iuo parte. 8.
 c. 24. p. e. ver. 7. soluere) reddere
 113.10. ei videtur) videbitur
 113.13. qui in medio) qui medio. alij & qui in medio
 c. 25. p. 114. ver. 1. rationē) rationes
 114.2. reddita rationē) reddita ratione Iuo. alij redditas rationes
 114.3. sū soluere) sū per soluere Iuo. alij persoluere
 114.5. perueniat) Iuo in Panor. veniat. alij peruenire.
 114.8. ipsius matris) ipsius, id est matris Iuo, & alij. Ibid. suis) eius Iuo.
 114.10. vitrici ex) vitrici
 114.13. lucrari) se lucrari. A
 114.14. deferatur) ei deferatur. A.
 114.15. quo forte) quod forte
 114.16. matrē eorū) matrē
 114.18. de his) de illis
 114.19. quas probatū) quas probat
 114.20. fuerit) fuerint
 114.23. alias) tales
 114.24. superius exposuimus) supra exposuimus. alij supra exposuimus
 114.25. pœnz) pœnis. A.
 115.2. obseruationem) obseruantiam
 Ibid. & si) si
 115.3. liberis suis) liberis
 115.4. ita vt) vt
 c. 27. p. e. ver. 21. supra) supra Iuo.
 115.22. est) erit
 115.24. sacerdotio) a sacerdotio Iuo.
 116.1. ad maiore) ad omnē
 116.3. prohibeatur) ascendere) prohibetur accedere Iuo.
 116.5. habuit) habuerit
 116.8. poterit) potest Iuo.
 Ibid. Na & si) Et si Iuo
 c. 28. p. e. v. 18. In primo) vt in primo
 116.19. legatū non exigatur) legata nō exigatur
 116.20. sacerdotium legatario obuenerit) ad sacerdotiū legatarius peruenerit. alij legata riuus ad sacerdotiū peruenit
 117.4. fuerit) sit
 Nn 4
 117.10.

VAR. LECT.

- 117.10. refarciatur) resti-
tuatur
117.13. sunt ab his) sint ab
his
117.16. mutua uerit) mu-
tuauit
117.17. ad usus autē suos)
sed ad usum suum
117.18. usurarum nomine
tertiā) usuram tertie
117.19. Hæc si) Hoc si
117.22. fideiussione) fidei-
ussorē. alij fideiussores
117.24. bonorū) suorum
bonorum
117.25. atque) vt. alij si
118.5. omnimodo) omnino
118.8. neq. fideiussores) fi-
deiussores non
118.10. ei relictū) relictū
118.16. secundas) legitimas.
alij secundas legitimas
118.20. heres) heredes
118.27. obseruari decet)
obseruari debent. alij
seruari decet
118.25. hæc
119.4. fideicommissum) fi-
deicommissum relictū
fuerit. A. alij fideicom-
missum sit
119.6. his cautio) his cau-
tio
119.9. prohibuit) prohibi-
- buert
119.10. in hoc) in hoc casu
cap. 29. p. ca. ver. 15. a de-
functo) defuncto
119.16. fuisse) effect
119.17. reliquerit) reliquit
119.18. discretionē) distin-
ctione
119.21. sunt) sint. A.
119.22. res sunt. quæ) res
(Ibid. peruenierint) per-
uenerunt
119.23. transmittuntur)
transmittantur
120.3. nihilominus) solus
120.4. Hæc) Hoc
120.10. nuptias) migraue-
rit) sorte nuptias mi-
grauit. A.
120.12. defuncti filijs suis)
defuncti filij sui. alij fi-
lij sui
120.15. peruenierunt) per-
uenerint
120.17. nuptias) contraxerit)
nuptias contraxit. A.
Ibid. vel si postea con-
traxerit) Hæc uerba in
quibusdam libris non
sunt.
120.20. æquali) æqua
120.21. filijs suis) filij sui
120.24. excepta) uideli-
cet) excepta

120.25.

VAR. LECT.

- 120.25. suis finibus regi-
tur. &) in suis finib. re-
gionibusq.
121.2. Sed in) Sed & in
121.3. toto iuris) iuris
121.7. exponentur) expo-
nuntur
cap. 30. p. c. ver. 13. per ue-
nerunt) peruenierint.
alij pertinuerunt
121.15. aut quo) voluerit
modo) & ad quæq. vo-
luerit modum. alij &
ad quem) vol. modum
121.19. huiusmodi) hu-
iusmodi
121.10. eorum) quidem) ea-
rum) quidem rerū. A.
121.22. tantum) habeat)
habeat
122.1. casib.) (causis
122.2. habeat) habet
Ibid. nisi forte) nisi for-
san
122.3. amicali) transactio-
ne) amicali) composi-
tione. alij amicali) trā-
sactione
122.4. sunt) sint
c. 31. p. c. ver. 10. autē) quæ
si) autem
122.11. dicimus) edicimus
122.13. in ista) Const.) in
Constit.
122.16. omnimodo) omni-
no
122.19. illam) Constitutio-
nem) alias Constitutio-
nes. A.
122.20. quā) tibi) quas ti-
bi. A. alij) quas
Nov. 23. c. 1. p. 123. ver. 11.
vel per) tutorē, vel per
curatore) vel tutorē.
alij) vel per) tutorē, vel
quempiam
123.3. numerari) conu-
merari
123.4. præcipit) iubet
c. 2. p. 123. v. 6. Si consulta-
tione) Imperator) vel)
Si) consultatio) speretur.
& Ino. A. alij) Si) consul-
tatione) Prætor, vel. a-
lij) Si) consultatione) or-
dinetur) Prætor, &
123.11. tempus) statutum)
tempus
123.13. habens) agens
Ibid. in) vnum) conuoca-
uerit) conuocauerit.
Iuo.
c. 4. p. 124. ver. 8. habeant)
habent
125.17. Illūstri) Magistro
officior. &c.) gloriosiss.
Quæstor) iterum, &
Exconsule

125.20.

VAR. LECT.

- 125.20. imponentes) in-
terponentes Grat.
125.21. hac circa) hoc cir-
ca
126.1. & in) in
126.5. exercuerit) exer-
cuisset
Ibid. & fuerit) & foisset
126.9. sit ; & in sit ; in Grat.
alij esset ; & in
126.10. eam extendi) ea
extenderetur
126.15. promptu) propriu
126.16. perdidisse) perdi-
disse inuenimus
126.21. & tutores) vel tu-
tores
126.23. numeradum) nu-
merandorum Grat.
127.1. sunt) sint Grat. &
alij
127.5. quiescendum) ac-
quiescendum
Ibid. ne timore) nec ti-
more
Ibid. instante) instanz
127.8. quz &) quz Grat.
127.9. Ad hzc) Ad hoc
Grat.
127.11. nostru inferri con-
sistorium) consistorio
principis inferri
127.12. imperatoriam) Im-
peratoris Grat.
- 127.1. caulis ex) caulis, &
127.15. agitur) exagite-
tur
127.20. possit) posset
Ibid. couocandos) con-
uocandu Grat. alij vo-
candos.
127.23. sua spote motus)
monitus. sua sponte
128.1. capitulo) capite
128.6. digesserit) digessit
128.7. sint) essent
Ibid. & appellationes)
& vt appellationes
128.8. non solu ad) no ad
128.9. sed ad) sed etiã ad
128.13. hoc) hac
Ibid. dereliquerit) de-
reliquit
128.17. vt forsitã) vt forsan
128.18. sufficeret) sufficiat
128.19. Ideoq) Ideo
128.23. eã venire) venire
129.1. ei post) ei penitus
post Grat.
129.8. Pratores) Præfides
129.9. eadẽ eas
129.11. & hi) & hi quidẽ,
qui
129.15. tamen) tnum
Ibid. perferant) proferãt
Grat. & alij quidam
Ibid. decidendas) deci-
dentes

VAR. LECT.

- 129.16. Oriẽtalem autem
tractum) Orientalis au-
tem tractus
129.22. obseruãdo) obser-
uato Grat.
130.2. sint quãtitatis) quã-
titatis
130.8. qui vnã) quẽ vnã. A
130.2. Præfectorio) Præfe-
cti Prætorio
130.13. Ita tamen hzc) Ita
tamen hoc Grat.
130.14. vel alijs) vel ab a-
lijs Grat.
130.16. imperialis) impe-
rialis tamen
130.23. referetur) refera-
tur Grat.
130.24. autem vel) autem
131.3. delegati dilecti. Ve-
tus liber. forte delecti,
vel directi.
131.4. sunt spectab.) spe-
ctabilem
Ibid. habent) habeant
Grat.
131.7. referatur) referatur
131.8. quz in) quz de
131.9. vel ab) vel
131.10. ab auctoritate) au-
toritate Grat.
131.13. ILL. N. O. N. IAN.)
K A L. I V L.
Nou. 28. c. 1. p. 131. ver. 21.
- noninetur prouincia)
nominetur prouinciz
c. 3. p. 133. ver. 21. tollat) re-
tollat. & v. 25. & 134.2.
Nou. 29. p. 135. ver. 1. est &
de) & de
N. 31. c. 1. p. 136. ver. 11. cui
prerit) forte cui pro-
uincie adiecit. vel cui-
us Præfidi adiecit. A.
c. 2. p. 137. ver. 3. in tertia
perducatur) in tertia
producat)
137.9. subiecit) subicit
Nou. 32. p. 137. ver. 15. su-
mere eum) sumere
137.17. mutauerit) mu-
tuauit. & 18.
137.18. vnã annuã) vnã.
alij annuam
Nou. 33. p. 138. ver. 5. V. I.
Iulstri P. P.) Præfeto
Prætorio. alij viro Illu-
stri Præposito
138.6. per Illyricu) Illyri-
cis. alij per Illyricos.
138.7. Præuaritia) Pro-
pter auaritiã
138.11. & totas) & in to-
tas. alij & in omnes
Ibid. Illyricanas) Illy-
ricanas. A.
138.13. autẽ in) autẽ & in
138.14. patrias prouincias
Ibid.

VAR. LECT.

Ibid. exemplar) exemplum. alii exemplarifi
 138. 15. lege legi. A.
 Ibid. praecepimus praecepimus
 138. 16. vt ne priuati quide) vt nō solū priuati
 138. 17. se solummodo esse) se esse
 138. 18. propositā) positam
 Ibid. milites aure) sed etiam milites
 138. 19. non esse) esse
 148. 20. Vt ergo) Vt igitur
 138. 21. hęc lex) ex
 139. 3. cuiquam) cuidam
 Ibid. Ideo ad) Ideo & ad
 139. 8. habebuntur) habeantur
 Nou. 34. p. 139. ver. 12. v. c.
 Praesidi Aemi Montis)
 Vic. Praesidi Aemimontis. alii Viceconsuli Mysiam minoris. alii clariss. Praesidi Aemi montis in Thracia.
 139. 15. & quae ultra &c. perspeximus) & avaritiae plenam
 139. 16. sic) sic
 Ibid. lege saluberrima) lege hac. alii hac lege saluberrima
 139. 17. sanare) sanare. alii

emendare
 Ibid. communem) communiter
 139. 18. deponere) ponere
 139. 19. in praesenti) in praesentis
 Ibid. necessitatis) necessario
 139. 20. Sed & in) Sed etiam in. alii Sed in
 139. 21. enim) autem
 Ibid. nostras aures) nostras piissimas aures
 Ibid. in Mysia secunda) in ea ipsa
 139. 22. prouincia, qua ad ministras, aude) prouincia, quam tu ad ministras, auare. alii viros, & alii carent his omnib.
 140. 1. captata quosdam) captata. alii captata ad quosdam. alii captos
 140. 3. mensuram fructu) mensuram
 Ibid. & paucam &c. terrulas) & ipsi creditores propter paruum fructum, quem dabat, terras. alii habent vtrumque. & post verbum terras addunt colonorum callide arripuisse & pau-

VAR. LECT.

& paucam &c.
 140. 4. dantes) dantes totas
 140. 5. alios) & alios
 140. 10. huiusmodi) hos
 140. 11. vel tritici) modij tritici. alii modij vel tritici
 Ibid. vel alia species) quae in fructus aridos est) in quibusdam libris hęc delunt.
 Ibid. vel alia species) vel in alia specie. alii & alterius species
 140. 12. in fructus aridos) in fructibus aridis
 Ibid. dederit) crediderint. alii crediderit
 140. 13. parte modij) parte
 140. 14. pro singulo modio) in singulo modio. alii per singulos modios
 140. 15. eorum audente) audente eorum
 140. 17. audente) aliquo audente
 140. 18. in scriptis) scriptis
 140. 19. sunt contracta) sunt contracta. alii sint.
 140. 20. dedit) dederit
 140. 21. vnam siliquam) siliquam
 140. 22. annuam) in anno

140. 24. ex presenti) in presenti alii & presenti
 141. 1. omne autem) omni autem
 141. 2. si quando) si quis
 141. 3. vel tritici) qui vel triticum. alii triticum
 Ibid. saneratur, vel alii aridi) saneratur, vel alios aridos
 141. 5. accipietes) accipiat
 141. 6. modij parte) modij
 141. 8. & secundum) secundum
 141. 9. permansit) permansit
 141. 10. pignus) in pignus
 Ibid. acceperint) acceperunt. alii acceperit. alii acceperat
 141. 12. hęc modis omnib.) hęc, alii hoc modis omnib.
 141. 13. reddere) reddant
 Ibid. & hanc legem) hanc legem communem omnibus esse) & hęc lex communis omnibus sit
 141. 15. gaudentem) gaudentem, neque non
 141. 16. consulentem) consulens
 141. 17. afferentem) afferens
 Ibid. hęc) Ea

VAR. LECT.

141. 19. omni prouincia) omnes prouincias
 (Ibid. tuo) nostro
 141. 20. gubernatur) gubernantur
 Ibid. obseruare) obsequari
 141. 22. quod si) quod si forte. alij vt si forte
 Ibid. prater hęc) prater hoc. alij propter hoc
 141. 23. & actione) ex actione. alij actione
 Ibid. cadent) cadent
 Ibid. & cui fructus) & ille, cui penitus. alij & cui pignus
 141. 24. hoc habebit) habebit
 Nou. 35. p. 142. v. 7. Quæstoris) Quæstoris, quos Boethos dicunt. Quæstoris. alij deest in his verbis additis verbum primū Quæstoris
 Ibid. in suos locos) in suo loco
 141. 13. sanctis) factis
 142. 11. in locum) in loco
 142. 19. sed non) & non
 142. 21. & is) ex his
 Ibid. subrogatur) subrogatus est
 142. 22. Prærogatiuas) Prærogatiuam
 142. 23. Epithico) Epithico
 143. 1. Cyrillo) Quiedio. forte Quieto
 Ibid. Protogeni) Piri-geno
 143. 3. viginti & sex) viginti sex. A. alij viginti
 143. 4. heredes) ab herede
 143. 5. solidos dent) solidi dentur
 143. 7. hoc idē ius) idē iuris
 Nou. 38. c. 1. p. 143. ver. 20. (vt &)&
 144. 4. in solidū) in solido
 144. 10. adreſcant) ad hæreſcant
 144. 16. testator) testator, idest qui testamentum facit de reb. suis
 c. 2. p. e. ver. 20. cognationi) cognationib.
 144. 22. hi qui) forte hi que. A.
 144. 25. reuoluere) deuoluerē forte
 145. 15. & nouem) forte nouem. A.
 Ibid. in potestatem) in potestate. A.
 c. 3. p. 146. ver. 9. eas præſtari) præſtari
 c. 4. p. 146. ver. 19. curialib. maritis) curialib.
 147. 1. vnctias) vnctijs
 147. 3. contempserit) contempserint

VAR. LECT.

N. 39. c. 1. p. 148. v. 18. ex liberis suis. A.
 148. 17. vel filia, vel filiaue
 148. 20. vel neptem) acceptemue
 148. 21. ex his) ex ois. alij ex ipſis
 149. 2. in principio) præcipuus
 149. 9. seu) vel
 149. 22. fidei commiſſi) fidei commiſſario
 149. 24. Hoc autē, quod) Hæc autem, quæ
 150. 5. dotis, vel) dotis, &
 150. 12. fit graue) fit grauis
 c. 2. p. e. ver. 17. quidem nuptias) nuptias luo par. 16.
 150. 19. peperit) pepererit
 luo. A.
 150. 20. ex defuncto mari) to) defuncti mari. luo
 150. 24. contaxerit) contaxit luo par. 8.
 151. 1. vt nec) & nec
 151. 2. fruendi) fruendi. q. Ibid. alijſq.) & aliis
 151. 3. ſubiatur) ſubiaceat
 151. 4. & enim) enim
 Nou. 41. p. 151. ver. 12. exercitus) exercitui
 151. 1. ſeriniarium) ſeriniarios. A.
 152. 11. vt non) forte & vt non. A.
 152. 15. CP. BILIS.) CP. POST. CONS. V. C. BILIS.
 N. 41. p. 152. v. 18. ſanctiff. ſynodos & monachorū) locus mēdoſus. forte ſcribendum ſanctiſſimar. ſynodor. œcumenicarum. A.
 152. 22. in CP. ciuitatem) in vrbe CP. A.
 152. 23. aliā magnā ciuitate) alia magna ciuitate. A.
 153. 1. etiam ſi quis) autem & alia, & ſi quis. A.
 153. 4. ſucceſſionē) incisionem
 Ibid. ſuſtinere) ſuſſistere. A.
 Nou. 44. c. 1. p. 153. ver. 10. componere) fieri
 153. 12. cauſam) de cauſa
 153. 13. eſſet) ſit
 153. 16. hi, qui) qui
 153. 17. deſiderauerunt) deſiderauerint
 Ibid. Hoc autem obtineat) Hæc autē obtineat
 153. 20. aduerſus eos) aduerſus.
 154. 1. ita, vt ſi) ita autem, vt ſi

VAR. LECT.

154. 16. causas eos) cau-
sam eorum .A. non
154. 17. eorum) eorum .A.
154. 18. nec facere) non fa-
cere. alij non faciant
154. 19. CP. autem) CP.
154. 21. præponere) propo-
nere
C. 1. p. 155. v. 11. in his) his
155. 15. alias scripturas) a-
liam scripturam
155. 16. charta habeant)
chartæ habeant
Ibid. eam) eas
155. 19. fecerint) fecerit
Ibid. subiciantur) subi-
ciatur
N. 45. c. 1. p. 156. vera. cu-
ria) ciuilib.
156. 3. sed &) sed
Ibid. subeat) subeant
156. 4. potiatur) potiatur
C. 2. p. 156. vera. 14. litiget) li-
tigat Iuo in Panor.
Ibid. liceat cuius eo-
rum) licet cuiq. eorū.
Grat. alij liceat cuius)
(alij liceat cui libet eo-
rum.
156. 17. quidem etiam) qui-
dem Iuo in Panor. &
Grat.
156. 18. valeat) habeant
156. 20. valeat) valet

Ibid. autem) quidem
156. 21. nulli hæretico) nul-
lus hæretico . Iuo para-
16. nullus hæretico.
Idem in Panor.
156. 23. etiam aduersus)
aduersus
157. 1. in curialem condi-
tionem trahatur) a cu-
riali munere se subtra-
hat
157. 4. vel ex) vela
Nou. 46. p. 157. ver. 13. tri-
buta) tributum
157. 14. conuenire) conue-
nire debent
157. 15. clericum) clericū
157. 16. religiosum) Episco-
pum ipsius) religiosus
Episcopus
157. 17. a métropolitano)
apud métropolitanū.
A.
158. 6. distaxerunt) distra-
xerunt
158. 8. se a iure) se ita
158. 13. habenda) habita-
vel habenda
158. 15. publicum) publicū
debitum. A.
158. 16. ex quor) ex quib.
158. 18. in necessitatem)
alienationis) necessita-
te ad alienationem. A.
A. 158. 19.

VAR. LECT.

158. 19. venerunt) perue-
nerunt. A.
Ibid. autem) ante
Ibid. procedere) præce-
dere
158. 24. addictio ita fiat)
adiciat ita
159. 4. excepta) exempta
159. 5. oratoria, quorum)
Theodora, cuius
Nou. 47. c. 1. p. 159. ver. 10.
mon. méta) instrumén-
ta, vel monumenta
159. 15. qualicumq.) qua-
cumq. alij quaque
159. 17. huiusmodi initiū)
initium
159. 20. ANNO) & Im-
perii anno. alij Impe-
rij anno illo
159. 21. post hoc) post hæc
Ibid. Consul) Consu-
lum. A.
159. 22. obseruationem)
obseruantiam
160. 3. scribantur) conscri-
bantur
Ibid. Huius) Hæc
c. 2. p. 160. ver. 8. & obscu-
ris) obscuris
160. 10. monumenta) in-
strumenta
160. 13. sed claris) & claris
160. 14. & quas potest)
quas potest. alij & quas
possit. alij & que possit
Ibid. litteratus) Lati-
nus) Latinis litteratus
Nou. 48. p. e. v. 20. in qua
uis) quauis
Ibid. chartula) &) char-
ta
161. 1. quibusdam) vel
161. 5. subripui) subripue-
rit
161. 6. calauit) calauerit
161. 11. neq. serui) & neq.
serui. alij nec serui
161. 13. probatione veri-
tas) probatio veritatis
161. 16. faciet vox) facit
vox
161. 17. Licet) Liceat
161. 20. Sed heredes) Et
heredes alij Sed & he-
redes
Ibid. est sequi) habent
sequi
Ibid. ea quæ) quæ eis
161. 1. scriperit) conscri-
perit
161. 22. vel substantiam
suam) vel
161. 23. si vocem) si volun-
tatem
162. 1. adhuc in causis) in
adhuc. alij in casib. ad-
huc
O o Nou.

VAR. LECT.

- Nou. 49. c. 1. p. 162. ver. 6. 163. 21. chartulæ) chartæ
 præsto) præfens
 162. 8. eius intrare) eius
 absente intrare
 Ibid. iudicium) iudicio
 162. 10. & vt) vt
 162. 11. eo, qui) illo, qui
 162. 12. Iudices) Iudex
 162. 13. præsto) præfens
 Ibid. dicant) dicat
 162. 14. etiam pro) & pro.
 alij etiam
 Ibid. id est pro eo, qui
 prouocauit) hæc ver-
 ba in quibusdam libris
 desunt.
 162. 15. iudices victricem)
 victricem
 162. 16. ferant) ferat
 162. 17. Ne) Neque
 162. 23. intrauerint) inter-
 uenerint. A.
 163. 2. iura) omnia iura
 163. 3. permaneāt) maneāt
 163. 6. statuti dies intrae-
 rint) statutus dies in-
 traerit
 c. 2. p. e. v. 10. earū fiat) fiat
 163. 12. Vnde) Nam
 Ibid. emerfit) euenit
 163. 13. erat) est
 163. 14. chartulam) char-
 tam. & 163. 17.
 163. 20. dicebat ei) dicebat
 163. 21. chartulæ) chartæ
 Ibid. eiusdem manu)
 eiusdem
 163. 25. chartula) charta
 164. 1. producebat aduer-
 sarius) proferebat
 164. 2. illā chartulā) char-
 tulam. alij illam chartā
 164. 5. Et noster Imp. con-
 stituit) Et nos consti-
 tuimus
 164. 10. primus) prius
 164. 13. a mensa) de mensa
 164. 15. monumentis) in-
 strumentis
 164. 16. videtur) videatur
 164. 20. faciant compara-
 tiones) faciant compa-
 rationem. alij compa-
 rationes fiant
 c. 3. p. e. ver. 22. Omnes li-
 tigatores) Omnis autē
 litigator
 164. 23. iurauerint) iura-
 uerit
 164. 24. addent) addant.
 Iuo addunt
 164. 25. quia non) quod
 non. A.
 Ibid. nec calumnię) nō
 calumnię
 165. 1. nec vexandi) non
 vexandi
 165. 2. tota causa) tota ista
 causa

VAR. LECT.

- causa
 165. 3. exigant) exigent. a-
 lij exiget, iurare cog-
 tur
 165. 4. si litigator) cum li-
 tigator Iuo.
 165. 6. cogebatur) com-
 pellebatur Iuo.
 165. 7. probationes exci-
 git) exigit
 165. 10. sufficiat) In qui-
 busdam libris additur.
 quamuis antiqui per
 vnam quamque calu-
 mniā dederint vnū sa-
 cramentum, quod no-
 bis non placet. In alijs
 additur. quamuis ali-
 qui pro vnaquaq. calū-
 niā dederint &c. Hoc
 etiā loco additur hæc
 formula huius sacra-
 menti, quam non esse
 Iuliani arbitror, sed a-
 licuius studiosi (Quod
 sacramētum calūnię
 fit ita. In primis qui-
 dem auctor iuret. Hanc
 litem, quam moui, calu-
 mniandi animo non
 moui, sed existimo me
 bonam habere cau-
 sam; nec dilationis,
 nec calumnię causa,
 nec vexandi aduersa-
 rij gratia probationes
 in tota hac causa ab
 aduersario meo nul-
 las exigam. Sic deus.
 Postea reus ita. Ego
 putans bona instantia
 * causę ad contradi-
 cendum peruenio. nec
 dilationis, nec calu-
 mnię causa, nec vexan-
 di aduersarij gratia
 probationes in tota
 hac causa ab aduersa-
 rio meo vllas exigam.
 Sic deus.)
 Nou. 51. p. 165. 16. eisdē) eis
 165. 17. definent) definant.
 forte definiere. A.
 165. 19. nostro Principi) no-
 stri imperij
 165. 20. constituit) consti-
 tuimus. Iuo Princeps
 constituit
 Ibid. honestiorem) ho-
 nestam
 165. 21. sine aliqua pœna)
 his verbis caret Iuo.
 166. 2. exposuerunt) Iuo
 par. 8. exposuerunt. A.
 166. 4. operam suam) ope-
 ram
 166. 5. dederit) dederunt
 Iuo.
 O o 2 166. 6.

VAR. LECT.

- 166.6. persoluant) soluât
 166.8. officio) per officiû
 166.9. efflagitetur) flagite
 tur Iuo.
 166. 15. pœna soluat)
 pœnam soluat Iuo
 Ibid. priuatus sit, qui)
 probatû sit, quod Iuo.
 166.16. exegerit) exegit
 166.17. ipse Praefes sacra-
 mentum) Iuo in Pan.
 ipse sacramentum. Idē
 par. 8. sacramētum nō
 166.18. teneatur quidem
 eadem pœna) Iuo in
 Panor. quidem teneat-
 ur ea pœna. Idē par. 8.
 ne teneatur quidē ea
 pœna
 166. 25. cui & vicinæ)
 Quod & qui vicinæ est
 Ibid. fauere) facere
 Nou. 52. c. 1. p. 167. ver. 7.
 vel in alio vico, vel)
 hæc verba in quibus-
 dam libris desunt.
 167.10. alieni) alicuius
 167.11. ab his) ex his
 167.15. compellitur) com-
 pelletur. A. alij com-
 pellatur
 167.18. Hæc) Hoc
 167.21. saluberrimæ) salu-
 berrima
- 167.22. praesentis) huius
 c. 2. p. 168. ver. 4. huiusmo-
 di donationis instru-
 mentum) hanc dona-
 tionem. alij huius do-
 nationis instrumenta
 168.6. monumētis) instru-
 mentis
 168.7. quingentorum) du-
 centorum
 Nou. 53. c. 1. p. e. ver. 15. vt
 in vt
 168.16. aut sistat) se, vel si-
 stat. alij se, aut sistat
 168. 20. quidem certum)
 certum. alij quidem
 168. 21. is quidem, qui)
 idem, qui
 169. 4. obseruatione) ab
 obseruatione. A.
 169.7. profectio) via
 169.8. in tanta quantita-
 te) n tantam quantita-
 tem
 169.11. litium etiam) litii
 169.12. omnimodo) omni-
 no
 169.19. frustra fecerit) fe-
 cerit
 169. 21. legitima taxatio-
 ne) legitime
 169.22. Hæc) Hoc
 Ibid. custodiantur) cu-
 stodiatur

VAR. LECT.

- 169.23. iam desinent) ruc
 desinant. alij iam desin-
 unt. alij iam desinat
 169.24. alienam aliam
 Ibid. in locis competē-
 tib.) competentius
 cap. 2. p. 70. ver. 4. sibi di-
 cunt) dicunt
 Ibid. fideiussores) & fi-
 deiusiones
 170.5. litigij causa) litigij
 170. 7. permittitur) per-
 mittuntur
 170.9. reos conscios
 170.10. ab alia prouincia)
 a prouincia.
 Ibid. in aliam prouin-
 ciam) in prouinciam
 170.11. exhiberi) extrahe-
 re
 170.13. hac promulgatio-
 nem) hanc promulgatio-
 nem
 170. 16. neq. per) neq &
 170.17.
 170. 19. rescriberetur) re-
 scribere. alij scribere
 170.24. fideiussores) fide-
 iusiones
 170.25. promittentes) pro-
 mittens
 171.11. ipsius antea) antea
 171.13. capitulo) capite
 c. 3. p. e. ver. 14. Si quis) Si
 autem
 171.15. admonitionē) mo-
 nitionem
 171.17. vel alio) vel alibi
 172. 2. exceptit) excipit. a-
 lij excipiat
 172. 3. contestatio fiat)
 contestatio fiet. alij cō-
 testationem exceperit
 172.4. si transierunt vigin-
 ti dies) si transierint vi-
 ginti dies. alij si tēpus
 viginti dierū transierit
 172.5. consideretur) con-
 sideratur
 172.7. in libello) libello
 Ibid. Nam intra vigin-
 ti dies) Iuo Intra vice-
 simum diem. alij Nam
 intra vice simum diem
 si. alij Nam si intra vi-
 cesimum diem
 172.8. facta) facta est. alij
 fiat.
 172. 11. quem sibi) vt ali-
 quem sibi Iuo.
 Ibid. petijt) petat Iuo.
 c. 4. p. e. ver. 14. promiserit)
 promisit
 172.15. deinde) deinde au-
 tem
 172. 18. & nondum) non
 dum
 172.20. Et si quidem) Sed
 O O 3 & fi

VAR. LECT.

- & si quidem
 172. 2. 2. in iudicium deduci) in iudicium duci. alij in iudicio duci
 172. 25. etiam ab) etiam
 173. 3. Præfiniatur autē) & præfigatur
 173. 4. dies) terminus
 173. 7. in tantum) in tantum modum. alij tantum modo
 173. 10. rei actor) actor
 173. 11. accipiat) recipiat
 173. 12. contigerunt) contigerint
 173. 14. fideiuffores) fideiufforem. A.
 173. 17. sint) sunt
 c. 5. p. e. ver. 19. casu militauerit) forte militauerit
 173. 21. schola placitum) scholæ placitum
 173. 23. Etenim) Ecce enim
 173. 24. militaret, defuncto) militet defunctus. alij militet, defuncto. alij militet, defunctis
 Ibid. mutuauerit) mutuauerat
 173. 25. ipse etiam) ipse & que
 Ibid. schola placito) scholæ placito. alij schola placita
 c. 6. p. 174. v. 12. Diximus) Didicimus. alij Diximus autem
 174. 13. mulierem) capitulis mulierem. alij capitulis, quod mulierem
 174. 15. eius) ei
 Ibid. oportere) oportet
 174. 18. marito) marito suo
 Ibid. cōplures) plures. alij quam plures
 174. 22. eas sine) sine
 174. 23. deducere poterit.) Post hæc addit aliqui libri. non subjectas mariti creditoribus, nisi ad hoc tantum, quod heres ei extiterit.
 175. 6. legatum ei) marito legatum
 175. 7. est) erat. alij sit
 175. 8. omnimodo capiat) capiat
 175. 10. maritus) maritus suus
 175. 11. reliquerit) reliquit. alij relinquat
 175. 12. faciat) fiat. alij quâ fecit
 Ibid. suppleatur) suppleat
 175. 13. ei deerit) minus dedit.

Non.

VAR. LECT.

- Nou. 54. c. 1. p. 175. ver. 16. libro Codicis) Codicis
 175. 18. natus est) natus erat
 175. 23. contigerunt) contigerint. alij contigere
 Ibid. qui antea) qui autem ante illam. alij qui autem antea. alij quæ autem antea
 Ibid. emerferunt) emerferint
 c. 2. p. 176. ver. 2. prochiū cum prochio) procho-trophium cū procho-trophio
 176. 3. vel monasterium cum alio monasterio) vel monasterio Iuo. alij vel monasterium cū monasterio
 176. 4. & vt) vel, vt Iuo.
 176. 8. hæc q.) hoc q. Iuo. alij hoc quoque. alij & hoc quasi. alij & hoc quod
 176. 10. celebrando) celebrato
 Ibid. cum omni subtilitate, & iureiurando) Iuo caret his verbis
 176. 12. rei disceptatione) disceptatione Iuo.
 176. 13. procedente) præcedente. A.
 Ibid. Vt ipse) vt & ipse. alij vt ipse
 Ibid. deliberet) deliberet
 176. 17. Huius) Ex huius
 176. 18. magna) magnæ
 176. 19. Nullā enim ré immobilem) Nullas enim res immobiles
 176. 20. permittitur) permittatur
 Nou. 55. p. 177. v. 1. emphyteusos) emphyteuticos
 177. 4. omnino) omnimodo
 177. 5. Sed huius) Sed ex huius
 Nou. 56. p. e. ver. 13. præstari) præstare
 177. 15. fuerit) factus fuerit
 N. 57. c. 1. p. 178. v. 2. ecclesiis suis) ecclesiis Iuo
 178. 4. oportet) necesse est Iuo.
 Ibid. scilicet vt &) Iuo vt scilicet. alij qui scilicet
 178. 5. dona ecclesiastica) ecclesiasticas res
 178. 6. illis destitutorib.) illis heritorib. Iuo. alij illis. alij eis destitutorib. alij vtrumque verbū deest.

004 178.7.

VAR. LECT.

- 178.7. destitutores redierint Iuo redierint. alij defutores redierint
 178.9. eorum, & dona) eorum Iuo.
 178.10. praestita) praestita Iuo.
 178.11. annonas) annona
 178.12. decet debent
 Ibid. destitutorib.) destitutorib.
 178.14. ad lucrum) lucro
 178.19. habeant) habent
 c.2.p.179.ver.2. annonas) annonam Iuo.
 179.5. ibi) sibi Iuo.
 Nou.58.p.179.ver.13. sacram facere missam) facere sacras missas. Iuo. alij sacra celebrari facere missam. alij sacra mysteria facere
 179.14. deputatos) qui ei deputentur. Iuo. alij deputatos ei
 179.15. ex iussione) ex iussu. Iuo. alij & iussu
 Ibidem. religiosissimi) religiosi Iuo. par.6.
 179.16. ciuitatis) illius ciuitatis
 179.17. Si quis autem) Si quis
 79.18. ea) hanc
 Ibid. domus ipsius) domus eius. alij domus ipsa. alij dominus ipsius
 179.19. vindicetur) addicatur Iuo. A.
 179.21. hoc) hanc
 179.22. quinquaginta) quadraginta
 179.23. multa) multa plectetur) poena multeretur. alij quod si multa plectetur
 Ibid. apparitio) apparitor
 180.2. hominem Christianum) Christianum
 180.4. oratoria) oratoriu
 180.5. sacram autem missam non faciat) missa non fiat alij sacram celebrari missam non faciat.
 Nou.59.p.e.v.14. a diuina) a diuina
 181.3. vellent) velint
 181.16. At Sycorum) A Sycas autem
 181.25. quod ex) ex quo
 182.1. psallet) psallit
 182.2. eius nihil) eius nihil ominis nihil
 182.6. vel si) vel
 182.7. tunc) hic
 Nou.60.c.1.p.e.ver.13. & pericli

VAR. LECT.

- periclitantem) vel periclitantem
 Ibid. mori molestare) molestare
 182.15. vxori eius) vxori
 182.16. inquietudinem) in iuriam
 182.17. inferre) permittitur) afferre) permittatur Iuo. alij afferre) permittitur
 182.19. mortem eius) mortem Iuo.
 182.21. fit) est
 182.23. & funus) funeris
 183.2. cadat) cadit Iuo
 Ibid. iustas habeat intentiones) iustam habeat intentionem
 183.5. alterum tantum) tantum aliud. alij aliam tantam. alij aliam
 183.6. compellitur) compellitur Iuo.
 183.13. Magister) Magistratus
 183.14. his inuigilare) in his vigilare
 183.15. apparitores) apparitiones. alij apparitores omnes
 183.18. si ea) si
 183.21. multentur) multantur
 c.2.p.184.v.3. in totum) in toto
 184.4. derelinquere) relinquere
 184.5. semet ipsos) se ipsos
 184.6. proferre) perferre
 Ibid. litis quidem) litis
 184.7. modis omnibus) apud) apud
 Ibid. ipsos magistratus) ipsum magistratum
 184.10. nolint) noluerint
 184.14. Sed appellaciones) Et appellaciones
 Ibid. eorum ipsi) ab eis interpositas
 Ibid. suscipiant) suscipiant
 184.17. Quod si vel) Quod si
 184.19. statutum) statuta
 Ibid. quippiam sibi) venire
 185.2. easque omnes) easque
 185.3. Quod si) qui si
 185.6. diximus) dicimus
 185.8. litigiorum) litigatorum
 185.11. coguntur) cogantur
 185.17. principali) imperiali
 185.24. & ciuitate) ex ipsa pelli ciuitate

VAR. LECT.

185. 25. obseruauerint, ser
uauerint
Ibid. istam) hanc
186. 1. expellantur &c.) &
ipso proprio cadere ho
nore
Nou. 61. p. e. ver. 8. pro co
gna. o) pro alio cogna
to. 2. l. ij propter cogna
tum
Ibid. quiuis extraneus)
qui extraneus. alij qui
uis alius
186. 14. cōsenserit &c. mu
lier) consenserint &c.
mulieres
186. 15. Sed si) Et si
187. 3. comprobare) appro
basse.
187. 5. secundus cōsensus)
secundo consensu
187. 7. omnimodo) omni
no
187. 9. mariti facultatib.)
facultatib.
187. 1. 2. mulierem) eam
187. 17. autem vel) autē &
187. 20. & si quod) quod.
alij quantum
187. 2. 2. alix mariti) alix
vxoris
Ibid. ipsi mariti) ipsius
mariti. alij ipse maritus
187. 23. permanent obliga

- ti) permaneant obliga
ta. alij permanet obli
gatus
188. 1. datas integras) in
tegras
188. 3. mulieres moueāt)
mulier moueat
188. 4. autem) enim
188. 6. modo) nunc
Nou. 61. c. 1. p. e. ver. 12. tā
tum sine conuentu) tā
tum in. alij tantum
188. 14. induci. vt) Et vt
c. 2. p. 189. ver. 1. Vrbaria)
Vrbicana
189. 4. Et si quidē) Et Con
sules, & qui
189. 9. Post Patricios au
tem) Et post hos
189. 11. quam Præfectorū,
&) quā Præfectorio
rum, & alii Præfecto
rum, quam
189. 12. Militū, &) Militum
Ibid. Illustrium virorū
ordo ponatur) Illustriu
neq. Præfecti, neq. Præ
fectorij
189. 16. a senatorib. hono
ratur) senatorib. cōnu
meratur. forte senato
rib. numeratur. A.
189. 18. connumeretur) cō
numerentur

VAR. LECT.

189. 21. Præfectorij) Præfe
cti. alij Præfecti Præ
torij
190. 2. compellitur) com
pellantur
190. 4. sua firmitate) sua
firmiter. alij in sua fir
mitate
190. 7. plectantur) plectē
tur
190. 8. ipsis violatorib.
violatorib. ipsius
190. 10. violare) violari
Ibid. concesserint) con
senserint
Nou. 63. p. e. ver. 15. Zeno
niana) Leoniana
190. 17. maris) aëris
191. 1. altissimam) forte al
tissimum
191. 2. maris) aëris. & ver.
5. & 7. & 19.
191. 5. habentem e vicino)
forte habente me vici
no. vel habente vici
uo. A.
191. 6. illam, quam) forte
illum, quem
191. 20. vt in vendēdo) vt
inuadendo forte. A.
191. 23. voluptatem) volun
tatem
191. 24. a cōtione in) a cōtio
ne ad
192. 3. violare cōcesserit)
violari consenserit for
te
Nou. 64. p. 192. ver. 19.
quot) quæ. A.
193. 2. item) iterum
Nou. 65. p. 194. ver. 3. reli
ctæ, vel vineæ) relicta,
vel vinea
194. 4. fuerint) fuerit
Ibid. posita) sita
194. 5. legatum, vel do
natio facta fuerit) leg
gato vel donatione da
ta fuit
194. 13. celebratur) celebre
tur
194. 14. firmus est) addit
Ruffardus. D. CP. Ioan
ne C O S. A.
Nou. 66. p. e. ver. 21. id est)
legis, id est
195. 11. secundum veteres)
seruantes
195. 12. Constitutiones)
Constitutionem
195. 14. fuerint) fuerunt
195. 15. habeant) habent
Nou. 67. c. 1. p. e. ver. 18. ec
clesiam) monasterium,
ecclesiam
195. 23. faciens) faciat
Ibid. autem ante) ante
Iuo

VAR. LECT.

196. 2. praefiniat) prafumat
 Ibid. qui ad) quod ad Iuo
 196. 3. & facrum ministerium) faero ministerio
 apra. Iuo. alij & sacru myfterium
 196. 5. obferuant) feruiunt
 196. 7. poſtea) poſtea) & poſtea domum. Iuo. a-
 lij poſtea) domum ibi
 196. 8. ea, quæ ab ipſo) quæ ab eo. Iuo. alij ea, quæ ab eo
 196. 9. ſufficiant) ſufficiunt Iuo
 Ibid. conſtituendum) conſtruendum quidã. Iuo cuſtodiendum
 196. 12. arbitrio) cum arbitrio Iuo.
 Ibid. ciuitatis) Epifcopi) piſcopi
 c. 2. p. e. ver. 14. Si Epifcopus) Si quis Epifcopus per. alij Si Epifcopus per
 Ibid. tempus) tēporis
 196. 16. degat) degerit
 Ibid. eccleſiæ) aut eccleſiã
 196. 17. adminiſtret) adminiſtrent
 196. 18. in eccleſiã ſuam) in eccleſiã eſt:
 196. 20. Teneant) Teneantur
 196. 21. Epifcopis) Epifcopi
 Ibid. quæ in) quæ
 196. 22. ſunt) ſunt. ſeruare
 c. 3. p. e. ver. 23. eccleſiã) eccleſiã
 196. 24. celebranda) celebrata
 197. 1. relata) dictã
 197. 5. Epifcopus) Archiepiſcopus
 197. 6. prædicta iam) prædicta
 197. 7. ex conſilio) cōſilio
 Nou. 68. p. e. ver. 11. alij) quid lucrum
 197. 14. Nouellam) nouã
 197. 17. peruenit) peruenit. alij venit
 Nou. 69. p. 198. ver. 11. pars) ſecunda. liber ſecundus
 c. 1. p. e. ver. 14. omnes) homines
 198. 16. iuriſdictioni) Præſidium vni præſidi
 198. 20. niſi) nec ſi
 198. 21. prolata duci) prolata educi alij promulgata duci
 199. 12. quærat) quæſitur

VAR. LECT.

Italiã
 Ibid. morentur) moretur
 200. 20. Eadem) Et idem
 c. 3. p. e. ver. 25. vt ipſe) vt ipſe, qui præſens eſt
 201. 2. & hoc) hoc
 201. 4. & defendat) defendat
 201. 6. aut generaliter) aut aliter. in quibusdam libris deſunt hæc verba
 vſq; ad illa Quod ſi
 201. 10. mandare) traſmittere
 201. 11. domino) & domino
 201. 16. fuerit) ſit
 201. 17. accuſatus) accuſatur
 201. 21. alicui) aliquem
 Ibid. voluit) voluerit
 201. 22. accuſationem) accuſationem
 201. 23. euaserit) & euaserit
 202. 1. eremodici) eremodici) iudicij
 202. 2. ipſo) & ipſo
 202. 3. vt ſi) & ſi
 202. 5. rerum) vel rerum
 202. 8. referat) reſtituat
 c. 4. p. e. ver. 10. niſi) niſi
 202. 18. ad maiores) apud maiores. A.
 202. 20.
 ritur
 Ibid. veluti) videlicet
 199. 14. huiusmodi) res)
 hæc res
 199. 17. hoc alij) hoc etiã alij
 quã
 Ibid. omnino) omnimodo
 199. 18. qualem) cumque)
 quãcumque
 Ibid. ſurripuerit) ſurripuit
 199. 21. admiferit) admiferit
 199. 22. probationem) probationem
 probationis
 Ibid. externis) extraneis
 199. 23. Et hæc) hæc. alij
 Et hoc
 199. 24. præſentia) prouentia
 200. 1. ſis) eſt
 c. 2. p. 200. ver. 6. deliquerint) reliquerint
 200. 7. omnimodo) modis omnib.
 200. 9. rerum) domino)
 rerum domino
 200. 13. domini) dominus
 200. 14. degant) degant
 200. 16. ad ſint) abſint
 200. 17. menſes) ad menſum
 200. 18. oportet) debent
 200. 19. vel in Italia) in

VAR. LEGT.

101. 10. Cōstitutio iubet) constitutum
 101. 23. in ista) in hac
 102. 24. exercetur) ventiletur
 c. 5. p. e. ver. 25. Nulla autem) Nulla Iuo.
 103. 1. præsētis legis) Præsētis fidis
 103. 3. xenodochium) xenon Iuo
 103. 6. fisci, siue) siue Iuo
 103. 10. prætēdat) ostēdat
 c. 6. p. e. ver. 14. prætēditis) præsētis
 103. 15. habeat) habet
 101. 16. huiusmodi) præsētē alij istam
 103. 19. subeat) soluat
 Nou. 70. p. 204. ver. 1. præsētis) præsētis alij fulgeat
 104. 3. accipiat) accipit
 104. 10. potitus fuerit) potitus alij positus fuerit
 104. 12. constitutus) constitutus
 Ibid. reuera) veram
 104. 16. idest & idest
 104. 17. qui in quæ in
 104. 19. italia) in Italia
 N. 72. c. 1. p. 205. v. 15. nulli) nulli curator) vel curator
 105. 17. qui curatione eius) gubernatur) cuius curationem gubernat
 105. 18. iure celsionis) iura successione
 Ibid. ab alio) ab aliquo
 105. 19. dederit) dedit
 c. 2. p. e. ver. 22. curatione) curatore
 105. 23. ipse) ipsi. A.
 106. 1. Sed & is) Sed is. alij Sic is
 106. 2. indigeat) indiget
 c. 3. p. e. ver. 8. fuerit) sit
 106. 11. custodiat) custodiet
 106. 12. sacramentum) sacramento
 c. 4. p. e. v. 15. dicens) dicat
 106. 23. in incerto) incerta
 107. 3. curationem) curi
 c. 5. p. 207. ver. 6. Quod si quis) Si quis
 107. 9. actiones, quas) actionem, quam
 107. 11. fuerit) sit
 107. 13. vel alij) vel
 Ibid. commenticijs) cōuentionib.
 c. 6. p. e. ver. 16. superius diximus) præsē diximus
 107. 17. vel forte) vel & v. 22.
 107. 19. nec) &
 107. 25. Tutori autē, vel) Tutori

VAR. LECT.

- Tutori, aut
 108. 1. nominib.) nomina
 c. 7. p. e. ver. 7. sed etiā) sed
 108. 8. furiosi) furiosorū
 Ibid. mentecapti) mentecaptorum
 c. 8. p. e. ver. 16. conseruare) conseruari
 108. 20. sub alia) alia
 108. 24. ad ipsum) ad eū
 c. 9. p. 209. ver. 2. sint) habeat alij sunt
 109. 8. hoc deponatur) deponatur
 109. 9. Eademq.) Et hæc eadem
 109. 11. curatori &) curatori
 109. 12. si quæ reditum) & siquidem reditus
 109. 13. vel forte, vel
 109. 18. pertinebit) pertinet
 c. 10. p. e. v. 19. tantā) tantū
 109. 20. ut ex) quod ex
 109. 24. Nam & ab) Ab Iuo alij Et ab
 109. 25. immisceat) immisceat
 110. 1. cuiusvis) cuiuscūq.
 110. 2. præsētare) dare
 110. 3. per diuinas) super diuinas
 110. 6. curatione egerēt) Iuo. curas egerint. alij curationē gerunt. alij curationē egerunt
 Nou. 73. c. 1. p. e. ver. 8. alij) cui caute) in alicuius cautelam Iuo
 110. 11. deponitori ad) ad
 110. 14. quod sub) quod in
 110. 16. se conscripsit) Iuo cōscripsit alij se subscripsit alij se scripsit
 110. 18. si tres) tres
 Ibid. adhibiti fuerint) adfuerint
 c. 2. p. e. v. 22. de alia) de aliqua Iuo
 111. 1. solæ, & comparationes earū) Iuo solæ. alij solæ, & cōparatio earū
 111. 4. subscripserint) subscripserint Iuo
 111. 5. eis) ipsis
 111. 6. essēt) sit alij fuerit alij est
 c. 3. p. e. v. 8. litte: æ) littera
 111. 9. videatur) videatur
 111. 12. non debet) non oportet
 Ibid. tamen) tantum
 111. 13. verisimilia) verisimiliora
 c. 4. p. e. ver. 16. in instrumentis) instrumentis
 111. 22. vel per) vel.
 c. 5. p.

VAR. LECT.

- c. 5. p. 212. ver. 2. tabelliones) tabellionem
 212. 5. scilicet a) a
 c. 6. p. e. ver. 6. Iudices) Iudices autem
 Ibid. comparatione) compositione
 212. 7. deprehendant) reprehendant
 212. 9. notarum) notarij cap. 7. p. 212. ver. 14. sunt) sint
 (Ibid. vel forte) vel si forte
 212. 15. ille quidem) ille
 212. 18. in eo in illo
 212. 20. propter necessitatem) pro necessitate
 212. 23. & viuit) viuit
 Ibid. fit) est
 212. 25. præbeat) præstet
 Ibid. Sed si) et si
 213. 2. viuit) viuat
 Ibid. est) fit
 213. 5. ipse quoq. ipse
 213. 6. Titium) tertium
 213. 7. veniat) veniat, & sacramentū præbeat. A.
 Ibid. numeratorem) ad numeratorem
 213. 9. sunt, vel) sint, vel. a-
 lij fuerint, vel in. alij sunt, vel in
 213. 10. vel alia) vel alia iu-

- sta. alij fuerint, vel alia iusta
 Ibid. impediuntur) impediuntur
 Ibid. in iudicium venire) venire
 213. 11. & viuit) viuit
 213. 13. fit) est
 213. 17. & veniat) veniat
 autem
 213. 19. conscriptum) scriptum. alij compositū
 Ibid. numerator) adnumerator
 213. 20. absint) absint. alij absens est
 213. 21. Enimuero si vel) Si vero simul. alij Si vero
 Ibid. sunt) sint
 213. 23. ad comparationem) tunc ad comparationes. alij tunc ad comparationem
 214. 1. tabellionib.) tabellione
 214. 3. comparationem) comparatione
 214. 4. ex multis) ex
 214. 6. inlucescere) elucescere
 214. 8. comparatio) comparationes
 214. 12. Sed & is) Sed is

VAR. LECT.

214. 13. de dolo, & de dolo, & de
 214. 14. Istitis autem) His autem omnib.
 214. 18. suis.) sub
 214. 19. corroborent) roborent
 Ibid. autemque) que
 c. 8. p. 215. ver. 3. est) erit
 215. 7. vel sanctam) sanctā
 c. 9. p. e. ver. 14. Hæc autem) Hæc
 215. 17. aliqui contraxerunt) aliqui contraxerunt. alij aliquid contraxerint
 215. 18. testib.) testimonijs Iuo
 c. 10. p. 216. 3. conseruari) seruari
 216. 4. subtilitas) vsus
 Ibid. ciuitatib.) ciuitate
 216. 5. habeat) habet
 216. 7. pro iure) pro lege
 216. 9. faciendis non reprobamus) non reprobamus. alij faciendis non reprobauimus
 216. 10. alias in) in alia
 Ibid. summa) legitima
 216. 13. præteriti casus) præteritæ causæ
 Nou. 74. c. 1. p. e. ver. 18. fi-

- lios naturales fuerit) Iuo. par. 8. liberos procreauerit. A. Idem in Panor. filios procreauerit. alij liberos naturales fecerit
 216. 19. eosq.) & eos
 Ibid. filios) liberos. Iuo par. 8.
 Ibid. & in) in Iuo in Panor.
 216. 22. Nā &) Nā
 217. 1. dotalium sui) sui
 217. 3. viuunt) viuunt
 Ibid. sunt) sint
 217. 5. didicimus) dictū est
 217. 8. naturalis) naturales
 217. 9. legitimos habere) facere legitimos
 217. 11. & poscat) & exposcat
 217. 18. eorum iam mortua) eorum
 217. 21. autem odio) odio
 Ibid. in corpore suo) in corpore suo. A.
 217. 23. nolit) noluit
 217. 25. sibi facere) facere
 218. 1. matrē suam) matrē
 218. 4. pertinentium) pertinentientium
 218. 11. interim naturalem) naturalem
 218. 13. non potuit) non potuit
 p p

VAR. LECT.

() possit ()
 218.15. liceat ei) liceat pa
 tri suo. alij. liceat
 218.17. ut ()) ut amem
 218.23. dicta) addit
 219.1. patri) patris
 219.3. sunt) sicut
 219.4. consecerni) consecri
 pferit
 c.1.p.e.ver.6. sibi per)
 per
 219.7. efficere) acere
 219.12. auber. vult
 c.3.p.e.ver.14. procrati)
 uati
 219.23. & ille) ut & ille
 219.25. charta) charta
 220.1. & quo) quo
 220.11. & Consule) quo
 Consule
 Ibid. conuenerint) con
 uenerunt
 220.3. oratorio, & loco)
 loco oratorij
 220.4. defensor, & cleri
 ci defensores ecclesie
 220.5. velint) voluerint. a
 lij. velint
 220.6. charta) chartulam
 220.7. eius) eius quod si. a
 lij. eius. vel si
 220.14. & sine) sine
 c.4.p.e.ver.18. de scripturis)
 ne euangelij

() ibid. iurauerit) iurauit
 Grat.
 220.19. se) se. alij. se esse
 220.21. sit illa) sit illi. alij
 sit ei
 220.22. sit amé) ei comu
 nia fuerit) suo trib. lo
 cis, & Grat. caent his
 verbis, & multalij libri.
 221.5. procreauerit) pro
 creauerit
 c.5.p.e.ver.14. obserua
 tionem scilicet) obser
 uationes. alij obserua
 tionem
 221.15. Constitutionum)
 Constitutionis
 221.19. patri) parenti
 Nou.75.p.e.ver.23. sen
 tentias) sententiam
 222.4. precipimus) præ
 cepimus
 222.5. causas) causam
 222.6. imperatori) impe
 rator
 222.7. & nostra) ut no
 stra. A.
 Ibid. sententia eius ro
 borentur) sententia e
 ius roboretur
 222.8. aliud simile) alia lis
 () civilis
 222.10. patri)) Patris
 222.24. Quæstoris) Quæ
 store

VAR. LECT.

store. alij Quæstore i
 plo. A.
 Nou.76.p.222.v.18. qui,
 quæue) quicq. Iuo. 2.
 li. quicq. vel quæcūq.
 Ibid. in monasterium)
 monasterium
 222.19. substantia suam)
 substantias suas in Iuo.
 alij substantias suas
 222.21. habent) habeant
 222.23. disponere) distri
 buere Iuo.
 223.2. Sed ea constitutio)
 Sed hæc constitutio
 quidem
 223.4. valeat) valet
 223.6. facta est) facta
 223.8. Habeant) habent
 223.10. disponendi &) dis
 ponere etiam
 Nou.77.p.e.ver.13. per ca
 pillum dei, vel per ca
 put) per capillum, vel
 barbam dei Iuo. alij per
 capillos dei, vel per ca
 put. alij per capillum
 dei, vel caput
 223.15. blasphemia) blas
 phemia aliqua Iuo.
 223.17. Si quis aurem) Si
 quis
 223.18. sciens nō) Iuo. nō.
 223.19. condemnatione)

coertione
 223.20. similiter) simul
 223.21. ipse quoq.) ipse
 quippe
 223.23. etiam nostram) &
 nostram
 Nou.78.c.1.p.224. ver.4.
 nec valet) non valet
 224.7. non indigeat) non
 indigent
 224.8. ut hoc impetret) ut
 impetrent
 224.10. teneat) valet
 c.3.p.e.ver.13. libertinos
 similes) libertinum simi
 lem
 224.14. ingenuorum) in
 genuo
 224.15. facimus) feceri
 mus
 224.20. prærogatiua) præ
 rogatiuam
 225.1. existere) consistere
 225.2. & in) in
 225.4. eo, qui) ille, qui
 Ibid. ingrato contra
 donatorem existente)
 ingratus circa donato
 rem extiterit
 225.7. contra) circa. Iuo
 cap.144.
 Ibid. patronum) patro
 num suum. Iuo.
 Ibid. fuerit) extiterit
 Pp 2 225.8.

VAR. LECT.

- 225.8. causæ autem ingrati-
tudinis) cauere au-
tem oportet ingrati-
tutes, quæ Iuo.
225.9. cognita) constituta
225.11. suū moueat) mo-
ueat. Iuo. alij mouerit
225.12. ei fecerit) eidem
fecerit
225.13. et) vel
225.14. Idem est & si) id est
si Iuo
Ibid. dedecus. eius) de-
decus
225.15. pertinentes iniuri-
as) pertinentem iniu-
riam
225.18. libertus reuertitur)
libertus reuertitur. Iuo. c. 144. alij reue-
ratur
225.20. patronis) petro-
no
Ibid. retribuunt) tribu-
at. alij retribuit
225.22. conseruabit) con-
seruat
Ibid. Hæc) Hoc
225.24. relaxauit) relaxa-
uerit
C. 3. p. 226. ver. 3. compo-
nat) conficiat
Ibid. habebit eam) ha-
bebit Iuo. alij habeat
- eam
226.4. ipse maritus sum-
ma) ipse summa Iuo. a-
lij somma
226.5. præfulgeat) præful-
get
Ibid. & liberi, qui) & si
liberi Iuo.
226.6. coniugio) coniu-
bio Iuo.
226.7. fuerint) sunt
226.8. existant) succedunt
Iuo.
226.10. uelit) uoluerit
226.12. habere ipsa) ha-
bere Iuo. alij habere
uoluerit: in ipsa
226.13. uideantur tacito
iure) Iuo uidentur. alij
uidentur tacito iure
226.14. seruo suo) seruo
226.15. & libertate eum)
& libertatem ei. alij &
libertatem. alij liberta-
tem ei
226.18. manumisit) &
manumisit. alij manu-
miserit
226.20. habuit) habuerit
C. 4. p. e. ver. 22. extra iu-
ris diuisionem introdu-
cta esse) aliquid noui-
tatis introducere
226.23. si enim Pius) sed
sequitur

VAR. LECT.

- sequitur eam, quam Pi-
us. alij sic enim Pius
227.1. Diuiz) Diuinz
227.3. ipse commune Ro-
manis) commune
227.4. quid nouum &c.
fecimus) Nos autē ue-
stigia eorum sequen-
tes per hanc genera-
lem constitutionem fe-
cimus commune
227.10. nam in) & non
Ibid. non habent) ha-
bent. alij habeant
Nou. 79. c. 1. p. e. ver. 13.
monachis vel) mona-
chis, aut Iuo.
227.14. habeat) habet
227.16. in asceterio sive
in monasterio vel alibi
constitutam ad) Iuo ad.
alij in asceterio constitu-
tū, vel monasterio ad
227.18. trahere) protrahe-
re
227.20. existimabit) existi-
mabit
Ibid. representari) præ-
sentari
227.21. Hegumenū vel)
oeconomos vel Iuo. a-
lij oeconomum vel. alij
legitimum
Ibid. Apocrisarium)
- Iuo apocrisarios. alij
per apocrisarium
C. 2. p. 228. ver. 4. Pratori-
orum) Pratorio
228.13. in decanicis eccle-
siarum) in locis, quæ de-
canica appellantur,
228.14. Iuiturus) Iolutu-
rus
228.20. autem) enim
Nou. 80. c. 1. p. 229. 2. im-
ponimus) imponemus
229.24. lis dirimatur) li-
tes dirimantur
C. 2. p. 230. v. 8. imponat)
imponant
C. 3. p. e. ver. 17. alijs artifi-
cibus) artificibus.
230.19. nec ipsis) & ipsi
230.25. alantur) alentur
C. 4. p. 231. v. 9. a Quastore
perscrutetur) ad Quæ-
storem hoc præstetur
231.12. Et hoc) Et hæc
C. 6. p. e. v. 25. Si quis Quæ-
stor) Si Quæstor
231.1. ipse) & ipse
C. 7. p. 232. v. 17. autem ei)
autem ei Quastori
232.21. indigeat) indigēt
232.24. ad eandem) de ea-
dem causa
C. 8. p. 233. ver. 4. in por-
tibus) in portis

V A R. L E C T.

233. 9. Apud antiquos. Nou. 82. c. 1. p. 235. ver. 2. &c.) Hæc verba videntur pertinere ad Nou. 135. sine ad aliam constit. hic quidem certe aliena sunt.
233. 10. actionum) accusa- tionis. forte actionis c. 9. p. e. ver. 17. conser- uant) seruant
- Nou. 81. c. 1. p. e. ver. 2. 2. paternis) patris
234. 1. a curiali) curiali
234. 3. fuerit; si) fuerit; vel si
234. 4. si) vel si
234. 6. vel Præfectum) vel
234. 8. Sequatur autē eos &) Et sequatur eos
234. 9. filij fam. constituti habeant) filius fam. con- stitutus habeat) alij si filij fam. constituti ha- bebant. A.
- c. 2. p. e. v. 12. sic) sic
- Ibid. habeat) habet
234. 13. Ideoq; Ideo
234. 14. habuit) habebat
- Ibid. erat) fuit
234. 15. patris eius) patris
- Ibid. transeunt) tran- seant
- c. 3. p. e. ver. 22. fuerunt) erant
- Nou. 82. c. 1. p. 235. ver. 2. Diuiz) Diuinz
235. 6. nostra electione) nostræ electionis
- c. 2. p. 236. ver. 1. sancti- mus) sanctimus
236. 3. iudicare) iudices iudicare
236. 6. ad prædictos) a- pud alij apud dictos
236. 8. ita tamen) ut ubi tantum) qui
- Ibid. ubi consiliarijs su- is delegat causas) con- siliarij sui causas exa- minent
- c. 3. p. e. ver. 11. Sedere) Ma- nere
236. 10. vesperū) vesperā
- c. 4. p. e. ver. 17. porrecta fuerit) sit porrecta
236. 18. quam nos) quam
236. 20. commune) com- munionem
236. 23. delegauerit) dele- gauerit
236. 24. apud eum) apud eum
- c. 5. p. 237. 1. vero usq;) v. l. (199)
237. 4. id est naturaliter li- tes) id est naturales li- tes. alij lites
237. 10. prouocationem) cō- demnato

V A R. L E C T.

- demnato) luo prouo- cationes condemna- to) alij prouocationes condemnatis
237. 8. denegent) dene- gentur
237. 7. aliquis) quis
- Ibid. vel contumaci- ter) vel cōtumax. i. p. o. alij & contumaciter
237. 8. fuerit) fuit
237. 9. inlicita) præiudica- ta luo
- c. 6. p. e. ver. 15. nulla re- paratione) & nulla re- paratio
237. 16. habente) habebit
- c. 7. p. e. ver. 21. patietur) patietur
237. 24. astutia) iniustitia
238. 3. quid peccauerint) il- li) quis peccauerit, illi- lris
- Ibid. resarciant) resar- cire curabunt
238. 10. scholarum) scho- larium
- Ibid. sermiorum) so- te- sermiorum
- c. 9. p. e. ver. 20. centum) trecentis. & ver. 21.
238. 22. Habeant autem) singuli) Singuli autem
238. 25. Pratorio) Prato- rio accipiant. alij Pra- torij accipiant
239. 1. autem pefonis) au- tem
239. 2. litium) litis
- c. 10. p. e. ver. 5. quod fieri) quid fieri. A.
239. 7. suo passa) passa
239. 8. terminare) quanti- tatem) quantitatem
239. 9. extimare) ex- stimauerit. alij exam- nauerit
- Ibid. faciat eiu) faciat & alij faciat
239. 10. vicit) vicit. alij vincit
239. 11. non vltra taxa- tionem sic) faciat exa- ctionem, sic. alij sic
239. 13. in nullos sum- ptus) in nullo sumptu. alij nullo sumptu
239. 14. alterum eorum) alterurrum. A. alij al- teri alterum
239. 16. deponatur) pona- tur. A. alij est
- Ibidem autem, quæ) quæ
239. 17. vel) et
239. 18. dierum) dies
- Ibid. admonitione) mo- nicio

VAR. LECT.

- nitionem
 239.18. indurias habeat)
 habeat
 239.19. constituimus) con-
 stituisse
 239.20. maneat) perma-
 neat
 c.11.p.240.ver.1. aliquis)
 quis
 240.2.& duor.) duorum
 enim
 240.4. si hoc is) si is
 240.5. recusauerit) retra-
 ctauerit
 Ibid. præstari) præstare
 240.6. Reipub.) populi
 Romani
 240.9. arbitrio noluit) ar-
 bitrio noluerit. alij no-
 luerit
 240.11. autem dicimus)
 constituimus Iuo.
 Ibid. post hac) per hoc
 240.13. si quidem cum
 spõte sua) si enim Iuo.
 alij si quidem sponte
 sua. A.
 240.15. dederit) dixerit.
 A.
 Ibid. ipse deo) ipse de-
 nuo Iuo. alij ipse qui-
 dem deo
 240.17. nõ iure) nõ iuste. A.
 240.20. alijs) de alijs
- 240.23. innouata) non nõ
 uata
 c.12.p.e.ver. 25. Omnes
 autem) Omnes
 241.1. nisi) & nulli alij sit
 permillum) nisi
 241.3. Retractationis) Re-
 tractionis in
 c.13.p.e. ver. 5. Omnes)
 Omnes autem
 241.6. dirimantur) diri-
 mentur. Iuo parte. 4.
 breuiantur
 241.10. causis) casibus
 241.11. Si quid) Si quid qu-
 tem. alij Si quod
 241.12. videtur) videat-
 tur. A.
 241.13. referant) referunt
 Nou.83.p.e. ver. 17. ha-
 buerit) habeat
 241.20. enim) autem Iuo,
 & Grat.
 Ibid. sine dilatione) I-
 uo par.6. & Grat. & si
 nedilatione. alij & dila-
 tione
 241.22. noluerit) vel non
 potuerit Iuo) Grat. &
 alij noluerit
 242.1. ciuilem iudicem) ci-
 uiles iudices Iuo.
 242.2. perueniat) fiat
 242.3. causam) litem

VAR. LECT.

- 242.5. sine scriptis ab eo
 proferatur) Iuo. par.6.
 ab eo sine scripturis in-
 feratur. Idem parte
 16. ab eo sine scriptis
 inferatur. Grat. ab eo
 sine scriptis feratur. a-
 lij sine scriptis ab eo
 producat
 242.6. nisi forte partes
 &c.) Iuo, & Grat. his
 verbis carent.
 242.7. inseratur) profera-
 tur
 242.8. emerferit) emerfit
 242.9. iudices in hac ci-
 uitate, vel in prouin-
 cijs interpellati) inter-
 pellati Iuo.
 242.11. causã) causis
 242.14. numerandum)
 Grat. numerandum. In
 criminalib. vero causis
 numquam sine feri-
 ptura procedere debet.
 Hæc etiam verba in ve-
 terib. Gratiani libris
 defunt. alij numerãdo.
 242.15. aliter autem) autẽ
 242.17. nudatus) Iuo par.
 6. nudatus, alias priua-
 tus
 242.20. ab Episcopo suo)
 Episcopo soli Iuo. alij
 ab Episcopo suo sola.
 242.21. procedat) proced-
 ant Grat.
 242.22. communionem)
 communicationem
 242.23. in huiusmodi cau-
 sis) Grat. in huiusmodi
 casibus. alij in his cau-
 sis
 242.24. lites iam) lites
 Nou.84.p.243.ver.7. de-
 cesserit) decessit
 243.8. sine patre) & sine
 patre
 243.10. ipsius capere ve-
 lint) capere possunt, &
 debent
 Ibid. si quidẽ) sin autẽ
 243.11. ex his) ex eis
 243.12. non autẽ) nõ enim
 243.13. nati, non autem
 consanguinei) non ex
 eodem patre nati
 243.14. eiusdem patris, &
 eiusdem matris) eidẽ
 patri) & eidem matri
 243.19. cautum) dictum
 243.21. mea aliam) aliam
 243.22. habuerit) habeat
 Ibid. deinde ex) de-
 traq. ex
 244.8. sed etiam) sed &
 244.10. amicali) amica-
 bili

VARI. LECT.V

246.11. Nou. 85. cap. pag. e. ver. 18. Siquid autem) Siquid
 245. 5. patribus) a patrib.
 245. 8. custodia) custodia,
 ut eos non faciant ar-
 ma. Ver. Codex. forte
 custodiant eos, ne fa-
 ciant arma.
 c. 2. p. e. ver. 17. nisi solum)
 sed solum
 245. 18. militant) militum
 245. 19. & de) etiam de
 245. 23. ut quærerent) &
 quærere
 245. 24. hominibus) omnibus
 246. 1. de eis) de his
 246. 2. matricula) nomina
 246. 4. inscribantur) scri-
 bantur
 246. 5. Nom si) Attamē si
 Ibid. Nam si ex fuerint
 obseruata) Sed hoc fa-
 ctos; & legitime obser-
 uato
 246. 8. omnes) eos
 246. 9. faciatis) faciunt
 246. 10. a mag. & a mag.
 246. 16. suo careat) careat
 Ibid. & officium) offi-
 cium autem
 246. 17. librorum) auri pœ-
 na) libris auri
 246. 18. punietur) puni-
 tur
 246. 22. Officiales) Officiū
 246. 23. tres auri libras
 dare) trium auri libra-
 rum pœna multari
 c. 3. p. 247. v. 8. homini-
 bus) omnibus
 c. 4. p. e. ver. 13. constitu-
 ta) statuta. alij insti-
 tuta
 247. 15. subsistent) sustine-
 bunt
 Nou. 86. c. 1. p. 248. v. 2. &
 hoc ipsum in) & ipsam
 248. 5. cōpellere) cōpellat
 248. 7. dirimete) possit di-
 rimere. alij dirimat
 248. 8. imprudentia) im-
 prudentia. A.
 248. 9. clericis eius) cle-
 ricis
 248. 12. a cōtor) actorem
 Ibid. venire) mittere
 c. 1. p. e. ver. 18. Si cui) Si
 quis
 248. 19. videatur) videtur
 Ibid. in) in
 248. 21. ut cum ipso) ut cū
 eo. alij & cum ipso
 248. 22. lic) causam suo
 Ibid. & vel amicali) &
 vel amicali. alij vel a-
 micabil
 248. 23. faciant) faciat
 248. 24.

VARI. LECT.

248. 24. id est naturaliter
 litem audiant) audi-
 ant. alij eos audiant
 Ibid. id est naturaliter
 249. 1. sententia) sententiā
 249. 2. imponatur) impo-
 nat
 249. 3. autem non) non
 Ibid. 12. de prouin-
 cia) Præside
 249. 7. effect) et alij alij est
 249. 8. aditus) iudicis au-
 dire
 Ibidem contempserit)
 contempserit
 c. 3. p. e. ver. 14. hoc Præ-
 ses) hoc
 249. 21. responsum a nostra
 clementia) responsum
 c. 4. p. e. ver. 24. iuret. Cu-
 ret. A. alij cū res exigit
 249. 25. subiectorum) sub-
 dito um
 Ibid. dirimantur) diri-
 mant
 250. 1. accipiant) capiant.
 alij suscipiant
 Ibi plus, quā) plus, quā
 quod. alij nisi in quatū
 250. 2. cauetur) iubetur
 250. 3. contra hoc) h. con-
 tra hoc. alij contra
 c. 5. p. e. ver. 6. supplices
 supplicem
 c. 6. p. e. ver. 10. Defenso-
 res) Defensorem
 Ibidem, ille) audiat) ille
 audiant
 cap. 7. pagina. e. ver. 142
 Episcopus, vel) nec
 episcopus. nec. alij epi-
 scopus. nec
 250. 26. florentissimam)
 sanctissimam
 cap. 8. pag. e. ver. 19. cuiusli-
 bet) cuiusq.
 250. 20. prouinciam) prō-
 uincias
 250. 22. quam nostra)
 quam quod nostra
 250. 24. iudicet) iudicet
 251. 5. in yr) umq. vtriq.
 Nou. 87. pag. 251. ver. 10.
 pertinet) pertinet
 251. 12. liberis) liberis suis
 251. 15. autem non) enim
 non
 251. 19. pro filia sua) filia
 sua
 251. 20. potest) poterit
 252. 3. concessum) com-
 missum
 Nou. 88. cap. 1. pag. e.
 ver. 14 impleuit) com-
 pleuit
 252. 23. uel fortuito) for-
 tuito
 253. 1. cōtigerit) acciderit
 253. 2.

VAR. LECT.

- 253.2. depositario) depositarij
 253.7. depositario) depositari .A.
 C. 1. p. e. ver. 10. vel ciuiles) ciuiles
 253.14. senserint) senserūt
 253.15. cogatur) cogitur
 253.17. prohibuit) prohibuerit
 253.22. fideiussore) fideiussione
 Nou. 85. c. 1. p. 254. ver. 6. omnino) omnimodo
 (Ibid. dignos) nec legitimos
 254.7. Eorum) Eos
 254.9. manent) manere
 254.12. contrahi diximus) contrahimus
 254.13. Senatorijs) Senatorum .A.
 254.14. mediastini) medij
 254.17. locuti) locutæ .A.
 254.19. fiunt) fiant .A.
 255.20. succedunt) succedant .A.
 254.23. Diuz) piz
 255.2. & de alijs) & alijs rebus
 255.7. det eos) debet eos dare
 255.9. scilicet) videlicet
 255.11. Dari) Dare
 255.13. vel actis) vel actis publicis
 255.14. Et Hæc) hæc autē
 255.15. procedūt) procedāt
 255.17. naturalis) naturalis filij
 Ibid. sese) se
 255.19. reliquerit) reliquit
 255.20. Hæc autem) Non autem
 255.21. auo, & in) auo, &
 255.23. filium) filium suum
 Ibid. velit) voluerit
 Ibid. in eadem ciuitate) in eadem ciuitate
 filium suum faciat curialem) liceat ei filium suum facere curialem
 256.7. velit) voluit
 256.8. parens) pater
 256.11. filios suos) filios
 C. 3. p. 257. ver. 1. ex) & ex
 257.3. ante) habuit) ante habuerit
 257.7. patre &) patre
 257.8. quod ei) quod est
 257.9. relictū est) relictū
 257.10. maneat) & maneat
 257.13. Eniuero si) Si vero
 258.14. contempserit) contempserint
 257.16. inuentus fuerit) inuenti fuerint
 257.18. teneatur) teneantur

VAR. LECT.

- tur
 257.19. datis) oblati
 257.20. nuptæ sunt curia lib.) curialibus nupterint
 C. 4. p. e. ver. 22. Si filius curiæ datur) curiæ filius datus
 257.24. non etiam) nõ autem
 258.1. ab aliquo) ab aliquibus
 C. 5. p. e. ver. 3. curiales) curialis quosdam
 258.11. publicus) publicum .A.
 258.12. habeat) habeant
 258.20. ad curiam, & publicū) curiæ, & publico
 C. 6. p. 259. ver. 5. pater eorum pater
 259.8. reliquerit) relinqueret .A.
 259.11. consentiunt) consentierint
 259.15. amplectitur) compectatur
 259.24. liceat) liceat eis
 260.1. dedit eum : & si & c.) accipiat) dedit: nouem vncias ei relinquere compellatur
 260.6. Hoc amplius & c.) deest in veteri libro
 hæc penhodus, quam retinendam cenleo.
 260.9. nihilominus nouem) nouem
 260.11. curiæ) eū curiæ .A.
 260.12. omni enim) omni
 Ibid. curialia) curiæ
 260.17. distribuuntur) diuiduntur
 C. 7. p. e. ver. 24. fieri) face-re
 C. 8. p. 261. ver. 5. qui ante) qui ante dotalia
 261.6. illos) eos
 261.8. facta nati) nati
 261.11. subfit) fit
 261.15. fiat) fit
 Ibid. proficit ei) proficit
 261.16. obseruetur) obseruet
 C. 9. p. e. ver. 17. Si quis) Si quis autem
 261.18. fit, vt) fit, et
 261.20. si viuat) si viuat
 Ibid. mater eorum) mater
 261.23. pater autem filios suos) pater vero filios
 261.24. velit) vult
 262.2. filiorum) filiorum suorum
 262.4. subfit) fit
 C. 10. p. e. v. 5. præcedentes) obseruationes) præcedentem

VAR. LECT.

- dentem obseruatione
 261.7. faciat sibi faciat
 261.9. sibi successores exi-
 here) successores suos
 existerent sibi
 262.10. hoc fecerit)
 hac fecerit alij hoc di-
 xerit
 262.11. docere) dicere
 262.12. ostendere) docere
 262.14. supplicent) suppli-
 cauerint
 Ibid. allegent) allega-
 verint
 C.11. p.e. ver.16. autem o-
 mnia) autem
 261.20. debet aliquis)
 debet
 262.22. ex his) ex eis
 Ibid. quidam autem
 noluerint) quidam nō
 263.5. ipsius eius
 263.6. sunt) sint
 C.12. p.e. ver.10. legitimus
 eos) legitimus
 263.11. fecerit) fecerit
 Ibid. succedant) succe-
 dunt
 263.12. lege) legib. A.
 263.13. patrib.) patribus
 263.20. quidquid si quid
 263.21. plus) plus ei
 263.22. Sed et si) Sed si
 263.24. filios) filios legiti-
 mos. A.
 264.1. scribere) instituere
 264.2. parentes) pater na-
 turalis) parentes
 264.3. reliquæ partes) re-
 liqua pars
 264.4. possunt) potest. alij
 possunt
 264.9. Illo) Illud
 Ibid. obseruando) ob-
 seruandum est
 264.10. ille habere) ha-
 bere
 264.11. Hac) Hoc
 264.12. teneant) teneat
 Ibid. naturalis) & na-
 turalis
 264.15. & neque) neque
 264.17. vel deinceps) alias)
 & deinceps
 264.20. habuerit) habuit
 Ibid. etiam) &
 264.24. partem) portionē
 265.2. successerint) suc-
 cesserit
 265.6. capiant) accipiant
 265.8. ab eo) a viro
 Ibid. autem intelligat)
 intelligitur Iuo in Pa-
 nor. intelligatur. Idem
 in decreto.
 265.9. quando) Iuo habe-
 re. qui. alij illius, qui
 265.10. concubitor) folet)
 folet Iuo

VAR. LECT.

- bus procreati) nuptijs
 procreati .A. alij nup-
 tiji creati. alij procrea-
 ti
 267.1. alimoniam) alimo-
 nias
 267.3. rescripta) scripta
 Nou. 50. cap. 1. p. ead.
 ver. 6. Nullius) Nulli-
 lum. alij Nullus) id.
 testimonium) in testi-
 monium
 267.7. bonæ opinionis)
 Iuo par. 16. bona opi-
 nione. Idem in Pan. bo-
 na opinione habitus
 267.8. quem vel) Iuo vel
 quem. alij quem
 Ibid. commendat) Iuo
 commendat
 267.11. vita eius) vita e-
 ius fuerit
 267.12. si viliimus) vili-
 mus si Iuo
 267.13. existimauerit &)
 existimauerit Iuo par. 6.
 existimauerit Iac in Pa-
 nor.
 267.14. subicere) subige-
 re Iuo
 267.15. vrbe) ciuitate
 C.2. p.e. ver. 19. scripserit)
 scripserit
 267.21. eā soluisse) soluisse
 268.1.
 solet Iuo
 265.13. habet) habeat Iuo
 in Panor.
 265.13. durante eodem)
 eo durante
 265.15. aliam eo) alias eo-
 dem Iuo in Panor. a-
 lias eo. Idē in decreto.
 265.18. concubinato) con-
 cubina
 265.20. reliquerit) ha-
 buerit
 265.22. accipiant) ca-
 piant
 266.2. idest viri boni ar-
 bitrati) hac defunt in
 quibusdam libris.
 266.3. & si) si
 Ibidem liberos) filios
 266.5. vt hi-ut & hi
 Ibidem successoribus
 eius) suis successoribus
 C.14. pa. e. ver. 16. filio tuo)
 filio
 266.19. filiorum) filio um
 suorum
 266.21. in legitimis libe-
 ris) in legitimis. alij le-
 gitimi
 capit. 15. pagina ead.
 ver. 23. Hac) Hac au-
 tem
 266.24. eos liberos) eos
 Ibidem procreationi-

VAR. LECT.

- 168.1. si tamen) sic tamē,
vt Iuo
168.3. ad hoc ipsum) ad
ipsum Iuo. alij hoc ip-
sum. A.
Ibid. rogatis) rogati
sunt, vt
168.4. ad hoc ipsum) ad
ipsum
168.5. audierunt) audie-
rint Iuo
168.7. Non enim admitti
mus) Non admittimus
autem Iuo
168.10. esse) fuisse
Ibid. Sed nec tabulari-
orum) Sed neq. tabel-
lionum
168.12. subscripserint)
Iuo in Panor. se sub-
scripserunt
168.14. per scripturam)
per scripturas. alijs v-
trumq. deest
168.15. sed & in) scilicet
& in. alij scilicet vt
in
168.18. homines sunt) ho-
mines
Ibid. qui &) qui ex
168.19. poterunt) possunt
168.20. tormentis) tunc
tormentis
168.23. perspexerit) inspe-
- xerit
269.1. plurimū autem)
plurimum Iuo
169.2. sequi) sequi oportet
Iuo
Ibid. sibi dixerint) Iuo
dixerint. alij sibi dix-
erunt
269.3. cum venia dimitte
re) Iuo conuenit ad-
mittere. alij conuenit
dimittere
c.3. p.e. ver. 10. conceda
tur) conceditur
269.14. aduersarij sui) ad-
uersarij
269.18. nec aliquo) vel ali
quo
269.19. vel arte vel) vel ali
qua
269.20. Hoc amplius) vel
amplius.
269.21. produxerit) pro-
duxit
269.23. nisi in eo) nisi eo
c.4. p.270. v.6. pendente)
procedente. A.
270.7. degerint) degant
270.9. earum) eorum
270.10. Defensorem) De-
fensores
270.13. causa termine-
tur) causa terminetur
270.15. & si in) si in

270.16.

VAR. LECT.

- 270.16. degerint) degant
270.17. actis enim) actis
270.18. apud quem) apud
270.22. & signata) & confir-
gnata.
270.23. eius. nec) ne
270.24. ei testes) testes
270.25. Hæc) Hoc
271.1. optineant) obtineat
271.2. causis ipsæ) ipsæ
c.5. p.e. ver.6. scribatur qui-
dem) scribatur
271.7. ipsius) eius Iuo
Ibid. postea autē) postea
Iuo in Panor.
271.8. si probatus fuerit) si
probetur
271.9. sit) est
Ibid. libertinū) libertū
271.11. ostenderit) ostendit
Iuo in Panor.
271.13. habere) se habere
271.15. postea autem) postea
Iuo in Panor.
c.6. p.e. ver. 18. suū esse) esse
271.19. non dicatur) non di-
cat Iuo
271.20. occasione) actione
271.21. dicatur quidē) dicat
Iuo
Ibid. eius, sed) sed Iuo
271.22. præscriptio ei) Iuo in
Panor. præscriptio eius.
Idem in decreto præscri-
ptio eius ei. alij prescri-
ptio ei
c.7. p.272. v.1. autem) autē si
c.8. p.e. v.14. Testium) Testiū
vero
Ibid. apud iudicem, vel
defensorem, vel magistrū
census) hæc defunt Iuoni
272.6. valeat) habeatur Iuo
272.7. quoq. aduersaria) ad-
uersa
272.8. scilicet vt & hic) sci-
licet vt Iuo. alij scilicet
vt hoc. alij vt & hic
272.10. existimauerit) existi-
mauerit. alij iudex existima-
uerit
272.11. videtur) dicitur
272.12. ab fuit) ab fuerit. alij
abfuit, vel
272.13. enim intra) intra. alij
intra
Ibid. septa) Iuo loca
Ibid. fuerat) fugerat Iuo
272.14. omnia autē) omnia
272.17. tenere) teneri
Nou.91. c.1. p.e. ver.22. libe-
ros ab eo) ab eo filios
273.3. prioris vxoris) vxoris
273.5. sua) sua possit
273.9. dominus vindicare
potest) domini vindicare pos-
sint. alij vindicare pos-
sint

Qq.

273

VAR. LECT.

- 273.10. sint) sunt iure maneat
 273.17. enim dicimus, &) di- Nou. 94. p. 276. v. 2. marito)
 cimus marito suo
 273.19. præstamus, ubi) præ- 276.5. sine) Iuo in Panor-
 stari, vt cum
 Ibid. ipsa mulier agit / mu- Ibid. res autem) & res
 lier agit. alij mulier ipsa 276.6. impuberi filio) Iuo
 agat impuberi filio suo. alij in
 273.20. ex eo) ex ipso pube-ibus filiis suis. alij
 273.22. descendentes) descen- impuberi suo
 dentes personas 276.10. obseruari) obser-
 c. 2. p. 274. ver. 6. & vel) vel uare
 274.7. res, vel) vel 276.13. conscribantur) scri-
 Ibid. si mobiles) si immo- bantur
 biles 276.14. alijs publicis) alijs
 274.12. quasi dotem) dotem Nou. 96. c. 1. p. 278. ver. 3. fe-
 274.13. de ante nuptias) de reo) se
 ante nuptiali 278.4. triginta sex) triginta
 274.14. oportet) oporteat c. 2. p. e. ver. 7. accusatorem)
 274.15. hoc omni modo) hoc a ctorem
 omnino. A. alij omnino 278.9. facia:) fiat
 274.16. dedit) dederit. A. 278.13. enim) vero
 274.17. susceperit) suscipe- 278.15. in alio iudicio) in a-
 ret. A. liud iudicium. A.
 Nou. 92. p. e. v. 20. pluresue) Nou. 97. c. 1. p. e. ver. 18. Do-
 vel plures nationum) Donaciones
 274.22. vel ultra) id est extra 278.19. fiunt) fuerint
 274.23. liberorum) filiorum Ibid. parem) pares
 275.1. vt ceteri) vt & ceteri 278.20. quantitatem dotis)
 275.7. sint) sunt quantitati dotis
 Nou. 93. p. e. v. 14. exclusus) Ibid. item) id est. alijs v-
 excludendus tromque deest.
 275.22. (omnia) iura 278.22. pari modo) omni
 275.13. robore permaneant) modo paria

278.13.

VAR. LECT.

- 278.13. capitulum) caput 281.1. & nihil) & nec
 279.1. teneat) teneatur 281.3. mariti) viri
 c. 2. p. e. ver. 2. maluerit) vo- 281.4. ipse) suum
 luerit 281.7. viderat) videbat
 279.9. res mobiles) mobiles 281.9. aduersus eum) aduer-
 c. 3. p. e. v. 17. comparadam) sari
 comparandum 281.11. res dotales) res dotis
 279.18. vel renovandam, vel 281.14. maritum) maritum
 faciendam) vel re. Iouan- solum
 dum, vel faciendum. alij Ibid. inclinantem) decli-
 vel rescindam nare
 279.19. iura in) iura 281.15. & si non) si non. A.
 279.20. in ipse) in ipsa re. A. 281.18. fuerat) fuerit
 279.21. sed hoc) sed hæc 281.22. & habeant) habeant
 Ibid. obseruetur) obser- autem
 uantur 281.24. potuerint) poterit
 279.25. vel etiam) vel 282.1. sunt) sint
 c. 4. p. 280. ver. 2. dedit) de 282.2. Si enim Sin autem
 dit 282.3. fuerit: &) sit, etiam
 280.3. in casum) in causa 282.6. futuri temporis)
 280.7. hoc & in) hoc in dotis
 Ibid. processerit, processit 282.7. obtinere) manere
 fit 282.12. auj) vel iui
 280.9. confirmetur) firme- 282.11. &) vel
 tur Nou. 98. c. 1. p. e. ver. 16. ante
 c. 5. p. e. ver. 15. pro ea) quam nuptias) ante nuptialem
 antea 282.17. vel lucrata) lucrata
 280.17. ob ante nuptias do- ve
 nationem) ab ante nu- 282.19. ex ipso) ex eodem
 ptias donatione 282.20. conseruet) conser-
 c. 6. p. e. ver. 25. Dicebat au- uent
 tem) Dicebat

Qq. 2

282.

VAR. LECT.

282. 11. habeat) habeant
 282. 21. migrauerit) migrauerint
 283. 1. quocumq.) quo quo
 Ibid. vel si) vel
 283. 3. soluta sunt, sed) dissoluta, vel
 283. 5. ambo mortui) ambæ mortuæ
 283. 6. eorum) eorum
 283. 8. coeperit.) addunt aliqui. siue migrauerit ad secundas nuptias, siue nõ:
 283. 12. secundas cõtrahentibus nuptias) secundas cõtrahentibus matrimoniis
 c. 2. p. e. ver. 20. alere debet) alat
 283. 11. matrimonio soluto) matrimoniũ soluatur, &
 283. 25. parens) parentes
 Nou. 99. p. 284. v. 6. duo rei) rei
 284. 7. vel alter) & alter
 284. 8. & inuicem) inuicem
 284. 9. ex his) ex eis
 284. 12. vt singuli in solidum teneantur) vt vnusquisq. in solidum teneatur
 284. 15. quidã ex his) quidã
 284. 17. promissores sustineant) sustineant
 284. 19. sunt) sunt
 284. 21. vt vbi cognoscatur) vt ibi cognoscatur. alij vbi cognoscant
 284. 21. sint) sunt
 Ibid. an non) an non, vt
 284. 23. & qui) vt qui
 285. 3. Hæc) Hoc
 Ibid. oprineant) obtineant
 Nou. 100. p. e. ver. 8. vel quis) vel quis
 Ibid. vel repudio) repudio
 285. 13. dotis) super dote
 285. 14. querimonia vti) querimonij vti. alij querimoniam facere.
 285. 15. tamen) tantum
 285. 16. fuerit) fuit
 285. 17. vel heres) & heredes. alij vel heredes
 Ibid. eadem querimonia) eadem querimonia
 vtetur) eadẽ querimonia
 vtantur. alij querimonia) vtantur.
 285. 21. & si minor) & si quidem minor. A.
 285. 22. maritus fuerit) sit
 286. 1. restitutionem) restitutione
 286. 2. hoc tempus) hæc tempora
 286. 5. sint) fuerint
 Ibid. quinquennium habeant) quinq. annos habeant. alij quinquennium habent

286. 9.

VAR. LECT.

286. 9. querimonia) querimonij
 286. 11. & siue) siue
 286. 13. dirimetur) dirimatur
 286. 16. si & in) si in
 286. 17. certiorari) certiorare
 286. 18. patrem ipsius) patrem suũ. alij patrem. alij partem ipsius
 286. 19. videatur) videtur
 Nou. 105. p. 291. v. 21. κωνίσιον) Malim κωνίσιον siue κωνυγίστιον
 Nou. 107. c. 1. p. 253. ver. 10. maluerit) voluerit
 293. 13. in quibus) ex quibus
 293. 15. vt litteris) vt legitimus. alij per litteras legitimus
 293. 16. Sed & si) Sed si
 293. 17. velic) voluerit
 293. 18. maluerit) malit
 293. 19. demonstrationem) demonstratione
 294. 3. voluerit) velit
 294. 5. actum) factum
 294. 7. eadem) ea
 294. 8. perseuerauerit) perseverauerit
 294. 16. in scriptis) scriptis
 c. 1. p. e. ver. 20. & in eadem) & sub eadẽ. alij sub eadẽ
294. 23. obseruatione, quã) obseruationes, quas
 294. 24. de huiusmodi distributione) de his distributionibus. alij de huiusmodi distributionibus
 295. 4. quoniam & hoc in ante fata) quod iam manifesta
 295. 6. autem lex) autem
 295. 7. habebit) habebunt
 Nou. 108. p. e. ver. 14. hereditatis) ex hereditate
 295. 15. quo modo) quo quomodo
 Ibid. vtetur) vtatur
 295. 17. cogatur) cogitur
 295. 18. nisi vel) nisi
 295. 21. causa) gratia
 295. 22. & ex ipsis) ex ipsis. alij ex his
 296. 1. habens) habeat
 296. 6. aliud vnde viuere) aliquid, vnde viueret. alij aliunde, vnde viueret. Mihi placet aliud, vnde viueret. A.
 296. 9. euincat) euincatur
 296. 14. siue) vel
 296. 16. solum) tantum
 296. 18. causis) casibus
 296. 19. causa videtur) videtur
 296. 22. nam & in) nam in
 Ibid.

Qq. 3

VAR. LECT.

- Ibid. & in cognatis, & in) in cognatis, in
 196.23. ea lex) hæc consuetudo
 Ibid. habebit) habet
 Nou. 109. p. 257. ver. super
 stitionem superstitiones
 197.8. Apollinarij) Apollinarius
 197.9. omnino eos) omnes
 197.10. communicant) conueniunt
 197.12. vsurpât) vsurpât Iuo.
 197.18. huiusmodi) huiusce-
 modi
 197.21. Faque) Fa
 Nou. 110. p. 298. v. 6. & hoc
 illud continet) hæc desunt quibusdam. A.
 Nou. 112. p. e. v. 10. ante hæc)
 ante hæc legem
 198. 12. xenonibus) xenodo-
 chijs
 198. 14. ptochijs) ptochotro-
 phijs, alij ptochotro-
 phijs omnibus
 198. 18. vindicauit) vindica-
 bar
 199. 4. tēporibus locū) locū
 Ibid. habeat) habet
 199. 6. quædam) quidem
 Ibid. amicali) amicabile
 199. 17. idem A. Theodoro)
 Imp. Iustinianus A. Theo-

- doto Orientalium Prætoriorum Præfecto. alij
 Idem A. Theodosio
 300. 2. sacro sanctis) sanctis
 300. 3. ecclesijs dei, &) eccle-
 sijs
 300. 4. alijsque) alijs quoque
 300. 19. Vnde) Verum
 Ibid. largitatis) largitati. 2.
 300. 23. deducere) ducere
 301. 2. xenonibus) xenodo-
 chijs
 301. 4. & prochijs) & pto-
 chotrophijs, alijs ytrum-
 que deest.
 301. 16. annuis) alijs
 Ibid. quam in) quam
 301. 18. tantum negotijs) ne-
 gotijs
 301. 7. contigit) contingit
 302. 10. propositis) prepositis
 302. 14. Basilio) Elis.
 Nou. 112. c. 1. p. e. v. 20. quæ-
 stio) contentio
 302. 15. Imperatori) Principi
 302. 23. ipsum) ipsum iudicē
 303. 2. & constitutionem)
 constitutionem
 303. 4. sciente vel) sciente &
 303. 5. derelictis) relictis
 303. 8. reprobetur) reproba-
 tur
 303. 10. diuiso) diuiso. non
 enim alienat, qui diuidit.

VAR. LECT.

303. 17. datur) detur
 Ibid. in iudicio) iudicio
 303. 18. conlusio) colludium
 303. 21. & si) si
 304. 1. liceat) licebit
 304. 5. iura) iura hæc
 304. 6. prærogatiuæ refer-
 entur) prærogatiua re-
 feruetur. alij prærogatiuæ
 feruentur
 304. 7. Ex his) Et ex his
 304. 8. eam, quæ) eam rem,
 quæ alij quæ
 304. 9. hypothecati titulo)
 hypothecarū titulis. alij
 hypothecæ titulis. Malim
 hypothecæ titulo. A.
 c. 2. p. e. ver. 13. aliter) aliter
 nullus. forte aliter vllus
 304. 16. actor in libello) in
 libello actoris
 Ibid. subscripserit) inscri-
 pserit
 304. 17. per tabularium) ta-
 bellionum
 304. 20. obseruabit) obser-
 uet
 304. 25. libello) in libello
 Ibid. vt eam is) hoc autē
 is. alij hæc autem is
 305. 1. fuit) fuerit
 305. 7. sunt) sunt. implere
 305. 13. publicatione suæ)
 publicationem suæ. alij

- publicatione
 Ibid. punitur. in) patietur,
 & in. alij punitur, in
 305. 14. per) in
 305. 2. ab huiusmodi poe-
 nis) his poenis. alij ex hu-
 iusmodi
 305. 24. in iudicijs ventilan-
 tur) ventilantur
 c. 3. p. 306. v. 2. Imperatori)
 Principi
 306. 6. inligauerit) obliga-
 uerit
 306. 7. suspesum) susceptum
 306. 9. petere a iudice) repe-
 tere iudicem
 306. 11. vt veniat) vt vel ve-
 niat. alij & veniat
 306. 12. mittat) emittat
 306. 13. nec procuratorem)
 vel procuratorem
 306. 14. miserit) mist
 306. 15. interuallum) inter-
 ualla
 306. 17. præconijs) per præ-
 cones
 306. 19. Proponendi) Prepo-
 nendi
 307. 1. deseruit) deseruerit.
 alij deserat
 307. 2. petere) petere ab eo
 307. 6. indutias) terminum
 307. 18. regulam) rationem
 307. 19. iouitum) iudicium

VAR. LECT.

- 307.23. fecerit) fecit
 Ibid. Hanc autem) Hanc
 308.1. amicali) amicabili
 Ibid. vel alia) vel anea
 Nou.113.p.e.v.4. Nemo no-
 strorum) Nemo Iuo
 308.7. cuiusvis) cuiuscumq.
 308.9. depositiones) dispo-
 sitiones. A.
 308.10. Inlustrium magistra-
 tuum) Illustris magistra-
 tus Iuo
 308.12. finiri) fieri
 308.15. Princeps) Præses
 308.17. debent) debeant. A.
 308.21. obscuritas illuminetur)
 obscuritate illuminet
 308.23. magistratus) magi-
 stratum
 309.1. sed etiam) sed
 309.2. quoque) quoscumque
 309.3. siue ab) siue etiam ab
 309.6. sine scriptis) nō, siue,
 alij sine scriptis, siue
 309.11. generali) hac gene-
 rali. A.
 309.12. habeat. Nā) habeat,
 non
 309.13. finita) Finita autem
 309.15. videtur) negotium
 videtur
 309.16. prolata) lata
 309.18. speretur) spectetur
 309.23. cum cum) cum
 309.24. siue in) siue
 310.3. rescriptionem) cōscri-
 ptionem
 310.4. alias) alia, alij illa
 310.5. plectetur) punietur
 310.6. Sed ut) Et ut
 310.7. statuta) instituta. for-
 te constituta
 310.8. in ipso) in primo
 Ibid. ipsam personarum)
 ipsam partium. alij ipsa-
 rum constitutionum
 Nou.114.p.e.v.16. gloriossi.)
 gloriosi
 310.18. Idem A.) Imp. Iusti-
 nianus. A.
 Ibid. P.P.) Prætorum Præ-
 toriorum Præfecto
 310.20. subiectorum) subdi-
 torum
 310.21. cessamus) cessat
 Ibid. si quid) quid
 311.4. perspeximus) respexi-
 mus
 311.7. conficere) profiteri
 311.9. magnifici) magnificen-
 tissimi
 311.11. cuiuslibet) quamlibet
 311.12. quocumque iudicio)
 cuiusque iudici
 Ibid. confissam) cōcessam.
 alij confectam
 311.15. qua contineatur) qua
 contineat

VAR. LECT.

- 311.19. excusationis) execu-
 tionis. alij etiā executionis
 311.21. vniuersis) hoc vniuer-
 sis
 311.24. magnifici) magnifi-
 centissimi
 311.25. notatio) adnotatio
 312.3. officii eorū) officium
 312.3. aduenerit) peruenerit
 312.5. qui hoc) qui hæc
 312.8. constituunt) cōstitue-
 runt
 Ibid. parens) Præfecte
 312.9. carissime. atque aman-
 tissime) carissime
 Nou.115.c.1.p.e.v.14. Si con-
 tra) Si quis contra
 312.15. prouocatio porrecta
 fuerit) prouocationem
 porrexerit
 312.17. appellationis) appel-
 lationum
 313.2. Idque) & id
 313.4. vel in) vel
 Ibid. vbi iudices) vt iudi-
 ces
 313.7. oporteat) oportet
 313.8. interrogant) interro-
 gent
 c.2.p.e.ver.12. tamen ipsi di-
 cant) dicunt ipsi
 313.14. liti) litis
 313.15. ei ad) eis ad
 313.19. completo) impleto
 313.21. præstetur) detur
 c.3.p.e.v.25. aut mater) ne-
 que mater
 314.1. vel auia) aut auia
 Ibid. vel proauia) aut pro-
 auia
 314.4. vel per) per
 Ibid. vel fidei com.) vel
 per fidei com.
 314.5. alio modo) alij modū
 314.6. ingrati) immeriti
 314.8. inscripserint) scripse-
 rint in. alij scripserint
 314.10. sunt hæc) istæ sunt
 314.11. audaces manus) au-
 dacem manum
 314.12. atq. inhonestam) aut
 inhonestam. alij ac mo-
 lestam
 314.14. parentem) parentes
 suos
 314.17. conuerteretur) conuer-
 satur
 314.21. sese turpiter miscue-
 rit) se turpiter immisceat
 314.22. parentes) patrem
 314.24. eis inflixerit) eis attu-
 lerit. alij intulerit
 315.1. ex his) ex eis
 315.2. rogauerit) rogauit
 315.3. ipsum) eum
 Ibid. recipiant) recipiat
 Ibid. & illi, vel ille) & ille,
 vel illi. A.

VAR. LECT.

- 322.5. autem, vel) &
 321.6. vel libertates) & libertates
 322.7. tutorum) curatorum
 C.4. p. e. ver. 17. suis inscripserint) suis scripserint, alij inscripserint
 322.18. Id est si) Si
 322.19. insidiarentur) insidiatur, alij insidiatur. & ver. 21,
 322.23. cum nuru sua) nurui suæ
 Ibid. cōcubina) cōcubine
 322.24. cōmixtus) cōiūctus
 Ibid. parentes) parens
 322.25. testamenta) testamētum
 323.1. prohibuerit) prohibuerit
 323.2. possunt) possint
 Ibid. quæ) Quæ autem
 323.6. vt mentē) nō, vt mētē
 323.7. huiusmodi) hoc
 324.8. moueatur) & moueatur
 323.15. teneāt) teneātur Iuo
 323.16. superius) supra
 324.18. parēs nō redemerit) parentes nō redemerint
 323.20. captiuis supra) captiuis
 324.2. inscripserint) scripserint
 324.3. cerras, aut) certe
 324.5. permanere) manere
 324.15. inueniatur) inuenitur
 324.19. dispositæ) positæ
 324.21. referantur) deferantur, alij referuntur,
 Ibid. & ceteras pœnas subsisti) ceteris pœnis subici. forte ceteras pœnas subsistere. A.
 324.22. qui) quasi
 C.5. p. 325. ver. 10. fideiussores eius) fideiussores
 325.13. trāseant) transferint
 Ibid. ante) intra. A.
 325.14. contra hoc) contra aliquem
 Ibid. aliquid fecerint; &) aliquid fecerit, alij aliqui fecerint
 325.16. acceperint) receperit
 325.17. tamen) vero
 325.20. alia) aliqua
 C.6. p. e. v. 25. dixerit) debeo
 326.1. vt) nisi
 Ibid. soluat) persolvarur
 326.9. obligatur) obligetur
 326.13. ab illo vel illo) ab illis, &
 326.14. consentientib.) scientibus
 326.15. præiudicat) præiudicet

VAR. LECT.

- 326.16. toto debito) totum debitum
 Ibid. Si quis) Si quas
 326.17. eos) alteros
 326.19. iuris perfruatur) iudicis fruatur
 326.20. omnia in his) in his, alij in
 326.22. amicali) amicabili
 326.23. sunt) sunt. Dat. P. conf. Belis.
 Nou. 117. c.1. p. 327. v. 4. filii) filium suum
 327.9. relinquere) relinquere liberis
 Ibid. hoc modo &) huiusmodi
 327.13. & si) si
 Ibid. extraneus filiosam.) extraneus filiosam. extraneo. alij filiosam. extranei
 327.14. reliquerit, aut donauerit) reliquerint, aut donauerint. alij reliquerit, & donauerit
 327.19. donatas) datas
 327.21. sint) sunt
 328.1. debent) res debent
 328.2. habeant) habeat
 328.4. credere) concedere
 328.5. habeant) habuerint
 328.6. receperint) susceperit
 328.7. non dederit, vel dederit) non dederint, vel dederint
 328.8. ille) illi
 328.9. noluerit) noluerint
 Ibid. potuerit) potuerint
 328.10. mortuus fuerit) mortui fuerint
 328.11. eis dare) dare
 328.13. eis) eas
 328.14. Nam & in) Nam & alij Nam
 328.16. imposita) apposita
 C.2. p. e. v. 18. aliquem in) in aliquo
 328.19. vel in) vel. & ver. 20.
 328.21. addiderit) adiecerit
 328.22. videatur) videtur
 328.24. eo alia) eo
 Ibid. exigatur) exigitur
 328.25. potiat) vel alterius potiat)ur
 329.1. vt etiam) vt & Ibid. eius) suo
 C.3. p. e. v. 6. similiter) similiter
 C.4. p. e. v. 20. supra eos sunt) super eos sunt
 329.23. & post) post
 330.3. eorum damus) damus
 330.4. & nuda) vt nuda
 330.5. facere) facere possint
 330.8. vt ex) & ex
 330.9. sint) erunt
 Ibid. Legibus) initium capitulis esse exultimo, ideo scribo

V A R. L E C T.

- scribe LEGIBVS
 330.11. habuerit) duxerit
 330.12. suæ) suæ propriæ
 Ibid. daret) det
 330.14. libras auri) librarum
 auri quantitatem. alij li-
 brarum summam, alij li-
 brarum auri
 330.15. statuta sunt) sunt
 330.16. matrimonij) matri-
 monium
 Ibid. In utroque) utroque
 330.18. vocentur) vocantur
 331.1. quidem eius) eius
 331.3. accipiat) habeat
 331.4. conseruet) conseruat
 331.6. dominij) communi
 331.7. eadem) eandem
 Ibid. capiat) habeat
 331.9. prædictam prædictam
 quartam. alij præcipuam
 331.12. suæ sibi) sibi
 331.13. diuinæ) diuæ
 331.24. concedimus) valere
 concedimus
 331.25. etiam eis) eis
 331.7. eorum) eorum
 C. 5. p. e. ver. 9. fuerit) sit
 Ibid. eius) huius. forte hu-
 iusmodi
 332.11. parentum capiendæ)
 parentum
 332.18. diuidij) diuorij
 332.21. autem eorū) autem
 332.22. ipsa) & ipsa
 332.23. administ ante) admi-
 nistrat. alij ministrante
 332.25. Quod in) Quod &
 in
 C. 6. p. 3. v. 5. commemora-
 tionem) mentionem A.
 333.7. præstabit) præbent
 333.8. enumeratur) enume-
 rat
 333.10. occasionem) causam
 333.11. maritus quidem) ma-
 ritus
 333.15. eius earum A.
 333.17. aliquid molientibus)
 molientibus
 333.22. personam) partem
 333.25. Si de) Si in Iuo
 334.1. posse conuinci) con-
 uinci Iuo
 334.3. aduersus) contra Iuo
 334.4. probata) Iuo compro-
 bata
 334.5. repudio misso &c.)
 Iuo repudium mittat
 Ibid. habere maritum)
 habere debet maritus
 334.8. tantum) tamen
 334.12. quam nos) quam
 334.11. ex eo) ex eo
 334.19. eam) debet eadem
 334.21. quidem donationis)
 donationis
 334.23. autem liberi) libe-
 ri
 Ibid.

V A R. L E C T.

- Ibid. leges) legem
 334.25. & aliam) &
 335.1. autem extantibus) exi-
 stentibus
 335.7. quocumq modo vitæ)
 vitæ
 335.8. infidiaretur) infidia-
 tur
 335.11. lauauerit) se lauet
 335.14. parêtes suos) parêtes
 335.15. circo) circensibus
 335.18. vna vlla
 335.19. his) eis
 Ibid. propria) a propria
 335.20. vt illa & illa
 Ibid. habente) habens
 335.23. mâserit permanferit
 C. 7. p. 336. v. 1. Causas autē)
 Causas
 336.5. rerum scilicet) rerum
 Ibid. conseruando) reser-
 uato
 336.6. & his non) vel eis nō.
 alij vel non
 336.8. eas solas) eas
 336.9. Imperatorem) Impe-
 rium
 Ibid. moliturus) molitus.
 A.
 336.11. Imp. aut) hoc Impe-
 ratori
 336.13. Si vir vitæ) Si vitæ Iuo
 Ibid. quocumque) vel
 quoque
 336.14. fuerit) fuerit maritus
 Iuo
 336.18. vel cum) vel Iuo
 336.19. adulterio) adulterij
 (Ibid. prodere) tradere.
 alij procedere
 336.20. fuerit) sit
 Ibid. maritus) maritus ei
 Iuo
 336.21. inscriptiones depo-
 fuerit) Iuo inscriptiones
 posuerit. alij inscriptionē
 posuerit. A.
 336.22. potuerit) poterit
 Iuo
 336.23. mulieri volenti vel
 propter hanc causam)
 mulieri Iuo
 336.25. & donationem) do-
 nationemque
 337.6. facit) faciat
 337.7. mariti) mariti probatā
 337.11. vt etiam) vt
 337.13. non probauerit) Iuo
 par. 8. probare non po-
 terit
 337.14. erat) Iuo fuisset. alij
 esset
 337.20. cum alia) vel cum
 alia
 337.22. suos, vel per) suos,
 vel
 337.24. nō) nisi Iuo parte 16.
 337.25. mulieri & propter
 hanc

VAR. LECT. V

- hac causam) mulieri Iuo-
 alij mulieri et pro hac
 causa. alij mulieri & per
 hanc causam
 338.3. propter hanc iniuria)
 pro hac iniuria
 338.6. alia mariti) alia
 338.7. habeat) habeat mulier
 338.8. mulier habeat) habeat
 338.11. cōseruādo) reseruādo
 338.12. habeat) habuerit
 338.13. & dominiū) dominiū
 338.14. cōcedimus) dedimus
 618. p. e. ver. 15. consensu) ex
 consensu. A. alij ex con-
 sensu mulieris
 338.16. nisi ex causa proba-
 bili) his uerbis mihi ca-
 rent) & restit. forte pro
 nisi scribendum & si
 338.18. Sed & si) Sed si
 Ibid. huiusmodi) huius
 338.20. custodire) liberis cu-
 stodiri. alij liberis custo-
 ditu. A.
 339.2.4. alias, vel uel alius
 339.1. faciens) facere
 339.2. extant) sine
 339.5. hoc) hanc
 339.6. fuit) fuerit
 339.7. alere eos) eos
 Ibid. & res) vel res
 339.8. assecurat) tenentur
 Ibid. uti) uti) parentis)
 cauz
- etrorumque parentum
 339.16. delinquentis) personae
 delinquentis
 339.18. subicimus) subici
 c.9. p. e. ver. 22. expeditioni-
 bus) expeditione
 340.2. fecerint) fuerint
 340.9. quaecūq.) quacumq.
 Ibid. priores) priorem
 340.10. chartularium) char-
 tularios) scrinij
 340.11. maritus eius) maritus
 340.13. re vera) vere
 340.14. ut illi) & ipsi
 Ibid. propositis) prepositis
 340.17. hanc) hoc
 340.19. & expectet) expectet
 340.20. transeat) transierit
 340.23. & ipsa, & qui) & mu-
 lier, & ipse, qui
 340.25. illi, qui) hi, qui
 Ibid. deposuerunt) depo-
 suerunt
 341.4. poenam compelleret
 propterea ei) poena plebū-
 ter, poena danda ei
 341.5. dixerunt) dixerunt
 341.6. licentiam habet) legiti-
 timam habeat
 341.8. dubitatio est) dubita-
 tur
 341.10. foederati) foederatus,
 forte. A.
 340. p. e. ver. 15. iustae) iustae
 cauz

VAR. LECT.

- cauz
 341.17. Veluti si) Si
 Ibid. mulieri) vxori. A.
 341.21. tenti) capti
 341.22. casibus) causis
 342.7. fuerit) sit
 c.11. p. e. v. 10. permanferit)
 perseverauerit
 342.11. ipsius) ipse
 342.13. conseruaturus) re-
 seruaturus. alij seruatu-
 rus
 342.18. habent) habebant
 Ibid. Episcopus) Antistes
 342.19. monasterio immitt-
 ere) in monasteriū mit-
 tere
 342.20. ut ibi degeret) & ibi
 degere. alij ut ibi degat
 Ibid. in diem mortis suae)
 ad diem mortis suae. alij
 ad mortem suam
 342.22. bessem quidem) duas
 partes
 342.23. parte) portione
 342.25. habeant) habeat. A.
 343.6. parentem) parentes.
 alij ad parentem
 Ibid. sperare) expectare
 343.9. neque parentes, neq.
 liberos) liberos, neq. pa-
 rentes
 343.17. officium autem) offi-
 ciales autem. alij officii
- Ibid. alias decem) quinq.
 343.20. poenam decem li-
 brarum auri) decem li-
 bras auri poenae nomine
 344.21. praestabit) dabit
 344.3. Sed & si) Sed si
 344.4. miserit) misit
 344.5. & dotem) dotem
 344.7. tantum) tantum ei
 344.8. propter nuptias)
 ipsius
 344.14. tunc &) tunc
 344.15. rerum praedictarū)
 rerum
 c.12. p. e. v. 18. lignis) virgis
 Ibid. sine aliqua earum
 causarum, quae contra
 mulierem) sine causa, ea
 res
 344.20. dissolendum) sol-
 uendum
 Ibid. sufficit) non sufficit
 mulieri, sed
 c.13. p. 345. v. 1. velle eū) velle
 Ibid. pudori) pudorem
 345.2. testationes) testatio-
 nem
 345.3. habitas) habitam
 345.4. & ter) & tunc Iuo
 par. 8. alij &
 345.5. ipsas attestaciones)
 testationes ipsas Iuo. alij
 ipsam testationem
 Ibid. continentes) continen-
 Rr

VAR. LECT.

- tinentem
 345.6. post tres) post
 345.22. locutum) Iuo collo-
 curum
 345.23. cū muliere) mulieri
 Iuo
 346.1. leges) legem
 c.14. p.e.v.3. cōtestationes)
 Iuo parte 8. testationes.
 alij testificationes
 346.4. vxorem suam) vxorē
 Ibid. sancto) Iuo sacro
 346.6. ambos) eos
 Ibid. defēfori) defensorib.
 346.9. aliorum clericorū)
 clericorum Iuo
 Ibid. aditus) auditos Iuo
 346.11. & auctoritate) vt au-
 ctoritate
 Ibid. ipsius) eius
 346.13. nullo) & nullo
 346.14. nisi quod) si Iuo
 Ibid. cōtestationes) Iuo
 par. 8. attestations
 346.15. loqui) locutus Iuo
 346.16. iustissimum) iustum
 Ibid. adulterū) Iuo adul-
 teros. A.
 346.17. sanctorum) sacrorū
 Iuo. alij sanctis
 346.19. si quis de) si de
 Ibid. inter sancta loca)
 inra sacra Iuo. forte in
 tra sacra loca. A.
 346.22. vxorem suam) Iuo
 par. 16. vxorem
 346.23. & deprehenderit
 cum) Iuo. Ibid. deprehē-
 derit cum. alij cum
 347.1. eos ei ambos) Iuo
 ambos. alij eos
 Ibid. tradere vel) Iuo tra-
 dere
 347.2. eiusdem ecclesie cle-
 ricis) clericis Iuo. alij hu-
 ius ecclesie clericis
 347.4. innotescat) innotē-
 scere fecerit Iuo
 347.6. acceperit) accipiat
 Ibid. discussit) discutiat
 347.10. amicali) amicabili
 Nou. 118. c.1. p.e.v. 20. ex-
 ponimus) inuenimus
 347.23. alius est ascenden-
 tium personarum) vnus
 ascendentium
 348.1. alius ex) alius a
 348.4. alijs omnib.) omnib.
 Ibid. anteponimus) ante
 posuimus
 348.6. potiora) priora
 348.7. omnibus &) omnib.
 Ibid. & ex) & a
 348.10. gradus) fuerint gra-
 dus
 348.14. familiarū) familias
 348.15. est) fuerit
 348.16. omnib. alijs) omnib.
 per-

VAR. LECT.

- personis
 Ibid. preponimus) ante-
 ponimus
 348.17. scilicet) videlicet
 348.20. pertinente) pertue-
 niente
 348.23. obtineant) teneant
 348.24. pater) parens
 348.25. ipsius) ipsorum. A.
 Ibid. si viuus esset) viuus
 349.1. quas successiones)
 quam successione
 349.2. Item) Vnde
 349.11. sint) sunt
 349.12. sexu, an) sexu, an ex.
 alij sexu, vel ex
 c.2. p.e.v. 17. talis) hęc
 Ibid. tenet) teneat. alij
 teneatur
 349.18. liberorum) filiorum
 349.19. derelicto) relicto
 349.23. parente) latere
 349.24. declarabitur) decla-
 ratur
 350.1. anteponi volumus)
 anteponimus
 350.2. proximior gradu)
 proximioris gradus. alij
 proximiores gradu
 350.4. masculino sexu) ma-
 sculina
 Ibid. feminino cognationi)
 feminina cognatione
 350.5. iunguntur) iungatur
 350.9. accipiant) capiant
 350.11. dimidiam) portionē
 350.12. capiant) accipiant
 Ibid. sint) fuerint
 Ibid. forte fratres) fratres
 350.13. existant) existat
 350.14. copulati) copulatus
 350.16. proximis) propin-
 quis
 350.19. inter omnes diui-
 denda) diuidenda
 350.22. peruenientis) perti-
 nentis
 Ibid. nullum) non
 350.23. maneat) permaneat
 350.24. illas) istas
 351.2. sexum, an) sexum, aut
 351.4. succedunt) succedat
 c.3. p. 351. v. 6. despiciamus)
 dispiciamus
 351.7. ordine) ordine scilicet
 351.8. qui per) qui in. A.
 351.13. primos) primum
 351.14. vel matre) & matre.
 alij & ex eadē matre. A.
 351.17. enim) autem
 351.19. parente) latere
 352.1. capient) capiant
 352.7. defunctus) mortuus
 352.11. vtroq. iure) ex vtro-
 que parente
 352.12. existant) existat
 352.17. defuncti) defuncti
 fratris. A.

V A R. L E C T.

352.11. sint) sunt
Ibid. feminini sexus) feminæ
353.3. defuncto superfit) de
functi superfit. alij super
fit
353.4. eos esse) esse
353.10. vel patris) & pa-
tris
353.14. vel filias) neq. filias
353.16. eius vocabitur) vo-
cabitur
353.18. ipse ceteris) iste ce-
teris. alij præponatur
353.24. masculi) masculini
sexus
353.25. an feminæ) siue fe-
minæ. alij an feminini
Ibid. & utrum & c.) de-
sunt quibusdam
c.4.p.354.v.8. Ex his autē)
Vitis autem his
354.13. titulis) titulo
354.14. si morietur, voca-
tur) si morietur, vocabi-
tur. alij vocabitur
354.18. Nam si) Nam ubi
354.20. obtineant) tenent
354.21. ad hereditatem, &
ad tutelam) ad tutelam
354.22. vocatur) vocatur
Ibid. feminis &) feminis
aut
355.2. vel auija) & auija

355.3. velit) velint. A.
Ibid. filiorum suorum)
filiorum
355.4. prohibentur) prohi-
betur
355.6. nuptijs alijs) nuptijs
355.7. renuntiauerint) re-
nuntiauerit
Ibid. Hoc) Hæc
355.9. cognatis) adgnatis,
sue cognatis. A.
Ibid. præponantur) præ-
ponuntur
355.14. eos oportet) oportet
355.17. pupillaris rei) pupilli
355.18. ipsi) ipse. A.
Ibid. elegerint, & nomi-
nauerint) elegerit, & no-
minauerit. A.
355.20. respiciat) pertineat
355.22. pupillo obligetur)
obligetur
355.23. diximus) dicta sunt
356.1. leges) leges de
Nou.119.c.1.p.e.ver.18. &
siue) siue
356.21. ipsius mariti) mariti
c.2.p.e.v.22. Si quis) Qui
357.1. ætatis impleuit) statis
sue compleuerit. alij æ-
tatis impleuerit
Ibid. propter hoc face-
re) facere
357.3. seruos suos) seruos

V A R. L E C T.

357.5. sit) sint
c.3.p.e.ver.8. hoc factum)
factum
357.9. prolatum) probatum
Ibid. id est) forte primū,
vel idem
c.4.p.e.ver.16. appellauit)
prouocauit
357.17. manifestante) mani-
festauit
357.18. vel magistr.) illi ma-
gistr.
357.20. iudices) iudex
357.22. distulerint) distu-
lerit
c.5.p.358.v.4. porrigatur)
admittatur
Ibid. tempore elapso)
temporis lapsu
358.7. qui se ex) qui
358.9. libellum offerre) libel-
los afferre
358.10. Prætorij) Prætorio
358.15. is, qui vicit) pars vi-
ctrix
358.23. sine) & sine
359.2. quod eo quod
c.6.p.e.v.5. temere) tenuē
359.6. nolit) noluerit
359.11. vel omnes) omnes
359.12. absint) absunt
359.13. præconijs) edictis
359.17. vbi) vt
359.18. mobiles &) mobiles
vel

Ibid. seruari) conseruari
359.19. per publicam descri-
ptionem) publica descri-
ptione
c.7.p.e.v.24. rerum puta-
uerit) earum putat
Ibid. hoc) hæc
360.1. accepit) receperit.
alij ceperit
360.2. vel inter absentes in
tra vicennium) & vican-
nium inter absentes
360.5. alienata) alienatio-
nis. alij res. forte aliena-
tas. A.
360.7. aliter) aliter hoc
360.10. alienata) alienatio-
nis
360.12. fuerit) sit
c.8.p.e.v.17. autem absens
fuerit) autem absuerit.
alij absuerit
360.18. Et dicimus) Dicim^o
360.20. fuit) fuerit
360.24. sanctimus) censui-
mus
c.9.p.361.v.1. cogatur) co-
gitur
361.5. qualemcumq.) quam-
cumque
c.10.p.e.ver.11. domos reli-
giosas) domos
361.12. ad nostram domum
ab ecclesia sacrosancta)
Rr 3 a no-

VAR. LECT.

- 2 nostra domo ad sacro
sanctam ecclesiam
361.13. peruenerint) perue-
nerunt
361.14. euacuari) vacuari
361.15. postea peruenerint)
iam peruenerunt
361.16. iam peruenerunt)
postea peruenerint
6.11. p. e. v. 12. legauerit, vel
aliae personae legati no-
mine reliquerit) relique-
rit
361.21. & is) &
361.23. eius) illius
361.24. semper manere) per
manere. alij manere
362.1. non habere) habere
362.3. iubemus) dicemus
362.5. amicalis) amicalis
Nou. 120. c. 1. p. e. ver. 21. pa-
triccico iure) de colonis
pari iure
Ibid. dare) dari
363.3. accipit) accipit. &
ver. 6.
Ibid. & duobus) & in
duobus
363.9. in solido reditu) ab)
in solidum ab his
363.10. iure emphyteusos
ea praestari) qui regunt
ipsa loca venerabilia em-
phyteusin hanc
- 363.12. id est in personam
eius, qui accepit) scilicet
ad accipientis
363.13. nulla) vt nulla
363.14. accedat) accipiat
363.17. sub quadam quanti-
tate) sub quantitate
363.18. si res) si
263.19. domibus praestita)
domibus
363.21. ad aliquam) ad alia
363.25. ad aliquam person-
nam) ad aliquas personas
364.4. apud eum) apud eos
364.12. dirutas domos re-
nouare) dirutae domus
renouari. A.
364.14. loca) loci
364.18. eamque) eandemq.
364.19. cedere) concedere
Ibid. contractui) contra-
ctus
364.21. eligat) elegerit
365.1. Sed & si) Si
365.6. accipiat) capiat
365.9. acceptauit) accepit.
A.
Ibid. habentem) tantum
habentem
365.11. vt post) & post
365.14. cepit) accepit. Non
extenditur
365.15. in integrum) ultra
accipientis vitam

VAR. LEGT.

- 365.16. in eundem) ad
365.18. his) isdem
366.1. donare) dare. A.
366.5. eius accipiat) capiat
366.5. quam quartam por-
tionem) quarta portione
366.8. satisfiat) satisfaciant
366.15. eiusdem) eiusdem
ciuitatis
366.19. fit) sit
366.21. iurare) iurare oportet
366.25. contractu) contra-
ctus
367.2. eo quod) quod
367.10. copulantur) copu-
lentur
367.11. locationes, &) loca-
tionem, vel
367.15. fuerit) fecerint
367.17. ceperint) acceperint
367.19. quibus) qui
367.20. in religiosam) ad re-
ligiosam
367.23. Et haec) Et hoc
c. 2. p. 368. v. 4. xenonibus)
xenodochijs
368.6. prouincijs) locis
368.8. ciuitate &) ciuitate,
& in
368.19. clericum) clericos
368.23. ex hoc) ex his
368.24. contractu) contra-
ctibus
- 369.9. is, qui) qui
369.10. ipsius) ipsius
369.19. fieri) faciat
369.24. praecedente) proce-
dente
370.3. autem diximus) di-
cimus
Ibid. edificijs dirutis) æ-
dificijs
370.6. & in) etiam in
370.8. si quando) si quidem
370.9. publicas tributio-
nes) publica tributa
370.13. persoluant) persolui
possint
370.21. beatissimo Patriar-
cha) beatissimis Patriar-
chis
371.17. vel a metrop.) vel
metrop.
371.18. iurisdictione) distri-
ctione
372.1. domos religiosas) do-
mus religiosa
372.2. hoc enim) haec autem
372.5. praedictis) supradictis
372.11. eiusdem) eius
372.14. adhortari) hortari
372.19. eundo) dando. A.
373.2. rei non) rei nullus
373.3. percipere) recipere
373.6. confirmatione) exami-
natione
373.12. cui debitum imminete)

VAR. LECT.

qui debitum debet
 174.6. processit) processerit
 174.9. in causas) in causam
 174.10. pertinentes) pertinentem
 175.3. qui ibi) qui
 c.3.p.e.v.ii. liceat) sit licetia
 175.13. Episcopis) Episcopo.
 alij Episcopos
 c.4.p.e.v.19. prægrauatam)
 aggrauatam
 175.20. præstatur) paratur
 175.24. eidem religioso) re-
 ligioso. alij eidem
 Ibid. fore) facere
 176.4. eisdem locis) iisdem
 176.7. proditione) perdu-
 ctione
 176.10. cuiuscumq.) cuiusq.
 176.16. ad eosdem) ad eos
 176.19. superius diximus)
 supra diximus. Additur
 in quibusdam libris hoc.
 Scituris, quod si tale ali-
 quid perpetratum fuerit,
 & hoc ipsum inualidum
 erit, & omnem substan-
 tiam eorum qui ceperint,
 & œconomorum, & char-
 tulariorum, & admini-
 stratorum. quibus secun-
 dum prædictum modum
 copulatur, in religiosam
 domum, ex qua rem ac-

ceperint, & post mortem
 eorum peruenire iubemus
 c.5.p.e.v.20. Si quis autem)
 Si quis
 176.25. administratoribus) re-
 ligiosis loci) religioso loco
 177.3. debitum canonem)
 canonem
 177.6. nolint) noluerint
 177.10. pactus) pactum
 c.6.p.e.v.18. nisi forte) nisi
 Ibid. etiam) eis
 177.19. alienarentur) alie-
 nentur
 177.21. ecclesia) sanctissima
 ecclesia
 177.25. ex ea) ea
 c.7.p.378.v.12. sed) &
 178.17. contingit) contigerit
 178.18. Sed & si) Sed si
 178.19. etiam) &
 178.21. suscipiat) accipiat
 178.22. suscipiant) recipiant
 178.23. & pecunias) pecu-
 niam autem
 c.8.p.379.ver.5. velit) vult
 Ibid. iure) iure obtinente
 179.6. superius supra
 179.7. in imperiali ciuitate)
 imperialis ciuitatis
 179.8. intra territorium) in
 territorio
 179.9. positæ) positæ sunt
 c.9.p.e.ver.10. Hæc) Hoc

VAR. LECT.

179.13. non aliter) non
 179.19. faciunt) faciant
 Ibid. prægrauatur) præ-
 grauatur
 179.20. sunt) sint
 179.21. persolui) solui
 179.22. damus) cōcedimus
 179.23. superius præfinitum)
 supra definitum. alij supra
 præfinitum
 c.10.p.e.v.9. eidem) ei. alij
 deest
 180.10. in quo) in quo. A.
 180.12. apud eundem) apud
 180.14. permutationis) cō-
 mutationis
 180.18. reddatur) reddatur
 180.21. in huiusmodi) in
 hoc
 180.22. composita) inter-
 posita
 180.25. tantum) tantum
 181.2. in hypothecam) hy-
 potheca
 181.7. componere ausi fue-
 rint) composuerint
 180.10. constitutionem) legem
 Ibid. si quidem) si
 181.15. in rem. nostram) in
 nostra rep.
 Ibid. pullulare) pollere.
 alij valere
 181.16. sanctimus) iubemus
 Nou. 121. p. 182. v. 7. exige-

batur) exigatur forte. A.
 Nou. 123. in priu. p. e. v. 16.
 iam quendam) iam quidem
 c.1.p.383.ver.8. dicentes in
 ipsis decretis) dicendo
 183.16. habet) habeat
 183.19. habuit) habuerit
 183.22. sacris) sanctis
 183.23. Sed neque) neque
 183.24. vel taxotam) neq.
 taxotam
 Ibid. cognoscunt) cognos-
 ceant
 184.4. Et hoc) Hæc
 184.15. conditione) condi-
 tionationis
 184.20. si quidem) aliquem
 185.8. consecrationem) or-
 dinationem
 185.10. tres) hæ
 185.12. & in) in
 186.3. a sacro) sacro
 186.7. cuius) eius, cuius
 c.2.p.e.v.11. in causa, quæ)
 nitensque
 186.11. inhihet) possunt in-
 hibere
 186.15. faciat) facere
 186.18. sed per) & per
 186.20. inhihetur) inhi-
 betur
 186.21. Enim vero si) Si ve-
 ro
 186.23. vel non) non

VAR. LECT.

386. 15. prouincia) a prouin-
cia
387. 1. habet) habeat
387. 2. accusatum) accusa-
tionis
387. 4. sacerdotio) a sacer-
dotio
Ibid. consecrare eū) con-
secrare
387. 7. vnum annum) annū
387. 8. & vt res) & res
c. 3. p. e. v. 16. pecuniam) pe-
cunias
387. 19. condēnatione) con-
dēnationi. A.
387. 20. & qui dat) qui dat
387. 22. sacerdotio) sacer-
dotij
388. 1. laicus) alius
388. 2. accepit) acceperit
388. 6. sed omnem) sed etiā
omnem
388. 9. actionem, vel obliga-
tionem) accusationem
388. 13. sed & aliud) sed
aliud
388. 14. dare) tradere
c. 4. p. e. v. 17. res suas) res
388. 19. oblatio) collatio
c. 5. p. e. ver. 25. beatissimos
quidem) beatissimos
389. 7. ea tantum dare) dari
389. 16. redditum) redditus
Ibid. habet) habet

389. 18. notarijs) notarij
389. 19. consecrantis) con-
secrati
Ibid. & alijs, qui) & alij,
qui ministerium ei fa-
ciunt. alijs deest ei
389. 20. capiunt) capiant
389. 21. minor sit) minores
fuerint
389. 22. annalibus auri) auri
389. 24. quidem) iure
389. 25. capiunt) capiant
390. 2. non minor) non mi-
nor autem
390. 4. quidē solidos) solidos
Ibid. dari) dare
390. 10. octo) octo solidos
390. 12. quattuor) tres
390. 13. minor autē) minor
390. 17. sexdecim) sex
390. 18. autem) enim
391. 1. diuidant) diuident
Ibid. Hæc) Hoc
391. 3. & ecclesie) ecclesie
391. 4. sacerdotia) sacra sa-
cerdotia
391. 5. Si quis autē) Sin autē
391. 7. quocumque modo)
quacumque
391. 9. cepit) accepit
391. 10. ipsius) eius
c. 6. p. e. ver. 15. Taxeota) ce-
num, vel curiales) nisi ta-
xeota sit, vel curialis

VAR. LECT.

391. 16. officio) & filij eorū,
officio
Ibid. iterum) interim
c. 7. p. 392. v. 6. vel curatio-
nem) vel ad curationem
392. 9. tempore) die
392. 11. iudicem in scriptis)
iudicem
392. 12. huiusmodi munus)
hoc munus
392. 13. recepit) recipit. alij
non recipit
Ibid. hoc) hæc
c. 8. p. e. v. 16. exceptor) exe-
cutor
392. 17. fit tributorum) fiat
tributorum
392. 19. alienarum) aliarum
392. 20. curator litis) pro-
curator litis
392. 23. nisi suo) suo autem
392. 25. ne ex hac occasio-
ne) ne exactio ecclesie
393. 1. fiat, vel) faciat, &
393. 2. ministeria) mysteria
393. 4. quædam) quidem
393. 5. eorundem) eorum
393. 9. in ipso instrumento)
instrumento
393. 10. vel in) vel
393. 11. & contractum) &
certum. A.
393. 13. concedimus tales
contractus procedere)
takes contractus proce-
- dere concedimus. A.
393. 19. consensu) cum con-
sensu. A.
393. 21. quas per alias leges)
quæ speciali lege
393. 22. prohibuimus) pro-
hibentur
393. 25. siue ante) vel ante
394. 3. Sin autē) Sin autē vel
394. 6. existimauerit) æsti-
mauerit
394. 10. publicarum tribu-
tionum) publicorum tri-
butorum. & ver. 20.
394. 11. exceptionē vel exa-
ctionem) exactioem
394. 17. crediderint) vendi-
derunt
394. 24. eorum receperint)
acceperint
c. 9. p. 395. ver. 3. Episcopus)
Episcoporum Iuo.
395. 6. & propositis) Iuo vt
propositis. alij vt prepo-
sitis
395. 7. quod scit) quod nouit
395. 8. hoc, quod) quod Iuo
395. 9. sacerdotib. honestū
est) est sacerdotis officiū
c. 10. p. e. v. 14. nisi imperialis
iussio præcesserit) Iuo
cap. 369. nisi imperialis
iussio processerit. Idem
capit. 278. & Burch. &
Grat. carent his verbis.

VAR. LECT.

325. 12. amissione) Iuo d. cap. 278. amissionis
 395. 13. cinguli, & viginti li brarum auri condemnatione) Iuo d. cap. 178. & Burch. cinguli condemnatione. Grat. rerum, & cinguli condemnatione
 395. 14. plectetur) Iuo cap. 369. plectatur
 c. 13. p. 397. v. 20. confortij) religiosi confortij Iuo. A.
 397. 21. tableiare) tabolizare Iuo
 397. 25. contra hoc) contra hæc Iuo
 398. 1. sacro) a sacro Iuo
 398. 8. reddunt) reddēt forte. A.
 c. 15. p. e. ver. 12. Nemo Episcopus, nemo) Nemo Grat. alij Nemo Episcopus, neque
 398. 15. hoc fieri) Panor. hæc fieri
 398. 16. aduersus ea) aduersus eā Iuo par. 5. & Grat.
 398. 17. ille quidem, qui, ille, qui Iuo part. 5.
 398. 19. communicationis) communionis Iuo, & Grat. A.
 398. 21. excōmunicauerit) Iuo in decreto excom-
- municauit
 Ibid. in tantum) Panor. vt tantum
 398. 22. tempus abstineat) a cro sancta cōmunionē, quantum) Iuo part. 14. c. 21. & Grat. tempus abstineat a sacra cōmunionē, quantum. Idem Iuo cap. 42. eiusd. partis, & parte 5. tempus abstineat quātum. in Panor. abstineat a sacra com. ad tempus, quartum
 398. 24. vt quod) vt id, quod Iuo d. c. 21.
 Ibid. fecit) Pan. & Grat. fecerit
 398. 25. iuste patiatur) patiatatur
 c. 18. p. 399. v. 12. Nō alium) Nulli alium
 399. 13. qui &) qui
 399. 14. & rectam) & rectā, & sinceram
 399. 15. habeat) habet
 399. 16. liberos) filios
 Ibid. habuit) habuerit
 399. 17. Sed vel) Sed
 399. 20. disinctā) derelictā
 399. 21. neque aliter) neque
 Ibid. vel diuinis) vel
 399. 22. reprobata) improbatam

c. 15. p.

VAR. LECT.

- c. 19. p. e. v. 24. nemo) neque
 399. 25. fiat minor) Grat. fiat, qui minor. alij fiat, nisi. alij minor
 400. 3. nemo) neque
 400. 6. vel ad) vel quæ ad
 Ibid. peruenit) Grat. peruenit. alij conuolauit
 c. 24. p. 403. v. 13. neque xenodochus &c.) neq. ex xenodochijs, neque prochoro phijs, neque nosocomijs
 403. 15. alius) aliz
 403. 20. dederit aliquid) dedit
 404. 3. acceperit) accepit
 c. 26. p. e. ver. 14. sit) fuerit
 Ibid. ex) & ex Iuo
 405. 3. annum tatum) annū
 405. 6. diximus) Iuo diximus, ordinatus fuerit
 405. 8. meritis postea.) Iuo meretur, & si postea. alij meritis, postea autem
 405. 10. domino suo in) Iuo in
 Ibid. seruitio) Iuo seruitium. A.
 405. 11. tradatur) Iuo trahatur
 c. 27. p. e. v. 15. factum) actū
 Ibid. sic tamen) sed tamē
 405. 16. vt & clericus) vt etiā clericus. alij vt clericus
 405. 17. impleat) ad impleat
 c. 28. p. e. v. 18. oratoriam domum) oratorij in domo
 405. 20. consecrari) consecrare
 405. 21. administrantes eiusdem domus) ministrantibus in eadem domo donent, nec. alij administrantibus in eadem domo donent, nec
 405. 22. si dignos) si indignos
 405. 23. illi) ipsi
 405. 24. canonibus) nominibus.
 c. 29. p. 406. v. 3. obseruent) obseruiant
 406. 4. sibi) ibi
 406. 5. cuiuscumque ciuitatis) ciuitatis
 406. 8. qui ea) qui
 406. 9. canonicis) canones
 c. 30. p. e. v. 10. Presbyteri) Episcopi, presbyteri
 Ibid. diaconi, subdiaconi) diacones, & subdiacones
 406. 11. lectores, & catores, quos) lectores, vel cantores, quos. alij quos. Ansel. lectores, catores, quos

406. 11.

VAR. LECT.

- 406.11. quocumq.) quocuo
 406.14. in propria potestate) in sua propria. Ansel.
 in propriam potestatem
 406.16. leges in eas) leges
 in eis. alij leges. alij legem
 406.17. quamuis) licet
 Ibid. suorum fuerint) fuerint
 406.18. potestate) Ansel. po
 testatem
 Ibid. vt liberi eorum, vel
 liberis) vt liberis Ansel.
 alij vt liberis eorum
 406.20. legitimam) Ansel.
 legitimam, id est Falcidia
 c.31. p.e.ver.21. & diaconi)
 & diacones. alij diaconi
 406.24. diuino) domini
 407.4. Ceteri autem) & ce
 teri
 Ibid. ordine) honore. &
 ver.8.
 407.5. relati) praelati
 407.6. re siue) re siue pro
 407.7. siue) siue pro
 Ibid. dixisse) dedisse
 407.8. reiecti legitimis) re
 iecti
 c.32. p.e.v.10. clericum, vel
 monachum) clericos,
 vel monachos. alij cleri
 cum, monachum
 407.11. vel monastriam) seu
 monastriam
- 407.13. primum) prius
 407.15. ille autem) & ille
 407.18. ea) causam
 407.22. & suo) suo
 407.23. calculo hoc) calculo
 407.24. tradat iudicata)
 tradat
 407.25. bis in tali) in tali
 408.2. Episcopi) Episcopali
 408.4. legis) legum
 408.9. vel ad) vel
 408.11. reuerētiss. personas)
 personas
 408.12. referatur) inferatur
 408.14. honore vel) honore
 &
 408.15. gradu eum) gradu
 408.16. reiciat) reiciatur
 Ibid. Et tunc) Sed & tunc
 408.18. litigium discernēs)
 legitime discernat, &
 408.19. ei imponat) impo
 nat. alij rei imponat
 408.21. per legitimam disce
 ptationem) legitima di
 sceptatione
 408.22. probare) probari
 408.25. tunc ipse) tunc
 409.2. vel gradu) & gradu
 409.5. iuste) recte
 409.18. fideiussorem) fide
 iussores
 409.21. Sin autem pro) Sin
 autem id c.33.

VAR. LECT.

- c.33. p.e.ver.25. id est cano
 nico) vel canonico. A.
 c.34. p.410. v.7. prius) primus
 410.10. adquiescet) adquie
 scat
 410.15. definiat) definiatur
 c.35. p.e.ver.17. quis alius)
 quiuis alius
 c.37. p.411. v.8. daret) det. A.
 Ibid. intentiones) inten
 tionem
 411.9. actoris) actionis
 c.38. p.e.v.13. super) de
 411.17. facere) reddere. A.
 Ibid. executionem) ne
 gotiationem
 411.18. si quid) & si quid
 Ibid. probatū) cōprobatū
 411.19. vt hoc ei) hoc eidem
 411.21. sese) se
 c.40. p.412. v.17. actionem)
 actiones
 Ibid. & si quidē) si quidē
 412.18. de re) de ea re. A.
 412.19. impleatur) experia
 tur
 412.23. Prætorio Orientis
 iudiciū) Prætorij
 c.41. p.413. v.3. Patriarchas)
 Patriarcham
 413.4. ab Episcopo suo) Epi
 scopos
 413.6. debito) pro debito
 413.7. aliquam actionē, vel)
 aliquam
- 413.8. forte ei) forte
 413.11. præstamus) damus
 413.12. habuerint) habent
 413.13. Episcopos) Episco
 pum. A.
 413.14. Sed si) Si tamen
 413.16. peragunt) peragant
 Ibid. ex his) & pro his
 Ibid. actiones) actionem
 c.42. p.e.v.18. & clerici) vel
 clerici
 413.21. in alio) in
 413.24. obnoxios eos) ob
 noxios
 414.2. nullo eis præiudicio)
 nullum præiudicium
 c.43. p.e.v.7. inferatur) ad
 feratur
 414.8. causa) causa, vel crim
 inalī. A.
 414.9. monachō, vel mona
 chæ) monacho
 414.10. monasterio) ex mo
 nasterio
 414.11. mulierum) mulierib.
 414.12. executio) actio. for
 te exactio
 414.14. detrahatur) detra
 hantur
 414.19. sciēte eo) sciētes eos
 414.20. transgressus fuerit)
 transgressores erunt
 414.23. præstabit) præstabit
 415.3. nihil ittis) nihil
 c.44. p.e. v.8. Sportularū)

V A R. L E C T.

Si quis sportular.
 415.9. ecclesiastico ordine)
 loco
 415.14. ab aliquo) laico
 415.17. plus) plures
 Ibid. præstent) accipiat
 415.18. vel) siue
 415.19. missus) missus est
 415.22. Sed & si) Et si
 c.45.p.416.ver.12. clero) c
 clero
 c.46.p.e.v.13. & diaconis,
 & subdiaconis) & diac
 onibus, & subdiacon
 nibus. alij diaconis sub
 diaconis
 415.15. scriptis) constitutis
 416.16. diuinas regulas) re
 gulas
 416.17. mulierem) mulieres
 416.19. personis, quæ) quæ
 416.22. habuerit) habuit
 Ibid. quæ potest ei suspi
 tionē inferre) cui potest
 suspitio inferri. alij quæ
 potest suspitionē inferre
 416.24. cum tali) vt cū tali
 416.25. habitare) habitaret
 417.2. probatus) probatū.
 alij accusatus
 417.3. cum tali muliere cō
 uersari) cum tali muliere
 viuere. alij versari
 417.5. de clero) a clero

Ibid. curiæ) & curiæ
 417.6. tradendus) tradat es.
 alij tradendo. forte tra
 dendum. A.
 c.47.p.e.ver.9. probatum)
 probatus
 c.48.p.e.v.19. autem hoc)
 autem
 417.21. suis salarijs) suis be
 neficijs, & salarijs
 418.5. in qua) vbi
 418.6. ex æqua) æqua
 c.49.p.e.v.11. ministris ec
 clesiæ) ministris
 418.14. Sed si) Et si
 Ibid. vel diuina) vel
 418.16. prohibuerit) nolue
 rit. prohibuerit ve
 418.19. vt si quidem) & si
 quidem
 418.21. & exilio) subiectus
 exilio. A.
 c.50.p.419.ver.5. & his) &
 ex his
 c.51.p.e.ver.13. abbas, siue
 archimādrita) abbates,
 siue archimandritæ
 419.15. præponatur) præpo
 nantur
 419.18. sanctis) sacrosanctis
 419.23. eum elegerint) ele
 gerunt
 419.24. & si sic) & si
 c.52.p.420.v.17. monaste
 rio)

V A R. L E C T.

rio) monasterium. A. &
 ver.20.
 420.19. cum rebus, quas)
 cum ea re, quam
 420.20. probetur) probatur
 420.23. prædictis) supra
 scriptis
 420.24. & transacto) & hic
 transacto
 421.3. monasterio) mona
 sterium forte. A.
 421.6. & in ciuitate, vel in
 agris) vt in ciuitatibus
 magis
 c.53.p.e.v.18. vel asceterijs)
 & in asceterijs
 c.54.p.e.v.25. studeat) sta
 tuat
 422.6. sibi) eis
 422.10. vt eis adferat) ad
 ferat
 422.13. fuerit) sic
 422.20. ita electus est) sic
 electus
 423.1. alia) alij
 423.4. autem, vel) autē, &
 alij vel
 423.7. subiecti) subiectis.
 alij subici
 Ibid. tam masculi, quam
 femina) tam masculis,
 quam feminis. alij siue
 masculi sint, siue femina
 423.8. si in) si

423.12. clerici &) clerici vel
 423.13. fruuntur) fungantur
 423.15. fuerint) fuerunt
 423.18. quæ in) quæ
 423.19. forma) forma con
 stituta
 423.20. eorum, vel eorum)
 eorum
 423.24. alimoniam) alimo
 nias
 424.1. recludi) reduci
 c.56.p.e.ver.5. in quo) in
 quod. A.
 424.8. liberis suis distribue
 re) inter liberos diuidere.
 alij inter filios diuidere
 424.10. retineat) remaneat
 Ibid. partem) pars
 424.11. peruenturam) per
 uentura
 424.12. deliboret) diuideret
 forte. A.
 424.13. liberos) filios
 424.15. liberis eius) liberis
 c.57.p.e.ver.17. legitime)
 legitima
 424.20. intrauerit in) intra
 uerit
 424.22. tantum reddatur)
 reddatur
 c.58.p.425.v.1. monachū
 habitū) habitū monachi
 425.5. aliud) aliunde
 425.11. facta sit) facta si erit
 Ss 425.

V A R. L E C T.

- 425.20. pars) persona
 425.21. nihil neque) nihil
 425.25. dotem suam) dotē
 426.1. probetur) probatur
 Ibid. Hæc) Hæc autem. A.
 426.2. quam de sponsa, &
 viro) & sponsa, quam de
 marito
 c.59. p.e. ver.7. hereditate
 sua) hereditate
 426.9. fuerint) fuerint Grat.
 alij fuerunt.
 426.10. inciderint) incide-
 runt Grat.
 c.60. p.e.v.13. monasterijs)
 monasterio
 c.61. p.e. ver.16. in quo) in
 quod. A.
 426.17. intrauerat) introie-
 rat. alij intrauit
 c.62. p.e.v.22. vel ipsi) ipsi.
 A. alij vel Episcopi
 c.63. p.e. v.25. & cingulo)
 cinguli
 427.5. monachicam) mo-
 nasticam
 c.64. p.e. ver.10. ascetiam)
 luo matricuriam
 427.11. monastriam) Grat.
 monacham
 Ibid. aliam mulierem)
 etiam feminam luo
 427.12. religiosam vitam,
 vel habitum habentem)
 luo religiosam habitū
- habentem, vel religiosam
 vitam ducentem. alij re-
 ligiosam vitam bonam,
 vel habitum habentem
 427.14. huiusmodi) huius
 427.15. a religioso) religioso
 luo
 427.18. & præfides) & per
 præfides luo
 427.20. periculo) supplicio
 427.22. tradatur) tradatur
 per Episcopum
 427.24. eius legitimis) eius
 Grat.
 428.2. a religiosis) religiosis
 428.3. Comes) per Comitē
 Ibid. rerum hæc) hæc
 428.4. addicat) addicantur
 428.5. tali crimini) talis cri-
 minis
 428.7. auri dare) dare
 428.8. iuribus) rationibus
 c.65. p.e. ver.15. fuit) fuerit
 428.16. corporales pœnas
 subsistat) corporale pœ-
 nam sustineat
 428.22. pertineat) pertinet
 429.3. posita) imposita
 Nou. 125. pag.435. ver.10.
 fuerint cause cuiuscum
 que cognitores) fuerint
 Nou.126. c.1. p.e.v.14. Præ-
 torio) Prætorij
 435.19. nostra mansuetudo)
 mansuetudo, & deuotio

V A R. L E C T.

- 435.21. vestitu eodem) ve-
 stimento
 436.2. vti apud) vti
 436.10. fiat) faciant
 c.2. p.e.v.12. hoc obrinere)
 obrinere
 436.16. & ea) ea
 436.19. intrauerit) intrauit
 436.20. fatalē diem) fatalē
 436.23. intrauerit) intrauit
 437. his quoque) his
 Ibid. qui) is, qui. A.
 437.5. calculus confirmetur)
 calculi confirmantur
 437.5. ex vna) ex vtraque
 437.7. iudicij) iudicis
 437.8. confirmare) confir-
 ment. A.
 437.10. proferre) proferre
 debent. A.
 437.11. fatales dies) diem
 fatalem
 437.12. vel ab vna) ab vna
 437.16. perscrutetur) per-
 scrutetur. alij prætetur
 437.22. perscriptam) præ-
 scriptam
 c.3. p.438. v.3. dare) edatur
 438.4. ea) eam
 438.5. autem iudicij) autem
 438.9. obseruabit) obserua-
 uerit
 438.14. priuatis inferendas)
 priuatis deferendas. alij
 priuatis ferendas. alij pri-
 uatis
- uatis
 Nou.127. c.1. p.e. ver.19. de
 relictis) relictis
 438.21. vtroque parente ei)
 vtraq. parte. alij vtroque
 parente
 438.22. copulabatur; &) co-
 pulatur, vel. alij copula-
 batur, vel
 439.7. eius, de cuius) eiusdē
 de cuius. alij cuius de
 c.2. p.e.v.12. publicis) post
 hac
 439.16. huiusmodi) hæc
 439.18. sit quidem) si quidē
 439.19. valida) valeat
 439.20. inrita) irrita sit
 c.3. p.440. ver.10. a marito)
 marito
 440.11. peruenerit) venerit
 440.14. & portionem) por-
 tionem
 440.16. numerus liberorū
 ei) liberorū quāritas. alij
 numerus liberorū eius
 440.18. hoc &) hoc
 440.20. ascendentiū) ascen-
 dentibus
 c.4. p.e.v.23. ne vxor, ma-
 ritusve) ne vxori mari-
 tus, vel marito vxor. alij
 ne vxor marito, siue ma-
 ritus vxori
 440.25. audeat) audeat. A.
 Sī 2 441.

VAR. LECT.

441. 2. subiecimus) subici-
mus
441. 3. In ipsis Ipsis. A.
Ibid. releuauimus) rele-
uamus
441. 8. diffidij) nitentibus di-
scedere
441. 9. cupidis imminere)
imminere
Nou. 128. c. 8. p. 446. v. 9. de
sua) forte de suo. A.
c. 9. p. e. v. 13. pro his, quæ)
forte pro hisque. A.
c. 10. p. e. ver. 25. obseruare)
forte obseruari
c. 12. p. 447. v. 11. exilio) exi-
lium forte. A.
c. 16. p. 448. v. 18. nullam cõ-
munionem) ad lendum
est verbum habeant. A.
448. 23. vel quas * quod) for-
te cum cas
448. 25. præfatis causis) præ-
fatas causas forte
449. 1. quæ habitatoribus
eiusdem ciuitatis fulcita
sunt locus mendosus sic
fortasse scribendus neq.
habitatoribus eiusdem
ciuitatis facultas sic. A.
Nou. 129. p. 455. v. 15. Chri-
stiani autem) Christiani
455. 20. fuerunt) fuerint
456. 1. vel descendentes)
pe sonis) personis
456. 2. Samarita constitu-
tus) Samarita
456. 12. Samaritis) Samari-
tanis
456. 16. suo venit) veniebat
456. 20. Samaritarum) Sa-
maritanorum
Nou. 130. c. 7. p. 460. v. 22. in
exilio) in exiliũ forte. A.
Nou. 131. c. 3. p. 461. v. 18. ec-
clesiæ habeat) habeat
461. 20. Præu. lensis) Pri-
ualenos
461. 23. eadem iura) inra
462. 1. eos) ipsis habeat. for-
te eos habeat. A.
c. 4. p. e. v. 7. maneat) per-
maneant
c. 5. p. e. v. 10. constructio-
nem) constructiones
462. 12. habuit) habuerint.
A.
462. 15. Habeant, autem)
habeant
462. 16. muneribus & mu-
neribus & extraordina-
rijs, &
c. 8. p. e. v. 18. decem, neque
viginti) decennij, neque
vicennij Grat.
Ibid. neque triginta) vel
triginta. Grat.
462. 19. curricula) præscri-
ptio) præscriptio Grat.
462. 20. opponatur) Grat.
opponantur
462. 21. annorum) Grat.
annor. curricula
462. 22. religiosus rebus)
rebus Grat.
462. 23. & in) & Grat.
c. 7. p. e. v. 25. veniat) vene-
rit
463. 1. orauerit) exorauerit
463. 2. Qui) Quod
463. 3. opus) locum
463. 4. heredes) heres
Nou. 134. c. 17. p. 475. ver. 11.
eam, de qua accusatus)
eandem, quæ accusata
c. 18. p. e. ver. 17. exarmare)
exanimare. forte exar-
tuare pro artuum disso-
lutione
c. 20. p. e. v. 24. Nulli) Nullus
Ibid. debent) debet
476. 1. habent) habeat
476. 2. reddi) debere reddi
476. 3. habeat) habeant. &
ver. 5.
476. 4. quartam partem)
quartam
Nou. 136. c. 2. p. e. v. 18. præ-
sumptionem) præsum-
ptione
c. 5. p. 477. v. 17. & nõ deest)
& notandum est. forte

VAR. LECT.

- & non obest. A.
Ibid. in stricta actione)
inde scripta. forte non
scripta actione
477. 18. siue) sine
Ibid. & mora) memorata
Ibid. exigitur) exigatur
c. 6. p. e. v. 24. Tunc) Tunc
autem
478. 4. Quod si) Quod
478. 7. contraxit) cõtraxerit
Nou. 138. p. 479. v. 4. in du-
plum excusaturũ quan-
titarum) duplum ex vsu
rarũ quãtitate forte. A.
479. 16. ciuitates) forte cau-
tionibus
Nou. 143. p. e. ver. 23. Idem.
A.) Imp. Iustinianus. A.
Ibid. Ariobindo) Areo-
bindo gloriosiss. Præto-
riorũ Præfecto, Ex præ-
fecto alma vrbis, & Ex
magistro militum
480. 4. quoque legis) quidẽ
legis. alij legis
480. 5. vindicat) vindicer
480. 8. sint) sunt
480. 15. in huiusmodi) hu-
iusmodi
480. 16. præsertim) præscri-
ptis
480. 22. fuerint) fuerunt
480. 24. dotis) dotem

VAR. LECT. ET MENDOSA.

480.25. legitimo) legitima	Ibid. viribus) iuribus
Ibid. dandæ) dando	483.14. tali) tali a nobis
Ibid. per) propter	483.15. Ariobinde pater)
481.1. ministretur) ministra	Præfekte
retur	483.14. atque amantissime,
Ibid. substantiã) substãtia	Quæ) Quæ
481.20. prædictæ) hi prædi-	Non. 159. c. 1. p. 484. v. 2. alie
ctæ	nationem) alienationes
481.22. & si) etiam si	484.4. faciendam) faciendas
481.23. prohibuimus) pro-	484.6. veniant) perueniant
hibuissimus	484.9. eadem) eas
481.25. subiecimus) subici	c. 3. p. e. v. 19. primus) primũ
oportet	Ibid. acceperit) acceperit
482.13. accipere) suscipere	rem. alij accepit) rera
482.18. substantiam) bona	484.21. & deinde
483. eius) ei	Ibid. processerint) pro-
483.5. competit) conuenit	cesserunt
483.6. vel huiusm.) qui hu-	485.4. transferre) transmit-
iusin.	tere
483.8. nec non) necnon &	485.6. reputet) deputat. for
483.9. fuerunt) fuerint	te reputat

MENDOSA sic mutanda.

Pag. 8. vers. 10. facere. nullo	55.17. relatum: hi
legatarijs	55.24. Cubicularij: sin autẽ
18.23. mutauit	61.25. non sua
29.5. magistrarum	63.3. impertiri
31.13. commendaticias	65.10. iuribus
42.17. dirutus	71.22. ex veteri
46.10. pertinet	73.12. iudicum
46.35. asceterijs	76.1. declarauerint
49.4. receperint	78.12. quarum
50.1. pretium	81.7. patre
50.5. leges	87.15. rerum
55.3. Latruncultores	99.11. iuribus

103.21. exclusis	296.16. habet
107.19. vnusquisque	306.6. reum inligauerit
110.6. constante	310.2. contempserit
114.1. cique	314.13. faciat
129.3. in marg. I V.	320.1. dicimus
129.24. non ad	320.3. Nestorianos
131.10. profapia	325.9. adgnatos
132.10. fori	335.1. quas
133.17. alienis	340.23. & ipsa
150.20. id, quod	341.15. iustæ causæ
159.15. conficiunt	345.21. Et si iudex
167.18. obseruari	349.4. & ex
176.13. ipsi deliberent	351.3. iungantur
181.1. vnum alterum	353.4. superfit
199.1. dominio	357.22. distulerint
200.6. deliquerint	367.5. orphanotrophis
210.15. susceptum	367.11. hypothecas
215.17. aliqui	369.8. nosocomium
217.5. didicimus	372.5. domibus fieri,
231.13. si sine vlla	384.20. decreta
232.16. oportet	412.21. coepta
236. ipse numerus ita emen-	416.19. querellam
detur	417.13. in marg. XLVIII.
244.10. decisi sunt	420.10. sed ex-
244.14. fabricensium	425.5. mulieri
247.15. subsistent	430.1. consultatio
248. numerus emendetur	433.19. exigit
255.22. modi	436.19. expectent
262.21. potestati	437.9. recte se
266. numerus mutetur.	439.11. intimidari
266.8. Codice	442.20. Tractetur
269.2. sequi, &	444.7. susceptores
274.8. iudicio ex	482.5. dubitationem
284.16. promissoris	486.11. semel filiabus

TITVLI SIVE EPITOME SIN

gularum capitum Iuliani, quæ in veteribus libris inueniuntur, & ut inueniuntur. Adscribitur margini numerus titulorum editionis Lugdunensis, ne quid lector desideret.

1. 1. Si heres legata soluere noluerit. Nou. 1. cap. 1.
2. 2. Ad legem Falcidiam. N. 1. c. 2.
3. 3. De legatariorum exæquatione. N. 1. c. 3. (alij de legator. exæq.)
4. 4. Ut legata intra annum præstentur. N. 1. c. 4.
5. 5. De ijs, qui ad secundas nuptias migrauerint. N. 2. c. 1. 2. 3. 4.
6. 6. De dote adscripta, & nõ numerata, vel præstita. N. 2. c. 5.
7. 7. De numero clericorum C. P. ciuitatis. N. 3. c. 1.
11. 8. Ut non liceat clerico de minore ecclesia in maiorem per patrociniũ transire, & de alimonijs clericorum. N. 3. c. 2.
7. 9. De fideiussoribus, & mādatoribus, & ijs, qui pro alijs pecunias constituunt. N. 4. c. 1.
8. 10. De solutionibus, & liberationibus, (& verborũ significatione.) N. 4. c. 2.
9. 11. De monasterijs ædificandis. N. 5. c. 1.
10. 12. De monachis, & ascetrijs. N. 5. c. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
11. 13. De archimandritis, & ut Constitutio sit communis monachorũ, & sanctimonialiũ. N. 5. c. 9.
13. 14. De Episcopis. N. 6. c. 1. 2. 3.
15. 15. De clericis. N. 6. c. 4. 5.
16. 16. De diaconissis. N. 6. c. 6.
17. 17. Item de clericis. N. 6. c. 7.
18. 18. De numero clericorum. N. 6. c. 8.
14. 19. De rebus ad venerabiles locos pertinentibus. N. 7. c. 1.
15. 20. Quomodo liceat in Imp. res sancti loci transferre. N. 7. c. 2.

16. 21. De emphyteuseos contractu a sancto loco constituendo. N. 7. c. 3.
17. 22. Quomodo vsusfructus rerum ad sanctos locos pertinentium constituatur. N. 7. c. 4.
21. 23. Quibus pœnis subiecti sint, qui presentem Constitutionem contempserint. N. 7. c. 5.
22. 24. Quando liceat hypothecæ titulo res venerabilium locorum obligare. N. 7. c. 6.
23. 25. Quibus pœnis subicitur, qui illicitum emphyteuseos contractum iuris venerabilis loci componit. N. 7. c. 7.
24. 26. Quomodo punitur, qui sacra vasa donat, vel alienat, vel pignorat vel conflat, & de panibus ciuilibus. N. 7. c. 8.
18. 27. De pragmaticis sanctionibus, quæ contra commoda venerabilium locorum promulgantur. N. 7. c. 9.
19. 28. De monasterijs non vendendis, vel alienandis. N. 7. c. 10.
20. 29. Si sterilis ager ad venerabilem locum peruenerit. N. 7. c. 11.
25. 30. De magistratibus sine pecunia creãdis. N. 8. c. 1.
* *
39. 31. De nefarijs, & incestis matrimonijs. N. 12. c. 1. 2.
40. 32. De naturalibus liberis. N. 12. c. 3.
* *
38. 33. De lenonibus tollendis. N. 14.
34. 34. De Defensoribus ciuitatum. N. 15. c. 1. 2. 3. 4. 5.
36. (De Præsidjs * vicarijs Defensorũ non mittendis. N. 15. c. 2).
37. 35. De sententia Defensorum ciuitatis. N. 15. c. 6.
* *
26. 36. De criminibus. N. 17. c. 3.
27. 37. De priuatis * N. 17. c. 4.

28. 38. De officio Proconsulis * N. 17. c. 5. 6.
 29. 39. De vicarijs Præsidum, & manus * armatæ.
 N. 17. c. 6.
 30. 40. De iussione Præfidi * producenda. N. 17. c. 7.
 31. 41. De capitali crimine damnatis * N. 17. c. 8.
 32. 42. De patronis. N. 17. c. 9.
 33. 43. De capite censitis. N. 17. c. 9.
 34. 44. De titulis in fixis. N. 17. c. 10.
 42. 45. De legitima portione liberis a parentibus relin-
 quenda. N. 18. c. 1.
 46. De curialibus liberis. N. 18. c. 2.
 43. 47. Si liberis suis nudam proprietatem quispiam
 reliquerit. N. 18. c. 3. (alij De nuda hereditatis
 proprietate filijs dimissa.)
 44. 48. Quemadmodum ab intestato liberi per femi-
 ninum sexum descendentes parentibus succe-
 dere debeant. N. 18. c. 4. (alij De nepotibus ex
 filio, & filia natis.)
 45. 49. De concubinis, & naturalibus liberis. N. 18. c. 5.
 (alij De ijs, qui sine liberis, & vxoribus legitimis
 decesserunt.)
 46. 50. De collatione dotis, & ante nuptias donationis
 N. 18. c. 6. (alij De patre, qui filix dotem dederit,
 vel filio propter nuptias donationem.)
 47. 51. Si res suas pater liberis distribuerit. N. 18. c. 7.
 (alij De ijs, qui res suas filijs distribuere volue-
 rint.)
 48. 52. Si quis prolatam manum suam negauerit. N. 18.
 c. 8. (alij De ijs, qui negauerint manum esse in
 scripto.)
 49. 53. De litigio misso pro culpa * supra tutorem, &
 curatorem. N. 18. c. 8.
 50. 54. De improbis possessorum exceptionibus. N. 18.
 c. 9. (alij De tentatione facta.)

51. 55. Quomodo concubinae seruilibus condicionib.
 constituta legitime vxores fiunt. N. 18. c. 10. (alij
 De ancilla concubina facta.)
 * *
 56. De prouocationibus Prætoris Paphlagonie, vel
 Honoriados porrectis, & de alijs prouocatio-
 nibus in diuersis regionibus porrectis. N. 20.
 * *
 57. De secundis nuptijs. N. 22. c. 1.
 58. De diuortijs bona gratia faciendis. N. 22. c. 2.
 52. 59. Si quis liber ancillam vxorem duxerit, vel e cõ-
 trario. N. 22. c. 3. (alij De ijs, qui ancillam duxe-
 runt putantes eam liberam.)
 53. 60. Si quis in seruo suo, aut ancilla ægrotante nul-
 lam curam adhibuerit. N. 22. c. 4. (alij De seruo,
 & ancilla ægrotante.)
 54. 61. Solutio matrimonio vt annu abstineat nuptijs
 mulier. N. 22. c. 5. (alij De iuste dissociatis.)
 55. 62. Si alienus adscripticius liberam vxorem duxerit.
 N. 22. c. 6. (alij De adscripticio, qui liberam mu-
 lierem habere non potest.)
 56. 63. De nuptijs sine dotalibus instrumentis contra-
 ctis. N. 22. c. 7. (alij De mulieribus sine dotalib.
 instrumentis.)
 57. 64. De repudijs, quæ a filijs familiarum mittun-
 tur. N. 22. c. 8. (alij De mittendo a filiofam. re-
 pudio.)
 58. 65. Si morte solutum sit matrimonium, & de lucro
 dotis, vel ante nuptias donationis. N. 22. c. 9. (a-
 lij De morte mariti, vel vxoris.)
 59. 66. De ingratis liberis, vel non ingratis. N. 22. c. 9.
 67. Si mulier ad secundas peruenerit nuptias, & de
 lucro dotis, & ante nuptias donationis. N. 22.
 c. 10.

60. 68. Si mulier ad secundas nuptias peruenerit *
N. 22. c. 11. (alij De impleto statuto tempore *)
61. 69. De non alienandis rebus prioris matrimonij.
N. 22. c. 12.
62. 70. De alienatione rerum primi matrimonij. N. 22.
c. 13.
63. 71. De non alienanda nisi portione vnus. N. 22. c. 14.
64. 72. Cuius temporis computatio spectanda sit: &
quomodo superflua quantitas distribui debeat.
N. 22. c. 15.
65. 73. Si legatum maritus vxori reliquerit. N. 22. c. 16.
(alij De legato superflui personæ relicto.)
66. 74. Si repudio matrimonium solutum sit, quid statui
oportet de lucris nuptialibus. N. 22. c. 17.
67. 75. De augenda, vel minuenda dote, vel propter
nuptias donatione. N. 22. c. 18.
68. 76. De usufructu vxoris a marito relicto, vel do-
nato; & e contrario si marito vxor. N. 22. c. 19.
(alij si usufructu a marito relicto, vel contra
fiant secundæ nuptiæ.)
69. 77. Si usufructus dotis nomine, vel propter nu-
ptias donationis causa constituatur. N. 22. c. 19.
70. 78. De rebus maternis, & nuptialibus (lucris) quæ
ad filios familias peruenerunt, & de castrensi,
vel quasi castrensi peculio. N. 22. c. 20.
71. 79. Si mulier res, quas liberis donauit, quasi ab in-
gratis post secundas nuptias suas reuocare ma-
luerit. N. 22. c. 21.
72. 80. Ut secundo marito copulata mulier prioris viri
dignitatibus, vel priuilegijs nõ vtatur. N. 22. c. 22.
73. 81. De libertis mulieribus quæ patronis suis con-
iunctæ sunt. N. 22. c. 23.
74. 82. Si adhuc constate matrimonio dotem maritus
vxori suæ persoluerit. N. 22. c. 24.

75. 83. Si mulier liberorum suorum tutelam admini-
strauerit, & ad secundas conuolauerit nuptias.
N. 22. c. 25.
76. 84. Si sub condicione mater a patre legatum, vel
fideicommissum reliquerit filio suo. N. 22. c. 26.
77. 85. De clericis, qui nuptias cõtrahere non possunt.
N. 22. c. 27.
78. 86. Si decedens maritus vxori suæ legauerit, sub
condicione, si secundas nuptias non cõtraxerit,
vel contra, id est si vxor marito. N. 22. c. 28.
79. 87. Mulier quæ secundas nuptias cõtraxerit, quem
admodum filij sui successionem capiat tam ex tes-
tamento, quam ab intestato. Loquitur autem
in eodem capitulo & de fratrum successionem.
N. 22. c. 29.
80. 88. Si mater alienare voluerit (ea, quæ) ex filiorum
successione deuoluta sunt. N. 22. c. 30. (alij cas-
us, quæ ad eam &c. deuolutæ sunt.)
89. Quæ causæ repudij sunt. N. 22. c. 31.
90. De appellationibus. N. 23. c. 1.
91. De consultationibus. N. 23. c. 2.
92. De prouocatione in Aegyptiaca regione por-
recta. N. 23. c. 3.
93. De prouocationibus in Asiana, vel Pontica re-
gione porrectis. N. 23. c. 4.
94. De prouocationibus in Orientali regione por-
rectis. N. 23. c. 4.
95. De appellationibus, contra sententias specta-
bilium iudicum porrectis. N. 23. c. 4.
96. De appellationibus ad spectabiles iudices intro-
ducendis, & exercendis. N. 23. c. 5.
- * * *
97. De officio Moderatoris vtriusque Ponti, id est
Helenoponti. N. 28. c. 1. 2. 3.

- 98. De officio Prætoris Paphlagoniz. N. 29.
- * *
- 99. De Comite tertie Armeniz. N. 31. c. 1.
- 100. Si in secunda Armenia prouocatio porrecta sit. N. 31. c. 2.
- 101. De pignoribus, & vsuris dandis propter res rustico mutuatas. N. 32. N. 33. N. 34.
- 102. De adiutoribus Quæstoris. N. 35.
- * *
- 103. De Decurionibus, & filijs eorum. N. 38. c. 1. 2. 3. (alij De curionibus.)
- 104. De filiabus Decurionum. N. 38. c. 4. (alij De filiabus Curionum.)
- 105. De liberis vtriusq. sexus (Decurionum.) N. 38. c. 5. (alij curionum.)
- 106. Vt ex curiali patre, & murilegula, vel comitiaca matre curialis filius nascatur. N. 38. c. 6.
- 81. 107. Si quis vnū ex liberis suis heredem instituerit, vel extraneum heredem scripserit, & rogauerit eum, vt tempore, quo morietur hereditatem alij restituat. N. 39. c. 1.
- 82. 108. Si soluto matrimonio mulier secūdas quidem non cōtraxerit nuptias, ante annum impletum ab aliquo stuprata sit. N. 39. c. 2.
- * *
- 109. De Quæstorib. id est Præfectis insularū. N. 41.
- * *
- 110. De tabellionibus, siue de instrumentorum fide. N. 44. c. 1. 2.
- 111. De Iudæis, Samaritis, & hæreticis curialibus. N. 45. c. 1.
- 112. De testimonio hæreticorum. N. 45. c. 2.
- * *
- 83. 113. De præfatione instrumentorum. N. 47. c. 1.

- 84. 114. De litteris in instrumento conscribendis. N. 47. c. 2. (alij De litteris instrumentorum non scribendis obscuris.)
- 85. 115. Si quis modum substantiæ suæ in scripturis declarauerit. N. 48.
- 35. 116. De temporibus appellationum. N. 49. c. 1.
- 117. De comparatione litterarum siue ex publico instrumento, siue ex chirographo. N. 49. c. 2.
- 86. 118. De iureiurando propter calumniam dādo, vel propter dilaciones petēdas, (aut prouocationes excercendas.) N. 49. c. 3. (alij vel probationes.)
- * *
- 119. Vt scenicæ mulieres non cogātur in eadem turpitudine manere. N. 51.
- 87. 120. Vt ciues, vel vicarij pro alijs ciuibus suis, vel vicarijs non teneantur. N. 52. c. 1.
- 87. 121. Vt donationes in Imperatorē faciendæ & sine monumentis valeant. N. 52. c. 2.
- 88. 122. De reis ab alio loco in alium retrahendis ex diuino nutu, vel iussione maximæ potestatis. N. 53. c. 1. 2.
- 89. 123. De admonitione reorū, siue de in ius vocando. N. 53. c. 3.
- 124. De iuratore cautionibus. N. 53. c. 4.
- 125. De casu militiæ. N. 53. c. 5.
- 90. 126. De inope muliere, quæ sine dote nupta est, quæ quartam partem defuncto eo capere debeat. N. 53. c. 6.
- 91. 127. De ijs, qui ex libera matre, & adscripticio patre nati sunt. N. 54. c. 1.
- 92. 128. Si venerabilis locus cum alio venerabili loco rerum immobilium permutationem facere maluerit. N. 54. c. 2.
- 93. 129. Vt liceat venerabilibus locis perpetuos inter se contractus emphyteuseos facere. N. 55.

- 130. De emphanisticis, quæ a clericis exiguntur, N.56.
- 94. 131. Si clerici ecclesias suas dereliquerint. N.57.c.1.
- 95. 132. De eo, qui ecclesias ædificat, vel annonas clericis donat. N.57.c.2.
- 96. 133. Si quis in domo sua oratoriū habuerit. N.58.
- 134. De impensis in funere mortuorum faciendis, N.59.
- 97. 135. De creditoribus, qui morientibus debitoribus imminent. N.60.c.1.
- 136. Ut magistratus C.P. ciuitatis causas certas au-
diant, & sententiam dicant. N.60.c.2.
- 98. 137. De iure propter nuptias donationum. N.61.
- 138. De consultationibus. N.62.c.1.
- 139. De ordine Senatorum. N.62.c.2.
- 140. De prospectu maris. N.63.
- 141. De hortulanis C.P. ciuitatis. N.64.
- 142. De rebus immobilibus ad ecclesiam pertinentibus. N.65.
- 143. De legibus, quas noster Imp. de ordinatione testamentorum posuit. N.66.
- 99. 144. De ijs, qui ecclesiam, vel oratorium ædificare voluerint. N.67.c.1.
- 100. 145. Si Episcopus multum tempus ab ecclesia sua defuerit. N.67.c.2.
- 101. 146. De alienatione rerū immobilium ad ecclesias pertinentium. N.67.c.3.
- 147. De constitutione Imp. quæ lata est de lucro ex morte liberorum continente per pacta dotalia, N.68.

T I

TITVLI CAPITVM SECVNDÆ
partis *Notellarum.*

- 1. 1. De iurisdictione Præsidi prouinciarū. N.69.c.1.
- 2. 2. De præsentibus reis. N.69.c.2.
- 3. 3. De absentibus reis. N.69.c.3.
- 4. 4. De fori præscriptione tollenda. N.69.c.4.
- 5. 5. Quibus fori præscriptio de negatur. N.69.c.5.
(alij De fori præscriptione deneganda.)
- 6. De vi, & potestate constitutionis. N.69.c.6.
- 6. 7. Si præsentem constitutionem Præsides neglexerit N.69.c.6.
- 8. Ut Præfectoria dignitas curialem liberet. N.70.
* *
- 7. 9. Qui tutores, vel curatores pupillo, vel adulescētī dari possint. N.72.c.1.2.3.4.5.6.7.
- 10. De administratione tutorum, & curatorum. N.72.c.8.9.10.
- 8. 11. Quemadmodum depositum caute dari potest. N.73.c.1 (alij Quomodo depositum caute poni potest.)
- 9. 12. Quemadmodum sine tabellione instrumenta caute fieri possūt. N.73.c.2. (alij Quo modo sine tabellione instrumentum caute fiat.)
- 10. 13. Si litterarum fides a voce testium discrepet. N.73.c.3.
- 11. 14. De contractibus incaute compositis. N.73.c.4.
- 12. 15. Quomodo tabelliones caute debeant instrumenta componere. N.73.c.5.
- 16. De comparatione notarum. N.73.c.6.
- 13. 17. De comparatione litterarum. N.73.c.7.
- 14. 18. Imperiti litterarum quomodo debeant instrumenta componere. N.73.c.8.
- 15. 19. De contractibus sine scripto compositis. N.73.c.9.
- 20. De vi, & potestate constitutionis in loco, & quantitate. N.73.c.10.

Tt . . . 21. De

11. De vi, & potestate constitutionis in tempore. N.73.c.10.
16. 12. Quomodo filij naturales legitimi fieri possunt. N.74.c.1.
18. 13. Quomodo filij naturales legitimi fieri non possunt. N.74.c.2.
17. 14. Qui (non) sine dotalibus instrumentis nuptias contrahere possunt. N.74.c.3.4.
19. 15. Qui sunt legitimi filij, vel naturales, vel neutri, id est ex damnata copulatione. N.74.c.5.
16. 26. De appellationibus in Sicilia porrectis. N.75.
18. 27. De constitutione Imperatoris, quæ loquitur de substantijs monachorum, vel ascetiarum. N.76.
19. 28. De ijs, qui per capillum dei, aut caput iurant, vel alio modo blasphemia contra deum immortalem vtuntur. N.77.
19. 29. De iure aureorum anulorum. N.78.c.1.
30. 30. De reuerentia, & obsequio patronis a libertis præstando, & de ingratis. N.78.c.2.
31. 31. Si libertam suam patronus vxorem habere mauerit. N.78.c.3.
32. 32. Si quis ex ancilla sua liberos habuerit, & dotalia instrumenta fecerit. N.78.c.3.
33. 33. Ratio Constitutionis. N.78.c.4.
34. 34. De potestate in tempore constitutionis. N.78.c.4.
33. 35. Si quis in ius vocare monachum, vel sanclimonialem conatus sit. N.79.c.1.
36. 36. Vt hæc Constitutio ad curam magistratum, & Episcoporum pertineat. N.79.c.2.

37. 37. De temeratoribus huius Constitutionis. N.79.c.2.
38. 38. Quorum hæc Constitutio interest. N.79.c.2.
39. 39. De officio Quæstoris. N.80.c.1.2.3.4.5.6.7.8.9.
40. 40. Quomodo ius potestatis dissoluitur. N.81.c.1.
41. 41. De legitimis personis. N.81.c.2.
43. 43. Vt Episcopatus honor filiû (a potestate patris) dissoluatur. N.81.c.3. (alij ius potestatis)
44. 44. De iudicibus. N.82.c.1.2.
45. 45. Qualiter sedere debent iudices. N.82.c.3.
46. 46. De prouocationibus. N.82.c.4.6.
47. 47. De iurisdictione iudicum. N.82.c.5.
48. 48. De sportulis. N.82.c.7.9. (alij De collatijs iudicum.)
49. 49. De definitiuis sententijs. N.82.c.10.
50. 50. De legibus iudicialibus. N.82.c.10.
51. 51. Vt arbitri per compromissum, non per sacramentum adsumantur. N.82.c.11.
52. 52. De prouocationibus, & retractationibus. N.82.c.12.
53. 53. De diuersis rescriptis, & de prouocationibus. N.82.c.13.
54. 54. De relationibus. N.82.c.14.
55. 55. Si quis clericum in ius vocare maluerit tam in pecuniaria, quam in criminali causa. N.83.
56. 56. De successibus, quæ ab intestatis fratribus deferuntur. N.84.
57. 57. De fabricensibus, & qui arma gerere possunt. N.85.c.1.2.3.4.
58. 58. Si Præses prouinciæ supplices prouinciales contempserit. N.86.c.1.
59. 59. Si cui Præses prouinciæ suspectus fuerit. N.86.c.2.

24. 60. De prouincialib. qui temere in C. P. ciuitatem
veniunt. N. 86. c. 2.
21. 61. Si Praefes prouinciae iniuriam fecerit. N. 86. c. 3.
25. 62. De officio Taxeotarum. N. 86. c. 4.
26. 63. Si Episcopus gratia Praefidis supplices contem-
pserit. N. 86. c. 5.
23. 64. De officio Defensoru, & Episcopali audientia.
N. 86. c. 6.
27. 65. De Episcopis, & clericis ad C. P. ciuitatem per-
uenientibus. N. 86. c. 7.
- 66. Ut nemo ultra sportularum modum statutum
exigere audeat. & de officio Praefidis, & Epi-
scopi. N. 86. c. 8.
- 67. De diuersis donationibus a curialibus faciendis.
N. 87.
- 68. De rebus depositis, & de ijs, qui denuntiant, vt
deposita non reddantur. N. 88. c. 1.
- 69. De ijs, qui denuntiant, vt ciuiles annonae, vel
pensionis non soluantur. N. 88. c. 1.
- 70. De liberis naturalibus. N. 89. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.
10. 11. 12. 13. 14. 15.
- 71. De testibus. N. 90. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
- 72. Ut dos prioris vxoris praefatur doti secundae
vxoris, siue ipsa, siue liberis eius agentibus.
N. 91. c. 1.
48. 73. Si per maritum steterit, quo minus dos ei pro-
missa praefatur. N. 91. c. 2.
49. 74. De immodicis, & inofficiosis donationibus.
N. 92.
- 75. Si appellatione introducta compromissarium
arbitrum litigatores elegerint. N. 93.
50. 76. Si mater filiorum suorum tutelam suscipere
maluerit. N. 94.

* *

51. 77.

51. 77. De in ius vocando. N. 96.
52. 78. De exequatione dotis, & propter nuptias do-
nationis. N. 97. c. 1.
53. 79. Quando licet mulieri dotem suam augere.
N. 97. c. 2.
54. 80. De priuilegio dotis. N. 97. c. 3.
- 81. De priuilegijs creditorum, qui militum causa ma-
rito mutuauerunt. N. 97. c. 4.
55. 82. Ut eadem quantitas dotis in secundis nuptijs a
patre seruetur. N. 97. c. 5.
56. 83. De collatione dotis. N. 97. c. 6.
57. 84. Ut proprietates dotis, vel ante nuptias donatio-
nis mortua alterutra persona filijs communib.
conferuetur. N. 98. c. 1.
- 85. Ut repudio, vel bona gratia soluto matrimo-
nio, id, quod ab alterutra persona lucrata est, fi-
lio suo conferuet; & de alendis liberis a paren-
tibus suis. N. 98. c. 2.
58. 86. De duobus reis promittendi. N. 99. (alij De reis
promittendi.)
59. 87. De dote cauta, & non numerata. N. 100. (alij
De dote cauta, vel adscripta, & non numerata.)
* *
60. 88. De voluntate parentum in distributione patri-
monij facienda. N. 107. c. 1. 2.
61. 89. De fideicommissarijs hereditatibus. N. 108.
* *
62. 90. De praescriptione centum annorum sublata,
quae sanctis ecclesijs, vel alijs locis venerabilib.
(comperit.) N. 111. (alij competebat.)
61. 91. De litigiosis. N. 112. c. 1.
62. 92. De interlocutionibus iudicum, per quas accu-
sati rei conueniri iubentur, & de satisfactionibu-
reorum, & decima parte litis. N. 112. c. 2.

Tt 3 63. 93.

63. 93. Si admonito reo actor iudicium deseruerit.
N. 112. c. 3.
64. 94. De pragmaticis sanctionibus, & diuersis iussio-
nibus iudicum: & de officio iudicis. N. 113.
* *
65. 95. De ijs, qui post renuntiationem aduersariorū
habere se dicunt allegationes. N. 115. c. 2.
66. 96. Quæ sunt iustæ causæ exheredationis libero-
rum. N. 115. c. 3.
67. 97. De inofficioso testamento. N. 115. c. 3.
67. 98. Quæ sunt iustæ causæ parentū exheredationis,
siue præteritionis. N. 115. c. 4.
68. 99. Vt non liceat creditori debitore suo mortuo
ante nouem luctuosos dies aliquem molestare
propter hoc, quod defunctus debeat. N. 115. c. 5.
69. 100. De pecunia constituta. N. 115. c. 6.
* *
70. 101. Si quis filium familias heredem instituerit, vt
pater ipsius (fructum) hereditatis non habeat.
& de donationibus, & de alijs liberalitatibus
eodem modo in filium familias factis, & de
curatorib. rerum. N. 117. c. 1. (alijs vfumfructum.)
71. 102. De eo, qui filius ab aliquo in instrumento no-
minatus est. N. 117. c. 2.
72. 103. De muliere, quæ sine dotalibus instrumentis
maritata est. & de filijs ex tali matrimonio natis
N. 117. c. 3.
73. 104. De nuptijs Illustrium hominum. N. 117. c. 4.
74. 105. De liberis ex eo matrimonio natis, quod repu-
dio solutū est; quemadmodū alantur. N. 117. c. 5.
* *
75. 106. De repudijs ab vxore mittendis. N. 117. c. 7.
76. 107. Vt non liceat ex consensu mulieris matrimo-
nium soluere. N. 117. c. 8.
* *

77. 108. si mulier sine iusta causa marito suo repudiū
miserit. N. 117. c. 11.
* *
78. 109. De hereditatibus, quæ ab intestato deseruntur.
N. 118. c. 1.
79. 110. De ascendentibus. N. 118. c. 2.
80. 111. De venientibus ex latere. N. 118. c. 3.
81. 112. De legitima tutela liberorum matris, & auix.
N. 118. c. 4.
82. 113. De vi, & potestate Constitutionis in personis,
& temporibus. N. 118. c. 4.
* *
83. 114. Qui seruos manumittere possunt vel non.
N. 119. c. 2.
* *
84. 115. Si minor. xxv. annis restitutionem aduersus
aditionē hereditatis impetrare voluerit. N. 119.
c. 6.
85. 116. De malæ fidei possessore res alienas vendente.
N. 119. c. 7.
86. 117. De præsentis, & absentis præscriptione. N. 119.
c. 8.
87. 118. Vt nemo cogatur in testamēto propria manu
vel testium nomina heredū scribere. N. 119. c. 9.
* *
88. 119. Si quis familiæ suæ legauerit, vel alijs personæ,
& rei legatę alienationē prohibuerit. N. 119. c. 11.
* *
89. 120. De monasterijs non alienandis. N. 120. c. 3.
* *
90. 121. De cōduqtoribus & emphyteuticarijs. N. 120.
c. 5.
* *
92. 122. De sacris vasis cuiuscumq. ecclesię, vel oratorij
N. 120. c. 9.

123. Quibus pœnis subijciantur, qui præsentem
Constitutionem violauerint. N. 120. c. 10.
124. De vi, & potestate constitutionis in tempore.
N. 120. c. 10.
97. 125. Si Episcopus ante consecrationem suam, vel
postea venerabili loco res suas obrulerit. N. 123.
c. 4.
98. 126. De seruis, & adscripticijs, & taxotis, & cu-
rialibus ad Episcopatum peruenientibus. N. 123. c. 6.
99. 127. De presbyteris, & diaconis, & subdiaconis
iure cognationis ad tutelam, vel curationem
vocatis. N. 123. c. 7.
100. 128. De clericis, vt exceptores, vel exactores non
fiant. N. 123. c. 8.
101. 129. De Episcopis in iudicium testimonij causa vo-
catis. N. 123. c. 9.
102. 130. De Episcopis in iudiciũ non vocandis. N. 123.
c. 10.
103. 131. De Episcoporum profectio. N. 123. c. 11.
103. 132. De concilijs Episcoporum per singulos annos
faciendis. N. 123. c. 12.
104. 133. De ijs, qui sine causa excommunicat. N. 123. c. 15.
104. 134. De Episcopis sua manu cædentibus. N. 123. c. 16.
105. 135. Quales homines clerici fieri debent. N. 123. c. 18.
105. 136. Cuius ætatis presbyter, diaconus, subdiacono-
nus, lector, diaconissa esse debent. N. 123. c. 19.
106. 137. Si seruus clericus fiat. N. 123. c. 26.
107. 138. Si adscripticius clericus fiat. N. 123. c. 27.
108. 139. De clericis electis ab ædificatoribus venera-
bilium locorum, vel heredibus eorum. N. 123. c. 28.

109. 140. De clericis ministerium dei non implentibus
N. 123. c. 19.
110. 141. De peculio quasi castrensi clericorum, & de
significatione clericatus. N. 123. c. 30.
111. 142. De testimonijs clericorum. N. 123. c. 31.
112. 143. De clericis, vel monachis, vel diaconis, vel
ascetijs conueniendis in ciuili, vel criminali
causa. N. 123. c. 32.
113. 144. De eisdem personis pro canonica causa con-
ueniendis. N. 123. c. 33.
114. 145. De rebus dubijs in concilijs Episcoporum e-
mergentibus. N. 123. c. 34.
115. 146. Si clericus, vel quouis alius contra Episcopum
adire potestatem maluerit. N. 123. c. 35.
116. 147. Si quis contra Metropolitanum suum pote-
statem adire maluerit. N. 123. c. 36.
117. 148. De Episcopis apud iudicem vocandis. N. 123. c. 37.
118. 149. De administratoribus venerabilium locorum
propter administrationem ad iudiciũ vocatis.
N. 123. c. 38.
119. 150. De hereditatibus eorum, qui res venerabilium
locorum gesserunt. N. 123. c. 39.
- * * *
120. 151. De apocrifia ijs. N. 123. c. 41.
121. 152. De Episcopis, & clericis pro ciuitate, vel eccle-
sia sua (consecrationem Episcopi*) peruenien-
tibus. N. 123. c. 42. (forte Constantinopolim.)
122. 153. De executione religiosæ personæ. N. 123. c. 43.
123. 154. De sportulis religiosæ personæ. N. 123. c. 44.
124. 155. De ijs, qui sportulas exigunt ultra modum sta-
tutum. N. 123. c. 45.
125. 156. De clericis, qui mulieres in domo sua habent.
N. 123. c. 46.
126. 157. De Episcopis, qui cum mulieribus habitant. N. 123.
c. 47.

117. 158. De diaconissis, quæ cum masculis habitant, & de liberis earum. N. 123. c. 48.
118. 159. Si quis inter celebranda mysteria ministris iniuriam fecerit. N. 123. c. 49.
119. 160. De litanijs laicorum. N. 123. c. 50.
120. 161. De monachis, & monasterijs. N. 123. c. 51.
- * *
93. 162. Ut iudices nulla relatione utantur ad Principem. N. 125.
- * *
163. De appellationibus. N. 126. c. 2.
164. Ut omnes iudices legibus non interdictâ pro- uocationem intra statutos dies recipere non recuset. N. 126. c. 3.
94. 165. De successione, quæ ab intestato defertur fra- tribus, & parentibus, & filijs fratrum. N. 127. c. 1.
- * *
95. 166. De ijs, qui secundas nuptias non contrahunt. N. 127. c. 3.
96. 167. Si vir, vel mulier sine causa legitima matrimo- nium soluerit. N. 127. c. 4.
- * *
131. 168. De quattuor sanctis concilijs. N. 131. c. 1.
169. De ordine Patriarcharum. N. 131. c. 2.
- * *
133. 170. Leges possessionum ad sanctos locos pertinen- tium. N. 131. c. 5.
134. 171. De prescriptione XL annorum venerabilibus, locis competente. N. 131. c. 6.
135. 172. De ædificatione venerabilium locorum. N. 131. c. 7.
- * *
- Superat hæc editio Lugdunensem in priori parte Nouellarum titulis cap. 46. in posteriore cap. 37.

V L K

VERBORVM QVORVNDAM

Juliani interpretatio.

- Ab actis) Nou. 41. numeratur inter apparitores Quæstoris prouincialis. Cura eius est actis præ- se, quæ coram magistratu sunt. In notitia digni- tatum Orientis & Occidentis in officio multor. Magistratum enumeratur Ab actis. Actuarius idem etiam dicitur, vel qui sub eo acta scribit. vide li. 12. Codicis tit. de numerarijs, & actuarijs.
- Adiutores Quæstoris) Nou. 35. erant sub Quæstore urbis Constantinopolitana, & militare diceban- tur, nõ in armata militia, sed in Scripijs. In ea no- titia dignitatum Illustris Quæstor officium non habet; sed adiutores de scripijs, quos voluerit. vide. l. comperimus. & l. hac lege. & l. certæ. C. de proxim. sacror. scrip. lib. 12.
- Ad respõsum) Nou. 28. c. 1. sub Moderatore Heleno ponti militũ controuersias sedabat. Sic alij Præ- sides alios habebat eodem nomine. Alius hic est ab Apocrisarijs, quamuis nomen Græcum non dissimile sit *πρὸς ἀποκρισίου*. Erant etiam scri- niarij ad respõsum, vt const. 7. de palatinis lib. 12. Cod. & in notitia dignitatum fit mentio primi cerij scrinij auri ad respõsum sub Comite sacrar. largitionum.
- Adscripticius) De hoc Nou. 17. c. 9. Nou. 22. c. 6. N. 54. c. 1. N. 123. c. 27. Hic in cõsu adscribebatur certo agro, quem colere cogebatur. Vide lib. 11. Codicis tit. de agricolis & censitis, & colonis. & lib. 13. tit. 10. Cod. Theodosi. de censu, siue adscri- ptione.

Ag-

Agapetus) ἀγαπῆς, N. 6. c. 6. dilectum significat.

Hoc nomine diaconis & suos appellabant familiares. Viden. Hierony. epist. 22. ad Eustochium. Agens in rebus.) N. 86. c. 8. De agentibus in rebus, & de præpolicis, & principibus agentium in rebus. vidēda constitutiones lib. 12. Codicis. In notitia dignitatum sub Magistro officiorum fuit schola agentium in rebus. vide tit. de off. Mag. offic. lib. 1. Cod.

Agrestes.) Nou. 33. Iustinianus hoc nomine agricolas appellat. Sic Verg. 1. Georg. Ignarosque via mecum miseratus agrestes.

Alienatio) N. 7. c. 1. Alienationis verbum continet donationem, permutationem, & emphyteuseos perpetuum contractum.

Anachorita) ἀναχωρητής, N. 5. c. 3. separatum significat virum religiosum, quales eremitas appellant. Hieronym. 1a d. epist. 22. Tria sunt in Aegypto genera monachorum cœnobitæ in cōmuni viuentes, Anachoritæ, qui soli habitāt per desertā, & ab eo, quod procul ab hominibus recesserint, nuncupātur, tertium genus neglectum & c.

Angaria) ἀγγαρεία, N. 17. c. 6. Proprie ad cursum publicum pertinebant, vt lib. 12. Codicis Iustin. & lib. 8. Cod. Theodof. tit. de cursu publico, & angarijs. transferrur ad alia onera. vide l. nemiñ. C. de sacros. eccl. l. vlt. in fine. D. de muneribus l. viz. D. de veteranis.

Annona, & dona ecclēsiastica loco beneficiorum.

Notu.

Nou. 57. c. 1. 2.

Antefatus) προπρῆτος, vel prædictus. Nou. 5. c. 8. N. 17. c. 3. N. 22. c. 9. & 28. N. 39. c. 2. & alibi.

Aphoplista) ἀφοπλιστής, N. 8. c. 6. qui priuatis hominibus arma habere non sinit. exceptis militibus, vt N. 17. c. 11. & N. 85. c. 3. Vide lib. 11. Cod. tit. vt armorum vsus & c. & vid. Hesychius.

Apocha) ἐποχή, N. 46. N. 49. c. 2. receptionis, liberationis, vel solutionis instrumentum significat. vide. Cod. de apochis pub. lib. 10.

Apocriarius) ἀποκρισιῶν. N. 6. c. 2. 3. N. 79. c. 1. N. 123. c. 41. 54. 62. A responsis dici possēt, qui veluti intei nuntius est sanctimonialium, & aliarum personarum. nonnumquam procuratorem, & negotiorum gestorem earundem, nonnumquam oratorem, vel legatum absentis Episcopi, vel Patriarchæ significat.

Apparitio) cohortem, vel officiu præsidis, aut aliorum magistratum significat. N. 28. c. 1. N. 29. N. 31. N. 41. N. 58. Dig. quod metus cau. c. vlt.

Apparitor) vnus ex ea cohorte, vel officio ab apparando vel apparendo potius magistratui dictus. N. 28. c. 2. N. 29. N. 60. c. 1. De his plures tituli lib. 12. Cod.

Archiepiscopus) ἀρχιεπίσκοπος. N. 11. maior Metropolitano est. Sed pro eodem alijs accipitur.

Archimandrita) ἀρχιμανδρίτης. N. 5. c. 7. N. 7. c. 1. N. 120. c. 2. N. 123. c. 51. Abbatem, vel monacho-

r achorum præfectum significat. Vide constit.
52. Græcam de Episc. & cler.

Archimandrita) ἀρχιμανδριτικός. N. 7. C. 1. sanctimonialium præfecta, vel Abbatisia.

Arctoa loca) ἀρκτώα. N. 69. C. 2. Septentrionis loca, quod ἀρκτῶν ὄνομα significet: & cæleste signū eo nomine appelletur; & Arctophylax Bootes.

Argyoprata) ἀργυροπράτης. N. 136. argenti distra-
ctor. N. 4. C. 1. argentarius a veterib. dictus, quod
argentea vasa venderet. N. 136. C. 4. & auctonib.
præset, ac nominibus faciendis. Vide Dig. &
Codice de edendo.

Asceterium) ἀσκητήριον. N. 6. C. 6. N. 7. C. 5. N. 59.
N. 79. C. 1. 2. N. 123. C. 43. 51. 53. 55. locus, ubi
ascetrix, siue sanctimoniales degunt, quamvis
olim monasterium virorum eodem nomine di-
ceretur.

Ascetria) ἀσκητήρια. N. 123. C. 32. 43. 44. 55. 64. 65.
eandem monacham, monastriam, & sanctimo-
nialem Iulianus appellat.

Aureorum anulorum ius. N. 18. C. 10. N. 78. C. 1. 4.
Olim non poterant liberti aureo anulo ut sine
Imperatoris licetia. Eratque is anulus equitum
insigne, postea ingenuorum.

Basilica) βασιλική. N. 82. C. 3. non templum, nec re-
giam domum, sed locum exercendorum iudicio-
rum significat. Viden. Vitruvius.

Bona

Bona gratia diuortium fiebat, cum sine culpa disce-
debat. ut N. 22. C. 2. 4. 17.

Brephotrophium) βρεφοτροφῆιον. N. 7. C. 1. locus
venerabilis, in quo infantes aluntur.

Brephotrophus) βρεφοτρόφος. N. 111. N. 120. C. 2.
qui curam gerebat dicti loci.

Cadere loco) N. 35. de casu militum. N. 53. C. 5. N. 97.
C. 4. vacare, & vacatio vulgo dicitur.

Cænatio) N. 130. C. 8. pro cænaculo, hoc est cænandi
loco.

Calculus) ψήφος. N. 53. C. 1. N. 60. C. 1. N. 62. C. 1.
pro decreto, vel sententia.

Canonicarius) N. 30. N. 128. C. 5. 6. est qui exigit
canonem, hoc est mensuram tributi. Vide Cod.
de canone largitionalium titulorum lib. 10. &
de canone frumentario vrbis Romæ libro 11.
& constitut. 9. Græcam de exactionibus tribu-
torum.

Canonicum) a canone ecclesiastico. N. 17. C. 7.
In Capita successio, quæ sit N. 118. C. 2.

Capite census) N. 17. C. 9. Olim capite censi dice-
bantur ciues Romani, qui extra classes cense-
bantur ob egestatem. Postea qui pro capite in
provincijs tributum soluebant, capite censi di-
cebantur, & alienos agros colebant. Vnde etiam
coloni, & adscripticij vocari sunt. Vide Cod. de
agricolis, & censuris lib. XI. & in quibus causis
coloni capite censi dominum accusare possunt.

Castus.)

Castus) N. 6. c. 5 non solum cælebs, sed etiam is, qui
habet, vel habuit uxorem castam, tamque virgo
virginem duxit.

Casus liberorum) N. 22. c. 13. N. 68. cum morte ali-
cuius ex liberis lucrum mater, vel pater ex instru-
menti dotalibus consequitur.

Casus militia) vide cadere loco.

Cathedra) *καθῆδρα*. N. 123. c. 5. ius ca-
thedrae, siue sedis.

Cautela) N. 2. c. 4. non pro astutia, sed pro cautione.

Censualis) N. 17. c. 5. N. 128. c. 4. & 13. Censurâ curâ
gerit in municipio, vt & Magister Censuræ erant
etiam scribæ censuales, vt lib. 8. Cod. Theodos.
tit. de tabularijs, holographijs, & censualibus scri-
bis. Vide titulum de tabularijs, scribis, logogra-
phis, & censualibus lib. 10. Codicis. & de censib.
& censitoribus lib. 11. In notitia dignitatum oc-
cidentis censuales numerantur in officio Præf.
urbis Romæ, de quibus Capitolinus in Gordia-
nis.

Charta, vel Chartula) pro scriptura, vel instrumêto.
N. 48. N. 49. c. 2.

Chartularius) a chartis siue instrumentis dictus,
varijs in rebus, & scrinijs curam agebat. N. 85.
c. 2. & 4. in scrinio fabricæ armorum. N. 117. c. 9.
in militia. N. 120. c. 1. 2. & 4. in ecclesia, vide lib. 1.
tit. 2. codicis constit. 25. Græcam.

Cingulum) magistratus signum. N. 62. c. 2. Tamia-
corum. N. 30.

Circus)

Circus) N. 117. c. 6. locus est, vbi ludii circenses fiebāt
a quattuor factionibus quadrigarū. Vide N. 105.
Ciuitatis Romanæ ius) N. 78. c. 1. & 4. olim multa
poterant ciues Romani, quibus alij prohibe-
bantur. vt sunt connubium cum ciue Romana;
testamēti facti actiue, & passiuæ; patria potestas;
commerciū, nexus, & alia id genus.

Clarissimi) N. 71. Comites, & Tribuni clarissimi di-
cuntur, Illustribus minores.

Collatores) N. 128. c. 4. 5. 10. 15. N. 130. c. 1. 2. 3. 7.
qui tributa conferunt. Olim socij dicebantur.

Colonus) N. 17. c. 9. N. 34. N. 80. c. 1. rusticos agro-
rum colonos, quos nonnumquam adscripticios,
& capite censitos vocant. Sed colonus nomen
generis est in plures species scinditur. Olim tam
in colonias missi, quam qui agros colerent, ita
appellabantur. Vide lib. xi. Codicis sub titulis de
agricolis, & censitis, & colonis, & de capitacione
ciuium censibus eximenda, & in quibus causis
coloni censiti dominos accusare possunt, & de co-
lonis Palæstinis, Thracensibus & Illyricianis, &
de mancipijs, & colonis patrimonialium, & sal-
tuensium, & emphyteuticorum fundorum, &
de fugitiuis colonis, & de prædijs tamiacis, & ijs,
qui ex colonis tamiacis, alijsque liberæ condi-
cionis procreantur. & lib. 5. Cod. Theodos. tit.
de inquilinis, & colonis. & ne colonus in scio do-
mino suo alienet peculium. & N. 9. Valentiniani
de colonis vagis, vel agnatione, & de aduenis.

Vv Co-

Comitiatus) N. 38. c. 6. nonnumquam Comitianus,
& Comitatenſis appellatur a comitatu, de quo
Nouella 1. Marciſani titulo neminem exhiberi de
prouincia ad comitatū. vel a comitibus Impera-
toris, vel Præfecti Prætorio, aut inferioris magi-
ſtratus. Sic vexillationes, & legiones Comitaten-
ſes ſub Magiſtris Militum in notitia dignitatum
orientis. de comitiaco videntur, formula 13. lib. 6.
& 31. lib. 7. variar. Caſſiodori.

Commentarienſis) N. 41. numeratur inter appari-
tores Præſidū, ſæpe carceri præerat, a commēta-
rijs, ſiue libellis dictus. vide C. de cuſtod. reor. l. 4.

Comparator) N. 49. c. 2. qui ad litterarum compa-
rationem adhibetur.

Concubina) N. 18. c. 5. mulier libera ſola in domo
eius, qui vxorem legitimam non habet.

Concubitor) N. 18. c. 5. N. 89. c. 12. qui cōcubinam
habet.

Confirmator venditionis) N. 4. c. 1. fideiuſſor datus
a venditore.

Conſiſtorij) N. 23. c. 2. vtitur hoc verbo Iuſtinianus
pro ſenatu, ſiue pro tribunali Principis.

Conſtringere) N. 124. c. 2. in carcerem mittere, aut
vinculis cōcercere.

Conſuetudinaria) pro conſueta. N. 17. c. 2.

Conſuetudo) pro ſportulis, vel ſtipendijs ſolitis.
N. 123. c. 5. & 23.

Conſularis) N. 62. c. 2. alij ordinarij, alij honorarij
Conſulares. ordinarij, qui conſulatum geſſerunt:
hono-

honorarij, qui honoris eius codicillos tantum
adepti ſunt. Ordinarij item in ordinarios, & ſuf-
fectos diſtinguntur. namque ij, qui Kalendis Ia-
nuarijs Conſulatum inibant, ordinarij diceban-
tur, propter ordinem faſtorum Conſularium:
Ceteri ſuffecti. Conſularis Exconſule etiā dictus
eſt poſteriori ſæculo. N. 81. c. 1.

Conſultatio) N. 23. c. 2. N. 62. c. 1. cum Princeps ſe-
natum cōuocabat, a conſulendo dicta. diſtingui
videtur a Iuliano in cōuentum, & ſilentium.
Idem videtur dixiſſe Iuſtinianus conſiſtorium.
N. 23. c. 2. vide lib. 7. codicis tit. de app. & conſul.

Continentia) pro alimentis. N. 65.

Contentus) pro ſenatu. N. 62. c. 1. Olim Prætores
Prouinciales habere cōuentus dicebantur, cum
de totius prouinciæ cauſis cognoſcerent.

Creditor) N. 4. c. 2. qui mutuam dedit alicui pecu-
niam, & qui aliquam contra aliquem actionem
habet.

Curia) N. 38. c. 1. 2. 4. N. 45. c. 1. N. 70. decurionum,
ſiue curialium ſenatus. Hinc curiæ tradere. N. 6.
c. 7. N. 123. c. 21. & 46. pro decurionem, vel cu-
rialem efficere. Vide Nouellam vlt. Theodoſij
de bonis decurionum, & de naturalibus filijs eo-
rum in curiam mittendis, heredibusq. ſcribendis.

Curialis) N. 6. c. 1. 4. 7. N. 18. c. 2. N. 38. c. 1. 2. 3. 4. 5.
6. N. 45. c. 1. 2. N. 70. N. 87. N. 89. N. 101. N. 123.
c. 1. 6. 22. N. 128. c. 5. 8. Olim decuriones dice-
bantur in colonijs, qui locum ſenatorū tenebāt,

Vv 2 quibus

quibus Duumviri præerant; vt Romæ duo Con-
sules senatui. Cicero 2. in Rullū de lege Agraria.
vide l. pupillus. D. de verb. sign. Is senatus curia
dicebatur, & ordo decurionum, qui postea curia-
lium. Ex colonijs ad municipia, atque alia loca
nomē extensum est. Hi initio donati privilegij,
postea oneribus grauati sunt.

Curfus publicus) N. 28. c. 1. cum publica pecunia
licebat equis dispositis, & vehiculis homines, aut
res quasi bet mittere. Olim diplomate vti, & an-
garijs dictum est. Vide lib. 12. Cod. Iustin. & lib.
8. C. Theodos. de cursu publico.

κωνήσιον θεάτρον) theatri venatio. N. 105. distin-
guitur hæc a venatione ferarum, de qua lib. 11.
Cod. Iustin. & lib. 15. C. Theod. tit. de venatione
ferarum. illa enim in amphitheatro fiebat, hæc in
theatro: illa ferarum, hæc cicurum fuit. Dicitur
rectius κωνηγία καὶ κωνηέσιον.

Decani) N. 59. qui lectuli defuncti ministerium fa-
ciunt, dum ad sepulchrum defertur. Vide l. non
plures. C. de sacros eccl.

Decanica N. 79. c. 2. ecclesiæ carcer, ab eodem forte
decanorum ministerio dictus.

Decreta facere) pro electionem facere. N. 123. cap. 1.

Delegatores) N. 128. c. 1. N. 130. c. 1. 5. 6. mittuntur
ab exercitu, vt annonæ militibus prabeantur, a
delegationis munere appellati.

De nominatores) N. 128. c. 16. pro ijs, qui nomina-
runt. & nominatores. N. e. c. 6.

Depo-

Depositor) N. 73. c. 1. qui deposuit.

Destinare) pro designare. N. 3. cap. 2. pro statuere.
N. 53. c. 4.

Destitutor) N. 57. c. 1. qui destituit ecclesiam, & non
residet.

Diaconissa) Διακονισσα. N. 3. c. 1. N. 6. c. 6. In bap-
tismo feminarum, & in alijs ecclesiasticis ministe-
rijs, vt Clemens testatur lib. 2. c. 30. & lib. 3. c. 15.
& 16. & lib. 8. c. 34. Apostolicar. cōstitutionum,
ne viri inter mulieres versarentur, adhibebantur
diaconissæ; quæ etiam Episcopo suggerebant
necessitates viduarum, vel pupillarum.

Διακονταί) Dixetæ. N. 82. c. 1. iudices delegati, &
nonnumquam arbitri ita appellantur. Videndus
Hesychius.

Diaria) redditus. N. 123. c. 23.

Diafolta) Διασωσις. N. 130. c. 1. 6. 7. nomen mili-
tari ministri, a consuando dictum.

Egentia) pro inopia. N. 4. c. 1.

Elogium) pro testamento. N. 22. c. 19.

Emphanistica) εμφανιστικά. N. 56. insinuationis cau-
sa data.

Emponemata) ἐμπονήματα. N. 7. c. 3. N. 64. N. 120.
c. 5. quæ meliora effecta sunt in prædijs, vulgo
meliorationes appellant.

Eremodicia) ἐρημοδικία. N. 69. c. 3. deserta ab altera
partium iudicia sunt.

Ergasteria) ἐργαστήρια. N. 17. cap. 10. N. 59. taberna-
cula. V. 3. opifi-

opificum, siue officinæ.

Exarmare) N. 134. c. 18. aut manus vtriusq. abscissio-
nem facere, vt armis vti nequeat; aut articulorū
dissolutionem facere, & forte exartuare scriben-
dum est. *Ἐαρμόσει* Græce dicitur, consonantia
dissoluere, inde fortasse deductum est.

Exceptio) N. 123. c. 8. ab excipiendis tributis dicta.

Exceptor) exactor tributorum, N. 15. c. 3. N. 82. c. 7.
N. 123. c. 8. transfertur ad alias actiones.

Ex consule) pro Consulari. N. 81. c. 1. vt ex Præto-
re, ex quæstore, ex præfecto pro Prætorio, Quæsto-
rio, & Præfectorio. hoc est qui Consul, Prætor,
Quæstor, aut Præfectus fuit.

Expelleuta) *Ἐπιελευτής*. N. 128. c. 6. ab expellēdo
forte dictus duræ cōditionis exactor. aliquibus
placet Expileutam dicere ab expilādo. *Ἐπιελευ-
τής*. constit. 9. Græca de exactionibus tributor.

Fabrica) pro officina armorum, N. 85. c. 1. In noti-
tia dignitatum sub magistris officiorum sunt plu-
res fabricæ huiusmodi.

Fabricenses) N. 85. c. 1. 2. qui arma faciūt. vide lib. 11.
Cod. Iustin. & lib. 10. Cod. Theod. titulum de
fabricensibus, & Cassidorum lib. 7. formula 18.
& 19. variat.

Falcidia) pro legitima portione filiorum, N. 5. c. 5,
N. 18. c. 1. 2. 3. N. 39. c. 1. N. 66.

Fœderati) genus militū. N. 117. c. 9. non a fœderatis
populis, sed a fœdere, quo ab alijs distingueban-
tur. vide epit. 12. const. Græce de hæretic.

Fures qui dicantur. N. 134. c. 19.

Genearchica) *γενεαρχικά* Edict. 3. gentilicia prædia,
quæ agnatos, vel familiam sequebantur.

Gerontocōmium) *γεροντοκομίου*. N. 7. c. 1. locus
venerabilis, in quo senes pauperes aluntur.

Gestus) pro actu, & gestione magistratus. N. 70. N.
81. c. 1.

Hæreticus) *ἡρετικός*. N. 109. N. 115. c. 3. qui catholi-
cis non communicat.

Harenarius) N. 115. c. 3. qui in harena pugnare solet
publice in amphitheatris.

Hegumenus) *ἡγουμενος*. N. 79. c. 1. N. 120. c. 2. N.
123. c. 52. 53. Abbas, vel præfectus monachorum.

Hesychiasta) *ἡσυχιαστής*. N. 5. c. 3. quietum mona-
chum significat ab alijs separatū, vt anachorita,
& eremita.

Honorarius) N. 62. c. 2. N. 70. qui non gerit magi-
stratum, sed eius honore decoratur codicillis ab
Imp. impetratis. Codicillorum formulam refert
Cassiodorus lib. 6. form. 10. variat. Hi etiam va-
cantes appellantur, quamuis aliqua sit inter eos
differentia. vide Consularis.

Idiota) *ἰδιώτης*. N. 82. c. 3. pro iudice singulari.

Imperialis vrbs) pro Constantinopoli. N. 53. c. 2. 4.
N. 60. c. 1. & 2. Regia. N. 63.

Ingratus filius quis dicatur. N. 22. c. 13. 21. N. 115.

Instrutum) N. 128. c. 8. aliud est instructum fundum
legare, aliud fundum cum instrumēto. Vide Dig.
de instructo, & instrumento legato.

Intestatus quis dicatur. N. 22. c. 1.

Intimare) pro insinuare. N. 52. c. 2. N. 66.

Iudex) differt a magistratu, ut iudicare, & ius dicere, ut in iure, & in iudicio. Erat enim iudex saepe privata persona. N. 23. c. 5. Iustiniani. Iulianus. N. 53. c. 4. N. 60. c. 2. Magistratus publica persona ius dicit in iure, iudex iudicat in iudicio, nonnumquam bis verbis abutimur.

Lampadarius) N. 41. inter apparitores numeratur, a lampade ferenda. Eius mentio est in notitia dignitatum.

Lestodiocta) λησδιοκτα) N. 128. c. 20. N. 134. c. 1.

Latrunculator. N. 8. c. 6. Latronum persecutor.

Libellenses) N. 20. ex Scrinio libellorum, ab eis dicti, quibus praerat Magister libellorum, qui cognitiones, & preces tractat, ut in notitia dignitatum scriptum est.

Liberorum appellatione omnes descendentes complectimur. N. 91. c. 1.

Liberorum ius) N. 78. c. 4. Aduersus orbitatis pecnas ius liberorum impetrari solebat a Principe. Trium vero liberorum ius non solum dictas pecnas tollebat, sed etiam praemia conferebat.

Liberi vnus portio) N. 22. c. 14. pro vnus ex liberis portione. Raro id nomen singulari numero reperitur, quamuis dicamus ius trium liberorum, non ius ternorum liberorum; & tres liberi non terni. N. 22. c. 13. N. 117. c. 4.

Limitateses) N. 41. milites limitum, quos etiam limita-

mitaneos appellabant. Vide lib. 11. Cod. tit. de fundis limitrophis, & limitaneis.

Litigiosa res quae dicatur. N. 122. c. 1.

Loci seruator) τοποσηρητης. N. 128. c. 18. 19. N. 134. c. 1. 3. vicarius dicitur. N. 8. c. 2. N. 15. c. 2. N. 17. c. 6. N. 28. c. 2. legatus, nuntius, procurator nonnumquam, quod loco alterius sit.

Logographus) λογογραφος) N. 128. c. 13. qui rationes scribit. vide Cod. de tabularijs, scribis, logographis, & censualibus lib. 10. & lib. 11. C. Theodos. tit. 4. ne collatio per logographos celebretur. Rationales appellat notitia dignitatum sub comite sacrarum largitionum occidentis.

Logotheta) λογοθητης. N. 128. c. 17. qui rationes conficit, vel accipit. Idem discussor dicitur const. 4. Graeca de discussoribus.

Magisterianus) N. 124. c. 2. Magistri militum minister. Vide const. 7. Graecam de executoribus, & exactoribus.

Mappa) N. 105. ludos circenses significat, quod mappa signum quadrigis daretur. Viden. Cassiodorus lib. 3. epist. 51. variarum.

Matricula) N. 85. c. 2. pro indice, vel notitia.

Matricularij) N. 13. ex matriculis sermiorum, vel apparitorum.

Mediastinus) N. 89. c. 1. pro mediocri. Olim seruum significabat vilem.

Mensa) N. 49. c. 2. Praefecti Praetorij tabularium.

Militia) N. 35. N. 53. c. 5. N. 97. c. 4. Militia armata

differt a militia Palatina, siue scriniorum; illius erant milites caligati, huius togati: illius casus, siue finis missio, mors, expletio temporis; huius mors, venditio, priuatio. vide cadere, & schola placitum.

Mœchus) μοιχός. N. 134. c. 15. 17. pro adultero.

Monacha) μοναχή. pro sanctimoniali. N. 76. N. 123. c. 43. 54. 57. 62. 65.

Monastria) μοναστήρια. pro eadem. N. 123. c. 32. 64.

μονημερίου) monemerium. N. 105. venatio ferarum in arena vno tantum die. Videndus Leon Philosophus lib. 1. cap. 1. epigram. Græcor.

μονοκοντία) monococtia. N. 85. cap. 3. iaculi genus

Municipium) N. 17. c. 10. pro quocumque oppido: ab eo municipales pro oppidanis. Olim a colonijs, & sociorum, ac fœderatorum oppidis distinguebantur: quod municipia cum ciuitate Romana aliquibus muneribus conuenirent.

Murilegula) N. 38. c. 6. a murice legendo, ut purpura fieret. vide lib. xi. Cod. Instin. & lib. 10. Cod.

Theodos. tit. de murilegulis, & gynæciarijs. & de vestibus holobaris, & auratis, & de distinctione sacri muricis.

Natalib. restituere) N. 18. c. 10. N. 74. c. 1. N. 78. c. 1. & 4. legitimare hodie vocant, iura legitimi ex rescripto largiri.

Nemo nihil neque lucretur) pro nemo quidquam aut lucratur. N. 123. c. 57. Græca figura dicti est:

Nominatores) προῖς, qui nominarunt. N. 128. c. 6. & de

& de nominatores. N. c. cap. 16. Vide Dig. de fide iussoribus, & nominatoribus, & Cod. de periculo nominatorum. lib. 11.

Nosocomium) νοσοκομῆιον. N. 7. c. 1. N. 120. c. 1. 2. locus venerabilis, in quo ægroti pauperes curantur. Vtitur hoc verbo Hieronym. in epist. 30. ad Oceanum.

Nosocomus) νοσοκόμος. N. 120. c. 2. N. 123. c. 24. & 38. qui ei loco præest.

Notitia) γνώσις. pro indice. N. 41. quidam matriculam, alij tabulam vocant.

Novi muri) N. 59. locus vrbs Constantinopolitana. Vide lib. 1. tit. 2. Codicis constit. Græcam 18.

Obseruent) pro obseruiant. N. 123. c. 29.

Officialis) ex officio Præsidis, vel aliorum magistrarum. Nou. 6. c. 1. 4. 7. N. 7. c. 1. N. 80. c. 6. 9. N. 128. c. 8. 16. vide taxecta.

Officium) pro apparitoribus. N. 5. c. 6. N. 6. c. 7.

Options) genus militum, vt accensorum. N. 138. c. 5.

Ordinarij) N. 62. c. 2. vide Consularis.

Orphanotrophium) ὀρφανοτροφῆιον. N. 7. c. 1. N. 111. N. 120. c. 1. 2. locus venerabilis, in quo pupilli nutriuntur.

Orphanotrophus) ὀρφανοτρόφος. N. 120. c. 1. 2. qui illius loci curam gerit.

Orthodoxus quis dicatur. N. 115. c. 3.

ὠγκαστρον) pncarpon N. 105. inter spectacula, quæ Consul exhibebat, numeratur. a Fello Pancarpie

carpiæ coronæ dicuntur ex vario genere florum
factæ. Sed καρπὸς Græcis fructus significat; &
cum hoc venationi cōiungatur monemeri, cre-
dendū est arbores vario genere fructuū, licet aliē
no tempore, grauidas in harena collocatas fuisse.
Palatinorum schola) N. 117. c. 11. sub Comite rerum
priuararum Imperatori ministrat. Eorum mētio
est in notitia dignitatū in officio eiusdē Comitis.
παράμηλια parameria. genus gladij. N. 85. c. 3.
παραπομπικά) parapompica. N. 128. c. 9. quæ ob
transmissionem petebantur.
παρὰ φυσικῶς naturaliter, non cognitionaliter
dicitur. N. 82. c. 5. N. 86. c. 2. de plano, sine causæ
cognitione, sine scripto.
Parœcicum ius) παροίκιον. pro iure coloniarum, vel
iure incolæ. N. 120. cap. 1. Vide lib. 1. tit. 2. Cod.
constit. 24. Græcam.
Patriciatus) N. 81. cap. 1. Patricij dignitas Iustiniani
tempore maxima. N. 62. c. 2. Viden. Cassiodorus
lib. 6. formula 2. variarum.
Pistrinarij) N. 80. c. 3. qui pistrinis præsent, N. 114. c. 3.
Plenaria, pro plena securitate. N. 128. c. 3. N. 111.
πόρνα) pornæ. N. 105. spectaculum meretriciū sce-
nicarum saltantium in theatro. Vide scenicus.
Præfectianus) a Præfecto Prætorij missus. N. 86.
c. 8. N. 124. c. 2. N. 128. c. 17. Vide lib. 12. tit. 10.
Cod. Theod. ne præfectianus exactoris, vel cu-
riosi horreorum custodis fungatur officio.
Præfectoria dignitas quæ fuerit. N. 70.
Præfecti Prætorio qui fuerint. N. 70.

Primates) πρώτοι. pro administratoribus. N. 54. c. 2.
Primates monasteriorum pro Abbatibus, vel Præ-
fectis. N. 5. c. 7. qui etiam Primi appellantur. N.
c. c. 9. Primates ciuitatis pro maioribus & dignio-
ribus ciuibus. N. 15. c. 1. N. 17. c. 10. Primates me-
chanicorum, & architectorum pro peritioribus,
& antiquioribus. N. 7. c. 3.
Proastium) προάστειον. N. 7. c. 3. & 5. N. 117. c. 13.
N. 120. c. 1. N. 131. c. 8. suburbanum prædium.
N. 64.
Proceres) Iustinianus appellat senatores. N. 23. c. 2.
& Iulianus N. 82. c. 4.
Processio) quasi progressio a procedendo in publicū
N. 105. dictum de Consule. & de Imp. const. 1. de
sent. passis. vnde hodie processiones Episcopi, &
cleri in litanijs.
Promeatores) pro præcursoribus. N. 130. c. 6.
Profapia) progeniem significat Iustiniano. N. 23. c. 5.
Protocollū) πρωτόκολλον. N. 44. c. 2. chartæ genus
erat, nō vt vulgo creditur exemplar, siue matrix.
Proximi) κέκοντες. N. 35. In singulis scrinijs erant
proximi, de quibus in titulo de proximis sacro-
rum scriniorum lib. 12. In notitia dignitatum
quidam primi scrinij appellantur, alij primicerij,
& secundicerij, sic erant proximi appellati: hos
sequebantur mello proximi. Erant autem scrinia
memoriæ, epistularum, libellorum, & dispositio-
num, siue cognitionum.

Pfal-

Psallere) *Ἀλλεγ.* N. 59. pro canere.

Ptochica res) *πτωχικὴ*. N. 7. c. 4. pauperū res, hoc est alicuius loci, vbi pauperes, vel agrī educētur, aut curentur.

Ptochium) *πτωχεῖον*. N. 54. c. 2. N. 111. N. 120. c. 2. locus pauperibus dicatus.

Ptochotrophium) *πτωχοτροφεῖον*. N. 7. c. 1. N. 120. c. 1. Idem locus, vbi pauperes educantur.

Ptochotrophus) *πτωχοτρόφος*. N. 120. c. 2. N. 123. c. 2. 4. 38. N. 131. c. 11. qui eidem loco præerat.

Publicum) *δημόσιον*. pro fisco. Nou. 1. c. 1. 2. N. 30. N. 46. N. 89. c. 5. & 6.

Pulsari) pro conueniri. N. 69. c. 1.

Punitas) pro punitione. N. 8. c. 1.

Quæstor) pro Quæstore. N. 80.

Quæstor quis, & quotuplex. N. 41.

Quantos) pro quot. N. 117. c. 9. N. 120. c. 1.

Recauta) pro apochis. N. 128. c. 3. N. 130. c. 1. 3. 5. 7. Vtitur eo verbo D. Augustinus in libro de cura pro mortuis, vt Alciatus in parengis notat.

Regia vrbs) Constantinopolis. N. 63. imperialis. N. 53. c. 2. 4. N. 60. c. 12.

Relatio quæ sit. N. 115. c. 1.

Reliquare) N. 128. c. 16. reliqua declarare subductis rationibus.

Restitutio) pro fideicommissio. N. 39. c. 1.

Retractatio) pro iterata actione. N. 82. c. 12. N. 113. N. 115. c. 1. Vide const. 19. Græcam de erogatione milit. annonæ.

Særa) pro iussionibus Imperatoris. N. 131. c. 11.

Samarita) *σαμαρίτης*. N. 129. pro Samaritano.

Sanctimonialis) N. 5. c. 9. N. 7. c. 1. N. 59. N. 79. c. 1. 2. N. 80. c. 1. monacha, monastria, ascetria eadem appellatur. Vide lib. 9. tit. 25. C. Theod. de raptu, vel matrimonio sanctimonialium virginum, vel viduarum.

Scena) *σκηνή*. N. 51. pars theatri, in quam actores fabulæ prodibant.

Scenici) *σκηνικοί*. N. 123. c. 1. 65. qui in scenam prodibant; sæpe viri, & mulieres impudicæ erant. Vide lib. 15. Cod. Theod. tit. 7. de scenicis.

Schola) *σχολή*. N. 82. c. 7. N. 117. c. 9. & 11. collegium quoddam militum, vel ministrorum fuit. vt in notitia dignitatum orientis sub Magistro officiorū erant scholæ octo Scutariorum prima, Scutariorum secunda, Gentilium seniorum, Scutariorum sagittariorum, Scutariorum clibassariorum, Armaturarum iuniorum, Gentilium iuniorum, & Schola Agentium in rebus. Sub Magistro officiorum occidentis scholæ sex. tres Scutariorum, quarta armaturarū seniorū, quinta gentilium seniorū, sexta Agentium in rebus. Erat etiam schola notariorū, de qua adiutorem habebat Primicerius notariorum. Sic aliæ scholæ fuerunt. vide lib. 12. Cod. tit. de priuilegijs scholarū. Scholares) milites dictarum scholarum. N. 82. c. 7. N. 117. c. 9.

Schola placitum) N. 53. c. 5. pro pecunia soluenda ob casum militiæ. vide l. vlt. C. d. pign.

Scholasticus) σχολαστικός. N. 80. c. 1. pro scholari dictarum scholarum.

Scrinia) N. 49. c. 2. publicum scrinium appellat mensam Prefecti Praetorij. In notitia dignitarum sub Magistro Officiorum tam orientis, quam occidentis quatuor scrinia referuntur, Memoriarum, Epistularum, Libellorum, & dispositionum. Vide lib. 12. Cod. tit. de praepositis, siue de proximis sacrorum scriniorum, ceterisque, qui in sacris scrinijs militant. & tit. de Palatinis sacrar. largitionum constit. 7.

Scriniarij) N. 30. N. 41. qui in dictis scrinijs militant, siue ministrant. vide d. constit. 7.

Silentarij) N. 53. c. 5. a silentio in palatio indicendo, vel ab eo silentio, quod senatum significat. N. 62. c. 1. vide Cod. lib. 12. de silentarijs. & decurionibus eorum. & Procop. lib. 2. belli Persici, & lib. 4. de aedificijs Iustiniani.

Solatum) παραμυθία. pro stipendio, vel honoratio. N. 123. c. 23. N. 128. c. 6. N. 130. c. 1. N. 131. c. 4.

Statio) στέσις pro tabellionis loco, in quo scribit. N. 44. c. 1.

Stercolinium) pro sterquilinio. N. 64.

In stirpes successio quae fit. N. 118. c. 1.

Stola monachica) σολή μοναχική. N. 5. c. 2. pro religiosa veste monachorum. N. c. c. 6.

Subsistere) ὑποσῆαι. N. 8. c. 5. N. 85. c. 4. N. 117. c. 4. N. 123. c. 65. pro sustinere.

Sum-

Summarij) N. 64. pro peritis aestimatoribus.

Sycorum transitus) N. 59. locus urbis Constantinopolitanae. In descriptione eiusdem urbis C. P. regio tertia decima dicitur sycana, quae sinu maris angusto diuisa, societate urbis nauigijs frequentibus promeretur, tota lateri motis affixa praeter vnius plateae tractum. Vide lib. 1. tit. 2. Codicis constit. 18. Graecam.

Syndici) multitudinis procuratores. N. 80. c. 1.

Tableiare) τὰβλιζαυ. N. 123. c. 13. pro tabula lusoria ludere.

Tamiacus) ταμιακός. N. 30. N. 38. c. 6. ταμῆου est ararium vel fiscus, inde res fisci tamiacae appellantur. Vide lib. 11. Cod. tit. de praedijs tamiacis, & ijs, qui ex colonis tamiacis, alijsque liberae conditionis procreantur.

Tantos, quatos) ὅσους τόσους. N. 117. c. 9. N. 120. c. 1. pro tot, quot.

Taxeota) ταξιώτης. pro cohortali, siue officiali, hoc est qui ex apparitoribus est alicuius magistratus. N. 123. c. 1. 6. 22. 63. Vide lib. 12. Cod. tit. de cohortalibus.

Taxeoticus) ταξιωτικός. N. 123. c. 1. hoc est officialis. N. 6. c. 7.

Tertia centesima) pro usura triente, quae post 300. menses aequat fortem. N. 2. c. 4. N. 22. c. 28.

Theatralis arca) N. 63. unde sumptus theatri fiebat. Διατρον κωμήγιον) N. 105. de venatione theatri dictum

dictum est supra in littera C.

Titulus) pro rubrica. N. 22. c. 31.

Totus) pro omni. N. 33.

Tractenta) *τρακτοβότης*. N. 128. c. 1. 22, 23. N. 130. c. 3. 5. exigebat tributa, & annonas militares, & tractando, vel trahendo quasi tractores. vide Cod. lib. 12. tit. de tractorijs, & stautijs.

Tractus) N. 23. c. 4. Iustinianus appellat orientalem tractum, Iulianus regionem.

Translationes) N. 17. c. 5. cum tributa transferuntur in alios debitores.

Transmarinus locus) N. 59. Constantinopoli erant domus, & prædia trans mare, inde cadauera sepelienda in urbem afferebantur.

Vicarius) vide Loci seruator.

Vicus) N. 52. c. 1. Vicorum alij intra vrbes, & oppida, alij extra ea loca fuerunt, quos pagos aliqui appellarunt. vide lib. 11. tit. 24. Cod. Theod. de patrocinijs vicorum.

Vindex) Nou. 128. c. 5. 8. N. 134. c. 4. 6. exactionem tributorum curabat, alijs quoque inuneribus vacabat.

Viocolyta) *βιοκωλύτης*. N. 8. c. 6. dicitur is esse, qui violentias prohibet. vide N. 128. c. 20. N. 134. c. 1.

Vrbicaria Præfectura) pro vrbis Præfectura. N. 62. cap. 2.

Xenodochium) *ξενοδοχεῖον*. N. 7. c. 1. N. 69. c. 5. N. 111. N. 120. c. 1. & 2. locus venerabilis, in quo peregrini

peregrini pauperes recipiuntur. Vtitur hoc verbo Hieronym. in epist. 26. ad Pammachium, & 30. ad Oceanum.

Xenodochus) *ξενοδοχός*. N. 120. c. 2. N. 123. c. 24. & 38. N. 131. c. 11. qui ei loco præest.

Xenon) *ξενών*. Nou. 111. N. 120. c. 2. N. 131. c. 11. idem locus significatur.

Zabæ) Nou. 85. c. 3. armorum genus idem fortasse, quod lorica, quam hodiea zacum Itali appellant. Zibynni) N. 85. c. 3. iaculi species, quam etiam Zebenem, & Zebynem dixerunt. Festus Sabinam appellat Illyricorum telum venabuli instar, Ennio teste. Illyrici restant sicis, sibi nisiq. fodentes.

I L E R D A E.

Petrus Roburinus 1567.